

MORAVAN.

Kalendář na rok Cyrillo - Methodějský 1863.

Ročník dvanáctý.

Nákladem Dědictví ss. Cyrilla a Methodia.

Poradatel:

Ignát Wurm

Hvězdárskou část vzdělal:

Dr. Florian Šindler,

veditel techniky v Brně.

V Brně.

V komisi u Antonina Nitsche.

Tiskem Jáchyma R. Rohrer-a.

Moravané!

Tisíc let jest tomu, co ss. bratři Cyrill a Method v srdce našich otcův zasedli sítě víry Christovy, ježto od té doby spanile zkvétalo a mnohonásobné ovoce přinášelo.

Nám potomkům ježim přísluší nyní památku na událost tuto v dějinách vlasti moravské nejdůležitější a nejzávažnější vykonati důstojně a slavně.

*SS. bratři Cyrill a Method započali požehnané dílo své — na **Velehradě**. Na **Velehradě** umřel a pohřben jest také sv. Method. Na památku, že tito naši světci a po Bohu největší dobrodyncové národa našeho sídlili na **Velehradě**, a že tam v tajemném úkrytu odpočívají kosti slavného apostola; vzdělali tam na **Velehradě** otocové naši klášter a velkolepý chrám. Nehodami časovými však klášter byl vyzdvížen a osiřelá svatyně začala valně pustnouti a hynouti.*

*Zatím dostavuje se rychlým postupem velepamětný rok **třiašedesátý** a vděčnost veli Moravanům **tisíciletou ročníci příchodu ss. Cyrilla a Methodia k nám — slavili na Velehradě —** nikoliv však na Velehradě upadajícím, nýbrž na Velehradě **zvelebeným a okrášleným**, aby jsa obnoveni v druhém tisíciletí víry Christovy na Moravě hlásal potomkům, že jsme nebyli plémě nevděčné, že jsme nedali zahynouti Velehradu drahému nýbrž že jsme zachovali, ba zdokonalili, co otcové podnikli. — Ze však žádoucího zvelebení Velehradu bez značného nákladu při sebe větší obětavosti jednotlivcův nelze docíliti, nýbrž **spojenými silami celé vlasti**, sestoupili se níže psaní ve výbor ústředný a založili: „**Matici Velehradskou ss. Cyrilla a Methodia.**“ Tak se nazývá pokladnice, z nížto svatyně Velehradská bude pomocí Boží a ctitelův Cyrillo-Methodějských opravena, dárnou krásou a bývalým leskem ozdobena, a z nížto seč možná bude, tolikéž i duchovní správa na Velehradě se má rozmnožiti a sice ku slávě Boží a ku většímu pohodlí poutníkův.*

Údami či účastníky Matice Velehradské stávají se všichni dobrovolní přispívatelé, jichžto bohdá bude tolik, kolik se čítá pravých Moravanův. Nesnadno bylo by ústřednímu výboru, z rukou každého jednotlivce zlásti přijímati dary na Velehrad, a nemožno bylo by každému Cyrillo-Methodějskému ctiteli o sobě přinášeti svou almužnu do Matice Velehradské, v Brně zřízené; pročez požálámi byli důstojní pp. děkanové, aby v okresech sobě svěřených filiálky, či Velehradské odbory zaříditi sobě neobtěžovali. Kdokolvěk pak

v okolí, aneb v osadě jste ušlechtili horlivěle pro čest ss. Cyrilla a Methodia, račtež se ochotně propůjčiti okresnému výboru radou i skutkem za sběratele i bytby třeba bylo od domu k domu, račtež laskavě a vytrvale nám, jenž jsme se v ústředný výbor sestoupili, napomáhati u vznešeném podniknutí, od jehožto zladu závisí čest budoucího tisíciletí, a jak se právem nadějeme, požehnání Hospodínovo.

Všechno ke slávě Boží a k uctě našich ss. apostoľův Cyrilla a Methodia!

V Brně. dne 2. června, l. P. 1862.

Předseda :

Kniže Hugo Salm.

Náměstkové předsedovi :

Cyrill Napp. — Hrabě Egbert Belcredi.

Pokladník :

J. U. Dr. rytíř Jan Lachnit.

Jednatelé :

Igu. Vurm. — Vinc. Brandl.

Ant. rytíř Haberler, měšťan v Brně. — **Med. Dr. Hanel** v Třebíči. — **Hubík**, statkář v Trávníku. — **Ant. Kaláb**, starosta ve Vel. Mezeříči. — **Fr. Navrátil**, arcikněz v Přerově. — **Alfons hrabě Mensdorff**. — **Fr. Skopalík**, statkář v Záhleňicích. — **Ed. Sahanek**, starosta v Kojetíně. — **Jiří Vrba**, děkan v Kloboucích.

Byvše za to z venkova od vel. duchovenstva často žádáni, oznámiti jim, v jakém pořádku se služby Boží slovanské v Brně konají, aby ku navštěvování jejich svoje farniky do hlavního města Moravy za výživou odcházející napomenouti mohli a majíce za to, že se nížešším úmlou zavděčíme také zbožným rodičům, své dcery ve službě a své syny při řemesle v Brně majícím, činíme známo, že ráno v neděli a ve svátek začínají služby Boží o 5 $\frac{1}{2}$ hod. pro lid náš u sv. Jákoba O 6. pak bývají mše sv. s kázáním v chrámu svato-Tomském a u sv. Michala. V 10 hodin je pak opět mše sv. s kázáním u ct. oo. Kapucínův a o 10 $\frac{1}{4}$ u sv. Michala. Odpoledne pak v tomtéž chrámě litanie se sv. požehnáním a sice po celý týden, kdežto také ve všední den ráno sloužívá se mše sv. se zpěvem o 9 hod. ráno. Mimo to bývá křesťanské cvičení u ct. oo. Minoritův se sv. požehnáním a každou čtvrtou neděli odpolední kázání o Nejsvětější svátosti u sv. Tomáše.

Příchod ss. Cyrilla a Methodia na Velehrad l. P. 863.

Moravan.

Kalendář na rok Cyrillomethodějský

1863.

Ročník dvanáctý.

Nákladem dědictví ss. Cyrilla a Methodia.

Poradatel:

Ignát Vurm.

Hvězdářskou část vzdělal:

Dr. Florian Šindler,

ředitel techniky v Brně.

V Brně.

V komisi u Antonína Nitsche.

Tiskem dědiců R. Rohrerů.

Vzhůru Slovane! jdi k Velehradu,
Spěchej zdobit jeho svatyně,
Minulost kde pohřbena tě v chladu.
Vzhůru Slovane! jdi k Velehradu,
Věnuj slzu a veš za nůradu
Lásku k celé Slávské rodině!
Vzhůru Slovane! jdi k Velehradu,
Spěchej zdobit jeho svatyně!

Líbej Sláve hrobku Methodovu —
On tě vyrval z matné temnoty,
On tě vedl k nebeskému krovu,
Líbej Sláve hrobku Methodovu;
Už se, co on předkům věšpil znovu,
Vzdej se navždy nuzné cizoty.
Líbej Sláve hrobku Methodovu,
Jenž tě vyrval z matné temnoty.

Už se Cyrilově lásce k rodu,
Jak on, už se klásti oběti
Pro Slovanův blaho, pro svobodu!
Už se Cyrilově lásce k rodu,
A té blahé lásky u přívodu
Spěchej všechněm Slávům v objetí!
Už se Cyrilově lásce k rodu,
Jak on, už se klásti oběti.

Leden (měsíc tříkrálový) má 31 dní.

Polsky: **Styczeń.** Ilirsky: **Sečanj.** Slovinsky: **Prosijnac.** Rusky: **Januar.**

Den měsíce	Den v týdnu	Svátky a slavnosti církevní	Slunce		Měsíc		Čtvrti měsíce a počasí.
			východ	západ	východ	západ	
			h. m.	h. m.	h. m.	h. m.	
1	Pátek	Nový rok. Obřez. P.	7 58	4 10	večer	ráno	Úplněk dne 6. v úterý o 4 hod. 39 min. ráno. Posled. čtvrt dne 13. v úterý o 1 hod. 13 min. v noci. Nový měsíc dne 19. v pondělí o 5 hod. 8 min. večer. Prvá čtvrt dne 26. v pondělí o 6 hod. večer Slunce vstoupí do znamení vodníka 28. v úterý o 20. ledna o 0 hod. 58 min. večer. Z brusu nový stoletý kalendář. Od 1—6 ledna zima, čím dál tím tužší, na sv. tři krále skoro neunesitelná — zvlášť kde dříví je nedostatek, a v kozičích ještě si beran hovi. 6. v noci o půl 11. počíná se oteplovat. Tepla přibývá až do 15. — ale plotů v sousedstvu ubývá. 16. hned zrána jakýsi výchor k 9. hodině počíná se škaredě kabonit, nunoých sousedů svrástěná čela nad bývalými ploty hrozí nemilou změnou v povětrí — na některých místech pronikavý mráz přechází kosti člověka až zuby drkotají — po poledni tak prudká víchřice až závory k obecné sábsalce odhrkala — k večeru chládek nepřijemný pro někoho — trvá až do obrácení sv. Pavla, od 25. až ku konci s malou přestávkou počíná silněji větropláštvi a sněž.
2	Pátek	Sv. Markaria,	7 57	4 11	2 11	5 39	
3	Sobota	Sv. Genovefy, panny	7 57	4 11	3 1	6 29	
Neděle první v roce. Vstaň a vezmu dítě i matek u jeho Mat. 2.							
4	Pátek	S. Tita, biskupa.	7 57	4 12	3 57	7 12	
5	Pondělek	S. Telesfore, pap.	7 56	4 13	4 58	7 48	
6	Úterý	S. Valentin, biskup.	7 56	4 15	6 1	8 18	
7	Středa	S. Valentina. Rojm.	7 56	4 16	7 8	8 44	
8	Čtvrtek	S. Severina Nor.	7 55	4 17	8 14	9 7	
9	Pátek	S. Marcelina. Jul.	7 55	4 19	9 22	9 28	
10	Sobota	S. Pavla, poust.	7 55	4 20	10 30	9 49	
Neděle 1. po Zjev. Páně. Když byl Jan Ježus ve 12 letech. Luk. 2.							
11	Pátek	S. Hygina, pap.	7 54	4 21	11 40	10 9	
12	Pondělek	S. Arnošta, Arkadia.	7 54	4 22	ráno	10 32	
13	Úterý	S. Veroniky.	7 53	4 24	0 52	10 54	
14	Středa	S. Felixe, kněze.	7 53	4 25	2 6	11 32	
15	Čtvrtek	S. Maury a Britty.	7 52	4 27	3 22	0 12	
16	Pátek	S. Marcella, pap.	7 51	4 28	4 34	1 4	
17	Sobota	S. Antonína, poust.	7 51	4 30	5 40	2 9	
Neděle 2. po Zjev. Páně. O svatbě v Kaně Galil. Jan. 2.							
18	Pátek	S. Anny, pan. uctě.	7 50	4 32	6 35	3 24	
19	Pondělek	S. Kanuta, krále.	7 49	4 33	7 19	4 46	
20	Úterý	S. Fabiana a Šeb.	7 48	4 34	7 54	6 10	
21	Středa	S. Ancžky, pan. m	7 47	4 36	8 23	7 30	
22	Čtvrtek	S. Vincencia, muč.	7 46	4 37	8 48	8 47	
23	Pátek	Zasnoubení P. Marie.	7 45	4 39	9 12	10 1	
24	Sobota	S. Timothea, bisk.	7 44	4 40	9 34	11 13	
Neděle 3. po Zjev. Páně. O uzdravení malomocného. Mat. 9.							
25	Pátek	Obrác. sv. Pavla.	7 43	4 42	9 58	ráno	
26	Pondělek	S. Polykarpa, bisk.	7 42	4 44	10 23	0 22	
27	Úterý	S. Jana Zlatoust.	7 41	4 45	10 55	1 29	
28	Středa	S. Karla Velk.	7 40	4 47	11 30	2 32	
29	Čtvrtek	S. Františka Saš.	7 39	4 49	0 v.	3 30	
30	Pátek	S. Martiny, panny.	7 38	4 51	0 58	4 22	
31	Sobota	S. Petra z Nolasky.	7 36	4 52	1 53	5 7	

Únor (měsíc hromniční) má 28 dní.

Polsky: Luty. Nizsky: Veljača. Slovinsky: Svečan. Rusky: Februar.

Den měsíce	Den v týdnu	Svátky a slavnosti církevní	Slunce				Měsíc				Čtvrti měsíce a národní přísloví
			vý- chod		západ		vý- chod		západ		
			h.	m.	h.	m.	h.	m.	h.	m.	
Neděle 1. po devíti (Septuagesima) hospodar begna dělatky. Mat. 20.											
1	Neděle	S. Ignacia, biskupa.	7	34	4	54	ráno	5	46	Úplněk dne 3. v pondělí o 11 hod. 32 min. večer. Posled. čtvrt dne 11. ve středu o 11 hod. 53 min. ráno. Nový měsíc dne 19. ve čtvrtek o 4 hod. 13 min. ráno.	
2	Pondělek	S. Agathy, panny.	7	33	4	56	3	25	6		19
3	Úterý	S. Blažeje, biskupa.	7	32	4	57	5	0	6		48
4	Středa	S. Veroniky.	7	30	4	59	6	6	7		12
5	Čtvrtek	S. Agathy, Frant.	7	29	5	0	7	13	7		34
6	Pátek	S. Doroty, panny.	7	27	5	2	8	20	7		55
7	Sobota	S. Romulda, op.	7	26	5	4	9	30	8		16
Ned. 2. po devíti (Sexagesima) slovo bati jako semeno. Luk. 8.											
8	Neděle	S. Jana z Mathy.	7	24	5	5	10	42	8	40	Slunce vstoupí do znamení ryb (♋) ve čtvrtek dne 19. o 3 hod. 36 min. ráno. Zima bývá net cirkánská — nebe čisté — po kraji ticho, ale jiskro. 3—5 na mnoha místech včelice, chumelice, hromady klopýtých zámětů 6 pálení kutich ok, což znamená odměk od 6—12 nejisté pověti 13—14 i epairná cena zbytečných kabátů, hodinek, laif-roku a podobných věcí. 15—17 úskute pověti a dušno až rozličné nádobí, jako malé botky, těsné žerovucky praskají. 18 pošmourno a trudno až k pláci — zvíšíc zralý panenkám, co se chtěly provdat; a študentů na domá-cích školách s cizín-skými professory. Od 19 tak silné větr mly-že sotva kde pořádně besky vidět. Od 28—30 obyčejný nedo-statek dřív a peněz. Únor bílý pole stíl. Prejdou hromnice, konec sanice. Na Hromnice zima s lětem potkala se.
9	Pondělek	S. Apolonie, p.	7	23	5	7	11	54	9	5	
10	Úterý	S. Scholast., jept.	7	21	5	9	ráno	9	34		
11	Středa	S. Eufrosiny, panny.	7	19	5	10	1	7	10	11	
12	Čtvrtek	S. Eulalie, panny.	7	18	5	12	2	19	10	56	
13	Pátek	S. Kateriny.	7	16	5	14	3	25	11	53	
14	Sobota	S. Valentina, kněze.	7	14	5	16	4	22	večer		
Neděle 2. po devíti (Quinquagesima) slapy u Jericha. Luk. 18.											
15	Neděle	S. Faustina a Jovit.	7	12	5	17	5	9	2	18	
16	Pondělek	S. Juliany, pan.	7	11	5	19	5	48	3	38	
17	Úterý	S. Juliana a spol.	7	9	5	19	ráno	večer			
18	Středa	Popelc. S. Flav.	7	7	5	22	6	48	6	18	
19	Čtvrtek	S. Mansveta, Gab.	7	5	5	24	7	12	7	35	
20	Pátek	S. Eucharie, bisk.	7	3	5	26	7	35	8	50	
21	Sobota	S. Eleonory.	7	1	5	27	8	0	10	2	
Neděle 1. po desíti (Quadragesima) Pan Jezus pokoušen od ďábla. Mat. 4											
22	Neděle	Sídlení s. Petra.	7	0	5	29	8	26	11	12	
23	Pondělek	S. Petra Dam.	6	58	5	30	8	54	ráno		
24	Úterý	S. Matěje, spost.	6	56	5	33	9	28	0	18	
25	Středa	S. Valburgy.	6	54	5	34	10	7	1	19	
26	Čtvrtek	S. Alexandra.	6	52	5	35	10	52	2	14	
27	Pátek	S. Leandra.	6	50	5	37	11	44	3	2	
28	Sobota	S. Osvalda.	6	48	5	39	večer		3	45	

Březen (měsíc postní) má 31 dní.

Polsky: Marzec. Ilirsky: Ožujak. Slovinsky: Sušec. Rusky: Mart.

Den měsíce	Den v týdnu	Svátky a slavnosti církevní.	Slunce		Měsíc		Čtvrti měsíce a národní přísloví.	
			východ	západ	východ	západ		
			h. m.	h. m.	h. m.	h. m.		
		Neděle 2. postní (Reminiscere) Proměna Christa. Pána, Mat. 17.						☾ Úplněk dne 5. ve čtvrti o 3 h. 52 min. večer. ☽ Posled. čtvrti dne 12. ve čtvrti o 8 hod. 2 min. večer. ☼ Nový měsíc dne 19. ve čtvrtek o 3 hod. 44 m. večer. ☽ Prvá čtvrti dne 27. v pátek o 10 hod. 4 m. ráno. Slunce vstoupí do znamení skopce (♈) v sobotu dne 21. o 3 hod. 38 min ráno. Začátek jara 1—5 března syčravo na temeslnky — nepřijemno, 6 od východu obloha se jasní, 9 nejkrásnější den po všech krajích Slovanských; na Horavě svítí nejjasnější dvojhvězd, až do 17 v mnohých krajích severních velmi chladno. 18—25 víchřice od severu — západu, dešť, jarní sněh, lehké kroupy; blyškání v dálece a neškodné bouřky, — až do konce příjemno, sem tam trochu sněhu a prskavice do očí. V Březnu prach co zlato a stříbro, ale sněh bývá pro obilí jed. Březen bez vody, Duben bez trávy. V Březnu star boj se mar. Bláhé, štěné a dítě březnové dobré bývaj. V Březnu vítr z břízy fouká (bývá tezávř, ostrý.)
1		S. Albina, biskupa.	6 46	5 40	večer	ráno		
2	Pondělek	† S. Simplicia, p.	6 44	5 42	2 47	4 48		
3	Úterý	† S. Kunhuty, cfs.	6 42	5 44	3 53	5 15		
4	Středa	† S. Kazimira Adria.	6 40	5 46	5 0	5 39		
5	Čtvrtek	† S. Eusebia.	6 38	5 47	6 8	6 0		
6	Pátek	S. Bedřicha, klášť.	6 36	5 49	7 18	6 22		
7	Sobota	† S. Tomáše Akv.	6 34	5 51	8 30	7 45		
		Neděle 3. postní (Psychovná, Oculi). P. Ježíš vy-mítal ďábelství, Luk. 11.						
8	Neděle	S. Jana Božlho.	6 32	5 52	9 43	7 10		
9	Pondělek	† S. Matěje, M. Abla.	6 30	5 54	10 57	7 38		
10	Úterý	† S. 40 mučenků.	6 28	5 55	ráno	8 12		
11	Středa	† S. Anjely. Heraktia.	6 25	5 57	0 9	8 55		
12	Čtvrtek	S. Řehoře.	6 23	5 58	1 16	9 49		
13	Pátek	S. Rosiny, p.	6 21	6 0	2 15	10 51		
14	Sobota	† S. Mathidy,	6 19	6 1	3 5	večer		
		Neděle 4. postní (družební, Lactare). P. Ježíš na-sytil 5000 mužů. Jan 6.						
15	Neděle	S. Longina. Such. d.	6 16	6 3	3 45	1 18		
16	Pondělek	† Heriberta, b.	6 14	6 4	4 18	2 36		
17	Úterý	† B. Jana Sarkandra.	6 12	6 6	4 47	3 54		
18	Středa	† S. Ednarde, krále	6 10	6 7	5 12	5 10		
19	Čtvrtek	† S. Josefa pěstouna.	6 8	6 9	5 37	6 26		
20	Pátek	S. Joachima.	6 6	6 10	6 0	7 39		
21	Sobota	† S. Benedikta.	6 4	6 12	6 26	8 51		
		Neděle 5. postní (surtebná, Judica). Kdo z vás bude mně z hřechu trestati? Jan 8						
22	Neděle	S. Oktaviana.	6 2	6 13	6 54	9 59		
23	Pondělek	† S. Otha. bisk.	6 0	6 15	7 26	11 4		
24	Úterý	† S. Gabriele, archa.	5 57	6 16	8 4	ráno		
25	Středa		5 55	6 18	8 47	0 3		
26	Čtvrtek	† S. Eufimie, kř. řen.	5 53	6 19	9 36	0 54		
27	Pátek	S. Ruperta.	5 51	6 21	10 32	1 38		
28	Sobota	† S. Guntrama.	5 49	6 22	11 31	2 15		
		Neděle květná. P. Ježíš na oltě slavně jede do Jeruzaléma. Mat 21						
29	Neděle	S. Eustachia.	5 47	6 24	večer	2 47		
30	Pondělek	† S. Jana Klimáka.	5 45	6 25	1 38	3 16		
31	Úterý	† S. Amosa.	5 43	6 27	2 44	3 40		

Duben (měsíc velikonoční) má 30 dní.

Polsky: Kwiecień. litrsky: Travanj. Slovinsky: Mali traven. Rusky: Aprelj.

Den měsíce	Den v týd.	Svátky a slavnosti církevní	Slunce				Měsíc				Čtvrti měsíce, a národní přísloví	
			vý- chod		západ		vý- chod		západ			
			h.	m.	h.	m.	h.	m.	h.	m.		
1	Středa	† S. Huga biskupa.	5	41	6	29	večer	ráno	6	1	Úplněk dne 4. v sobotu o 5 hod. 15 min. ráno.	
2	Čtvrtek	Zelený čtvrtek	5	39	6	31	5	1	4	24		
3	Pátek	Veliký pátek.	5	37	6	32	6	13	4	48		
4	Sobota	† Bílá sobota.	5	34	6	33	7	26	5	12	Posled. čtvrt dne 11. v sobotu o 2 h. 29 m. ráno.	
Boží hod velikonoční. Pen. Ježíš vstal z mrtvých Mark 16.												
5	Neděle	Neděle velikonoční	5	32	6	34	8	42	5	40	Nový měsíc dne 18. v sobotu o 4 hod. 12 min. ráno.	
6	Pondělek	Pondělek velikonoční	5	30	6	36	9	56	6	14		
7	Úterý	S. Herm. Josefa,	5	28	6	38	11	7	6	55		
8	Středa	S. Valerika Albr.	5	26	6	39	ráno	7	45		Prvá čtvrt dne 26. ve nedělí o 5 hod. 14 min. ráno.	
9	Čtvrtek	S. Demetria Mar. E.	5	24	6	41	0	10	8	46		
10	Pátek	† S. Ezechiele pror.	5	21	6	43	1	2	9	54		
11	Sobota	S. Lva Velkého.	5	19	6	45	1	45	11	8	Slunce vstoupí do znamení býka (♉) v pondělí dne 20. o 3 hod. 30. min. večer.	
Neděle 1. po Velikonoci. První vesel. zrušeným dnem. Jan. 20.												
12	Neděle	S. Julia Sab. muč.	5	17	6	46	2	21	večer	1	1-3 dubna plískavé dny — nejvíc okolo chalup, 3-5 denně bez přeháněk domáček. 5-7 hned jasno — hned vítr, hned směr, hned dešť, jak to právě připadne buď pod střechou neb venku. 17 jasno a čisto — zvlášť na kormorách, pak až do posledního přeháňky — od prázdných kormor ke kontrub-en-ským sýpkám a zpatky — k paleníkovi.	
13	Pondělek	S. Hermenegida	5	15	6	48	2	49	1	40		
14	Úterý	S. Tiburcia a Val.	5	13	6	49	3	14	2	55		
15	Středa	S. Anastasia, Kresc.	5	11	6	50	3	39	4	9		
16	Čtvrtek	S. Turibia, biskupa.	5	9	6	51	4	3	5	22		
17	Pátek	† S. Rudolfa, Anicet.	5	7	6	52	4	27	6	33		
18	Sobota	S. Apollonia bisk.	5	5	6	53	4	54	7	42		
Neděle 2. po Velikonoci. Já jsem pastýř dobrý. Jan												
19	Neděle	S. Lva IX, papežo.	5	3	6	55	5	25	8	48		
20	Pondělek	S. Ančžky, Marcel.	5	1	6	57	6	1	9	50		
21	Úterý	S. Anselma bisk.	4	59	6	59	6	42	10	45		
22	Středa	S. Sotera a Kaja.	4	58	7	1	7	28	11	32		
23	Čtvrtek	S. Vojtěcha, bisk.	4	56	7	4	8	23	ráno	0	11	
24	Pátek	† S. Jiří, ryt. a muč.	4	54	7	5	9	20	0	11		
25	Sobota	S. Marka, evangel.	4	52	7	7	10	20	0	45	Duben hojný vodou, říjen pivem. Když záhytn rozkvétá, záhy se žito vymetá. Ženská chuť, pan-ská láska a dubnové počasí, to vždy nestálé. Velký pátek deštný, dělá rok žitní.	
Neděle 3. po Velikonoci. Měňčko a vuzdřle mra. Jan 16												
26	Neděle	S. Klata a Marcel.	4	50	7	8	11	23	1	15		
27	Pondělek	S. Anastasia, pap.	4	49	7	9	večer	1	41		Ženská chuť, pan-ská láska a dubnové počasí, to vždy nestálé.	
28	Úterý	S. Vitaliska, muč.	4	47	7	10	1	34	2	4		
29	Středa	S. Petra Veronsk.	4	45	7	11	2	42	2	26		
30	Čtvrtek	S. Kateřiny Sienské.	4	43	7	12	3	51	2	48	Před Jitím není léta, před porodem není bratra.	

Květen (měsíc Mariánský) má 31 dní.

Polsky: Maj. Ilirsky: Svibanj. Slovinsky: Velki traven. Rusky: Maj.

Den měsíce	Den v tájnd.	Svátky a slavnosti církevní	Slunce		Měsíc		Čtvrti měsíce, a národní přísloví.
			východ	západ	východ	západ	
			h. m.	h. m.	h. m.	h. m.	
1	Pátek	S. Filipa a Jakoba.	4 41	7 14	večer	ráno	Úplněk dne 3. v neděli o 3 hod. 58 min. večer.
2	Sobota	S. Sigmund. Athan.	4 40	7 15	6 20	3 39	
Neděle 4. po Velikonocích. Jdu k tomu, kterýž mne poslal. Jan 16.							
3	Neděle	Nalezen. sv. kříže.	4 38	7 16	7 36	4 10	Posled. čtvrti dne 10. v neděli o 8 hod. 24 min. ráno.
4	Pondělek	S. Floriana, m.	4 36	7 18	8 51	4 48	
5	Úterý	S. Pia V., papeže.	4 35	7 19	9 59	5 36	Nový měsíc dne 17. ve středu o 8 hod. 42 min. ráno.
6	Středa	S. Jana z Damasku.	4 33	7 21	10 57	6 34	
7	Čtvrtek	S. Stanislava, bisk.	4 32	7 22	11 43	7 43	Prvá čtvrt dne 25. v pondělí o 9 hod. 54 min. večer.
8	Pátek	Zjev. sv. Michala.	4 30	7 24	ráno	8 57	
9	Sobota	S. Řehoře Nazian.	4 28	7 25	0 22	10 14	
Neděle 5. po Velikonocích. Hleděte-li zať prosia Otce. Jan 16.							
10	Neděle	S. Isidora. Antonina.	4 27	7 26	0 53	11 31	Slunce vstoupí do znamení bliženců (II) ve středu dne 20. o 3 hod. 30. min. večer.
11	Pondělek	S. Mamerta, b.	4 25	7 28	1 19	večer	
12	Úterý	S. Pankrácia, muč.	4 24	7 29	1 44	1 58	Chladno, počal chladno s malými výminkami třeba až do 15., jestli se dřív neoteplí; však studený máj — v stodole ráj; ale Zofie ráda víno vypije. Od 15—23 velmi krásné v Čechách a na Moravě zvlášť pak v Praze bude blaze, kdo má peníze. Od 23 až do konce povětří se mění, jak mu Pán Bůh velí.
13	Středa	Sv. Servacia, bisk.	4 23	7 30	2 6	3 10	
14	Čtvrtek	S. Kříštofa, bisk.	4 21	7 32	2 30	4 20	
15	Pátek	S. Zofie mučen.	4 20	7 33	2 56	5 29	
16	Sobota	S. Jana Nepom.	4 19	7 34	3 25	6 36	
Neděle 6. po Velikonocích. Když přijde úroveň. J. 16.							
17	Neděle	S. Brunona, bisk.	4 17	7 36	3 59	7 39	Když Máj vláhy nedá, Červen se předá. Březen — za kamna vlesem; Duben — ještě tam budem; Troopak — s kamen fak.
18	Pondělek	S. Venancia, muč.	4 16	7 37	4 38	ráno	
19	Úterý	S. Isa. Petra Cílest.	4 15	7 38	5 23	9 27	V Maji aby byl pastýři ani neoschla. — Suchý Březen, nohký Máj, bude humno jako háj.
20	Středa	S. Bernardina Siena.	4 14	7 40	6 13	10 10	
21	Čtvrtek	S. Felixe, kapucina.	4 13	7 41	7 11	10 46	Roj, který se v Maji rojí, za plný vůz sena stojí; v Červnu rojení nestojí za zvočet.
22	Pátek	S. Julie pan., muč.	4 11	7 42	8 10	11 17	
23	Sobota	S. Desideria, bisk.	4 10	7 43	9 12	11 43	
Neděle 7. po Velikonocích. Přijde-li kdo mne. Jan. 14.							
24	Neděle	Nej. květoslav.	4 9	7 44	10 14	ráno	Suchý Březen, nohký Máj, bude humno jako háj.
25	Pondělek	Tom. svatobáča.	4 8	7 45	11 18	0 6	
26	Úterý	S. Filipa Nerej.	4 7	7 46	večer	0 28	
27	Středa	S. Jana, papeže.	4 6	7 48	1 31	0 50	
28	Čtvrtek	S. Viléma. Bedy.	4 5	7 49	2 41	1 12	
29	Pátek	S. Germanna. Mar.	4 5	7 50	3 54	1 37	
30	Sobota	S. Petronilly. pan.	4 4	7 51	5 9	2 5	
Neděle 8. po Velikonocích. Přijde-li kdo mne. Jan. 14.							
31	Neděle	S. Ferd.	4 3	7 52	6 26	2 39	

Červen (měsíc Božího Těla) má 30 dní.

Polsky: Czerwiec. Ilirsky: Lipanj. Slovinsky: Rožnik. Ruský: Junij.

den měsíce	Den v týd.	Svátky a slavnosti církevní	Slunce				Měsíc				Čtvrti měsíce a národní přísloví.
			vý- chod		západ		vý- chod		západ		
			h.	m.	h.	m.	h.	m.	h.	m.	
1	Pondělek	S. Juvencia. Fortun.	4	2	7	53	večer	3	23	Úplněk dne 2. v úterý o 0 hod. 36 min. ráno. Posled. čtvrt dne 8. v pondělí o 2 hod. 49 min. večer. Nový měsíc dne 16. v úterý 8 hod. 43 minut ráno. Prvá čtvrt dne 24. ve středu o 11 hodin 38 minut ráno. Slunce vstoupí do znamení rakn (♋) v pondělí dne 22. o 0 hod 0 min. ráno. Začátek léta 2. června užitečný deštěček — kde přál, pak teplo. 5 na svat. Bonifáce blýskání a bouřky, ale jen stranou. 8. na svatého Nedarda záducné jasnó. 9. chystá se k dešti, dlouho nepřáelo. Až do 21. teplo, leč by bylo zima; někde se vmísí hromobit a dešť — pak nepřijemno jestli to dlouho trvá k. p. až do konce. Lidé se radují lédu, a včely květu. Léto schvátelka, a zima travitelka. Deštivé léto horší podzinku. Umnožil Bůh léto hmyzem, a zimu mrazem. Mnoho ryb, málo zrna.	
2	Úterý	S. Erazim, m.	4	1	7	54	8.43	4	18		
3	Středa	S. Klotildy, král.	4	0	7	55	9.36	5	23		
4	Čtvrtek	Božího Těla	3	59	7	56	10.20	6	37		
5	Pátek	S. Bonifáce, bisk.	3	59	7	57	10.54	7	56		
6	Sobota	S. Norhera, bisk.	3	58	7	58	11.23	9	16		
Neděle 2. po sv. Duchu. Člověk učiní vícei velikou. Luk. 14.											
7	Neděle	S. Roherta.	3	58	7	59	11.49	10	34	Neděle 3. po sv. Duchu. O ztracené ovci. Luk 15. Neděle 4. po sv. Duchu. P. Ježíš učil z lodičky zástupy. Luk. 5. Neděle 5. po sv. Duchu. Nebude-li hojnější spravedlnost vaše. Mat. 5.	
8	Pondělek	S. Medarda, bisk.	3	57	8	0	ráno	11	49		
9	Úterý	S. Prima a Felicit.	3	57	8	1	0	14	večer		
10	Středa	S. Markéty, králov.	3	57	8	2	0	36	2		12
11	Čtvrtek	S. Barnabáše.	3	56	8	2	1	2	3		20
12	Pátek	S. Jana z Fak.	3	56	8	3	1	27	4		27
13	Sobota	S. Antonína P.	3	56	8	3	1	59	5	31	
14	Neděle	S. Basilia Velk. S. d.	3	56	8	4	2	36	6	30	
15	Pondělek	S. Víta. Srdec Jež.	3	56	8	5	3	19	7	23	
16	Úterý	S. Bonna. S. Františ.	3	56	8	5	4	7	8	8	
17	Středa	S. Rajnera, zpěváka.	3	56	8	5	5	2	8	45	
18	Čtvrtek	S. Marka a Marc.	3	56	8	6	6	1	9	19	
19	Pátek	S. Juliany Falcon.	3	56	8	6	7	3	9	47	
20	Sobota	S. Silvera, papeže.	3	56	8	6	8	4	10	11	
21	Neděle	S. Aloisia z Gonz.	3	56	8	7	9	7	10	33	
22	Pondělek	S. Pavlina, bisk.	3	56	8	7	10	11	10	55	
23	Úterý	S. Agripiny, muč.	3	56	8	7	11	17	11	16	
24	Středa	S. Jana křestitele.	3	57	8	7	večer	11	36		
25	Čtvrtek	S. Prospera, bisk.	3	57	8	7	1	33	ráno		
26	Pátek	S. Jana a Pavla.	3	57	8	7	2	45	0	3	
27	Sobota	S. Ladislava, krále.	3	55	8	7	4	0	0	34	
28	Neděle	S. Lva II, pap.	3	58	8	7	5	13	1	12	
29	Pondělek	Sv. Petra a Pavla.	3	59	8	7	6	22	2	0	
30	Úterý	Památka sv. Pavla.	3	59	8	7	7	21	3	0	

Červenec (měsíc apostolský) má 31 dní.

Polsky: Lipiec. Nizsky: Sárpanj. Slovinsky: Mali Serpan. Rusky: Julji.

Den měsíce	Den v témd.	Svatky a slavnosti církevní	Slunce				Měsíc				Čtvrti měsíce a národní přísloví.
			vý- chod		západ		vý- chod		západ		
			h.	m.	h.	m.	h.	m.	h.	m.	
1	Středa	S. Theobalda, poust.	4	0	8	7	8	12	4	10	Posled. čtvrti dne 7. v úterý o 11 hod. 35 min. večer.
2	Čtvrtek	Navstív. P. Marie.	4	1	8	6	8	52	5	30	
3	Pátek	S. Eulogia, Heřod.	4	1	8	6	9	24	6	52	
4	Sobota	S. Prokopa, opata.	4	2	8	6	9	52	8	14	
Neděle 6. po sv. Duchu. P. Ježíš nasypal 4000 mužův na poušti. Mark. 8.											
5	Neděle	S. Cyrilla, Viléma.	4	3	8	5	10	17	9	32	Prvá čtvrt dne 23. ve středu o 10 hod. 39 min. večer.
6	Pondělek	S. Ivojáše, pror.	4	3	8	5	10	11	10	45	
7	Úterý	S. Vilibalda, bisk.	4	4	8	4	11	7		večer	Úplněk dne 30. ve čtvrtek o 2 hod. 40 min. večer.
8	Středa	S. Kiliána, biskupa.	4	5	8	4	11	32	1	11	
9	Čtvrtek	S. Aloisie, Cyrilla.	4	6	8	3			2	20	
10	Pátek	S. Amalie, kněžny.	4	7	8	3	0	3	3	25	
11	Sobota	S. Pia L, papeže.	4	8	8	2	0	38	4	25	
Neděle 7. po sv. Duchu. Varníte se lidských pro- puk. Mat. 7.											
12	Neděle	S. Jana Gual. Jindr.	4	9	8	1	1	18	5	19	Slunce vstoupí do znamení Lva (♌) ve čtvrtek dne 23. o 10 hod. 55 min ráno.
13	Pondělek	S. Eugena, Market.	4	9	8	1	2	4	6	7	
14	Úterý	S. Karoliny, Bonav.	4	10	8	0	2	52	6	47	Na začátku snoráčeno, ale přece sucho — tedy i žižň komu se nechce nalít na zvěř. 4. mráz ale ne všude, podobně i někde bouřky odpovědné. 11. dešť, a po dešti zase pěkné jasno; na to nepřijemné přehánky ale pro študenty. O sv. Anně obvyčejně rozmoknou poulníkům buchy — domá je sotva který celý nese — pak se dobře dají zně, kde nepršívá.
15	Středa	Rozesláni sv. apost.	4	11	7	59	3	53	7	21	
16	Čtvrtek	S. P. Marie Karmelské	4	13	7	58	4	54	7	52	
17	Pátek	S. Aleše, zehráka.	4	14	7	57	5	56	8	17	
18	Sobota	S. Symfony. Arn.	4	15	7	56	6	59	8	39	
Neděle 8. po sv. Duchu. Co slyším o tobě? Vydej secc. Luk. 16											
19	Neděle	S. Vincencia z P.	4	16	7	55	6	3	9	1	V Červencidě košile rozděl se, a v Proinci po úti oděj se. Červenec, Srpen, Září muka, ale potom bude mouka. V Červenci volá krepelka žence do pole: „Pojďte žit, pojďte žit, dostanete pět peněz, pět peněz!“ Ženci na pole, včely a pole.
20	Pondělek	S. Eliáše, pror.	4	17	7	54	9	7	9	22	
21	Úterý	S. Daniela, pror.	4	18	7	53	10	13	9	44	
22	Středa	S. Mari Magdal.	4	19	7	52	11	20	10	8	
23	Čtvrtek	S. Apollinára, Libor.	4	20	7	51			10	35	
24	Pátek	S. Christiny, muč.	4	21	7	50	1	41	11	8	
25	Sobota	S. Jakoba Většího.	4	23	7	49	2	52	11	49	
Neděle 9. po sv. Duchu. P. Ježíš plakal nad Jeruzalémem. Luk. 19.											
26	Neděle	S. Anny, manž.	4	25	7	48	4	2		ráno	
27	Pondělek	S. Pantalcoana.	4	26	7	46	5	4	0	41	
28	Úterý	S. Innocencia I.	4	28	7	45	5	59	1	46	
29	Středa	S. Marthy, panny.	4	29	7	44	6	43	3	0	
30	Čtvrtek	S. Abdona a Sen.	4	30	7	42	7	19	4	21	
31	Pátek	S. Ignácia z Loyoly.	4	32	7	40	7	50	5	13	

Srpen (měsíc poutnický) má 31 dní.

Polsky: Sierpień. litrsky: Kolovoz. Slovinsky: Veliki Serpan. Rusky: August

Den měsíce	Den v týdnu	Svátky a slavnosti církevní	Slunce		Měsíc		Čtvrti měsíce a národní přísloví.
			východ	západ	východ	západ	
			h. m.	h. m.	h. m.	h. m.	
1	Sobota	S. Petra v okov.	4 33	7 38	8 19	7 6	☾ Poslední čtvrt dne 6. ve čtvrtk o 11 hod. 13 min. večer.
Neděle 10. po sv. Duchu. O fariseovi a publikánuv. Luk. 18.							
2	Neděle	Porciunkuly Alf.	4 34	7 37	8 44	8 26	☀ Nový měsíc dne 14. v pátek o 3 hod. 10 min. večer.
3	Pondělek	Nalez. sv. Štěpána.	4 36	7 35	9 9	9 42	
4	Úterý	S. Dominika, mnich.	4 37	7 34	9 36	10 56	☽ Prvá čtvrt dne 22. v sobotu o 7 hod. 26 min. večer.
5	Středa	Panny Marie Sněžné.	4 38	7 32	10 5	večer	
6	Čtvrtek	Proměnění P. Ježíše.	4 40	7 31	10 39	1 14	☽ Úplněk dne 28. v pátek o 10 hod. 2 min. ráno.
7	Pátek	† S. Kujetana, klášť.	4 41	7 29	11 17	2 17	
8	Sobota	S. Cyriaka a spol.	4 42	7 28	ráno	3 13	☀ Slunce vstoupí do znamení panny (♍) v neděli dne 23. o 5 hodin 28 minut večer.
Neděle 11. po sv. Duchu. P. Ježíš uzdravuje hluchoněmého. Mark. 7.							
9	Neděle	S. Romana, vojáka.	4 44	7 26	9 2	4 4	☀ 2. srpna hrozí ze bouřkou, kde však? to nelze na vlas udát. Kouří-li se ráno z hor, jest radno svázet suchou pšenici.
10	Pondělek	S. Vavřince, muč.	4 45	7 24	9 51	4 47	
11	Úterý	S. Susany, muč.	4 47	7 23	1 48	5 23	☀ 10. krásný příjemný den, kde je slavné posvícení sv. Vavřince. 11. a 12. neobyčejné padání hvězdíček. 15. putují z Klostka na Velehrad a hospodáři vyzádují si potřebný deň na zeleniny, potom pékou teplou povětrnost až do 25., odtud dešť teba až do konce, ale teplý!
12	Středa	S. Klary, panny.	4 48	7 21	2 47	5 54	
13	Čtvrtek	S. Hippolyta, kněze.	4 49	7 19	3 48	6 21	☀ Duben, Máj a červené víno v sudech sází; Srpen, Září, Říjen hospodáři kruší. Asie Afriky čestnější, Srpen Bězna teplejší.
14	Pátek	† S. Eusebia, muč.	4 51	7 17	4 51	6 46	
15	Sobota	Nanebevzetí P. Marie.	4 52	7 16	5 55	7 8	☀ Když květu bouby, nouze o chleby; a když květu mák, to už ne tak.
Neděle 12. po sv. Duchu. O milosrdném Samaritánovi. Luk. 10.							
16	Neděle	S. Rocha, Theod.	4 53	7 14	7 1	7 29	☀ 10. krásný příjemný den, kde je slavné posvícení sv. Vavřince. 11. a 12. neobyčejné padání hvězdíček. 15. putují z Klostka na Velehrad a hospodáři vyzádují si potřebný deň na zeleniny, potom pékou teplou povětrnost až do 25., odtud dešť teba až do konce, ale teplý!
17	Pondělek	S. Liberta, muč.	4 55	7 12	8 5	7 51	
18	Úterý	S. Heleny, císařov.	4 56	7 10	9 12	8 14	☀ Duben, Máj a červené víno v sudech sází; Srpen, Září, Říjen hospodáři kruší. Asie Afriky čestnější, Srpen Bězna teplejší.
19	Středa	S. Ludvíka krále.	4 58	7 8	10 19	8 40	
20	Čtvrtek	S. Bernarda, opata.	4 59	7 6	11 28	9 10	☀ Když květu bouby, nouze o chleby; a když květu mák, to už ne tak.
21	Pátek	S. Johanny Chant.	5 1	7 5	0 39	9 47	
22	Sobota	S. Timothea, muč.	5 2	7 3	1 47	10 34	☀ 10. krásný příjemný den, kde je slavné posvícení sv. Vavřince. 11. a 12. neobyčejné padání hvězdíček. 15. putují z Klostka na Velehrad a hospodáři vyzádují si potřebný deň na zeleniny, potom pékou teplou povětrnost až do 25., odtud dešť teba až do konce, ale teplý!
Neděle 13. po sv. Duchu. P. Ježíš zhojil 10 malomocných. Luk. 17.							
23	Neděle	S. Filipa Benizzi.	5 3	7 1	2 50	11 30	☀ Duben, Máj a červené víno v sudech sází; Srpen, Září, Říjen hospodáři kruší. Asie Afriky čestnější, Srpen Bězna teplejší.
24	Pondělek	S. Bartoloměje.	5 5	6 59	3 46	ráno	
25	Úterý	S. Ludvíka XI, král.	5 6	6 57	4 33	0 37	☀ Když květu bouby, nouze o chleby; a když květu mák, to už ne tak.
26	Středa	S. Samuela Zefír.	5 8	6 55	5 14	1 53	
27	Čtvrtek	S. Josefa Kulazansk.	5 9	6 53	5 47	3 13	☀ Duben, Máj a červené víno v sudech sází; Srpen, Září, Říjen hospodáři kruší. Asie Afriky čestnější, Srpen Bězna teplejší.
28	Pátek	† S. Augustina, bisk.	5 10	6 51	6 16	4 36	
29	Sobota	S. Jana stěú.	5 12	6 49	6 42	5 57	☀ Když květu bouby, nouze o chleby; a když květu mák, to už ne tak.
Neděle 14. po sv. Duchu. Žádný nemůže dvěma parním sloužit. Mat. 6.							
30	Neděle	S. Růženy Lim.	5 13	6 47	7 10	7 16	☀ Duben, Máj a červené víno v sudech sází; Srpen, Září, Říjen hospodáři kruší. Asie Afriky čestnější, Srpen Bězna teplejší.
31	Pondělek	S. Rajmunda.	5 15	6 45	7 36	8 32	

Září (měsíc anjelský) má 30 dní.

Polsky : Wrzesień. Ilirsky : Rujan. Slovinsky : Kimovec. Rusky : Septembr.

Den měsíce	Den v týd.	Svátky a slavnosti církevní	Slunce		Měsíce		Čtvrti měsíce a národní přísloví.
			vý- chod	západ	vý- chod	západ	
			h. m.	h. m.	h. m.	h. m.	
1	Úterý	S. Jitji, poustev.	5 17	6 42	8 6	9 47	④ Posled. čtvrt dne 5. v sobotu o 2 hod. odpoledne. ⑤ Nový měsíc dne 13. v neděli o 5 hod. 48 min. večer. ⑥ Prvá čtvrt dne 20. v neděli, o 2 hod. 40 min. večer. ⑦ Úplněk dne 27. v neděli o 7 hod. 8 min. ráno. Slunce vstoupí do znamení váh (♎) ve středu dne 23. o 2 hod. 14 min. večer. Zčatek podzimku. Mlynářům se dobře daří, při pohodlném povětří zemědělské vyhláží, fazole se sklízají, a mláti se dobře hrách — po tom nastanou silné větry, pak příjemné podzimní povětří až do 12. Poptávky po knihách z Dědicví se zmáhají neboť se začíná nebe kabonit — poněvadž prádníku končí. 25. semraží, vlhko, studeno, nepřijemno, přehánky. Studenty již ani den sv. Václava tuze netěší a co chvilu škrabou se za usima až do 1. školního dne. Čeho Červenec a Srpen nedožal, toho Září neusmáží. Podzim na strakaté kobyly jezdit. Když dlouho listí nepadne, tuhá se zima přikrade.
2	Středa	S. Justina, Vilém.	5 19	6 40	8 38	10 57	
3	Čtvrtek	S. Mansveta, bisk.	5 20	6 38	9 16	večer	
4	Pátek	S. Rosalie, panny	5 21	6 36	9 58	1 3	
5	Sobota	S. Vavřince Just.	5 23	6 34	10 46	1 57	
Neděle 15. po sv. Duchu. P. Ježíš vzěšel mršého v Nojmu. Luk. 7.							
6	Neděle	S. Zachariáše.	5 24	6 32	11 42	2 49	
7	Pondělek	S. Bronislavy, pan.	5 26	6 30	ráno	3 22	
8	Úterý	Slav. Narož. P. Mar.	5 27	6 27	0 39	3 55	
9	Středa	S. Georgina a spol.	5 28	6 25	1 39	4 24	
10	Čtvrtek	S. Pulcherie, Mikul.	5 30	6 23	2 42	4 49	
11	Pátek	S. Felixe z Reguly.	5 31	6 21	3 44	5 12	
12	Sobota	S. Guida chudého.	5 33	6 19	4 50	5 35	
Neděle 16. po sv. Duchu. Světlo v sobotu uzdravenosti? Luk. 14.							
13	Neděle	S. Liguriaše, muč.	5 34	6 17	5 55	5 56	
14	Pondělek	Slav. Jména P. Mar.	5 36	6 15	7 2	6 20	
15	Úterý	S. Nikodema, muč.	5 37	6 13	8 10	6 45	
16	Středa	S. Ludmily, kněž česk.	5 38	6 11	9 20	7 14	
17	Čtvrtek	† Suchý d.s. Lam. d. } S. Tomáše z V. } Such. } † S. Januaria, b. } Such. }	5 40	6 8	10 30	7 50	
18	Pátek		5 41	6 6	11 38	8 32	
19	Sobota		5 43	6 4	večer	9 25	
Neděle 17. po sv. Duchu. Milovali budeš Pána Boha. Mat. 22.							
20	Neděle	S. Eustachia, m. S. d.	5 44	6 2	1 36	10 25	
21	Pondělek	S. Matouše, ap.	5 46	6 0	2 28	11 37	
22	Úterý	S. Morice, plukovn.	5 47	5 58	3 10	ráno	
23	Středa	S. Tekly, panny.	5 48	5 56	3 44	0 52	
24	Čtvrtek	S. Gerharda, Ruperta.	5 50	5 53	4 15	2 12	
25	Pátek	S. Kleofáše uč. P.	5 51	5 51	4 42	3 30	
26	Sobota	S. Justiny, Cypria.	5 53	5 49	5 9	4 48	
Neděle 18. po sv. Duchu. Doufej, synu, odpouštěj se tobě hříšové. Mat. 9.							
27	Neděle	S. Kosmy a Dam.	5 54	5 47	5 35	6 6	
28	Pondělek	S. Václava, kníž. č.	5 56	5 45	6 4	7 21	
29	Úterý	S. Michala archanj.	5 57	5 43	6 36	8 34	
30	Středa	S. Jeronyma, uč. církv.	5 59	5 41	7 12	9 44	

Ríjen (měsíc posvěcení chrámů Páně) má 31 dní.

Polsky: **Pazdziernik**. Ilirsky: **Listopad**. Slovinsky: **Kolopersk**. Rusky: **Oktobr**

Den měsíce	Den v týd.	Svátky a slavnosti církevní.	Slunce				Měsíc				Čtvrti měsíce a národní přísloví.
			východ		západ		východ		západ		
			h.	m.	h.	m.	h.	m.	h.	m.	
1	Čtvrtek	S. Řemíga, biskupa	6	0	5	39	7	53	10	49	☾ Posled. čtvrt dne 4. v neděli o 8 hod. 28 minut večer.
2	Pátek	S. Leudagarn, bisk.	6	2	5	37	8	41	11	16	
3	Sobota	S. Kandida, mučen.	6	3	5	34	9	34	0	36	
Neděle 19. po sv. Duchu. Království u boha již a svědka, Mat. 22.											
4	Neděle	Slavnost sv. růžence.	6	4	5	32	10	29	1	18	☀ Nový měsíc dne 12. v pondělí o 7 hod. 41 minut večer
5	Pondělek	S. Ladislava.	6	6	5	30	11	28	1	53	
6	Úterý	S. Placida, muč.	6	7	5	28	ráno	2	24		
7	Středa	S. Bruna, zakl. řádu	6	9	5	26	0	30	2	51	☽ Prvá čtvrt dne 19. v pondělí o 9 hod. 12 minut večer.
8	Čtvrtek	S. Brigitty, jept.	6	10	5	24	1	32	3	14	
9	Pátek	S. Diviša, biskupa	6	12	5	22	2	37	3	38	
10	Sobota	S. Františka Borg.	6	13	5	20	3	41	4	0	☾ Úplněk dne 26. v pondělí o 7 h. 2 min. večer.
Neděle 20. po sv. Duchu. P. Ježíš uzdravil syna královkou. Jan. 4											
11	Neděle	S. Burkharda, bisk.	6	15	5	18	4	49	4	23	☀ Slunce vstupí do znamení Štira (♏) v pátek dne 23. o 40 hod. 34 min. večer.
12	Pondělek	S. Maximiliana, b.	6	16	5	16	5	56	4	48	
13	Úterý	S. Eduarda III., král.	6	18	5	14	7	7	5	16	
14	Středa	S. Kalixa, papeže.	6	20	5	12	8	18	5	51	1—6 tjina přijasněm povětří pšenice se dobře mlátí; pak zrno jasno — k polodni však již zmokli vracejí se z trbu domů; jasno a veselo, až do 15. horka ubývá; po žnech také žízní snadno se haá, císarské hody, větry se pláží někde je dušno, veliké lijavce, k ránu ale obyčejně všude syčravo a pomournou, sucho — v hubě, trudno v kapse nepřijemno — vichřice burácí — domáci Až ku konci pomournou, nepřijemno před všemi svatými — hospodářům. Knihy z Dedicství sa. Cyrilla a Methodia dostavují se dílem poštou, dílem po dostavníctích, dílem ochotou zelenátek; ze Štipanic si pro ně přicházejí nedočkavci i pšky.
15	Čtvrtek	S. Teresia, panny.	6	21	5	10	9	28	6	31	
16	Pátek	S. Ilavla, zakl. řádu.	6	23	5	8	10	34	7	22	
17	Sobota	S. Hedvigny, věv.	6	25	5	5	11	34	8	21	
Neděle 21. po sv. Duchu. Král klade počet se služebníky svými. Mat. 18.											
18	Neděle	Slavnost Pos. chr. P.	6	27	5	3	0	27	9	28	☀ Slavnost Pos. chr. P.
19	Pondělek	S. Ferdinanda.	6	28	5	1	9	10	42		
20	Úterý	S. Vendelina. Felic	6	30	4	59	1	45	11	57	
21	Středa	S. Vorský.	6	31	4	57	2	17	ráno		
22	Čtvrtek	S. Korduly, panny.	6	33	4	56	2	44	1	14	☀ Slavnost Pos. chr. P.
23	Pátek	S. Severina. Jana K.	6	34	4	54	3	10	2	30	
24	Sobota	S. Rafaela brch	6	36	4	52	3	35	3	45	
Neděle 22. po sv. Duchu. Sluší-li den dávatí císari? Mat. 22.											
25	Neděle	S. Krispina a Kris.	6	38	4	50	4	3	4	59	☀ Slavnost Pos. chr. P.
26	Pondělek	S. Evarista I., pap	6	39	4	48	4	33	6	13	
27	Úterý	S. Sabiny, mučen.	6	41	4	46	5	7	7	24	
28	Středa	S. Šimona a Judy.	6	42	4	45	5	47	8	31	☀ Slavnost Pos. chr. P.
29	Čtvrtek	S. Zenobia, Narcisa.	6	44	4	43	6	31	9	32	
30	Pátek	S. Marcela, setníka.	6	46	4	41	7	22	10	26	
31	Sobota	S. Wolfganga, bisk.	6	47	4	40	8	19	11	13	☀ Když Ríjen blýská, zima pliská.

Listopad (měsíc všech Svatých) má 30 dní.

Polsky : Listopad. Nirs. : Studenj. Slovinsky : Listopad. Rusky : Novembr.

Den měsíce	Den v téml.	Svátky a slavnosti cí kevní.	Slunce				Měsíc				Čtvrti měsíce a národní příslovi.
			vý- chod		západ		vý- chod		západ		
			h.	m.	h.	m.	h.	m.	h.	m.	
Neděle 2. po sv. Duchu. Každé kladě se P. Je. Žist. Mat. 9											
1	Neděle	Jav. všech Svatých	6 49	4 38	9 17	11 50					☉ Posled. čtvrt dne 3. v úterý o 4 hod. 40 min. večer.
2	Pondělek	Všech věrn. duš.	6 50	4 36	10 18	0 24					☽ Nový měsíc dne 11. ve středu o 9 hod. 6 minut ráno.
3	Úterý	S. Huberta, biskupa.	6 52	4 35	11 19	0 53					☀ Prvá ževot dne 18. ve středu o 3 hodin. 2 minut ráno.
4	Středa	S. Karla Boromej.	6 54	4 33	12 10	1 16					☽ Úplněk dne 25. ve středu o 10 hod. 8 min. ráno.
5	Čtvrtek	S. Emericha Zechar.	6 56	4 32	0 21	1 40					☀ Slunce vstoupí do znamení střelce (♐) v neděli dne 22. o 7 hod. 15 m. večer.
6	Pátek	S. Leonarda, poust.	6 57	4 30	1 25	2 2					
7	Sobota	S. Engelberta, bisk.	6 58	4 28	2 31	2 24					
Neděle 24. po sv. Duchu. O koukolu mo. ě p se Žist. Mat. 13.											
8	Neděle	S. Bohumira, bisk.	7 0	4 27	3 17	2 49					
9	Pondělek	S. Theodura, muč.	7 2	4 26	4 48	3 15					
10	Úterý	S. Ondřeje Avellin.	7 4	4 24	5 59	3 47					
11	Středa	S. Martina, bisk.	7 5	4 23	7 12	4 26					
12	Čtvrtek	S. Martina, papeže.	7 6	4 21	8 21	5 14					
13	Pátek	S. Stanisl. Kostky.	7 8	4 20	9 26	6 12					
14	Sobota	S. Jukunda. Serap.	7 10	4 19	10 21	7 18					
Neděle 25. po sv. Duchu. O hračebním se- mnu. Mat. 13.											
15	Neděle	S. Leopolda IV.	7 11	4 18	11 9	8 31					
16	Pondělek	S. Edmunda. Otm.	7 13	4 16	11 47	9 48					
17	Úterý	S. Řehoře divotvor.	7 14	4 15	večer	11 4					
18	Středa	S. Odonu Eugena.	7 16	4 14	0 47	ráno					
19	Čtvrtek	S. Alžběty, kněžny.	7 18	4 13	1 13	0 20					
20	Pátek	S. Felixe z Valois	7 19	4 12	1 37	1 32					
21	Sobota	Obětován P. Marie.	7 20	4 11	2 4	2 46					
Neděle 26. po sv. Duchu. Když uzlíte clovncst spustění. Mat. 24.											
22	Neděle	S. Cecilie, mučen.	7 22	4 10	2 33	3 58					
23	Pondělek	S. Klementa, pap.	7 23	4 9	3 5	5 9					
24	Úterý	S. Jana z kříže. Flory.	7 25	4 8	3 41	6 17					
25	Středa	S. Kateřiny, mučen.	7 26	4 7	4 24	7 19					
26	Čtvrtek	S. Konrada biskupa.	7 28	4 7	5 12	8 16					
27	Pátek	S. Vrgila, biskupa.	7 29	4 6	6 7	9 6					
28	Sobota	S. Sosthena Štěp.	7 31	4 5	7 5	6 48					
Neděle 1. adventní. O posledním soudu.											
29	Neděle	S. Saturnina, bisk.	7 32	4 4	8 5	10 23					
30	Pondělek	S. Ondřeje, apost.	7 33	4 4	9 6	10 53					

☉ Posled. čtvrt dne 3. v úterý o 4 hod. 40 min. večer.

☽ Nový měsíc dne 11. ve středu o 9 hod. 6 minut ráno.

☀ Prvá ževot dne 18. ve středu o 3 hodin. 2 minut ráno.

☽ Úplněk dne 25. ve středu o 10 hod. 8 min. ráno.

☀ Slunce vstoupí do znamení střelce (♐) v neděli dne 22. o 7 hod. 15 m. večer.

Na začátku ticho, chladno v ruce, takže a už i kapsy gróš se vytahuje, zmrázeno i větrno 11. zrána such, pak jasno a příjemno. Kde se slaví sv. Martina, kouty se z komína, chystá se husina a dobrého džban vína — veauk at je jak chce! — při a chumeli se třeba až do 21. Na sv. Kateřinu ale pěkné, nebo je ve S..... jarmark v Ně..... rozhodná v M. cích hody, teda letos poslední musika! večer! Dne 23. ptnáť sv. Klement papčské požehnání z jihu.

Hus o Martině nejpěkněji zpívá. Padá-li první snh toho dne, říkáme, že sv. Martin přijel on bráně.

Přijde-li hus přes led o Martině, bude se po něm dlouho ještě koupat.

Prosinec (měsíc vánoční) má 31 dni,

Polsky: Grudzień. Ilirsky: Pr osinec. Slovinsky: Gruden. Rusky: Decembr

Den měsíce	Den v týdnu	Svátky a slavnosti církevní	Slunce				Měsíce				Čtvrti měsíce a národní přísloví
			vý- chod		západ		vý- chod		západ		
			m.	h.	m.	h.	h.	m.	h.	m.	
1	Úterý	S. Elig a, biskupa.	7 35	4 3	10 9	11 19	☉ Poslední čtvrti dne 3. ve čtvrtek o 1 hod. 20 min. večer. ☽ Nový měsíc dne 10. ve čtvrtek o 9 hod. 30 min. večer. ☿ Prvá čtvrti dne 28. ve čtvrtek o 9 hod. 50 minut večer. Úplněk dne 25. v pátek o 3 hod. 57 min. ráno. Slunce vstoupí do znamení kozorožce (♄) v úterý dne 22. o 8 hod. 3 min. ráno. Začátek zimy. Napřed sniž, pak odněk i na tvrdé srdce rodičů, kmo- chátek a tetiček. Na svat. Mikuláše třeba již i bláto, dětem to neškodí, jen když sv. Mikuláš v blátě neuvízí s diplomem Dě- dictví malíčkových a pa- ninský. O bouřkách a blesku ani zmínky. 10. počíná mrznout, až do 25. velmi při- jemno pro karbaníky, ale užitečný pro čtenáře, dokud u te- pých kamen vyhá- vají. Od 25. sniž, vi- chlice, velmi nepo- hodné pro taláky až — do jara. Když v Prosinci mrzne a aněží, úrod- ný rok na to běží. Zelené (černé) Vá- noce, bílá Velkonoce. Lepší Vánoce tře- skuté, nežli tekuté.				
2	Středa	S. Bibia y p. Aurelie.	7 36	4 2	11 11	11 42					
3	Čtvrtek	† S. Františka Xav.	7 37	4 1	ráno	večer					
4	Pátek	S. Barbory, panny.	7 39	4 1	0 14	0 26					
5	Sobota	S. Sabbase. Lucia.	7 41	4 0	1 18	0 50					
Neděle 2. adventní. Ty- b jsi ten, kterýž přijít máš. Mat. 11.											
6	Neděle	S. Mikuláše, biskup.	7 42	4 0	2 26	1 15	☉ Poslední čtvrti dne 28. ve čtvrtek o 9 hod. 50 minut večer. ☽ Nový měsíc dne 10. ve čtvrtek o 9 hod. 30 min. večer. ☿ Prvá čtvrti dne 28. ve čtvrtek o 9 hod. 50 minut večer. Úplněk dne 25. v pátek o 3 hod. 57 min. ráno. Slunce vstoupí do znamení kozorožce (♄) v úterý dne 22. o 8 hod. 3 min. ráno. Začátek zimy. Napřed sniž, pak odněk i na tvrdé srdce rodičů, kmo- chátek a tetiček. Na svat. Mikuláše třeba již i bláto, dětem to neškodí, jen když sv. Mikuláš v blátě neuvízí s diplomem Dě- dictví malíčkových a pa- ninský. O bouřkách a blesku ani zmínky. 10. počíná mrznout, až do 25. velmi při- jemno pro karbaníky, ale užitečný pro čtenáře, dokud u te- pých kamen vyhá- vají. Od 25. sniž, vi- chlice, velmi nepo- hodné pro taláky až — do jara. Když v Prosinci mrzne a aněží, úrod- ný rok na to běží. Zelené (černé) Vá- noce, bílá Velkonoce. Lepší Vánoce tře- skuté, nežli tekuté.				
7	Pondělek	S. Ambrože, bisk.	7 43	4 0	3 35	1 43					
8	Úterý	Počítí bláh. P. Marie	7 44	4 0	4 47	2 18					
9	Středa	S. Leokadie, panny.	7 45	3 59	5 59	3 1					
10	Čtvrtek	S. Judithy. Melchiad.	7 46	3 59	7 8	3 55					
11	Pátek	† S. Damasa, pap	7 47	3 59	8 9	4 59					
12	Sobota	S. Synesia. Max.	7 48	3 59	9 2	6 13					
Neděle 3. adventní. Poslali židů z Jeruzaléma k Ja- novi. Jan. 1.											
13	Neděle	S. Lucie p., muč.	7 49	3 59	9 45	7 30	☉ Poslední čtvrti dne 28. ve čtvrtek o 9 hod. 50 minut večer. ☽ Nový měsíc dne 10. ve čtvrtek o 9 hod. 30 min. večer. ☿ Prvá čtvrti dne 28. ve čtvrtek o 9 hod. 50 minut večer. Úplněk dne 25. v pátek o 3 hod. 57 min. ráno. Slunce vstoupí do znamení kozorožce (♄) v úterý dne 22. o 8 hod. 3 min. ráno. Začátek zimy. Napřed sniž, pak odněk i na tvrdé srdce rodičů, kmo- chátek a tetiček. Na svat. Mikuláše třeba již i bláto, dětem to neškodí, jen když sv. Mikuláš v blátě neuvízí s diplomem Dě- dictví malíčkových a pa- ninský. O bouřkách a blesku ani zmínky. 10. počíná mrznout, až do 25. velmi při- jemno pro karbaníky, ale užitečný pro čtenáře, dokud u te- pých kamen vyhá- vají. Od 25. sniž, vi- chlice, velmi nepo- hodné pro taláky až — do jara. Když v Prosinci mrzne a aněží, úrod- ný rok na to běží. Zelené (černé) Vá- noce, bílá Velkonoce. Lepší Vánoce tře- skuté, nežli tekuté.				
14	Pondělek	S. Spiridiona.	7 50	3 59	10 21	8 49					
15	Úterý	S. Ironea, mučen.	7 51	4 0	10 51	10 7					
16	Středa	S. Adelaidy, císař.	7 52	4 0	11 18	11 23					
17	Čtvrtek	† S. Lazara.	7 52	4 0	11 43	ráno					
18	Pátek	† S. Graciana, b.	7 53	4 0	večer	0 37					
19	Sobota	† S. Nemesia. } Such. d.	7 54	4 1	0 36	1 49					
Neděle 4. adventní. Léta 1. císařství Tiberia. Luk. 3.											
20	Neděle	S. Liberata. A. S. d.	7 54	4 1	1 7	2 59	☉ Poslední čtvrti dne 28. ve čtvrtek o 9 hod. 50 minut večer. ☽ Nový měsíc dne 10. ve čtvrtek o 9 hod. 30 min. večer. ☿ Prvá čtvrti dne 28. ve čtvrtek o 9 hod. 50 minut večer. Úplněk dne 25. v pátek o 3 hod. 57 min. ráno. Slunce vstoupí do znamení kozorožce (♄) v úterý dne 22. o 8 hod. 3 min. ráno. Začátek zimy. Napřed sniž, pak odněk i na tvrdé srdce rodičů, kmo- chátek a tetiček. Na svat. Mikuláše třeba již i bláto, dětem to neškodí, jen když sv. Mikuláš v blátě neuvízí s diplomem Dě- dictví malíčkových a pa- ninský. O bouřkách a blesku ani zmínky. 10. počíná mrznout, až do 25. velmi při- jemno pro karbaníky, ale užitečný pro čtenáře, dokud u te- pých kamen vyhá- vají. Od 25. sniž, vi- chlice, velmi nepo- hodné pro taláky až — do jara. Když v Prosinci mrzne a aněží, úrod- ný rok na to běží. Zelené (černé) Vá- noce, bílá Velkonoce. Lepší Vánoce tře- skuté, nežli tekuté.				
21	Pondělek	S. Tomáše, ap.	7 55	4 1	1 41	4 7					
22	Úterý	S. Zena. Beaty.	7 55	4 2	2 21	5 11					
23	Středa	S. Viktorie, panny.	7 56	4 2	3 7	6 9					
24	Čtvrtek	† Adama a Evy.	7 56	4 3	3 58	7 1					
25	Pátek	Narození Christa P.	7 57	4 4	4 55	7 46					
26	Sobota	Štěpána prvom.	7 57	4 4	5 54	8 22					
Neděle v oktávě. Narození Páně. F. Ježíš v chrámě Luk. 2.											
27	Neděle	S. Jana, ap. evang.	7 57	4 5	6 54	8 55	☉ Poslední čtvrti dne 28. ve čtvrtek o 9 hod. 50 minut večer. ☽ Nový měsíc dne 10. ve čtvrtek o 9 hod. 30 min. večer. ☿ Prvá čtvrti dne 28. ve čtvrtek o 9 hod. 50 minut večer. Úplněk dne 25. v pátek o 3 hod. 57 min. ráno. Slunce vstoupí do znamení kozorožce (♄) v úterý dne 22. o 8 hod. 3 min. ráno. Začátek zimy. Napřed sniž, pak odněk i na tvrdé srdce rodičů, kmo- chátek a tetiček. Na svat. Mikuláše třeba již i bláto, dětem to neškodí, jen když sv. Mikuláš v blátě neuvízí s diplomem Dě- dictví malíčkových a pa- ninský. O bouřkách a blesku ani zmínky. 10. počíná mrznout, až do 25. velmi při- jemno pro karbaníky, ale užitečný pro čtenáře, dokud u te- pých kamen vyhá- vají. Od 25. sniž, vi- chlice, velmi nepo- hodné pro taláky až — do jara. Když v Prosinci mrzne a aněží, úrod- ný rok na to běží. Zelené (černé) Vá- noce, bílá Velkonoce. Lepší Vánoce tře- skuté, nežli tekuté.				
28	Pondělek	S. Mladětek.	7 58	4 6	7 56	9 22					
29	Úterý	S. Tomáše, arcibisk.	7 58	4 7	8 59	9 46					
30	Středa	S. Davida, krále.	7 58	4 8	10 2	10 8					
31	Čtvrtek	S. Sylvestra, papež.	7 55	4 8	11 4	10 30					

Přehled židovského kalendáře na rok 1863.

Dle počtu židovského 5622—5623.

Počet křesťanský.	Počet židovský.	Počet křesťanský.	Počet židovský.
21. ledna	1. Šebal.	17. červenc.	1. Ab.
20. února	1. Adar.	26. „	Půst spálení chrámu.*
3. března	1. Veadar.	16. srpna	1. Elul.
4. „	Půst Esther.	14. září	Nový rok 5624.
6. „	Sušon Purim.	15. „	Druhý svátek novoroční.*
21. „	1. Nisan.	16. „	Půst Gedaljah.
4. dubna	Začátek svátků velkon.*	23. „	Slavnost smíření.*
5. „	Druhý svátek *	28. „	Slavnost pod zeleným.*
10. „	Sedmý svátek.*	29. „	Druhý svátek.*
11. „	Konec svátků velkonoč.*	4. října	Slavnost palmová.
20. „	1. Ijar.	5. „	Konec slavn. pod zel.*
7. května	Lag beomer.	6. „	Radost ze zákona.*
19. „	1. Sivan.	14. „	1. Marchešvan.
24. „	Slavnost letnic.*	12. listopad.	1. Kislew.
25. „	Druhý svátek.*	6. prosince	Posvěcení chrámu.
18. června	1. Thamuz.	11. „	1. Tebeth.
5. červenc.	Půst dobytí chrámu.		

Po z n a m e n á n í. Slavnosti hvězdičkou * znamená u Židů přísně se světlí.

I. Pohyblivé svátky na rok 1863.

Jména Ježíše . . . 18. ledna.
 Zasnoubení bl. P. Marie 23. ledna.
 Neděle Devítník . . . 1. února.
 Památka modlit. P. J. Ch. 3. února.
 Památka umuč. P. J. Ch. 10. února.
 Popelční středa . . . 18. února.
 Památka trnové koru-
 ny P. J. Ch. . . . 20. února.
 Neděle první postní . . . 22. února.
 Památka kopt a hřeb. P. 27. února.
 „ plátna P. J. Ch. 6. března.
 „ 5 rap P. J. Ch. 13. března.
 „ nejdražší krev
 P. J. Ch. . . . 20. března.
 Slavnost 7 bolestné Bl.
 P. M. . . . 27. března.
 Neděle květná . . . 29. března.
 Zelený čtvrtek . . . 2. dubna.
 Hod Boží velikonoční 5. dubna.
 Prosební dni, 11., 12., 13. května.

Na nebe vstoupení Páně . . . 14. května.
 Hod Boží svatodušní . . . 24. května.
 Nejsvětější Trojice . . . 31. května.
 Hod Božského těla . . . 4. června.
 Slavnost nejsv. Srdce P.
 Ježíše . . . 12. června.
 Slavnost přecistého srdce
 P. Marie . . . 14. června.
 Slavnost sv. Anjelův stráž-
 ných . . . 30. srpna.
 Slavnost Jména P. Marie 13. září.
 Neděle růžencová . . . 4. října.
 Památka materství bl. P. M. 11. října.
 Obecné posvěcení chrámu 18. října.
 Památka čistoty bl. P. M. 25. října.
 Památka ochrany bl. P. M. 22. listop.
 První neděle adventní . . . 29. listop.
 Masopust počínaje dne 7. ledna, trvá
 do 17. února.

II. Dnové postní.

Dnové postní jsou v kalendáři našem pro úplnou jistotu a pohodlnost znamenání trojím znamením. Dnové malým červeným křížkem znamenání jsou takové postní, kdy každý katolický křesťan masitých pokrmů zdržeti se musí. — Dnové malým červeným křížkem znamenání jsou rovněž dnové postní, na kterých masitých pokrmů jísti se

demoluje, ale perouči se Cirkví svatou ujmu sobě učiniti a jmenovitě jen jedince za den do syta se najísti. — Dnové velkým červeným křížkem znamenání jsou nejvíšnějši dnové postní, kdy povinno jest i masitých pokrmů se zdržeti i ujmu sobě učiniti a jen jedince za den se najísti.

III. Čtvero suchých čili kvatembrových dní.

1. Dne 25., 27. a 28. března.
2. Dne 27., 29. a 30. května

3. Dne 16., 18. a 19. září.
4. Dne 16., 18. a 19. prosince.

IV. Posvátný čas velikonoční

trvá od čtvrté neděle postní až do soboty Největější Trojice.

W tomto posvátném čase povinnován jest každý katolický křesťan, světnu na-

tizenému každí ze svých hříchů strouffně a úplně se rozpáti čili zpovidati, a nejsvětější swátost oltární s plamennou po božnosti a s roznícenou touhou přijmouti.

V. Moremni dnové.

Posvátné doby (Tempus saceratum), v nichžto po zákonu církevním zapovězeny jsou wszeliké hlučné kratochvile, plesy čili hály, veřejné hudby čili musiky a těm podobné zábavy, jsou:

1. Doba adventní a svátky vánoční až do slavnosti svatých tří Králův.

2. Celý čtyřicetidenní postní čas a týhoděn velikonoční až do neděle provodní.

3. O čtveru suchých čili kvatembrových dnech, jakož i v pátek a v sobotu po celý rok.

4. Ve svatvečer před hlavními svátky.

5. Na den svatých apostolův našich, Cyrilla a Methodia, k němuž jistě každý katolík v národě našem dobro-

volně přidá den úmrtí sv. Cyrilla, 14. února, a den úmrtí sv. Methodia, 6. dubna.

Plesy (hály), hudby (musiky), wszeliké divadelní hry a všechny zábavy veřejné zakázány jsou též nejvyššími zákony císařskými:

1. Poslední 3 dni adventní, dne 22., 23. a 24. prosince.

2. Na Boží hod vánoční, dne 25. prosince.

3. Na středu popelečnou, dne 18. února.

4. Na slav. Zvěstování P. Marie.

5. Po celý svatý týden před Velikonocí.

6. Na Boží hod velikonoční.

7. Na Boží hod svatodušní.

8. Na slavnost Božího Těla.

9. Na slavnost Narození P. Marie.

VI. Smrti patronové zemští,

jichžto památka slavně se koná v zemích našeho císařství Rakouského.

Sv. Cyrill a Method, dne 9. března na Moravě.	Sv. Michael, dne 29. září v Haliči.
Sv. Jan Nepomucký, dne 16. května v Čechách.	Sv. Hodvika, dne 15. října ve Slezsku.
Sv. Václav, dne 28. září v Čechách.	Sv. Ladislav, dne 27. června v Sedmíhradsku.
Sv. Štěpán, dne 20. srpna v Uhřích.	Sv. Stanislav, dne 7. května v Haliči.
Sv. Eliáš, dne 20. července v Chorvatsku.	Sv. Leopold, dne 15. listopada v Dolním Rakousku.
Sv. Rochus, dne 16. srpna v Chorvatsku.	Sv. Florian, dne 4. května v Horním Rakousku.
Sv. Jan Křestitel, dne 24. červ. v Slavovsku.	Sv. Marek, dne 25. dubna v Benátsku.
Sv. Jiří, dne 1. září v Korutansku.	Sv. Ruprecht, dne 14. září v Solnohradsku.
Sv. Jiří, dne 23. dubna v Krajině.	Sv. Spiridion, dne 14. prosince v Dalmatsku.
Sv. Josef, dne 19. března v Korutansku, v Krajině, v Pomoří, ve Štýrsku a v Severním Tyrolsku.	Sv. Virgil, dne 27. listopada v Jižním Tyrolsku.
	Sv. Justus, dne 1. listop. v Terstě.

VII. Letopočet nové doby.

Let 1863 po Narození Pána a Spasitele našeho Ježíše Krista jest let obyčejný mající 365 dní.

Let tento jest:		Let tento jest:	
Ob sňočení světa	6028	Ob bitvy na Bílé Hoře	243
Ob potopy světa	4257	Ob smrti císaře Josefa II.	71
Ob založení Říma	2616	Ob založení Rakouského mocnářství	59
Ob Narození Krista Pána	1863	Ob nastoupení císaře Františka Josefa I. (dne 3. prosince 1848)	15
Ob zlázy Jeruzaléma	1794	Ob utěbení jazyka českého do úřadů a do škol	15
Ob císaře Konstantina	1557	Ob založení Dědictví sv. Cyrilla a Methodia v Brně (na den sv. Váta 1850).	13
Ob příchodu sv. Cyrilla a Methodia do krajin českoslovanských	1000		
Ob založení Pražského arcibiskupství	519		
Ob vynalezení Ameriky	371		

VIII. Znamení oběžnic čili bludic světších.

Jména.	Znamení.	Jména.	Znamení.
1. Dobropán (Mercurius)	♿	5. Skalcem se 4. měs. (Jupiter)	♃
2. Krásopani čili Lada (Venus)	♀	6. Bladolet 8. měs. (Saturnus)	♄
3. Země 8. 1. měsícem (Tellus)	♁	7. Rebešťanka 8. měs. (Uranus)	♅
4. Smrtonoš (Mars)	♂	8. Woban (Neptun).	♆

Mimo tyto světšší oběžnice jest mnoho jiných menších, pobobajících se hvězdám 9.—12. velikosti, to jest tak malých ano zdánlivě nejmenších hvězdám, které prostým olem, bez hvězdářských dalekohledů nejsou ani k spatření. Posud jich bylo 54 vypátráno, z nichž nemají vštěchny posud ani jména, aniž znamení, ba ani čas jejich oběhu není znám. Nazývají se Planetoidy.

IX. Zatmění na slunci a na měsíci.

Roku 1863 bude dvoje zatmění na slunci a dvoje na měsíci. Prvé zatmění na slunci udá se dne 17. května 1863 a bude téměř v celé Evropě viditelné. Na Moravě začne o 6 hod. 30 m. odpoledne a dosáhne o 7 h. 30 m. prostředku. Konec u nás nebude pozorován; poněvadž již bude slunce zapadnuto. Zatmění toto

bude na slunci obnášeti 5 palců. — Viditelné u nás zatmění měsíce nastane dne 1. června o 10 h. 52 m. večer, dosáhne o 32 m. po půlnoci středu a skončí se o 2 h. 13 m. ráno dne 2. června. — Druhé zatm. na slunci dne 11. listopadu i druhé zatm. měsíce 25. list. nebudou u nás pozorovány.

Stranu počasí.

Nabyváše toho přesvědčení, kterak se mnohemu čtenářovi Moravana po počasí stýská; uvázali jsme se po třech letech zнова u prorokování

bouří, deště, tepla a mrazův: avšak nikoliv podle zastaralého Knauera, než podle zásad docela z brucu nových.

Nejvyšší císařský rod panující v říši Rakouské.

J. ap. Veličenstvo František Josef I., z Boží milosti Císař Rakouský, král Uherský, Český, Lombardský, Benátský, Dalmatský, Chorvatský, Slavonský, Italský, Vladimírský a Ilirský, markrabě Moravský, atd., narodil se dne 18. srpna 1830, za plnoletého prohlášen dne 1. pros. 1848. Když byl Jeho strýc, císař P. Ferdinand I., dne 2. prosince 1848 v Olomouci korunu složil, a Jeho otec, arcivojvoda František Karel trůnu se odřekl, nastoupil vládu. — Chot císaře Pána: Eližběta Amalia Eugenia, dcera Jeho k. Výsosti Maximiliána Josefa, vojvody v Bavořích, a Její k. Výsosti Ludoviky Vileminy, nar. 24. pros. 1837, zasnoubena ve Vídni dne 24. dubna 1854.

Děti Jeho Velič. císaře Pána.

Cis. Výsost, arcivévodkyně Gisela, narozena dne 12. července 1856.

Rudolf, králevic, naroz. 21. srpna 1858.

Rodičové J. Velič. císaře Pána.

František Karel (Josef), syn císaře Františka I. († 1835), naro-

zen dne 7. prosince 1802. Chot jeho Žofie (Bedřiška, Dorothea, Vilemina), dcera † krále Bavorského Maximiliána Josefa, nar. 25. ledna 1805, zasnoubena dne 4. listopadu 1824.

Bratři Jeho Velič. císaře Pána.

Ferdinand (Maximilian, Josef), nar. dne 6. července 1842.

Karel Ludvík, nar. dne 30. července 1833.

Kudvík (Josef, Anton, Viktor), nar. dne 3. května 1842.

Bratr a sestra otce Jeho Velič. císaře Pána.

Ferdinand I., Dobrotivý, bývalý císař Rakouský, narozen dne 18. dubna 1793. Zasnouben s Marií Annou, dcerou † krále Sardinského, Viktora Emanuela, nar. dne 19. září 1803, ve Vídni dne 27. února 1831.

Maria Klementina, narozena dne 1. března 1798, zasnoubena dne 18. července r. 1817 s král. princem obojí Sicilie, Leopoldem.

A. Stálé poplatky kolkové v čísle rakouském.

Poplatek dle tarify		Mimořádná přírátka		Poplatek dle tarify		Mimořádná přírátka		Úhrnem	
zl.	kr.	zl.	kr.	zl.	kr.	zl.	kr.	zl.	kr.
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	2	—	1/3	—	60	—	—	—	72
—	4	—	1	—	—	—	—	—	25
—	6	—	1 1/3	—	—	—	—	—	—
—	12	—	3	—	—	—	—	—	50
—	30	—	6	—	—	—	—	—	—

B. Škály

pro všechny korunní země o vyměření platů z právních listů, kteréžto platy dle stupňů v poměru k ceně rostou.

I. Škály pro aménky				II. Škály pro právní listiny				Mimořádná přírátka				Úhrnem					
Poplatek		Mimořádná přírátka		Poplatek		Mimořádná přírátka		Poplatek		Mimořádná přírátka		Poplatek		Mimořádná přírátka		Úhrnem	
zl.	kr.	zl.	kr.	zl.	kr.	zl.	kr.	zl.	kr.	zl.	kr.	zl.	kr.	zl.	kr.	zl.	kr.
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	100	—	5	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	200	—	10	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	300	—	15	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	500	—	25	—	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	1.000	—	50	—	13	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	1.500	—	75	—	19	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	2.000	—	—	—	26	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	2.000	—	1	—	25	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	4.000	—	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	6.000	—	3	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	8.000	—	4	—	75	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	8.000	—	5	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	10.000	—	6	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	12.000	—	8	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	16.000	—	10	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	20.000	—	12	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	24.000	—	10	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	24.000	—	12	—	50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	28.000	—	14	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	32.000	—	16	—	50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	32.000	—	18	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	36.000	—	20	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	40.000	—	20	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Z více než 40.000 zl. má se z každých 2000 zl. zapraviti 1 s mimořádnou přírátkou o 1 zl. 25. nkr. více, při čemž se má rekt, čítnici méně 2000 zl., pokládati za plných 2000 zl.

Z více než 8000 zl. má se z každých 400 zl. zapraviti 1 s mimořádnou přírátkou o 1 zl. 25. kr. více, při čemž se má rekt, čítnici méně 400 zl., pokládati za plně 400 zl.

Obraz titulní.

Obraz vážnou dobu věští
Z dějin slavné Moravy,
Tisícleté hlásá štěstí,
Spasné její oslavy.

Moravany v hojném davu
Předně vidí oko mé,
Pro duchovní pro potravu
Opouštějí sady své.

Rostislava také krále
Vážnou vidím postavu,
Všemocného Boha k chvále
Vlasti zjednal oslavu.

Method před nimi tu stojí
Andělského vzezření,
Mlékem čistým duše kojí
Nebeského spasení.

Klenot nade všecky statky
Nebes těchu poskytlá,
Svaté Klímy pozůstatky
S jásotem lid uvitá.

Při těch žehná biskup svatý
Moravy lid veškery,
Modloslužby zlořád klatý
Padá s trůnem pověry.

Díky Bohu, že trůn klesá
Hromovládce Peruna,
Nad pozváním vlast teď plesá
Církve svaté do lůna.

Svantovít i s Křtítkem strádá,
Morava jim výhost dá,
Morana a vilná Láda
Nad osudem hořce lká.

Mocný vítěz válku zdvihnul
Proti šikům temnosti,
Aby se lid bludům vyhnul,
Hlásal zákon milosti.

Zachovejž nám, Bože svatý,
Tisícleté osení,
Ať lid láskou k Církvi jatý
Dojde svého spasení.

T. Šimbera.

Poznámání. Obrázek titulní nakreslil na slovo vzatý umělec p. Zelený v Brně, jehožto znalcové za nejvýtečnějšího malíře na Moravě mají. Aby rodáci naši věděli, ku komu se obrátiti mají, když chrám Páně ozdoby chtějí obrazem důstojným, obracíme jejich zřetel k našemu Zelenému. —n.

Zpráva o Dědictví ss. Cyrilla a Methodia.

Co budeme dělat? A budeme tancovat, odpovídají často naše veselá děvčátka. A já řku, proč bysme netancovali? — Vždyť i Vitek, jediný Brzobohalových synek, také tak fíkával, a i dělával. A pročby ne? vždyť po otcově smrti stal se dědicem hezkého majetku. Býval v pěkném domě, a sprežení bojných hnědoušův mělo co dělat, aby do roka obdělalo zděděné po otci jitro, jimž teď Vitek počal poroučel. — Vitek věru, veselých to rodičův dítě, nelámal si dlouho hlavu nad tím, jak by se světu dovedl zalibit; šlo mu to samo sebou.

Kamarádi z mokré čtvrti brzo ho přijeli do cechu; milostné dcery Eviny samy mu nadbíhaly, a pění hospodští neopouštěli ho, pokud krejcar v kapse jeho cítili.

Ale každá písnička má svůj konec, i ta nejdelší. — A o tom přaveděl se, ovšem k veliké žalosti srdce svého, i náš Vitek, když mu konečně páni hospodští začali zpívat: „Když nemáš peněz, před muziku nelez.“ Ponejprv ve svém životě cítil Vitek jakousi dusící nepřemožitelnost a lesknost. A jakby ne? V hrde svého, vonku sychravo, a že v kapse

bylo prázdné, odpravovali ho jinak úslužní páni hospodů ze sucha tím, že prý jest u nich už vše přeplněno. Byloby to ještě teď smutněji vypadalo, kdyby mašička Vítkova nebyla zachovala teplou jizbičku; a že Vit byl dobrý praktický mudrc, mysli si: Když svět o mě nestojí, já ho nepotřebuju. —

Přikradl se tedy jako opatrný kocour domů, a aby mu čas ušel, hledal ve staré skříni, a hle! už láhne — starý kalendář — bez děčiček, lhostejně při tem mumlaje: „I v sprostém kalendáři, může se člověk něčeho dobrého dočíst.“ A hned první obrátiv list, čte: „Kdo skoro vyjíždí, později chodí pěšky.“ „Kdo hýří za mladu, pod starost umírá z hladu.“ „Kdo Marlinka zhusta světl, stálek dýmem mu vyletí.“ „Z rána hued kdo skvostně snídá, — k obědu ohryzky jídá, — k svacině má. co vyvěří, — s psotou konečně večerí.“ I ten otrhaný kalendář špičkuje, zabrumlal Vítek, a už mrzutě chtěl ním fíknout; ale několik listkův obrátil se samoděk až k listopadu, a tu shlédl Vítek něco psaného: čte a čte ještě jednou, co stařeček byl kdysi sem napsal: „Synu! nespouštěj se Pána Boha, a Bůh tě neopustí.“ „Zanechávám tobě sic jen jeden kousek roli, ale pilnou rukou sám ji zkopej, a poklad skrytý v ní najdeš.“ To Vítkem trhlo, protřel si oči, a četl ještě jednou: „a poklad skrytý v ní najdeš.“ Okem radostí zaroseným vřele tiskl starý kalendář jakoby nejvěrnějšího přítele na ústa svá, ustavičně opakuje: „a poklad skrytý v ní najdeš.“ Vítku, to je smidka! sám půjdeš, sám kopat budeš, aby poklad někdo nevyšlídil, pak bys sám ze sucha odtáhl.

Nemusil Vítek dlouho přemýšlet, na kterou roli mělby napřed jít, vždyť mu zůstala už jen jediná, a ta zpusťlá; ale k nemalé radosti jeho, byla to ta sama, již otec po stařečku zdědil. Chutně se dal Vítek do práce, kopal, až mu hlína nad hlavu stříkala, a pot s čela mu kapal. Celou roli zkopal, ale pokladu — se nedokopal. — Byl

sice mrzutý ale nezmálomyslněl. Aby se lidé nedomskali úmyslu jeho, a poklad mu nevyfoukli, a konečně se mu nevysmáli, že ztracený poklad hledá, roztrousil po vrchu semeno, a znovu kopal — ale jak zprvu — zas darmo.

Z jara, když Vítek opět s motykou na rameně k roli se blížil, podivil se bujností osení, kteréž vyrostlo ze semena skrovně sice rozházeného, ale pilnou jeho rukou a potem zúrodněného. Bylo mu líto zničit patrné toto požehnání Boží. Vrátil se tedy domův a vzal zase kalendář, chtěje znovu hledati, zdažby určitěji nebylo naznačeno místo, kde poklad skryt jest. Zde ale našel veršičky: „Ne a oka smutného, nýbrž z ruky pilné — naděje kvítne“ a „komu se nelení, tomu se zelení.“ Tu se teprv Vítek popadl za rozum, a vzdychauv z hluboka zvolal: „To jest tedy ten poklad skrytý, který jsem sice v sleposti hledal, ale díky Bohu, přec poněkud šťastně nalezl.“ A tisknuv starou knihu na srdce pokračoval: Kdybych té přítelku dobrý jen dřív byl poznal, a místo co jsem s falešnými dobrodruhy po hospodách, a s lehkými rozkošnicemi po besedách se potloukal, kdybych s tebou se doma byl bavil, mohl jsem teď bez starosti v teple sedět, a jiní byliby pro mne pokladův dobývali.“ —

Vítek ale při pouhém vzdechnutí nezůstal, nýbrž uchopil se slov svat. Jaroslava radíciho: „Nikdy z rukou svých, a z očí svých nespouštěj knihy. Miluj umění písem, a náruživosti nebudou vládati tebou“ (ad Rust. s. Hier.).

Něš přičinlivý, dobromyslný rolník ukončil už práci polní; a ačkoliv mu ještě mnoho zůstává poklizeť, a urovnat v domě, to vše skoro jen při denním světle konati se může. Co ale začít za dlouhých, roztahujících se zimných večerů? Ustavičně poklizeť? To jak jsme viděli na Vítku, nejde k duhu; po hospodách ukracovat si dlouhou chvíli? to přitahuje kapsám časté souchoty, činí člověka v domácnosti nespokojeného, baživého, po-

dobného Vitkovi — nešťastného. Ovšem že jsou jistá zaneprázdnění: večerná sobě úplně přiměřena, avšak jednozvučné vrčení kolovrátku, jednotvárné draní (parání) peti, neb stravy přebírání i sebe většího neposedu nutí k zívání, a uvozuje v zmatánělost, jestliže nějaká stařenka nevytasilila se s zbrusa novou pohádkou o červené pančošce. Ale babičky odumírají, a z dětí stávají se chasníci a panny, jimž mléčná ona strava více nepostačuje a se nudí. Mladí lidé mají rádi mladé přítelky okolo sebe. Myslím, že jste už uhodli jakého přítele mám na mysli. Jest to k niha, ale ne jakákoliv, nýbrž kniha dobrá o základ sv. Círky římsko-katolické se opírající, a ta nemusí být jen snad katechismus, s jehož zlatoplodným obsahem každá boholibá duše jistě dobře jest seznámena, nýbrž může to být i kniha poučná, zábavná, ano i užlechtilé žertovná. A knihu takovou můžeme všem právem pojmenovati dobrým přítelem domácím, „který,“ jak napsal Petr Lellenský (lib. III. epist. 12.) „svým vypravováním vodí po libezných luzích, vzbuzuje, abychom jako vělička sbírali, a v úle paměti shromáždžovali květy vůně nejrozkošnější, lilium čistoty, olivu lásky, růži trpělivosti, hrozny křesťanské dokonalosti.“ A takového prospěšného hosta abychom uvedli v přátelské kruhy, svaté domácnosti, pobízí svým příkladem i prorok novozákonný svat. Jan Ev., tento miláček Páně, rozmlouvající s andělem, kterýž k němu řekl: „Vezmi knihu a pozí ji (t. j. dokonale si známou učíš, co v ní jest) a učinit hořkost v břiše tvém, ale v ústech tvých bude sladko jako med. I vzal jsem knihu z ruky anděla, a pozřel jsem ji, i bylo v ústech mých sladko jako med.“ (Apoc. 10, 9.) Co tuto sv. prorok o knize tajemně praví, může se nějakým způsobem obrátit i na každou knihu ve směru Círky sv. pšanou. Vždyť jest čtení knih dobrých, jak svědčil sv. Jan Zlatoustý, pokladem neocenitelným, jímž se mravy užlechťují, mysl k nebesům se po-

vznáš; ono člověka činí pamětlivého (držených dobrodiní. A sv. Řehoř dokládá: že čtením neumělý se poučuje, zatvrzelý se obměkčuje, mšlomyšlný a slabý se utvrzuje, přičinlivý vzhledem budoucí slávy se posiluje, hříšník ze spánku svého k životu se probuzuje. Důkaz toho nejmakavější máme na Ignátovi. Mladý tento ryuř španělský, obdařen vřetelnými vlohami ducha, sloužil u vojska královského, a pro chrabrost vřetelnou požíval neobyčejné vážnosti dvora svého. Když však při obležení Pampelony těžce poraněn do hradu „Loyola“ jmenovaného k vyléčení přinešen byl, trápen náramnou těklostí, žádal na sloužících, aby mu doručil nějakou knihu o zamilovaných. Sluha, když marně po takové v zámku se sháněl, podal Ignátovi nazatím jinou knihu, kterou když tento otevřel, s nechutí ji opět stranou položil; vždyť to byla svatá bible. — Nucen však dlouhou chvíli, ba raději puzen předcházející milostí Boží, chopil se předce knihy té, a čítal, a čítal dále a ještě čítal, a přestat více nemohl pro lahodnost manny, kterou v knize té skrytou našel. A hle Ignát dočel se takového pokladu, že z hrdinného rytíře pro čest královu, stal se rytířským hrdinou pro slávu Krále králův. Hrdina takový, jež nesčetné řady bojovníkův pro pravdu Christovu následovalo, kteří jako hráz nepřestupná postavili se proti rozvodnění záhubně zmáhajícího se právě tehdy protestanství. — Církev svatá osvíceného tohoto hrdinu a zakladatele řádu Ježíšova cíl nyní co Svatého I tázu se nyní: jaká byla hlavní příčina jeho napotom tak svatě křesťanského života, a založen řádu tak slovného, jehož zásluhy o hájení, rozšíření a upevnění království Božího na zemi, ani vypočítati se nedají? Bylať to kniha, kterouž čítati tak říkajíc neshodou přinucen byl.

Toto milí rodáci! když jsem rozvažoval, přál jsem si — ne snad abyste i vy jako sv. Ignát nohu zlámal, neb jako Vittek napřed na mizinu

přišli, a potom teprv po knize užitečné sáhali. Bůh uchovej! Nýbrž přál jsem si, abyste v těch dobách, které vám po skončené denní práci zbývají, chopili se knihy užlechlité, kterou buď poučeni neb uslechtili zabaveni vyhnouti se můžete mnohému úrazu, nejen na těle, neb na statcích pozemských, nýbrž i na duši nesmrtelné.

„Avšak ta sklenice piva jednoho nezabije“; nasmítá strýček Prokop. Inu ovšem že ne, a já dokládám, že každému pracovitému třeba jest posily a občerstvení; ale kdyby na té posile bylo jen dost! Mnohý z počátku jen ublizuje, pozděj se počerstvuje, konečně ale leje do sebe jakoby duše system byla, a předc po síle kde nic tu nic. Vede se takovým ubožákům jako oně sedlce, která slyšíc, že i půl žejdlíčkem posilit se může, chtěla se též, ale hodně posilit; a protož žejdlíček po žejdlíčku vyluskujíc, když při devátém pod lavicí padla, lála hospodskému, že jí tako špatného naléval nápoje, ježto místo síly, čím dál tím větší pocituje slabotu. Přesvědčila se též o pravdivosti výčitky od kamaráda z mokré čtvrti vínu činěné:

Kdo to říká, že víno sílí,
Uměl věru notně lhát;
Celý den jsme my ho pili,
A nemůžem ani stát.

Přijde-li to ještě až na pálenku. kdo vypočtež ztrátu, nejen na statku pozemském, nýbrž i na těle i na duši. Mor tento pálenkový pozorujice osvícení lidumilové, zaváděli mnohoslibné spolky střídmosti. — Tisíce ano miliony dobrovolníkův dostavily se do posvátného tšboru k boji proti oně hyeně pekelné, ano přísahou zsvětíli se práporu střídmosti! Ale, po hřichu! Jak mnoho věrolomcův opustilo prápor, k němuž z prvu tak ochotně se dostavili? — A proč? a jak se to stalo? Já myslím, že člověku baživému lahůdka, k níž duši svou při-

kládal, se vzala, nižádné pak náhrady se mu za to nedostalo. — Z oblíbeného tedy koutečku vypuzen, loudati se počal po místech suchých, a když nenašel nikde utišení baživosti své, což divu, že zoufalství přihnalo jej opět na předešlé bahniště, a že poslední věci jeho vypadají horši nežli prvé. Dobrá poučná neb zábavná a spolu věroučná kniha bylaby zajisté, když ne u všech, přec aspoň u mnohých utěšenou náhradou za ztrátu pálenkovou se stala.

Příkladu těmito hodlali jsme naznačiti užitečnost dobrého čtení vůbec a poukázati zlást na prospěch a důležitost Dědictví Cyrillomethodějského co na ústav milozábavný, vzdělavatelný. — Známe pak na našem Dědictví ještě jinou stránku, skýtáť ono ještě jiných výhod, ježto jsou vzácnější nad osvětu a všelikou uženost: Ono zaručuje totiž úděm svým zásluhy nejsvětějších obětí mešných, ježto nám přicházejí vděk za živa a ježté více nám pomáhají budou po smrti. — K Dědictví tomuto přiblížilo se během dvanácti let, dvanáct tisíc úděv! Kdo ví, jak náš lid byl zanedbaný, zmatatelný a jak málo svého hlaha dhalý; solva se podivení nad tak valným počtem ubraní. Pro začátek jest dvanáct tisíc úděv nad očekávání stkvělý výsledek; avšak rádi bychom se toho dočkali, kdyby jich bylo z každého biskupství 12000 a ze všeho pokolení 144.000 znamenavých, tak jak stojí ve zjevení sv. Jana (7).

-- Za dvanáct let svého trvání vydalo Dědictví 2100000 výtiskův rozličných spisův a 73.000 výtiskův obrazův a zeměvidův na 4.600.000 archův v ceně 140.000 zl. r. č.

Nápisy a názvy děl těchto jsou následující:

	zl.	kr.
Putování Christa Pána s mapou	1	58
Zdůmefské město	1	50
Jof. Flavio o válce Židovské	1	40
Život sv. Cyrilla a Methodia	1	5
Řabiola ga.	1	58
Dějiny sv. mučeníkův východních	—	60

Životopis sw. Kapistrána . . .	zl.	fr.
Dějepis sw. katolické Církve . . .	1	70
Obraz sw. Rudmily . . .	2	—
Malý obrázek sw. Cyrilla a Me- thodia . . .	—	53
Obraz sw. Wojtěcha . . .	—	5
Obraz sw. Wojtěcha . . .	—	53
Životopis sw. Frantiska Borg. . .	1	—
Život bl. Jana Sarkandra . . .	1	50
Život sw. Angely . . .	—	60

Výbor Dědictví našeho chtěl začátečně k ročnici Cyrillomethodějské vydání kancional společně s Dědictvím Svatojanským. Zatím uznal však za dobré opatření zpěvníku tohoto ponechat samému ředitelství Dědictví Pražského a uzavřel dne 6. května 1862 na místo kancionalu ráději vydati dvě knihy a sice „Život svatého Augustina“ a pak „Navedení k hospodářství.“ Doušeje, že údové usnešení toto zchválněj, jelikož jich většina v Dědictví Pražském zapsána jest a tudíž by za jeden rok dvěma stejnými knihama z obou ústavův poděloni byli. Usnešení toto budiž považováno za důkaz bratrského dorozumění obou Dědictví.

Vysvětlením tímto vydáváme všechny zprávy za liché, ježto se rozšířovaly, jakoby se byly sváry zběhly mezi oběma Dědictvími a netajíme toho, že byly do světa zlomyslně puštěny, aby na Moravě rozšířovaly zášť proti Čechům a trhaly, co Bůh spojil.

Stranu rozesílání knih následovalo Dědictví Brněnské příkladem Pražského a sice z té příčiny; poněvadž jedna expedice v Brně k takovému množství účastníkův již časem nepostačovala a poněvadž výbor za to měl, že jednotlivcovi milejší a snadnější budo těch 5 krejcarů za každou zásilku obětovati, než aby útrata tato za všechny padala na pokladnici. Novým tímto způsobem uspoř. Dědictví za letošek přes 600 zl., ježto k hohatšímu nadělování knihami obrátí. Takové učinivše osvědčení a připomínajíce k závěrku tolikož, že se letos ředitelstvu od nejd. p. biskupa za obzřetnou zprávu Dědictví našeho pochvalného listu dostalo, přikročujeme ku skládání účtův za r. 1861.

a) Příjemy roku 1861.
 Přidání nových spoluměsí a doplady . . .
 Úroky z jistiny a jiné příjmy . . .

	zl.	fr. r. l.
.	11503	10
.	4163	91 ² / ₁₀
Dobroměsí 15667		1 ² / ₁₀

b) Vydání roku 1861 . . .
 Wesslerův hotowost na konci roku 1861 . . .

.	18304	6 ² / ₁₀
.	71606	29

Stanovy

Dědictví sw. Cyrilla a Methodia,
 potvorené c. l. mor. místopředsedstvom.

§. 1.
 Účel Dědictví sw. Cyrilla a
 Methodia.
 Dědictví pečuje o zvelebení litu Moravského, jakého náš čas pečuje;

o zvelebení wsestranné, awšak na základě winy katolické, s wyloučením wšeliké politiky

§. 2.

Prostředky k dosažení účelu tohoto.

1. Episkopáni a wybáwání kněží, a sice netoliko wyhradně náboženstvá, nýbrž vůbec wybdělávacích a duchovním potřebám větu nasseho prohlédajících, zvláště bčejpisu, zemčpisu, poznání vlasti, pčireby, kemesel a orby a t. d. Z w žádawnostech spisech obsažena bčti má buď obrana, buď utvorení pravdy něteré katolické, ijžo se odpor časových dočhlá.

Wybáwati se budou Dčictwim knížy we troji tabč:

- a) Obsárné životopisy Swatých.
- b) Spisy poučnč.
- c) Spisy žábwunč.

2. Časopisy a wšteljaké listy bčžně. — Organem Dčictwi sw. Cyrilla a Methobია jest: „Slas, časopis cirkwani.“*)

3. Předmčty umčlečt, t. p. obrazy, zemčwiby čli mapy a t. d.

§. 3.

Četření zákonůw tiskowých.

Wti wybáwání časopisůw, kněží, bčžných listů, obrázů a t. d. budou se sláwajici zákony tiskowé zewrubně zachowáwati.

§. 4.

Přiznání Dčictwí.

1. Spoluoudem Dčictwí státi se může každý, kdož za sebe jedentráte za wžby položí 10 žl. st. (10 žl. 50 kr. r. č.)

2. Kdo wškal témuz ústawu 100 žl. st. (105 žl. r. č.) wěnuje, powažowan bude za spoluzakladatele, a obdrží 4 wčtistý wčci Dčictwim wydaných žbarma.

3. Kdo jednou na wžby dá 40 žl. st. (42 žl. r. č.), bude tčbož ústawu spoluoudem 1. tčiby, a obdrží 3 wčtistý. — Kdo 20 žl. st. (21 žl. r. č.) dá, stane se spoluoudem 2. tčiby, a obdrží dwa wčtistý. — Kdo 10 žl. (10 žl.

50 kr. r. č.) položí, bude spoluoudem 3. tčiby, a obdrží 1 wčtistý žbarma.

Kdyby bylo zapotřebi druhého neb třetího wybání něteré ijž wydané knížy, spoluoudowé ji dostáwati nebudou, nčbrž bude se prodáwati we prostých poskladnic Dčictwí, aby se nákladnější bíla wybáwati mohla.

4. Řehole, děkanstwi (wifariaty), osady, kučhárny, školy, rodiny, spolky, bratršwa a t. d. wstupuji dvojnásobným přispěwem do spoluzakladatelswi a w nabčecení tčiby.

Spoji-li pak se manžel s manželkou swou w jeden toliko základ o 10 žl. st., wybáwaji se jim knížy jen do umrti prwního z nich.

Abý umrti spolúda přifšlo ústawu tomuto we známost, žábjaji se wel. p. duchovní pastřkowé, aby umrti takowé poskladnicowé Dčictwí, tčebat přímou posttou oznámiti ráčili.

Podobného oznámení písemného zapotřebi jest, kdykoliw spoluud něterý buď z wčššti důstojnosti wynisi, neb se jím přestřhomal.

Poznamenání 1. Rodina se bčte, pokud jmeno se netratí. Dcery prodané, synů-li neni, oddirati budou knížy, pokud žiji; dčty pak jejich, jiné ijž jméno nesouci, nemaji práwa tohoto.

Poznamenání 2. Polowice wkladu totiž 5 žl. st. (5 žl. 25 kr. r. č.) se nepřijimá.

5. Každému wolno, doplněním wkladu u wčššli tčibu postoupiti. Zastle-li tudýž t. p. spoluud 3. tčiby z prwnim 10 žl. st. opčně 10 žl. st., stane se spoluoudem 2. tčiby, a tak dále.

Wškal spoluúbstwi postoupiti jinému nedewoluje se.

6. Každý přistupujici raziž jméno a místo přebýwání swého, y jakož i biskupstwi a děkanstwi (wifariat) a posledni posttu zewrubně ubati.

7. Každý kněz, kterýž jest údem Dčictwí sw. Cyrilla a Methobია, bčte na sebe powinnost, buď we sláwnost, buď něterý den w oktawě swatých apostolů Cyrilla a Methobია každoročně slou-

*) Jelikož wčboruz tento katolický list wšteliké práwy straníwa Dčictwí nasseho přináší, a na něj čwčne přestřowky zobpowědá, dočte by bylo, kdyby ho úbowé společně poblé farnič osob oddirali.

žiti mši swatou za wsecky žiwé i mrtwé spoluúdy dotčeného Dēdictwi; a bude-li líbo a možno, i jinou mši swatou za obráceni národůw Slawanských ob jednoty církewni obleněných, kterouž pobojnost jistě každý spoluúd co wěrný katolík spolu tonati neopomine.

8. Zemčeli, za které někdo wkladel l Dēdictwi učinil, tak jako ti, jižto na smrtelné posleli nejméně 10 zl. st. za sebe do Dēdictwi obkázali, stávají se účastnými bu chowoních milosti w předešlém (7.) čiste jmenowaných.

Každý, jenž byl wkladel učinil za mrtwého, pokud žiw jest, knihy bez ohledu na velikost wkladu — owšem nejméně 10 zl. st. — po jednom w štístku dostáváti má.

9. Spráwu Dēdictwi sw. Cyrilla a Methodia webe wšbor seřkávající z kněžji, střešbuw w Brně, dud na blizku přebývají.

10. U jiných osob a úřadů zastupá Dēdictwi sw. Cyrilla a Methodia starosta, a w jeho zaměštnání jeden z jednatelů.

11. Wšbor scházíwá se čtortletně, a na wyzwání starostow i časěji w Brně, aby, čeho zapotřebí, w poradu bral, a wěstsinou hlasů přítomných wšborníkůw o náležích pro celé Dēdictwi platných rozhoboval. — Wšbor má práwo počet úřadů swých obcházějících doplniti nebo i rozmnožiti, awšak nejnal než katolickými kněžji, a každoročně uwezejňuje zpráwu o činnosti své.

12. Každý spoluúd dēdictwi má práwo, přiswaněnáwřehy své činiti a přáni swá projemowati dotčenému wšboru, kterýžto při swých štomážděních zawázán jest, jich swědomitě w úřadu brát, a dle nich, pokud potřeb no, prospěšno a možno jest, se zachowati.

13. We sporech z poměru spolowního snad wzniklých, odwołáwá se l starostow, a w domněle nedostateřém wyřowěni l příslusšicim c. l. úřadům.

14. Kdo témuž Dēdictwi obětuje

práce své literni neb umělecké, obdrži na wšflownou jádost honorar podle wšbornosti, obštrnosti a důležitosti spisu swého, o čemž wšbor úsudek pronese.

§. 5.

Wozesiláni kněh a wyttworáw uměleckých.

D rozesiláni kněh, spisůw a jiných předmětůw Dēdictwim wybaných postará se wšbor. Každý přislupující l Dēdictwi račij ihned oznámiti, jakou cestou se mu knihy mají posílati, aneb w kterém poblížtém kněhupectwi je sobě bráti zamššli. —

Woznamenáni 1. Wrawidtem u věci této ostane, co na listu tištěno jest, je na poukázání listu swého každý spoluúd w hlawni komisi u pana Antonina Nitsche, kněhupectw w Brně, knihy sobě wybirati má. — Kdoby wšak chtě postou knihy své dostáwati, račij se obrátiti frankowaným listem na jmenované kněhupectwi.

Woznamenáni 2. Wšešitě dopisy w záležitostech Dēdictwi sw. Cyrilla a Methodia buděj posílány pob adresou na Fr. Suffila, starostu Dēdictwi, profesora bohoslowi; zášilkly peněz pak buděj činěny w listech frankowaných pob adresou ua Eduarda a Karlika, kaplana u sw. Magdaleny, polkabnifa Dēdictwi w Brně.

§. 6.

Woměr l wladnímu řízeni.

1. Wladnímu řízeni se ponechává nahlibati w jednáni spolku, dbiti nad zachowáním nariženi u propáčeném potwřeni daných, aneb wšseobecnými předpisy stanowených, a uzad-li za potřebu, přibati spolku ob příslusšicích úřadu určeného ciřsklého komišara.

2. Kdoby se spolek rezejiti měl, rozhodne wyšter o jměni w duchu Dēdictwi sw. Cyrilla a Methodia, a pobá o tom předběžnou zpráwu wšolkému c. l. mistrobřičtstwi, a swětu P. T. nejdůstojnějšimu pánu bishpowl.

Výbor řídící.

František Sušil, skut. kons. rada, prof. theologie v Brně, starosta. — *Eduard Karlik*, kaplan u sv. Magdaleny v Brně, pokladník. — *Ignát Wurm*, spiritual v mor. slez. ochranitelně v Brně, jednatel. — *Dr. Jan Ev. Bílý*, duchovní sp. áve v Předklášteří Tišnovském. — *Jan Faborský*, farář v Pohodělicích. — *Bedřich Geissler*, regens v bohosloveckém semináři biskupském v Brně. — *Dr. Frant. Hošek*, professor theologie v Brně. — *Karel Kandus*, tit. konsist. rada, děkan a farář ve Cvrčovicích. — *Gunther Kallivoda*, prelat a opat v Rajhradě. — *Pavel Křížkovský*, kněz řádu sv. Augustína v Brně. — *Beneš Method Kulda*, tit. kons. rada, vikář a farář na Chlumu v Čechách. — *Karel Molitor*, farář na Velehradě. — *František Maršovský*, direktor v ústavu pro hluchoněmé v Brně. — *Peregrin Obdržálek*, kaplan v Pustověti. — *František Poimou*, duchovní správce v Mašůvkách. — *Em. hrabě Pötting*, kanovník Olomoucký, děkan a farář ve Švaenicích. — *Jakob Procházka*, spiritual v klášteře sv. Vorfily v Brně. — *Matěj Procházka*, tit. kons. rada, gymnasiální profesor v Brně. — *Jiří Slota*, gymnasiální profesor v Baňské Bystřici. — *Jan Souklop*, kaplan ve Sloupě. — *Eduard Stuchlý*, tit. kons. rada, děkan a farář v Nosislavě. — *Bedřich hrabě Sylva-Taroucca*, kněz církevní. — *Tomáš Šimbera*, farář v Komině. — *Arnošt Šírek*, prelat a opat v Nové Říši. — *Dr. František Škorpík*, farář v Kučerově. — *Karel Šmídek*, gymn. prof. v Brně, redaktor „Hlasu“, cír. časopisu. — *Anton Šubert*, farář v Lulči. — *Robert Šuderla*, tit. kons. rada, děkan a farář v Modřicích. — *Josef Těšík*, tit. kons. rada, farář v Telči, bývalý c. k. školní rada. — *Ludvík Tidl*, čestný kanovník Brněnský, arcikněz, děkan a farář v Ujezdě.

Důstojnému a veleučenému

pánu, panu

Františkovi Sušilovi,

profesoru theologie, starostovi Dědictví ss. Cyr. a Meth. atd.

o slavnosti pětadvacetiletého Jeho učitelování podáli vděčni

ctitelé Jeho se skvostným kalichem

dne 16. června 1862, tyto básně :

Z říše nadhvězdých obyčív hle anjel,
S věnci byv vyslan, Moravou se vznášel,
Bleskovým veslem peruti protíná
Oblohu jasnou.

Vizte, nádherných pomínuv paláci,
Rdežto velmožník v lenivosti stárne,
Klidně v přeskromnou k milnému Otci
Komnatu vstoupil.

„Mistře výtečný!“ vece, „jenžto vůdce
Vlasti pět pětkrát po roku vodiváš
V sině povzržené, stanoven na svícnu
Národu zářš;“

„Jenžto sad dávný Methodův zděláváš,
Mlad na rozkošnou roli zveš dědičnou,
V háji vlastenským vřitem pobádáš
K písni slaviky:“

„Ajhle nečestní synové duchovní,
Jež jsi svým světlem Bohu, vlasti snoubil,
Prošby dnes vroucěš k nebesům za Mistra
Vyalali svého.“

„Dlouho květ“, modlí se Sion moravský;
„Slav Tě Pán“, modlí se čelěd zlovanek;
At se Františkem Sušilem ku hvězdám
Sláva ponáš!

J. Souklop.

II.

Každý národ ctí a slaví
Jména mužů proslulých,
Pomníky jim zkovstné staví
Za skutky dob minulých.

Církev má též slavné muže,
V milé vlasti Moravě,
Jsou to drahé perly, růže,
Sloužící jí k oslavě.

Ze slavných všech slavně více
Jmeno Sušil drahý má,
Září jako jasná svíce,
Světlem vědy oplývá.

Bohovědu a píli svěží
Učí pětmeccitna let,
Přes dvě odchoval stě kněží
Církev svatě pro rozkvět.

První na Moravě budí
Lásku k vlasti otců svých,
S rozbaranou plodí hrudi
Hojnost spíš spanilých.

Lid se křísí, z mrtvých vstává,
Ze spánku se probírá,
Dobrodinčí díky vzdává,
S úctou k Němu pozírá.

Paměť Jeho nevyhys
Žádá slost jí nezdrží,
K Němu srdce všech se vine
Láskou přimou do smrti.

Pojďte bratři v tomto roce
Oslavence pozdravit,
Čtvrtstoleté za ovoce
Snahy jeho oslavit!
Tom. Šimbers, far.

III.

Dvě kráseky záhy — církev a vlast —
Se o duši Tvou rozdělilo,
Těm půl, těm celé srdce Tvoje
Vděk veskeren svůj zasvětilo;
Těm chrám bys slavný zbudoval
Jai slávu světa mile v obět dal.

Dvě kráseky záhy — církev a vlast —
Tvou bytost všecku ovládnulo,
Jich vděkem, půvabem a něhou
Se v pseň nitro Tvoje zdmulo;
Ty čeká mlád by učila se znát,
Jai v církvi učitelky volil řád.

Aj! roku pět a dvacet tomu,
Cos k mladistvým se srdcem sklonil,
A v nich bys plamen svatý rozňal
Jai háral, slzy zavdy ronil,
Co Tebou církev a vlast přemila
Své vnady po Moravě rozlila.

I proto hlas zni po Moravě:
„Buď zdráv! náš slavný učiteli,
Jenž přetiš vlasti zdarné syny
A církvi učíš dát vděk celý;
Buď zdráv a nebe Ti buď odměnou,
Ze vzkřísil's církev a vlast sniženou!“

Fr. Klínkáč

Jednota sv. Klémenta téhož dne učinila také důst. p. prof. následující básni vděčnou úklonou:

Katolíci, Moravané!
S úctou hlavy kloňme,
Slastné slzy roňme
V době slávy přehádné!
Přední muž a strážce vlasti,
Nepřemožný v boji,
Duchovní svou zbouji
Vítězem jest v každé strasti.
Za čtvrt stoletého věku
Vyučil sta kněží,
Aby silou svěží
Pracovali bez úleku.
Jím se národ znova budí
Ve víře a v cnoti,
Jím se zárod zlosti
Dusi, tupost z osad pudí.
Orlice kam zrakem sahá,
Vůdy máme vůdce,
Kterž písař úkřídce;
Vůdy nový ruch se smáhá.
A z nich každý svorným sborem
Z vděčných útroh volá:
Kdož jim bez lži zdolá? —
„Čím jsme, Jeho jsme jen vzorem!“
Polomrtvý národ vstává,
Pro vlast, Církev žije,
Slape dusné zmije,
A v Něm Bohu díky vzdává.
V nás se tutil živlem cizým
Mrav a rozum zdravý;

Jím dán směr nám pravý —
Jádrem živým, světlem ryžým.
Čtrnáct roků Cyrillovou
Probouzel nás řečí,
Oteckou nám péčí
Jasníl dráhu cnoti novou.
Jeho sloven: Otcův svatých
Vira v nás se važala,
A nám radu dala,
Jak se sprostít bludův klatých.
Plamen Jeho nábožnosti
V mnohém města domě —
Na schonním již stromě —
Spálil větev netečnosti.
Aj, kdož v jednotě té naši
Budší věkem starý,
Budší mládím jarý,
V životě měl doby krašší?
Po různu jsme vezdy práli,
Aby Pán Bůh věčný
Slyšel hlas náš vděčný,
A dal Jemu poklid stálý.
Dnes však vroucně všickni spolu
K nebi přeme zraky,
By Bůh všecky mraky
Navždy odňal v tomto toku:
Za velkým pak počtem rodů
Spatřiv blaho rodu
Účasten byl hodů
V nekožecném toku.

Upřímná rada,

kterouž lidu venkovskému dává Dr. Čeněk Materna.

(Pokračování z ročníku 1862.)

Poslední vůle neb porřízení jest každý spis anebo také oustní naložení umírajícího bez rozdílu. Testament ale nebo závěť jest jen takové nařízení, v kterém ustanoven byl dědic. Neboť jest velmi veliký rozdíl mezi tím, když někdo řekne: toho člověka ustanovuji za dědice mého celého jmění, anebo když řekne: tomu člověku odkazuji můj dům; bytby toto jmění nezáleželo v ničem jiném, leč v tom odkázaném domě. Dědic nabývá práva i na to, co se později vynalezne; odkazník obdrží však jen dům a to ostatní připadne zákonným dědicům. Ještě podotknu něco o dědičném právu v cis. Rak. dle všeobecného občanského zákona, a pak dokončím návodem, jaké mají býti vlastnosti posledního porřízení.

Každý, kdo poslední porřízení dělá, podotknouti musí, má-li děti, a nemá-li děti, tedy rodičů, to jsou tak zvaní potřební anebo neopominutelní dědicové. Na děti má přijíti polovice, a na rodiče třetina toho, coby dle posloupnosti zákonné byli obdrželi, když by totiž poslední vůle nestávalo.

Posloupnost zákonná pak jest taková: když zemřel někdo bez posledního porřízení, tedy následují děti, a na místě zemřelých dětí, jejich potomci; nejsou-li

děti ani potomci, pak následují rodičové a jejich potomci. Kdyby ani rodičů na živě nebylo, tedy následují děd, dědečka atd. Bliže o tom jedná zákon, zde toho dost k vysvětlení, kdo se jmenuje neopominutelným dědicem. Když totiž zemřelý pozůstavil děti, jsou ony neopominutelní dědicové; když však potomků nemá, ani vlastních, ani svých dětí, pak přijde řada dědění na rodiče, a pak nabývají rodičové neopominutelného práva dědicův. Co se dluží dotýče, poslouží následující příklad k vysvětlení.

Jakub Vykouřil zemře a zanechá syna Pavla a rodiče Josefa a Mariannu, a žádný závět. Tu dostane syn Pavel dle zákona celé dědictví. Kdyby tedy Jakub chtěl závět dělati, tedy musí Pavlovi polovici odkázat. Kdyby však syn Pavel byl zemřel před otcem bez dětí, tedy dědí rodičové každý polovici jmění po J. Vykouřilovi, a kdyby tento chtěl závět činit, musel by otcovi a matce každému šestý díl svého jmění odkázati. A tak to jde dále. Nyní povíme ještě slovo o, způsobě závětův a posledních porizeních vůbec.

Rakouský občan může svou poslední vůli buď oustně, buď písemně vyjádřiti.

Oustně může se činiti buď

doma, buď u soudu, anebo u notáře.

Kdo chce oustně mimosoudně svou poslední vůli založiti, musí ji vyjádřiti vážně před třemi svědky, kteří musí býti všichni zároveň přítomni, a schopni, aby potvrditi mohli, že stran osoby zavětující žádného klamu, žádného omylu nestávalo. Svědci pak velmi prozíravě jednati budou, když buď všichni pospolu, buď každý sám pro sebe ku podporování paměti, sobě buď sami poslední nařízení písemně zaznamenati nechají, poněvadž se také státi může a často stává, že pod přísahou takové poslední pořízení udati musí.

Co se týče soudního vyjádření poslední vůle a u notáře, není zapotřebí o tom více se zmiňovati, jako, že sobě může nemocný notáře anebo soudce do domu dožádati, kteří pak sami co dle zákona potřebného zavedou. Avšak i písemně se může poslední vůle založiti soudně a mimosoudně a u notáře. I zde co se týče soudního založení a u notáře mnoho výkladu zapotřebí není, poněvadž soudce a notář vždy z povinnosti úřadu na to hleděti musí, aby se zákonu zadost učinilo.

Když však chce někdo mimosoudně písemný závět nebo písemné poslední pořízení učiniti, tedy platí následující předpisové:

1. Může, kdo sám psáti umí, poslední vůli jen vlastnoručně sepsati a podepsati, aniž bylo zapotřebí, aby k tomu svěd-

ky volal. K urovnání rozepří jest také dobře, když připojí místo a čas sepsání.

2. Jestliže chce poslední vůli jen podepsati a ne také sám celou sepsati, tedy musí dožádati k tomu tři svědků, z nichžto spolu přítomni býti musí. Před těmito svědky musí zakladatel prohlásiti, že spis, který jim ukazuje, jeho poslední vůle jest a svědci se musí na tuto listinu podepsati jakožto svědci poslední vůle. Obsah listiny jim oznámiti netřeba.

3. Když zakladatel poslední vůle ani jméno podepsati neumí, tedy musí mimo to v přítomnosti všech tří svědků své znamení přisaditi, a jest rádo, aby jeden ze svědků jméno zakladatelova k těm znamením a sebe co jména podpisatele a svědka poslední vůle podepsal.

4. Když zakladatel ani čísti neumí, tedy musí jeden ze svědků v přítomnosti ostatních svědků listinu přečísti, zakladatel jí pak za svou poslední vůli prohlásiti, a pak se jak v předešlém pádu zakročí.

To samé platí tenkrát, když ve svadebných smlouvách spolu pro pád smrti manželu nějaké ustanovení bylo učiněno.

Mimo to má se každé poslední pořízení při dobrém a zdravém rozumu, bez nucení anebo klamu státi, jinak jest neplatné i kdyby všechny zevnější vlastnosti mělo. Teď ještě slušno podotknouti, že na venku často listiny se nacházejí, na kterýchžto

viděti podpis starosty, rádního a Bůh ví koho, ale žádný nepřipojí přeepsané slova „svědek“ aneb „svědek poslední vůle.“ Ačkoliv obecní úřadové jsou osoby vážné a ctihodné, zde však svědek více platí, než starosta, radní atd.; ba kolikráte zapomeně se na jméno vystavitele

samého, ale na příložku starosta, radní atd. se pamatuje!

Tim tedy končím a přeju lidu slovanskému, klerémužto se tato rada do rukou dostane, aby si jí povšimnul a se chránil škody; nebot když základ špatný jest, ani ten nejlepší adyokát pomoci nemůže.

Maticе Velehradská ss. Cyr. a Meth. a koruna Solunská.

Od těch časův, co klášter na Velehradě za Josefa císaře byl vyzdvížen, upadá tamější velkolepý chrám, tento nejdávnější památník vlastní slovanských a svědek křestu našich otcův. Každým rokem schází a klesá sv. stanoviště apostolův Christových na Moravě víc a více. Kolébka víry a tíni samým i národuosti naši hrozí — uprostřed nás Slovanův, katolíkův — znenáhlym sesutím. Hrob sv. Methodia volá pronikavě k našim srdcím a k našemu svědomí. Lze nám pochlubiti se, že vyzývání tomuto všichni rozumíme a nedopustíme, aby se nábožný i národový pomník tento rozpadal v rupy. Velehrad, jakožto nejvěrnější výpravčí tisícleté minulosti a dějin národa našeho, přináleží všem zemím slovanským a stojí pod ochranou všech pravých srdcí a šlechetných duší a tudíž nesmí zahynouti; alebrž musí spojenými silami býti v druhém tisícletí zveleben. Mluvíme tak s vírou a nadějí, že Velehrad mezi námi neupadne; nebot úpadek chrámův bývá obyčejně znamením rozpadávání se společnosti a tak smutného svědectví před světem my Slované sobě nedáme!

Abý v druhém tisícletí odvrátili od národu kletbu nevděku, sestoupili se vlastenečtí mužové u výbor ústředný a založili „Matici Velehradskou ss. Cyrilla a Methodia“ v Brně. Ústředný výbor tento stojí v živém spojení se svými odbory či odštěpy, ježto se podlé dekanátův po celé vlasti rozvětvily a svou pozeňnanou činnost mezi dobrým lidem našim provodí. — Komu srdce odrodilosti nezplisnělo a či duše nevěrou neščeřnala, snaží se býti údem Maticе Velehradské — býti dobrodincem Velehradu! Zasluh čestného údství docházejí katolické chudobné vdovy za jeden halit jediný a velmožové za tisíce zl. str., každý podlé možnosti, jak mu kapsa stačí, jak mu láska k vlasti a vděčnost ku sv. bratřím Solunským radí a jak mu svědomí velí. Úlohou pak Maticе Velehradské bude, z obětí a milodarův těchto nestrádaných usaditi opět strážcův — totiž dostatek kněží — na Velehradě a obnoviti důstojně Velehradskou svatyni, jak toho vyžaduje čest národa a svatost místa! —

Účelem svým splývá tudýž

Maticе Velehradská s Korunou Solunskou v jedno. Korunou Solunskou nazývá se spolek kněží (jest jich prozatím 400), z nichžto každý vzal na sebe zdarma sloužiti jednu aneb více mši sv. za dobrodince Velehradu. Jelikož většina těchto kněží se podvolila, každoročně několik mši sv. za členy Maticе Velehradské obětovati, dostane se každému spanilomyslnému přispivateli na Velehrad duchovních prospěchův 1000 Obětí Nejsvětějších. Nestává dražších milostí nežli jsou ty, ježto plynou ze mši svatých. Věřoucí a nábožný lid náš si jich váží nad zlato a odtud dá se vysvětliti stkvělý zdar Maticе Velehradské, jižto vzali oba nejdůstojnější pp. biskupové zemští pod svou blahosklonou záštitu. Památné připsy, jimžto nástupcové ss. Cyrilla a Methodia ochraňují Maticе Velehradské přijati ráčili, vidí se nám býti slušno na důkaz nejhlubší úcty položití v kalendáři našem. Slavný metropolitá Olomoucký píše: „Čtělý Výbore! Úplně uváživ důležitost a prospěšnost záměru, jaký sobě čtělý Výbor vytknul při sbírání příspěvkův pro Maticи Velehradskou, přicházím co nejochotněji v ústrety prosbě, na mě dne 17. apríle vložené, přijímaje protektorát nad touž Maticí. Projadruje zároveň své ujistění, že k nábožnému podněti témuž obrátím podle sil svých podporu svou, připojuji ještě přání, aby Bůh žehnal všem pracem, jaké podnikne čtělý Výbor k oslavení

Jeho a pro spásu věřících. Ve Březové na sv. generální visitaci, dne 21. máje 1862. Bedřich, knížearcibiskup.“

List pak nejd. pana biskupa Brněnského zní takto: „Náležitě oceniv pohnůtky, za jakými čtělý ústředný komitét mně odeslal list ode dne 17. m. m., chci s potěšením převzít protektorát nad spolkem ku sbírkám dobrovolných příspěvkův pro Maticи Velehradskou, dokuď se jedná o jeho zvelebení v diocése Brněnské. Jestli to touhou srdce mého, aby tisíciletá slavnost příchodu ss. Cyrilla a Methodia do Moravy vykonala se tou měrou, žeby se v ní odrážely díky za tisíciletá dobrodiní křesťanstva, i vhodná se poskytnula příležitost, vyliči požehnutí odtud i na potomstvo, a dáti svědectví o věrnosti a stálosti u víře i v době, když náboženství i církvi z tolikera stran trpěti bylo četných pronásledování. V ohledu tom zdá se mi návrh odevzdati správu duchovní Velehradskou zláštní duchovní korporaci a obnoviti tamnější svatyni, zláštc šťastný; avšak dotyčné provolání k duchovenstvu mojí diocésy tehdy s to budu učiniti, až se usroзумím s nejd. p. metropolitou zemským, jakou měrou by chvalné to podněti v obou diocésách mohlo nejprůměrněji zvelebeno býti. Zatím provázím je s nejúplnějším svým účastenstvím a nejvroucnějším přáním. V Brně, dne 6. máje 1862. — Antonin Arnošt, biskup.“

Proslov besední

k devátému březnu.

Zaplesejte vlastencové drazí,
Vnadná Vesna již se chystá k nám,
Ledové již ustupují mrazy,
Přírody zas rozkveté se chrám;
První dnes již vonné šalanky
Zrodily se v lůnu Moravěnky.

Slyším, tážete se na zahradu,
Kdeby se ta kvítka rozvila?
Nuže, pospějte jen k Velehradu,
Tam je matka Sláva zplodila
Na den velikých svých blahověstů,
Jenť nám k ráji proktestili cestu.

Aj kdož nezná světél oněch jasných,
Jimiž první jaro z východu
V planích zavítalo libohlasných
Slovanskému všemu národu?
Jaký div, že se jim Vesnou mladou
První kvítěnka dnes k noboum kladou?

Slyšte chrámů vlasteneckých zvuky,
Zeptejte se, koho hlásají?
Slyšte milionův srdcí tluky,
Tažte se jich, proč dnes jásejí?
Odpověď jedním hlasem spolu:
„Slavíme den svojich apoštolů.“

Posvednětež vzhůru k nebi zraků,
Sktivánka se ptejte malého,
Jakovou to píseň do oblaků
Z hrdělka dnes lije zvučného?
Bratřím Solunským on chválu pje,
Slaví Cyrilla a Methoděje.

Ano hory, doly, háje, lesy,
Po veliké, celé Slávii
Radostnými zaznívají plesy,
Věnc se dnes všude uvijí;
Národ slovanský se k otčům hlásí,
Apoštolům pravdy, dobra, krásy.

Pochovány jsou dnes rmutné doby
Zimy děsné, v nížto Morava
Život vesken v černé kladla hroby;
Ajhle, Slávii se zas dvorana
Methodějským květem přiodívá,
Slunko se zas na vlast pousmívá.

Třeba ptišly pozduť ještě mrazy
Na mladistvou naši Květenu,
Nebojme se, Vesny neporazí,
Zmůžeť ona tuhou státemu;
Tak to v radách Páně věčných stojí,
Že nám Cyrill Method jaro strojí.

Vzhůru tedy k plesu posvátnému,
Kdož jste věrní Slávii synové,
S chlouboou hláste se dnes k rodu svému,
Na jaro se těšte na nové;
Sláva Vesně! — zima v hrob již klesla;
Cyrill, Method buďtež naše hešla!

J. Soukop.

Drobnůstky.

— Nikdež ve světě nepěstuje se tolik kuřat, jako v Egyptě. Vejce slepičí kladou se do pecí zvláštních, pod něžto rozdělá se oheň z hnoje a drobné slámy, a pec tak dlouho mírně se zahřívá, až kuřata ze skofápek ven se vyklubají. Nesmírný počet kuřat se ročně takto uměle vylihuje, a husy, které taktéž u hojném množství se pěstují, mají tam zvláštní husí lékaře.

— V chrámě dvanácti apoštolů v Moskvě uschovávají se drahocenná roucha všech patriarchů pravoslavné církve. Nejdražší z těchto rouch jest ono, jež metropolita Fokij z Cařihradu přinesl. Jest v něm vetkáno 70.000 perel a lem šat vroublil obsahuje vyznání víry v řeckém jazyku a zlatem vyšílé.

Dobrovolník.

Obrázek z roku 1859.

od

Jana Třebického.

I.

Fialka v křovi.

Jaem violinka tichá, v šumném světě dítko neznámé,
V soukromných jen dech můj lze najíti dolech.
Čelakovský.

Krásá s bozkou cností
Ať i v houšti zajde,
Po lhbzné vůni
Přec ji každý najde.

V. Hanka.

Aj, cožpak se přihodilo, že Jitka, veselé to ptačátko dnes nezpívá? Ondy rozléhává se celé náměstí čarovným zvukem slavičího toho hrdélka, zláště kdykoli milostné naše národní písňe moravské jako stříbrný potůček z duše její se činou. Tu zůstávají velcí, malí, páni a paničky pod oknem stát; ba i unohá šiflenka, která druhdy nad lou, jak se domnívá, sprostou češtinou nosenu krouť, loudavěji se okolo domu Slavických vládl, nemožouc odolati unášejičím náspévům slovanské pěvkyně. Cožpak to znamená, tážeme se ještě jednou, že Jitka dnes nezpívá? ba někteří scusedé a sousedky už pryč po kolik dni obvyklého jejího koncertu pohřešují. Co to? či přestala býti Slovankou, jelikož básník náš pravdivé dává svědectví našim pannám, an píše: „Kde Slovankas, tam zpěv.“

Abychom jí křivdy nečinili, musíme vinnici napřed vyslechnout, musíme se podívat stropem do její komnaty, ale tak, aby nás neviděla. Či nebyla by doma? Uvidíme. Okna jsou zavřena a úllé květinky za nimi pláčí, že jim dnes od rána Jitka ještě nedovolila, zalažkovati si větérkem jar-

ním; hleďte plné oči mají slzí. Avšak ona sama, královna těch čarovných kvítenek dnes jaksi truchlá a zdá se jí neslušno, aby poddani její se radovali. Ba nevíšimá si jich hrubě, nová poupátka darmo vábí zrak, a rozvinuté kalíšky nadarmo dýchají na velitelku omamující vůni — máš ona dnes jaksi na pilno s jehlicí a nedá si ani okamžek oddechu. Piano je zavřeno a několik svazků národních mor. písní, leží na něm; jsou všechny otevřeny a zdá se, že v nich nedávno kdosi přemítal; kdož jiný, než děva, hledajíc soucitná slova, avšak sklíčené srdce nedopustilo jich na hlas pronesť, tím méně zpívati. Nemá Jitka dnes chuti ku zpěvu, ani kdy; jediný předmět jí zaměstnává od bílého rána, jediná práce, aby ji závčas dohotovila. Přistupme po prstech blíže, bychom se dopřídili toho tajemství, které bedlivá švadlena zakrývá před okem nepovoláným.

Ejhle zelený věneček vykouzluje na hedbávi umělo jehlou a něžné nezabudky doň propletává, zalívajíc je rosou svých krásných očí. Vi, že kvítenka jsou mlčelivá a neprozradí boly, které ubohá děva do lůna je-

jich skládá. Jsoutě to jediné důvěrnice její. Jemná práce vymáhá bystrosti zraků, avšak časté slzy oko kalí a věneček pomalu jej roste.

„Nejde ti to dnes Jitko“, vzlychá „čím více spěchám, tím méně mi to jde od ruky, snad ani tu maličkost dnes už nedoholovím.“ Pohlédnouc na hodiny vzdechla na novo z hloubi své duše: „Čtyry hodiny už jsou pryč a Jaromír nepřichází. Snad ho nedošel můj list — jinak by tak dlouho nedal čekat na sebe. Či by tunc byla Běta sklamala, zradila? Vždyť pak ji miluji co svou sestru, ač toliko služkou jest; zdá se, že i ona upřímně ke mně se kloní, ač neměně se strachuje mého přísného otce. Včera mi domlouval tka: Jitko! přílišné přátelství tvoje se služkou se mi pranic nelíbí, zapomínáš na svůj stav a rod. Nechci, bys k čeledínu tvrdě se chovala, ale všeliké důvěrné chování k Bětě ti dokonce zapovídám. — Což teprv, za-li otec něco o mé známosti? — bu němu to pouhá známost — Bůh mi odpustiž, láska jest to, horoucí láska, která mé srdce s Jaromírem poutá kouzlem neodolatelným. Domáhá-li se toho přísný otec, veta bude po mně, po Jaromíru; předsudek otcův zajisté na věky přotrhne růžová pouta naší blaženosti.“

Bilo půl páté a o pěti přichází už matka z požeňání a snad i otec se brzo vrátí z návštěvy, kterou jakožto starý plukovník denně odpoleďne činívá Jiskrovi, bývalému druhu svému ve vojstě. „Ach Jaromíre můj, proč tak váháš? Nyni přijdiž anebo nikdy nespátiš své Jitky.“

Sotva tak pomyslíla, klepáno po tichu na dveře a vstoupil toužebně čekáný Jaromír. Jitka sbledla sněhem a teprv když byl usedl vedle ní na pohovku, začervenaly se mramorové lice, a jazyk, ač blažeností váznul, pokoušel se přec pokárati Jaromíra, že se tak opozdil.

„Odpusttež Jitko,“ omlouval se hlasem prosebným, „nebyla to má vina, leč představeného, který mne dnes trochu zabavil, ač to nebylo se ško-

dou, jak uslyšíte. Já pak nyní tím rychleji chvátal jsem, bych zameškané drahé okamžení vynahrádl. Pohlďte, jak jsem upocen a vložte ruku na mé srdce a uvěřte, že na perulách lásky letěl jsem k vám. Než co vidím? Tak smutnou jsem vás ještě nikdy nespátl; mluvíte pro Bůh, co se vám zlého přihodilo?“

„Nepřihodilo se mi posud nic, ale tuším a lekám se toho, že se přihodit může.“

„Nač lekáte se už napřed? či máme už proto být smutni dnes, že snad zítra bychom mohli plakat? — Hle, jak ničomně takové tušení — já právě dnes nesu vám radostnou zprávu, která Bohdá na vždy potěší vás i mne.“

„Bůh dej, byste šťastně byl prokročoval. Nuž mluvíte, neboť srdce mé dnes práhne po útěše tak, jako ubohá moje kvítenka tam za oknem zavřeným po čerstvém vzduchu.“ —

„Slyšte tely a radujte se, drahá Jitko — dnes právě vyvolil mne představený za prozatímního tajemníka při soudu zemském a mím naději, že za nedlouho v úřadě tom i vládu potvrzen budu. Vy aspoň, spanilá děvo, budete mi dvojnásobným podnětem pilnosti, bych si důvěru a lásku svých představených získal a pojistil stálou službu na vždy.“

„A co potom?“ tázala se Jitka, „co tajemník ovšem budete šťasten.“ —

„A vy se mnou,“ doložil horoucí Jaromír, „neboť jakožto tajemník požádám vašeho milého otce za ruku vaši — který mi jí pak zajisté neodepre.“

„Ach kýžbyste se neklamal, dobrý Jaromíre! Neznáte zajisté otce mého, vysloužilého plukovníka, jenž, ač na odpočinku, přec nepřestal býti celou duší v ojnem, jakož významné i jeho jméno Bořivoj na vojnu připomíná. Uvidí-li vojáka, celý u vyržení volá: Totě krásný chlapík, až se naň srdce směje; potká-li však úředníka nebo jakéhokoli mladíka v oděvu občanském, lituje, že není vojákem. Slovem, kdyby mohl, proměnil

by můj otec města a dědiny v tábo-
ry vojenské, žijet zajisté jenom pro
slav vojenský.

„Ale vás přec, milá Jitko, nebude
chtít učiniti vojákem“, žertoval Ja-
romír.

„To právě ne, ale jeho výstřední
náklonnost k vojenskému slavu může
býti na záhubu našeho budoucího
štěstí. —

Včera zajisté zpomínaje nebožtka
mého bratra Jaroslava vzdechl si takto:
Jak šťasten bych byl, kdyby Jaroslav
zůstal na živě byl nyní důstojníkem
vojenským; jak pokojně bych své
staré vojováním stýrané údý položil
do hrobu, kdybych svůj udatný meč,
dědicví to po mém nebožtíku otci,
který s mečem tím v ruce za vlast
na bojišti padl, kdybych, pravím, tento
meč rodinné slávy rovněž udatnému
synu zůstaviti mohl. Ach a teď pře-
jítí má do ruky cizé, která jím neumí
vládnout — rod i sláva jeho vymře
nyni na věky. — Při těch slovech
vyperli se hojně slzy z očí otce
mého, tak že jsem útrpností jáť pa-
dla mu okolo krku a zvolala: Otče
drahý, Jaroslava více nemáte, ale
máte Jitku, která vám láskou a od-
daností ráda by nahradila ztrátu sta-
tečného syna.

Dojatý otec přivinul mne ohnivě
k srdci řka: Tys ještě má jediná ná-
děje Jitko, že hrdinský rod Slavických,
byť se mnou svadl po meči — v no-
vě ožije po přeslici. Důvěruji se v
tebe, že, dříve než oči moje na vždy
se zavou, tebe spatřím manželkou
statečného muže, který jako děd i
otec tvůj, služby své věnovati bude
na obranu krále a národa. — Ne-
třeba vám nyní Jaromíře vysvětlovati
dále příčinu dnešního mého bolu s
sklíčenosti.“

„Pro živý Bůh! Jitko, vy mne
chcete zavrhnout pro nerozumný vr-
toch svého otce?“

„Nikterak zavrhnout; kterak bych
to mohla, an duše moje s vámi už
na vždy zrostla — ale sňatku blaže-
nému s vámi brání neuprositelný otec,
jehožto vůle má býti dítěti svatou.“

Jaromír zbledna jak smrt odvė-
til trpce: „Otec váš jest ukrutník,
hodlaje blaho dítěte jediného oběto-
vati modře krvavé vojny.“

„Nesudež tak přenáhleně,“ namí-
tala Jitka, „můj otec mne miluje a za-
jistě touží mne viděti šťastnou.“ —

„Ale neptá se vás,“ vskočil jí do
řeči Jaromír, „zdaž i vy o štěstí ve-
zdejší smýšlíte jako on.“

„Posud mne přímo nenutil,“ pra-
vila Jitka, „aniž troufám, že mne kdy
nutit bude, ale mocně na srdce mi
padlo jeho přání, aby aspoň zeť jeho
byl vojínem, an syna, pro vojenství
určeného, smrt povolala ke své no-
sčelné armádě.“

„Ach kterak jsem nešťasten; je-li
tomu tak, tedy mne více milovati ne-
smíte,“ bėdoval Jaromír.

„Nesmím? a přec nemohu ji-
nak než milovati vás až do smrti,
třeba že by v toni vůle Boží nebyla,
bychom byli manželé. Ale doufám
pevně v toho, jenž srdcem lidským
neobmezeně vládne a pravé blaho
každého člověka hledá, že nesloží
na nás více, než bychom unesli a
že obloží srdce otcovo, aby našemu
svazku požehnal.“

Mezi tou a takovou rozmluvou
odbilo už šest hodin. Jitka počtaviši
nemilého toho oznamovatele zvuky
vytkřikla leknutím: „Pro Bůh, už šest
hodin a vy jste ještě tu — kdyby
vás tu má matka zastala anebo do-
konce otec nás tu překvapil, běda
nám. Ach do jakého to nebezpeč-
noství přivedla jsem lebkovážně vás
i sebe!“

Jaromír chopiv se slova pravil:
„Pro vás Jitko nehrozím se nijakého
nebezpečnoství a byť i životu mému
hrozilo — bez vás zajisté přicházel
by mi život horší než surt.“

„Zapřísahám vás,“ doléhala Jitka,
„jďtež s Bohem, dřív než bude pozdě,
neboť raději bych umřela, než abych
byla svědkem osudného sražení mezi
otcem a vámi. Na důkaz mé věčné
lásky vložte tento věneček do své
tobolky; pokradmo jsem o něm pra-
covala úkradkou, když otec a matka

byli odešli. Ty ružičky nechat vám připomenou plamennou mou lásku; nesvadnou nikdy jako láska moje, neb jsem jich zalivala hojně rosou svých slzí. Nezabudky ještě ani nejsou všechny vyžity, ale za to kvěsti budou věčně v mém srdci. Věvec pak sám, nemajo nijakého konce, budiž vám obrazem nekonečné k vám náklonnosti srdce mého.“

Jaromír polibiv drahý ten závadek lásky — tázal se smutně: „Věvec, obraz lásky vasi mám, zdaž pak i srdce vaše nazvali inohu svým?“

„Tak jest,“ vzdychla Jitka. „srdce moje navždy přináležeti bude — tobě. Nyní odejdi s Bohem“ — a vyvinuvši se s náručí jeho odkvapila do komnaty vedlejší.

Jaromír jakoby přimražen štěstím tohoto okamžení hleděl za chvíli na dveře, ve kterých Jitka zmizela. „A přec

by měla být manželkou vojína?“ vzdechl a s těžkým srdcem odcházel domů. Solva však vystoupil z komnaty, potkal na schodech — nastojte starého plukovníka, Jižina otce. Blesk by jej byl více neomrážil. „Co tu hledáte v mém domě, co mi chcete“ — spůrně se naň obořil přisný voják.

Jaromír pomaten nemilým tím překvapením, nemohl se ani zapamatovat, coby odpověděl; v nesmírné nesnázi jsi se omlouvali tresoucím se hlasem: „Račtež odpuslit, vzácný pane, já jsem — já jsem se zmýlil, netrefil jsem, chtěl jsem jinam“ — a pokloniv se rychle zmizel. —

„Zmýlil, netrefil, chtěl jinam“ — opakoval nedůvěřivě plukovník a bylby rád další vysvětlení od cizího hosta požádal, avšak Jaromíra tu více nebylo.

II.

B o u ř e.

V komnatě plukovníkově byla již na stolečku uchystána lahůdka, kterou každodenně naruživě do sebe hlítával — balíček rozličných novin a časopisů. Jindy jako bladovec na pokrmy padával na potíštěné ty papíry, dnes však nevšimna si jich, odložil zbraň, bez které nikdy nevycházel, a jal se měřiti světnici rychlým krokem. „Co to bylo za hejska, kterého jsem na schodech potkal? co značená jeho návštěva v mém domě? Mne se jistě netýkala, sice by byl svou záležitostí mně vyjevil.“ Jako parovůz, vyjížděje z nádraží čím dál tím více uhání, podobně i krok plukovníka podpalovaného podezřením rychleji a rychleji duněl po podlaže, tak že po celém domě se rozléhal. Zazvoniv na služku, tázal se zhurta: „Kde je paní?“

„Milost paní není posud doma z pozebnání,“ odpověděla služka, „snad se někde zastavila.“

Trpké úky dobrý lékař stroj,
Nelichotí, když upřímně hojí.

Klácel.

„A kde je Jitka?“

„Bez pochyby ve své komnatě, při své práci.“

„Samotina?“ tázal se Slavický.

„Ano, sama jako prst, slečna nejradš sama se zaměstnává“ omlouvala Běta.

„Neměla dnes nijaké návštěvy?“ dotíral plukovník přisným hlasem.

„Není mi nic povědomo“ — divila se služka.

„Opravdu?“ zarazil ji pán, „oj kterak jsi nevíšátko! či jsi neviděla smělého mladíka, jenž se opovážil, návštěvy činit v mém domě a to v mé nepřítomnosti? Mluv, co to byl zač ten vyfintěný panák?“

„Milost pane,“ jehtala Běta, já neviděla žádného, pražádného.“

„A přece jsem jej potkal právě nyní na schodech.“

„Já už déle hodiny nevyšla jsem z kuchyně, zaměstnána jsouc prací, kterou mi milost paní uložila, dřív

než domů přijde — a proto nevím věru nic, coby se bylo na schodech přihodilo.“

Byla pak Běta v nemalé nesnázi; vědělat zajisté o tajné návštěvě slečny, ale obávajíc se nemilých pro Jitku následků, nechtěla s pravdou ven. Stála tu jako socha a očekávala nové otázky přísného vyšetřovatele, který jako o vojenském soudu neustupně si počínal. Ach snad už mu déle neodolá! kýchby ji nějaká náhoda od dalšího výslechu osvobodila! Právě se na ni plukovník obrátil s čelem hrozivě zakaboněným a s napřaženou rukou — běda — nepoví-li pravdu. Ahle otvírají se dveře a manželka plukovníkova vstupuje do světnice. Kdož ji radš uviděl než Běta. Nečekajíc jakého pobídnutí, přiskočila ochotně a jala se odstrojovati paní Slavičkovou; ještě nikdy nebyla jí tak k službám.

„Co děle ráčíte poroučeti milost paní?“ nabízelá se Běta.

„Teď nic,“ odvětila plukovníce, „můžš se odejít po své práci.“

Sladšího slovíčka dávno nezavznělo v uších Bětiných. Nečekajíc dalších dokladů, jako vřt vyklouzla ze světnice.

„Dnes jsi byla velice pobožna, milá Boženko, že tak dlouho nepřicházíš — vítal ji manžel ukazuje na hodiny.

„Nehněvej se, drahý Dořivoji, opozdila jsem se trochu návštěvou u paní Jesenské, jelikož mne už dávno byla zvala; sešla jsem se s ní na potkanou z kostela a nemohla jsem se vyhnouti jejím prosbám. Snad jsi po mne toužil, milý manželci,“ doložila přívětivě, znamenajíc na čele jeho jakési mračno.

Laskavý pohled a něžné oslovení toto vylasnilo poněkud zasmušilou tvář plukovníkovu. „Mně ovšem bývá po Tobě smutno, kdykoli děle mimo dům se zameškáš; jiným však tuším nepřítomnost tvoje i moje působí radost a potěšení.“

Božena, poněkud zaražena výtkou touto neobyčejnou, divila se tkouc:

„Nevím věru, kam to míříš; já zajisté i Jitka veždy s toužebností vyhlídáme dobu, kdykoli se odněkud vrátíš, tvá výčitka je nespravedlivá a velmi mne bolí; či jsi kdy znamenal, že bych tebe méně milovala než druhdy, mluv a dokaz.“

„Nikdy,“ odvětil pohnutý manžel, „nikdy jsem o tvé upřímnosti nepochyboval; jsem zajisté šťastným manželem, ale nevím, také-li šťastným otcem,“ a slzy mu z očí vystoupily.

„Bořivoji“, ujala se matka dcery „nebudiž nespravedlivým ke svému dítěti. Jitka zajisté je dobré dítě, miluje tebe srdečně, pro tebe žije a vůle tvoje byla jí veždy svatou. Nikdy, pokud vím, nezarmoutila tebe ani mne; a jest-li bv mimo mé vědomí byla tebe něčím pohoršila, vím najisto, že jediné slovo, ba jediný pohled tvůj postarš, aby bezděčnou snad chybu napravila.“

„Nepochybuji, že Jitka je dobré dítě, že nás oba miluje, ale přec mimo nás a za našimi zády miluje kohosi jiného.“

Matka ulekaná nenadálou tou řečí zvolala hlasitě: „Upřímná Jitka by měla někoho milovat, a nesvětili se matce ani otci? Nemí možná!“

„A přec tomu tak,“ dokladal rozklivěný otec; „smutná to pro mne úloha, když já otec mám v takových záležitostech poučovat matky, kdežto ona zlástě povolána jest, aby bděla nad srdcem dítěte svého. Běda, vy matky pro samu lásku nevidíte lásky.“

„Mluv tedy a pověz, co jsi pozoroval na Jitce bedlivějším, jak se domníváš, svým okem.“

„Aj což nevidíš, že už po několik časů Jitka přestala býti veselou. Miláčekové její, naše krásné písně národní, jiniž denně obveselovala sebe i mne i celé sousedstvo, pohozeny leží v prachu. Aj což netušíš, co to znamená, když děva přestává zpívat, když samotou hledá, málo co mluví? Nepozorovala jsi, kterak neslušně opouští naši společnost, kdykoli nějaký důstojník mne navštíví?

proč to? Neml-li to důkaz, že cosi milejšího chová v srdci svém a touží?“

„Nebývala nikdy milovnice hlučných schůzek,“ namítla matka, „a že mladým důstojníkům vyhýbá, toho ovšem neháním, nýbrž chválím; tak to sluší na šlechtnou pannu, aby se stranila žertův tytýž nehrubě kalých.“

„Veřejná společnost,“ mluvil pukovník, „nikoho nepokazí, zlášt u přítomnosti rodičův, ale tajné, pokoutné schůzky toť ono úskalí, na kterém už mnohá panna rozbila lodičku blaženosti své — h'e a toto hrozné nebezpečnoství, ne-li už hotové neštěstí naší Jitky mno děsí — tajné schůze.“

„Problh co slyším, Jitka naše by měla se tak dalece zapomenout, aby se pokoutním schůzkám propůjčovala?! Nikterak, dcera naše je cnostné dítě, a kdokoli u tebe zlehčil dobré její jméno, hanebník jest a tobě co otcí sluší, bys ho přísně pokáral.“

„A cobysi řekla,“ pravil Bořivoj, „kdybch ti vyjevil, že já sám na své oči jsem viděl — —“

„Nuže s pravdou ven“, náhlila uděšená matka.

„Upokoj se a slyš, bys rozuměla. Tys byla na požehnaná a já pozdržev se dnes u přítele svého děle než jindy, vracím se domů a na schodech potkám se s mladíkem, jenž, jak se mi zdálo, právě opustil ko-

nnatu Jitčinu. Byl celý zmaten, tak že nebyl s to, náležitě mi odpovědět, coby tu pohledával — a náhle prchl. Dobře se poradil s Vaňkem, jinak by byl po čertech se potkal s Bořivojem. Nyni suď sama a kárej ze lži, můžěš-li, zkušenost otcovu.“

„Milý manželi,“ mluvila chláho-ličí Boženka, „neupírám, cos viděl, ale pochybovati musím určitě o tom, cos neviděl. Potkali mladíka na schodech, o kterém ještě nevíš, odkud vycházel a co tu pohledával a hned z toho tak těžce nařknouti cnostné své dítě — dovol, že to nazvatí musím přenáhlonim. Což nemohl opravdu cizí člověk nějak se zmýlití v myšlenkách, hledaje někoho jiného? Podezření zajisté ruší domácí pokoj a muži nesluší odsuzovati pro pouhé podezření bez důkazů. Abych však se úplnjistoty dopídila a upokojila tebe i se, be, dovol bych co matka důvěrně promluvila s dcerou, abys ji ve své rozhořčenosti křivdy neučinil. Bohdá že podezření ukáže se býti bublinou, která se rozpadne v nivec.“ Tak dokončivši padla manželi okolo krku který pak povolně vyřízení celé té záležitosti matce světil řka: „Jdi tedy Boženko k Jitce a přines mi utěšnou zprávu, že jsem se omylil a tisíckrát vynahradím jí láskou, pakli jsem se dupustil jaké křivdy.“

III.

M a t k a.

Která ze všech je rozkoš nejhojnější,

Již nám donesli anjelé na svět?

Již růže v jev podána nejkrásnější

A růží touto nevadnoucí květ?

Která v cizí blahosti svou nachází

A v pustinách květů libých nasází?

To láska matky jest blahá,

Tať k nebesům až dosáhá!

J. Chmelenský.

Co matka s otcem byla rokovala o neblahé návštěvě, měla Běta přítelžitost, Jitku zpravití o všem, co se bylo právě přihodilo. „O já nešťastnice!“ bědovala Jitka lomíc rukama, „ubohý Jaromíre, něčeho jsi neprovinil a jsi ztracen; kterak nevinností tvé

obhájím, kterak ukrotím hněvu poždrživého otce!“

„Svrťtež se upřímně dobré své matce; matka odpustí a stane se smírným anjelem mezi panem otcem a vámi“ — radila Bětuška.

„Běda mi,“ hořkovala Jitka, „já

urazila těžce i matku, jelikož jsem i před ní ukrývala své srdce.“

„Nelekejte se příliš, milá slečno,“ těšila Běta. „Srdce matčino nemůž se nikdy zatvrdit nad dítětem, které pod svým srdcem nosila. A proto beze strachu svěťte své srdce srdci matčino.“

„Ano máš dobře, upřímná Bětuško, učiním dlo tvé rady, otevru bez obalu matcei všechny i nejtajnější záhyby své duše.“

„Nyní však, milá slečno,“ prosila Běta, „za jedno vás snažně žádám, byste totiž nevydala v šanc věrnou svou služku, která též s nebezpečím vlastním hájíla vás. Nedopustítež na mne podezření, že bych vám byla se propůjčila k tomu, čeho jsem musila zapříti k vůli vám. Nuže s Bohem! musím odejít, by mne tu někdo nezastal.“

Kámen by se byl ustrnul nad ubohou Jitkou, na jejíchžto lících brzy bílé, brzy červené růže v zimničném zápalu prokvetaly. Sklesla hořem na pohovku a dala se do usedavého pláče.

V tom okamžení vstoupila matka do světnice; natrefila Jitku ve mdlobách, vnitřní boj unesl ubohou jižž na pomezí věčného spánku. Růžoví rtové sbledli sněhem, ohnivó oko uhaslo pod olověnou tíží víček, veškeré údý sponilé děvy pozbyly pružnosti životní, podobalát se krásné mrtvole. Jediná hňdra jemně se vlníce jevila známky života. Ncnadálát se matka takového pohledu.

„Mé dítě!“ vykřikla jako u vytržení.

Pronikavý, úzkostlivý hlas ulukanó matky probudil Jitku z černých mrákot.

„Matko! má dobrá matko!“ zastonala a vrhla se do náručí, které ji tak srdečně odkázřiva objímávalo. Proudý horoucích slz dceřiných zavlažovaly tvář matčino i ruce, ježto Jitka náruživě líbala. Bylatč to významná předmluva k následující rozprávce:

„Matko má drahá!“ úpěla dcera,

„já jsem vám veliký zámutek způsobila,“ a vrhnouc se k nohám jejím prosila: „Odpusťtež, odpusťtež vinnému dítěti svému.“

„Jitko, ty nemiluješ své matky upřímně, jak dítěti sluší po vůli Nejvyššího.“ Tato výtka prohnala břitkým mečem srdce dceřino.

„Ach neodsuzujte mne máti dobrá, miluji vás zajisté jak svou vlastní duši; avšak nezkušené srdce moje pochybilo tím, že se, nevím smi sama proč, před vámi poněkud tajilo,“ tak štkala Jitka usedavým hlasem u nohou své matky.

„Vstaniž mé dítě, chci s tebou jako matka promluvit a doufám že nemáš, proč bys mi úplné důvěry nedala.“

„Netoliko důvěru, alebrž celé srdce svoje skládám do rukou mateřských“ — odpověděla dcera s duší pohnutou.

„Jitko, ty miluješ tajně, není-li pravda?“ lázala se matka hlasem vážným, avšak i láskavým.

„Ano tak jest, matko, já miluji a poznávám svou vinu, že jsem se srdci mateřskému s tím posud tajila.“

„Dnes právě,“ pokračovala matka, „za našl nepřítomnosti měla si nedovolenou schůzku — je-li tomu tak?“

„Vinnou se dávám, že jsem sama k tomu kroku přičinu dala, neboť . . .“

„Ty sama?“ bědovala matka, „ach anjel strážce tebe opustil ubohé dítě, neboť jsi zapomněla na Boha a slušnost, jež má zdobiti šlechtnou pannau.“

„Nikoli dobrá máti, anjel strážný mne Bohu díky ani na okamžení neopustil, nepomyšlilát jsem nikdy na něco zlého.“

„Aj což nevíš, že kdo nebezpečnosti hledá, zabýne v něm? Proto cnostná panua nikdy nesvolí k schůzkám pokoutním, ježto přřmo vedou k hřtchu. Běda růži, do které potajmo žravý brouk se zahrhlzil; byt na oko zdála se býti zdravou, červ smrti hlodaje na srdci jejím usmrtil ji zneňhla, listek po listku opadne. Jediný

dech nečistý zakalí zrcadlo duše panenské na vždy.“

„Matko milá, nečiňtež vinu moji větší, než jest; já nikdy neměla tajných schůzek, z kterých mne viníte.“

„Aj což jsi sama se nevyznala, žeš dala příčinu k dnešní tajné schůzce s mladíkem, jehož nezná ani otec ani matka — a nyní zapíráš?“ — kárala matka.

„Nezapírám, že jsem bez vědomí vašeho obeslala dncs Jaromíra k sobě — ale nikoli k takové tajné schůzce, o které mluvíte, nýbrž jediné proto, abych mu vůli otce svého vyjevila, jenž se vyjádřil určitě, že nechce jiného zetě míti leč vojína. Abych tedy naději, kterou Jaromír do budoucnosti skládal, nesklámala, chtěla jsem mu dnešního dne říci, že po vůli otcově nikdy nemohu býti jeho manželkou.“

Toto vyznání dceřino upokojilo poněkud starostlivé srdce matčino, i počala doufat, že nebezpečí jest na vždy odstraněno, kterého se hrozila ona i otec.

„Ty tedy odříkáš se mladíka toho navždy?“ tázala se matka.

„Odpusťtež milá matko, nechci vás klamati aniž mohu přemoci hlasu srdce svého — které neodolatelnou silou k zlechetnému mladíku mne víže; co jsem mohla, učinila jsem, vyznávši mu, že co poslušná dcera nikdy mu nemohu podati ruky své proti vůli svých rodičův, ale srdci svému nemohu bohužel rozkázati, aby pro jiného bilo — než pro něj.“ —

Naděje matčina neočekávanou tou řečí opět shasla a na tváři její uhořel se mrak těžkého zármutku. Nabíželat sama, že vůle dceřina jest zlechetná, že uposlechne přání rodičův, hrozila se však myšlenky, žeby dítě poslušnost svou mělo zaplatiti smrti raněného srdce.

„Modli se dceró má, i já se modlíti budu k tomu, jenž srdce naše řídí jako potoky vod, aby se stalo, coby sloužilo k pravé blaženosti tvé časné i věčné; já pak nikdy nepřestanu tobě býti matkou, která nic více nežá-

dá, leč aby dítě viděla opravdu šťastným.“

Na tato slova padla Jitka matce okolo krku a vděčně lfbajíc její tváře i ruce ubezpečovala: „Jsem a budu na vždy vaši poslušnou dcerou.“ —

Podívejme se zatím do pokoje plukovníkove. Bez počtůkráte už ho přeměnil za tu chvíli, co matka meškala u dcery. Brzo stál pohřížen v myšlenkách, oči maje obrácené v sloup, brzo vyšlehovaly z nich blesky provázené hromobitím klnoucího jazyka a na to zase se dal do pláče jak dítě. Nemoha se dočkati příchodu manželčina, vrazil náhle do komnaty Jitčiny. Svráštílo jeho čelo vstřilo těžkou bouří, ale jediný pohled na matku a dceru odzbrojil rozkvašenou mysl; mělť zajisté před sebou jakoby dvě ušlechtilé sochy mramorové, které ve společném objemutí strnuly.

„Nuže Boženko,“ promluvil hlasem mírným, „mluv zdať tebe Bořivoj sklamal?“

Božena podávajíc mu důvěrně ruku vece: „Nikdy, nikdy jsem se nedomnívala, že by můj věrný manžel čeho takového schopen byl; avšak musím pro důchu tvoji radostné říci, že nikoli netížíš dítě naše takové vina, jako se obávala starostlivost otcovská; pochybila ovšem Jitka, opominuši se svěťiti rodičům svým, avšak Bohu díky, ničeho zlého nedopustila se a chce býti, jak bývala, naší poslušnou dcerou.“

„Tajné schůzky, kterým dcera bez vědomí rodičův hovoř, zaspínajíc na čest panenskou a dobré jméno svých rodičův, to nemá býti nic zlého?“ pozastavil se otec; „aj, kterak jste láskou zaslepeny vy matky!“

„Vy otcové,“ pravila matka, „ve vášnivosti své užíváte všude skla zvětšujícího, což divu, že komáři vidí se vám býti velbloudy.“

„A vy“, opáčil poněkud rozhořelený plukovník, „vy matky hledíte vždy na opak zmenšujícícm sklem na vady svých mazlíků a neznamenáte tudíž jedovatého komára, už jich užítipne

a pak pozdě neřikáte.“ Jitka tiše poslouchala nepromluvíši ani slova. Znamenajíc však, žeby půtka mezi rodiči mohla vésti až k neblahému sporu, vrhla se k nohům otcovým s upěnlivým plácem: „Otče, odpusťtež dítěti, které se provinilo proti vám; poznávám svůj přečin a lituji ho srdečně. Nepřičítejte dobré matce, čím se provinila nerozumná dcera; já sama chci trpěti za svou lehkovážnost.“

„Jitko,“ tázal se pohnutý otec, „vyznej, zdaž onen poběhlík, kterého jsem na schodech dnes potkal, opravdu byl u tebe návštěvou, čili nic?“

„Ano, byl u mne šlechtetný Jaromír, ale nikoli poběhlík jak pravíte.“

„Nuže kdo jest tedy ten šlechtic, jenž bez mého vědomí do mého domu se vkrádá?“ zněla otázka otčova ostře.

„Jaromír Medlanský nazývá se onen jinoch, kterého tak nespravedlivě zvete poběhlíkem. Váš dobrý přítel, nadporučník Jiskra, v jehožto domě jsem jej poznala, dá mu zajištěté to nejvýbornější svědectví, že jest muž šlechtetný a hodný.“

„V celém městě neslyšel jsem toho vzácného jména, které moji dceři tak líbezna zní — jistě pochází z Arkadie, z pokolení oněch idyllických pastýřů, že se mu otevřela pevnost, které stáletní vojnové marně dobývají.“

„Neodsuzujtež drahý otče muže, který čistým srdcem nad jiné se honosí a šlechtetně smýšlí. Kdybyste jej bližze poznal, nepochybuji, že byste odvolal krivý úsudek o Jaromíru.“

„Ovšem ty jej už lépe znáš, vlož tedy, z jaké šlechty rod svůj povodí milostník tvůj?“

„Nejslavnější šlechta, milý otče, jak jste mi nejdnou pravil, zakládá se na šlechtetném srdci a tu jesti Medlanský zajisté šlechticem, ač ze šlechtického rodu nepochází. Otec jeho býval správcem na panství hraběte Ž. . . Byv ještě na studiiach pozbyl drahé matky a otec sklíčen nad ztrátou své choli počal churavěti až za ní rovněž do brobu klesl. Nezá-

slavil pak synu svému nijakého statku, jelikož služba správcova mnoho nevynášela a nemoc obou rodičův na celo vypráznila skromnou pokladnici; přece však jedno a to zajisté drabě dědictví zůstavil správce synu svému, poctivé, čestné jméno, jež hrabě i poddaní jeho ve blahé památce chovají. Pro zásluhu spravedlivého služebníka ujal se p. hrabě sirotka na studiiach, která přede dvěma lety v Praze s výborným prospěchem ukončil a nyní co absolovaný právník už na druhý rok v císařské službě se nachází zde v Brně.“

„A slídí nyní,“ doložil otec, „hladný krkavec ten po tučné kořisti — avšak tenkrát zle se potázal, srazil se s orlem, který mu dříve srdce z těla vyrve, než by mu dopustil uloviti orlice. Nenahlížim věru, jaká to smělost, vraziti co zloděj do svatyně domáci —“

„Nikoliv otče můj, takového úmyslu nebylo a není u Jaromíra; dnes po prvé a to na moje vyzvání navštívil mne, bych mu oznámila vůli vaši, že toliko vojína žádáte míti zletém a že tudíž jeho manželkou nikdy nebudu, by mne tedy zapomněl a svého štěstí jinde hledával.“

„Tak jsi dobře mu pravila, ač bych byl sám zřetelněji mu to pověděl, než se to snad stalo.“ — „Tys nezkušena milé dítě, pokračoval mřněji plukovník, „neznáš klamu nynějšího světa. Lahodná slova, švihácká dvornost mladých pánů, uhlazená řeč — ty už mnohou vědu povznesli k oblakům, a pak ji uvrhli do propasti hanby a zoufalství. Proto běda dítěti, které o své ujmě radou zkušených rodičův opomítá.“

„Velice ubližujete milý otče Jaromíru, počítaje ho do počtu lehkovážných hejsků. Že jeho úmysl je poctivý, jak na muže sluší, dokázal dnes, oznámiv mi, že právě nyní stal se tajemníkem u zemského soudu a že hodlá vás požádati za ruku vaší dcery.“

„Tajemníkem“, opakovala matka, „človček tak mladý; zajisté musí být

fádného chování a nevšedních schopností, že už takového stupně dostupil; zdá se, že mu kyne síkvelá budoucnost.“

„A byt byl už radou zemským, píšám Bůh! že žádný pisák svým pérem nevybojuje dcery mé; jenom chrabrý meč smí se o ni pokoušeti. A proto budiž takovýmto pletkám ode dneška na vždy konec; vícekrát mi s tím škrabákem nepromluvíš, aniž mu co zkážeš — sice se nehlas více k svému otci.“

Jitka znala neustupnou hlavu vojenskou svého otce a neodmlouvala mu více, slibujíc, že se zachová po jeho vůli, jakkoli raněné srdce slibu tomu se přičilo.

„Tak to sluší na hodné dítě.“ pochválil ji otec, „nyní tobě všechno odpouštím a nechci více zpominati lehkomyšlnosti tvé.“ Jitka slzic radostí i žalostí zároveň políbila mu ruku.

Takto uzavřen byl mir mezi ro-

diči a dcerou; tato však velikou obětí jej vykoupila. Byla poslušna každého hnutí vůle svých rodičův, s radostí jim sloužila — slovem milovala je — ale city Jaromírem probuzené neustále doutnaly ano rozněcovaly se tím více pod lodovou rouškou poslušnosti dítěti. Nezpívala více, nečbala květin, aniž se kdy zasmála, hledala samotu a kdoby ji byl potajmo pozoroval, byl by uslyšel nejedno vzdechnutí, které veždy útrpná slza sprovázela. Tuhý boj mezi povinností a citem hledal nemilosrdně na růžovém poupatě srdce panenského a bylo se obávat, že před časem svadno. Rodiče zatím kojili se nadějí, že čas, onen nejlepší lékař, poznášla i srdce dceřino vyhojí. Majíce však podezření, žeby Běta tajnou lásku Jitčinu donáškou podporovala, učinili jí před časem vánoce a tak pozbylo srdce Jitčino jediné duše v domě, která s ní útrpnost mívala.

IV.

Nevěsta bezděčná.

Puť mě starý ven z komory,

Co mne ta hlavěnka holf.

(Ze Sušilovy sbírky Mor. Nár. písní str. 151.)

V domě plukovníkově nastal nyní život velmi tichý, jednotvárný, podobal se hrobu. Plukovník sám žil v minulosti, a každodenně téměř vypravoval své rodině, čeho byl za času francouzských válek zkusil. Hlava jeho byla živým kalendářem; na každý den věděl, kde před tolika a tolika lety v poli stáli a bojovali; vynášel do nebe chrabrost slovanských plukův a slávu těch, kteří krev svou za vlast hrdinsky obětovali. I tvrdil svatosvatě, že skutečně sladko jest za vlast umřítí, jak prý už Římané říkávali. Jitka mlčky poslouchávala vojenské zpomínky otcovy, ač jich téměř každý den opakoval; nesouhlasilo však citlivé její srdce s krvavým tím řemeslem. Blaze národu, myslivala si po tichu, který místo meče vládne pluhem, rozrýváje

půdu otcovskou, aby vydala úrodu zlatou. V pokoji kvele blaženost na světě, válka i nejslavnější jesti škvornou a metlou člověčenstva. Tak smýšlela Jitka o válce, přece však nikdy neodpírala otci, by ho nepohoršila. Neušlo zajisté bystrého zraku dceřina, že starý otec vůči hledě chradne a síly pozbývá. Tím více útrpnosti a lásky věnovala mu Jitka, tušíc, že snad na krátce bude dnův života jeho. Bylť zajisté přesvědčena, že drsná povaha jeho kryje srdce upřímné, právě otcovské. Čím dál, stával se jemnějším. Jednoho večera polibiv Jitku v čelo pravil pohrouženým hlasem: „Milé dítě, znamenám na sobě, že brzo odvolán budu z vojště tohoto světa, a k oné veliké armádě dostaviti se musím. Co vojín neobával jsem se nikdy smrti, ani teď se

jí nehrozím, podvoluje se vůli Nejvyššího. Jediná však starost srdce moje užít, bych tebe a matku nezůstavil na světě bez podpory, bez ochrany. Mluv dítě, splníš-li poslední vůli otce svého, aby s pokojnou myslí vykročil ze světa?“

Předmluva tala jako moč rozryla na novo ránu jejího srdce posud krvácející. Přeco však opanovala okamžitě rozbouřený cit hrdinou obětavostí řkouc: „Otče drahý, kterak pochybujete, že bych vůli vaši neměla splniti? Víte, že nyní žádné známosti nemám, vy jste mi více než jakýkoli ženich nebo manžel; s vámi a pro vás žítí budiž úlohou života mého.“

„Naděje se tedy, že neodepřeš, zač tebe starý otec prositi bude.“

„Vy milý otče prositi své dcery?“ zvolala Jitka libajíc vřákovité čelo plukovníkovo — „nikoli, tak to nemá a nesmí býti, otec poručí a dítě uposlechne. Mluvte tedy a kažte, co vám na srdci leží.“

„Odstup to ode mne, bych tebe násilně nutil k něčemu, co se srdci tvému přičí — ale vyvol si sama koho chceš, ze všech známých důstojníků, přátel mých, vím že každý počtána se míti bude, na kterého volba tvá padne.“

„Otče drahý voltež vy sám, moje srdce obětuje se vám docela, jelikož navždy se vzdalo všeliké volby.“

V tom okamžení vstoupila do světnice matka a přetřhla na ten čas další vyvinutí vojenského plánu otcova.

Uplynulo několik dní od té doby, aniž otec s dcerou dále vyjednával. Jitka se zase poněkud upokojila, považujíc osudnou rozmluvu za okamžitý výbuch oblíbeného rozmaru otcova, na nějž snad už zapomněl. Tim větší bylo její překvapení, když plukovník z nenadání u přítomnosti své manželky vesele prohodil: „Jitko, tys mne oněhdy vyvolila za svého námluvce a dobře jsi učinila, neboť nikdo nesmyšlil upřímněji s dítětem jako otec; věz tedy, že jsem už vy-

konal přání tvoje a doufám, že ke tvé spokojenosti.“

Jitku projel studený mráz po celém těle; jako odsouzenec na smrt bledá pohlížela prosebně k matce, která ihned porozuměla, co se v srdci dceřině děje. Přeco však tázala se chotě, jakoby nevěděla, oč se tu jedná: „Jaké to máte tajnosti mezi sebou, kterých před matkou ukrýváte?“

„Nijaké tajnosti, odvětil plukovník, dávno zamýšlená touha srdce našeho se vyplní, Jitka stane se manželkou statného muže, kterého jsem sám dle jejího plnoocenství mi daného vyhledal a sice v osobě mého důvěrného přítele podplukovníka Bojislava z Lípy. Statečná mysl a sláva rodu jeho činí jej poručena všude, kdekoli se ukáže; zajisté všechny dcery, jež ho znají, budou Jitce záviděti manžela, kterého jí vyjednal starostlivý otec. Co tomu říkáš Boženko?“

„Mně nepřináleží v té věci rozhodovati, netýkáť se to mne, nýbrž výhradně Jitky, zdaž jsi po žádosti jejího srdce volil. Zatím dovol manželci, bych bez obalu svůj vlastní soud vynesla. Pan z Lípy je ovšem muž cihodný, ale pro věk svůj hodil by se Jitce dříve za otce než za manžela — pochybuji, že by byli spolem šťastni.“

„Pošetilá řeč,“ hněval se plukovník, „rok sem, rok tam; pan z Lípy nečítá jich ještě ani úplně padesát, jeden rok mu ještě chybí — zdaž to není muž v nejkrásnějším věku? Kdyby byl pouze poručíkem, sám bych jej považoval starým — ale považ, jaká to důstojnost na ten věk! Vypukne-li válka, jak se praví, bude co nevidět plukovníkem a generálem. Ptám se, kdo může skvělejší důstojnost podati mé dceři, nežli on?“

„Jitka,“ namítala matka, „nebude si brát pouhou důstojnost, nýbrž manžela, aby jí blažil.“

„Láry fáry vaše blaženost,“ horlil plukovník. „Nebyl jsem taky hejsekem, když jsem si tebe bral za manželku, a zdaž nezijemc šťastně?“

„Chvála Bohu! šťastně a spoko-

jené žili jsme od prvního okamžení našeho svazku; ale přece —“

„Co přece?“ vskočil jí plukovník do řeči, „vím co myslíš, že jsem tenkrát přec byl mladší než pan z Lípy — ale za to byl jsem toliko setníkem a než se tulo stane podplukovníkem, uplyne ovšem ještě pěkný čásek. Nuž, co se ti zdá Jitko? mluv ty!“ —

„Pravila jsem už, že vaše vůle je mi svatou, necht je kdokoli, koho mi otec vyhledal, tomu podá ruku poslušná vaše dcera.“ Matce při těch slovech srdce jižjiž pukalo a nevěděla si nijaké rady. Otec pak pochválil povolnost Jitčino a doložil, že pan z Lípy co nevidět přijde požádat za její ruku.

„Milý otče“, namítala Jitka, „víte že ještě nejsem připravena k takovému kroku a bude také potřeba, by mne pan podplukovník lépe poznal, zdaž se proň hodím. Ostatek přála bych si, bych ještě vám dlouho doma sloužit mohla, dřív než od vašeho srdce novým závazkem odloučena budu.“

„Jakkoli bych si to sám přál, přec nemožno jest, bys byla vždy se mnou, tof přirozený běh světa, aby děti dorostlé od rodičů se vzdělily a samostatně žily. Obn musíme se tedy osudu tomu podrobit a já i u vzdálenosti budu mti mysl pokojnou, když tak výborně zaopatřena budeš.“

Z celého posavadního vyprávění vidno, že starý plukovník měl srdce dobré, ale ustavičnou kázní vojenskou jakoby strnulé; neznal vyšší povinnosti nad poslušnost a jiné lásky, jako přátelské. V chladné duši jeho nikdy nepřezplanul oheň horujících citův, jenž uchvacuje srdce spřízněná na jaře života a zahřívá je. Ž na konec pouti pozemské. Brněná vojenské udusilo v něm čím dál tím více všelikou poesii života a soudě sám po sobě měl bludně za to, že i Jitčino srdce nemůže jinak ctili než on. „Čím spíš dojdeme cile“, pravil, „tím líp; co se má státi zítra, raděj

dnes. Proto soudím, bys milá Jitko své štěstí déle neodkládala a otec tvůj ještě uviděl den zaopatření tvého, dřív než se uloží do hrobu.“ —

Ještě se Jitka nezpamatovala z náhlení otcova, klepáno na dveře, v nichž se objevil nastávající její ženich, pan z Lípy, c. k. podplukovník, v úplném lesku vojenském, ozdobena maje prsa zlatým křížem za udatnost. Jitka příchodem jeho div neomdlela; vnitřní však odpor srdce dodal jí síly, že vzchopivši se jako vyplašená srnka chtěla prchnouti do bezpečného úkrytu své komnaty. Tu však zastoupil jí otec cestu žertuje: „Nikoli, nyní neodejdeš, kde je ženich, musí i nevěsta býti, jaké by to byly námluvy?“

Ubohá Jitka vidouc svého nezbylí poloumrtva sklesla na pohovku. Ženich jakoby nepozoroval, co tak patrně do očí bílo, podav plukovníkovi ruku jal se místo námluv natřkati: „Kamaráde, nelkej se, osudnou přináším novinu, která velmi nevhod přichází nyní mně i tobě. Dávno chystaná válka s Franksardy právě vypukla, naše voje překročily už Tičin, aby vyhledaly buřického protivníka v jeho vlastním hnízde a učinily konec nekázáným jeho choutkám.“

„Takové noviny by se měl lekatí starý Slavický? což můž vlnnějšího býti pro vojna než válka? Pravé to štěstí pro mne i pro tebe bratře, vidím tebe už nyní generálem. O kéž pak bych mohl táhnouti s tebou na obranu milovaného našeho Zeměpána a drahé vlasti! ale Bohužel porouchané údy starého vysloužilce tomu nedají. O klerak ti závidím i přeju nového vavřínu, jakým ověncíš svou hlavu.“

„Odpust Bohovoji, že nyní právě přisvědčiti nemohu nadšenosti tvé, neboť jsem zamýšlel dřívě položit základ k budoucí blaženosti, po které už dávno toužil jsem a nyní stavba na samém počátku již zastavena jest a obávám se . . .“

„Aj čeho bys se obával, nerozumím, kam to mřítis“, divil se Slavický.

„Přicházím na námluvy — a svatbu mám slaviti na — bojišti; ejhle rozkaz, který mi bez odporu ukládá, bych se ve třech dnech ke svému sboru v Itálii dostavil.“ Slavický pohledna na listinu, uhodil se v čelo a oněměl.

Pan z Lípy přemítaje rozličné plány pokračoval: „Kdyby to bylo za časů pokojných, snadno bych se mohl hlásiti o prodloužení lhůty. — ale nyní v tom nebezpečném čase, kde Císař Pán a Král náš vyzývá všech bojovníkův do pole, pokládalo by se mi to zajisté na zlou stránku, kdybych váhal, připojiti se k bratřím, kteří by jinak se mnou pohrdali. Čest a poslušnost — tof nejpřednější úkol statečného vojína; sketou pak býti nemohu a nechci, raději život položím, než bych cti své vojenské zadal.“

„Máte svatou pravdu, pane z Lípy,“ přisvědčovala paní Slavická jakoby ze srdce Jitčina, „v nynějších okolnostech nezbyvá, než zachovati se tak, jak český stavu vašeho velí.“

„A co ty tomu říkáš Bořivoji,“ tážal se pan z Lípy.

„Vojna je po mé chuti, ale takového náhlení věru jsem se nenadál; čas toho je dlužen, co si počneme?“

„Budíž dobré myslí bratře,“ těšil ho ženich, „co se vleče neuteč; svatba se jenom odloží, aby po dobytém vítězství tím stkvěleji konati se mohla.“

Plukovník pohledl významně na

Jitku, jakoby se jí chtěl tážat, ona pak tiše osvědčila jako vždy dřívě: „Jsem vaše poslušná dcera, víte otče, že sama netoužím po vdavkách, nýbrž oslati při vás, co možná nejdéle.“

Otec vstana pravil určitě: „Námluvy jsou tedy hotovy, svatba pak nemine, aš se bouře válečná utiší; ty pak statný soudruhu můj dostojíš zajisté danému slovu.“ Polbiv svého nastávajícího zetě doložil hlasem pohnutým: „Putuj tedy s Bohem! kam tě svatá povinnost volá, bojuj neohroženě za právo našeho rytilského Františka Josefa a vrať se šťastně, bych tě brzo uvítal generalem.“

Plukovník objav srdečně budoucího Ichána svého polbil ruku zasnoubené své choti říka: „Nermuttež su má drahá Jitko, že náš svazek poněkud se opozdí, doufám že na krátko vás zase obejmú a povedu k ol-táři. Buďtež zatím s Bohem! a spomínejte na toho, jenž vaše jméno i v hluku krvavé bitvy v srdci nositi bude. Na shledanou!“

Kdyby byl Bojislav nedával pouze na námluvu otcovu, nýbrž poněkud nahlédl do srdce bezděčné nevěsty, tu ovšem by si byl uspořil slov na potěchu Jitky, jak se domníval, pronesených, anaž věru dávno utěšenější chvíle neměla, jako dnes. Ustraniví se do své komnaty poklekla před obrazem P. Marie, děkuje nebi, že jí z hrozícího nebezpečí tak nenadále osvobodilo.

V.

Meč za péro.

Na půl cesty v ústrety jde k tésti,
Půlku druhou každý sám at klestí.

Klícel.

Jakoby bleskem omráčen potácel se ubobý Jaromír z osudné návštěvy do svého přibýtku; zimnice jím lomcovala, led i oheň zároveň naplnily srdce jeho a hrozily je rozpoltiti. Aby strašnou tu bouři poněkud ukonejšil, vrhl se na lože před časem, an druhdy do tvrdé noci pracovával.

Avšak pobouřená mysl odháněla zá-doucího spánku, ač tělo omdlávalo. Vyhnao ho to z postele, jež mu přicházela mučírnou; snad že knihovna myšlenky rozvlněné ukonejší. Popadl jednu knihu za druhou, veselí i vážné -- avšak žádná nebyla s to, pozor-nost jeho aspoň poněkud upoutati —

čel aniž věděl co. Zahodiv konečně nudné ty společníky zadumal se výhradně v myšlenkách-pustiv uzdu bouřivému srdci v následující samomluvě:

„Ubohá Jitko, do jakých to nesnází přivedl jsem tebe i sebe nepředloženým dnešním krokem. Věru Mílek je děcko nerozumné a slepé, nevidí propasti, až do ní padne. Ano padl jsem do jámy, z které snad nikdy více nevyvážnu — přísný otec nikdy mi neodpustí, čeho jsem se bez vědomí jeho opovážil. Ach, kýchby všichni vinu nvali na mne, jen Jitky milostné ať uzesáhne hněv jeho. Srdce mužovo více snese než útlá dívka.“ —

Přemítal pak na mysl, coby dále učinit měl — zdažby neměl sama sebe udati co vinníka, by hněv plukovníkův na sebe obrátil a tak Jitku drahou ušetřil. Napadlo mu však: Spad to není potřeba, možná že si plukovník ani tak mé návštěvy nevykládá jako já — byl na váhách, nemoha se na ničem ustanoviti. Na smrt unaven klesl na pohovku a milosrdný spánek konečně se dostavil, spustiv oponu na oči jeho, trpká minulost aspoň na chvíli byla zahalena.

Jak mile se však probudil, zmocnili se trapné myšlenky na novo duše jeho, rána na chvíli zhojená v nově počala krváceti, přál si, aby se byl nikdy více neprobudil. Nastali mu truchliví dnové, v nichž prázdná zpráva ho nedošla o předmětu vyvoleném, báživým krokem nejednou ubíral se vedle domu plukovníkova, zdažby Jitky aspoň v okně nespátril — ale marně se ohlížel po obraze své touhy. I stal se denně zasmožilejším, jako kvilko bez slunce a vlasy. Mimo své povinné cesty do kanceláře nevycházel ani na krok, strnil se všelikých schůzek se sousedy, kdežto druhdy výborným rozměrem svých jiných vyrážel. Klíč u své komnaty pokaždé stáhl zastrčiv dveře, by nemilých návštěv na čisto se zbavil a výhradně žiti mohl nešťastné své lásce. Po několika dnech, když opět ve své pouštko dmal, klepáno

na dveře, on pak nezval se, maje klíč u sebe v světnici. Klepání se opakovalo pořád silněji, až Jaromír pozbyv trpělivosti nerázně vyskočil ke dveřím, by nezbedného toho hosta odhvil. Nevrost jeho však patrně schladla, když uzřel ve dveřích Bětu, důvěrnou služku Jitčinu. Jakoby posla s nebe uvítal ji, úskna srdečně ruku její, an ohnivě oko jeho snažilo se čísti na čele, jakouto zpráva mu Běta nese.

„Probůh, mluďte honem, jaké noviny mi nesete od Jitky, neboť jiný vás ke mně jistě neposlal.“

„Mylíte se pane Medlanský, nepřicházím od slečny, nesloužím více u p. plukovníka, neboť mne propustili.“ — Srdce Jaromírovo nechtělo uvěřiti tomu, co slyšely uši, žeby poslední nitka se byla přetrhla, která bláhé spojení jeho s Jitkou udržovala. Když pak Běta celý běh událostí posledních dnův v domě plukovníkové vylíčila, tu ovšem nemohl déle pochybovati.

„Kdybyste byl p. Medlanský důstojníkem,“ doložila útrpná služka, „bylo by vaše i Jitčino štěstí hotovo; jinak marná jest naděje vaše. Jelikož najisto vím, že plukovník dcery své jinému nedá než vojnovi. Ježto však srdečnou útrpnost mám s nešťastnou slečnou, tedy přišla jsem prositi vás, byste déle nepodpaloval beznadějnou vášně, která by zahubným požárem zachvátiti mohla Jitku i vás, an patrně nemožnosti se domáháte. Buďtež mužem a podrobtě se dobrovolně tomu, co osud nezměnitelný velí; upustětež od Jitky, která nikdy nemůže býti vaší, leda byste si ji mečem vybojoval.“

„Dobrá duše“, odpověděl Medlanský, „rozumím upřímnosti srdce vašeho, ač trpkou pravdu mi hlásá; děkuji vám srdečně za všechny předešlé i za tuto poslední službu. Přijmetež tento malý dárek na důkaz mé vděčnosti a za náhradu, že jste skrze mne stratila tak výnosnou službu — i postarám se sám, bych vám jiné

dopomohl.“ A při těch slovích tiskl jí do ruky váček s penězi.

„Bůh mne rač chránit, bych si přátelskou náklonnost k Jitce nechala platit penězi — takový peněz by mi propálil ruku i srdce — nikterak“, doložila šlechtná služka, „peněz nijakým způsobem nepřijmu, aniž jich potřebu mám, jelikož paní plukovnic sama mi dobrou službu vynalezla, kterou právě dnes nastoupím. Vyřídila jsem vám tedy, co mi srdce kázalo a nyní mějte se s Bohem“ — a v těch slovech zmizela, dřív než se Jaromír zpatoval. Chtěl se pustit za ní, by jí mermomocí peníze vnutil, zatím ztratila se mu tak rychle, že jí více nespasil.

„Kdožby se nadál takového šlechtného jádra v sprostné léto skotápe!“ zvolal, „ó jak spanilé musí teprv býti srdce Jitčino, že takovou čistou náklonností získala Bětu!“

„Ji-ka nemůže být nikdy vaší, leda byste si jí mečem vybojoval“ tleslo slova Bětina napotáh mocněji se ozývala v duši Jaromírově, až se mu zableskne šťastná myšlenka v hlavě: „Ano, vojínem chci a musím býti a byťbych i života položití měl za královnu srdce svého; zároveň pak bojovali budu i za drahou vlast a jednu lásku posvětlím druhou, abych, dá-li Bůh, dvojí koruny najednou vydohyl. Buď vítězství a Jitku, buď smrt a po

smrti slávu — toť moje heslo, které mně v boji zářiti bude co hvězda šťastnější budoucnosti. Nynější válka ve Vlaštech zve a vybízí mne, bych za úřednické péro vyměnil si meč a hájil milovaného zeměpána tak věrně, jakož jsem mu sloužil v pokoji. Kdož jste slabého těla, hojujte si v písrnách přem, zdravých a silných jonáků volá Císař Pán a Král náš na důležitější místo, na bojiště, tam mohu a chci národu prospěšnějším býti — úmysl můj stojí nyní pevně, budu — dobrovolníkem!

Jakoby čarovným prutem dotknut, pocítil Jaromír, kterak nový život do zmalatnělého srdce jeho se proudí, viděl se v duchu vítězem a obhajitelem vlasti, která mu jako na odměnu ruku Jitčinu podává.

„Předivné jsou cesty, jakými prozřetelnost člověka vede“ — rozjímal Jaromír. „Nábožná matka moje chtěla mne míti knězem a já z lásky k ní s tímž úmyslem do škol jsem vstoupil. Po smrti dobré matky musil jsem vyhověti přání otcovu a státi se úředníkem. Nyní an otec též zemřel, chci býti vojínem, an láska k Jitce, láska k vlasti zároveň meč do ruky mi dává. O lásko všemohoucí, kam jsi mne zavedla a kam mne ještě dovedeš, než se doplaví přístavu loďička srdce mého!“

VI.

Verbování.

V tom Brně na placi
Verbujou vojáci,
Má zlatá panenko
Mám-li se dát? Národní.

Dne 28. dubna 1859 vydal císař pán slavné svolání ke svým národům, které jako bleskem rozneslo se po celém císařství. Na všech rozích ulic městských i na chatrči klidné dědky visely veliké cedule, u nichžto se davy obyvatelstva jenjen hemžily. Každý chvátal, aby se dověděl, co milovaný Otec vlasti ke

svým dítkám mluví. Jelikož se přílišný počet čtenářův k cedulám tlačil, předčítal jich obyčejně nejbližší nahlas, aby zároveň i vzdálenějším se vyhovělo. Oznamoval rytířský náš František Josef, že po marném usilování o zachování míru věrolomnost krále Sardinského jej nutí, aby na obhájení dědictví Svěho meč vy-

tesil spolehaje se na Boha a oddanost věrných národů. I neklamali se ve svých věrných poddaných. Statečná armáda s jásotem pozdravila povolání panovnicko a ostatní občanské snášeli o závod hojných darův na oltář milé vlasti — aby krom řádného vojska i mimořádné sbory dobrovolníků proti nepříteli se postavili. Neotliko v hlavním městě, nýbrž i na venkově vztyčeno po městech i městečkách praporec černožlutě i bílé a veselá hudba svolávala bujarou mládež ke stolku, na kterém rozličného druhu nápoje pro ni připraveny byly.

Jedni chasníci druhým připíjejce a skákající dodávali si veselé chuti — a takto za málo dní naverbováno po Moravě na sta dobrovolníků — jižto s hudbou a zpěvem se všech končin do Brna se hrnuli. Brány a ulice Brněnské sotva stačili bojovně té chasy, která z hor i z doška do města se valila. Prach jako těžká mračna po silnici se zdvihaje oznamoval z daleka Brňákům příchod nových pluků. Byliť to lid rozmanitého stavu a oděvu a tvář i vzrůstu a stáří — ale všichni jednoho úmyslu a srdce. Hudba hrála veselá pochody, při kterých junáci lancující a zpívající klobouky kytkami zdobené do povětří házeli. S hudbou střídaly se překrásné naše národní písně vojenské a s ohromující nadácností zpívala se slavná národní hymna.

Jaromír přidruživ se k jásajícímu takovému sboru, vyprovázel jej až k nové kasárně, aby se na pestrý ten hlouček hezky s blízka podívali mohli. Hle tu stál švihlý mladík jako jedle v kole veselých druhů, kteří mu právě kytku za klobouk zastrkovali a jeden po druhém pálenky mu podávali volající: „Připij nám kamaráde, nyní jsi náš.“ Chasník připíjeli všem až poněkud rozpálen podal jim ruku na znamení, že svoluje býti dobrovolníkem jako oni a hned hudba se veselá ozvala na počest nového kamaráda. Ozval se však zároveň i pronikající nářek velché, věkem sešlé stařenky, která pracně se dohývajíc

do kola rozpustilé chasy úpěnlivě volala: „Probůh mé dítě, mé jediné dítě, snad nechceš i ty zůstatvi bídě a hladu svou starou matku; zapřisahám tebe Bohem živým, pojď domů, abys nepadl do tenat těchto svůdců.“

„Klíď se babo, zarazili ji dobrovolníci, ať si něčeho neutříš, že hajitele trůnu císařskokrálovského svůdci nazýváš; tvůj syn je náš, právě nám dal slovo, že půjde s námi na obranu vlasti.“

„V hrdlo lže,“ křičela v zoufalosti matka, „mé dítě nemohlo dobrovolně odřici se své nemožné matky, vy jste je kořalkou opili a naschvál omámili a takoveto lstivé podvodníky jistě není po vůli spravedlivého císaře pána. Proto slovo lstivé vynucené nesmi a nemůže platit; vydejte mi mého syna.“

„Odpověz jí sám té natřkálice kamaráde, aby si darmo jazyka nelámala — hulákala chasa; „mluv, pravda-li žes náš, čili nic?“ —

„Bohužel matka milá“, osvědčoval syn litostivě na polo vystřízlivělý nárekem ubohé mateře, „jesti tomu tak, já vám více nenáležím ani sobě, dal jsem už ruku i slovo dobrovolníkem; nešťastná kořalka mne svedla, ač podnapilý jsem dal slovo, přec už nemohu je vzíti zpět, musím, musím“ — a tu uvázla mu další řeč litostí nad lehkovážností jeho, jenom slyše doplňovaly, co nomohl vyřknouti spoutaný jazyk; želel přenáhlenosti své, ale bylo pozdě; rozjařená chasa stála na svém a odbývala ubohou matku posměchem.

Jaromír byv svědkem celého toho výstupu srdečně politoval nešťastné stařenky a majc bez toho úmysl sláti se dobrovolníkem, předstoupil před důstojníka, jenž dobrovolníky zapisoval řka: „Pane, dovolite-li, já chci býti náhradníkem tohoto nepředložného mladíka, jelikož má on povinnost živiti starou a jak sám vidíte, nemožnou matku; mně nic takového nebrání, nemám více rodičův na živě a tudíž mohu se svobodným srd-

cem vstoupiti pod čestný prápor shoru dobrovolnického.“

Statona jakoby omráčená tluto nenadálým slovem útechy vrhla se k nohoum Jaromírovým a prolévajíc slzy radosti zvolala: „Bůh sám vás poslal, slechetný pane, abyste mi zachránil syna i tím také život nuzné stateny; do smrti se budu modlití za vás, aby Bůh i váš druhý život zachoval a odměnil tak záslužný skutek křesťanské lásky.“ Tak šikula potěšená matka objímajíc nohy ochrance svého.

„Není slechetnějšího činu pro řádného občana,“ proslovil se důstojník, „jako v čas nebezpečství hájiti drahé vlasti. Vy pak milý pane dvoji zásluhy si vydobudete úmyslem svým, co vlastnil i slechetný lidumil zároveň. Prosim, oznámte mi vzácné své jméno i stav, bych vás do čestného seznamu vítěncůi mohl.“

„Jaromír Medlanský je moje jméno, narozen z T. . . na Moravě, jsem právníkem a nyní právě prozatímním tajemníkem při c. k. soudu zemském zde v Brně.“

„A vy c. k. úředník chcete se dát mezi dobrovolníky?“ divil se důstojník.

„Ano, toť můj pevný úmysl,“ odpověděl Jaromír odhodlaně, „proto jsem právě sem přišel a těším se, že mi bylo přáno, vyhověti své vlastní touze i přání ubohé této matky. V této náhodě, či lépe řečeno, v tomto podivném řízení prozřetelnosti tuším rukojemství, že mi lepší štěstí vykvete na bojišti než v pisárně. A proto запиšte pane bez prodlení moje jméno do sboru statečných těchto junáků.“

Pohnutý důstojník podal mu ruku a všele jej tiskl k srdci, vida, že tak vzácného a vzdělaného muže císaři pánu získal. I chasa si přispíšila, pozdravili svého nového kamaráda, nemálo si na to zakládajíc, že tací pánové se jich necostýchají. Ze všech stran podávali mu sklenice, on pak nepřijav nápoje podal všem ruku na znamení, že jsou uyní bratři, společný majíce úmysl, měčv tasjí na obra-

nu Otce vlasti. Nesmírný jásot strhl se mezi dobrovolníky: „Sláva císaři a králi! sláva vlasti! sláva vzácnému našemu kamarádu!“ — A v tom chopili Jaromíra a nosili ho jako vítěze vysoko, aby ho celý zástup vědáků viděl, že takový pán je dobrovolníkem. Za malou chvíli vědělo a mluvilo o tom celé město. Sám plukovník sboru dobrovolníkův dověda se toho obostal hned Medlanského k sobě a všele tiskna mu ruku pravil: „Blažený národ, který tak statečných synů vychoval, kteří v čas nebezpečení vzdávají se čestných úradů, aby do řadu ochranců vlasti se postavili. Pane Medlanský, vaše obětivost dává vám právo na mé přátelství; pokud na mně jest, chci vám nápomocn býti, aby se vám neméně čestného důstojenství dostalo na dráze vojenské, jako jste požíval v úradě civilním. Obratěž se na mne, kdykoli bude potřeba a budu vám veždy k službám“ — a s tím blahoslunným slovem jej propustil.

Co vzdělaný muž lišil se Medlanský zdaleka mezi svými spoludruhy ušlechtilostí mravů a vydobyl si svým statečným chováním všeobecné vážnosti jak u představených tak u soudruhů svých. I tělesná spanilost jeho vynikala nad jiné. Zlepil jsa postavy měl plet bílou jako panna, vysoké důmyslné čelo ověněné hebounkými kadeřmi jasněhnědé barvy, oči veliké připomínali na modrost blankytu čistého, přívětivosť i smělost z nich zářila. Na kulaté tváři právě slovanské prokvetalo mu dvě spanilých růží, ježto vydávaly svědectví o nezkaleném zdraví těla i duše. Jemnost jeho mravů působila prospěšně i na společníky jeho, tak že žáden před ním se neopovážil jaké surovosti, každý se o závod ucházel o jeho přizeň a lásku. S celou duší oddal se svým novým povinnostem, cviče se pilně ve zbrani i knihách vojenských, tak že nebylo nad něj a důstojníci mu sveršili cvičení ostatních nováčků, kterým svou ochotou nejedné důtky uspořil.

V prázdných dobách nejraději sám se procházel za městem, buď v Pisarce buď v Lužance, zaměstná-

vaje se v duchu s Jitkou, která mu přívětivě svítila co hvězda nočnímu plavci na moři pustém.

VII.

B o j i š t ě .

Bude vojna, bude,
Kdo pak na ni půjde?
Která má milého,
Sobě upřímného,
Ta nakřkat bude.

(Z nár. písní Subilových str. 87.)

Mezi tím, co dobrovolníci se verbovali a ve zbrani cvičili, zplanul již požár válečný na bojišti vláskem. Denně přicházely noviny o tulých bojích, jež udatné vojsko naše podnikalo. Denně přinášely veřejné listy seznamy rekvizitů řády významných, bohužel četnější však seznamy těch, kteří hrdinskou smrtí do hrobu v cizině klesli za svého císaře. Jaromír znamená, že nyní nejvhodnější doba pro něj, by se buď vyznačil a blaženým stal, buď trapnému života krásnou smrtí konec učinil, nesl toho velmi těžce, že cvičení dobrovolníkův tak líknavě pokračovalo, aniž byla naděje, žeby brzo zúčastniti se mohli v boji, pokud nedovedli dokonale vládnou zbraní. Práhna po příležitosti, by co nejdříve na bojiště se dostal, záviděl toho Vídeňským dobrovolníkům, čta v novinách, že již sbor jejich dokonale upraven a vycvičen a lidí v přísůch dnech odejde do Itálie. I uspadlo mu laskavé slovo plukovníkovo, který, když se mu po nejprv byl představil, jemu své ochoty a služby nabízel. Bez meškání odebral se k němu, prase, by nyní možná-li slovu svému dostal a vymohl jemu, by s dobrovolníky Vídeňskými na bojiště odebrati se směl. Plukovník příjemně překvapen touto hrdinou myslí, pochválil Jaromíra a poslal jej ihned do Vídně s doporučným listem, by tohoto hrdinského a výborně vycvičeného mladíka do svého sboru přijali dobrovolníci Vídeňští.

S těžkým srdcem odjížděl Jaromír z Brna, jelikož mu nebylo přáno,

ani jednou uzříti drahé Jitky od té doby, co svazek jich srdcí tak násilně byl přetržen. O jak rád by jí byl dal s Bohem! snad naposledy; jak rád by jí byl požádal, by za zdar jeho nebezpečného podnikání se modlivala. Zatím přísný osud velel jinak. Bez rozloučení bylo mu zůstaviti Brna a předmět své nevýstovné touhy — jediná naděje sílila jej, že právě touto vzdáleností možná se mu přiblížiti k chrámu budoucího štěstí. Přijeda do Vídně byl s otevřeným náručím přijat do sboru tamních dobrovolníků, ano k návrhu bývalého plukovníka svého stal se ihned poddůstojníkem. Na druhý den při nesmírném jásání Vídeňáků odebrali se tito první mezi dobrovolníky po železnici do Itálie.

Jaká to rozkošná, požehnaná země, jež by právem slouli mohla rájem pozemským, kdyby pekelný duch vzpoury ji nepustošil. Celé lesy myrtové a pomerančové věčnou vydychují vůni, révy nejvzácnějšího druhu chovají v sobě stávu horoucí a nejrozmanitější květiny rozprostírají se jako čarovný koberec mezi úrodou polní. Zdá se, jakoby dech Boží tento kraj italský ovanul a žeby tu musil mř, rozkoš a krása věčně přebývat. Zatím toho času, když Jaromír na půdu vláskou vstoupil, zuřila již válka netoliko proti lidem, nýbrž proti Boží přírodě samé; háje citronové a pomerančové plnily nemilosrdná sekera, aby ze šlechetných těch stromů učinily se záseky a sruby proti vojevůdci; vinice a zahrady a role pustošilo ko-

pyto konské; města druhdy dnem i nocí rozléhající se zpěvem, podobala se hrobům, po kterých živé mrtvoly se zasmušilou tváří se vláčely, mlčky očekávající těch věcí, které se podtají anovaly.

Italie podobala se nyní jedinému táboru, ve kterém nesčíslný dav vojenského lidu se hamáil, kterýžto počet i první dobrovolníci Videnskí rozmnožili. Bojovný ten hlouček podstoupil na krátce několik šrůtek, ve kterých Jaromír náš čestně si počínal, jsa udatným lvem v boji, po bitvě však (osvědčil se vezdy) mírným beránkem, neubližuje bezbrannému nepříteli, který poraněn na bojišti zůstává. Netrvalo to dlouho a již zdoobil zlatý peníz s obrazem císaře pána udatná prsa Jaromírova, neboť se mu poštěstilo, že veda přední stráž přes most řeky, která mezi obojím táborem tekla, nepřátelskou hlídku přepadl a zajal. I stal se zároveň šikovatelem, jemuž příčinou nedostatku důstojníků půl setiny svěřeno bylo, aby pohyby nepřítelů pozoroval na místě mu vykázaném.

Bylo už k večeru a slunce líbalo naposled přátely i nepřátely, jakoby oba táboři smřítii chtěli. Jaromír se svým lidem rozložil se za malým pahrbkem, an klidná noc unavené mužstvo do náručí svého lákala, by se posilnilo k boji na budoucí den. Dříve však bylo vyhověti hladnému žaloudku, který neodbytně práva svého se domáhal. Na rozkaz Jaromírovů složil se strážný oheň a několik kottů s masem naň postaveno, aby se mužstvu dostalo žádoucí večeře, jelikož nepřítel jim poobědvati nedal. Mužstvo odloživši zbraň, hovělo si kolem ohně a předmětem očí všech stal se kotel, ze kterého již libezná vůně vystupovala a tváře v rudé záti plamene se červonaly.

„Těšto se kamarádi, večeře už bude hotova,“ protrhl hrobové ticho veselý chasník, píchna bodákem do kotle; „masisko sice ještě poněkud tvrdé, ale bodákům našich zubův přece neodolá; snadnějším to bude pítka,

než s masem živým jsme podstoupili; proto vzhůru, vítězství je naše.“

Všichni se rozesmáli čtveráckým tím nápadem — a již se chystal společný útok na kotel. Zatím Jaromír, procházejce se opodál o samotě, zaslechnul z daleka dunění konstva a jako břinkot zbraně a přikvapiv mezi chasu zvolal: „Bratři milí vzhůru, chopte se zbraně, zdá se, jakoby nás nepřítel byl obklíčil. Je-li tomu tak, nedáme se tak lacině, raději umřeme než zajeti.“ — Na nenadlou tuto novinu vzhopilo se mužstvo jedním skokem, zapomenouc na žádoucí útok na kotel, hotovilo se k útoku na neočekávaného hosta, který nyní i večeři jim zkažil. „Draze nám ji zaplatíte drahlové!“ volala rozhořčená chasa. Jaromír s napnutou pozorností hleděl v stranu, odkud podezřelý hřmot byl uslyšel, ale hluk se neblížil, nýbrž podobalo se, že se vzdaluje. „Zmužte se druhové,“ zvolal, „za mnou na pahrbek blízký, bychom se přesvědčili, zdaž a odkud nám nebezpečí hrozí; buď ják buď na vršíně té snadněji se ubráníme.“ — Mužstvo ochotně následovalo obezřetného vůdce. Bylo sice tma, ale měsíce přec na okamžik prokukoval z černých mračen, osvěcuje noční krajinu. Jaromír brzo zpozoroval oddělení nepřátelských jezdců, kteří právě zajatého muže odvádějí; kdoby to as byl? Zlatý límeč v září měsíce se blyšící prozrazoval vysokého důstojníka, který neprozřetelně obcházeje hlídky, nepříteli do rukou se dostal. „Toho musíme vysvobodit, stůj co stůj,“ zvolal Jaromír a nadešel se svou družinou nepříteli bokem do hustého háje, by z nenadání naň udeřil. I vrhli se druhové Jaromírovi na četnu francouskou, a sice s takovým hlukem, jakoby celý pluk v záloze měli. Nepřítel ulekán dával se už na útek; pozoruje však, že počet protivníků není tak valný, jako z počátku se podobalo, postavil se na odpor a počala tuhá pátka noční. Mnoho Francouzů pobito a důstojník zajatý šťastně vysvobozen — bylť to plu-

kovník od jenerálního štábu pán z Lípy.

„Kdo jest vůdcem vašim stateční kamarádi, jemuž mimo vás děkovati mám svobodu svou?“ tázal se plukovník.

„Sikovatel Medlanský“ — ozvali se hlasové — a jmenovaný stál již před plukovníkem, osvědčuje, že učinil toliko svou povinnost a prose za rozkaz, kam by jej doprovoditi měl. —

„Děkuji vám chrabří muži, že jste s družinou svou tak hrdinský boj podstoupili pro mne — nezůstanete bez odměny; avšak mám ještě pilnou prosbu na vás. Opodál na lůžku blízkého potůčka stenají průvodci moji těžce poraněni byvše; nemeškejte a vyšetete několik mužův k nim, aby do táboru přenešeni byli; co se mne týká, netřeba mi už průvodu. Zatím s Bohem — zítra se radostně uvidíme, abychom svazek věčného přátelství veřejně utvrdili.“

Jaromír blažený skutkem vykonaným chváta bez odkladu sám s několika muži na místo svedené frůtky, aby vůli plukovníkovu naplnil. S mnohou pečlivostí vyhledal raněných udatných junákův a kázal jich ošetřovati prozáním, ažby ráno do nemocnice poňá dopraviti se dali, kterýžto průvod sám do táboru vedl. Nennadál se zajisté, jaká čest jej tady očekává; sám vrchní generál zpraven byv plukovníkem o události minulé noci,

připjal Jaromírovi veřejně zlatý kříž za udatnost na prsa, oznamuje mu, že ode dneška vyřáden jest do sboru důstojníkův. „Čestný znak, kterým vás pane důstojníku dnes zdobím,“ proslvil se velitel, „budíž vám na důkaz, jak rytilský náš císař odměňuje rekovské skutky své armády. Setrvejte veždy na čestné dráze věrnosti, na které vám trojí koruna zároveň kyne — u Boha, krále a vlasti.“

„Této trojici obětuji na vždy život svůj,“ odpověděl nadšený Jaromír. „Živio! Sláva císaři pánu!“ provolávali druhové Jaromírovi, jeho povýšením samy sebe počtény se domnívajíce.

Od té doby zvojnásobil Jaromír svou horlivost u vykonávání povinností vojenských. Kdekoli nebezpečí hrozilo, tu býval na prvním místě se svým lidem. „S Bohem za vlast a krále“ — byloť jeho heslem. Neobmezená důvěra, kterou na pána Boha skládal, bylať mu štítem, na kterém nepřátelské koule malomocně se odrážely, tak že vždy jakoby zázrakem bez úrazu z boje vycházel. Statečnost jeho denně více vynikala, potahující mocným příkladem za sebou svéfoné mužstvo, tak že Jaromír na důstojnost setníka povýšen byv, stal se napotom prvním pobočníkem generálovým, který ve všech důležitých věcech s ním radu brával.

VIII.

B i t v a .

Trouba volá, prapor vře,
Nechť se sdráhá, nechť se směje

Plémě váhavé;
Pevně, pevně u slibu stujme,
Mužné vůdce následujme

K spásě vlasti své. B. Jablonský.

Bylo to dne 18. června, když rytilský náš císař pán osobně postavil se v čelo své udatné armády, aby přítomnosti svou rozohnil zástupy k nastávajícímu tuhému boji. Vojsko s nevýslovným jásotem uvítalo tuto zprávu a kdekoli milovaný zeměpán v tá-

boru se objevil, hrnuli se vojínové kolem něho jako dítky okolo otce. Všude se rozprávělo v táboru o blahosklonné přívětivosti císařově, o které i nejnižší mužové se přesvědčili, slyšíce svého císařského velitele hovořiti jazykem jich mateřským.

Dne 23. června na večer před osudnou bitvou u Solferina objížděl císař pán celou dlouhou čáru na břehu Minčis, kdežto tisíce chrabřích junáků se chystalo k útoku na druhý den. „Vy Čechoslovane,“ pravil k jednomu našinskému pluku, „zýtra půjdete napřed, spolehám se na vás.“ Tisícové „sláva“ odpovídalo na čestnou důvěru, kterou císař a král do slovanské udatnosti skládal. — K jinému pluku jižních Slovanů (hraničářův), kdežto mnoho ženatých vrážděno bylo, projádl se jasný vůdce: „Ku předu milí kamarádi, také já mám doma ženu a dítky; Bůh bude s námi!“ Takové a podobné řeči, ústy císařskými pronesené nemohly se minouti s výsledkem; armáda práhla po okamžení, aby se stala hodnou císařské důvěry a přízně.

Nastala tmavá noc a tajemné ticho rozložilo se po celém táboru jako bývá před vypuknutím bouře. Každý muž tužil důležitost zýřejšího dne a všichni učinivše s Pánem Bohem zprávu, zaslali jakoby na rozloučenou v duchu pozdravení svým milým domácím, jižto za horami daleko modlitbou poroucheli jich do ochrany Boží. Též Jaromír náš v duchu se loučil s Jitkou vzdálenou, která ovšem tušení neměla, jak rozhodné okamžení pro jejich budoucnost se blíží.

Slunce už dávno odpočívalo tiše ve vzduchovém loži svém za horami a četní ohňové strážní po táboře moteli do oblaků rudou zář, která nemožnou proniknouli hustým závojem mracnovým opět ku zemi se srážela, polévajíc pahrbky révou obrostlé čarovným světlem magickým. Řeka valila své chladné vlny mezi obojími tábořem tak tiše, jakoby úmyslně nechtěla rušiti nočního odpočinku vojnův, ani listek se nehýbal v hájích citronových: jenom sibi vůně šlechetného stromový naplňovala vzduch. Nikdo by byl neřekl, že tu tolik tisíců lidstva bojovného na blízku odpočívá; mimo pravidelné volání hlídek vládlo hluboké ticho jako na hřbitově.

K ránu sotva že poněkud se rozbleskovalo, pohybovala se už jakoby těžká mračna z obojího táboru proti sobě a sražení jich označoval hromový rachot děl po širém kraji; na krátkce se ozvala i menší zbraň stělná a brinkot mečů vštíil, že již muž s mužem zápasí. Bojiště zahaleno bylo černým závojem dýmu, který vycházející slunce pracně rozráželo; místo rosy porosena jest krajina krví, která z ran statečného mužstva proudem napáji vypráhla zemi. Strašné to divadlo děsnějším se stává i sluncem samým, jež místo zlata jakoby krev z oblihy valí.

„Budu vítězství neb smrti a po smrti slávu!“ — zvolal Jaromír k dobrovolníkům, ježto do boje vedl; „toť budiž naším heslem. Nebojujeme za zold, nýbrž za našeho Zemiěpána, za blaho společných našich vlastí; ukažme se hodnými důvěry, kterou Císař a vlast do nás klade, dokážme, že jsme Slované. S Bohem tedy ku předu za vlast a krále!“

Ohnivá slova Jaromírova rozničila družinu chrabrou tak, že se vrhli na nepřitele jako roj rozdrážděných včel, jenžto matku svou zoufale hájí proti zlodějkám. Cokoli se dobrovolníkům nadšeným na odpor postavilo, porazili napařád, jako divoká bystřina horská cestu si razíce. Nepřítel ač s neslychanou bujovau udatností, donucen byl couvati před bodákem slovanických dobrovolníkův. Tim způsobem se stalo, že dobrovolníci opojeni vítězstvím pořáde dále a dále pronásledovali nepřitele, neznámenavše, že od hlavního voje svého odtržení a jízdu francouskou obklopeni jsou. Nebezpečí bylo veliké, ale srdatost našich dobrovolníkův byla ještě větší. Šťastně se prosekali zpět i s vůdcem svým, ač mnoho obětí tuhá šarváka tato stála. Spojivše se zase s hlavním vojem teprv znamenali, že hrdinný pohotník Jaromír se pohřešuje. Zůstal ležeti v hluboké příkopě poražen koulí nepřátelskou. Jízda francouská hnala přes něj, aniž si ho všimla, majíc za

to, že již mrtev, jelikož nesmírná ztráta krve podobu mrtvoly mu způsobila.

Vůdce i mužstvo se zhrozili nehubo nešťastného Jaromíra. „Kamarádi!“ zvolal velitel, „vím, kterak jste Jaromíra milovali — nedáme drahou mrtvolu za kořist nepříteli — bylť naším za živa, budiž i teď, bychom mu poslední úctu lásky bratrské prokázali.“

„Ano tak jest,“ volalo mužstvo, „nepřítel není hoden kořisti tak drahé — vrhněmež se naň ještě jednou, abychom vydobyli mrtvolu Jaromírova.“

„Nikoli,“ odvětil velitel ochotou dobrovolníkův hluboce pohnutý, „toho dopustiti nemohu a nesmím, aby živi za mrtvolu jakkoli drahou dávali život svůj v šanc.“

Mužstvo nemohlo pochopit, kterak se tato řeč velitelova srovnává s dřevní jeho žádostí projevenou, což jim však ihned vysvětlil řka: „Nepřítel utrpěl nemenší ztráty jako my a bude zajisté co nevidět své mrtvé pochovávat. I vyžádám si dovození, bych při té příležitosti mrtvolu Jaromírova vyhledati směl, čehož nám zajisté nepřítel neodopře, jelikož i z naší strany žádosti podobné se vyhovuje. Takto doufám, že bez krveprolití dojdeme též svého cíle.“

Osudná bitva zatím zuřila způsobem neslýchaným, an žádusí strana druhé ustoupiti nechtěla. Na tisíce kvetoucích mužův kleslo za oběť Lítice válečné, a s nimi nesčíslné rodiny zhaveny jsou pojednou vši naděje, kterých do synův a bratrův svých skládaly. I nemohlo samo nebe děle patřiti na vražedné to dílo, ve kterém člověk obraz Boží, v krutosti převyšoval krvolačné šelmy pustin afrických. Oblouka zamračivši se nad bojištěm vypověděla sama válku oběma stranám bojujícím; tisícero hromů a blesky chrliklo nebe na zápasníky, ač těžko bylo rozhodnouti zdaž hrom či střelba více rachotily. Posléze prouhla se mračna a nesmírný liják způsobil takový přívál, že

obojí stránce bylo pomysliti na spásu vlastně — a tak nebe samo položilo mezo další krvavé seči u Solferina

Pod večer když hromy nebeské i zemské umlkly, vyjasnila se obloha a hvězdy jedna po druhé těše se dostavily na svou mčeni pouť po nebeské báni.

„Nyní,“ ozval se vůdce k vojínům, „nyni nastává příhodná doba, abychom drahou mrtvolu chrabrého Jaromíra vyhledali a čestně ji pohrobili. Hlaste se, kdo z vás hodlá pokusiti se, aby vyhledal na bojišti bývalého mého statečného pobočníka, kterého jste všichni milovali?“ Jako z jedné úst ozvaly se hlasy všech, tak že plukovník sám rozhodnoui musel, kteří by čestnou tu úlohu podniknouti měli. Při svitu stříbrné luny podařilo se brzo naleznouti Jaromíra, jehož lepší tvář mramorovou bělostí zdaleka do očí bila. Jako zlomená růže klonila se hlava kadeřavá k udatným prsoum, oko druhdy ohněm zářící vyhaslo a vpadlo hluboce, rtové druhdy svěžestí kypěl zsilal jako charpa, zřetelné to známky studeného náručí smrti.

S okem slzami zalitým naložili vojínové drahou kořist na nosidla a kráčeli ani slova nepromluvivše v úbožném hnutí mysli přímo do láboru. V okamžení obklopili bývali druhové nešťastného Jaromíra, aby ještě jediným, posledním pohledem do srdce si vtiskli libezné taly tváře jeho. Plukovník sám neopomenul mezi prvními vzdáti clo vděčnosti ochránci svému. Hluboce dojat chopil se studené ruky Jaromírovy hlasitě vzdycha: „Úbohý mladku, mně si zachránil život, svého vlastního života si zachránil nemohl.“ Za touto řečí zdálo se mu, jakoby ruka Jaromírova křečovitě sehou byla trhla. „Žije, žije ještě Jaromír náš,“ zvolal u vytržení, honem pro lékaře, aby mu zná-li douchnouti ještě jiskru drahého života roznítit.

Přivolaná lékař, pouziv všemožných prostředků umění svého, pozoroval ovšem ještě jakýchsi zbytků

síly životní, avšak nedával bezpečné naděje na ten čas, znaje dobře, že životní síla na konec u každého umírajícího jako plamínek lampy ještě na okamžení vybledne, aby pak na

vždy uhasla. Než plukovník kázal lékaři přísně, aby nic pronesáno nebylo, co by Jaromíra smrti uchránilo; načež přenešen bez prodlení do nemocnice.

IX.

Samaritánky.

Strach jen na chvíli otrokům káže,
Ale láska vždy a všude vítě. Klácel.

Truchlivá zpráva o četných obětech, ježto za trůn padly smrtí hrdinskou, bleskem se šířila po celé vlasti a nesčíslné rodiny uvrženy tím do zármutku nejhlubšího. Jediná myšlenka poněkud mírnila zármutek tento, že umřeli stateční vojínové na poli cti v povinnosti svaté a že tudíž Bůh spravedlivý po skončeném boji pozemském jim neodepře koruny slávy věčné; jiní pak, zvláště Slované, pevně se důvěřovali, že potoky šlechtné krve nemohou býti na darmo prolity a že Bůh národu obětivému, ale v právech svých ukřivdovanému na jiné straně požehná za bolestné rány, kteréž lítá válka mu zasadila. Všude po vlastech konaly se slavné zádušní mše za pokoj věčný padlých hrdinův, vlévající zároveň hojivý balsám útěchy náboženské do srdcí pozůstalých. Nemenšího soucitu pak docházeli vojínové ranění, jižto zvláště přemocné ruky svých vlastencův se dovolávali a nalézali. „Vždyť jsou to naše dítky, naši bratři, naši přibuzní, krajané naši, kteří za nás ranění byšše stennjí holestí v cizině daleké — kterak bychom neměli přispěti ku pomoci jim?“ Tak se ozývaly soucitné hlasy po celé vlasti, zakládaly se spolky vlastenecké na podporu raněných vojnův v nemocnicích. Jeden však z nešlechternějších spolků toho druhu byl spolek vlasteneckých matron, který si položil za úlohu, raněné hrdiny zapatřiti důstávkem čistého prádla obvazkův a zvláště cupaninou na rány. Na učiněné provolání hrnulo se obnošené hebounek prádlo do škol vlastenských, kdežto je ruka nevinných

dítěte na vlákénka pečlivě rozpletala, ve kteréžto milosrdné práci též mnozí dospělí se zúčastnili. Nejedno oko se zarosilo při tom zpomínkou: Ach kdo ví, nechystám-li obkladek tento na ránu vlastního dítěte, bratra, milence? — Bylo to zvláště jemuocitné pohlavi ženské, ježto nepřestalo na pomoci z daleka skýtané, a slebrž osobně se odhodlalo sloužiti raněným vojnům v nemocnicích. Překrásný řád milosrdných sester, jenžto se druhdy na Krimu ve vojště francouzském milosrdím svým proslavil po světě křesťanském, ano i hlubokou úctou vynutil muhamedánským Turkům, tento řád skvělým příkladem svým pobnul mnohé paní a panny k podobným službám v Itálii. K těmto milosrdným pak přidružily se zanedlouho též jemuocitné panny a vdovy slovenské, mezi nimiž některé i vznešeným rodům náležely; jiné pak vznešeností ducha a srdce národního znak pravého šlechtictví křesťanského na čele nesly. Také paní Slavická, vdova po nebožtíku bratru plukovníkovu přidružila se k bojovnicím těm lásky křesťanské, kterýžto vlastenecký ano hrdinský krok starý plukovník na výsost schvaloval, lituje, že stáří vysoké jemu na závadě jest, zřekli si bojovnické slávy za vlast a kráse. Jitka byvši svědkem, kterak plukovník tetu její blahoslavl, že své služby věnovati zamýšlí raněným hrdinům vlasti, nemohla se ubrániti touhy podobné. Mimo obecnou lásku křesťanskou a vlastenskou počala se v srdci jejím neodolatelou mocí náchyllost k Jaromírovi dovolávati svého práva;

vždyt pak jí nebylo tajno, že Jaromírova láska k ní padla mocně na váhu, když meč za péro zaměnil. „Ach snad i Jaromír můj poraněn stěna na půdě cizí, nemaje soustrastné duše okolo sebe. A já bych směla oslyšeti volání jeho? Onť se obětoval za mne a já bych neměla obětovati se za něho, v němžto jedině žije duše má? — Nikoli. Mám jakési hrozné tušení — buď jak buď — nezůstanu pozadu za tetou, pak-li přivolí k tomu můj otec, a proč by nepsvolil, an je posud vojín a přítel vojínů s tělem i duší?“

Takto přemítala Jitka u sebe, an teta její s otcem se loučila, kterýž právě ohrnuv rukáv velikou jizvu dceři ukazoval řka: „Hle i já byl raněn milé dítě a nikdy nezapomenu laskavého ošetřování, kterého se mi dostalo v domě ctihodné jisté paní, jež mi byla útrpou Samaritánkou. Bůh jí to zaplat; bez jejího přičinění byl bych to snad smrtí zaplatil, co mi nepřátelská koule způsobila“ — a při tom vyskočila slza z očí šedivého Bořivoje. Jitka vidouc pohnutí otcovo přehodným býti, chopila se ruky jeho a políbivši ji pravila odhodlaně: „Otče drahý, znám já hrdinskou vaši mysl i lásku k vlasti a Zeměpánu; vim a věřím, že byste i vy rád účasten byl zásluh vlastenského boje, avšak vysoký věk váš překáží tomu. Zdaž byste v to nepsvolil, aby dcera vaše pokusila se směla o to, což nemožno a překáždoucné otci?“

Plukovník zarszav se nenadělu touto řečí otázal se s podivením: „Co to zamýšlíš dítě milé? mluví, kterak tomu mám rozumět?“

„Do boje ovšem nehodí se slabé rámé moje,“ odvětila Jitka, „ale jako teta cítím i já v srdci dosti statečnosti, bych ubohým raněným bojovníkům služby své věnovala a takto účastnila se zásluh jejich. Dovolto otče milý, abych i já po boku své tety stala se Samaritánkou jako ona šlechtná paní, která vám druhdy život zachovala.“

Netušený boj citův otcovských s vlasteneckými omráčil starého válečníka tím více, čím méně se čehos takového nadál; voják potýkal se v srdci jeho s otcem — hrdinská mysl Jitčina náramně lichotila vojenskému jeho citu — ale srdce otcovské ubrdželo vrch, domáhajíc se přirozeného svého práva.

„Jitko, dítě moje milé, ty bys chtěla opustiti svého starého otce?“ tázal se hlasem přidušeným.

„Nikoliv a nikdy proti vůli vaší“ — osvědčovala Jitka, ovinuvši bělostným ramenem šiji otcovu; „avšak domnívám se, že bych tím způsobem nejlépe prokázati se mohla důstojnou otce, který nejednou život pro vlast nasadil a syna bojovníka holestně postrádl. Bůh, který zachoval vás ve spoustě válečné, zachová a posílí i dceru vaši, aby též ona navrátivši se k vám zásluhou o vlast honosili se mohla.“

„Probůh! co ti to připadá nemoudré dítě,“ hořekovala přítomná matka; „ty blouzníš, nemají ani tušení, jakým nebezpečím válka hrozí udatným mužům, nerci-li nám slabým tvorům.“

„Pod ochranou Boží jsme všude“, namítala Jitka „a vy drabá teta,“ pravila k paní Slavické „zajisté také přijmete mne pod ochranu svou, abychom společného věnce lásky k bližnímu si vydobyli. Ostatek ctihodné roucho milosrdných sester je svaté příteli i nepříteli a nebylo nikdy ani nejsurovějšími divochy poskvrněno; pod tímto rouchem není se nám tedy ničeho báti.“

Tetě líbila se nemálo tato srdnatost Jitčina, přece však doložila vážně: „Dítě náleží rodičům a poslušnost jest svatou jeho povinností; přivolí-li rodičové tvoji, nebudu na odpor, bys mne sprovázela.“ Plukovník dlouho stál zamýšlen jako na rozcestí, konečně pak rozhodl se v tato slova: „Budiž vůle Páně nespíněna, od něhož přichází všech veliké vnučení dobré. Chci i tu nejvyšší obět položití na oltář vlasti — své jediné dítě, své srdce.“

Jdi s Bohem dceru drahá a dokož světa, seč jest posvátný plápol srdce vlastenského, seč jest rod Slavicích“ — a veliké hnutí mysli udusilo další řeč otcovu.

Jitka na kolenou vyžádala si a obdržela požehnání statečných rodičův a za nedlouho se ocitla s tetou svou mezi Samaritánkami v hlavě vojenské nemocnici ve Veroně.

X.

Nemocnice.

Děkuji vám můj tatíčku
 Za otcovské starosti;
 Jest-li v bitvě nezahynu,
 Dočkáte se na svém synu
 V krátkém čase radosti! B. Jablonský.

Hrůzoplňný je pohled na pole smrti, na bojiště po svedené bitvě — avšak veškerá hrůza spousty válečné soustřeďuje se v polní nemocnici. Po nešťastné bitvě u Solferina byly veškeré rozsáhlé prostory nemocnice Veronské přeplněny raněnými, jižto v nevýslovných bolestech se svjeli, srdcelomným nárekem naplňující široké síně. Avšak dobré nebo seslalo ubožákům těm anjely útěchy v osobě milosrdných sester, ježto neohroženě konaly mezi nimi vznešený úkol lásky křesťanské. Srdce ženské zajisté už přirozenou povahou svou rádo se kloní k nešťastným, soustrastně chýlí se k bližnímu v nehodách, rádo pomáhá v bídách postaveným, rádo těšívá zarmoucených. Přirozená pak úložitost tato nabývá náboženstvím takové síly mravní a udatnosti, která hotova jest, položit i vlastní život za bližního z lásky k Bohu. Takovou rekovností křesťanskou vynikaly sestry milosrdné ve Veroně. Ve dne, v noci ošetřovaly nemocných s takovou obětivostí a láskou, jakoby pokrevným bratřím byly stoužily, nižádného nečinitce rozdílu mezi pánem a nepánem, všem stejně propůjčovala se ochota jejich. Nepřestávaly pak na lékách a službách těla so týkajících, nýbrž dily zároveň balsám sv. náboženství do srdcí ubohých trpících. Těm, kteří v zoufalství volali smrti na sebe, by jich trápící konec učinila, těm a takovým stavěly na oči obraz umírajícího Spasitele na kříži, dokládajíc, že právě bolestnou smrtí otevřena

nám brána k životu lepšímu, věčnému. Dudávaly též stradalům důvěry v Boha, lékaře zázračného, a takto zapuzující zoufalivost staly se ochranci a lékaři duší. Veliké poživaly účty u nemocných, kteří se šťastnými pokládali pod ochranou jejich. Do téže nemocnice donesen byl na večer mezi jinými též mladý důstojník, těžce raněný, poloumrtvý; rozřatý obličej na dobro byl zahalen ohvazkem lékařským, tak že jej nikterak poznati nebylo. Odevzdali jej pod ochranu sestry Jitky, která s tetou svou v téže nemocnici samaritánský úřad nastoupila. Za nedlouho dostavil se lékař, donášeje sám osobně medicínu pro nemocného. „Žije-li pak ještě?“ otázal se pečlivé sestry, která u lože se modlila, na které kahanec noční přišerné světló metal.

Sestra místo řeči pokynula toliko hlavou, obávajíc se, aby důstojníka dřímajícího neprobudila. Lékař chopiv se kahanec posvítil na nemocného, který se podobal více mrtvole než živému člověku; jenom po chvílce bylo vždy znamenati, že prsa jeho lehce se dmula. Ohlédav tepnu nemocného našel lékař, kterak má užívat i a odešel.

„Ubožáku,“ povzdychla si sestra Jitka po tichu, „tak mladý chystáš se již do hrobu. Ach kdo ví jestli můj Jaromír tebe již nepředešel — či někde leží podobně raněn jako ty, ale opuštěn mezi cizinci — či žije zdrav a zapomenul-li snad své Jitky, která proň opustila otce i matky —“

Po krátkém spánku procitnul důstojník a zdálo se, jakoby něco žádal. „Nechcete se napít pro občerstvení?“ tázala se útrpná Jitka, raněný však nic neodpověděl, neboť těžká posud mrákota zastírala mysl jeho. Znenáhla však vítězila životní síla a mysl jasněji navracela se. „O jak lehko je mi nyní po tom dlouhém spánku,“ jal se šeptati k obsluhující jej panně. „Prosím laskavý anjeli, kdykoli jsi, zbav mne obtížného obvazku, jenž tvář i oko mé zastírá, abych viděl, kde jsem a poznal pečlivou Martu, která mne přijala pod ochranu svou.“

Ačkoli hlas Jaromířův těžkou chorobou valně se změnil, nemohlo se přece na dlouze klamati milující srdce Jitčino. „Probůh, to on, to jeho hlas, to můj Jaromír sám“ — a snudala za žádostí nemocného obvazek s hlavy jeho.

„Probůh, Jitko, má Jitko!“ zvolal důstojník u vytržení, avšak jakoby se zpatoval; doložil: „Odpusttež ctihá sestro, myšlenky se mi pleťou, vidím, že jsem posud nemocen, chorobná obraznost moje mne sklámala.“

„Nikterak, neklameš se Jaromíre můj,“ odvětila Jitka nad miru dojata nenadálým tím objevem a klesla ve mlodách vedlé lože jeho. Jaromířovy žily projel elektrický proud takovou mocí, že zapomena dosavadní své nestatečnosti se schořil a jal se Jitku křísiti vodou, kterou právě na občerstvení proň byla donesla. A kterak by byl neměl nasaditi poslední sílu svou ve službě anjela milosrdného, kterýž k vůli němu opustil otce i matku i domov milý. Jitka na krátce procitnuvši ze mlodoby spatřila se v náručí Jaromířově, jazyk jejich obou však oněměl, nemaje slov, aby vyjádřil, co cítilo jejich srdce. Teprv po dralné chvíli vypravovali si obapolné osudy, kteréž se byly stěhly od té doby, co se domnívali na věky rozloučeni býti. Jitka s třesoucím se hlasem konečně se priznala, že ji otec už zasnoubil plukovníku pánu z Lípy,

kterému po skončené válce chtějí nechtěj ruku k manželství podati musí; další řeč uvázla jí v mlodách nových.

„Běda mi,“ zvolal zoufale Jaromír — „že jsem neumřel na bojišti; byl bych aspoň jednou ranou dobojoval — nyní novým životem tisícera smrti mi nastává, an bez tebe předrahá družko příserný hrob na mne by zýval i v ráji. Ach a můj sok? — ja mu zachránil život před nepřítelenu, abych zavraždil své vlastní srdce. A přec nemohu mu odpřítí zasloužené úcty pro jeho šlechtnost a náklonnost ke mně.“

„Je-li pán z Lípy šlechtný muž, jak pravíš Jaromíre můj, tedy zajisté nebude tak nevďěčným k tobě ochranci svému, aby starš a jediné právo tvé k srdci mému porusiti měl sňatkem, který jej nikdy blaženým učiniti nemůže. Na nejvýše ruku bych mu podati mohl co přítelkyně, srdce ale nikdy a nikdy. Upokoj se Jaromíre, opakují, je-li, jak jsi pravil, pán z Lípy šlechtný muž, upusti sám od zamýšleném sňatku; aby se to stalo, ponechej mně samotné na starost, já sama půjdu k němu a vyjevím přímo, co na srdci mám.“ Za několik dní, ve kterých Jaromír patrně okřival, věkla do světnice teta Jitčina, která, jak známo, s ní zároveň stala se sestrou křesťanské lásky, avšak o Jaromíru ji posud Jitka nic nepověděla, chlc ji překvapiti, až by úplně uzdravěl. „Jitko nelcekej se,“ pravila teta, „tvůj zasnoubenec pán z Lípy právě donesen byl z bojiště do domu tohoto, poražen ja na smrt dělovou koulí. Já chvátala bez meškání k obsluze jeho; ubožák, jak byl dojat, když mne poznal a jak jsem mu zjevila, že i ty se mnou se tu nacházíš, tu zatoužil před smrti aspoň ještě jednou spatřiti tebe. Proto rychle za mnou, aby nebylo pozdě.“ Po té řeči tvář padlo její oko na Jaromíra, který mlče na loži poslouchal novinu nenadálou.

„Svatý Bože,“ vykřikla teta Anna „nemě-li to Jitko tvůj Jaromír, kterého ošetruješ? — „Nemýlíš se drahá teto,

tot on;“ a vyložila na rychlost způsob podivného toho shledání. Jaromír mlce podal sestře Anně třesoucí se ruku. Nebylo však nazbyt času, aby Jitka nepromeškala naplniti touhu zasnoubence svého snad poslední. Sám Jaromír ji k tomu nabízel říka: „Jdi Jitko, kam tebe prozřetelnost Boží volá, která řídí osudy naše. Třeba to můj sok, přeji mu od srdce, aby ho pozdravil Bůh jako mne útlou tvou péčí. Společné neštěstí spojuje soucitem neodolatelným i nepřátely. Staniž se vůle Boží.“

Jitka tolikerým a tak různým pocitem zachvácená sotva se potácela na cestě k raněnému zasnoubenci svému. Plukovník bez toho v letech pokročilý, nyní pak velikou ztrátou krve na smrt zemdlený podobal se více mrtvole, než živému člověku. Oko měl přivřeně, které teprv se poněkud otevřelo, když Jitka se přiblížila k loži nasmělým krokem. Podáváje jí studenou pravici jal se po tichu šeptati: „He milé dítě, svatba moje přiblížila se dříve nadání; cítím, že ji za nedlouho slaviti budu, ale na — onom světě. Nebylo mi souzeno, podati tobě ruku u oltáře; mám však za to, že aspoň těch několik okamžiků mi osladíš přítomnost svou, které mi ještě zbývají na tomto světě.“

„Za svatou povinnost si kladu“, odvětila útrpná Jitka, „obětovati vám své služby pane plukovníku a neproměškám nic, čím bych přispěti mohla k vašemu uzdravení. Koho otec můj tak vroucně miluje, tomu nemůže zajisté i dcera úcty odepřiti, zvláště pak já, jenž jsem své služby věnovala všem hrdinům raněným bez rozdílu.“ —

Plukovník pojav ji za ruku poněkud se utišil jakoby zdřímnul. Bolesti zatím novou silou zrůstající probudily jej na krátko. „Ach co mi bylo na plat, že šlechetný můj pobochník Jaromír svůj mladý život nasadil za mne, an nyní přece umřítí musím.“

„Neumřel Jaromír, ochrance váš,“ odpověděla Jitka; „byl sice nebez-

pečně raněn, ale nyní už okřívá v léže nemocnici naší, já sama jsem jej ošetřovala. Víím též, že vás velice ctí a kdyby bylo možná, zajisté by ještě jednou života svého se odvážil pro zachování vaše.“

Tvář plukovníkova se vyjasnila nenadálou zprávou, že Jaromír neumřel a projevil svou žádost, uzříti jej ještě jednou, aby mu svou vděčnost osvědčil.

„Tomu nic neprekážá,“ ujišťovala Jitka, „Jaromír má již tolik síly, aby vás navštívití mohl, libo-li, zavolám jej.“ S radostí přivolal plukovník a za nedlouho dostavil se Jaromír k němu. Těžkou nemocí vzkvetly na jeho lících lilie místo růží, které druhdy tolik mladické vnady mu dodávaly. Pochopitelná však rozjímavost mysli na cestě k sokovi svému zaplašila poslední kapku krve z tváří Jaromírových, tak že se ho plukovník téměř polekal.

„Vítej dobrý Jaromíre, ochrance můj,“ oslovil jej; „chvála Bohu, žeš zachoval mladý tvůj život, který jsi druhdy pro mne nasadil. He osud, kterého si mne tehda uchránil, zasáhnuł mne přec a jak znamenám, dobojuji tuším brzo. Mluv, čím se ti zavděčiti mohu za obět, kterou jsi mi prokázal s nebezpečím života svého?“ —

„Nežádám jiné odměny, než abyste p. plukovníku i dále v lásce zachoval svého Jaromíra.“

„Dále, dále,“ opakoval plukovník pohnutým hlasem — „to tuším na tomto světě nebude již dlouho —“

„Nikoli p. plukovníku,“ osvědčoval Jaromír, líbaje ruku jeho „tobu Bůh nedopustí, abyste hrdinskou drábu již skončil. Nebe vám seslalo anjela dobrého, jehož péčí i já vyvázl jsem z jícnu Moranina (smrti); takéž útlá péče Bohdá zachráni nám také drahý život váš.“

„Dobře nazýváš Jaromíre Jitku anjelem; neboť jenom anjelské duše mohou takových obět přinášeti pro trpčici bratry, jako Jitka. Nuže, an jí sám anjelem nazýváš, mám za to,

že ti nemohu vzácnějšího dědictví po sobě zůstatiti, než ji, které jsem svou ruku k manželství podati hodlal; an však v tom není vůle Boží, zůstávají ji co nevěstu tobě, jenž jsi nejvíce mé vděčnosti hoděn.“

Napotom pojev oba za ruce doložil ustávajícím hlasem: „Budtež svoji a žijtež blaze; veškeré dědictví po

mně náleží vám; doufám, že na mne nezapomenete. Tam u Boha opět se shledáme.“ — —

Listina darovací na kvap se vyhotovila a plukovník podepsav ji umlknul na věky, usnul libě v náručí těch, kteréž oblažil a kteří do smrti ve vděčném srdci ctili památku jeho.

XI.

M i r.

Slušné smelost zmutilá se chvála,
Kde co přilíš, sám i lev se vzdáti.

Klácel.

Jasná Panno! na oltář tvůj kladu ty s hlavy růte,
Dnů jara mého milých ozdoby nezkalenou;
Žehnatí rač směněný ten vínek a myrty domáci;
Jak ona, křtí se nech v zelenosti trvá.

Celakovský.

Po osudné bitvě u Solferina, kterážto na tisíce kvetoucích živořů pobubila z obou stran, vzešlo z nenadání opět slunce žádoucího míru nad Villa frankou, rozesílajíc zlaté paprsky své po celé Evropě. Vítěz a původce nešťastné pro Rakousko války, učinil sám první krok ku smíření. Náš Zeměpán pak, v jehož srdci láska k národům zvitčela, nezamítnul ruky na smířenou podávané, věda že palma pokoje panovníka i národy více zdobí a blaží, než krvavé věnce vítěze nejslavnějšího. Jako po děsné bouři příroda veškerá návratu slunce radosně vítá, tak velebila vlast Pána Boha za nebeský dar míru, jenž učinil rázem konec krvavému boji a nešťastným strastem jej sprovázejícím. Padlým za vlast hrdinům věnováno vděčné slzy a modlitby vroucné vstupovaly za ně k nebes trůnu po celé drahé otčině. Ranění pak vojnové, jak mile poněkud pookřáli, propouštěli se do domova svého z nemocnic přeplněných, aby na čerstvém vzduchu a v náručí svých příbuzných tím dříve se zotavili. Také našemu Jaromíru dostalo se dovolení, aby se na čas na Moravu navrátil a otužil na novo zdraví porouchané. Jitka s tetou již dříve jej předešly; oběma

však, Jaromíru i Jitce, svítila na cestě k domovu zlatá hvězda naděje, že konečně nejvšelejším touhy jejich naplněny budou.

Starý plukovník Bořivoj, nemoha se účastniti osobně války italské, bojoval přece v duchu po boku chrabré armády rakouské. Maje ustavičně mapu bujště před očima, stopoval podle novin každý krok strany jedné i druhé, dělal plány, očekáváje na každý den, že konečně rozhodnou bitvou nepřítel podstoupen a na hlavu poražen bude.

Odbila jedenáctá před polednem, natrefivši našeho plukovníka jak obyčejně u psacího stolu, na kterém mapa bojště rozložena byla. Podle věčřejších novin vyznačeno bylo postavení obou armád špendlíky do mapy vpíchnutými, husté koutouče z dýmků plukovníkovy vystupující zahalovaly psacírové bojiště jakoby kouřem dělovým, tak že ustavičně veliké okuláry své protřáti musil. Byl pak sám už jako na špendlíkách, nemoha se dočkatí nového čísla novin a komanodoval sám hlasitě k útoku na nepřítel, až posel poštovní vstoupil. Vytrhna mu noviny z rukou zarazil se velikým písmem, kteréž na čele listu hlásalo: „Mír uzavřen!“ Ač-

koli byl od srdce přál, aby naši, jak říkal, napřed byli Frankosardům nočně vyprávěni, přece ho radostně dojala zpráva, že prolévání drahé krve konečně zastaveno a že hrdinská dcera, po které tak velice toužil, opět do náručí jeho se vrátí. S radostí putrou chvátil do pokoje manželčina, aby ji utěšenou tu novinu oznámil. Oba stali manželé a s nimi tisíce srdcí zplesalo, děkujíc Bohu a Zehnající otčovskému vladarzi z daru svatého pokoje. Od té doby, co nř prohlášen byl, toužebně vyhlídali otec i matka den co den návratu svých milých z Italie. Za nedlouho naplnila se naděje jejich -- Jitka s tetou ověněny vavilnem křesťanské lásky dorazivše do Brna -- očily se v náručí plukovníkově a choti jeho.

Šťastný otec takofka zmladnul u pohledu na milovanou dceru, která nyní mnohem lásky hodnější jemu se zdála, au hrdinské srdce tak skvěle osvědčila před celou vlastí.

„Vítej dítě milé,“ volali oba manželé libujíc Jitku o závod, „Bůh tebe ochránil, naše modlitby nebyly na darmo, které jsme denně k nebi za tebe vysílali.“

Jitka s tetou přemoženy citem radostným nepostály zvědavému plukovníkovi odpovídati k otázkám starym. Když doslechl o těžkých ranách, kterých nesčíslní vojínové za císaře utřžili, jini pak rekovně skonalí na poli slávy, zvolal pohnutě: „He, že pravda svatá, co jsem vždy říkával, že není nad vojáka; nechať jini obětují za vlast veliké jmění své, jenom vojna za ni nasadí to nejdražší, co má na světě, svou krev i život. A proto opakuji, není nad vojáka, jenž pochopil náležitě velikou úlohu povolání svého.“

Starý hrdina bylbj jídla i spánku zapomenul, pro samé doptávky, kdyby starostlivá matka nebyla ho upozornila, že navrátilcům po dlouhé cestě potřeba odpočinku. Šli tedy spat, dalšího hovoru nazejtřli si ponechavše.

Též noci dojel po železnici do Brna také Jaromír. Jakkoli byl po

cestě unaven, nemohl ani oka zamhouřiti pro starost, která jej opanovala, když přemítal, kterak jej plukovník uvítá, an co důstojník o Jitku ucházeli se bude. Naděje mu ovšem svítala, ale zdáť se nemohly na novo sřvrbnouti vrtochy starého podivína?

Při těch a takových myšlénkách bylo mu dušno ve světnici a tudž chvátal na řerství vzduch ranní, ve kterém se rozmanité hlasy zvonů kolihaly ke službám Božím svolávajíc. Kterak neměl hlasu toho uposlechnouti? Kterak neměl obět dikn vzdáti Tomu, který jej zářačně zachoval? Kterak neměl pokotiti se Hospodinu, v jehožto rukou spočíval další osud života jeho?

I vstoupil do Lorety, kdežto už dříve, než byl vojákem, denně mši sv. slyšával. Tajemně pološero této kapličky povzdý jej naplňovalo sv. hrůzou, oko nenulézalo tu nijaké rozřžitosti. V nábožných myšlénkách povznášeje duše k trůnu Nejvyššího ani neznamenal tentokráte, že opodál klečelo dvě osob, které také za něho se modlily; hylat lo Jitka s tetou, přišedše do chrámu za touž příčinou jako Jaromír, aby poděkovali Bohu za šťastné navrácení. Po nši sv. vyšli z kostela rozličnou dobou, nevědouce, že jich společná modlitba tak na blizce spojovala.

O deváté vkročil Jaromír do přibytku plukovníkova se srdcem stěsněným, jakoby do bitvy kráčet. Zlatý záslužný kříž za udatnost skvěl se na jeho prsou, více však ještě vážností dodávala mu v očích plukovníkových jizva na čele, nejbezpečnější to důkaz chralbosti mladého setníka.

„Prosím za odpuštění, že co neznámý osměluji se Vašnosti obtěžovat,“ dl nesměle Jaromír, „přicházím zrovna z bojiště, bych jednomo z nejstatečnějších údů naší armády svou poklonu složil.“ —

Srdce starého vojína zplesalo při těchto slovech a velmi srdečně podal svou ruku setníkovi, jakoby dávní už přátelé byli bývali. Roz-

umí se samo sebou, že se ihned v hovoru svém octli na bojišti. Především musil Jaromír vypravovati, při jaké to příležitosti se mu dostalo záslužného kříže a ještě záslužnější jizvy, která zdobila tělo jeho.

Setník mluvil o sobě velmi skromně, což mu tím více ceny dodávalo v očích zkušeného bojovníka.

„Stasný otec, který takového hrdinu vlasti nazývá svým synem!“ zvolal nadšeně plukovník, přivínuv Jaromíra k srdci.

„Tím nešťastnějším však jsem já,“ dolozil truchlivě Jaromír, „an již nemám ani otce ani matku, kteří by se z návratu mého potěšili. Že však posud žiji, děkovati mám po Bohu jedině úspěštilivě dceři vaší, kterážto obětivou službou svou máj život, téměř ztracený, mi zachránila. I přicházím, bych šlechtným rodičům i dceři vzdal osobně své nejvřelejší díky.“

Tvář plukovníkova se polila pocitem radostného překvapení. „Dvojnásobně mne to těší, an takovou zásluhu se honositi smí dcera moje, zachovavši vlasti takového hrdinu. Bohdej, aby vám oběma nebe žehnalo!“

„Nebe nám zajisté požehná pane plukovníku, pak-li vy co otec požehnáte své šlechtné dceři a mne přijmete za vděčného syna svého: — dovolte, abych život svůj na vždy věnovali smělé, která mi jej zachovala.“ takto mužně vyjádřil se Jaromír — podávaje svou pravici překvapenému plukovníkovi, který jí však zbledna nepřijal.

„Otče šlechtný dítěte šlechtného“ bědoval setník, „vy byste chtěl zabubiti život, který zachránilo vaše vlastní dítě?“

„Neukvapte se pane setníku soudem nespravedlivým. Bůhť svědek, že bych se přešťastným pokládal, moha vás nazývati svým synem — ale jakožto vojn uznáte zajisté rovněž jako já, že slovo dané musí býti

svaté mezi muži, tím více mezi vojiny.“

„Ano, tak smýšlím i já; nepochopuji však, proč lato námitka.“

„Nuž věztež tedy, moje dcera již je zasnoubena pánu z Lípy, podplukovníku a dávnému příteli mému, kterýžto rovněž jako vy bojoval za vlast a krále v Itálii — jak mile se nyní po skončené válce navrátil, bude s. atb. — já i Jitka zaručili jsme se mu svým slovem. Zapisuhám vás tedy co muže šlechtného, byste srdce moji dceři vyznám lásky nepobouřil, an nikdy manželkou vaší býti nemůže. Zůstaňte však našim přítelem drahým, ano mým synem, kterémuž otec ničehož neodepře mimo to, co cti svou zavázán jest odepřiti.“

„Nestává-li jiné překážky,“ odvětil radostně Jaromír, „tedy Bůh sám propouští vás z daného slova; hrdinský váš přítel pán z Lípy, kteréhož jsem osobně znal a z neobmezené jeho přiznání se těšil, nenavrátil se více; uměleť zajisté těžce poražen v rukou vaší dcery i mojich.“

Plukovník poslouchal jako omráčen tuto nenadálou novinou, slzy mu vyskočily z očí jako hrách, javíce hluboký bol pro ztrátu dobrého přítele a nastávajícího zetě.

Po chvíli pokračoval setník: „Já měl to štěstí, že jsem už dříve v jedné šarvátkce zachránil život dotčeného pána a od té doby stal jsem se miláčkem jeho. Hle, tuto mám úpis, ve kterém mne s dcerou vaší před svou smrtí učinil dědicom veškera jmění svého.“

Plukovník nahlédnu do spisu zvolal: „Šlechtná duše až do konce! Bůh ho oslav!“ pro slzy nemohl dále čísti.

„Kéžby mi nebe dalo, abych ztráty té vaší aspoň poněkud nahraditi mohl,“ dí pohnuté Jaromír.

„Moje slovo máto pane setníku, postarejte se tedy, aby svolila též Jitka, neboť jí zůstávají z úplna svobodnou vůli.“

„Je-li tomu tak, tedy nelze mi déle tajiti, že srdce Jitčino již dávno

mi náleží, a že toliko svou ruku mohla podati jinému; neboť vězle pane plukovníku, že před vámi stojí Jaromír Medlanský, týž mladík, jenž druhdy nerozvážlivou návštěvou dcery popudil na sebe hněvu starostlivého otce. Dověda se však od ní nezměnitelného úmyslu Vaňostina, že nedáte nikomu své dcery za manželku leč vojínu, zůstavil jsem dobrovolně dráhu kance!ářskou a nastoupil jsem cestu jedinou, na které mi svítala naděje vybojovati si dvou pokladů zároveň — lásky totiž matky i dcery, vlasti i cnostné choti. Nuže doufám, že slova daného nevezmete nezpět a požehnáte nám.“

Tu vstoupily do světnice matka s dcerou a starý plukovník bez dlouhých okolků prohodil vesele:

„He přicházíte právě vhod k námluvám, a doufám, že tentokrát matka i dcera budou spokojeny s mou volbou. Nuže podej Jitko ruku panu setníkovi Medlanskému, jemuž jsi pryč už dříve zadala srdce, jižto si však nyní hrdinskou dráhou zasloužil.“

Šťastní snoubenci podávše si ruce k věčnému svazku poklekli na kolena před rodiči, kteří jim pohnutě zehnali, bojných slzí radosti prolévající; napotom starý plukovník odepial svůj meč a podáváje ho Jaromíru pravil vážně:

„Ejhle nejdraší dědictví rodu Slavického; já tímto mečem po otci zděděným bojoval jsem vždy věrně za vlast a krále; tobě ho odevzdávám statečný synu můj, abys i ty jej do smrti se ctí nosil na obranu otčiny drahé a na památku zachoval potomkům svým.“

Při těch slovech stáhla matka zlatý prsten svůj z ruky a navlekajíc jej na prst Jitčin doložila přidušným hlasem:

„Tento prsten daroval mi druhdy tvůj otec, já jej nosila až po dnešní den bez úhony; přijmi jej dítě na památku od své upřímné matky, zachovej svatosvatě věrnost manželci svému jako matka tvá a nebo neodepte vám nikdy svého požehnání.“

Za nedlouho požehnala i Církev svatá šťastnému sňatku.

Drobnůstky.

Jistý starý pán měl ve zvyku, že u vypravování poslední svá slova vždy opakoval. Jednou vypravoval, jak byl na honbě, a pravil mezi jiným: „a najednou vyšla rána — rána —.“ Jeho přítel vedle sedící obrátiv se k němu tázal se ho: „Pane Ondřeji, to jste vystřelil z dvojky?“

Skrblík dal žebrákovi koláč; žebrák popadl noviny se stolu a chtěl do nich koláč zaobaliti. „Co to děláte, vždyť jsou to noviny!“ zvolal skrblík. — „Dobře, dobře,“ řekl žebrák, „když vy někomu něco dáte, patří to do novin.“

Žebrák žebral na ulici paní o smlužnu; i dala mu krejcar. Žebrák

nejsa spokojen, pravil s opovržením: „Co mám s tou fatkou dělat?“ — „Dejte ten krejcar některému žebráku,“ odpověděla paní mírně a odešla.

Růzence znají i Arabové, a odříkají podlé nich své modlitby nebo průpovědi koranu. Místo křížku visí na růzencích těchto arabských mosazný hřeben, jímžto si Arabové při modlení vousy pročešávají; mytí, česání a jiné čištění těla jest u nich kromě modlení taktéž jednou částkou výkonné nábožnosti.

Pravého přítele těžko jest naleznouti. Proto pravil Aristoteles mudrc řecký přihodně: „Přátelé milí, není přítele na zemi!“

Víra a Osvěta.

Bůh učinil dvě světa veliká. (I. Moj.)

Není ve světě větší podlosti nad nevděčnost; když totiž buď jednotlivý člověk anebo celý národ, buď jednotlivá obec anebo celá vlast zapominají na vůdce, dobrodince a osvoboditele své, ba ještě snad i zlým se jim odměňují; jak to vidíme na židech Christa ukřížovaných. A protože z celého srdce nenávidí nevděčnost Bůh a stihati nepřestává kletbou svou; a protože i v hrudích (srdcích) našich buditi musí tu největší proti sobě nenávisť.

Jakož však nevděčnost mrzkostí jest před Hospodinem i člověčenstvem; tak zase vděčnost jest jednou z nejjasnějších hvězd na obloze života křesťanského, jesti ovoce pravého náboženství. Jakým však činem projevována bývá vděčnost tato těm, jižto ji zasluhují? Pokud živi jsou, — zvláštní počestností, ochotou a oddaností; když však už posrátá země v lůně svém ukryla drahé kosti jejich, — žívou, věčně čerstvou pamětí. Národové a vlastní stavěji otcům, dobrodincům, osvoboditelům svým velikolepé pomníky, — dítky pak rodičům svým dobrým kladou kříže, vrby smutkové, aneb aspoň rozmarýn zelený na jejich čerstvé hroby, aby u tichém večeru ve stínu jejich cedili slzy vděčnosti.

I v dějepisu čili historii našeho slovanského národa zaznamenáni jsou dva velicí a právě svatí mužové, kteřížto život svůj i pot tváří svých věnovali jsou národu našemu. Jména jejich přelavná Cyrill a Method jako dvě veliké hvězdy třpyti se na nebi, a nepřestávají svítiti každé dobré duši slovanské, jež vděčným lásky plným k nim posírá okem. Než jací byli skutkové jejich na národní roli slovanské? jaká dobrodíní nám od nich proukázána? jaké ovoce prací jejich? — Snad vypudili z vla-

sti naši vraha, čili nepřítel círozemce, jež lonpil statky a pustožil krajinu otcův našich? snad je vysvobodili z rukou škoditelův a z Egyptu cizlho? Nikoliv — tohonenpotřebovali teház Slované. —

Když sv. naši apoštolové Cyrill a Method vstoupili na naši zemi otcovskou, teház byli jsme my pod berlou velemoudrého a národu svému věrně oddaného knížete Rostislava svobodni, mocní a slavní! Říšc naše velkomoravská, daleko do Rakous a Uher sahající, vymáhala nám u všech známých národův úctu a vážnost; jmeno slovanské naplňovalo úzkosti srdce nejednoho sousedního panovníka. Cyrill a Method nejsou teda zakladatelé svobody, moci a slávy pozemské národa našeho; ale oni položili ve vlastech slovanských základy docela jiného kralovství, základy kralovství Božího, jež jsou: víra a osvěta, náboženství a vzdělanost, základy to, jež rheč nepřátelský rozbouřiti posavad nebyl, aniž na věky bude s to. Slované obrázení jsou na víru křesťanskou svatými bratry Solunskými Cyrillem a Methodem! —

Kdo s to jest uvážiti a occniti, co to znamená, býti křesťanem, pravým osvíceným křesťanem, kdo s to jest uvážiti, jaké to veliké mocnosti v životě každého národa: víra a osvěta, kdo teda uvážiti jest to, jaké i nám sv. naši apoštolové Cyrill a Method proukázali dobrodíní, tyto dvě drahé perly, víru a osvětu nám přinesše: ten uzná, není-li jinak zlým předpojat předsudkem, jak velikých děkův povinni jsme těmto největším po Bohu dobrodincům našim. Katolíci, Slované! kterak dávali jste tuto vděčnost na proti těm dvěma Svat. v prvním tisícletí na jevo? O raduj se slovanský lidě můj! Plesej Vltavo, Moravo, Váhu a Hrone! po vašich čarovných březích

kráčelyť svatě nohy apoštolů. Rado-
stí ozývejte se údoly i hory naše
překrásné, ježto jste byly svědkové
svatých činův jejich a posluchači
svatých slov jejich! A ty nebetyčný
Hostýně! ohlašuj radost naši světu
celému. Nepřestávej však ani ty
plesati duše má, žeť mi popráno
účastníkem býti těchto radostí svě-
ta slovanského, a že mi dopráno
bylo dočkati se tisícletého příchodu
sv. Cyrilla a Methodia na — Vele-
hrad. Ty pak, lide můj, zvelébuť
Boha v písniach sv., že poslati ráčil
k otcům našim tyto dva anděly,
proroky, blahověsty svatě že uči-
nil hvězdy dvě, aby ukázaly
cestu do nebe tobě.

Jakým však činem nejlépe
oslaviti můžeme velepamátný rok
tento? jakým jiným činem, než
když přede vším na mysli i v srdci
uvážíme přinesmírnou cenu těch
dvou drahých od sv. Cyr. a Me-
thoda nám přinesených perel víry
a osvětly, jejichžto jasný blesk
tak blaze ozářuje nám cestu ži-
vota?!

I.

Právě jest tomu tisíc let co
sv. Cyrill a Method přišli na Boží
pokynutí a k prosbám slavného
krále Rostislava do vlasti našich,
aby pobanské ve tmách pověry a
modloslužby pohružené slovanské
předky naše obrátili předně na ví-
ru křesťanskou, t. j. přivedli k po-
znání Boha trojediného.

A tato víra, toto poznání je-
stí první ta drahá od sv. Blahově-
stův našich nám donešená perla,
dražší nad zlato a stříbro i nad vše-
liké klenoty a poklady pozemské,
jasnější a vzácnější nad blesk koru-
ny, slunce i hvězd. Kdo ji má,
buď si jednotlivý člověk neb obec
anebo celý národ, největší na
světě bohatství má; bohatství,
kterčž smrti jeho nepouine, ale
i na onen svět sprovodí jej, aby
blážeností z něho vyplývající věčně
oplýval. Za tuto cenu jedině lze se
dostati do nebe, tímto jediným da-

rem možná uplatiti Boha a dojiti
slavného dštojenství u věčném krá-
lovství jeho. „Prisahalť zajisté Bůh,
že jenťi, kdož uvěří, vejdou do od-
počinutí jeho.“ (Žid. 4, 18.)

Jakož však bez víry nemožno
jest, lbiti se Bohu (Žid. 11, 6.) a
věčného dojiti spasení, tak i pravě
hlaho a štěstí pozemské jednotlivých
lidí i celých národův na víře se
zakládá.

A protož po všecky věky ne-
bylo duchu zlému na ničem tak
záleženo, jako aby nás z drahé této
perly oloupil. Za tou příčinou vysí-
lal vždy zástupy krutých naproti
nám nepřátel, jejichžto úlohou bylo,
duchovní i hmotnou zbrauti, slovin
i skutkem odvrátiti nás od Christa
a větěpiti do srdce křesťanského
nevěru a nepravost. Vizme jen ona
první tři století křesťanská, jak nám
je vypisuje „Dějepis Cirkve sv.“
Nebyloť mstečka na celém oboru
avěta starého, o kudyž by se nebyl
ozýval pláč a kvilení pronásledo-
vaných, trápených a mučených duší
křesťanských. Věrní synové a dce-
ry sv. Cirkve katolické, jichž svět
nebyl hoden, zalařování jsou, mr-
skání a tepání, pálení a sekání,
mečem vraždění i věšení, hladem
umrcování a divě zvěti metání, od
těch, jimižto byl Christus kamenem
úrazu a skalou pohoršení, Židův
totiž a pohánův. Ale oni stáli ne-
pohnuti ve víře své, opfeni jsouce
o svatě dřevo kříže, a nic je ne-
bylo v stavě odloučiti od lásky
Christovy a od zákona jeho svatě-
ho, ani slib ani hrozba, ani sláva
ani umučení. Buď vítěziti anebo
umřiti bylo heslo jejich.

A jakováť byla víra, takovi
byli i skutkové jejich; tak že sami
nepřátelé pohaní obdivovati jich mu-
seli a nejkrásnější o nich vydávati
svědectví. Komu nejsou známa slova
Plinia mladšího, pohana, v ten smysl
ku cisáři Trajanovi znějící: „že se
shromáždžují v jisté dni, a čini chva-
lozpěvy ke cti Christa, ježž za Bo-
ha mají; pak že se slavně zavazují

zdržovati se ode všeho zločinu, nikdy nezlomiti slovo dané anebo zapříti atatek u nich složený.“

Hle, takovéto byly skutky živé víry prvokřesťanův; avšak netoliko jejich, nýbrž i praotcův našich, do- kuď drahý klénot víry v srdci svém nosili, kterýž jim sv. Cyrill a Method před tisícem rokův donesli. V srdci zajisté nábožném a víry plném nemůže býti nepravosti, neboť tam přebývá duch Boží, jehožto ovoce jest: láska, pokoj, trpělivost, добрota, dlouhočekání, tichost, víra, mírnost, zdrženlivost, čistota.“ (Gal. 6. 22.) Blaze teda tomu člověku, jenž chodí za ohnivým sloupem víry na poušti světa tohoto! Blaze národu, jemuž slunce víry křesťaví. —

Věčně nešťastný však ten, je- muž zhasíná nebeské světlo toto mi- losti Boží, aneb docela už se mu zatmělo! Neboť čím více vzdaluje se od slunce tohoto, tím více pohru- žuje se ve tmy nepravosti, až ko- nečně zahálí jej noc černá, a ne- šťastník ten bloudě semo tamo po cestách křivolakých, neschodných, v propasti všelikého zlého nalézá stra- šlivý hrob svůj.

Ano nevěra jest všeho zlého na světě počátek a pramen. Jest ne- štěstí a zkáza jednotlivých lidí i celých národův. Dějiny člověčenstva jsou nejzjevnějším toho důkazem. Adam praotec náš postaven od Stvo- řitele do ráje, pžíval štěstí úplného, dokonalého. Úplnost však tato a dokonalost štěstí nezálcežela v zem- ských třech rozkošech, jakéz mu připravil Bůh, učiniv jej páncem vše- líkého stvoření na zemi. Ale štěstí toto vyplývalo z jasného, nezkalené- ho povědomí o Bohu, z pevné živé víry a srdce čistého, neporuše- ného. —

Ale první člověk, nabažený či- stým blahem rajsčým, dal se svě- stí od ducha zlého k přestoupení příkazu Božího a tím i k odpadnutí čili k odvrácení se od Boha. Slunce víry jeho zhaslo, ráj mu zmizel

před očima čili raději z něho vy- puzen jest, a tmy husté bíd, bolesti a smrti zahálily dříve tak šťastné živobytí jeho. Příroda celá v pannenském nevinnosti vyálá z rukou Božích, jako duchové ne- beští, došlat v Adamu svého poru- šení a svobodná vůle lidská sklon- nější učiněna jest ku zlému nežli k dobrému. Od toho ča- su lidé vzdalovali se vždy víc a víc od Boha, víry i zjevených při- kázání Božích; lid zapomnul na Boha i svatou vůli jeho, tak že Bůh toho litovati počal, že stvořil člo- věka a prinucen byl, dle věčné sprá- vedlnosti své potrestati ho všeobec- nou potopou.

Než nic nebylo lepší ani po- kolení nové s Noema počlé. Potom- stvo jeho na nestálé rozvít- vené kmeny i národy a po- vším rozptýlené světe, zkažený ma- jíc rozum i vůli, následovalo osten porušené přirozenosti. A čím více vzdalovalo se od slunce víry v Boha a vezjevené pravdy jeho, tím více zatemňovaly se rozum jeho a mysl, tím hlouběji padalo v tělesenství a nepravost, až se koneč- ně octnulo v úplné nevěře, nezna- božství, modloslužebnosti. Na místě Boha a Stvořitele světa ctěno věci viditelné, které mysl i srdce lidské porušují, u p. slunce, hrom, světlo, bouři atd., konečně zbožňováno člověka, ba i samým zvířatům božská čest se prokazo- vala. Věci stvořené považovali lidé za Boha a tím činem načínili sobě mu- del, jimž obětovali vše, ani lidí, ba ani svých vlastních dítek, nejdražšího to pokladu rodičův, nešetřice. Za po- rušením víry následovalo porušení mravův i života a husté tmy bludův a pověr zlosti a nepravosti rozpro- střely se na veškeru člověčenstvo. A P. Bůh vše to dopustil na poko- lení lidské, aby zvědělo škod- dou vlastní, kam bez Boha dojde, aby se na této cestě zpama- tovalo, náказы své zhrozilo a o po- moc k nebesům zvolalo. I volal

v skutku nejedna zbožná duše, již světlo víry zcela neopustilo, ale i u prostřed těch tmí pohanských svítlo jí svoje úpěnlivé „Rorate!“ až se konečně slitovala nebasa, dala s hůry rosu, oblaky deštěly spravedlivého, a země se otevřela a vydala Spasitele! — Christus Pán, světlo světa, přišel na tento svět; tmy se rozptýlily a zmizely před jasností jeho: Národům ze sna smrtelného procitlým otevřely se oči; oni viděli a uvěřili. A toto světlo víry přivedlo je opět k poznání Boha, a smíření stalo se, ovšem za drahou cenu přeavaté krvi přislého Spasitele, mezi Bohem a člověčenstvem od něho odpadlým. Navrácením se však víry, navrátil se i zbožný šlechtný mrav i spravedlnost do srdcí lidských; i slavilo lidské pokolení s Christem vykupitelem svým svoje slavné z mrtvých vstání.

Nyní byla Pravda na jevě, zapечатěna krví Christovou a po něm tisícery mučenníkův, zapечатěna nesčíslnými divy a zázraky svatých Božích. I byloby slušné domnívati se, že člověčenstvo trpkou zkušeností po čtyry tisíce let pončené, co může nevěra, objalo s celou duží Pravdu tuto a nespustilo se sloupu víry, jediné do spásy člověka, na věky. Nebyloť však tomu tak. Vykoupené potomstvo Adamovo nasycono milostí Ducha svatého v lojné míře mu podávaných, zbujnělo opět a dalo se za příkladem otce svého Adama svěsti znova. Věčný nepřítel člověka, nemoha totiž snésti jednotu křesťanskou a z ní pocházející blaho Cirkve, naseť v noci, když byli zaspali strážcové vinice, koukolu. I počali křičeti synové jedné matky Cirkve kat., jedni: My jsme Pavlovi, druzi: My Appelovi. U nás jedni: My Fotiovi, druzi: My Husovi. Každá z těchto stran chtěla mít pravdu na své straně, zapomenuvši, že jsme vlastně Christovi. Rozespálé a tělesnosti zakalené oko jejich vidělo pravdu v b a r v á c h

rozličných a proto počalo věřiti rozličně. I povstaly z toho hádky kruté, neboť Pilatovo: „Co a kde jest pravda?“ stalo se otázkou ve zdejší. Jedni zvolali: Neposlouchejte Cirkve! — nevěřte kněžům! — není Boha! druzi: Okuste ze stromu poznání, a uvidíte, že jste sami bohové! — a jiní zase: Veselte se, jezte a píte, užívejte světa; po smrti není žádné rozkoše! — Každý z nich nosil sebou vystrojenou modlu rozumu a té se kázal kořiti a klaněti. Křesťanům zblbla se lichotná slova tato, i uvěřiliť jsou falešným prorokům, a opustivše Boha i Christa, Pomazaného jeho, klaněli se slunci rozumu i zlatému teletí tělesen ství. Tak se stalo. A nyní nové pohanstvo horší staršího rozhostilo se mezi křesťany a nakazilo také národ náš, jakž jsme dokázali v loňském ročn. Moravana. Takť jest Nvěra potáhla za sebou nepravost, jež vedou nad námi společně panování své. Člověčenstvo vzdálivši se od slunce víry katolické spadlo ve tmy egyptského neznabožství nešlechtnosti. Kde není víry, tam nemůže býti ani lásky. Ano, ta svatá láska, která druhdy tak pevně slučovala ve svatou jednotu všechny duše křesťanské, usmrcena sobectvím, pýchou a nespravedlivostí ve všech vrstvách lidstva se uhostivši, odpočívá v hrobě a toužebně očekává vzkříšení svého. Jediná pozůstala nám naděje, že — bohdá — lópe bude; že přijde čas vysvobození z nového tohoto zajetí babylonského.

A v skutku už viděti zvlášť na obloze světa slovanského znameni, zvěstující nám ve druhém tisícletí naplnění se naději našich.

Neboť národ náš poznává, že nás jedině víra svatá spasiti může. Otcové naši opustili před tisícem rokův pro ni, co jim nejdražšího bylo, totiž pohanské bohy své: my abychom horší otcův našich nebyli; opustíme, an jsme se octnuli u bran nové doby, nového tisícletí, všechny falešné bohy světa tohoto, kterýmž

jsme se v starém tisíciletí klaněli. Bohové tito jsou naše marnomyslnost, slovanská baživost, pýcha, lakomství, nestřídmost, neavornost a tím podobné nepravosti. V zlaté sčrání, srdce čistého uchováváme a chceme opatrovati drahou tuto perlu víry po praotcích zděděnou. Srdce milostné sv. našich apoštolův Cyrilla a Methoda vroucně radovavši se druhdy nad nábožnými předky našimi, žalostně zalkati by muselo nad námi, nevďěčným jejich potomstvem, kdybychom se v roku tomto velepamátném vírou Staroslovánův neobnovili! Hle! oni opustili vše, co jim milé a drahé bylo pro slovanský národ náš; oni opustili vlast krásnou, otce i matku, jediné potěšení svoje, bratry i sestry, opustili veliké hodnosti, čest a slávu, jakáž jim kynula v v Caribradě pro nesmírnou vědoucnost a způsoblost jejich; známoť zajisté, že Cyrill věhlasným byl filosofem, Method pak malířem výtečným a císařským mistodržitelem; vše to, pravím, opustili jediné proto, aby slovanský národ náš, z temnoti bludův pohanských vyvedli na výsluní víry a pravého Christova náboženství. A jak horká, těžká bylať tato práce! Ano tím horčejší a těžší, čím většího zakoušet: museli pronásledování a týrán. Nezmylíme se zajisté, řekneme li, že nejednou i životu jejich úklady strojeny byly; jakož i možné jest dočítati se v životě sv. Methoda, že krutí nepřátelé, nemohouce se jinak zbaviti jeho, jali svatého muže apoštolakého, a jateho pšltřetího roku drželi v vazbě. Že však kornny mučennické nedosáhli mezi Slovany, příčinou jest slovanská i v pohanství zbožná mysl a outlé, jemné srdce; jak pje o tom básník:

Vám (Cyril. a Methodovi) se láska
vašich učeníkův

Za tu vaši lásku dostala,
Sláva velmocných panovníkův
Z vaši slávy lásku nabrala;

Že jste prosti slávy mučeníkův,
Vám tu slávu Sláva odňala:
Mírný Slovan jemnějšími mravy
Uchránil vás této trpké slávy.

A protož pravil jsem, že sv. Cyrill a Method zplakati by museli nad nevďěčností naší, a těžkou věsti žalobu před trůnem Beránka, kdyby práce jejich horká a těžká v nástávajícím tisícletí na nás zmařena byla. Nuže Slované! mějmež víru a Boha při sobě, aby nám nikdy svět vytykáti nemohl, že jsme zlí, darelní křesťani a neznabohové; aby vám nikdo vytykáti nemohl, co druhdy od Slovanův pomoťan-akých v městě Štetině sv. Otovi, biakupu německému, evangelium jim hláasajícimu, vytykáno bylo, pravicích: „Mezi vámi křesťany (německými) vřádaný bývají mnohé zločiny a treaty smrtelné, a jeden křesťan nenávidí druhého.“ Slované! Tak svět světlo víry vaši před lidmi dobrými i zlými, aby viděli dobré skutky vaše a vcelebili Boha, jenž jest v nebesích. A to může býti ještě to jediné, co snad, až přijde plnost času, nakloní srdce odvrácené slovanských bratří našich k společné matce naší, Cirkvi katolické, již tak zrádně opustili; to může býti ještě to jediné, což nejvíce přispěti může, když rozumu už nestačí, k sjednocení toho, co bylo Fociem, Husem, Lutrem rozdvajeno; což nejvíce přispěje, k uskutečnění vřelých žádosti našich, abychom, jakož jeden veliký národ jsme, i jednu společnou měli víru. Slované! učínež to; toho očekává od nás naše vlastní, toho očekává spása celého milého národa. V Paříži a v Mnichově vyznávají věhlasní politikové, že Europa na suchou trpí nemoc a nic není v stavě navrátiti jí zdraví a života, jediné zbožný duch slovanského národa. Jen tento čistý, neporušený zdroj a živel moc v sobě má, Europu ještě oživiti a zkrřistiti, sestarlé a vysušené národy na západě obnoviti. O, hleďtež hodnými

se státi velikého a svatého povolání tohoto, ježto od nás očekává a je-
mužto žehná veliký přítel našeho
národa Pius IX. Přičítež se o to
životu věrou a životem ušlechtilým,
aby se naplnila slova těchto nábož-
ných politických prorokův, aby
nebylo sklamáno doufání náměstka
Christova v Římě, ale aby slaveno
bylo jméno Boží skrze vás, i jméno
sv. Cyrilla a Methoda, přelavných
našich apoštolův slovanských. A to
bude zajisté nejpatrnější důkaz
upřímné vděčnosti naší k nim, ježto
nám tak drahocenné přinesli da-
ry; totiž perlu víry a křesťanské
osvěty.

II.

Druhá perla, kterou nám svatí
apoštolové naši Cyrill a Method do-
nesli, jest osvěta a sice křesťan-
ská osvěta. Mnohý čtenář, nejsa u
vzdělanějším jazyku slovanském do-
sti zběhlý, nebude anad rozuměti
slovu tomuto. Osvěta pochází od
svítiti, osvěcovati a vztahuje se
na rozum lidský; osvěta teda zna-
mená osvícení rozumu. Kterak
však se osvěcuje rozum tento? —
Okolo naše tělesné, ač k vidění příže-
né, nevidělo by, kdyby zevní do ně-
ho nepadalo světlo: tak i rozum
naš, duchovní to oko, každému na
svět přicházejícímu člověku od Bo-
ha daný, vrozený, nemohl by býti
vidomým, nemohl by totiž něče-
hož věděti, neboť vědění na vidění
se zakládá, kdyby nepadalo do ně-
ho světlo jiného rozumu, jasnějšího,
osvícenějšího. Nuž, a co, mmedle,
jest světlo toto? Jsout to ony v čer-
d om o sti, jichž každému člověku
nevynutelně potřeba, aby časné
i věčné blaženým hýti mohl; vědo-
mosti, které neuspokojují toliko zvě-
davost a všečetnost naši, ale raději
ušlechťují mysl i srdce naše. To jest
to světlo, které nám ukazuje vše-
mocný prst Boží ve všem, co na
nebi a na zemi jest, které nám uká-
zuje vládnoucí ruku Páně v dějinách
jednotlivého člověka, celých národův

i veškerého člověčenstva, k poznání
přivodí nás Boha a pravdy, a cestu do
nebe ukazuje.

A hle tuto osvětu spasonomnou
donesli nám svatí naši věrozvěstové
Cyrill a Method. Kterak tedy nemělo
by srdce naše svaton naproti nim
vděčnosti plápolati? Veliké nad míru
zlé jest zajisté slepota tělesná: většif
však-nešťestí jest slepota ducho-
vní, když člověk temné máje oko
rozumu, nemůže rozeznati pravdu ode
lži a klamu, dobré od zlého, krásu
od mrzkosti, aniž voliti zná, co by
mu prospělo k dobrému, k spasení;
ale potácej se ve tmách nevědo-
mosti, bludův a pověr v ustavičném
tone nebezpečenství hřichu a smrti.
Takovouto slepotou byli poraženi i
pohanští otcové naši před tisícem
rokův.

Náro-1 sice náš ani za těch pra-
dávných časův nebyl docela bez
osvěty. Stál zajisté už v IX. století
na tom stupni vzdělanosti a zvede-
nosti čilí kultury, na kterém málo,
který ze soudn'ch tehdáž národův
nalézáme. Důkazem toho necht jest
nám jeho náboženská i občanská
zřízení, kterážto poslednější, po
vyvrácení říše Velkomoravské, zá-
kladem stala se občanské správy
sv. Štěpanem králem v zemi Uher-
ské zavedené.

Slované už tehdáž měli svou
plavbu a obchod, řemesla a rolnictví
důmyslné, a vůbec vše, čehož k
společenskému jejich životu zapo-
třebí bylo; ale to vše nemohlo je
šťastnými učiniti. Všecka osvícenost
tato podobala se světýlku nočnímu,
kteréž neosvěcuje, ale jen mámi a
zavádí, když pak zavedl, v širé
tmě se trati a mizne. Slované neznali
pravého Boha, neznali pravdy, a protož
bloudili ve tmách modloslužebnosti,
nerozznávajíce Stvořitele od věci
stvořených, neznajíce velikého
povolání a určení svého.
A v této slepotě trvali, až přišli sv.
Cyrill a Method do končin našich
a přinesli otcům našim nebeskou
jasnostkoucí perlu osvěty kře-

sta nské. A ai, jaká tu najednou s nimi stala se proměna. Jako noční tmou ranním ustupují sluncem, tak prochaly mbyly pohanské z obzoru slovanského před jasností osvěty křesťanské. Slované uvěřili v Boha a poznali Ho a poznali pravdu; neboť Bůh jest studnice, počátek i konec pravdy. Slované stali se osvícenci křesťanskými. A toto jest nejdůležitější doba v dějinách slovanských.

Než jakých, mnedle, užívali prostředkův sv. Cyrill a Method k rozšíření této osvěty, drahocenné v národě našem? Za nejhlavnější prostředek k osvícení Slovanů sloužily jim zajisté školy a chrámové; nebo co jest pro mládež nedospělou škola, to jest pro dospělé chrám Páně; i tu i tam rozepisává se dle potřeby semeno moudrosti a pravdy Boží, kterou nám s nebe přinesl Christus, svatí apoštolové oblasovali a kterou až pesaváde nepřestává nás kojiti svatá naše máti Cirkev katolická. A protož jejich první a nejhlavnější snahou bylo, pozakládati tuto semeniska osvěty křesťanské, povykopati tyto studnice vod živých, odkudž by se pramenové zbožné moudrosti a osvícení samospasitelného rozlévali po všech delinách a údolích slovanských, zavlažovali a zúrodnňovali dobrou sice ale zanedbanou, pohanstvím zpuštěnou půdu čili zemi srdci slovanských. Ve školách těchto sedávali oni sami, útlá poupátka slovanská vůkol sebe shromáždující, dle příkladu nebeského mistra a mlékem učení jeho je krmíce. Svatí Cyrill a Method jako byli i první zvěstové viry národu našeho, tak byli i první učitelé a osvětovatelé jeho. Oni mu ukázali cestu do nebe, přivedše ho k věření v Boha, oni mu ale též ukázali cestu k moudrosti křesťanské, otevřevše jemu rozum, světlo přirozené vnitřního člověka a přivedše ho k poznání Boha a věčných pravd i tajemství jeho. A s jakou činili to horlivostí! s jakou oběta-

vostí! Láska k Bohu a člověčenstvu, láska k národu našemu velela jim opustiti zemi otcovskou a vše, co jim milé a drahé bylo, láska tato též sprovodila je přes země i moře přes hory i doly do tichých údolí našich a pomáhala jim snášeti břemeno dne i horka, oslazovala jim všecky trpkosti života.

Než to bylo toliko ústní vyučování Slovo ale jest zvuk, jenž dozněví v širém času v zapomenutí přichází. Toto teda majíce na mysli, jakož i toho pamětlivi jsouce, že člověčí důstojnost a přednost před jinými tvory v tom záleží, aby člověk máje rozum od Boha daný sám přemýšlel, dobré od zlého rozeznával a podle poznání volil, dle slov sv. Pavla: „Všeho zkuste a co dobrého jest toho se držte,“ toto pravím před očima majíce, neuspokojili se ústním toliko vyučováním ve škole a chrámě, alebrž i o to pečovali, aby Slované měli v rukou slovo Boží viditelné, psané, a z knih důkladněji poučiti se mohli o tom, co jim od svatých Bratří ústně přednášeno bylo. Pročež dovršili překlad písem svatých uz v Bulharsku před příchodem svým do Moravy započatý a odevzdali jej otcům našim, aby v přirozeném svém jazyku, v jazyku slovanském čítati mohli zjevené pravdy věčné a tajemstva Boží. A hle to byl druhý hlavní prostředek k osvícení slovanského národa, jakéhož užíli svatí naši apoštolové. A jak velmoudře učinili, zvolivše tohoto prostředku! Jazyk zajisté jest ona zázračná struna, která ducha s duchy, srdce se srdci spojuje. Jazyk jest onen divotvorný klíč, jímž sobě odemikáme i nejželeznější srdce národův, abychom vládnuili jimi. Nejpatrnější toho důkaz máme na předcích našich. Biskupové němečtí dosti se vynasnažili, obrátiti Slované na víru křesťanskou a získati zemi jejich sobě i králům svým; ale slovo jejich nemělo průchodu k srdci slovanským; neboť nebylo

slovanské. Biskupové němečtí nejzajíce jazyka přirozeného Slovanův ničehož nemohli pořídití a Slované pořád jen úpěli v limbu pohanském. Sotvy však uslyšeli otcové naši hlaholavé své mateřské z úst sv. Cyrilla a Methodia, zplesali radostí nesmírnou a za libeznými zvuky těmi volně a krotce šli jako ovečky tiché, kamžkoliv vedli je svatí tito blahověstové a učitelé jejich. Oni ochotně opustili falešné bohy své a uvěřili v Christa, opustili a sbořili modly i božnice své a na zboženinách těchto vystavělit velebné oltáře i chrámy Bohu trojedinému a stali se věrnými dítkami Božími a křesťany vroucnými.

Cyryll a Method milovali národ náš nábožný, tichý, pracovitý, ctnostný, pokoje a lidumilovný; a proto i on miloval je, jako miluje syn otce a dcera matku svou, ze vši duše své: ale oni milovali též i krásný náš jazyk slovanský, milovali tak, že se neostýchali i pěstovati a vzdělávati jej. Věci příliš známou jesti, že sv. Cyrill vynalezl zvláštní litery pro slovanský národ náš, po něm cyrilici zvané — jež všechny rozmanité zvuky jazyka až do těch nejjemnějších rozdílův podivnou určitostí, jasností a úplností znatily, a jakovýmiž až po dnes Bulharové, Srbové a Rusové pšou, vyučují a vzdělávají se. Tímto písmem sepsali i písmo svaté i knihy církevní ke službám Božím určené, a touž měrou první položili základ literatury čili písemnictví slovanského, dobře vědouce, že žádný národ bez jazyka vzdělaného a literatury národní nemůže býti osvíceným, velikým a slavným.

Jazyk zajisté jest klíče od chrámu osvěty a vzdělanosti; onť ale také míra, podlé níž měřiti může se osvěta a vzdělanost národa. Národ nevzdělaný má nevzdělaný a chudobný jazyk, jimž sotvy vystačiti může v obmezeném okrese své jednoduché domácnosti. Jest on podobný uemluvňátku, jehož celý jazyk a výmluv-

nost záleží v čarovných slovech: mama a tata. Přibýváním však věku, rozumu a vzdělanosti, přibývá i rosmanitost slov, bohatost jazyka; a úplně osvícený a vzdělaný člověk, má i osvícený vzdělaný a bohatý jazyk a výmluvnost svou proniká srdce i nebesa. Pročež ne na darmo dí přísloví: „Jaký člověk, taká řeč.“ Podobně jen vzdělaný, osvícený národ může míti bohatý, krásný vzdělaný jazyk; a čím krásnější tento; tím vzdělanější musí býti i národ; tak že i tu řečnout se může: „Jaký národ, taková řeč.“ Sv. Cyrill a Method teda vzdělávše jazyk náš od Boha nám daný, otevřeli národu bránu k osvětě křesťanské, v kteréžto osvěcenosti jedině možné jest pravé blahonárodův.

Slované, křesťané! kterak jste posud vážili sobě toho daru převzácného osvěty křesťanské? Co jste učinili pro zachování této drahdrahé perly zděděné po otcích svých? Tuším, tuším ne mnoho. Neboť dokud počet údův Dědictví Cyrillo-Methodějského nevyroste na sto tisíc údův a dokud se nestane čtení vzdělavatelných knih a časopisův oblíbenou zábavou celého národa, nepřestaneme želiti, že jest málo osvěty ve vlastech našich.

Bohužel, že ti, jižto by buď rozumem neb statkem pomoci a světlo v národu svém uhaslé opětrozžehnouti mohli, ti, pravím, mámeni bleskem cizím, odřekli se národu, zradili a zaprodali krev svou vlastní. Ano, ano, nešťastný lide máj! Synové tvoji i dcery opustili tebe, učení i velicí i mocní pobrdli tebou a styděli se za tebe. Srdce jejich zatvrzelé nerozumělo pláči Christa P. na zděch Jeruzalemských a v soužení tvém nechávají tebe hynouti. — Tak bylo za posledních věkův v prvním tisícletí tvého křesťanského života. Jak bude v druhém? —

Neňť sice ani národ náš bez vznešených, osvícených věrných synův, jižto o jeho vroucněji než o

své vlastní starají se blaho: ale počet křechetných těchto duší jest velmi skrovný.

Kdyby v mé bylo moci, nepfál bych sobě, jako jistý král, dožítí se toho, aby každý Slovan aspoň v neděli měl upečenou slópkunastole; alebrž dočekati se toho, aby v každé obci slovanské byla řádná dobře zřízená škola národní, a při každé škole knihovna obecní, a aby každý úd našich Dědictví v osadě své a v okolí svém nových sbíral účastníkův, učiniv se takto šifitelem kněh nábožných a křestanské osvěty!

Když však národu našemu osvětu přeju, nechci aby mu svítilo ono slunce osvěty, jimž vysychají srdce citlivá a ovoce dozrává jedovaté: ale onoho světla mu přeju, které osvěcuje každého člověka přicházejícího na tento svět; a světlo to jest Christus, v němž, chodí-li kdo, nezbloudí na věky. Na výsluní osvěty této rozvíjí se mysl i srdce člověka v krásný vonný květ, jako se rozvíjí kvítečko pod sluncem nebeským; a kdož by nepfál, leč duše necitelná, chudáku sprostému sehníti se na paprscích slunečka tohoto? Čiliž jest osvěta výhradným toliko právem několika vyvolencův?

Ne, ne, přejeme blaženosti, která z pravé křestanské osvěty pochází i venkovským spolubratřím našim; osvěta zajisté jestit každému člověku v jisté míře nevyhnutelně potřebna, aby rozeznati mohl, jak už navrohu praveno, den od noci, cnost ode hřichu a rozumem i srdcem svým vždy víc a více přibližovati se mohl k onomu pramenu věčnému všelikéhosvětla, jenž slove Bůh, k jehož obrazu i sprostý učiněn jest člověk. Ale ivy, satužte po světle tomto: vy draží obývatele slavných a krásných měst vlasteneckých, jichžto povolání vyšší a větší jest, nežli vesničana!

* * *

Víra teda a osvěta, jsou ty dvě drahocenné a stkvělé perly, kteréž nám donesli sv. Cyrill a Method, a ve kterýchž záloží všecko časné i věčné blaho jednotlivých lidí i celých národův, jednotlivých obcí i celých vlastí.

Slované, křestané! i my z obou dvou těchto pramenův, chceme-li šťastnými býti, váziti musíme, s obou dvou, pravim, neboť víra bez osvěty, k půvěřivosti, osvěta pak bez víry k nevěře a neznabožství vede; z blahého však splynutí víry a osvěty, vystupuje proud, unášející nás k Bohu a do nebeských stanův jeho S trudnou prací, s velikými těžkostmi a protivnostvimi většpilit sv. naši věrozvěstové Cyrill a Method vinici Páně slovanskou; štěpové nebeští víry a osvěty jen drahými krupějeml krvavého jejich potu zalivane prospivali a neali ovoce žádouci. Slované! nedejte aby zmařeno bylo toto jejich veliké úsilí a namáhání; nedejte, aby uschnuli v národu našem svati štěpové tito. — Budmeš vděčnými a věrnými učenniky sv. těchto učitelův. Oni milovali národ náš, milujmež ho i my, milujme ho s onou láskou, s jakovouž miloval Ježíš Christus nešťastné židy své. Sv. Cyrill a Method milovali i jazyk slovanský a vroucně pěstovali ho, spisujiíce v něm knihy národu našemu potřebné a užitečné, milujmež, pěstujmež a vzdělávejmež jej i my; čítejme bedlivě ve knihách svatých starého zákona, ale také i ve knihách jiných dobrých a užitečných, kteréž v jazyku tom sepsány jsou; nestyďme se, pro Boha! za jazyk ten sladký, jimž u prsou svých odkájely nás matky naše, jimž učili nás modliti se a zvyvati Hospodina otcové naši. Když však pravim, aby jete milovali národ a jazyk váš, nemnim tím, abyste opovrhali, národema jazykem cizím. I národnost i jazyk jsou zajisté darové Boží, jsou svaté práva člověka, po nichž

kdož sáhne, slušně a právě svato-krádcem se nazývá! — —

Ovšemť praví mnczl: Co tam po jazyku; mluvíti či tak, či tak, vše jedno; nejlépe bylo by, kdyby všickni lidé jediný byli národ a jeden hovořili jazyk, zakrývající touž měrou podlou odrodilost svou a aneb nenávisť k Slovanstvu.

Tito však zpouzejí se proti vůli Boží, již se líbilo, jako u jiném stvořenstvu, i v národech a jazycích, k rozkoši člověka a k oslavě jména svého svatého, tuto krásnou zpráso bití rozmanitost. Neb, jak ůlí básník:

Truchlivé byly by sady,
Kde by jedna píseň zněla;
A svět neměl by té vnady,
Kdyby jedna řeč býť měla.

Jazyk národa jest vtělený duch jeho, jest obraz a zrcadlo jeho, jest znak nejstkvělejší lidské důstojnosti člověka, nad jiné němé tvory jej povyšující; a protož věalické hoden uctivosti.

Jiný zase v nezměrné pýše a hrdosti a pohlouzenosti praví: Kdo vznešený mohl by mluvíti jazykem, jehož užívá sedlák? Ubozi nepomysli, že sedlák rovněž jako i oni k obrazu a podobnosti Božímu učiněn, toutéž krví Christa Pána jako oni vykoupen jest. A protož volám, buďtež věrní předně Bohu a Církvi jeho, jejíž viditelná hlava jest

v Římě, pak ale milujmež národ a vlast svou, jejíž viditelná hlava jest ve Vídni.

K tobě obzvláště ku konci obracuji se, krásná pleti naše, ženské pohlaví! Vy spanilé růže a cudné bělostkvoucí lilie, vy ozdoba a naděje, dcery národa slovanského a Církve sv. kat., buďtež především věrné Bohu a Christu i pro vás ukřižovanému, buďtež věrné národu svému. A tuto věrnost a lásku vět-pujte, a to už časně, i do útlych oněch ardeček, kteréž kojíte aneb kdysi kojiti budete a celovati v mateřském lůně svém. Oni jsou zajisté nejdražší poklad váš a jediná útěcha vaše, oni jsou však také poklad a jediná útěcha i naděje národa slovanského; nedejte, aby ztracen byl drahý tento poklad, alebrž hleďtež, aby se zmáhal k oslavě Boha a Církve jeho, aby se zmáhal k oslavě národa našeho a tím i k oslavě člověčenstva. To jste povinny Bohu, povinny Církvi své sv., povinny národu svému i člověčenstvu. Pročež ozdobujte syny a dcery své dvoji tou drahocennou perlou víry a osvěty křesťanské, kterou nám donesli svatí naši apoš. Cyrill a Method, aby jasný bleak hvězd těchto je i celý národ náš přivedl k oněm dvěma hvězdám Solunským, jenž věčně svítiti nepřestávají přede trůncem Boha živého, a nás ošťihati budou v novém tisícletí.

Drobnůstky.

Někdo vypočetl, že se srdce v hodině 4000krát stáhne. Jedni udávají množství krve na 15, jiní na 25 liber. Prohřát ona v hodině 18krát srdce lidské. Nejvyšší stupeň teploty krve lidské jest 28—29° R.

Tepna, na kterou obvěčuě u levé ruky proto sáháme, že k srdci nejbližší, tepá v minutě 80- i 90krát. U dítek 115krát; u starců pod 70.

Rychlost krve jest taková, že uběhne v minutě při nejmenším 125 stop. — V horečce tepá tepna 134krát za min; vrát-li se na 90, jest po zimnici.

Boháč dal v kostele na svém panství hrobku pro celou rodinu svou vystavěti. „Teď je tedy hrobka hotova,“ pravil vypláčece dělníkům, „doutám, že budeme mít v ní já i s celou rodinou svou dosti místa, budeme-li živi a zdrávi.“

Daniel O'Connell.

„Mira osvobodí nás.“ (Ev. Samel.)

Kení na světt národa, kterj by vice nástřím byl přestal, a věrnějši držel se wiry, srdečnějši milowal wlast swou než národ Irskj. Weliké, neshcháné utrpení jeho nastalo počátkem 17. wěku, Iřti, zrádou, ukrutnictwím dostal se totiž zelený ostróm *) po mnohých wojndch náctko do rukou anglických. Krawané tyrantstwi zmocnilo se wlády. Z musli bychom přáti dějiny mučeništw, dobychom dalši osudy Irského národu tuto podrobne wypisowati chtěli W Angličanech, jakž čtenářům nášim z cirkewního dějepisu od Dr. Bilky známo jest, powstala ničemným králem Jindřichem VIII. tak řečená reformace. Kdo nechěl obciel se wiry katolické, octual se w žaláti, na vyhnaní, nebo-li na mistě popravním. Sám Jindřich VIII. odsndil 72000 lidu pro wtru na surt. Tim zuřiwěji wytekali pal se následownici jeho w Irstu, dýž jim ubohé w rukou uwájo. Na sta tisíců lidu zaplatilo zde wěrnost swou k sw. wíře katolické smrti mučeništw, každj tout smáté země této stropen jest kwi wěrnych synů Iřtwe.

Čim vice wšak žitíli Angličané, tim statečnějši osvědčowal národ mučenišch oddanost a lásku swou k Iřtwi. Katolici zbameni jsou práw občanských — země wšedka téměř wyhána jest do rukou protestantských, — a wěrní wíre své Irčané, sméli jenom nájemnity, otroky zpupných Sasitů býti. Katolík nesměl se státi ani wojátem, ani učitelem, ani jakým úředníkem. Wánové (šlechta) katolicki pozbyli mista i hlasu we sněmowně, a katolík něsměl ani woliti, tim méně pak zwolen býti do parlamentu. Takowé a tím podobné krawané záleny wyhány jsou na potlačení a wyfokolení wiry katolické na zeleném ostrómě w Irstu.

Bůh zloušel těžce wěrný lid swj — awšak neopustil ho, nýbrž po stoletém utrpení wyhubil stliceným Irčanům w y-

swoboditele. W swoboditelem tímto jest Daniel O'Connell.

Weliký tento muž, nad jiné slawný syn Irskj, se dne 6. srpna roku 1784⁷ narodil w irském hrabstwi Kerry. Pohledneme-li na to, co dožal jediné tento muž, musíme wyznati, že neznáme národu, kterj by wšlečnějšim spnem honostil se mehl.

Rodičowé O'Connellowi byli jako Irčané wúbec, dobři katolici. Nabdějný syn Daniel měl býti knězem. Než, w Irstu nebylo sstol, nebylo úřadůw tu wybdělaní mládeže katolické, tim méně knězi. Tou měrou musl O'Connell záhy z wlasti smé l dáa jest do koleje w St. Omer we Francouzích, aby tam nabyl potřebného wybdělaní.

Mladý O'Connell stal se w krátce chloubou a ekrasu sstol St. Omerškých, nestal se ale, čim by jej byli rádi rodičowé měli Bůh wytknul mu jiný účel, wyláhal jiné cesty k welikému cíli. —

Národ Irskj upěl, jak praweno, odebrou wstáw pod břemeny talemého jarma, jatowým ani Mongol, ani Turek pobmaněné národy nestličil. Národ pozbyl se uel oklitráte brannou meci proti anglickému tyrantstwi, wšak bez prospěchu. Angličané dowědli hned náštim, hued Iřti a pobmody udušiti wjdy na nowo ubohé Irčany. Zatum wšak nastal nowý wěl. Osady anglické w sewerni Americe, nemohouce i nechčjice nástity zpupných pánů w Evropě díle něsti, powstaly, oblihly se od Angličan, prohlásily se za samostatné, a sstastně do uelity Angličany, je musli je uznati za swobodné. — Duch swobody, switěziw w nowém světě, wanul přes nože do Evropy a nabchnul a prostoupil tak zwrepště národy teuhou po wolnosti. W Irstu, widooucim, kterš umdlivá w boji se swobodnými Ameritany nepřitel jeho, Sasil anglický, w zemi podněcowané tu powstání z Ameriky i z Francouz, počalo jitteni. Wláda anglická sewtená z mnohých stran, poulewila poněkud ob ukrutných zákonůw, zřídila pro Irsto gláštini parlament, přitnušla katolickým práw wupowati

*) Irčané sami jmenují w tmi rádi wlast swou „zeleným ostrowem.“

stavy, zastládati stoly a učiti náboženství. Touž dobou vyprávěla i vypukla konečně obrovská revoluce ve Francuzích, o nížto v dějinách Ektwe sv. cv Dr. Vlleho stojí. Jato we jměte wibec, působil přewrat tento w Irsku. Angličané, obávající se krwawého zboweni, musili opět w některých věcech powoliti Irčanům, i přitkli katolickým práwo, že směli ed té doby důstojnity u wojště, práwnity, soudci býti a woliti zástupce své do sněmowny. Důležitý skol tento k swobodě stal se, když D'Connell stúdie své na stlách St. Dmeryšch dokonáwal. —

Francouzská revoluce, nestetick hrázi ani práw jatkých, rozléwala se zatím jako powodeň na oboje strany. D'Connell poznal její hrůzy — a záhy se přewědčil, že utehá wlast jeho jineu cestou wěsti je musí k swobodě. Necitě w sobě powolání ku kněžskému stavu, obhoblal se D'Connell na jinou dráhu. Z nawrátíl se roku 1794 do milé etčiny, a celou dusi edbal se p r á w ů m, aby již jako práwník a zástupce líbu sloužiti mohl potlačené wlasti.

Wšetrčný duch a horlivá snaha přiwedly D'Connella brzo k žádoucímu cíli. Jedwa minul rok, co byl D'Connell do Irsla se nawrátíl, a již se potáwáme s ním na soudcích jako s wýmawným zástupcem sprawedlnosti. Zajpl i duch kněžský D'Connellovi cestu ke sláwě, když powěšný ministr anglický, William Pitt, nowou rano i na stázu Irsla byl zamítíl, usiluje zhawiti sllícenon jemi samostatného parlamentu. Pitt lahobil katolíkům, slúbuje jim swobodu, nebudou-li proti zámyslům jeho. Chytrý ministr nedosel sce záměru svého — ale roztwojil národ. W jemi nastalo sprawedlné jltění, do kteréhož from toho i z Francouz kwš přitáhel. Bourky, w půlnocných kontinách 1798 wypuklé, přišli ministrem anglickým welmi w hod. Jato brawec polepeži, tak pabli wsti woci swou na ubohé Irsko. Wod jámintou potřeby obecné zrušena jsou po celé zemi wšle práwa konstituční, wojenská zálcou se ohláslty, swoboda, život i státek zúšlaly bez ochrany, veřejné porady a schůzty, ač jiná powolené zákonem, rozháwěly se wojštem, místo soudůw obecných zavá-

děly se zhusla wojenská, úřadové dostali se wúbec cizonárodním Angličanům worukou, plchy anglické, prohánějící se po kraji, děšly ubohý lid, peníze rozhřpaly je, aby hned hrůzou, hned wnadou, hned lpi jehnal se parlamenta hotow byl, zraditi sferedně wlasti. Nestřašný parlament tento sessel se r. 1800. Pitt přewel swůj zámer, Irsko přišlo o samostatný sněw swůj; zboweno samospráwy a swézácnosti a pablo centralisaci w náruč.

Když se ojudně tylo wěci bály, postawil se mladý 25letý muž, roznícený ohněm lásky k národu swému a wíre jeho, do řady hajitelůw a obrancůw potlačené wlasti. Netěba nám říci, koho minime, když se může dorozpiti, že to byl D'Connell. Zachowal se řek, s kterouž wštloupil již 1800 veřejně protl jednotě s Angličkem. „Za těchto časůw“, řekl hned tehdy na burse Dublinské, udělali sobě lidé pravidlem, na cti utrhati katolíkům. Ti když jsou pro jednotu (centralisaci) byli tak drzi, tak nestydati, že twrdili směli o nás, jako bychom i my přáli tomuto jernání a tajně účastenstwi měli w tomto spiltnutí proti práwům, wšhodám a swobodě Irsla. Takowé pomluty bohuzel potwřzeny jsou w jistém způsobu, oswědčením některých nepřátel naší wíry, nezdraných to swokeni; kteříž penezům a bázi se pobbali. — Z chopili se toho lehlowěrní lidé. Reobjawlo se ani jebiné katječky, ani jebiné řeči ku prospěchu Unie (sjednoceni), w kterých by se nestydatě nezpomínalo o katolících, jako by podporowali zámer, kterýmž wlast nasse i o jueno bude oloupena. A když medle powstal, aby wywrátil sferedně toto na cti utrhaný? Kdo! — Z musimel se před odličejem wlasti své očistiti od přitčtané nám zbablosti této, muimel oswědčiti, že to jest hanebné utrhačstwi, bídná lej a uejřerednější nařknuti, které uwrhl na člověka nebo li národ člověk, říká-li se o nás, jako bychom chtěli w zákonodarum ohlebu stiti se w jeduo (centralisowati se) s wellou Britani. Mám za to, a se wnou zároweň smýšleji zajisté wšlídni, dož mne slyši, jakož i Jrowé katolické wěsměš, že sme rowlunowáni, směle se postawiti proti to-

nuto uáslí a potlačování, a byl proto odpor náš proti záhubné, hanebné, nenáviděné Unii, křovavé zákony utrpené obnoviti se uelý: nebo pak bude důkazem naší cnosti.

Dřákým slova swá: my lépe ude- láme, podobáme-li se raději jesti jebnou na milost protestantským bratřím svým, než abychom švárálili zákeřnicou vražbu vlasti své."

W několika těchto slovech obráží se jíž síla ducha D'Connellowa. Před obličejem nepřátel a vrabů milovaně vlastní, obháil tento 25letý muž tajný dusse své. Slovo jeho ujal posluchače. — D'Connell stal se panovníkem ve věrných srdcích irských, ačteli mu nebylo dáno, ztostotati hned první ranou centralistické slovy, kterýmiž fewell Angličané na novo, a sice tuzeji, národ Irský — Minulo wic jak 25 letůw od té doby, prvě než se mu postěšilo wynhnutí katolity z etrectwi, dobytí národu svému čestně místo mezi národy swobodnými.

D'Connell stal se, jak jíž praweno, právníkem, a wušl se jím sláti. Bylat to jed i u a cesta, kterouž působilí nichl ree wlasí swé. Wýtečnému hnu nepřestane země otwěclo se tudýž wzrušené díe. —

Neobtěžná znalost práw a zákonůw, uchwěbní důwtip a wýmluwnost, které edolati nelze, jeknoty mu nelotilo sláwu, něbrý rozmněžowaly lajdým dnem důchodý jeho Než D'Connell peněz nehledal. Při ussem, co činil, samoli se obrátil, stráslí milowanče národu stwěly mu ušlawicně ua nyslil. A prote stal se D'Connell záhy powěslným zástupcem i dýdého líru Irského, i pronáštědewaného duchowenstwa katolického. Anglická wláda počínala sobě tetiž i w té věci welmi hanební. Ji se zdál lajdý, sčezloli sobě dohol u lídu Irského ráwěry a nabyt wáhy néjale we wlasí: nepřitelem býti, kterého trpiti w zemí nelze. Dřub takowý síhal nejwice kněze, jelikež byli nejwěrnější přátele ubohého lídu. Neprawest néjakou towede sobě ledbo wýmýslit, a wždy se líbě najdou, kteříž sebe zemnější sež berou za prawdu. Takowým způsobeu jednala wláda proti kněžstwu, ačteliw i jináť mnohého sličet-

ného wlasence obwínowala je spínutí, pohánkla na soudy a wýwázela wen je země na daleké ostrowy jako zločince. Jalešní žalobníci a swědlowé, porušení, uplacení porotníci a soudcowé byli w těch wcech ochotnými womocnými ničinností anglické. A proti takowým nesličetnostem wýwstal wýmínowný D'Connell sílu neobroženého hrdiny. W krátce třáslí se před nim hanební zrádcowé, a po celém Irsku roznášela se sláma jmena jeho. Wšsal D'Connellowi bylo wětší dílo Bohem wýměteno.

Ministr William Pitt, ušluje zníčiti samostatný parlament irský, připowídal katolíkům, že pať úpně swobody desáhnu. Irský sněm zmijel w anglickém, a ubozi katolici neobdrželi — ničehož. Ministr odkamal je na novo, a oni počali na novo dobýwati práw swých. I powstáwaly k tomu konci mezi Irčany spolty, a D'Connell byl ob r. 1809 nad jiné činným udem — byl duchem melické, po celé zemi rozmětného spolku katolíkůw

Náslí a útísty, činěné lídem, a tim wice národním, wýhýwaji bezděky odporu. Nejináť tčto se w Irsku. Potlačení národ byl by rád rozbřil a swohl k sebe efowý, jímž ho septal osmetný Sasiť, ale wšeliké pokusy koncúwaly se pesub wždy stejnou mčrou — úpadlem, perážlou, tušší porebeu, žalostnější bidou ubohých petlačencůw. Tak sšlukti se n. p. pti leuci minulého wělu wlasenci Irští w jeknotu, ped názwem: „Spojemi Irčané," a zamýšleli rozbřiti anglická pouta. Angličané wedli wállu k francouzskou republicou, řož w Irsku wyrazil oheň hnetu proti náslí, wýpuklo powstání. Než, mnoho-líž máže líd necwíčenný a nezluštěný, líd beže zbraně, bez wábčůw, bez usjedneceostí proti wálečné moci? — Wossto anglické rozpláslilo hofy lídu rozjiténého; země dostala se pod moc wojenskou, sčytrali Angličané zmlčli pať při té příležitosti poslední známku irské samostatnosti (autonomie), zníčili práwo sněmu w Dublině. *)

*) Sjednocení parlamentu irského s anglickým, čili tal řečená unie, byla pro Irsko w tolikém ohledu ofudnou ranou. Etám

O'Connell byl tehdy muž pětadvacetiletý, když se bylo posléstělo Pittovi, pfenesi sném iřtš do snémotny Londonsté. O'Connell ejmal se, jakž jme již pomověli, různým hlasem proti zradě, proti nové křivbě, spáchané na iřtém národu, a byl ed této doby účastněkem wšlech wluštěných jednot, wšlech prdníání k oswobození Eirke a národu cestu zálona. O'Connell, jsa opratetorným wlastencem, znal welmi dobře žalostné osudy své milované wlasti, a cítil hluboké rány její nejinál, než citi matka bolesi plebu svého. Nástiné posly k oswobození národu byly pejn uarné, a wžaly w efměš žalostný konec. Dívaje se elem swatě wlastencké lášty do minulých časůw snadno nahlědl, že cesta, kterouj k iřtš porobě zameden jest uhnitný národ, newebe k cíli. Musíte se tedy uherditi na jinou dráhu. O'Connell nassel tu cestu, a jat hnedle uwidime, zázračnou mocí slewa svého strnul za sebou celý národ.

Zatč na hře již ičene, powšawaly během času, rok po roce, rozmanité spolkly k oswobození Irsta. Irčan mlaje wru uade wšefce: celý károd pohrdnul raději swobodu než aby si ji byl ztoupil zradou wiry katolické. Teuže ro swobodě, žábal přede n sium swatá práwa swědomi, swobodu wiry. A tubíž stalo se, že uade wšefky jiné spolky wynnla jednota katolická, ušlujici o emanicipaci čili wzwolnění katolické. O'Connell wznacoral se hneb ed počátku (1809) jako horlirch a dělný úd její: on stwěl se mezi předními podpůrci swatě věci této. Než polub nebylo muže, ježto, reznicený láštou k ubohé wlasti a postlacené wjše národu swého, uesil wšefky strasti a teuh, wiru, naději láštu redátim swých hneb ed dětinšwi w e srdci swém, polub nebylo Irčana, ježto se naučil cititi citem, mluwiti ke čí litu k srdci jeho; polub nebylo hlawný, tu kteráž by se přiblasti mohł celý národ, polub nebylo

bluhy země Irsté obnášely před spojením jen 20 milionůw liber sterkingůw: Angličané měli ale bluh 446 milionůw. We snémotně Londonsté mělo 169 poslanců z Irsta jedni — uerpuštěne jich ale wic než 100 atb. atb.

wůbce, kteráž by slowem swým panowal w každém srdci, jehož slowo a hnutí by znało celé zemi jako žalon — po tu dobu nebylo naběje k wlejštwi.

O'Connell dobře cítil, čeho třeba. Jsa účastněkem účastněkem každého podniknutí pro dobré milovaného národa a Eirke, dohýwal sobě nesmrtečný muž přede wšim wštecnu wšmlownesli swou na soudech jmena po wšši zemi. Wic jak dwadcet rokůw sloužil slawný Daniel za ebhájce chudým, postlaceným robátům prvé než porostal, aby hlasem swým emráčil nepřátele, uaslitily, dráče a latany Irsta. Duch jeho uyrál — záměry došřely, Bůh poslynul, a O'Connell stannul jako před dáwnými wěty Mojžiš — co wůbce a wyswoboditel w čele národa.

Byl to r. 1283, když uerila Irstu hodina tato zádeuci. O'Connellowi bylo tehdyž bez mála 50 let, srdce jeho wšak hřečo plamenem lášty wladenedě, clo jšřtelo se milestnesli k robátům, šřšelo hněwem neudnšisi proti neslechetným utiřlowatelům angličtým. Z wyrazil na ně O'Connell jako lew, kteráž byl rezrazil dwete lke, w uš hř bitall. Po tu dobu letali se křiwí soutčové a pedwedníci zraťu i slewa jeho na seutčy: dd té čywilé wšak tčásto se před nim celé Anglice. Křeči, kterouj en počal mluwiti k lidu, počal wclati a hroziti nepřátelům jeho, z uš Irčana uisbo se neuadál. O'Connell zamítli k cíli swému rezměřeným křelem a cestou zálona. Spojil se s horlirchým wlastencem a na slowo rezatým práwníkem Epeilem, založil nejprwe nowou jednotu katolickou, kterouj hodlal krajany své wšřhneuci z ešutně emráčenssi jejtš. „Irsto Irčanům, swoboda katolickým!“ — bylo zewným heslem. Prwni pečáťwé jejnety této uebyli slibni. Dne 25. kwětna 1823 sebrala se šřžřza nětolika přátel této věci. Zantš, ueuhletný posojil w jšřtém knihšpectwí Dublinštem byl prwni požehnanou siyi, obduj rozšsel se hlas po wessere wlasti. Rychlýj zřšř, mecné půsebeni a žáduci wššlešty došwědčuji, že se po dneš dny ději. A dotčené porobě dne 25 máje sešlo se jeneu s mužům. Byl to nejwěrnějši toliko přátel O'Connellowi. Byl to se wšak mátem

rozestly, kdyby se byl nedovršíl vymlé-
 žený počet. I musil O'Connell wem wy-
 jiti, a jiných několik nášlim téměř we-
 hnati na peradu. Aposfal Bůh byl s nim.
 Než minul rok, náleželo k jedné kato-
 lidě na sta tisícůw lidu, w několika le-
 tech počítali se údowé na milliony. Duch
 a slowo welikého muže budily mrtwé k
 žiwetu a rozléwaly zápal pro swatou wěc
 mezi mŕtwezi staty. Jako newý apóstel
 powstal O'Connell. On posáčil wšedny
 síly dusse swé, celou snahu žiwota swého
 jediné swaté wěci této. Před nim wy-
 stowili již nejedni pedebné hŕsto: nišde
 wšsal podobným způsobeu, podobnou wá-
 hou. „Wy chcete.“ tak titkwal při tisí-
 cerých příležitosťech k zástupům, „wy chcete
 býti swobodni?! Dobrá! Powim wám,
 kteral jest O'Connell swobodným, — a kdo
 jest swobeden, kudeš jim. — Wy se
 chcete wywolnit? Nuže učítež to — a
 pak jste wolni!“ Slowa tato působilá
 izto klesl, ed ušl k úšlim se nesa —
 lid je epétewal, národ pečil, co to jest
 býti swobodným, a že i on jest po-
 molán k swobodě. A jatež ušlwinil O'Con-
 nell, nejuat sebt pečinal skutečně. On
 se ušofil před anglickým konštorem, ne-
 telal se moci, nýbrž smál se jejich hne-
 wu, on křičel hromotným hlasem: „Ira-
 webnest dejte Irsku!“ zárewit ale hro-
 zil kstwu Anglii; on wesal celým hro-
 dlem: „Swobedu katolíkům dejte, šic
 otkešem základy protestantské Anglie!“ —
 Knejštwé irské ujal se wlasenýchch be-
 humilých swah O'Connellowých, a jednota
 katolická rozšířewala se jako proudem na
 wšle strany. Lid porozuměl slowům
 swého oswoboditele, každý katolík,
 jenž ho šlyšel, stal se oblasem jeho w
 nejzajšších končinách Irské země, a řidil se
 jeho příkladem. Angličané šruuli, wi-
 teuce, že irští etrokowé uctyšnewu
 moci jako pteš nec swobodnýmli se
 šlali.

Setneta katolická, záložená r. 1823,
 rostla zágráncu moci — a působeni její
 bylo nate nšedo pewyššeni. Katolické
 Irčané pozna ihši se duchem, i počali
 mlumiti a jednati jak šlusi na swobe-
 du etčonny Angličti náššnici z po-
 čátku smáli se tomu žebračěmu prapřobu
 a počínáni jeho, než, w krátce přestla je

chut k úšměššim. Žebračě národ přestla
 žebřati o swá práwa, on je žábal,
 on jich užíwal, a celé Irsko pohybowalo
 se nowým žiwotem. Woc swobody rostla
 každým trosem jako lamina: slowo O'Con-
 nellowo šlalo se lidu zátonem, bylo pra-
 menem nabšeni pro swatou wěc, O'Con-
 nell byl práw než minulý dwé leta učí-
 ním panownikem w Irsku — milšono-
 wé poslouchali ho. — K wywedeni welí-
 kých wěci w obcích a štátech potřeži jest
 ale peněz. O'Connell pušil došawádni
 úřady swé; a pramenové důchodůw pře-
 šlali mu tudíž téci. Weliký muž, nišdy
 nesšetě peněz pro dobrou wěc, w krátkem
 čase byl by šam štal se žebřákem, kdyby se byl
 žebřáčě národ dobřewolně nebyl ušlano-
 wil na tom, že chce platiti dan pro oswo-
 bezeni wiry a wlašli. Wlaššeni wšdowé
 lidu nawřšli, aby každý úd jednoty kato-
 lidě odwrátil měšicně po penízlu (penny)
 k potřebám jednoty. Lid ušopil se tohu
 náwrhu s radostí a jednotě katolické ot-
 wel se hojný pramen znamenitých důcho-
 dům. O'Connell uměl poskládw těchto,
 kterěz šnšstell šhubi brati a robáci jeho,
 ujiti proti bohatým utišlowatelům a brá-
 čím anglickým. Z přkladnic jednoty ka-
 tolidě posštwewala se podpora nuzným
 nájemníkům irššim, proti útíštům úřadům,
 ž ni platily se wřšlechy při šoudčch, šte-
 řšuiž wšlawa šřhala herlitale o čest, swo-
 bodu a práwo úřadůw, šřhala bejownitý
 pře swobedu wiry a Cirkwe katolické.

Irčané proburšwše se ke swobodě,
 obrátili již zjemně dimolou záššl a uená-
 wist proti došawádnim petšlowatelům
 swým. Žitění restlo každým dnem, a
 byloby, kdyby bylo propuklo štwamým
 powššaním, epět se šlončilo nopeny pa-
 rážtu lidu, nýbrž i potkeweni swo-
 body irské. Wšlawa toužebně na to
 čelala: wjššo ušlo již nabrouššene šlawe,
 ušlo přidyššlané bodáky na Irčany. O'Con-
 nell znaje ofuty swé wlašli, wěděl dobře
 zámpřly wšlady, a předwšlwal šonec nášš-
 uého beje, kdyby se powššaly národ, kte-
 řž ed wšlůw nešwěl ani nešiti žbraň,
 bez wšdowé zšyššěňch w dimošém wřtaku
 žbrauě šopil proti mecným utišlowatelům
 swým. Aposfal ušaje w rukou swých šřdce
 lidu, swabnc odwrátil robáky swé od tohu
 nebezpečného pro swobodu úšlali.

„My ne chceme bojovati zbrani,“ hlásal i kázal D'Connell při každé příležitosti. „My nebudeme bojovati, neboť není nám toho třeba, — jeť to což nelibí slého, nýbrž i hrozdí slého. Myť sobě nabudeme práva, kterýchž neumáme, pomoci práva, které máme. Křowané witéžstwí mívá w Irwi, kteráž wplita jeť, samo zářdel norožů kėjú a konečně porážky: ne křowané witéžstwí, dobyté zbrani polože, zbrani slow, přestředčení býwá po každé witéžstwím dofonalým, lonceňm. Takowé witéžstwí newolá o pomstu, kteráž i nowým bojům i newým witéžstwím webe, posléže opět jenom i přemožení a záhubě. My ne chceme bojovati, neboť nepřítel náš srdnatější a udatnější jeť, silnější na počet, na zřusenosť wálecnou i na prostředky. Než, my mu nebdáme na olamžení ani polože ani ordeku; ou musí, čtěj nechtěj každé hohiny, dnei i noci, na hohedy swých i we chrámech slyšeti hlas náš: ou nesní již míti myšlénky, kteréž bychom jemu nepohatili, raděsi, kteréž bychom jemu neztřpili, spáni, i kteréž bychom jej nevytřhli! — Tak mluwimál D'Connell — a národ uposlechl ho i wybal se na cestu odporu zátonního — mrawni ho.

Bylot pro Irčany welité štěstí, že se jim dostala některá práwa, kterých jsmetě i my Slowané, dity Bohu! owšem teprwa 20. října roku 1860 dostihli. D'Connell a Irčané mohli swobodně mluwiti a psáti, sřromážděni a perady míti, měli práwo i peticiu, směli weliti sobě úřadnity obecni a poslance. — Náred byl owšem hrubě neznal a zanebhal tato práwa: D'Connell naučil wssal robdity své wážiti jich, naučil je užíwati jich na zdar swobodny Cirkwe a Irsta, „My musíme,“ řířawal welitě tento mlowník národu swého, „my musíme netolito dnes neb zítra psáti, žádati, spolcowati se: ale my musíme den co den mluwiti, den co den psáti, den co den žádati, den co den musíme se spolcowati, postud nedosáháme cíle, nenabudeme swého práwa. Myť unšime u nawi ti trpěliwosti nesprawedliwých protivníků swých! — Zbnaje pal sam weblé zářaby této, přiwelil tubž i národ i podobnému jedbnání. Řeč, schůzky, petice sřihaly jedna

drahou, a každou smítowalo se i jedné a též věci, i dobytí swobodny pro wiru a národ. — Takowou měrou ale utrpěli Angličané porážku, prvě než wssli na bojishtë, — a porážka tato, bez boje a křwe proliti, opřowala se každou schůzkou, w níž mluwíl D'Connell, a rostla každým tisseem nowých úřúw jednoty katolické. Newědouce sobě z počátku jiné rady, a netroušajice sobě zřusiti práwo ku spolčowání, musli se angličti dráčowé owšem nelibe díwati na zřisti síly a swobodny katoliktů uřtých. Ze ani křil w nowinách ani tajně pletichy a pille mnoho jim neprosněly, neshybělil se chopiti meřejných. Nejprwě namitili na samu hlavu irského národu, na D'Connella, zadawše proti němu žalobu, že řeční při weřejných schůzách bouti lid. Než, soudcowé wybdali nález, že winty na D'Connellowi nemalegli: wesskeren národ jářal — a co mělo býti záhubou, bylo pramenem nové síly jednoty katolické. —

Mrawni witéžtwi Irčanůw, a moc, kteréž si dobyl D'Connell, přiwelil nepřátelé potlačěného národu irského i tomu, že moci zřkonobáři na parlamentě užili na nemo proti Irským. Dne 10. února 1825 předložen jeť návrh i žalonu, kterýmž zápowěd wybdána jeť proti wsselitým spolktům politikům, spolu pal ustanoweno, aby ani schůzky nebo-li porady stranu psířemáni petici cíli jářosti netrowali dle nej 14 dni, ani penize na wylohy při souděch weřejných sřbirati se nesměly. Nároh tento učiněn jeť žalonem, a celá země poznala hneď, že wlastně jenom proti národu irskému wybdán jeť. Z počal se lid wssude jřiti, a náslem byl by se sřitil i powřání. Než, D'Connell a přátelé jeho odworátili opět jako strážni angelowé od každého nebezpečného kroku a skutku, sami wssal neupustili ed zámeru a díla swého. Nowý žalon, čelici proti nim, zápowídal politické jednoty a spollky, peněžně sřbirky na práwni wylohy a sřromážděni trwajici po delši čas: D'Connell pomohl sobě i robdálům swým welmi snadno z nalícené nesnáže. „My nebudeme, my nesmáme jednati proti žalonu,“ owvědčowal wúbee: „nasse jednota nesmí se od dneřta jmesnowati politikům spolkem: onak jeť je,

dnocu pro wektajne poučowaní Dn
dnesta nebudene sbirati peníze na právní
výchově, ovšem ale na podporování chu-
dých a nemajetných. Násle schůzky ne-
maji trvati déle než 14 dní. Dobře! Uči-
nime, jal meli záten: myš se rezejdeue
dnes, a pozítí vrátíme světlani l nemé
schůzce, lu pokračování dněsního šbro-
máždění." — A tal zdučue jest enšsem
peněžad jmene: ně eie žůstala, a D'Con-
nellowi tal přičtye příležitosi, trpčím
bičem slova svého sličaii nenáwiděné
Sasidy, (tal přeztíwá Irčan Anglicanum),
a ličuii nemé křiby a nálišký jich. We-
lité hromaty (meetings) čili schůzky lidu
neobhýwaly pal se již toliše w Dublině,
ale po wštech krajinách: půstotice na oži-
weni ducha, odvahy a síly w nárečě.
D'Connell, Sheil a wad jiné wěrahý od-
danec a seubrah D'Connellow, Tom
Steel, *) jezčili od místa l uistá, a šbe
solow je utájali, wykubili a ualezli du-
wěru, odhaněš, nadšeni lidu l ič šwoti
wčti, jezčito byli nepřisteli. „Nada me“
— woláwal D'Connell we schůzách
těchto: „nadarme tuje zbaběla wláda ty-
ranské záteny proti nám! wšit ji dwe-
deme obperowati; — katěci iusti neu-
pusti ed špěstím a porab, rečud udečbu
deu šeké emancipace, udečječu šwebedy
W hlubetě pešete přestili jšme před
relem u angličtých štarčšnow e šwé záteny,
o šwé práwa; než wláda zawihla naše
přesčy. Dnes ale žádáme již úplueu,
defenšionu šwebedu l ez wštelitěho žtenění,
bez újmy, bez wšymněl. Wšy je již ue-
přosime, my dšene! Křta se nám šice,
že přostředel ten, že ta cesta ucače l
čili; já ale prawim wám, že jest debrónu

*) Tom Steel, redem a wicem protestant.
zajišči jed. u z nejštelčotnějšich lidu, eo jich
jemé uesla. Anáwidě otroctwi, pešace
wani nárečow, celou dušiu odrau wal se
wřené w špi. Žečim žaumentě patly,
wřenowal wšedno jmění šwé na wšprawu
jebně šebi, čtječe křščenú na penec kou-
picim e šwebedu Španělium. Wššal přiš-
šel pozdě. Ž wššali wšjel jalč bebáč,
domá wrátil se učiněný žebřat. Šlechětný
muž neželal wšal žtraty šwých štálůw.
Šam přestáwaje na ušle, uenšlawal př-
celý žiwot ušlewatí e dobře šwěho náreču.
D'Connell žššal jej mečutným šlowem
šwým: Tom Steel šal se jeho uceyuitem,
šwšem, šluchou, šiněm.

postředelu, že jest jedinký. Pokud se
na Angličany šitěšti šmáče, pohrdli jicu
přesčam: naššimi, byt byly sebe šprawe-
dlivějšši, šwemnějšši: jenom tobž jim ne-
bezpečenšwi brojilo, račiwali se ponížiti
l wššlyššeni hlajšim naššich. Wž, tety
mějuncž šwěštosii a ducha, nebo Angličo
hýne; mějme ducha, neboť yáb jeho se
křžži; mějme ducha, neboť jest ponížene
a šesšálé!" — Tal ušlowawal a pedo-
bue prawdy opělowal ohromný řečnik náš
při wššelité příležitosi owššem špocu l to-
mu wšbyjeje lid, aby ani dost málo se
newyčyšlowal z koleje zášona.
— Náreč upššlechil wáče šwěho. —
Angličo křásto se křžni, že se něšolštrát
šitě šicé lidu pozdwijšle proti šaršim
křiwčani a hřičum jeho. D'Connell ně-
řel o tom, a drže šam na uždě rožšlěný
náreč, na jewe dáwal Angličanum, že
ža nim, an je domášš šwatyč práw
šidštyč, šteji půl millienu mužůw šlow-
wých, meče se šopiti l peuběmu šwecu
a hnuiti jeho. Šchůžky, šněmity, šječdy
uwožili se, lid hřnuí se l nim odewššad
w něššilněčyč žášlaweč, uštyč wššal a ni-
šce nebylo při uždě ani té nejmenšši kouř-
ly. Mec angličtých tyranůw šlášla, a
wejte, unaweně bđěnim ušlawičněm a
hřičlumi, nawyšlo poššje čilému žiwetu
a pehybewání i arobšinu w Irštu.

D'Connell dobyw telčejm žpřšo-
bew dučowoni wlády w nárečě irštem,
uěš tety pojiššitěne pale l dalšši činnosti
šwé. Ž ueměšštal učiniiti drubý rožšebný
šwé. Wšlyž tal parlamentu r. 1826
naššaly. Pokud nejuěš iršky katolík dáti
hřad šwój něšonu jinému než přctestantú;
ž katolikuw zajišči nesměš nitdo šetěti we
šněmu; a šce newabil žášon, wadil žwyl.
Pěšud rečewšal šebě nážrawit iršky dáti
hřad šwój jinému, ščě kut pánu šwěmu,
uěbe šenu čtěl pánu. A šlowowu měřen
dalo se, že w parlamentě Londouššlém
šedawali teněč šami nepřátelě wiry kato-
lidě, i šwebedy iršče. Tomuto poššelni-
mu nekádu musil D'Connell přece wššim
učiniiti přitřč. Šlowe jeho, šaž prawene,
bylo celému náreču rozšawu, a šlowo to
wšelo: „Nebbejte na šwé pány, šoho by
oni čtělú uiti w parlamentě. — Wšy
máte w tom ošledu plnou šwebedu, ne-
menšši než oni. Wšteč šwý šami šwe-

bohuť, bez ohledu na své pány; vaše jenom přátelství národu a spravedlnosti.“ — A hle, uložalo se hned při první volbě, jaká jest moc a síla sedmectných katolíků: vešichni téměř poslanci irští nabýli ve sněmu místa působení jednoty katolické. Stevo a kynuti O'Connellůwice více vybdalo než dávných zvyt, než stříbro, kterýmž sobě přemě lupovali blasy boháčů angličanství. — Veliké toto uctěžení irských katolíkůw rozmnožilo strach a vzteč mezi nepřátelství O'Connellůwými, národům ale dbalo chuti, ducha snělesti a důležitosti krotím a činům.

Přemít se o tom, že nikdy neokroží se se stoku po kofisti, není-li právě tím u sebe ujistěn, že je i tudy uctívá. Největší počínal se k tomu zmužily, reťowitý O'Connell. Z přebýwidaje jistě witezství, učinil posléze krot, jímž mělo wywolněni katolíkům defonáno býti. Roku 1828 nastaly nové wolby poslancům čísti sněmowitím. O'Connell powstal a hlávil se nejčastěji za kandidata w otčině své, w krajině Clare. Celá irské angličtá letla se toho krotu O'Connellowa: hnutí, jistření, činnost panowaly na wšech stranách. Tím smělejší a různější byla ič náčelníka jednoty katolické. „By chcete mít katolika w parlamentě“, tak je eswědčil k wolitelům Clarešským O'Connell. „Máte dobře. Z wolte si tedy katolika! By pak zwěděli Angličané, že to mimate opravdu, wywolte si uine. Křát se trám sice, já že práwa nemám, zwolenu lžiti. Než to jest lež. Já sice nemohu, já nechci složit přisahu, která je žádá eb udá parlamentu, awšsal uoc, kteráž učinila parlament může lež zrušiti tuto přisahu a já ležim se sílnou naběji, že wywolite-li mne, nejistější nepřátelé naši donuceni budou, odstraniti překážku, kteráž bráni zweleným et udobu, dostáti powinosti tu Itáli a wlasti. W detené přisaze má každý eswědčiti, že jest obět ušše swaté a wzhánání pány Marie bezbožným, uoblátřím činců. Takowen přisahen nezpravnim owšem duffe své ušty. Já to dopřeti ctihodnému souzei i swému, Besycheni Fitzgeraldow. On složil již jedneu tuto přisahu, a žádá hlávu wassich, aby ji poznou složiti mohl. Woliteléwé hrabství Clarešské! máte na wybranou mezi mnou a panem Fitzgeraldem. Dčáte-li zwo-

liti mne, ubezpečuji vás, že bezbožné, rouhawé přisahy té na blouze nekube.“ — Tento přisáh O'Connellůw proleť jako blest wesskeré Irsko. Katolická jednota oběwila zářowen herlimou činností obgláště proti nsswate, kterouž by jim bylo wictěžení mchlo pli celé jistotě z rukou ufkouznuti. Angličané teiž ctěwisse Irštemu národu swobedu a práwo národní, dali mu krotalku a naučili ho, zopijeti w ni své hote. Nejistědřeji nšsal powáwoli páni bráči angličti pekeluž tento nápoj nebečému líbu pti w olbách, wědouce, že pak učiní opily wolitel, co mu rozlže pán. Tuto nešet musli O'Connell a ptátelé jeho předewšim přetřnuci. „Chcete-li zwiteziti“, pramili jseu k líbu, „musite předewšim přemect saui sebe. Zamajte se slibem, že nečrete, jeřnd wolba trwati kube, piti krotalky!“ — A hle, lid zamázal zapřisáhl se, i dostál stemu: katolici zwitezili. — O'Connell byl zwolen za poslance do parlamentu.

Teuž téměř bebou kassel čas, na kterých obmezeno bylo práwo spolicowán. Z powstala na newo jednota katolická w celé čhwalé zpřisohě a moci sa t: s ni nšsal ebnewitý se zářowen lože Drangistům a stoby brunwidé. *) Čtení a pářty mezi katoliky a stranami smitno ebnowewaly pak se zo wšech končinách irských. By uechlo té bebý O'Connellu w Irsku, bylet by zajiště přislo k zalesněmu kweprolitu. Než, jako mlawirol urubdy, tak mlawil O'Connell i nyti. Zapřisáhaje národ, aby se nebal nšteraf pchuceni k uásitřím stulám, přitřemínáwal tu lítu: „Křeloli uásli bře na pamec, swobody ueni hote. Křeloli ušsi zářowen, jest zářowem wlasti. Křeloli wás wphizi k odporu proti jářonám, w jářuku wás wybdáwé. Křeloli trám hláfa pe-

*) Drangisty uawýwali se na počátku jenom jako předewšetn soupeni krale Wšima III. z Dranie. Fežběji stalo se slowo te názwšsem celé strany protestantské w Irsku. Strý pak počali katolici za posledních let minulých steti žalovati spoly k bebýti práw ebcaustých, šlalli se protestanti a jřditi proti nim obgláštui jednotu Drangewenůw. „Zachowati ubohý národ irský w haubnem uřiti a etroctwi,“ — bylo ucelem zřepewěšné jednoty této, kteráž po duššni téměř den eb nšpraweditřepo usťotrani třečo nempujila.

wláni, prády nad vámi se dopouští. Chraňte se ho, utíkejte před ním, chepte se ho, rozbíjejte ho úřadům, ať se s ním nalozí jak zasloužil, ať se mu stane po právu. Irčané! nepřátelé vaši měli by to za veselo, když se jim posvětilo vídění váš, an ruské a přestupujete zákon. Vaši ušifrowatelé nejdají sobě leč wídění váš egyptejné k powláni, nejdají leč slyšeti kíl porokalský proti wšák. Dnit se tudíž natějí non hč záminek, aby wás hůř ještě než posub utířowati mohli. W ten den, kteréhož se Irčané nchopi nášli, zbaveni budeme uezřeteré nádeje, swobodě sobě poznown dokyti! — Irané! táž se Wás, milujíte-li wlast? — Ano, owšem wy ji milujete. Nuže, hleďte, ať neshyřim e nepotátcih, o zmatcích, o tajných spolecích, o pilckh a pedebných pletichách proti wšák. Zrpt. sice, ale beweláwejte se práwa swého. Budte pístupni zákonu, ale jádejte práwa. Budte wěrnými pedbanými: nitdy wšak nepřeháwejtež bři křesťaný státcůhmi.' — Takowými řewy posvěřilo se D'Connellowi, že zřel křowawený a rozčilený národ ed wšelských křesťaw nezákonných, a tudíž w níwec e rátiw usílowáui nepřátel, přinutit e ládu anglicow, že newědouc sobě jiné rady, sama e wyřel-nění kat křtaw usílowati přecala.

Préc wšak než o práwinu tomto witéžniw katekřtaw promluwime, slyši připemcuenti, že owšem již před tim nělteri státnici angličti hleděli dokyti katekřtaw etnáthč práw ebčansthč. Zij pedwědný ministr Pitt, kterč byl Irse k anglicowmu parlamentu připental, slytil ja náhradu, zjednatí katekřtaw úpřne swobodou swědění a wíry. Než, neposvěřilo se mu. Na slowo wzatý ministr Canning, kterč byl hued ed roku 1812 až do suntu ředečně usílowal o katekřtaw emancipaci (wywclouění) nebyl s te, preraziti se záměry swými. Zřicere předsudky, ebylšstě wšak sob e člá katekřtaw pářaw anglicthč, stály tu na odpor hlasům sprawedlněstí. Než, mezi tim, co byl D'Connell zápračnou moci slowa swého k newému žtwotu křisl a pozdwihowal národ, šal se Wellington přednim ministrem w Angličawch Wellington nebyl nitdy přitelem swobody (owšew ale w jistém ohledu jeden z náčelníw

učytatel jejích w Evropě). Wida Irsko celé roztrawšené, a znamenaje, že nelze moci wojensku potlačiti jákonní snažení celého národu, hoblal úšifřim stibowánim přiměti horlštele irské nejprw e odkladu snah swých na potojnějši čas. Než, kajrý mohl předzwiadati, že šlibowé tite, nejdeuce Wellingtonowi nikoli ed řdce, za řekojněhč časůw byli by přišli k zapomenuti, a přetož také katekřtawé iršti neupustili ed swého. Wšlebeky wcelb křthč do parlamentu a pobnutí w celé zemi, donutili řesře Wellingtona i druhé ministry, že sami pedati musili náwrh zákonu o wywolnění katekřtaw.

Slawný a památný ewen parlament etwřen byl dne 5. únera 1829 D'Connell dostawil se na swé místo. Země anglicá etřásla se katekřtaw, kdž byl wšel náčelní irského národu, D'Connell, de sněmowny. Protiwnici, připraweni na příchod jeho, chtěli mu zabrániti přístup. Z jádaji na něm přřahau, kterouž by byl musil zapřiti wíru katekřtaw. „Zá přřahám“, eřwěčil D'Connell „wěrnost králi swému a wšsem sprawedlným zákonům parlamentu, nesležim ale přřahy na petterzejni eřpadictwi a rouhactwi. Z jádám pař, aby mi přáne bylo přewěti dokře práwe swé.“ — A toho mu nitdo brániti nesměl. D'Connell pozdwiwl uccuh hlas swój, posluháci, řebowé musili pař přřicuenti mu plně práwe, a po řech letech ujal prvni katekřtaw opěť místo náčejitě w parlamentě. Někde se tak snadno mpsati, w jaké boje se wydal, a jakowého witéžniw dokyl welský tento muž Boží. Protiwnici sebrali wšsedu sílu swou, aby w níwec obrátili sprawedlné úšli přátel swobodě i katekřtaw. Wranglšle w Irsku byl již přwé řewelali na pemec náčelníka swého, wojewodu Cumberlandstěho, bratra králowa, řpau pař úhlawního nepřitele wěci irské. Majice peněz, a celý welsk, rozřřili pletichy swé po wessřeré zemi, a šřicrali podpisy proti jádosti millionůw katekřtaw, domáhajících se wywolnění. We wšech newinách, kteréž byly we slujbě jich, zuřilo se proti ministřaw, ušřěž i proti samému králi; ano, králi hřozilo se, že pedřřse-li jakewšelkwež jádon, připoušřejici do parlamentu katekřtaw, zároweň bude

těž museti podepsati listinu, kterouž se obtíž tránu; nářez že učiní věroveň a Cumberlandu svým králem. Jiří IV., nejlepší král, počal skutečně psát se o tom: minipřevodce vstal osvědčili, že by musili odstoupiti, kdyby král pustil dte. delčeny nářez stranu emancipace. — To rozjeblo. Ministr Peel předložil dne 5. března 1829 navržený zákon nížší sněmowně, a Wellington pracoval zároveň ve vyšší mezi pány. Celý měsíc trvalo rokováni: posléze přijat jest v noci na 31. den března v nížší, na to i ve vyšší panšle sněmowně nářez — načez musil i král podepsati zákon, kterýmž navržená jest katolíkům svoboda občanská.

Shromážděním čili emancipaci katolíkům po westleré angličtí křesťi stal se prvni veliký křesťi i dosaženi dalších požadavkůch eprav: sřestradacím:čtē uřlōwām horlitelšōw irstých wbdalo prvni ovoce. Wřlet to witezřtwi, kterēř slawila wytrwala řjeducenest katolickēho náředa uab protivnily řkřstauřšē řwobedy wiry a řwōřemi; wřlet to witezřtwi, kterēř slawila potlačenā řprawelnořt uab řwōřemū řřwbdami a nāřitřly, witezřtwi, kterē nestřjeie ani jedini řkrupēje lidřšē řwē, rabořti i řwāwa občanskā řřineřo řmi uāřlōwām katolíkūw*) — O'Connell deřlāl řlowu řwōřemū, řa uiař a ř nim řlāl celý nářez. Dolonaw prvni řřol řwōř, řasřenřil wř

*) Řeřit řal w tom řalāři řeluta Wāřři, ře řwāwe Wellington a Peel r. 18.9 o emancipaci katolíkūw jednāřti musili. řal řř pravno, byl Wellington ob řlabořti je. řen ř nejzorpřēřšijřšē nepřātel wiry katolickē řwobedy nāřebu řřerēřopolowēř. řdřř byli r. 1825 řřřiti katolici řāboř řwōw o řwobodu wiry řředlořiti parlamentu, řāřāwāřil ře i Wellington i Peel řřwōwe mōci proti nāřebu emancipace. řwāwřře ře ale minipřev, musili wřřal řami we wřřšē i wřřšē řwōwōwē řāřāwōwā ře o ře, aby wira katolíkūw nebyla řelē řřřwā břeimewim neřprawelnōřšōř řāřonow; ře bwa minipřev musili řřānūřiti řrāle řřřwōw IV. ř pōpēsāmū řāřenu, řterýmž ře řewrēřla i katolíkūw brawa ř uřřwōwāř řwāw řwobōřnōř řebānāřw. ř řřēř mēřle byl řřwōw wřřšēř řřāřto řřwōwēř? Wřřōw řimū nej wāř O'Connell řrāl řřři wāje pōpēsāři ewu nāřebu řřijāřti ob řřēwōwem řā řāřen, āřřili, řupřā nobama, řřāřřiti řerem, a neřřbēřl ře wřřřwōwāř: Wřřōw řāřrāl O'Connell! řřāřrāl ře, neřřēřl a řenēřē řřēřē řen — musil pōpēsāřti.

tečny tento muž a věrný katolík již tímto prvním vítězstvím kráse jmuo: wř řwobebitel náředa. Než bile jeho nebylo rokováno. řwoboda wiry a řwāwa wčāřšāř nāwřāřeny řřwōw řice katolíkūw Angličānē wřřal neřřēřti řředāřti nāřlāřat: ř řřřřwōw po řēřimřřu; onit mu neřāli wē, neř ēo mu řř odepřiti neřmēř. — **) řromāřa řrāřšōř řřēmēn řřřwōw a řřēřšōw angličtých řřřřlāla na wēřēřm nāředu řřřřēřin: nepořřēřni ř nich byla — neřřřāřnā unie (centralisace); řřřřiti ři musilo břiřti cilem řwāř a uřřlōwāni O'Connellowřšōř; a bylo řřwōw po celých řēřmāřēte řōřūw āř do řenēe řřwōwa řēho.

Pomēřēřlōw ře na řāřē, řāřřim řřřřōřem bōwēřla na pōčāřtu řēřōřē wřřwōw wřāwa angličā řāwōřāřnā řřāřmēnt parlamentu řāwōwřwāwa a řwōřāřēřnōřti (autonomie) obmīřti řřřřwōw. řēřā a pōřwōw, ūplāřřti, wōjenřřā mōc a nāřřili pōwōřēř Angličānūw řřāřāřti na řřřwōw nowou neřprāwōřti a řwēřřwōwānou řřřwōw. řřřřēřmēnūřil řřāřē, řāřē řřēmēno řřřšōw ře řudřř na řřēřē řhubōřti wōwōřilō. Ne wēřē řāřnā řēř řřřwōwa, řřāřāřnā řřēřwōwēřm řřēřē řwōwōwēř ē parlamentem w řōwēnē, pōwāřimēřl pōčēř řāřřwōwōw irstých, řřřāřřtých řē řřēřwōwāř angličā. řřřōw wōřlōw ē obřřim řřāřēmū řřāřāřti, aby řēřālo nejimēnē 150 řēřāčnōw řēho w parlamentē: Angličānē wřřal neřřřipūřřili řřē řēřm 100, a řřřēřbili řou wēřōw, ře ob řē deby řāwřřel irstý wāřōw cele řēw řēw ob wřřřēři a řōwēř wřřē utřřřwōwāřēřl řwōřšōř. řēřēřē řēřēřin celē řēwē nāřēřelo řřē ēbe dwōw wēřřwōw řēřm, řēřēř, řřēřē w Angličānēř, newēřl āni řōř mālo řřēřē řřōw

**) řāři Angličānē obmēřili občāřřā řwāwa katolíkūw řēw a řā řen mōřili. řal a p. řřēřpōřil Peel i nāwřřu řřwōw o emāncipaci řřōw ēwēřēřim wēřřēřēřōw řwāwa, řřāřwōwēř, āwō řřē ēē řēwōw wřřōw wēřřiti neřmēř, řēřōw neřmēř 10 řēřē řřēřingūw, řēřōřšōw řōčūřšōw řēřōřm. (řwēw řāčāle řō řřēřingūw —) Wřřōw to řřāřwōwēřo, ře katolík wōřāřēm w řřřwōw nřřřōw břiřti nēma. řāřēř katolických neřmēř ře ūřāřāřti w řēřēřřēřin wōřřē řēřē na wēřēřmēř mūřē řēē řēřōwē wē řřāřēřē řwōw, břiřřpōwē neřmēřl ře řēwēřwōwāř po řāřwōwēřšōř řēřēřōw řwōřšōw w angličtē řēmī: nřřāřāřē řēřōřimēř neřmēř ře nřāřiti wē řēřēřēřm řřāřōwřřwōw. řā řāřēē řřwōwāřēřti proti řēwōw řōřřāřřim ūřāřōwōw řē wēřil řēřōwōw řēwēřēřē.

zemi, kteréž neznali, pro národ, kterýž potom a krvi svou lepotil se, aby jim bidně žio jsa od bramborův, nečitelným pániům svým odváděl hrozně činje a de. sáthy k marcatratenství a presopiasnostem. Zato kletba, kterouž stíjeno bylo Irsko, stala se sje: nocenim parlamentův jestli nčstli, jelikož uyni též i mnozy nejwyšší úřadové iusti sítie své měli w Poundě.

Řekolci jen tyto věci pováží, musil O'Connellowi dáti za pravdu, když neustal bez přitče osvědčewati před národem: llnii (centralizaci) ztawilo Irsko wšlesto a nezískalo — nic. Zbátl se sice, že cit sprawedlnosti zwitězi též i w Angličanech: w krátce wšsal utázalo se, po hřidu desli zóhy, že natěje tato byla štalbou. Angličtá vláda měla za to, že podobáši Irčanům ewancipaci wup, dala jsm wšlede. Kětřeba připřeminati, že w té věci O'Connell jináčé swýšstel. Heflo jeho, „Sprawedlnost Irčanům, a swoboda katolictwim!“ obsahowala wice — žatato mnohem wice. Namrátim se tedy že sněmowny anglické jako witzě, a oterwem katolictwim bránu to parlamentu, oswědčil před národem, že jhouce swobedowny občanů, museji ob té chwile usilowati o samostatnost, samospráwu a jwězátokost Irsla. — Brusseni centralizace! bylo nowým hřeslem.

Druhá rewoluce francouzská r. 1830 hnula swětici, hnulat i Anglii. Přátelé opravw polktičích pozdwišli hlasu, demáhajice se kádnějšho weleni do parlamentu Ministr Wellington protivil se temuto úštl, a król musil ho tubž propustiti ze služby ministertě. Námpece jeho, John Russell, pkeřejšil dne 1. března 1831 sněmownám náwrh žádoucíh opravw, potřebných při wstábách do parlamentu. Wanstow čili wyšší sněmowna poslawila se jhouce moci proti opravám těmto; awšsal litý kej a wšlelité pletichy wansle nic tu neprořěly. Wój trwal sice we sněmownách pět čtwti roku: nic wšsal mněw konečně zwitězili přátelé opravw; eswobeditel Irsla pomáhal k witzěstwi. Kež po hřidu při celém tomto jednáni ukázali opět Angličané, že nechtějí, aby se Irsku dostalo náležité sprawedlnosti. Irčané, národ 8.000,000 jiskal opravaw

teuto jenom pět nowých mišl w parlamentě! —

O'Connell přebýwidal welmi dobře, kterať buken čtiti Angličané naskláwati k Irskem. Tím bedliwěji stězilo clo jeho lažně hnati jejich, tím horliwěji hlásal národu potřebu samostatného parlamentu pro Irsko. Neustáwaje pak probowowati národ k wedomí přislusfejicid mu práw občanských, musil těmč bezděly mřstati bičem ostré keci vládu anglickou pro ustanicně křidoby její. Wláda, newčkenci sobě jiné raby, uchopila se násili, a uwěznila d. 18. ledna 1831 O'Connella, pod záminotu buktičých keci jeho. Kež u lidu počalo jítěni, a vláda, bojje se powstání celého národu, musila propustiti sšlechetného wězňe na swobodu, jelikož, jak ona dobře musila uahlebnouti, on sám nměl zachowati pokoj a řád w celé zemi.

O'Connell, zabřhaje lid ob nepokojůw, benčel a wšlech činiůw, poblehajicich pokutám záknem, tím horliwěji wybzjel ho k zákonnímu usilowání o zrušeni unie. Následkem neuroby r. 1831 a úštlůw nemilestředných majetnikůw protestantských nastala hrozná bida. Lidé, nbozi katolici irští, statečně okepteli platiti desáthy duchownitům protestantským, a to mimo jiné při iny proto, že neměli z čeho. Wejenšlá moc, kterouž nemilosrdně trdči ubohý lid z láže swléci čtěl, newhřidila mnoho proti lidu: tím wice wyřdíl O'Connell pro lid. Wj posud musilwal desáthy tyto platiti nájemnit; O'Connell způfobil mocným slowem swým, že ob té doby majetníci sami desáthy tyto odváděti musili. Ze wšsal byl w Irsku málo který katolik pánem své půdy, owšem ale nájemnikem na půdě, patřici protestantům; žhawil O'Connell tou měrou katolicty itěžého břemena desátlůw. Pomáhaje takto polkačenému lidu, ke a jak jen lyeto, nespouštel O'Connell pramen wšši té bidy w Irsku ani na okamženi z myšli a paměti. U prostřek prací swých w parlamentě, r. 1832 — řezto jej bylo již samo hlavní město Dublin wywolilo za poslance, — neopomijel a newstáwal obšlawowati Irčanům, co by činiti měli. Nemoha při jednáni o žádoucíh opravách parlamentu, protaziti hlasem

spravedlnosti a jistoti vlastní své, co jí náleželo, vypísal D'Connell slovo své z Angličan do Irska, pobněcuje jim národ k rágným činům. „Ircané!“ wolal tu k nim nekrunovaný jejich král O'Connell, „Ircané! By jste projili dlouhou dobu nástřkům; a část utrpení svých uvalili jste na sebe sami. Nuže hleďte, ať jako bratři bržice za jedno, pesleže učiníte konec obřanským roztržkám a háblám o náboženství. Zapeměňtež pak již wšidni na starou zást a nové roztržky. Nastal čas, třebaže se musíme spojití, musíme se naučiti, wážíti síly své. Nemáme-liž za společné idey (myšlénky), společný cíl pokoj, štěstí a svobodu národu? Dobrovině těchto ale nelze nám jináče leč samostatnosti zákonů našich, autenomií Irska dosíci. Mysl musíme zapomenouti na wzájemné urážky a křivdy, ač chceme-li zničiti otow, kterýmiž spoutalo nás Anglicko. Mý chceme toliko úča stenstwm a láskou a zlatým poutem koruny spojení býti s Anglickem, a pak budeme w poleji nejlepšími přáteli, w nebezpečnějších wálky nejwzornější podporou Anglie. Ircané, katolici, protestanti, presbiteriani, disidentní wšeho druhu — zákon uplácjící se oprawy iště (reform bill) jest hanobou na nás wšech: my wšidni jsme nešťastnou obětí jeho. — Ircané! pomažte tuto křivdu w hlubinách duše své, a pomněte, že na wás záleží wšec: chtějte toliko, a my dosáháme oprawy. Mění-liž nás několik milionům, ježto pozdwihnuti mohou hlasu svého pro wěc spravedlnou?“ — D'Connell ale nerad necháwal slova bez činu. K rozšíření učené snahy své o zrušení sjednocení parlamentu (centralisace) založil spolek: Milionitům Irka wšech wznádní. Mýchle rozšiřování jednoty této uabnalo náměstku králowstwu w Dublině tolik strachu, že lázal, aby se rozestla. Než D'Connell mnoho z toho sobě nedělal, nýbrž utwořiw nový spolek, wtknul mu wěřejně za účel: „uřlowati cestu zákonu a šcepeticemi o zrušení unie.“ —

Žiwé a mohutné pohybowání národa Irského nebylo nikterak po chuti a libosti Angličanům. Ministr Grey, kterýž byl hlavně půwob oprawy w parlamentě

anglickém, chtěje na uždě držeti spojení D'Connellowy, a strachem oslabiti moc probuzeného národu, prorážil s náwrbem zákonu, woble kteréhož pak směl náměstek králowitý w Irsku, doykoli mu libe, přehlásiti zákon wojenště. D'Connell dobře wěděl, že Grey namítal zákonu tímto na jednotu jeho, a proto přispěl we světu nemálo k odstranění tohoto ministra Wisto Greye, kterýž mušil r. 1832 stojiti úřad, stal se Melbourn ministrem. D'Connell máje dobré uaděje we swobodomyšlného tohoto pána, podporowal ho, že se celých 6 let ubržel w cele amimistertwa. D'Connell, spolehaje na podporu ministrům, nezáhálel.

Mezi tím, co se národ zmužile hlásil o spravedlnost, křiwou obceženě sobě práwo: wywšal D'Connell r. 1824 w parlamentě, žádaše būrazně, aby jednotka Irka s Anglii bola zrušena, a samostatný sněm obnoven byl w Dublině. Jal bylo lze předwidiati, náwrh D'Connellůw mušil w anglické sněmowně propadnout; hlaš: „Ircanům spravedlnost!“ nessel k ředci řízeným křiwami Angličanům — a Ircané, jal praweno, neměli ant třetinu hlasůw w parlamentu. Proto wšak, že se to nepodařilo hned na ponejprw, neupustil D'Connell od záměru svého. Irsko se hýbalo čím dál tím rágnějším žiwotem národu im, rořnouc wědomím wrawni síly a spravedlniwé wěci své; katolické křesťstwo, wyšši i nižši, podporowalo mochow pomoci swou D'Connella: národ pak křidil je slowem jeho. Weliký spolek (Praecursor association) rozšířený po wšest Irsku dowolawal se uřlowicně spravedlniwého práwa svého. Hlasly spolku tohoto mluwil duch D'Connellůw. „Chcete-li, abychow w sjednocení o anglickým parlamentem na přisti čas žůdati mohli, přeje nám spravedlnosti: rozšířte práwo k woleni do sněmowny; napravte žgizení obecní, rozumujte w sušinném poměru počet úbow wšich w parlamentě, zrušete defakty a dejte úplnou swobodu swědomi:“ — w ten rezum ožhwaly se tisícere žábosti ze wšech koncůw křesťák. Než Angličané, ulečše se na počátku žiwa: „spravedlnost nebo repeal (odpor)!“ počal mu

poznánáha zprosti, a přešli věktil, že by D'Connell opravdu a skutečně zamýšlel zrušiti jednotu, na kterou již tolik záleželo. Důl zajisté domýšleli se, že D'Connell a Iráané hodljaji toliko vláde napánati strachu, aby tudíž v některém ohledu ulehčení a nejobněch prospěchů jináge dosti mohli. Vláda učinila některé opravy; raby, w obcích a sfstoly otevfely se katolickám, jedlákum irským dostalo se úlewy, a jiné ještě věci slibovaly se poslá čeně mu lidu. D'Connell nepobrdl sice tímto dary; proto roflal uedal se jimi nikoli uchláscholiti. „Spravedlnost nebo repeal!“ — žüfalo heslem jeho, a — hrozbou. Wěda, že nelze proragiti násltnou weci, hleděl wěhlasnů uníž myšlěnou touto jako kwajem proniknouti srdce westerého národu, prvě než by wyjdoupl s důrazným činem.

Rezi tím co připravowal D'Connell Irsko k rozchobněmu troku, nastaly w Angličané žmčnou ministřstwa žmčny we vláde. Lord Melbourne složil úřad svůj r. 1841 a Robert Peel, w čele torydů, starošlechtičě stran, stal se ministřem. Takowouto žmčnou vlády žmžely wšechy naděje, že by w Angličanech proragiti mohli blaš sprawedlnosti. Wój, a sice bý mrawni mezi Irskem a wladou w Londoně musil se štáti žmžovým. Duchem i wúdrnem nowého tohoto boje nebyl opěť nišbo leč D'Connell. Čhtěje wyshobobiti žwědomi, wíru a čirwe z pouč nšnášeliwošti anglikánšé žaložil D'Connell wolkou jednotu katolickou, i dostel čile swého: maje před čimá pobrbnů žáměr, uchopil se D'Connell pobobného projektlu, a žaložil wolkých špolek pro zrušeni jednoty: žaložil tak řekčnou repeal association.

Irsko státečůch bojowníkůw irských: „Repeal“ — u č e j m e se“ rozlehalo se w řátce po wšech končinách zeleného ostrowa; jednotu repealníkůw rozklábala pak rychle na wše stran swé ratolesti, po městech i wěsnicích, w Irsku, w Angličanech i we Šotích. Ž bholo žnamenati hued ž počátku, že již uetřeba boháněti Irčany se špokům wlastnečům jako při žalátu jednoty katolické. Národ hrucl se pob práporec, rozwinutých D'Connellem. Wšfude žaslábaly se špolky re-

pealnické, špoleně w jednotu wolkou jednotu, opatřené obpowědnými přebuwšami, majici swé časopisy a čitárny. Wobráby a ščůšky bhwalj tajby třben, Dublin byl owšem řtebem, ohništem wšeho počínání, a uitanoweni šboru, wedeného wštečným D'Connellem a jinhuni nad jiné wčrnými Irčany, platila po wší žemi nejinač než jako skutečň žáton. Čhubš lid lesšý mlleřad odwočel třhobně dani na rozmanitá, potřebná wybání jednoty, na útraty při ščůšlách, na třř rozličných prawolání, na cesty a t. p. Čim dal, tím wice rofla činuost, tím patřnějši byly wšleby a owoce jednoty repealníků.

Duši a srdcem počínání toho byl, jaž se řajby dobe muž domšliti, opěť D'Connell: bez něho uebyla by jednotu repealníkůw ani powšlala, aniž by se byla na běšši čas udržeti mohla. Wby wšak půšobeni její nezuřlala bez účinku, byloť žapotrěbi obžwóláštni osobni činuost D'Connellowy na wšech stranách. Štaticky jedwaběšátnik počal swápně čenš swé po westerě wlasti, aby opěť jako prvě, řožj se o wywolněni čirwe jedwalo, přitowuňši swou a mohůtným šlowem žápal i rožnitil i rozšřtil, a upewnil nadšfeni pro šonečnou ne odwšřlošš národu Irššého. Swatá wěc, řterouž tonal, dobávala šily a žiwota šlawučemu kmetu, že na něm nebylo ani btemene let žnamenati. Žarš duch, štatečnosť myšlš, nemyždžitelná wšmluwnost řrdce prawožely ho rošřube, a rozlewalj prawienj žiwota. Kdekoli se ulážal, wšfude mluwšwal o jedné wěci, jedním dnem níkolitráte, a po řajbě jiným žpůsobem. „Irsko Irčanům a šprawedlnosti Irškú. Nečetejte ji od „Sasikůw.“ A proto žraffme uuit! — Repeal!“ a opěť: „Irsko Irčanům;“ tol byl obsah třšicerých řeci, řterých šlawých ošwobobitel národu, hued ž čpatřného wojtku na cesty, hued na šřire planině u šprořted nešřišných třšicůw, hued opěť při šole na hodech a při třšicerých přiležitostech ž hlubin duše swé wplěwal bo řrdce národu. Kdo wote nemiděl, nebowedel šobě náležit přebšawšiti, řterak wppadá nepřehledná tato šřřina rozmlučných wob. Nežinač dokláda wštečůch jeden šřšřowatel, nešřiná to š

O'Connell. Záračná noc, kterou pšobilo na poslech se tazeb sero uelilice muze, neba f aniwylowit ani wyppat. Na bñaz tuncstij jemom jebñy pšibek Wlada orwim s uelibosi diwala se na nelisñe zástupy lidšwa, kterž se walko f welikým schůžám repealnicým. Z počala jñ proslawati tei, je chñji Auglicane krannou moci zástupy tyto netoliko na uzbe brzeli alebrj i rozhauñt. Ane bylol jñ i powebomo, je ustanoweno, postati nekollt plulaw jzby do Athlone, kdež mel O'Connell toho casu prawe šromajzbeni. Eib, crowssem beze zbrant, nestal o takowe hosti. Z stalo se, je zplasil se sedisñy kñ, a tudij pšobobil weliký nepotábet w zabnich zástupech nelisñého lidšwa. Z nastal zua-
 tet. „Medri dragoni!“ toto slowo powebñlo tisice jñhš, a bizlwci chñli se jñ dáwati na uñt. — Tu powital O'Connell, pozdwišl ruku f nebi, a zasklil hromowým hlasem: „Stújte, tich! — Ni lbo nehñ se z mista!“ A hle, w tom olanzeni stáli tisicowé jako ptimrazeni; nñbo z nch se jñ ani nehýbal. Takowu moci pronimalo jebñe slowo welikého tohoto muze pojednou tisice pesuchacím. A jako tuto, dálo se wúber. Lásta, kteroz O'Connell uilowal Irsto newiawisñ, kterozj pronásledowal utišowatele anglide, pšelwalo se plamenným proudem we sedce libu. Potud uluwiwal we spolich nñbo jñh, newšimáwal sobe lib hrubé muho teei; jotwa wšal otenket O'Connell ústa, netrowal sobe témek ani bñchati šromajzbeni zástupowé, lowice kajbe slowo nejmat neč jako drahe perl. Eprosi othani delnici, chudobni rolnici w dkwěnkách a hadrech, rjznowali, rozpalowali se slowem jeho, a zapominajice na swou bibu, wlbñli sláwu blazenisñich pšebñiu, i podnecowali drub hrusha f šmím, ku kterýmž wybzyl O'Connell. — Irčan newowebt a nemohl obolati newšlowné moci slowa welikého tohoto Dantele. Arossat netoliko slowo, ušbrj z wšse šñe jednáni pšobobilo záračné na národ. Gotwa se ukázal O'Connell mezi lidem při hlucných tčcho schůžách repealnicých, wítawall ho zástupowé pšecáním a radostným pokřikem hlucněji než krále. Stojé obvo-

čejně na powozu, pozdrowawal milé šroc Irčany w prawo f w lewo, sešoupim z wozu, kral se kadami f powyššewim mñš, jako pšitel f jako král. Wštipy a újaněchy rozšpal talokka cestou, pontaje sedce tčch, ku kterým je uachpñli. A twjz posleže potymul z pšipraweného leseni, aby se lib utišil, olanzewim nastalo tčcho jako w hrobě: — jeho ruka, twáz, oko mluwily, weliky zářupím

Widouce talowouto moc, jakowenz O'Connell po wšñi zemi panowal, ne mizeme je hrubé diwiti anglide wláde, je se ho bála, obzastñe twjz keneñe wšñi šleu wšpoupl jako repealnik, oblašuje, je bub co bub, jednota jñemowen zrušena býti, repal je zwiťzñti mñš. Byw zwolen r. 1841 za korbmajera (měštanosñu) w Dublině, oswoebñl O'Connell národ: „Zá jsem Irčan, a miluji wlast. W dwou ošresich zwolen jsem za starostu, w dwou hrabstwich za zášupre, ob předawho méšna we wlasti šwe powyššew jsem za korbmajera, a předre méñ jeshé titul, kterýchž š wázim nabe wšfeco: já jsem repealnik, protwem wláby“ A co š O'Connell postábal za čest, w tom hledali tudij i jini šmou sláwu: počet repealnic w rostl až hrúza, schůžky byly čim dál tim walnějši, šila libu tim šraššiwějši, teei jeho tim šmelejši, tim durážnějši. Winstar Peel, wíba to, co se děje, i máje mimo to rozepce s Franconzi, počal se štečent obáwati, je bouky wyputnou w Irstu. Z wybal zápowe, aby nñbo zbraue nšiti nesmel. Tim wšak neobmezil moc O'Connellewu: weliký tento muž uelchdal užiti zbrant, nabže se, je w zwiťzti wrawni moci špawebuwšit. Kol 1845 mel bñti zádoucíw rosem konečného wíťzštwi. O'Connell šespal obzástñi wštečny špl, w kterémž wyláda ušbrj mašuje jñwšmi barwami osuby Iršského národa čili — křiwdy Auglicanum. Šplš tento wěnowal samé králowě, borážejc ua to, aby wlába štelic hlasu petšacného národa, zrušila unñ (centralisaat). Ale w Anglii nebylo šrdce pro Irsto. Tim šnajněji šwoláwal O'Connell schůžky na rozličná, obzástñe památui mista we wlasti. Wñ milionu mužuw šidlo je jñ jeho špunitim a hlasem. A tu wšñil

ministrówé anglicki w cestu. Schůzka, swolaná ke dni 8. října 1843 do Glontariffu záporědi, wybanou dne 7. října, slawena jest. Neptátel D'Connellowi domyšleli se, že nebowede náleznit repealistůw zdržeti lid s'j se schůzceji ob schůzky zapowězení, a tudíž nabudou přiležitosti, obwinit D'Connella jakožto bučiče lidu. Než nikolik slow D'Connellowch a horliwost ptátel jeho zdržela lid, že ac se již schůzel se wšech stran, k domowu se obrátil. Wláda nebowěbši tou měrou swého záměru, uchwypa se jiného prostředku: enal pohynala D'Connella i ptátele jeho na soud jako bučiče.

Je wládě anglidě mnoho na tom zátecele, aby se zjowila moc D'Connellowa, a zničila nřilowání jeho, ustanowila užiti wšech prostředkůw k dosázení konečného wítězství nad uctoruowaným králem Irského národu. Dne 7. října 1843 wydána jest zápowěd, proti wšelikému spromáždění w Glontariffe, a týden na to wyšel již rozkaz, kterýmž pobnán jest D'Connell na soud, poněwadž prý „nezákonnim a konfliktním způsobem s jinými zardowěn byl se spřítul, wybujuje nepotoj a uenáwstí proti wládě a konstituci.“ — Wláda jama dočte nahližela, že by jednáním tímto welmi snadne wessltera země zbowiti se mohla. Z stálo již nowsto na pohotowě, poblě břečůw irských projížďelý se loráby na moři, hotowý jsouce každě elamženi přistati k zemi. Rdyby byl D'Connell bouki a pomstáni strepiti chěl, nebylof by jej to štálo nic než několik slow. D'Connell neobstoupil wšak ani na okamženi ob zájad swých: ušili a pětě nepelládal za prostředek k dobytí sprawebnosti otklamanému národu. D'Connell mawe zatčen bšti, stojl za sebe i za spna swého rufojemstwi, a nemeštal nikolika slow oznámiti wesslterému národu, což se bylo štálo, i zawázal rozjitkené nášlincem anglickým Irčaný, aby swědomitě záfena štetili a užžánou měrou netušili pekoje obecně. Irčané zachowalle se, jakž jim byl D'Connell poručil; horliwost o repeal ale tím wice rostla. Nejedem wšetečn muž přiběhlil se k jednotě repealistůw; důchody spolku množily se každým dnem.

Obžalowaný D'Connell a ptátele jeho musli soč ptáti z nejedněch přičin, aby jednáni soudni na pozdější čas odloženo bylo, a tudíž rozšírowání jednoty repealni s prospěchem pšed se jiti mohle. Z posléštilof se jim, došici toho při generalnim profuratorowi, že soud ke dni 15. měšice ledna odročen jest. Zatím sbíral se porotníci. A tu, jako w nejedné jiné přičině, epět zřejmě se ulázato, kterak se chytá wláda wšemohůch prostředkůw aby jen D'Connella na soudn potlačiti mohla. Nejpřwé wywženo jest ze šetraných 740 porotníkůw 63 muž; bylat-to jmena štatečůch katolickůw, a poctiwých, swobody milowůch protestantůw. Z wybjrajících 717 wybráno jest, a sice losem, 48 mužůw, z nichž 24 štatečůw na soudn seděti mělo. A tu na nowo dokázala wláda, že nečpe, aby se došalo i prawebnosti D'Connellowi. Wo anglickém zákonu má totiž každá strana úplné práwo, z dočtých 48 porotníkůw 12 zarchnouti. A hle, štátni zástupitel a tudíž protivník D'Connellůw, wymagal jmena 11 katolickůw, kteříž je byli losem do počtu soudcůw došali. Zástupitelowé D'Connellowi zadbali sice proti tomuto i jiným nesprawebliwym štraným krotům wlády náležitou štižnost a sprawebliwý odpor. Než wláda, majeti w rukou moc, štála na iwěin, hetewa jšouc, užiti wšech prostředkůw k pšestlapaní sprawebnosti. Takowou měrou skončily se škiprawy, a dne 15. ledna 1846 počalo wešejně jednáni soudni proti nejwěššimú dobrodincí a nad jiné slawnému spnu země Iršlé.

Zbyčtěl bylo by přkopominati, že žitel wšech wěrných Irčanůw obrátil se oucho čásu do Dublina, kdýž počal w soudnici jamě bej neptátel iršlé neobwšlosti a swobody proti swědomitému a wellšterému horštelu o zbar a blaho uobohé wlasti. Nežl zástupci obžalowaných wniknul slawný šhel, kterž w mistrwštc teči swé, plně prawdy a lášty wlastenečé, dokázal, že nemá-li špnout Irško, newyphntelně potřebi jest, žruštit jednotu, a tudíž owšem že se nemůže za winu polládati ušlenání repealistůw. — Rdyž pak se wšičal krúci a zástupcowé byli wyštitali, přerwal konečn

dne 5. února O'Connell, aby hájiwaje posawáde potlačené rodáky a mlilowaný náreb smúj, ymi též sám sebe bráníl proti nepřátelům. Wšteden taloffa Dublin šhlak se onoho dne hued za switání ofolo founbíre: fájbh sí pkál spisset O'Connella. Litujem, že udm nelže položit zde řeč, kteroužto šlechterný kmet sebe, ušlowaní a towarýše své onoho dne zařáwal. „Proč medle není šfakutá tato země?“ wece na fouci dotčené řeči. „Z daj ísem neukwil o neshýčaném zářracném blahobytu, kterýž se i hued utágal, jak míle našel domácí zátonobárny? Co se druhý šale, šane se epět. Woj, úšli, wyšwoboditi řhubáky z řhuboby, nemajetným pomoci, aby i důchodům šfakutim přispíwati mohli, uroženšwo a šlechtri zabrjetí w zemi — nej šudte jíž šani o wěci této Co se mne škue, já popírám, že bych byl ulu-wil nebo čimš cos šafowého, což by ošprawedblíwalo čuwinšwo o špíknuti. Já půšobil za bílého dne před obličejem wlády a úřadům; já netřel ani šlowa, kteréž by nelže wyznati přede wšim smětem. Já bojowal o obnoweni parlamentu we wlasní své. — Děj pak se jíž že mneu šafekowěl, boj byl šlawný; šlawou zajšle bylo, bojowati, aby prvni kraj na zemi došál wřhoby a dobrodini, kteréž mu touž měrou přiknuł Wáh, přiknuła přiroba.“

Než na wšedy tyto řeči uic nebalí porotníci. Dne 12. února wybán jest nálež, kterýž O'Connell a přátelé jeho prohlášeni šsou za wiinný. Nálež tento, wybán ob protivnišwo uřastanowil pokuty: toto práwo wyřazené sobě má wláda. Než tím tedy co se připrawy i roghodnuti ošudn obšouzených dáky, objel O'Connell do Londona na šukm. Česta jeho podobala se přiřobu wítěže. Přátelé šwoboby witali obšouzeného hájitele šwoboby iršle s nadššenim a šlawou. Mnozi wytečni práwnici iršti i angličti štáli na tom, že se musí nálež tento zwráttit. Než ačšlow se proti wřofku porotníkům Dublinšřých uetelško obecně miučni iršřého národa nřbrj i w Anglitanech w šamě šněmowně šlawowé pozdřiwšowali: neuputíla jíž wláda ob nášli, kterýž pod gáwintuwa práwa, ho-

blata potlačiti wlasnené ušlowaní šlechterných Irčanům. W měšci dubnu počalo epět jednání práwni, a dne 30. máje obšouzen jest O'Connell uo rak de wřzeni a šwolu ku pokutě 2000 liber šterlingům. Mimo to zawázala sej wláda, aby dwa rukojmi a 2500 šlb. šter. dal za rukojemštwi, že dce po šebm rošlwo zachowati pokoj w Irštu. Druzi učášnici snah a ošudům O'Connellowých šizeni šson meuššimi šice ale podobným pokutami za to, že horšili o dobre potlačení, dražé wlasni.

O'Connell jíž prvé než wybán jest tento konečný nálež, naponiúwal, nřbrj i zapřiháhal rodáky své, aby niřádnou měrou, a byl sám byl uwržen do žaláče, pokoje nerušili. Byw šlutečně obšouzen, zabal O'Connell obwoláni své proti wřofku šoubčům i wyšři íněmowit angličt. Že wšak wláda ob nabytého práwa šwého šklterak neupušila, musil O'Connell udebráti se do — žaláče. Wyřaw ještě jednou důrazně prohláš i národom, zawázal mohutným šlowem šwym Irčan, aby pro nášli a u šprawedblíwosti wšlby niřádných bouřel nezagáinali. W celém Irštu se to jen šwasilo, wšteden šlb se jittil, a byl by uřryzl půwobce iršsti, nwalené na drahou šlawu šlawného šmeta. Než šlowo O'Connellowo špowtalo řáždě hunti šlbu a zachowalo w zemi pokoj.

Krátřozračí šlbé nezřídka miwaji za to, že člowěk obšouzený a uwržen do žaláče nemuši bez wlny bžti. Zapomínajš zajšle, že před wěky, aš jiné mlčenim pomíni, wybán jest Nejššwěttěšši na šmrt řiže, a Špášitel šwěta že musil umřiti mezi šlošny. Než Irčané a šatolici nebalí se zmyšliti úšonou, uwrženou na wídece a ošwobobitele ířřřého národu. Žalát O'Connellšw šal se jim šwatyni. Že wšřek šraw a škončín iršřých hrnuł se šlbé wšřěch šlawů i zawřenému mlláču šwému Dne 1. čerwence wywolšlo měšto Dublin uwržné něho O'Connella za šordmawora (měššanořku) šwého. Šlawný Montalembert ořwěttěl we jmenu franconzřřých šatoliktům wřěš šoucit nad ošubem a newoli šprawedblíwou nad nešprawedblíwým šoubci náčelnita wšřěch ušlowlatelům o šwobodu

národův, o svobodu církve. Ano, i w Angličanech panovalo podobné smýšlení: radošti měli toliko neptátelé Jrista, starosřechťicti protivníci svoboby lidšské. Než radošti tato netrwała na dlouze. Wpřdšši směnowana, u kterž se O'Connell sprawebliwého práwa swého domoláwal, počala dne 4. čerwence 1844 w ptičině této rokowati; dne 2. záři ptiwedeno ješti jednáni se koncl, a wýrok, wydané proti O'Connellowi a towarýššium jeho zrušeny jsou. Následkem tohoto nejwýššeho náležu propuštěni jsou wšichni na swobodu. Š jakou sláwou, š jakowým jášánim lid miláča swého uwal, a kteral se weselila wesšerá země, nebá se hrubě ani wyppjat. Den 7. záři 1846 byl zajistě nejslawněššim w žiwotě welšého tohoto Daniele! —

O'Connell wyšel šice slawně ze žaláče: než škwobou tento žlomena ješti žiwotni jeho šila. Národ neptestal jej milowati, anobřž dáwal mu důšazy neobmezené lášty a obbanosti: než wladšši potoleni, horšiwci, kterž widouce, kteral se wláda šeredně epira proti mirnému dobřwání sprawebliwosti, hotowili se, dobytí ji sobě náštit a zbrani. Takonto měrcu odtržili se ale nácišto ob O'Connella i ob jášad jeho. Luby wywinula se roztržla w národě, a O'Connell k uwalé žalošti swé špogorowal, že slowo jeho u newého potoleni již ueni wšewmohoucím rozkazem. A to žlomilo žiwotni šilu jeho. Šbedywidaje žaloštný konec, šakowých w Jristu wšeliké nášlitue kroky milt mušej, widěl již olem proročým uowé úšony a šrašti, kterýmž nejwroucenejšši touby jeho na žwar ptiwobeny budou. Š počátku netroufali š šice mladi horšiwci wyprostati proti slowičnému smetu: časem sjunčili se i na to, rozpor mezi repealnicí stal se žjewný, a wláda mošla již potaji plěšati nad newšwornosti úšlowaných wlaštencůw irššých. O'Connell newšál wššew pracowati w směnowané a horšiti o repeal w národě: ušlowání jeho wššal pozřhwalo již zážračně té moci, kterouž prwe ohníwé slowo jeho ušwarowalo šrdce lidu. A tu přčalo tajně boke bryžiti na šrdci, ujirati kořen žiwota. Nesmršelný smet čitil btemeno let, žuamenal, že šwrt se

blíži. Wššal což mu pošebni rány bodalo, a téměř wššilebě do hrobu jej štržlo — byla bída, kterž r. 1846 nastřiwila ubohé Jristo. Žal šwrtu již kečeno domešli angličeri pánowé w opánované zemli tolik, že pracowitý onen národ, žbanený téměř na čisto wlaštinnictwi a půdy, musil mozoly, potem a šwrti swou panium šháněti penize š maršnotratnictwi, a šám pak hlád a šwrt jašháncl samými toliko — hrambory. Než do žemátůw zabrala se šhnilotina: uboži Jřčané, žbaneni šsouce wepřššibo šleba, šynuli a mželi šladem. O'Connell, wida newidanou, neššchanou šrašt, a newoha žapuditi ukrutnou bidu, tak sobě to š šrdci bral, že se rozřemohl na šmrt. Ššlakowé radšili, aby se wybal na cestu do Wšach, štibujice, že se talto poušub ješti kude moci žotawiti. O'Connell upoššel, a na jaře 1847 opuštil milowanou wlašt š jakowši přebtuchou, že již drabě ošitý swé neuziti. A on se newššlamal. Šrdce jej tášlo do Řima, š školci šw. Petra, do náračti šw. ošce Pia IX., tohoto miláča wěrného ššefšastwa. Než O'Connell dorazil do Janowa, potkal se tu š angelem šmrti: a tento polpnuw šlužebník šospobitowu, wywebl wěrnou dušši jeho ž hoče pozemššého na horu Pané — do wěrného Jerusalema. — Nesmršelný O'Connell, šlowal w Janowě dne 15. máje 1847 — blaššlawenou šmrti ššefšana, šatolila.

Náštiniwššew oššewm šratnice žiwot welikého O'Connella, měli bychom wpličiti též obraz wesšeré prawahy jeho. Než š té práci ždráha se péro, duch i keč taji se pti pomýššeni na welššost a wyneššewnost muže, jakowéhož ob welšum již newiděl šwet. — Šlawný šrečnik francouzššy šacordair šwari jej poblé newšwotěněšších mužůw w dějnamě člowěčenšwa; W Ventura nazřwá ho nowým Mojššim; Jristo, wlašt, které šloužil, žowe jej šwšum šwobobitelem. Širšew, kterž došhl swobodu wproššekl neptácl, wuže se hláštiti k němu, jakožto š wěrnému a šlawučnému nad žimě špnu šwému. Šdo to powáži, žwadno ušná, šterakšš newšwadná úloha wpličiti a žobraziti prawahu šakowéhoho welššawa we šwrtě mrawnini.

Neroufaje sobě nalezti barem k takowému obrazu, povim: totiž, O'Connell je jest velikým i ce vlastencem, i ce katolí i jake člověk. —

W jaké křídě pohřženo, kterakmi otcy serweno bylo Jezko té doby, kžj se byl narodil O'Connell, na heře praveno jest. Osud otcešw, jez předává Turak Turku, nebyl wěru tak hroznj jake ržžen, we sterěž drželi niceteliu tyranowé angličti neschafně Irčanw, wěrně wíre otcw swých. Ze wysal etnul se Irčan pejetneu mezi náredy swobodnjm i, je pozdwiho něloti milionowé potlačen- ców hlasu o swobodě i náležitá lažtému národu práwa, je millionowé tito waru- jice je wšelikých násliných skutkw, neu- řádlí dowoláwati a demohati se sprave- dliwého práwa swého, — to bylo náslid- ktem, ewocem a pledem snahy a lásky wlas- nenedé O'Connellowy. Wyt jej widěli, an wstupuje na jawistě činnosti občanské, pozdwihl statečně hlasu swého proti ná- sili a potwotům, kterjnúj zničila esse- metná politika angličtá samostatný swéjá- kensj, samospřawný parlament i sň. Ob té doby nepřestal O'Connell problébat i jekinému, smělému, welišému kenci; — oiwoboditi swědomi, wíru, Církw, oswe- boditi wlast a národ, stalo se tímto úče- lem života jeho. Bžh wyhnul O'Connell jake adwokat, jemu se otowěla dráha k pol- štátům a bohatstwi, k jakowžnj pamáhá w Angličanech wmyslunosti a wšetečnosti ducha. Než uprostřed práci úřadu swého ujmá se O'Connell s obzřáštini horliwosti petlačených robákáro swých a slujekníkú serwěné Církwě katolícké. Wida swj čas i učiniw přípravu k rozhobnému stroju, obřel se O'Connell wnošného adro- káštstwj, přestal býti zastupcem boháčůw i pánůw, kteří se k němu byli hrunli ze wšech stran, a obětował se celého za ochrance chudého, nuzného národu, čili jakej potupně přezdíwali Augličané — země jebrádké. A O'Connell newěnowal teliko sílu, nžbž i wšedlo jměni swé — on obětował wše, což byl, co měl, pro národ a oswobození swé wlasti. S tíi domede člověk wopočítati, kelitrate a na kterých to místech bojoval pal neohročenj O'Connell zbrani eštrého swěwa swého proti nepřátelům ešmetnjm ubehé wlasti

Jestě. Sidce jeho naplněné wrolici lá- stou k této wlasti, wplěwalo nejínal než jake preutem plameny též lásky do srdci robákúw, lažžj dech, každé swěwo wpdá- walo tuřaz s neumeritelné mocti nepře- brané této lásky. A prote je stutečným ehlasem prawdwičké citu býwala ohnřwá swěwa O'Connellowa, kylet i pářobeni juch zágročné. O'Connell stal se kečním, jatowěhoj wíl nš mimo něho newětl a nestyštel. Wšedka minulost a přitěmnost stěhala se ratorila w dusi jeho, užjínal než papřstoné w ebnistú slunečním: lažžě hnutí milowané wlasti Jestě eřwale se we wlastním řeci jeho. Slůwa i blahobyt národu byly předmětem swerbo- wané touby a pramcém úřechy, bído, hlad, a nářtebel tčchte, mor, žřiči w u- bohé zemi, staly se přičincem, steržj uržch- lila šurr jeho. A šde ty wěci, snahy a činy O'Connellowy náležitě powožj, ano šde se pediwá telik, třebaš dosti pře- wrčnué, na žimot jeho, nepotřebuje žajistě, abyčem dowterzewali mu šlowy, jakowjm wlastercem, jakowjm milownísem národu, wlasti, swětoky byl O'Connell. —

Wšsal lážla k wlasti a ku swobodě nestáhy w dusi weličého O'Connella sa- motný — wálkou jejich byla u něho hlu- kotá ebbanest k wřitě, wrowci lářla k Církw katolícké a neličená zbežnost byla dusi dusse jeho. Bžtečné bylo by připomi- nati, lářtu jeho k Církw — swědkil o ni dobrá pelowice žiwota, peswěčeného na wřiwobezeni potlačěni wřj O'Con- nell žajistě teb e wědl, je milowaná wlast ž otowřw nikoli newymožne, po- lud nebude na swobodě Církw; ou byl přěšwěděcn, je swoboda, steržj nemi eři- wena i pronišnuta dnchem wřj Řřřřřow, nemá šlatořli, aniž býti mžje pramenem prawého blahobytu a poježnání. A tete přěšwěděni šreřlo takřřta s wessřerou byřtořli jeho. Žářeny této wřj byly praw- wíblem wessřřého žiwota i petčínání jeho, ano i řa politika, kerouž se řidil, za- štábala se na těchto žářoněch. Wdřán řa celou dusi wide té, w sterěž byl swětla i sň, pramcny prawdy i petčínání swaté lářce waleř, wětl se O'Connell šřastně wřhncuti šřlené řř: proti žiwotřčám, je tel ami peliwí protestanti etili a milowali jej.

Než O'Connell zastavil sobě lásky této v plné míře. Říká, kterou vlastně jako Irčan petlačencou svou vlast — a jako katolík smatou matčím církev, ne dalat sobičtým záměremu místa v sídci jeho. Bojuje o svobodu věry katolické, srobočtu tute nechťel suat telho pro sebe, pro rodáky a souvěrce své, ušhřij pro lajtděho Ano, uprostřed obecných zmatků, ve kterýchž problašewala se swo- beba i pod práporu jejimi shtulst se ná silnici — stal se O'Connell apeshtolem zářady blašebárné: — „sprawedlnost lajtděmu! swobecca wsečšněmu!“ — De něho, jeho slowem a přikladem naučili se zářadě této jou wěrci i jinowěrci. O'Connell, wšpřečuj co slowěl, co katolík, co Irčan, byl pak wěrným přítelom, rozto- miltým ioudruhém, a přisladným, stasladným

otcem. Maje srdce útrpné hleděl, kre a jak mohl, slowem i penězi přispěti nužňhat a potřebným Na šta štel dnu- dincům opatřeno jest jeho úsilim, šta štel úřawům a chrámům powšala jeho slowem, jeho suahem. O'Connell wěrný tento ka- tolik, ctěn jša co prawý otec národů, byl prawým bratrem iwých bratři. Wěrný katolík a upřimný milowník swoobody ti- waje je na něho, nemůže se násteraf ubrániti wšpřece raděštněmu pocitu, naobřij i wděně se powzweje srdce jeho i Ho- srobinu. Wimef, šteraf ušlowali i uš- lujti mnozi hyzditi míru i církev kato- lidou, jakoby študnici a pčpčereu byla, o troděho smyslu. — Špančum a šlowetnikům talowým můžeme pat jji utážati telho na O'Connella, eni musí — unštnout. —

Drobnůstky.

V jedné společnosti šhal jistý mladík tak nestydatě a vychlouhal se takovými případy a nebezpečími, z nichžto byl šťastně vyráznu, že by se i povážlný pan Prášil nebyl musil za podobné koušky stydět. „To jest všecko pouhé nic!“ ozwal se tu jakýsi pán. „Já vám powím něco ještě lepšího. Já jel jednou tady se svojí manželkou, zde se svou dcerou a s šimou svým synáčkem přes led, a šice na sanich. Koně pádili jako štěry, ale najednou octnou se před dčrou v ledě vyskanou, a — o té hřůzy! — s námi se všemi vjedou pod led, do studené vody!“ — Pán se zam'čel, a mladík onen tázal se zřo- davě: „Jak j'c vyváží?“ — „My wčkráte nevyváží, ale wšemš wčickni i s koňmi jsme se utopili!“ ošvece pán a zahanbený mladík ošklidil so za wšebocného smichu ze společnosti.

Jedna z powídaček ruských vy- pravuje takto. Lesy ruské byly za dávných časů wčelami tak přeplněny, že nebylo možno bez nebezpečí skrze ně cestowati. Mužik (sedlák) kdysi

cestuje lezem zapadl v medu tak hlu- boko, že nemohl se po dva dni wen vydrapati. Na štěstí zapadl ke konci druhého dno také medwěd do medu, jehož mužik uchopiv za ocas wčtki- nul. Lekuuv se medwěd vyrázil z medu a vytáhl s sebou zároveň i v medu utonulého. Může-liž pan Prášil lepší dobrodružství si vymysliť?

(Tři špendlíky.) Jedna ma- ka dala svému synovi na zkušenu se ubirajícimu také tři špendlíky na cestu „První,“ prawila, „zapřichni do mššec, ašlyš mnoho neutrácel; druhý připni k úššom, byš nepředložně no- žwastal, a třetí na prsa upevni, abyš srdce své ohlájil: Jedno, druhé i třetí nesmf býť přiliš otwřeno.“

Papož Sixtus V., jeden z nej- wšpřečnějších papežů, wšwihnu se učě- ností a zášluhmi z pastčery až na hodnost papežskou. Často říkáwal v žertu, že pochází z domu „oswícené- ho,“ neboť přý byla štřecha otcov- šté chatře jeho tak dřawá, že ma- hlo slunko pohodlně do wnitř wšliti.

Poslední žudr.

k

Tuhle podívej se, milý čtenáři, na obrázek, jehož zde po ruce máš.

Představuje totiž selské místo, půllán, grunt, k němuž v jeho průčelí přistaven jest jakýsi výstupek, jehož venkované, naši bratři hanáci „žudr“ jmenují.

Viděl jsem mnoho žudrův dědinách a vesnicích pozechnaného našeho kraje, avšak něco takového, jako tuhle tento, nepřišlo ještě nikdy na oči mé. Pročež musím se upřímně vyznati, že jsem se na toto podivné stavení vždy s jakousi dival úctou, kdykoliv mi bylo mimo jiti.

Ráz a způsob celé této ústavny má cosi památného a starozitného do sebe, a nahlédneme-li okem skoumavým do vnitř, podobá se, jakoby zde nějaké skrývalo se tajemství. A toto tajemství sem uloženo ne snad od věčejška anebo před několika léty, alebrž nechybíme, pakli je nazpět až do 13tého a pak do 17tého století klademe.

Nebot dědina Hrubý Týnec*) asi měli jihovýchodně od místa Olomouce se rozkládající, kdež tento památný žudr se nalezá, patří bez odporu k těm nejstarším vesnicem naší Moravěny milené. Zajisté umi vykládati o Svatoplukovi a sv. bratřích Solunských, též o vpádu Mongolů do vlasti naší; zajisté zkusila šeredné jejich hospodaření, když pevnost Olomouc byli obléhali. Strach a hrůza lomcovala obyvateli Hrubo-Týneckými, když onino vrahové na svém pochodu od Přerova a Rokytnice k Olomouci pod vůdcovstvím ukrutného Paidara jejich dědině vypálením a rozbořením byli hrozili. A

ubožáci Týněčtí! jak se na všech oudech třáslí, jak utíkali do (hlumu**) a do Království,***) jak zalézali do „lochů****) když smutnou dostali zprávu, že právě na slavnost Svatodušní r. 1642. Švédové a protestantští Němci s brozným svým vojskem pod

*) Týnec dle Jungunana tolik co „klášter“ — uzavřené, uschované, tajné místo. A taky v pravdě; neboť hned za dědinou vypíná se holý kopec „Hradiško“ na němto drubdy hrad stál. „Pise-li ale kdo „Tejnec“, nebude me ho proto kacétorati, ač dle mluvnice slušněji „Týnec.“

***) Tnkto jmenuje se nedstěké návrší lesem pokryté. Pověst jde, že v Chlumě zhylnul král Švédský (nejmenuje se), jehožto prý rohák (pytlák) v duté lípě uschovaný zastřelil.

****) Království nazývá se též posud les.

*****) Lochy jsou podzemní chodby, do nichžto se ze síně některých gruntů dosti pracně lezlo.

Torstensohnem k Olomouci se blíží!

Ach, milí lidičkové, to bylo tenkrát pláče a nářku v naší dědině! Starcové se chvěli, hospodářové uschovávali, co mohli, děti kvílely, ženy odháněly dobytek do hustého lesa. Bylot to Boží dopuštění, hrozná metla, kteráž tenkrát nešťastné vesničany byla stíhala. Na kolenou s vroucím se tehdaž modlivali srdcem k Panence Marii, k jejimuž uctění zbožný měšťan Jan Andrysek na blízkém kopečku mezi rokem 1629—1632 pěknou kaplu byl vystavěl.

Plných 8 let šeredně hospodařili německo-švedští plukové v Olomouci a v celém okolí, nešetřice ničehož ni života ni umění a vědy. Co chvíle osvěcovala rudá záře daleko široko nebeský blankyt na znamení, že zase některé krásné a rozsáhlé předměstí zhoubnému plamenu za obět se dostalo. Ach, jak úzkostlivě tlouklo srdéčko Týneckým, když viděli v tmavé noci slyšeti plamen do výšky! V každém okamžení očekávali, že i na střechách jejich obydlí notně červený zakokrhá kohout. Než Bohu díky a chvála Panně Marii, že jejich dědina ušetřena od ohnivého hosta zůstala! —

Neuplynulo ani století, a obyvatelé Hrubo-Týnceťi museli zase svou spásu hledati v Chlumě, v Království a lochách a sice proto, že Prusák roku 1741 válečně do Moravy vtrhl a brzy na to rozloživ vše ke krutému

útoku taky skutečně pevností hradby stekl.

V dědině plno nepřátelského německého vojska, kteréž lid sužovalo a trápilo. Válečný ryk, řinkot zbraní, hrozná střelba otrásala povětřím a hustý kouř z přemnohých dělových ran zahaloval bez toho bledé slunce v měsíci prosinci. Co kde bylo, všecko nepřítel pobral, nešetřil ničehož, všecko vydrancoval. Než s Boží pomocí našinec všecky svízele, jakéž bouřlivé s sebou přinásejí časy, trpělivě přestál a ač na mizinu přiveden brzy zase se zmohl dle příslovi: „že sedlák jako vrba brzo obroste.“

Od hrůzy mongolské čili tatarské až do časů nynějších mnohé pokolení v dědině vyhy-nulo a položeno bylo do země ku předkům svým. Nové plémě povstalo, kteréž nejsou spokojeno s obyčejí a zvyky jakož i se svatou prostotou svých otců, rozličně změny v mravech, šatstvu a v obydlí zavádí.

Než dívejte se se mnou, přátelé milí, nové tváře, nový kroj, nový život pozorujeme sice v Týnci, ale jednoho velikána a hrdinu zde máme, jenž tvrdosíjně návalům mistrujícího času vzdoruje, svůj starý šat miluje a všem mimojdoucím hlásá: „Budtež stáli v jazyku i v kroji!“ A tento statečný náš vesnický rek — hádajte kdo? jest to „poslední žudr.“

Pravíme „poslední žudr“, jelikož od paměti lidské nalézali se u nás v dědině tři takovi žudrové, jenžto proti sobě stáli,

jako tři rohy u židovského klobouku. Jeden na druhého potměšile šilhal chtěje míti nadvládu a právo nad ostatními. Konečně odbila hodina, a s ní první a druhý žubr padl; třetí pak a poslední nechce se ve své železné stálosti z místa ani hnouti. Stojí a bude-li státi na věky, kdo to ví?

Než žádoucně zajisté pro každého milovníka starožitnosti a vděčeného zpomínatele patriarchálních poměrů slovanských rodin, aby tato památka na starý věk i pro budoucnost zachována byla.

II.

Bylot to po ukoučeni sedmileté války mezi císařovnou Marií Teresií a pruským králem Bedřichem (1756 — 1763), právě tenkrát, když mezi sedlským lidem se roznášela pověst, že císař Josef uleviti chce rolníkům těžkou robotou sevřeným.

V tomto čase tedy jednou v neděli měsíce června seděl po odpoledních službách Božích zbožný a vážný kmet se sněhobílou hlavou a obličejem vrásku plným na lavici pod žudrem.

Byl to nejstarší soused z Týnce v plkách*) a s kloboukem, jenž máje podobu nemotorného člunu, několika darmovisy**) ze zadu ozdoben byl. Bílá košile s širokýma rukávama přikrývala

seschlé jeho tělo, na nohou měl střevíce a punčochy. Ovšem nadhery nebylo na něm pozorovati, jako na synech poželnané Hany za dnu našich; avšak toho u starce hledati nebude předně nikdo, a pak časové byli tehdáž takovi, že na přepych a skvost nynější ani pomýšlení býti nemohlo.

Ač v létech hodně pokročily, přece ještě tělesnou čilostí vynikal. Ač před 18 léty již Abraháma byl viděl, přece uměl ještě pluhem výborně vládnouti. Až posud byl po slovanském způsobu neobmezeným vládařem a hospodářem v gruntě a všickni ostatní museli na jeho slovo poslouchati.

V obci mezi sousedy velice dobře požíval pověsti. Když do hromady přišel, vličně ho všickni uvítali, rádi ho poslouchali, pakli řečniti se jal, a sice proto, že svou záležitost rozumně a zdvořile přednáseti dovedl. Nemýlín-li se, milý náš majitel gruntu s posledním žudrem — říkali mu Josef Sk. — zastával též dráhně roků úřad rychtáře ku všeobecné spokojenosti, až později pro vyšší své stáří žádal tohoto břemena sprostěnu býti.

Jak praveno, tedy seděl tento starik v neděli času letního pod žudrem. Jemu naproti byly dvěře, jimižto o dvou schodkách do tmavé sínky se vchází. V pravo v samém koutě byla hluboká studně, kteráž pro dobrou a čerstvou svoji vodu v celé dědině proslulá byla. Avšak jak pravím, byla hodně hluboká,

*) Plátěnné, bílé kalhoty.

**) Darmovisy jmenovaly se pentle, ježto hanécké hlobouky v okolí Olomouckém zláště v tjele krásilily a poněkud prodlouženj byly.

tak že člověk dívaje se do ní sotva temný bleskot prýstici se vody uzříti mohl. Kolem hospodáře shromážděna byla čeled domáci, aby sobě dilem poodpočinula, dilem odpovídala, co byla slyšela v chrámě, dilem taky, aby něco pěkného uslyšel z úst dobrého gosudára svého, aneb aby si společnou zazpivali.

Nebot v tehdejších časech býval ještě ten obyčej staroslovanský, že synové a dcery upoutáni byvše svazky něžnější lásky k rodičům a čeledinové ku svým hospodářům vyhlédávali svých zábav v neděli a ve svátek více v krásných rozmluvách, v šlechetném obcování a v čítání náboženských knih nežli v pokoutných schůzkách a necudných rozprávkách. Ondové křesťanské rodiny byli už eji ve spolek spojeni, auziž sobě kdo žádal, vazeb blahého poslušenství sprositi se.

Právě vedla se řeč o věcech hospodářských, z nichžto se přešlo na záležitosti posvátné, an tu vyběhne ze dveří děvčeka asi sedmiletá, buclaté tváří a jadrných očí, malinká to Hanačka v pravém smyslu co do kroje a povahy, a chtěje dělečkovi naprotiv sedičinu v náruč padnouti, klopejtla ubohá a báb! přes dva schůlky na hliněnou podlahu! Chudas malý! hned natáhla ručky a nožky.

„Ježíš, Maria, Josef!“ zkríkla matka tuto sedici a jedním octnuvši se skokem u milené Aničky, vyzdvihla ji rázně od těžkého pádu.

Avšak bylo trochu pozdě; nezabila se sice děvucha, ale hrozně krvácela z úst a z nosu. Při tom zpanatovavši se od bolestné rány započala ukrutně natahovati modláanky. „Bože! Bože! Jejda! jejda!“ šlo to ustavičně více méně hlasitě.

Starý hospodář, jakož i ostatní hued se sběhli a odloživše první nával uleknutí pomáhali, kde co mohli. Na štěstí byla v okově voda, malá Anička přinesena ke studni, ostrojena ze šátků svých zakrvácených a čerstvou studenou vodou myta.

„He! co ta bujuá, pošetilá krev hned nevyvede!“ promluvil starý Josef. „Štěstí, že se děvčice do surti nezabila. Andílek strážce ji chránil!“

„Neplač, neplač“, chlácholila ji matička, „zas bude dobře!“

Po chvíli utišila se krev, utišil se pláč a následek celého toho smutného výjevu byl notně naběhlý, zamodralý nos a na předku vyražený zub.

„To nedělá nic,“ pravili domáci, „opět ji nový zoubek naroste.“

„Vidiš, to nesmíš býf tak divoká!“ řekl staríček k Anně, přitálmuv ji k sobě. „Toby z tebe nebyla taková panenka v černých satech, jako dávno již v tomto gruntě se takové panenky zdržovály.“ —

Toto náhodou toliko provolané vyjádření obrátilo pozornost všech přítomných a nečekajice na další rozpravu jedním zvolali hlasem:

„Cože, jakže? V tomto-li gruntu bývaly klášterní panenky?“

„Inu ovšem!“ odvětil hospodář. „Tento půllán jest věru památné stavení a ještě památnější tento žudr; neboť kde nyní prostranná komora nad žudrem, tam bývala druhdy pěkná světnice s třemi malými okny, jimižto klášternice přichodivše sem z Olomouce na návěs se dívaly.“

Slova tato neuspokojila zvědavost domácích, alebrž nutkala jich ku prosbě, by hospodář všecko pověděl, co o tomto žudru jako i o těch pancukách ví. Hospodář nechtěje jich oslyšeti taky všecko, co věděl, věrně vložil.

III.

Je tomu už velice dávno, asi na sedm set let, tedy to brzy už ani pravda nebude, co na královském prstolu v Praze seděl Přemysl Otakar I. (1197—1230.) Památno, že za jeho panování položena byla na Čechy klatba čili tak zvaný interdikt, mocí kterého od biskupa Pražského Ondřeje po celém království služby Boží a přísluhování svátostmi zakázány jsou byly. Avšak spor tento brzy vyrovnán a k štatnému přiveden konci.

Za časů jeho uvedeny jsou byly v Olomouci na Moravě, kteráž země od pradávna s korunou českou nerozlučitelně spojena jest, jeptišky řádu sv. Augustina čili panenky u sv. Pe-

tra.*) Tyto požívající přízně a náklonnosti krále Otakara dostaly od něho znamenitý dar ku své výživě. A sice daroval jim král l. P. 1223 tři grunty v naší dědině totiž v Hrubém Týnci. Podivno, všechny tři grunty, jeden na kopci, druhý v dědině a třetí v kravarách**) měly — žudry a nazývaly se proto „žudrová trojice.“ —

Tato tedy „žudrová trojice“ sloužila drahně časů našim jeptiškám výborně. Hospodářské záležitosti příkladně obstarávány, pilně se dohlíželo, avšak žudr kravarský obzvláštního došel u panenek zalíbení. Neboť zde se nejráději zdržovaly, na čistotu a pořádek přede vším hleděly, a stavení před úpadkem zachovati, seč byly, se staraly.

A jaký v pravdě; péče jejich požehnaná byla ode Pána. Žudr květl a šťastně se upevňoval. A důkaz toho nevidíme-li až do chvíle této? Dávno již obrátili se žudrové na kopci a v dědině v run a prach, onit žijí toliko v slabé paměti stárim shrbených lidí: avšak žudr v kravarách vzdukuje tolika stoletím, stává se svědkem mnohých událostí časů minulých.

Tam prý zachvátili Tataři léta Páně 1241 dvě uschované panenky, jichžto, uřezavše jim nosy a uši, ukrutně zhanobily. Tam prý slídili nepřátelé bedli-

*) Tento klášter náležal se v Olomouci, kde nyní všeobecná nemocnice stojí. Trval od r. 1213—1524.

**) Takto jmenují se částky vesnice Hrubého Týnecké.

vě velmi po pokladech, kopali a zpřevracovali všecko, ale nenalezli ovšem ničehož, protože tam nic ukryto nebylo. Tento žubr byl svědkem velikých požárů, ježto Hrubý Týnec během časů navštěvovaly; sám asi dvakrát shořel, jako v roce 1809 a 1825 a přece žádnému nenapadlo, rozbořiti jej.

Tento žubr byl svědkem, kterak hned v roce 1274 z bodrých a rozsáhlých Hanáků Týneckých samých Němců Frankfurtáků nadělati chtěli. Avšak našinci hrdinsky se proti cizotě bránili, nedali si vzíti svého zvučného jazyka a krásné materské své řeči. A v nejnovějším čase mělyby snad tímto dědictvím svých arcioctců pohrdati? O toho zajisté za všecko na světě neučiní! Arcit v minulých dobách, kdežto se tak toužebně hledělo k západu, tedy k temnotě či k tak zvané německé kultuře, kdežto se širila láska k cizinství, ale nestálo se o své, uvedena do tamní národní školy přílišnou a zišnou horlivostí — němčina; avšak zdravá mysl a soudný rozum našeho věku vykázal ji slušné meze a neškodné hranice, zač „sláva“ pravým pěstounům mládeže naší!

Ale kterak se to stalo, že slovanský Týnec německou být měl dědinou?

Psalo se l. P. 1274, když nad vlastní česko-moravskou tehdáž v celé Evropě proslulou vládnul Přemysl Otakar II. (1253—1278). Tento muž povolal nejen do měst, anobř i do

celých krajů mnoho osadníků německých. „Činil-li to Otakar pro větší vzdělanost nebo průmyslnost německou, neví se, činil-li to však proto, aby sobě na Němece získal důvěry a podpory, velice se v tom zmylil.“*

Takto stalo se, že při tomto podivném Němectvu nadřování i dědinu „Týnec“ zachvátilo královské nařízení, kteréž patrně na ujmu bylo národnímu živlu. Odevzdalť totiž král Otakar II. zdejší „rychtu“ s jednou hospodou, jedním mlýnem a jednou lázní**). Olomouckému měšťanu Jindřichovi z Ivanic s náležitým rozkazem, slovaňská řeč při soudech aby zrušena a německá soudní moc aby zavedena byla.

Závod tento pobouřil myslí statečných vesničanů, a majíce v čele výborného svého faráře Vgana a odporovali neoloučeně rozkazu tomuto. Jak dlouho německé toto právo trvalo, neví se; avšak že žádných značných a patrných nemělo následků, lze souditi z toho, že Týnec se přece nebyl odcizil jazyku otců svých,

„Aj, aj!“ zvolali posluchači starého Josefa, „toť se podívejte, kdoby si to pomyslil, že z nás ryzých Hanáků nadělati chtěli Němců?!“

„Tak jest!“ doložil stařík, „mnozí lidé ani nepovází, jak ohavný to hřích, že to duchovní vražda někomu násilně chtít vy-

*) Dějepis od Smolany I. 427.

***) O tom ani zmínky více. —

rvati přirozený jazyk a jemu jiný vnutiti.“

„Co ale stalo se s panenka-
ma?“ ozvali se někteří.

„Jak mnc můj dědeček vy-
kládal“, odvětil hospodář, „byl
on ten první, jenž po zrušení
toho panenského kláštera roku
1524 na tento grunt s žudrem
se byl dostal. Před tím nalézal
prý se v jakýchsi panských ru-
kou.“

„V pravdě, jsmet vám po-
vděčni, že nyui víme, jak zna-
menitý tentohle náš žudr.“ —
„Ale o této studni nic-li jste
neslyšel, milý hospodáři?“ tázali
se zvědavě domácí.

„Ovšem, děti, že slyšek, a jsa
již v proudu, všecko vám to po-
vím.“

IV.

Válka, kteráž za času tak
zvané reformace otrásala Evropou,
zachvátala taky milenou naši
vlast Moravu.

Mnoho mluvilo se o bojov-
ných Švédích, že prý s velikou
moci do vnitř země naší (totiž
ve spojení s Němci) slovanské
vtrhnouti se hotovi. Každý se
lekal a přemýšlel o prostředcích,
jak by sebe a svůj majetek za-
chránil před loupeživostí výboj-
ných nepřátel. Obzvláště strach
a hrůza pojala dědiny kolem
Olomouce, jelikož roztrusována
pověst, že Švéda tuto pevnost
do svých rukou dostati chce.

Než co až posud za pouhou
platilo pověst, stalo se sku-
tečně.

Právě konala se v církvi

památka seslání Ducha sv. roku
1642, když Švédové s válečným
svým vojskem přirazivše k Olou-
mouci kolem města táborem
se uložili. Z našinců kdo mohl,
do hor utekl, a kde co mohl,
uschoval.

Brzy na to přitáhlo jedno
oddělení jezdců i s pěchotou
do naší dědiny. Nyní nesměl
žádný jiný poroučeti, toliko Švé-
dové; jedli a pili, činice při tom
přípravy k útoku na ohražené
město. Po domech ubytovalo se
vojsko, a vůdce jeho, plukovník
Paikul, vyvolil sobě „žudr“ za
obydli své. I měl k tomu taky
dobrou svou příčinu; neboť před-
ně bylat tam hezká světnička a
požíval s ní krásnou vyhlídku
právě k městu, odkud všechno
dobře pozorovati mohl.

Vykládá se, že onen plukov-
ník ukrutným byl člověkem, ne-
znajícím milosrdenství a smilo-
vání žádného. Co dukaz toho
slouží hrozná sužování, veliké
řesty a týráni, jimižto bez-
ohledně stíhal časem dosti malé
prestupky. Zvláštní trest pozůsta-
val v tom, že trestancům hlavu
sevríti dal měděným kruhem a
sice prostředkem svírky vždy
více a více, až lebka popustila a
pukla. Načež nevyhnutelně smrt
následovati musela.

Jednoho dne, když s velikým
úsilím a úspěchem dobýváno
město, přitáhla tlupa vojáku k
žudru, vedoucí jakéhos člověka
pevně svázaného ve středu svém.
Obličej onoho člověka byl ble-
dý a prozrazoval strach, a kdyby
možná bylo přistoupení blíže,

slyšeli bychom tlukot jeho srdce pro očekávání těch věcí, kteréž s ním dítí se budou.

Ubožák chtěl co vyzvědač císařským dobrou prokázati službu, zatím ale špatně pochodil!

Velitel tlupy vojenské vejda do pokoje plukovníkova oznámil mu, co se bylo stalo.

„Go nového?“ otázal se hřmotným hlasem Paikul.

„Vedem člověka špěhýře,“ zněla krátká odpověď.

„Kde jste ho chytili?“ tázal se plukovník.

„Potuloval se táborem“, odpověděl vůdce.

„Hodent smrti!“ vykřiknul Paikul hněvem rozhorlen.

Ilmed veleno, aby byl soud na vinníku vykonán. Špěhýř tedy bez dalšího vyšetřování stal se synem smrti. Mnoho příprav k odpravení jeho se nedělo, nýbrž plukovník měl v okamžiku pohotově trest.

Vojáci lapivše ubohého člověka drželi ho drabnou chvíli za nohy nad hlubokou studní, aby smrtelných ouzkoků v plně pocítil míře. Prosba, pláč a nářek nešťastníka nezpomahal — nic. Srdce plukovníkovo jakož i ostatních vojinův bylo tvrdé a nevitelné ke všem bolestným prosbám, jimižto domnělý špěhoun svou nevinu dokazovati chtěl.

Nabaživše se pohledem na krutý zápas ubožáka se smrtí pustili ho ukrutníci z rozkazu pána svého, ale nikoliv ku spasení, nýbrž k záhubě jeho. Pu-

stili ho, pravím, i bylo za chvíli slyšeti, kterak se jeho hlava o skálu odráží, až konečně to udělalo „žblunk“ v bezedné hloubce. Voda se rozšplejchla, uzavřela se a na věky pohrobila nešťastného špěhýře.

Hrozný taktó ortel vykonán, a studně pod žudrem stala se hrobem jednoho z našich krajanův.

„Aj, tu nechceme více“, zvolali posluchači, „nechceme více pít z této studně.“

„No, no“, odpověděl pokojně starý gosudár, „vždyť ho zase vytáhli a náramně zohaveného kdesi pochovali.“

„Kdo byl onen muž a odkud?“

„Neví se,“ doložil stařec. „Toliko po řeči a dle kroje zdál se býti našincem.“

„Pane Bože,“ zvolali všichni, „smiluj se nad duši jeho!“ —

Zatím se již den nacylil a bližící se hodina vyzývala domácích k odpočinku sladkému. Pročež vešli všickni společně do domu svého.

D o d a t e k.

Právě tenkrát, když se tato rozprava mezi starým Josefem Sk. a jeho čeledí pod posledním žudrem byla vedla, protahovala se v roce 1773 mezi zámek*) a chrámem Hrubo-Týneckým

*) Bývá letním sídlem některého z ostatních kanoniků kapitoly Olomoucké, a druhdy pro dobrý výnos bývalého panství „umřící trubou“ nazvan.

nová cesta. Mnoho práce to stálo, a nejedna krupěj horkého potu ukanula z čela robotře, dřive nežli zaměr úplně proveden byl.

Bylot to v pondělí, když dělnický lid s rýčem a motykou pilně za svým úkolem pracoval. Tu najednou objevily se kostry lidských těl, dobře ještě zachovalé. Objevení toto způsobilo mnoho hluku a hrnotu v dě-

dině; lid se sbíhal, chtěje to každý viděti. Kostlivci leželi dílem na boku dílem na tváři, a co podivného, každý z nich měl kolem hlavy silný, měděný kruh, jenžto svírkou upcveněn byl.

Přichodil k tomu divadlu také bývalý rychtář, starický Josef a vida všeko toto, pravil povážlivým hlasem: „Tuť máte Paikula!“

Drobnůstky.

— Dejme tomu, že 1000 mil. lidí ve světě žije, a že v 33 letech jednoho pokolení vymře v době té i oněch 1000 milionů. Každého roku zemře tedy 30 milionů, každého dne 82.000, každé hodiny 3400, každé minuty 60, každé sekundy 1 člověk. Naopak se má číslo zemřelých k narozeným jako 10 ke 12; tudíž se narodí každého roku 36.000.000, každého dne 98.400, každé hodiny 4080, každé minuty 72, každé sekundy 1.1. Kdyby někdo neumřel, žilo by nyní skoro 173.000 mil. lidí. Poněvadž prý pevná země 1587 bilionů čtverečních stop obsahuje, zbylo by jedno mu 9100 takových stop.

Při hostině bylo jednomu hostu husu rozkrájet. Ve svém horlivém snažení, aby to hodně mistrně dovedl, nepozoroval, že talíř příliš blízko na kraj stolu pocouvnul, tak že husa i s talířem na zem spadla.

„Sežcre ji pes pod stolem!“ zvolal jeden z hostů.

Nešťastný kraječ stíraje sádlo s vesty, odpoví lhostejně a klidně: „Budte bez starostí! pes nemůže ji nic udělat, vždyť mám nohu na ni!“

V opatství Westminsterském v Londýně stojí socha výborného skladatele hudby Hændla. Hændl takto zobrazený drží v ruce list s notami, na kterémžto stojí slova od něho tak výborně v hudbu uvedena: I know that my Redeemer liveth t. j. vim, že můj Vykupitel žije. (Job 19, 24.)

Kdosi chválil vděčného syna, jenž devadesátiletého otce všemožně ošetřoval, sám jse chudobný. „Milý pane,“ odvece tento, „otec můj dočkal se při naší bídě devadesát let; kdybych mu mohl ale přilepšiti, bylo by mu zajisté sto let.“

(Rozdíl.) Kdosi ptal se knihkupce, jaký jest rozdíl mezi modlitebními knihami a světskými povídkami, jež má na skladě? „Rozdíl jest ten,“ odpověděl knihkupec, „povídky čte mnoho lidí, ačkoli je málo kupují, jeden od druhého si jich vypůjčují; modlitebni knihy naopak mnozí sice kupují, ale málo kdo v nich čítá!“

Morawa

za panování Wojmirowcům.

Ona krásná krajina, která až podnes sluje Morawou, dala základ smutné říši, již občejně nazýváme wellemorawskou. Od Čech a Nmeců ji tenkrát oddělovaly ty samé hranice, jak nyní; na severu přimáleželo k Morawě dnešní Opawsko a Těšínsko a na jihu řeka Dyje snad uzavírala hranice moravské; neb ckeji břeh Dunaje byl w držení Franků či Němcům. Z těchto dosti malých pečetkům wywinula se měncem rukou Wojmirowcům ona welšlepná říše, která jméno Morawanům yo wšlechťných částí slowitným a nesmrtelným učinila.

Slowané, (jenž se, ne-li dříve, w pátém století w Čechách, Morawě, Slezsku a Słowáciích usadili) přirajiwesse do dnešní Morawy, zajisté na potřebi řeky Morawy, této svedčnice země moravské, nejprvé se rozhořstili a jménem řeky pojmenowali celou zemi „Morawu“ a sebe dle ní „Morawanům“, lišice se takto jménem od bratrům svých česko-slowanských na Bltawě (Čechové) a w horách tatraňských (Slowáci). Jakož wšudy, tamž Slowané se octnul, obdělávali Slowané moravští bedlivou rukou půdu, miliwice více pluh a srp, než wálku a meč. Dřané wšak by bylo namáhání, proraziti a objasniti tomu, která nejstarší doba moravských dějin zahrnuá. Ze mžeme jen přinesiti několik důmnění, tu kterým, dle úřadů wyděšších dob, opráwnění jsmé. Celý staroslowanský žiwot státní a obecní special na r odině. Dtec, matka, syni, dcera, ke jetiní a snachami, čelěb, dobytč a t. d. tot jsou wšudy přirozené základy, na kterýchž u wšech národům douácnost se stawi. Dle wšstí neb wensí wydělanosti, dle wšstí neb wensí meci mravní, chápají jednotlivi národowé wšstí státní a obecní, a kterouž zároweň celý státní wýwin pokračuje. Utwoření státní náleži zcela jen do oboru dušewního národu. Wnjara moc tělesná a trwoté wítěžstwi nepostačují. W záležitostech státních duch musí pracowati, a jen co duchem a jeho mravní slou proniknuto a zbudowane jest, má tr-

wanliwosti do sebe. Zádný národ ale niewywinul ze sebe tak krásné peměty redinné, jako slowanský. Rodina, t. j. celek, jehožto části přirodou samou swázany jsou, byla pedminkou a základem wšeho občanského žiwota u Staroslowanům. Na redině spečiwá rod, t. j. spelečenski wšech potomkům od jednoho prarce pocházejících. Tito redowé wšidni we spolek tworií stáť; ale swazek rodinný zachowáwá naproti státu také jakusi meč do sebe. Krajiny, Slowanů obydlení, byly w nejstarší době rozděleny w samy okresy redowé; každá redina bhdlela na swém wlastním gruntě, kteržž dle sebe pojmenowala, na př. Pawlewici t. jest členy rodiny Pawlewcy, a později wywinula se z těchto jmen redinných jména mistri na owice, t. př. Bedřichowice, Malenowice, Hektowice a t. d. Země jistě rodině nalezajici, stula bédina, to jest půda, na kterouž rodina dle bédině práwe měla. W čele rodiny stál „knez“ neb „wládky“ neb „ot“ neb „wojwoda“, t. j. otec rodiny, který úplně redině panowal, ale wšak jen proto, že přiroba jej k tomu utwočila. Neb jena a děti nežiji jen pro otc a, jako jmění slouží swému majiteli; nejsou nějaký statel, nhdřž mají také jakási práwa. Zrowe takto epráwněny pedrobují se o tci we wšech wěcích jen proto, peněmadž jednota rodiny jen jednoho zastawatele wyžadá. Dtec stál tedy w čele rodiny; ale tato sama w sobě byla tak pewná, že i smrt otce ji roztrhnouti newěsta; neb po smrti otcomé sestoupily se wšlechťny členy rodiny a wšwolitly sebě nowého wládky, jak rukopis Kráľobworských prawi:

i mure-li glawa čeledina,
dětí wse tu zbožiem wjedno wladu,
wladky si z roda wyberúce . . .

W tomto jazyku redina dále trwala, až musšle plemeno (po meči) půwobce swého wymřelo. Arcil slabnul tento swazek od pokolení, tak že konečně nemožná byla, půwodni jednotu domobiti. W tom leži jediné rozdíľ mezi rodinou a rodem; ebe nagnacuje plémě mužšle; ro-

bina ale obfahuje jen ony osoby, které ob pokoleni tu pokoleni slupeň pŕiwodu swého ob obecného praectce dořázati mohou; rod ale obfahuje i ty osoby, které ſce praectce, nikolow ale ſlupě poſloupneſti bowobiti ſ to iſcu. Zeſt-ſt prawda, že Slowané teprw w 5tém ſtoletí po narozeni Chriſta pána w Morawě ſe uſadili, odepřiti ſe neba, že jii hotowou ſpráwu u robinnou do nowé wlaſti ſ ſebou doneſli, jelikož ſ utwoření a k wywinuti každě ſpořábanejšſi ſpráwy obecni a ſtátní wice ſtoletí potřebi jeſt. Za ſ demu neb ſ robině jiiſá pele názejeji, tať i každá dĕwina, ſe jednotlwni redowé bydleli, měla ſw é roſnoſti. Dna čáſť roſtí, která úhorem a lateni zúſtáwala, ſlula obec a ſloužila ſourodowcům te ſ pole čněmu užíwání, jakožto paſtwa pro jiič dobytel. Wſſedy roby jednoho plemena dohromady wzaté, ſluly župa (něm. Gau, lat. pagus). Župa w pŕiwobném ſlowa ſmyſlu není teby uic jiuého, nežli celiſtwoſt a ſpojiteſt wſſech ſourodowců w. Čim wice ale rodowé ſe rozwĕtrowali, tim wice ušel cit pŕi buzenſtwi, tať že župy wĕgem čaſtým přeſtaly bŕti ſwazlem kwi či přiradowu utwočeným a ſtaly ſe ſwazlem poli t i c k ě m. A w tomto ſmyſlu jeſt župa ſpolek několika oſad ku wzájemné pomoci, tu wzájemnému útoku a ſ obraně. Takowá wzájemnoſt ale nutně žáwala, aby obywatelě župy čaſtěji ſe ſcházeli ku ſpolečné poradě (která w ice župni ſlula) a ſ roſowání o záležitoſtech župních. Patrně wſwítá z potreby takowýcho ſhromáždění anebo hromad, že župa bez jiiſtého ſtĕbiffie obejiti ſe nemohla; jelikož ale každý rod w ſwé dĕwíně bydlel, nemehlo to ſtĕbiffie takowé bŕti, že by w ně roſliadni rodowcl ſe byli wſtĕhowali, nábrž jen takowé, jež w rŕádu doččeným potřebám wſhomiwalo.

A takowé ſtĕbiffie ſlulo hrad, totiž miſto operowání, ochrazení, ſe ſe župnici ſcházewali, že o potrebdách župy ſe radili, tam ſe w čas útoku nepřátelſtĕho uſitali, chránice tam žiwot i dobytel ſwój. Na hradě župním ſe obywowaly tŕhy a ſtáť w době pohánſtĕ chrám bohůw, w němž ſe modlám tĕ b y t. j. obſtí přináſtĕly. Tyto hrady župní

ſlály buď poblě řek, neb leſůw, buď bŕly wſtawěny na wýſſinách. 2.

Waly bŕly buď z raſppane země, tať zwané nářpy, aneb ze dřewo, obzwláſtně w oně době, kdž Wojmírowcl Morawo wládnul; neboť čaſtěji čteme w letopisĕch tehbeſſic, že hradby měſt ſpáleny byly. Wimo tyto hradby a dĕwiny ſtáti Morawané jádných jiných bydleſtĕ nemĕli a měſt, w nowějšſim ſlowa ſmyſlu, neznať. Neſtáwalo tehdy jádného rozdílu mezi měſtanem a wentomanem; nábrž celý národ byl rolnický a každý občan byl rolnikem. Hrady župní byly majetkem celě župy, která o wſprawowání, o ſtaweni moſtůw, o ceſty a t. d. ſtarati ſe muſela 3.

Tyto župy iſou teby pečátkowé ſtátního žiwota ſtarých Morawanůw zwláſtĕ a Slowanůw wúbec. Není pochyby, že župy ſamo ſtátně, ſw é zákowé a ſamo ſpráwne w nejſſiřſim ſlowa ſmyſlu byly. Kdož wi, jať mnohá léta morawſſti Slowané w župní ſpráwě žili, neſtarajice ſe ſeť jen o župu ſwou a nehledice ſ tomu, co celému národu proſpĕſno bylo? Kdož wi, kolikoro ſtoletí utonule, než lid tať dalece ſe wywinul, než z obmezených mezi župy ſwé wyſwřiwouti ſe ſnažil na ſtanowifſto národa u w é. domě lého? Kdož wĕru to trwá, nežli člowĕk ſwou o ſobnoſt, ſwé oſobní dobre, dobru celku pedřizuje aneb obĕtuje, nežli deſpĕje ſ obecnowſſnoſti. Kdož wi, kolikráte ſe poluſil některý národowec o to, aby rižné župníky w jeden občanſtý celeť ſloučil? Tot iſou etážky, na které nám ſuab widoz odpowĕd dána nebude. Nejſtarſſi minulofť ſlawoných předkůw naſſich jeſt jať hrob tmawý, mlčimý a tajnawý. Kdžž ponejprw ſwĕtĕ dĕjepiſu nab nimami kráfné Morawy zſwítá, widime národ jii ſjednocený, bujarý a pod žezlem wítězſlawoných Wojmírowcůw ſ welikofſti wzrůſtajici! Není pochybnofſti, že Wojmírowci jii w čas wálet awarſkých byli wúdcem ſidn morawſtĕho, až jádných o tom nám zpráw nepoznáſtalo; wede náš ale ſ dŕmĕnce úſaz ten, že, jaťmile Morawané w dĕjinách wyſtupují, jim rod Wojmírowcůw panowal. Členowé této roby následowali jeden po druhém, teby ſwab zprá-

w em bédličném a lid moravský rod svých panovníkův tak miloval, že Frankové žádnému jinému panství na Moravě odvezdati se neschválili leč Mojmirovi! Ustavivše ho s krutými Avary, bybli-vošmi w dnešních Rakouských a části Uher-
 ſta, byly Moravanům válečným školou, w které zbranění bítie zacházeti se naučiti, čehož jim velmi požději zapotřebi bylo. Neb Frankové po poráženi Avarůw, wypublili toto surowce do puštatln mezi Dunajem a Tisou a z bývalých sbliště Avarůw utvořili markrabství čili kraji sstě a tím se stali susedy Moravanůw. Zdá se, že tiasto susedstvím wira Chřtstowa, již mnohem dříve w našich vlastech zvěstována, poznamená se sstíiti počala, ačkoliv měřsina lidu pohanská zůstala.

Imeno Moravanůw w listinách po-nejprvé se nám zjevuje r 821, kdežto mezi jinými slowanskými národy také Čeři a Moravané do Frankobůw dary do-
 něsli, chlice tím osvědčiti přáni své s Franky a s jich panovníky mír a dobré srozumění udržeti. D 9 let požději přimolná se nám prvni panovník lidu moravského, jmenem Mojmir, w němž se zjevuje nejlepší myšlenka, která wšechny knížata tohoto rodu pronikla: zeceliti totiž a spojiti w jeden jwazel wšechny slowanské kraje mezi českými horami a jeze-rem Blatenským a Tatrami již-
 jici, aby zhoukně moci Frankůw, jimž nedůvěřowati wšsi přičinně měl, budoucně s prospěchem odolati mohl. Slowané ta-
 tranští měli hlavni hrad svůj Nitrawu (dnešní Nitra), kdežto w ten samý čas, co Mojmir wládnul Morawou, wojewo-
 dil Přibina, knize ještě pohanské. Strhla se mezi oběma panovníky krwawá bitwa; wšak nemůžeme udati, za jakou příčinou. Wšlyšel wálky té byl, že Přibina z knížectwi svého wyhnán k fran-
 skému markraběti Raddobonowi se utekl. Tento jej odporučil králi Rudwilkowi, který jej we wíce křesanské wpučtil dal, načež na statku biskupa Salcburského Treismé (w dolních Rakousích) w kostele sw. Mar-
 tina pokřtěn byl. Tam se králi německému tak zawědčil, že pomoci markraběte Rad-
 bodona w Nitru zase usojen byl, kdežto

plně pečowal o rozšírowání wíry kato-
 lidské, wyřawiw tam stowrny chrám sw. Emmerana, kterýž ob biskupa Atrakanta Salcburského ještě před rokem 836 za-
 swěcen byl. Raddobow wšak trwalo přá-
 telství mezi Raddobonem a Přibinou; neb r. 836 utekl se se svým synem Roco-
 lem k Bulharům 4) a pak ku Charwatům, kteřížto se pod knížetem Ratimirem práwě k wálce s Franky wškali (838). Po stončené wálce, která nešťastně pro Rati-
 mira dopadla, obrátil se Přibina do Kra-
 jinska k hraběti Salachowowi, za jehožto přimluweu s Raddobonem zase se smířil, načež otolo r. 840 obdržel od krále Rud-
 wila za léno krajinu na Blatenském jezeru, kdež i hrad Blaten 5) (něm. Moosburg) na ústí řeky Sály do jezera založil; jal dříve w Nitranstu, tak nyní w Blatensku se wyznasňowal, wíru Chřtstowu rozši-
 řowati. K tomuto úceiu wyřawěl na hradě chrám Páně, swatě Boží Krbice wěnowaný, který r. 850 dne 24. ledna ob arcibiskupa Salcburského Luitpranda zaswěcen byl. Za několik let powšatal ještě dwa chrámy na hradě Blatně; w jednom bylo uloženo tělo sw. Arriana mučen-
 nika, někdějšího blahozvěsta w těchto krajinách. W celu založeno za wěku Přibinowa 12 kostelůw w otolii knížectwi Blatenského. Přibina po celý wěk žiwota svého zůstal Frankům čili Němcům pod-
 tán a nakloněn, Moravanům wšak nepřijniw, což wyřwidá již z toho, že ra-
 ději k Ratimirowi než k Mojmirowi, jal swrchu podotknouti, se utekl. Kojepře tato mezi oběma knížaty jest velmi smutná důle-
 žná neswornost, jalžž bobužel ob jalžiwá mezi národy slowanskými pane-
 wala a jim u wpmínowání státním velmi přetázela. Jal hluboce záře mezi Mojmirem a Přibinou zatvorená byla, wěditi ze zpráv, dle které knize Blaten-
 ských ob Moravanům jakit byl (otolo 860), načež následowal otec svého w knížectwi Blatenském Rocoel, horlivý též křesťan. Wšibec máme o této době wíce zpráv o knížectwi Blatenském, než o moravském. Zedně to jest jisto, že Mojmir po outěku Přibinowě zase opanowal Nitransto, kte-
 réž pak až do zahynuti křsťe moravské s ni spojeno zůstalo, tak že Morawa za časů Mojmirowých za hranice měla k zá-

pabu: Čechy, k jihu krajšístě bawersko-franšé, k wšchodu krajšinu bulharskou za řekou Hronem a k seweru: Slezwansko na Dříe a Wíste.

Toto wzrůstání moci morawské Lubwílowi králi německému (843—876) hrubě se nelíbilo, jelikož se bál, že by suad Morawané po rejskítce říše své k jihu kážíti. W jakém postaweni ostatně Morawa ku říši německé byla, s jistotou určití nelze; jen to jest neuhwatné jisté, že dle práwa neb dle smutnowy ně jale w posíustenstwi německém nestála. Arcil se powojoval německí panovníci jakožto nástupníci swěto w lá b ných císařů římských také za dědice swěto w l a b a ř t w i římského a pod touto zábarten wnu c o w a l i n á r e d u m w s s e m n a d w l á d u s w e u. Tež nám owšem se křiví netřebo, když národové sawestati a knjáti takové neopráwněné nabwládě se zprotiwewali, což i Morawané statečně činili. Mojmir I. sice hlebděl u pokoji a w míru se swými sousedy žiti; jakmile ale poznal, že německý panovník se k tomu wá, jej de jakého's postlissenstwi i uwěhneni, byl náredu swému percienu a zawázan, zerebn takowou wesměožně odstraniti. Takowým spúšobem zdá se, že wálka r. 846 mezi králem Lubwílowem a Mejmírem I. wppullá. W měšici srpnu téhož roku wražil Němec s welikou weci wálečnou do Morawy, by p r x Morawaný w pebbanost epět ptiwebl, z kterážte wywážnouti otěli. Wyprawiw nšedyno dle jádosti své, než se nazpět odebral, uštanewil sý nowce Mejmírewa, Kasišlawu, za lnižete morawského. Jest-li to se suad proto stálo, že Mejmír I. již byl mrtew, aneb že tento jen pouze seřazen a na jeho nišě Kasišlaw nastolen byl. určití se nebá. Wo uštaneweni Kasišlawu bral se král Lubwíl s lidem-wálečným řuhým ptes Čechy do Němec. W Čechách wšaf ed lidu, nejwice jestě přehaušského, pod smižetem Hestiwitem přepaden, welikou porážku a sšledu na lidu swém utrpěl. Z této přičiny wppullá mezi Němci a Čechy škiletá wálka (847, 848, 849), která tak krwawou porážkou Němcům skončena byla, jakž až do teho času jestě neutrpěli. —

Od r. 846—855 dějiny nám nic newyprawuji o Morawě; zdá se tedy, že Kasišlaw prwních dewět let panování swého w pokoji projil. S tímto panownkem zajisté Morawě nastala doba newá, doba slawuá. Z celého učinělowání jeho zjewuje se nám muž nadobychněho ducha, opatrný, neoblowný, utatný a wšejitě obežtetný S wdatností spejowal hrčina tento wšelou lásku ku wlasti a tenhu neodolatelnou Morawu zwelebíti a sláwou ozdobiti. Newystupowal wšaf přítké a přestepošně; wěda, že chce-li swo wzneseného cíle došáhnuti, epatrně, ale zepowě mužně a odhodlaně k němu krácti musí. Iša přeswědčen, že s řranky jen tentráte pokoj udrži, řkyž se jim we wšsem podroby, newiděl jiného přestřelú, sawostatnost národu swého uhájeti a zachowati, leč zbr a n n e u m o c i. A že Němci nepkemožni nejsu, přeswědčil se strawnou porážkom, kterenz od Čechům r. 849 utrpěli. Džhwaji se šice hlafowé, kteří Kasišlawu obwínnji, že we sroženěni s Němci žetnal, řkyž Mejmír I. seřazen byl. Možno, že bylo tomu tak; ale Kasišlaw tute štwornu swou napotemni ebětivenessi a besdlíwosti decela wmyšl. Zdá se také, že se zawázal králi německému rečni poplastel zashlati a se jáduřim nepřitelem říše německé we špotel newcházeti. Za tou přičizcu suad nehnul se z Morawy, řkyž bratři Čechowé, jak swrdcu dotčena, proti Lubwílowi lejovali, ani jednemu ani druhému nepomáhali. Jen po jednom cíli dusse jeho nadšená prahnula: wyšw o b o d i t i ú p l n ě l i d s w ů j z p o n i ž e n o s t i a z o d w i s l o s t i c i z e z m e u w. Teš zajisté krásně a chwály hotně počínání! Šaf ale každý weliký čin, w útrebách jetnou počatý a uzawřený, delššho času a množenšotných připraw potřebye, nežli dezraje; tak i Kasišlaw prwních dewět let panování swého nemichal se we wěci zahranicně, hlede obzwláštne k tomu, aby hranice ob n i l e h o z p e o k s o w á n ý u e b y l y. Zatím udážel se o nir s Bulhary, s kterými dílem říše své, totiž Nitrawskem, hraničil, a cwížil lid swůj we wcienských potřebách, eprawowal a slawěl hrady, mezi nimižto jmenowitě pemný Dřwinš, co hranicni

devnosti proti Frankům vynikala. Kasi-
slaw činil jedním slovem wšedň připra-
wy k velikému dílu swému, aby Morawu
swou milenou i je wšeliké podřízenosti
wyprawil.

Kasišlaw nšjal nenčinil začátek ne-
přátelstwi s Němci, nšbrž král Ludo-
wít sám první se ukázal býti nepřítel-
nem panowníka morawského. Demnitost
se již Ludowít, že muž, kteréhož on sám
wypřisil na stolec ucranský, jemu na
wěčné časy pobán a we wšem se Něm-
cům a německým krajinníkům podrobo-
wati bude. Král dolžow mu tím, že jej
učinil knížetem, přijež swou, nemohl po-
chopiti, proč Kasišlaw tak wálečné při-
prawy čini a nejwice mu nápadno býti
muselo, že kníže morawský právě hrance
země své, které de Rakus hledeň, wše-
možně ewenil a chratil. Možná také,
že Kasišlaw některým rozřazím krále ně-
meckého podrobil se nechtěl; aťon prawi
letopisec franský od roku 855, že král
Ludwít táhl do Morawy proti Kasišla-
wovi, poněwadž jemu edboj činil. Toto
wšprawa wálečná nšjal pro krále ně-
meckého strode nedepabla. Wrazivo do
Morawy, nalezl přetivníka na hrabě
wřislon hrabben epatřením, jehož do-
byti si netroufal. Uzal tedy za dobré,
ed shléhání wárného pusiti, by karmo-
lib swůj neobětowal. Wpplenil tedy a
wyrancowal, jal letopisec dále prawi,
kus krajiny morawské a pětew malou
část nashich wojinům, kteří táberu jeho
dobýwali, z Morawy zase bez witzštwi
domů se odebral. Kasišlaw ale, wšrojitw
se se swým lidem wálečným z hrázi
swých, pronášlebowal krále německého až
přes Dunaj. Dopláčeje mu stejnu měru,
poplenil rozřáhł kus krajiny podobně,
načež se do Morawy wrátil.

Kol na to (856) ustanewil král
Ludwít syna swého Karolmana správce-
m w Korutanšku místo neměrného Rabbo-
bena. Jelikož letopisec franský nic o po-
rážce nemluwi, pravě takle, že král bez
witzštwi se nawrátíl, toto bezwitzštwi
přece welmi se muselo pedebati wšdatně
porážce; neboť ed toho času jmeno Ka-
sišlawowo u soušebních národům prošulo
flawně, tak že i wšlákni domáci wro-
tíwnici císarowi k němu se utíkali! —

První, který n slawného knížete moraw-
ského utocišle hledal, byl Slawitah, čii
Slawitěch, kníže český, jenž bawerským
wojstem z hrabu Witorazu, na bawersko-
walouský hranicích ležewšého, wšnán
byl. Frankové si šejowali na něho, že
iž ed někeliš let jim přislušenštwi odpí-
ral a wražiwše to jeho země, wšpabili
jej z ni, načež on k Kasišlawowi se uchýlil.
Hrab Witoraz ale i s panštwem propůčen
od šfrankůw bratrowi Slawitěcha, který
před nim ustóčil dšime k Češiboru, kní-
žeti šebštwu. Nešli král Ludwít po-
rážku r. 855 w Morawě utrpěnou jižce,
toto chorwání Kasišlawowo, který zjewané
protiwitky králew u sebe přijímal, za-
jisl ho ušlšcholiš nemohle. By naje-
dncu wšsemu znepokojořwání pšitřz učinil,
odšoblal se r. 858 s wojstem náčanně
welišým do Morawy wřadnenti, by, ta-
kým spůjebem nejen Morawany, nšbrž
wšedny Slowany, na wšhodním pemej
šisse své soušebici sobě potroblil a štratil.
Iž iž připrawu rozřáhle šlenceny byly;
iž iž wojsto nešlšně na tři ššoty roz-
leženo bylo, — tu nastaly wěci, které
Ludwítu nebalš swůj plán ušřtečnit.

Karolman, jal šwřdu dočene, byl
od r. 856 správce w Korutanšku. Tento
welmi etížárestiwš syn, nemohl šmrti
etcew se dočlati, by šamostatným ra-
nownikem se stal, a nenáwěd etce swého,
an mu přelouše na žiwě byl. Čšitje
šáj co šáj šamostatně šisse sobě wydo-
byti, utwořil špille proti etci jwému.

Nemineme se s prawbou, twrdice, že
šnad we špojeni nějalš s Kasišlawem
wšsel, což tomuto welmi w hod pšifšlo;
neboť tak nešlepe mošl se špřestiti šar-
ého protivníka šřtýce swého a pšizni wce
krále německého Přibiny, jenž na
hrabě Blatně šiděl. Pemoci Kasišlawo-
wš se, že Karolmann wšedny wěrně hra-
bata krále Ludwítu wšpňal. Mezi wy-
bnánštwi byl také syn Přibinůw, Kocel.
Přibina sám žd se, že při té příležiwšti
ed Merawanůw žabit byl (860 w žimě).
Na místo wšbnánštwi králi wěrných hra-
bat ustanowil Karolman swě přiwřence,
uwinim sobě nyní poumci knížete moraw-
ského pro šmou ššebu šamostatnou
šissi žaložiti ze šarého Korutanška a žásti
dnešních Rakus.

Kráľ Ľubomír vleučo neváhaže, wyprawil se proti hřnu swému; načež tento ssa postraffen, etci se pedrobil, wosfal jen proto, aby později jistěji proti němu odeřiti se nichl, což se i stalo r. 863. U'e i tentokráte nic proti etci nepokřbil, jeližež mu Kasiřslaw žádné wojenstě pomoci nepeslal a hrabě Gundachar se swým lidem wálečným od něho odpadnul. Na to žil nějaký čas Karolman we wolné wazbě w městě Rejnt na dwěre etce sřeče.

Rok 863 jest welmi důležitý, rozřebný w dějinách morawských. Kniže Kasiřslaw uznaw, že jen tentokráte w úplném poseji od Němcůw žiti bude, křž se swazkům s nimi sprešil, hleděl nyní k tomu, by němečti křežli, kteří na Morawě se zbrřowali, tim zbytečnými se stali, že blahowěstcům od jinub přewěla. Duchowni wěci nemaji míti wůli na politické záležitosti a nejméně jest slusne, ped zářtewo náboženstwu swěřtswu čili polstřadou porebu zahalewati. Němečti biskupowé Morawu do své diecefe čitajice, byli častěně tim winni, že panowitci němečti Merawany také sobě pedřizowali a wposlussenstwu wěřti čtělci a také uwáběli. Neni pchýby, že na Morawě již dávno sem tam se ujimalo žrako wěřy Christo-wy, kterěžto blasatelé, jak legenda sw. Methodia prawi, ž Wlad, ž Kředa a ž Němec do nassi wlasti přinášeli. Wř úplně wěřime těmto slowům legendy, poněwábž wime, že již we 4. století králowna Markomanům, řitigilba, sobě wyprosila od sw. Ambrože, Misanského bisk., blahowěstice, a nebáme se nikterak wřřiti bawocřtými biskupy r. 900 prawicimi, že Merawane ž Němec na wiru Christo-wu obráćeni a pokřestaněni byli, owšem neodpirajice, že weliká část křatelůw obzwlášřtě od časů Karla Velkého až do roku 863 ž Němec na Morawu docházela. Tim se stala Merawa částí Pasowské diecefe a ž duchowni této podřizenosti znenáhla také snad se wywinula politická a nadwláda Němcům! —

Těto nadwlády úplně se zbawiti čtěje a uznaw, že slowe Boži od nepřitele nenáwřdného hlásané nitř hlukoto w útroby libu newnitne, usněl se Kasiřslaw na tem, powolati blahowěstice talowé, ježto by

žwoty w a t e r ř l ý m i lid slowansth swatému náboženstwu wpućowali.

Přátelešř swazek spojowal panownika morawského a dwůr cárůw byzantských. Ž umiril tedy Kasiřslaw sobě, od teděho cisaře blasatelé ewangelia wyprostili pro sebe i lid swůj, by, jřuce řce ž částky již křestané, a wice upewněni byli. Poradiv se s předními nárebu obefal powšance k ředěmu cáru Michalu, řka: „Wid nás pohanstwa se odřetnul a w zářoně křestansřem žije, awšřal učitele nemáme talowěho, kterěžby w nassem jazyku prawou wiru křestansřku hlásal, aby také jiné země widouce to pokřé nás učinili. Přesli nám tedb, pane, biskupa i učitele talowěho. Řebet od wás na wřře strany dobrý žáton wychází.“ Cár obdrřew toto poselstwu, řezwal Konstantina (sw. Cyrilla) a předložil mu přáni Kasiřslawowe a wybitnul ho, by en se swým bratrem Methodiem 7) do Merawy se odbral, jeližež jim co reženým Solunánům jazyk slowansth zcela znám byl. Konstantin, aćtoliw čuraw, odřebal se i s bratrem swým ku zbeřicuněw dilu talowěmu a wy-naleznnw litery slowansth (azbuku) i hned písmu swatá do Slowanřiny přeslábati začal. Křžž oba kratci na cestu do Merawy se wybáwali, poslal cár teto přáni s dary muchými i Kasiřslawowi: „Wřh, jenž weli laždemu, aby w bezpěč-ně rezuměni přišřel a na wěřji se skutel mužil, widěw wiru twou i podněti twé, učinil nyní w nasse létu, že nale-zeno jest písmo k řeci wassi, čehož posub nebylo, akřřte i wy přičtenl byli k welilým nárokům, jenž slawi Boha swým jazykem. Ž wyprawili jřme toho, jenmž to Wřh žjewil, muž řestněho a blahowěrného i žřěhlého w přímě filosofa. Ž přijmi jim dar wěřšři a řestněřři nade wšředo slato i řřibro i nad kameni brahě a nad nejřhwostněřři zboři. Ž podpř-tuj ho křewo a utwř wšředa řřtce, aby žřřřali Boha.“

„Wřebub wšřed, aby nelenili, než ujali se cesty prawé; wšřal i ty, přiweděš-li jich přičiněním swým w Boži rezum, přijmeš mřbu swoji za to i w tomto i na onom žiwěťe ja. wšřed, duřře, ježto uwěři w Chřiřta Břha nasseho, et nyněřřřa až do řřenání řřtěta; a pamáři

svou zřítelnou eshatum pokolením, podobně jako veliký cíř Konstantin.“

S tímto plánem odebral se Konstantin (Cyrill) i s bratrem svým Metodějem do Moravy a přišel na jaře roku 863 do hlavního sídla Kasišlawowa, na peshatný Welehrad. Od knížete s velikou uctíwostí přijat, jal se i hned wyučowati učenných jewu odmězdané w písmech swatých, ky mu nápowecni byl w dílu bohumilém. Z pečal newý žiwot na Merawě; simé beži se njalo w tisících sídcih a swětlo wiry blahonejně esmětowalo a rozebráwalo dusse wěřícíh Morawanůw. Wšudych kázali, a na wiru obrácené pokřestili; staré bludy pohanské wzoracejice stěpili w sebce národa prawdu jedinou, kteráž swět blaži. Apostelowaní sw. Cyrilla a Methodia tak wyberně se dakilo, že, jal legenda prawi, „wzradowal se Wšh nad bítím tím.“

Mezi tím, co swatí bratři Soluňští strowo Boží po Morawě celých rok bláslali a Merawanům palnu miru Božího pobáwili, a wnitřní záležitosť říše morawské úřetně wytwétaly, začaly se černě mraty nad wonějšimi obzorem nassli wlasí wytahowati. Král Ludwik nezapomenuw na te, že Kasišlaw nespolejencům útočisté deřtál, chtěl nasseho knížete za te důtklivě potřestati. Mezba se wšjal, že cíř swého dosáhnuł. Wyprowil jice roku 864 w měsici srpnu moc wálečnewa přitáhnuł s ni po prawém břehu Dunaje k městu Lulnu, ktej ho očkávali possancowé Bulharůw, s kterými smlewu, která až do konce tohoto stěti stowána byla, uzawřem i proti Kasišlawowí je popubit se snožil. Na te překřecím Dunaj, jal se dostihowati Kasišlaw, který wšjal w náramně perwném Dwině se utřpl; předece ale, by kwee přelěwání se wyhnul, wššel z hradu swého a wwolil se na znamení polojněho směřením se ho král němeděmu rulojn. Kolit jich žábatí bude, báti a učinil se jwými knížaty stib, že panowitowí němeděmu wěrnost nawždy zachowá.

Letopisec franský wyprawujici tyto přiběhy, psýně swou stranu wyhloubá; neboť wine, že hrad Dwin byl neobytný, a že teby Kasišlaw nikteral přinucen nebył, pewnost swou opustiti. Co teby

učinil, učinil z dobré wůle, stitito se krew swého národa prostopasně přelěwati, lepsiim jsa křestanem nežli král, kterč, jal letopisec franský prawi, wólku onu podobní; aby Kasišlawowa čtichu neb nečtichu sobě z podmanil.

Nawzder této smlowé wšjal i později jěštie wšidni nespolejenci k Kasišlawowí se uchýlowali. ba tohoto i proti králi podněcomali, jalž toho učinil. 865 hrabě Wernher, o kterém letopisec prawi, že hodnosť swé zbowen byl, proto že knížete morawského proti králi pebučowal. Káslědujici dvě léta panowal, wjima wřad Kasišlawo do Bawer r. 866, pokoj na Morawě a usnabňowal práci swatou bratři Soluňských, která ostatně přišli snadna nebyla. Rebylo jim jen zápasti s bludy pohanskými, nřbez také s nepřizní knězi německých na Morawě z Pasowě a Solnohradě dieceji přišli. Tito nikteral snášeti nechčeli, že bratři Soluňští jazyk slowanský we služby Boží umáději, jseuce nepřátelé bohoslužby (liturgie) slowanské. Ale jen tím, že lid we slowanské hlajately slowa božího důwěru uel, zúšlechtil mrawy swé; neboť němečtí knězi byli nedostateční, wššellé necnosti u lidu slowanského wyfocewili, u ebětowání medlám zameziti a záwazku mauželstěmu swátostně důstojnosti a nerozlučiteluosti dobatí. Křhž wšsal swatí apostelowé přišli na Welehrad, prawili k practům nassim: „Děpewinu dej obět člowne a učin medlicbu swou Rejwěšsimu.“ Pak: „Ženy mlabosti swé newestějí, neboť jest-li ženámwidew ji sobě propustiti ji, bude zjewná necest čtiti twých!“

Nemilá to teby wěc byla pro kněze němedě, kdž widěli, w jal krátkém čase bratři Soluňští tak náramný přewrat w lidu merawském spřejebili, a obawajice se, že konečně wšschzen wliw na Morawě potratí, užili dobré přičejitosti, jež práwě je psýstowala, Cyrilla a Metoděje w kluně obžalowati. W Catihradě počal tenkrát ctijádostiwý Focius simé neswornosti rozešiwati a w zastěpené zásti a náružitosti swé tak dalece se zapomenul, že i papeže Wituláše za kacire wyhláslw jej z cirkwe wyobcowal (867). Konstantin filosof (sw. Cyrill) za mladších let

svých byl důvěrným přítelem ěocla a tím nabýly žaloby německých biskupů, právě to ten samý čas do Říma přišel, jakési pravdy pedoboušti: že prý svatí bratři ped jávintou liturgií slowanště zaměději na Morawě učení pedobné ěreciowými slubům a tacistwi. Papež Mikuláš tedý powělal swaté bratry do Říma aby se zodpowidali ze swého posawadného na Morawě pšobeni a z užíwání jazyla slowanštěho.

Ždá se, že Konstantin hued, jal se na cestu do Morawy wyšel, obvedlan byl, do Říma zamítali, jelikož s sebou wezl tělo uučenuita sw. Klementa, aby je měštu Římu, jemuž jakožto tělo papežowo náleželo, wrátil. Dále zajistě záleželo epojitolim slowanštým také uo tom, aby učennici jich w Římě wyswěceni byli, by Morawa také w církwěném ohledu u adwlády německé zbarwta byla. Aby to wšle w Římě wyprawitt, wyšli se r. 867 swatí bratři na cestu, ředžto u Kocela, syna Wřibinowa, na hradě Wlatně se zastawili, jal nám to legendy wyprawuji: „Přijal jeho (Konstantina) do Říma (s bratrem) je udravitiho ke cel kniže panujš, a oblibil sobě welmi slowanště knihy, i dal do 50 učenniluw, aby se naučili jim. Weliku cest učinil jemu kniže i doprowázal jeho. A newzal Konstantiu ani ob Křipřilawa ani ob Kocela ani zlata ani řřibra ani jiných wěci, učinil slown ewangeličewu i bez nšbrady. Tolito zajatých we wojnách jinecmeiu wyprostl, aby byli na swobodn dáni. Z krajiny Kocelowy bral se Konstantin dále přes Wenátsy k Římu, ktej i ženšel, přijaw prvé řečolni jmeno „Cyrillus“. W Wenátskách wělel sw. Cyrill zastawiti a hojiti musel liturgií slowanškw jim w Morawě uwebenou, což i wicjěně dewecl. Do Říma přirazili sm. bratři na samém závěru r. 867, jelikož již nowý papež Abriau II. na místě zemřelého Mikuláše na stolec sw. Petra byl došednl (14. prof.). Resouce drabé poujšťath swat. Klementa ob papeže samého a neřičistého množštwi lidu umitáni jsou před branami swětowladného Říma, ředžto celš rof 868, an na Morawě úplný polej panowal, zřawili.

Další rozbirání wěci této zde mů-

jeme pashit; pedobhláme jen, že papež Abriau schwalowal knihy slowanště a liturgii jimi zawebenou a že Konstantin filosof 40 dni před smrti, staw se teholnikem a přijaw jmeno Cyrillus, došolal 14. února 869, w 42. roce wěku swého w náruči bratra Methodia. Leže na smrtečném loži, přikázal bratřswému: „Ele bratře, posub jšue dwa jako wyžešni ob Boha žartowěti k jednomu dílu, tšhnouce brážbu na weli jeho. Já uyni padám na lešse, došonáwaje den žiwota swého, a ty ušo mōš ěoru 8) welui. Wřřal pro ěeru neopoušštie učení swého na Morawě. Žůstau u toho dobrého lidu a wyučni jř Woži prawě.“ I učinil to také sw. Metoběj tcho samého reku ješšie.

Řoku 868 zřřhla se nowá wálka mezi řřanky a Křřipřilawem a tčch samých přičin, které jšme již řřwřch uvali. Ždá se, že řřankowé úplnou porážku utřřpeli, jelikož letopiseč řřanský u žádňem witezštwi nemluwi, čehož by zajistě neohl owoměl, řřdhy se to štattem bylo řřalo. Následujicijo reku 869 ale tím prudčiji počal znewu boj. Karolman ojnámil etei řřewnu, že wojšto Křřipřilawowe we dwou bitwách porážil. W měsici řřepna pal křřal Lutwif sám sebraw pele, jednu wojško proti slowanštým ěrbům, jiné z Sawor Karelmanowi na pomoc poslal, kteřý práwě proti synowci Křřipřilawa, Swatoplutowi, bojowal, jenž řřdhy ponejprw w dějinách se žewuje a Nitranště knižectwi w drženi měl. Roznemohla se ale poslal křřal na místě smém syna swého Karla s řřanky a Alemany proti Křřipřilawowi. Řřdž tento k onomu náwanuě oyeowěněnem hradu, kteřý ob posawadnich pewnosti rozřilen byl, přirazil, wřřehny waly a hradišta šřpál, pollady obhwatěštwu w zemi a w lešch utřřtė odebral, hrabu samého (Welčbradu) wřřal nedobyl. I Karolman plenil zemi Swatoplutowu, Nitranšfe, ohněm i mečem, načež po tak šřassněm hubeni oba se seřřli, za witezštwi wjájewuě sobě přejice. Letopiseč řřulšřý sice mlawi o witezštwi, kteřehož oba křřewici dobyli, wřřal newubáwá, jalé asi následky z tčchto witezštwi pro Řěmce wyprostli.

Nám se pedobá, že porážka Morawanůw tal ohromná nebyla a raději př-

stupujeme ku zpráve Hinkmara Kemešského pravícího, že synové Ludwiga kub něčeho aneb jen málo poškodivši, nad to i velikou sředu utrpěvši, domů se vrátili. Toto udání Hinkmarovo velmi pravdě se podobá, jelikož jätných step nengléjáme, jestoby svědčily, že Francové mltěžslu svého důsledně užíli a z něho nejätých prospěchův měli.

Tak i tato nejnovější wálka Morawu a Rastislawa nešťetila; neboť knize mearawšj šál po ni tak neokrojenš jako dříve, awo ždalo je, že peněžji stej, nežli dříve. Ale právě tenkrát, když cílowě na nejwobššjím stupni stáwv své se ležně, libuje si osub oběcně, psílati černé mlaty, které hrězdě slawy lesněuci temnem zaholují. Bohužel, ležil jaláší nec we zlem a — s boleži te pravíme — dějinn člowěčenstwa náu stokráte delajují, jaké štáblo a urábidlo we zlem stutku wězi: a tof wěru jest nejwěšši šleba, která na zlečinnu kžděmu lpi, že wždy a wždy nové hřidly ze sebe rabi. Swatopluk, bujarš knize Witrantšj, stal ped welitelstwou přisně, jal se žtá, panujících Rastislawa, swěče swěcho; cizjáděst jeho neráda se podobemala nadmlátě welitolujete a maje před sebou přislat němedšých králowic, která oni proti oči swému je pozřiwili, eřehbal se i podobněmu činu.

Jako Karolman truhby u Rastislawa proti oči swému penec hřetáwal, tak i Swatopluk se u nepřitele sřěče swého o předporu swých cizjáděstiwých zaměwůw pokusil. Deslla Rastislawa wewěš, že Swatopluk sebe i zemi svou úbělni tal w ochranu krále němedého, zradiv tal wlast svou, národ i nejwšššjho pána swého. Petepi ce žulstšj prawi, že to Swatopluk učinil „pro swj wlastni přisřech.“ W čem ale tento wlastni přisřech přiznšwal? Wehl je Swatopluk domiwati, že Franc. wé be z nobwlády risti? Nikot! Byl by jen nadwládu čili welitelstwí sřěčewo proměnil s řepěššji pánowitostj neptátelššj Němcůw. Anež o byle toto zproneměnění se sřěci swému jen začátek ušlutečnění ených plánůw we ltkých, které Swatopluk wyhonari dožiwetni úšlehu sobě učinil? Jeho pozděšši čowam se na-

proti Franciim omšem této důměnce welmi nadřjuje. Wub tomu ostatně jal kub, žrada byla spádána a Rastislaw jal se sřnowce newěrnčho trestati. Prawi se, že rozhorlenš welkolnje dal ustrojiti hřštinu, ku kteréž Swatopluk pozwán byl, by ho při té příležitosti chytil a zawraždil.

Swatopluk, zpraven ža o útladu jemu sřeceném, došel šice k hřštině, ale dříve, nežli objednau wrazi přisli, z domu se okebral, dokládaje, že na šoteli lew půjce. Začewšjmu způsebem wyphnul se hřozicimou nestěš. Na to Rastislaw esobně zbraunou meci proti Swatoplukowi se wyprawil, wšsal od něho oběššien a upoután byl. Belest zajisť kžděmu wlastenci swirá sřice čtoucim, že Swatopluk tal dalece se zapomněl, že dobročince swého a nad to přibuzence, že eswobebitele a žrdinu národa nepřítelšimu nepřitel, němeděmu Karolmanowi, wydal.

Tal byl lšti swěobdy zbowen muž, který we unowššjch bitwách neptátelšj porážel. Ešohž marně ozbrojeni protivnici se domáhali, toho desjžeuti žrader polkewnila Rastislawowa, a onen muž, který w bitwě hřozněššim lwa byl, deslal se swjzdu a spoután bez kapy žrwe ueptá- telššie nepříteli do rukou. Karolman pelsal nejššššněho Rastislawa četězi šlíceného do Řezua, locž ho umězjili aj do návratu krále Ludwiga, který teukrátě právě w Foržni meštal. Žatim nžil Karolman dobre příležitosti a wrazim do Morawy beže wššeho obporu Morawanům, wúde swého tal z nenadání zbowených, zmecnil se wššech hrabist, plenil a drancowal zemi nesláššnou, a ulowil i uiranně poklady Rastislawewy. Pal ušta nowim welitele wejšš swých, hrabata Engelšalka a Wilema šprávemci na Morawě, wrátil se žafe do Němec.

Na začátku mějce listopadu r. 870 wrátil se král Ludwig z Foržni do Bawor a zahájil sněm w městě Řezně, který oběššán šest ode wššech krajim němedě říše i od několika kwenů soušedních Slowauiim. Před tento sněm pohán jest Rastislaw a boweten před krále težšimi četězi spoutaných. Obwioňowali ho, že se pánu swému zproneměnil a žawožž k říši němedě ruffil. Rastislaw byl k šmrti eb-

souzen, kterých rozjubil král Rudolf ale zjurnil tím, že Kasišlawa ošlepiť dal, načej do jakéhosi kláštera němeděho strčen byl. Od této chvíle miži slavný tento muž a veliký dobrodinec nároba slawanského docela je zapišů dějinných. Tak smutným spůsobem je potkal nejslavný panovník morawský! On! světko nároba svěho, byl sám světkla zrakův zbamet; on, jenž Morawa celá neposlačowala, nassel nyní prostory dosti w lomírce klášterai; on!, podpora jedynou nároba svěho, nyní sám podpory potřebeň byl, neužiew více slunce nebeskěho, jezť tak světkle na jeho slawu smitowale! Neni jeho powaha bezstworň; ale tento přemutný senec žiwota jeho budi w nás hluboký soucit, a promijejice nu křehkeši lsbstě, kteráž i nejwěšši hrdiny podrobeni jsou, wywołame sprawedliwost žsouce, že byl w klit d u e m, který důstejněšsiho louce zasloužil. Panowal nad Meramow 24 let: onť byl zatlada-teleť té říše mohůtné, kterou hynowec jeho pak též za 24letěho panowání zbudowal. —

Co ubohý Kasišlaw osud swůj tal trpký sušsel, stal se Swatopluk nástupcem jeho a zatsnil později zasloužený trest za spáchaný ždčiu na strpci swém. Byla li nu nadmiřda Kasišlawowa nesnestelna, tni méně sněsti mohl panowitě chorwáni se Frankůw, kteří wšedny hrady, wjima Welehrad, we swém drženi měli a na to se spoléhajice Engelšall a Wilém, Swatopluka wšsemojně sewirali, tal žetento prajždne noci a práwa neměl. Takowou žnjnost Swa oplulowa herbá dusse netrpěla; neni požhyby, že newoli swow proti Frankům netajil, tal, že tito přiffěššihů na rozlož Karolmanůw uwězili a do Němec přisali.

Morawa ubehá žustala takto ošitěla a jako wbowa opuššěna. Frankowé zajiššě zaplesali, dewniwajice se, že Morawa úplně žtrocena, stane se částí říše němedě. Wšsal plesal před čajem; neb žinal tomu čitěla projektelnoš bojššá, která esudami nárobůw wldnne. Morawané rozžitkeni, že s knížaty jeitě tal swěwolně se naládá, przdwiššli se co jeden muž, a postawiwšse we čele swě zbráhajicěho Slawomira, robu panowitěmu přibuzněho

a na kněžstw w mládi swém taněho, jali se w zousalem boji swobody zase doběwati. Frankowé bojice se libu, který zousale zbraně se chopil, netroufali soť, žinal toto powšlani udušit, leč tím, že Swatopluka z Němec nazpěť pomolali. Prohlášili jej za newinněho a wšsemojně ho uchlácholiti hleděli. Wy mu důkaz swě důwětry dali, učinili jej náčelnitem četněho wojska, dawšse mu příkaz, aby powštalce morawšě strotil. Šel tedy Swatopluk do wlasti swě žpřítě, polepsen jša a přewěbčeni nabym, že od Němecůw žádněho blaša a žádně podpory očekawati nemáje, přirazil s wojskem němeděm až pod přeprawy Welehrad, kamžto Slawomir s lidem swjmi se byl uchšil. Němci rozložili stanž swě a Swatopluk sám, předstiraje, že s Morawanu tu prospěchu krále němeděho wphjednawati bude, do hrabu wessel. Tam ale s robáky swjmi ryšle se srozumě, wyrojil se s lidem z hrabu a jako metla pomsty woržil na nepřitele nic žlého netušicěho: strašně žábil meč rozteklených Slowanůw we wojsku němeděm; dlouho žabržená čtiwost po pomššě nezuala slitowáni, tal že jen málo bejownitěw němeděchž zajato bylo, ostatni wššidni až do poslednihů muže pobiti jsou. Jen malé části se poštěštilo před smrti a zajetiu uprchnouti, by žpráwa o této strašně porážce demů do Němec douesti mohli.

Takowá byla odměna nároba morawšěho dána králi Rudwitowi za cilepeni knížete swěho a tal Swatopluk obuwyl žstworu swou na newšastném Kasišlawowi spáchanou. Žakmile žpráwa o této pehromě do Němec přinešena byla, našal hrážypelný nářel a wššedá radoš uad dšiměššimi witezstwimi proměnila se we smutek a bědowáni. Karolman ušlyššew o strašně žáhube wojska swěho, wrátit, by Swatopluka uchlácholil, tomute wššedny rulojnic, sám ale jen jebineho muže, a toho posomrtwěho nazpěť obdržel. Tinto činem Swatopluk stal se wyswoboditelem a Mojššim libu swěho; Slawomir mu hneď obštopil trůn a nawrátit se zase do stawu kněžššěho. O Slawomirowi se w dějinnách žádná wice žuinika nečini. Tinto panowáním Swatoplukowjžm nastawá doba nejšstw člejšš

wlastenedých dějin; en chránil co wellán říši svou i lid svůj, a bruhý wellán, jemu po bolu stejé, wzdělával lid u wíce swatě a u umění dobrém; enen wladnul wečem, tento slowem, ale oka dofenali práci svou jim wpměnenou stejnou wytrwalecsti, stejnou udatnosti a stejnou nadšenosti.

Pobotkuili june s wrchu, že swatý Methoděj po smrti Gorillowě w Rimě žiuital, kdež jeho trwání bleně ale ne bylo. Kecl 9), kuje Blatenšť, zamilo-raw sobě učení a knihy slowauště, kteréž při průchodu .sv. bratři byl pozual, žáral na papeži, aby Methodius k němu poslán byl co učitel národa. Papež při welli k žábošti této, s tou wšfat whradou, aby swatý Methodius nejen w Blatenstu, nžbrž i u wšfat soulednic Slowanůw slowo Boží hlásal: „Ne tobt jedinému“, pravil sw. otec, „ale wšem končinám tēm slowanšťm poshiam ho, za učitele ob Boha a ob swatěbe apoštola Petra.“ Zároveň doručil mu papež Adrian II. psaní na Kasišlawu a Kecla, we kterémž twrdi, že Methodia we wšem prawowěrněho pęgal a proto i liturgii slowanřm we služby Boží uwěsti domelnje. Dale wpsitual list papežůw, že krajina Panonšťá ob starých časůw sluffi pitno ku žolici Němcié ja-kožto uctějši biskupřwi Sremské. A w skutku tomu tak bylo. Křolow r. 796 a 803 Karcl Weliký po porážce Awarůw libowolně Panouil přibě ii arcibiskupřwi Saleburřtemu; Křmšťá pelice tita wšfat práwa swěcho nepejbyla, jelikož takowěto přitdleni čili obdrženi raději, bez jejího přiwoleni, bol proti práwu této stolice učiněni byle.

Adrian II. při této příležitosti itara práwa Říma hájiti chtěl, wywětil Methoda na biskupa a takto Method co biskup u Kecla ua hrabě Blatic zamital r. 869, tedy téhož roku, ce Kasišlaw křnton wálka s Němci swědl. W Morawě samé tedy pro boule wálečnic sw. Methoděj lázati nemohl a žiuital tedy u křižete Kecla, kdež cirkow dle rozkazn papejowa spravowal. Zdá se, že již rokn 870 se wrátil do Říma, aby tam u papeže wywěhl, by staré biskupřwi Panoně se zase žlženo byle, lemuž i papež wel-

mi ochotně přiswědčim, učinil Methodia biskupem Panonšťm, nalez se tento roku 871 zase ku Keclowu nawrátit. Jsa nyní biskupem we wlastni dieceři, se wšfi důraznosti jal se proměbēti wšfehna nřizeni, ku kterýchž ob papeže cpráwně byl. Slowo Boží se hlásalo jazykem slowanšťm a tajně služby t. j. wšfe swatá zpřwána byla touž řeči; neb řjal Adrian II. Kasišlawowi a Keclowu: „Žestli žeby tbo z přisřřč t wám učitelůw a poslucháčůw jejich, ušfi iwě ob prawob obwracujících, počal drže jinač do blnub iwěditi wád, ha u knihy jazyka wšfehke, wyobowán buh, ale toliho w soutbán jia cirkowi, dokub by se uenaprawil. Tito zajistě jseu wiel a ne owce, jez sluffi po owoci jich znáti a chrániti se jich“

Z tohoto uwedeni liturgie slowanřstě nastalo náramně křičeni německých knězi w Panonřtu přebřmajících; zdá se wšfat, že zučeni proti liturgii bylo jen začěrou, kterouž ukřywali biskupowé němečti ucwoll swou, že papež, obnowiw staré biskupřwi Panonřstě, Saleburřtě dieceři lu s země ob řial Říta tato nemilá brzo we wellon žáff a wáffni-woř se přeměnila. Hájice nároky swě, dali biskupowé němečti sepřati ipř „o postřskaněni Soawariu a Korutanůw,“ čimž domobiti chtěli, že jim a jen jim diecese Panonřstá náleži. Wohnuli wšfat i krále Ludwika, by, jakožto wrchni pán Panonie Methodia přeb swůj soud pehual; Methodius, wěba že Kecl jej chrániti nemůže, a přewěbčen jia o sprawedluopi wěcl swě neobroženě se soubu přebřlawil, který snad w Saleburku na pębjim roku 871 břžán byl.

Tam činili Methodiowi přebřžky, že bez práwa do cizí dieceři se wetřel, jelikož Panonie Saleburřtemu biskupřwi náleži. Odpowěbřl Methodius: „Zá- jistě, tšybych wěběl že waffe jest, tromě bych abobil, ale swatěho Petra jest. A wěru, jelikž wy z lakoty na staré hřanice nastupate proti žákonům cirkowim, zbraunijete něni Božimu, warujte se, abyste čtější železnou horu kostěným temenem probiti, mojel hwřj ucwyliti.“ Nalez biskupowé: „Zlobně mluwě, žěbo se doteká.“ Odpowěbřl Methodius,

„Prawdu hlásám já přeb cíjáří a neo-
hýchám se. Ale wy něňte wúll swou
nade mnou! Nejsem já lepšší těch, kteří
prawdu hlásajíce, mnohými mutami ži-
wet swój ztratili.“ Z mlukeno mnoho
ještě a nie nemohli jemu odpowěditi.
Z tehl král úštěpačů: „Nehmoždte
měho Methobdia, neboť již jako u pece
zpětil se.“ Řekl Methobdius: „Tak jest
pane: filosofa potičho se widonce je-
denkráte, lidé prawili jjon k němu: Co
se potič? Z tehl on: S surowými
lidmi přel jsem se.“ Z rozhorčill se o
to slowe a rozěšil se. Methobdia pak ode-
stawi do Šwáb i drželi ho tam půl tře-
tího léta, tedy až do jara roku 874.
Z této wazby wjswobogen byl swatý
Methobděj přimluwen Keccelowen, který
přawiw papeže Jana VIII. nápnýce
Adriana II., o tom, co se stalo, pohnul
ho k rozřazu němečým biskupům dancu-
mu, pod wšytrahou kletby, aby Metho-
bia bezewšeho obhládáni propuštili; což
tito i hned učinili. Wšali wšak Keccelo-
wi: „Jest-li ho drželi budeš u sebe, ne-
pochobíš s námi po dobrém.“

Wšak, jak báse legenda prawí, ne-
wypnuli se protiwnici Methobdiowi
seudu swatého Petra, zemřeli i w krát-
kém času čtyřnáměti biskupowé: Wbal-
win Salcburšský 873, Germanarich Wasow-
ský 874, Hanno Freisinský 875 a čtwerť
neznámý. Methobdius zase se nawrátíl
ku Keccelowi. Ale něco přece projabíli
biskupi němečii u papeže, a sice to, že
nauženo bylo Methobdiowi bisk. Pawlem
z Anfony, aby nissi swatou sloužil jazy-
kem latinšým; w šázní wšak slowan-
ského jazyka nžiwati zbráněno nebylo.
Šim sice se naužil papež k biskupům
němečým; co se ale thčie diecese Panon-
ské obnowěné, neustupně hájil práwo slo-
lice Rimské naproti králi němečému (roku
873).

Wšlelo se až posud, že morawšský
knize Swatopluk onen král byl, o kterém
legenda prawí, že sw. Methobdia proná-
šedowal a Němcům ho wydal. Všloby
to arcib. wšlé přeběšeni od Swatopluka
na muží swatěni, na nejwětšim dobro-
dinci národa slowanšého, a téžce jest
pochopiti takowé chowáni wladake moraw-
šého. Ježto pozdější uakládáni s kněžimi

němečými a celá jeho powaha se tomu
ptiči; šterak by on, jenž r. 870 krwa-
wou pomřtou Němce šihal, se byl
mohl zapomenouti, blahowěšce libu
swého nejlitějšim protiwnikům
wydati? A šlalo-li se to, proč z wazby
propuštěný Methobděj nebyl poslán k
Swatoplukowi, než ke Keccelowi? Wřeb-
hůžka tato zakládala se na jednow misť
panonšké legendy, o kterém hluboký ba-
datel w dějinách našich Dr. Š. Jireček
10) dokázal, že chybějí pjána ješ; tomu
tedy přislušši zářluha, že našeho Swa-
topluka z tak těžkého obwinování osvill.

W tom času, co swatý Methobděj
wšelijakě ukrutenšwi od swých nepřátel
trpěti musel, ošwědčil se na Moraně
Swatopluk nadobycjejnou činností, keblí-
wostí a oběžetnosťi co panovník, jemuž
blaho libu swého na šrdeci leželo. Wo-
znal brzo chybějí Křišřawowu, která le-
žela w tom, že radějí se špolěham na
rozřřtyh meži Šranly, podporowal nešpofo-
jence s wladou Rudwislowou, než by byl
k tomu hleděl, aby použil wšech podpor,
které mu přiroda sama nastřowala k
uweruěni šise šwé. Swatopluka ale tajno
nejúštalo, že tam nešpolehliwější spo-
jence dostane, kde štejně nebezpečí oby-
watešum hrozilo, jak jemu šamému.
Šotwa tedy nepřítel r. 870 země wy-
hnan byl, jal se Špatopluk hned še šen-
šedným Čechy w užšši špojeni we-
jiti; neb od pobratkěného šmenu
slowanškého byla jštejšši pomoc
očelá watti, než od nešpošojencům šran-
šých. Šběřwo toto špojeni s lidem českým
wice ještě utužiti, zainoubil šobě becu
jednoho wladabyš českého 11) (w říjnu
871), jejižto jmeno nám ale zndamo
neni.

Šwabeři průwod, který newěšnu
do Morawy šprowoditi měl, na šran-
cích od němečých krajištnikům přepaden
byl, tak že nazpět do Čech utéci se
musel. Z w štuku byl šwřchowaný čas,
aby se Šlowanč byl špojili proti
Němcům, kterýchžto jednottliw škreno-
wé poslonžkali wladake jednoho; i nebylo
se naditi, ježby šubwil se nepošušl po-
rážka od r. 870 na Swatoplukowi, po-
mšiti. Šož Swatopluk přebwídal, šlalo se
také roku 872.

Kráľ Ľubmíl uminil sobě, Swatopluka potrebatí a postarati s účelu to-
muto troji wojššo; jebno mělo wtrchnouti
do dnešního Slézška, druhé mělo wražiti
na Čechy, by tito Swatoplukowi pomá-
hati nemohli; třeti oddělení, pozůstawa-
jic z nejlepších plukůw německých táhlo
pod welením Karolmana do Morawy
proti Swatoplukowi samému. První
houf přepadu ne slowanské Ľujci strasně
a hanebně poražen byl, jellkož, jak leto-
pisec Ľuldbst přawi, i od hrdiných žen
slowanských bojownici němečtí obustlami
s loňu fráženi byli. Druhé oddělení,
pod weitelstwím arcibiskupa Mohučského,
Ľuitberta w Čechách s witezstwim se
postalo; bojistě, tře Čeři poraženi byli,
ale se nejmennje, jen tolik wíwe, že
bitwa třeši na Wstawě se stýla (snad
blízko Praby?) Třeti oddělení, Karlo-
manowo, plenilo a draucowalo po Mo-
rawě; jda se wšak, že to k rozhodně
bitwě nepřišlo, wýbrž je Morawauč taf
zwanou malou wálku wedli.

Swatopluk zprawen jsa, že odbil
wojšša franského na Dunaji poslawen
ješt, by sobě, na kterýchž Frankowě pře-
pleuli, štěžil, poslal četný počet woj-
nůw swých na onu posádku lodi. Stráž-
nici, náhle překwapeni, buď poteni, buď
w Dunaj wchnáni, buď zajati jsou. Jen
biskup Bajowšy, jmenem Imbrich, s ně-
kolika muži outřem žiwot zadržánili. W
celku ztratili Němci 6000 mužůw. Ná-
sledky tohoto štěstí walečného byly pro
Swatopluka a pro Morawu wclni swětě:
Swatopluk neznal jen witezstwi dobyti,
znal bo také použiti. By dołona Franthy
postrasil, poboukil Srby a jich soušeby,
taf že kráľ Ľubmíl nucena se wěděl, wšeli-
jakými pojelstwimi a sľiby Swatopluka
a Slowawy wšěbec udláchołiti. Koučně
se uvolily obě strany jistě smluwy uza-
wřiti: Swatopluk poslal kuže Jana z
Wenátel 12) do Němec, který we jmeně
knížete morawského a s nim spojených
Čechůw s králem německým wir wyje-
dnal, na hrabě Ľorchheimstém. Wljišši
wřminky nejsou nám známe; je ale
Swatopluk newyjednawal co strocený
poddaný, wšbrž co sľastný witez, ješt
na břešni a protož newěřime, co leto-
pisec Ľuldbst přawi, že Swatopluk totiz

šlibil po wšechen žiwot wěrnost králi
německému a nad to wice i roční po-
platel se dworu německému posílati!
Když se talowým wřminkám podrobil
witez Swatopluk, jakým se podobiti
wujel přewáčený Ľubmíl? Nášedtem
miru Ľorchheimského panowal deset let
od 874—884 mezi křši německou a mo-
rawskou pokoj a toho času použil Swa-
topluk, by křši jwou, od nepřátelium ne-
bezpečných eswobozenou, i wnitřně
u pewnil, a w tom, jak tato wnitřní
upewněni a utřiženi křše swě promáđeti
se jal, poznati že meobyčejného, weliké-
ho ducha Swatoplukowa. Neustlo pozor-
němu otu jeho, křerak německý národ
jeu tim jednocy zádouci naleznal,
že obtěknaw se bludn pohanského, se
obbal wšce křesťanstě, křerá jednolitwě
šmeny šľnhmi ponty lášty spojuje.
Šimě ku talowěmu spojeni i na Mora-
wě a u soušedných Slowanůw rozseto bylo;
jebnalo se jen o to, tomuto šemenu ku
wzřitu a ždaru dopomoci. To se wšak
w onom času jen tenkrát štáti mohlo,
šdž kněžimi a učiteli byli národowci ze
slowanského lidu wywolenými; nebol
žášt, křerá Němce a Morawany rozdwo-
jewalo, žajistě nemešla podperowati roz-
šřikowání wiry pašitelně a tato žášt
žnenáhla taf se rozunowjila, že Wřrawa-
ně německým kněžím přebhazowall, že s
křajany swými ku záhubě Morawy sroz-
uměni jřen. Za tou přičinou Swato-
pluk snad jř r. 872 wšechny kuže nř-
medě ze země swě wypubil, první křot
takto učinio ku sámostatnosti Mo-
rawy w ošledu cirkewněm.

Když konečně roční 874 wlasti swě
ne odwiřloft politikou od křše ně-
medě wydbobyl, kužil také po nepob-
řřřenošti Morawy w cirkewných wěcech.
Když swaty Methodius r. 874 z wagby
swě propuštěn byl, žádal Swatopluk
paprže, by Methodius za arcibiskupa
morawsko-panonského wywřřšen byl, což
se i štalo.

Methodius tim šwadněji se odebral
do Morawy, aul w Panonii křesťanstwi
dosli upewněno bylo.

Šloem 874 pečiná tedy ucjž dá r-
nějšši pšřobeni apoštolstě sw. Methodije
we wlasti křšši. Šřřřř rozěbirání wěcl

te podal prof. W. Štule w Żłwotopisu św. Cyrilla a Methobla ob dbedctwi Wrenského wvdaném. Zde jen podávámé slova legendy, která úpnlé wyjadktuji blahobarné púsobeni apostolowo: „Zpíffel Methobius do krajín morawských a jal chodil po hrabech, neb po dbedních, wsschen lid s radostí jako pesla Bojzho ptíjmal ho. Z jal se jich wpučowati a utwzowati we wíse . . .“ Mezi tím, co Methoběj pečowal o dušerwni blaho Morawanůw, sprawowal Swatopluk říjji swou stejnou bedlinošti; ačkoliw dčjny u onom besítileti nám uálo o jeho činnosti wyprawuji, ptebe; z několika listů wyšwítá jeho pečowáni s Morawu. A jít z toho, že němečtí kněžj Methobla zase u papeže z laciřkwi minill 876, wíbeti lje, že krásnou jworností mezi arcibiskupem a králem Morawa nabžjepně žiwěta.

Methobius roku 879 odebral se do Říma, šbejto swou wěe tal důkladně zaráwal, že papež Jan VIII. wosjwědčowal o něm w listu roku 880 k Swatoplukowi bauém, že ho we wssch dogmatech (článech wíry) šhiedal prawowěrucho; i bewolil požowowu jzprf slowanšj při mši swaté, ten wšsal při tom rozlaz baje, by se při mši swaté ewangelium diwne čelo w řeči latinšé a pal w překlada slowanšém. Dá'e de woluje papež žjženi dwou nových stolic biskupských w arcibieeci morawské, a šice jedné w Mitte, šbejto wynyhžen za biskupa alemansšj Němec Wiching, a druhé na místě tem, které Swatopluk k tomu urči. Tento Wiching byl ptičinow mnohých nesnázi a hoklesti, jez sw. Methoběj utrpeči musel. 13) Tento muž sístowá a slišw pohrwal šce mohł jwce wsschd proti muži swatému a possčístile se mu to na čas také u Swatopluka: wšsal ale jeho uctné čowáni došlo za šlenžičneho treja —

Ale čas pekoje a míru pro Morawu byzo uplynul. Ptčičinu k roztržkám podalo epčt seuseštwi markabat čili krajíšstnikůw německých. Šbzj hrabata Engelšalk a Wilem smrti byli šessi, suajili se jich snowé, Megingoz, Berinker a Pabo, obdržeti dšstojenstwí otcůw jřchš Jfonce ale ptíllé mladi, jórdoš jřch

oslyšena byla, náčej král Kudwít ustanowil ce hraběte jřdého Arbona, kterému ale od synůw zeutekšch krajíšstnikůw broznou pomšou wprožowáno bylo. Tento zastršen prošil Swatopluka za pomoc, dabouc mu k jyna swého za rukojmč.

Nicmén ale synowé Engelšalkowi a Wilemowi pomoci Paworanůw řečeného Arbona wpušali, a jebe Arnulfowi, wřwodowí Terntauskemu a panowštemu, pod ochranu dali. Arnulf šice byl diwne šce Swatoplukem tal šrátelen, že jyna swého, kterému knize morawšj kmotrem řál, tež Swatoplukem uazwal. Tím ale staré wřátelstwí na jednow se rezčchlo. Šbzj tedy Swatopluk dle šlibu Arbowi uctinčnčo obě hrabata ze země wřhnal, utkšl se k Arnulfowi, u něho pomoc hledajlec, který ptijautim jřch nedůwěru we Swatopluku wřhubil. Tato nedůwěra se ješče žwěšila, šbzj Pulhartowé roku 882 do slowněšé Morawy wpašli a krajinu tu štrážně wřhubili. Doššchall se Swatopluk, že nětketi manowé Arnulfowi s Pulhary posplyw ple niti a drancowali, a uad to wice, že se štali ucaštny otkladně, které tenkrát proti žiwetu uclmecného Swatopluka štrojeny bšlo.

Žalowěwto čowánim Arnulfowým uclmi rozhorčen, wřprawil Swatopluk posčštwi k Arnulfowi, kteréž mu takto šiznesli a práni knížete morawšébo wyjádčilo: „Wodporučš mojjch nepřátel; ješšlje jich ucpowuššil ob šebe, ani šce mnen míru k:itl nebudeš. Twoji lidč činili šklady žiwetu mému a říjji mé, špelky činice s Pulhary; žábán, abos nnně ptijahow došmčičil, že tomu tal neni.“ Šbzj na tote posčštwi Swatopluk žábne odpowědi uwebřjel, šebrał weliké wejšto a r. 883 wražil do šisse Arnulfowu, kterenz ebčnem i něčem ěhubil a šlenil, a nežnšawšji na tem roku 884 š.n.:rannem šileu woššla, tal že na jednow miššt eb častého rána až do swawéche wečera ucpčtržčjmi řadami šáble, žaše po dwanáčte bui řadly Arnulfa ěhubil, šeze wšsche odporu se uawřátil, žančhaw dčški žnawenitow čáš lidu swého w Panowšku. O tom šřššewšše hrabata Megingoz a Pabo se-

brali vojvsko panovníci, které Moravu pottil. Wšak srouce sami od nich poraženi na ústku za své wgalí; neb oba utonuli w tere Kábi, které Wernber již roku 882 strasuhub spůsobem ed Ewa tepluka w zajeti potrestán byl. Bez pochyby by toto vlenění ještě dle bylo trvalo, kdyby císař Karel mu louce nebyl učnil.

Přised do krajiny rakouské pozval Ewatopluka na něm bliž kely Tullny w místě Königsstätten, které tento sibil, je, daktud Karel panowati bude, wice jeho zemí znepořekowati nebude (r. 884). Za to obdržel Ewatopluk ed císaře Panonik a Korntausko kub cele, aueb; welcé části 14) w leuo na ujwu Arnulfowu, a Arbo, kteréhož Ewatopluk byl podporetal, jest ed císaře potvrzen co mar. tiabé we wšobuim Krasiffiti (Katenstu).

Melem 884 dosáhnul Ewatopluk wrchol sláwy své. Slowanské národy uznáwaly w něm záštitu a obrannowen. Od němedého Wewina rozššitowalo se jeho panství a byli mu buď poplatni anebo w jeho ochraun wesli národowé. Porazto wšedky nepřátely své ozdobil hlaru swou korunen witezslawi, jezízo lojt nitby nezabne

Ochraun swých, byl krizen protivníkú Kdo bo nemilowal, tent se ho bál, urwéšši to důlaz ebromuého ducha Ewatoplukowa. Ent byl první, který, mezi národy slowa stóni založil náč krejanský, wocnen rukou štežitw své Deji apostoły slowanskými rozššeti. Zač dalece kisse Ewatoplukowa zajabewala, tau také lágal i Methoděj; o Gessid wime jidě, že Botwose něwedu potrestil, a že i k Polauim jiné ewangelia nšš, jest prawdě keluit podobno. Málo w kterých dějinách nalezneme takowých dwoen wščetníkú jowwých, jak jiwu w dějinách našich into dvě hwězdy národu morawského: Methoděj a Ewatopluk. Oba žili, oba trpěli, oba bojowali pro národ swuj milený a protož zajisté w děčné potemiwo památka jich swgton we wěrném jrtci swém chowá.

Roku, který na smrtowu Kónig- náčstow sledowal, dokonal swatý Methoděj bčh žiwota swého, jest žiwal naznačiti

neumjeme, se nepřetrženou řadou oběti nejšlechetnějších. Poslední dobu žiwota swého, wygwán jsa do Satihradu, wybal se tam na cestu a wrátitw se od tamně, jesel se na jižném Dunaji s wywodou uherštkým, od kterého mnohým darý propuštěn byl s prosbou, by na niho w meblitbách pamatowal. Při roku asi před žiwon smrti dokonal přelad písem swatých až na knihy Maffabejše i edporučil za nástupce swého w biskupstwi učennika swého Goragda, takowé důstojnosti uršhodnějšího. Ten před swou smrti wystupil naposled do chrámu Páně, zchnew knížeti Ewatoplukowi a meblitw se za wesslery lid morawský, uáčej družého dne, — byl to šestý duben — šdyž sluce ranni paprsky temnotu rozráželo, bušš swou Bohu wrátit, wywolaw: „W ruce Tvé, Hospodine, wkládám dušš swoji.“ Tělo draké jeho pochowáno jest w kathedraluim chrámě na Welehrabě. Neššitně mnohými lidu placieho sprowázelo učitele swého, který jej slow i státy k swětku a k žiwotu prawdy a lášy byl powzbučil. Wšborně wyjadníž zaměřená slowa legendy uctu, kterouž rozššitil před swatým mužem měli; znějí takto: „Ty pal hlavo swatá i welebná, meblitbami swými šlečbní s wšše své na nás, jenž tonžime po tebě; wybowuj ed wššeliého nezbezpečnosti učenníkú swých, rozššituj uceni, zaháněj facistwí, abyhom důstojně živi srouce s tebou, slábo twoje, spojeni byli na prawletě Christa Boha našeho, žiwot wěčný přijmouce od něho. Nebot jemu sláwa i čest na wěky wěkůw. Amen!“

Po smrti Methodějowé nastala ale pte smutná doba pro jeho učenniky; neb Nitranský Wishing, pobliž Salešnik, upewnil se tak w náššonosti Ewatoplukowé, kterého co rozného Němce, wššelijak potčebowati mohł, že mu pauownit w ohledu církewnim w ničem nezbrauwat. Tuto důwěru zuežil Wishing k pronáššedowání učitelú slowanských, obyřáštuk Goragda, rozného Morawana, a Klementa, tak že titto konečně z Morawy se wyššewali. Klement později stal se arcibiskupem bulharským. Tam se stalo, že na jihu slowanská kture

gie se udržela, kdežto w Čechách a na Morawě brzy wyhynula. —

Wiching ale, ouen ramenáč, prozatim na Morawě žil, podobou jsa we své powaze králi Arnulfowi, jakýmž se tento byl stal roku 887, šeladim císaře Karla Tlustého z trůnu. Arnulf zachwal u začátku vládati svého potoj se Swatoplusem, a žádal se mu velmi přátelským, když se oba tu smlouvé sešli roku 890 w Dmuntersberku w delních Rakousích. Ždá se, že dosti důležitě věci týkající se politického postavení kisse Swatopluskowy k tisse německé vyjednawali, však bezúspěšně dosti společných zpráv o tom nemáme.

Při této příležitosti dáwa se nejspatrujeji na jemu, jak daleko za hranice sláwa Swatopluskowa zanesena byla; neb žádal we jménu papežově, který jej za to byl prosil, na Arnulfowi, aby tento wálecně táhnul do Itálie, pokrotiti Kráky nebezpečně útohy čini. Arnulf však, sevěn jsa přiběhy na severních hranicích říše, žádosť papežowu splniti nemohl. Smlouwa Dmuntersberská však dlecho neodržela mir mezi oběma knížaty; již roku 892, ačkoliv roku 891 Arnulf poslami Swatopluka o obnovení oněch smluw žádal, začaly nové roztržky mezi tissi a Morawou, která teukrátě o Panonstě rozšířena byla. Bylak to krajina mezi Dunajem a Drawou a náležela k tissi německé. Když na počátku roku 892 král Arnulf do východného krajistě je odebral, uwaru ocelával, že Swatopluk k němu se dostawi. Tim rozloben učinil Arnulf Swatopluka wálkou potřešati; powelaw do Hengstfeldu w Eppstě slowanščěho knížete Braclawa, který w dolním Panonstě mezi Drawou a Sawou wojenobil, žádal ho o pomoc proti spurné Morawě, kteréž však mu pro teukrátě, jak se pravdě podobá, neposlal. Král webl sám Franky, Sawory a Nemany bo dnešní Morawy, markrátě proti Srbům, Poppo ml s biskupem Würzburgským Arnem, a sflowe wjatyčim to hrbinou w bojích se Slowany, do Čech wrazil. Z nab to wice popudil Arnulf žela nouh národ bujarý, na jižním Dunaji teukrátě ujetě (Mabary 15) proti Swatopluskowi,

který tak muobhým nepřátelům obolati nemoha, we svých hradech libšromáždil, pustilow zemi ošlatzi nepřátelům, kteří ji také celh měšce tak záhubně a jlošně plenili, že i stromy uwaruě wywracowali. Ne wšledek wálky této nebyl stvož; Arnulf se uawrátil bez wítěžstwi, biskup Arno na zpátečné cestě ob polabščích Slowanům zabit byl. Z Mabaty špatně pochobili. Onl první útok na Morawu učinilow, ob Swatopluka w zásekách strojebhých obklopeni jen tim z nebezpečnstwi wywágunli, že práwě w tu dobu Arnulf také do Morawy wrazil a Swatopluk proti němu obrátiti se musel. Wulbarowě teukrátě nepřátelským se neposměčili; neb král Arnulf jich žádati dal, aby Morawanům šil neprobávali, což i dokazuje, že Morawané téhož roku sotwa strecni byli.

Wšlowě tito se uawrátili po půlletě w měsici máji 893. Téhož samého rekn obnowil Arnulf wálku proti Swatopluskowi; nejjon nám známé přičiny proč: ždá se ale, že Arnulf ješšě tim wice rozjitten byl, že nespokojeni s jeho vládou lidé zase k Swatopluskowi se utírali. Z tato wálka Morawanům fromě brežněho plenění země neussobila, anol šáru Arnulf, jak letopisec prawi, jen s velikou obtíží z ošibel wywágunow do Sawor se uawrátil. —

Přehledneme-li w duchu dějinow morawské námi upni wyprawowané, woniti se nám tatořka sama myšlenka, že slaw w u h m našim pteblům bez ustáni s nepřáteli krutými zápasiti bylo. Rakšlaw meč z rudy ani pustiti nemohl a Swatopluk, jenž 24 let nab Morawou vládnul, sotwa je 10 let pokojněh pozíwal! Šubili nepřátelé zemi morawskou ohněm i mečem. Co pracowitá rusa slowanščých obywatelůw na jake rosfela, poblowou kónšim w letě usšlapáno býwalo. Ne jen že ob západu a jižu Němci tu wřábům usšlawowičně hotowiti byli, také z jho wřhobdu začali se rojiti šmelé jezby mačarššti, Arnulfem prott Morawanům wopuzeni. Zajistě welké starosti zamračewaly dušš hrdinšou jeho, když widěl, jak ohromně nebezpečnstwi tissi morawské brozi. Luffil snad, že buďowa jeho po šmrťi dlecho útostí ne-

pkátelstým neobola. Zemřel roku 884, jakým způsobem ale nám povědováno není. Břislavské povídky o jeho smrti reznesené nedobárají nám sice jistoty, jak ze světa vyšel, ale tomu se z nich učíme, ktera onen velikán ve vážnosti u vrstevníků svých byl. Národní líčují sebě sládku i hrob velikých mužův zjedobovati básnickými povídkami; takže vypravuje jedna pověst, která se až podnes v lidu moravském a na Slovensku udržela, že sboráždivo vojsko své nenadále zmizel. Dbebral se do lesův Nitranských na horu Zeboru, kdež křivo třem poustevníkům kápi byl vystavěl. Mezi tyto poustevníky bessel Swatopluk, kteri jej co čtvrtého do srazku svého přijawše newiděli, kdo je jim přidružil. Teprw w posledni hodině života svého oznámil jim, kdož byl. Který císař Konstantin Purpurozenc zase wypravuje, že ležew na sur-

telném loži, zawolal své syny tři k sobě, podáváje jim swazek tři prutůw, aby je rozlomili. Když tito toho dowessi nemohli, rozmágal peuty, a zlomil každé o sobě, čtic tím je penaučiti, že stojice swerni při sobě wšem nepřátelům obojaji, o sobě ale stojice a sebe nenáwidice, je po různu jeden po druhém přemoženi budou.

Jalé lásky a důwěry si Swatopluk na Merawě zjstal wibětiž křislowi w lidu našem za tisíc rokůw běžném. „Swatopluka hledati," říká se totiž podnes.

Směšné ale jest, co letopisy Julské prawi, že Swatopluk naposled svých napominal, aby, nemilujice miru, nepřátelstý se proti sobě čewali! Ten muž, který za života svého jiného cíle nequal, než různé kmeny slowanské co nejmožněji újce spojiti, ten samý muž loučiw se s tímto světem, napominal při a pobněcwal k newěrnosti a různicím? —

Nemůžeme zde epominouti podati obraz powahy Swatoplukow, ačkoliw takové líčení wellé obtíže do sebe má. Neb ti, kteri nám činy a powahu Swatopluka popisují, byli cizozemci a nad to wice i nepřátelé jeho; w čas peleje a miru powahu muže znamenitého líčiti jest těžepřeci věci snadnou; když ale wlny časůw rozkroučené wšechny wášně a náruživosti srdce lidského pobněcují, tu wšl opán nesi zapotřebi jest, aby při wyobražování swim křiwdy newčinil. Nám se zdá, že wšechny činy Swatoplukow

měly pramen svůj v lásce i vlastní své a ve juaze, vymaniti ji z jakma franšlého: nehyeme ustat zatajiti, že jeho ctíjádost ho pedweda i t číním uctným. Tak se chystal proti Kasišlawowi, strýci svému, jinač jmenowati nemůžeme, než bonedné. Ze Dični ce tenkrát u Welehradn wrátim se ze zajeti štitvé pobil, též chwáliti nemůžeme, ale můžeme to enleuwati. Tak ů měl jinač pomoci? Ci měl snat wsechné od milosti Frankůw očeláwati a lid svůj dítwe přewálčiti? Ze slowe své zrušil, jest pravda; ale slawný eswolobitel Němcůw z jowma tímžého, cherustý kníže Hermanu, pedobné zrády se depustil a předce byl a jest slawcn ed nárokn swého — co wylupitel z přebý a cirectwi. A takowým wylupitelem stal se Swatopluk předtím nassim. Hani se na něm, že byl muž krtučý a swowých wwarcůw. Takowý nebyl wšak on sám, takowý byl celý wěk jeho! Ci snad byl oslepen i Kasišlawu čtuem lidšým a wzdělcným? Wět onen byl železný a žádal železných pomah; muž uobohedlaný a šidce mělého byl ky krzo pabekhnul předchwatným Frankům. Když wlný plniwé o twou lob štrastným rachotem se fráji, cyti se mužně; neb klefnou-li ruce své, neočeláwci, že se beuře nad tebeu šlituje! Ben ten, kdo se brániti zná, hoden jest witezštwi. Protož ništeral t soudn uemédých kromitáwůw přistupowati nemůžeme; neb wíwé že wšidni spisowatelé nepředpojati, šteki se Swatoplukem nepřátelšty se nepotkali, mirnějšti rozsudek o něm pronesli. Tak prawi o něm cisak Konstantin, „že kníže mrawošty Swatopluk byl wdaten a štrastným wšsem jousebným náředím;“ a čestlá legenda ho nazývá „u ábo žným a polerným, který w tom času nejwocnějšim byw, w elmi re z sáhlým k rajinám panowal.“ Jeho říše arcit dlouho po něm netrwała; ale wšikšty činůw nejmitne jea posuzowati z twání jich; neboť by jinač slawný král wacbowšty Alexander, ačelom přewánil sebě štero celou Asi, také nezastukewal šleuti Welišym, jelikož po jeho šurti říše, jim zbudowaná, hned se rozpabla. A zajisté leži w tom, že šffe Swatopluka za jeho žimobytí wýwrdacena býti nemohla,

štwěly důtag o wšikšty ducha jeho, o jeho udotnešti a obezřetnešti.

Nejnauentnějšti čin wšak, jim wýtenauš, jest ten, že Čechosłowané přiwodeni jien to lú na cirkwe swaté a že na pšsem matky této wšáli do šete pštrawu prawého náboženštwi a prawe wzdělanosti, deustajice tak t walmému pštwetu w umění a wědách a wnyšajice w čhřeti také uab bratry štwými, na uýhceci, šteki s štimem we špojeni newešši zabřetmuisse w zamražiwém šchisnu. Čhřwání Swatoplukow a štwici šimšlé kyle, jač čhřwání šyna t matce a w tomto čhřwání zajšfil he štwaty Wěthetšty upewiowal.

3 z tchě, že papež Štěpán V. knížete mrawošlého žábal o přimluwu a Arnulfa (wiz; wurdhu), šewbiti můžeme, že zajšfil tak ohydne pomahy nebyl, jaž náw ueměti šromiššitšil ho maluji; neb papež by se zajšfil nebyl tak kalece šnižil, prošiti muže o přimluwu, štwě mnohými nčejimi posštwowěn byl. Důšklivá přebhýšta činila se Swatoplukowi, že proti šwu. Wěthetšty žušil; že tomu ale tak neui, jž na šete šime štwě wýprawowewali a w jost lášce n toho Swětce Wozjho šál, kye poznati z tchě, že Wěthetšty den před šurti swou w dýrámu Páné ješše w motšitbách Swatoplukowi žehnal! Nebojime se přebhýšty, že šime w posuzowání pomahy Swatoplukow byly štrannými; powěděli šime dle štwědmi swého z dřšw, co nectného na něm bylo a neuyiráme, že šime se wápnasnojowali ojšrawedlniti wěšého toho muže, pekub nám to prawda towelewala.

W tom ale zajšfil každy s námi dorozuměn bude, štwž šime, že Swatopluk byl nejubdatnějšti, nejneohroženějšti a nejmošutnějšti wětu swého panownik a že wšim prawem nezi př w ni hrdiny wšefch wěšw wšatěn býti máže.

Zšhwá náni ješše wpličiti dějny mrawošté po šurti Swatoplukow. Swatopluk zanechal po šobě šré šynůw; nejšaršši W o jmir II. štal se náštwymtem na trůně, drubý, jmenem Swatopluk, štal se knížetem uđlašnu, též i třeti, štwěhož jmena ale neznáme. Tímto rozdělenim a jinými wnejššimi plčičkami štalo se, že říše mrawošlá, po Swatopluku

jen 13 let ještě ukuwuji, brzo za své
wjala.

Petrus, že mladšího Wojmir II.
na stolec dosednul, hned bylo znamenati,
že seusední národové se wolnějším pohy-
bewáním držíce, od Moraw se odtrhewati
zočali. První to učinili Čechové, jichžto
knize Běřimow snad w tem samém roce
zemřel co Swatopluk. Běřimow po usse-
chen kých žiwota svého uznawal Swate-
pluka za ochrauce w těch národůw
stewaných ob Němcůw nstřowaných
a w tomto přestředění snad i Swate-
plukewi penědž se podobawal. Těho
wšak synové Běřimowjow Epitibůw a
Wratislaw činiti uchtěli, newohuce to
sněsti, že mladší Wojmir II. toho samého
žádal, co mocný otec jeho. Dali se tedy
w ochranu Arnulfow (893), který wy-
stancům českým na jněmu Kezenjsem wá-
lečně pomoci sibi, kých Wojmir je bo-
jem sňhati měl. Talowým počínáním roz-
horčen důrazněji Wojmir proti Čechům
wystupowal, tak že toto roku 897 zase
i Arnulfem se uchýlil; awšak mir mezi
Wojmirem a říši newedou ještě přetr-
pen, ačceliw wojsko německé od
toho času blíž hranic českých wždy wote-
wo i wýpravě meškalo. Byh-li již tyto
příběhy w Čechách tu weliké slodě a
sestladi říše Wojmirowj, tím více to
i byly smutné události w Morawě samé.
Střhla se totiž wálka mezi Wojmirem II.
a mladším jeho bratrem Swatoplukem;
spor tento wzniknul působením německým,
jmenowitě hraběte Aribona a že starý
culladnik Widing tenkrát sice již pře-
býwající w Němcích, též účastenstwi w
tomto sporu mezi oběma bratroma měl,
ždá se býti pravdě velmi podobno. Ač-
keliw pravě přičinny neznáme, proč prá-
wě tato wálka wstala, ždá se, že Swa-
topluk, snad zhrácena se citě, proti star-
šímu bratrowi se behenil. Arnulf pod-
porowal mladšího Swatopluka, poslaw
mu wojsko na pomoc, kteréž roku 898 a
899 Morawu wustřhlo. Swatopluk na
wzdor tomu do jednoho hradu wehnán
jen pomoci rojstl německých z něho
wystrobozen a do Bawor odweden jest.
Zaslubujet tedy wšii přehowalu Wojmir II.
za wdakost swou, a uložal se hrdným
hrbinstého etce svého; i w tom se jemu

podobal, že církewi samohatowst
Moraw uchowati hšedl. Papež totiž pos-
stal i Morawanům spět arcibiskupa Jana
i dva biskupy, Benebita a Daniela z
Rimn, kteří roku 900 také do Moraw
jawitáli, by spráwu církewi spořádali.

Německí biskupové, jej Morawu
ještě přiad do své diecesi wtahowali,
brezuě se uat tento narizeniu Řimské sto-
lice rozlobil a odpowěděl přestřednictwím
arcibiskupa Saleburjtého, Theotmara, tak
nešťuhým jnšobem, že podobně pšstných
řsani petřuhých biskupůw tu stolici
Řimské neznáme. A pravě tato nešťuhost
tečí w onen směr weden, ona nárůži-
wost a zápalčiwost, která w tomto listě
panuje, osřzěduje nám jarewen nešťu-
teluon glou a jšstl, která oba národy,
Němce a Morawanu rozwejewala a i
ustawičným bejům podpalowala. Kých
duchowmi pastřřemě tak řsall, jimž lástu
hlšfati bylo, jak tepru smššfeli mužowé,
kteři jen mečem zachžeti uměli?

Těhož samého roku, co německí bi-
skupové proti papeži hšstětili, wrajili
Čechové we spojeni s Bawory do Mo-
rawy, pleni a brancující daleko a ši-
roko krajiny unrawšic, wřátili se ale
zase po třech udelích do svých wlasti.
Bez pochyb by rozřřž mezi Wojmirem
a Bawory ještě dále byly wedly ku řr-
wawým bitwám, kdyby ona meška, kterou
Arnulf Morawanům uchýstal, nebyla se
siala také Němcům nebezpečnu. Wabaf
tetíž po návratu swém z Italie, kamž
za plněním byli wřšli, wrajili také do
krajistě wuchedního (nquěššich dolních Ra-
fous), a ačceliw od Bawerům přewálčeni
byli, předece tak hrozňmi se jim stali, že
tito náramcnu perowni na řece Enji wř-
stawěli, Anešaburg jmenowanou. Bawo-
řané a Morawané uznarosse nutnost,
wšsemi silami proti tomuto nowému ne-
přiteli se postawili, a ujawěli mezi sebou
r. 901 mir w městě Rezně. Tunto mi-
rem se usnadnilo, že Wabaf r. 901 a
903 kute porážky w kněžctwi Blatenštem
utřpeli.

Ano i od roku 906 zachowala se
nám zpráwa, že Morawané nad Wabary
jawitěšli. Wšstědujících roku ale střhla se
u Přesportu krutá bitwa mezi Wabary
a wojssem krále německého Rudwifa IV.,

o kterých tentokrátě snad Moravané spojeni byli. Bitwa tato nad miru nešťastně pro Němce dopadla: mnoho wýtečných mužůw a náčelníkůw nářeba němckého pabla, a král sám ouštěm smrti jedwa ušle. Po této bitvě mezi Morawa úplně z dějin světowých, a deminowáme se, že rozchobný den u Presspurku také nad Morawou rozheknul. Ze roku 906 morawské říše ještě bylo, o tem písemně svědectwí máme.

Po roce 907 ale každá slopa o Morawě zastřta jest temnotou úplnou. Tak zjhnula ena krásná říše morawská, která jméno Morawanůw na wěky lestem sláwy ozdobowati kude; tak byla wytwá-cena říše, kteráž waluhými tely trwe morawské zdubowána a chráněna byla. Řehký popelem wšechňu hrady a nádherne chrámů Páně, lehnul i popelem poswátňu Wlechetab, než blahewěšť náš před 22 lety pohřben byl! Mohutné paustwí Mojmirowcůw uwalilo se w runy a žliceniny a ani mislo udati nemůžeme, kde poslední knize morawský w koji pro wlast, sláwu a samostatněst její klelnul. Diwne jsouť cesty, kterými prozřetelnost, která dějinami člowěčenstwa wládne, kráčí. Národowé wylkwětaji, zmořutněji a zase wadnou jako lupěň mrazem pedzimním popalěň. Swětoborní národowé zahynuli w láně časůw; kde ale čilejší duch proniká útreby nářeba celého, tam se wytwine zase poznouwu krása a lahoba žiwota.

Mec říše welkomorawské zničena byla a na žliceninách panstwi Swatoplukowa powstaly tři říše nové: pelstá, česká i uherská. Morawa obuzezena jest na své prvotní hranice, kal i zmenšena, jelikož wýchobní části (Slowensko) w držení Madarůw po celé století zůstaly. Řehž pak po uplynulém st. leti jméno Morawy w dějinách zase zjewuje se, již to není ena welkolepá Morawa Swatoplukowa; jest to malá, i wěmowstwi českému přídělená země. „Tak se časť mění a tak swět ten běži!“ —

Dobatký.

Nečtice dříve přetřowati a prazastawowati proud wyprawowání, přestli jsme některé věci, kterých pro jejich důleži-

tošt epominouti nemožouce, co dobatký zbe přilčládáme.

a. Rozsáhlost říše Swatoplukowy.

Říše Swatoplukowa zahrnowala do sebe 1. dnešni Morawu s nyněšním Dpawskem a Těšinskem, co staré panstwi Mejmirewacůw; během časůw wšak přiměleny byly i Morawě následující části: 2. Nitransko ob roku 836. 3. Panonie' dolejší, t. j. krajina mezi Dunajem, Nabeu a Drawou ob roku 884. 4. Slowané polabští a Slowané na Dřce a Wíste jasiště ugnáwali Swatopluka za náčelníka swého, ačeliw nám bližší okličněstí a poměry těchto Slowanůw i Swatoplukemí známy nejsou. Tak též wíme, že i 5. Čechowé ob roku 871—896 se Swatoplukowu říši spojeni byli; wšak i tu nám zewrubněšších zpráv se nedostává, toliko to jisto jest, že Čechowé swých wlastních wěwob měli, že tedy se Swatoplukem we spojeni sice stáli, jemu ale nikoli poddáni nebyli. A tato říše Swatoplukowa sluje obyčejně

b. Wělká Morawa

Zeměpisť středowěku zná totiž dvoji Morawu: Morawu bulharskou, čili nižni na řece Morawě w dnešním knížectwí Serbském, a wyšši Morawu (Wyššnijsa Morawa, čili wyššni Morawě), totiž zemi Swatoplukowu. A tato Morawa ob císate Konstantua českého jmenowána jest weliká Morawa, z kterého názwu powstalo i jméno Welkomorawské říše, jakowěž i panstwi Swatoplukowu wšim právem zašluhowale.

c. Národnost.

Čechowé, Moravané, Slezáci a Slowáci náležejí tu jednowu tmému rozsáhleho nářeba slowanského. Dřhawali se w nejnowěšší časůw hlawowé, kteří twrdili, jakoby starí Moravané jiné byli nářebnosti, čili wlastně jiného plemena, nežli Čechowé, a že teprw po strozotání říše welkomorawské obywatelstwo Morawy ob Čechůw počestěno bylo. Nečtice se zde pouššiti w hlubší rozbirání věci této a dolážeme směřnou lichost talowé důmenty

tim, jeby ono počestění divné býti musilo, řechy Čechové z Moravana tu byli ubírali: Hurá! tam Horá! tam Slovák! a jině zase Malach! Nářecí arcit jsou rozdílná; ale vsak i v těchto pozorovati lze jisté přechody zášonů jazykovýchmi utvoření; čím více k východu některých českoslovanských jmen byli, tím více i zachoval plně zvuhy své, které postupující k západu vždy víc a více ztenčeny a vyhrušeny se nalézají. Slováci na př. říkají: majú, na Hané se sluvo a na majó, Horáci našli pravi majou a na pomezí moravsko-českém již se našly číslá vyhruščená formou česká mají. Totožnost Moravanů a Čechů znali již i staří spisovatelé, tak na př. Ditmar, jenž pravi: „Čechové pod Swatoplukem jinby bývali pány našimi.“ Patrný to důkaz, že, co do národnosti mezi Čechy a Moravany žádného rozdílu nestává.

d. Epráva zemská.

Ž čle národa moravského slá pannonil dědicný, jakž to malawé z nepřetržené řady Mojmirovův nahlednouti lze jest. Panovník slul „kněz“ a jsa ostatně neodvislým jen v důležitých věcech, celého národu se týkajících, rabil se s předními z lidu, též kněží nazvanými, jakž jsme to poznali již s vrchu, řechy Rastislaw posly do Čechův vypravowal. „Rastislaw moravský knize pcradivo se slknížaty mcrakul, wyprawil poselstwi k caru Michalowi.“ Zajisté Mojmirovci obdávány časů Moravanům panowali a dědicný práwem jeden po druhém na stolec dosedali následovně, jakž dějiny nám wypravují: ob 830—846 Mojmír I.; ob 846—870 synovec jeho Rastislaw; ob 870—894 Swatopluk, synovec Rastislawův; ob 894 až snab 907 Mejmír II., jehožto mladší bratr Swatopluk údělným knížetem byl.

e. Obchod.

Co se týče obchodu tehdejšího času, sméle tvrditi můžeme, že příliš malým nebyl, ant ušavnicými boutemi wálečnými lazbe pokojně obcováni ncmožným se stávalo. Wime z listin, že Morawé a

později snab i Morawané z Němec potahowali zbraně wessljalé: pancíř, meče a t. b. Obchod tento se stbedwal na řece Dunaji; doráželo a wprawželo se obili, med a wost i etroci; med a wost dolazují, že tdba již wcelastwi mezi Slovany welmi oblíbeno bylo. Súl kupowali Morawané w Bulhářích, jimž selni dolý w dnešni Marmarossi a Semihradstu náležely. Co se týče peněz, ncmožno ndati, měli-li Morawané wlastni, čili bylo-li ujmáno peněz němedých. Zato tenkrát také dávaly se oudený, w přikladu žite, též i sůl. Mezi obchod wewdowcimi náreby jmenují se Baročané, Slowané a Židé (906). —

f. Umění a wzdělanost.

Starí spisowatelé nám život Slowanůw wyobrazují co národa mirného, pokojného a hojnými bary duffernými nadaného; a co Slowanech wúbec, plati teby také o Morawanech. Neč nasse welmi spůsobila tu žpřew wzbuzowala již w prabádných časech písně w lidu našem a jsou nám w rukopisu Králcoworském písně zachowány, jakž podobných snab mnoho wesslren lid žpřewal. Swatými bratry Solunskými i písemnictwi (literatura) na Morawu přineseno bylo, ac se nám z těch dob dohžuel nic nezachowalo.

W umění stali Morawané wyznamenali se obzwláště stawitelstwím. Dweosud nepřáteli obličeni, byli takowěla přinuceni wsselijakým umělkým spůsobem hranice své opewniti i u wnitř země útočiště wstlawowati, jež útokům nepřátelstým obolati mohli.

Tak wime, že Rastislaw wystawěl petonost, která bocela nowým, dríwe newidáným spůsobem žbudowána byla, tak že Frankům pobiw wnyutila. Hradů podobných bylo na Morawě mnoho, a o zalíbeni Morawanůw w hradech byhleti, nejlépe swědčí arcibiskup Salcburský, kteje arcit něco jiného dowobiti, prawi: „je se w městech utrýwali!“ Za časů křestanstwi stawény byly také chrámy Páně desí hejně, neb panonská legenda prawi „že (Swatopluk) mu (Methoběji) odevzbal wsslechý chrámy a knže we wsschý hradech.“ Zdá se, že chrámy Páně buš

na hradech, kuž na jiných rošřimách stály a je cperoněný býly, čemuž přisvědčuje nestowanště slovo „lostel,“ ctwozeně eb' la-tinskye castellum (hrad). —

g. Poteha starého Welehradu.

Četý nářed náš pewnon dusši wětíl a wětí, je Welehrad jednou siblem sw. Metheděje kpl. Wřsal w nowějšši a w nejnowějšši době egwall se hlásowě twrdici, že Welehrad, sídla Methodějowa, na Morawě nebyle, a witu sidu za pouhon důměnků wydwójajice nowě misto w důměnků kuž wíce neb méně učení přnášeti W tomu se ewřšem i uhy s niimi shodujeme, je starý Welehrad, sídlo Swatoplukowa a Methedějowe, nestálo práwě no tem saměm místě, ste nyníjšši wes Welehrad stojí; je ale Welehrad na Morawě, a sice na blizku nyníjššihó Welehradu stál, lowědil čerow.

Neni p'ychby, je swatý Metheděj ce prawý Apóstel, po Morawě cestuje, ne wždy w j'rnem a tem saměm místě přebýwal; ale také neni p'echby, že jeden chrám w zemi za metropolitní platil musel, a že jšše tam býl, lde kniže stelowal. Wime, je sw. apóstelowé p'li prwnim přiběkn do Merawy desšli na dwěr Rašiflawowě. Wřditw se z Řima zvěřowal se swatý Methoděj u kniže Kocela na hrade Blatno? a wyppuštěn z wazky němectě uslawičně přebýwal na Merawě Zmenuji se nám tři města čili hrady ce nejznamenitějšši toho času na Merawě: Demina čili Dėwin, Nitrawa čili Nitra, a Blatno něm. Moosburg Wehl jeden z těch hradůw býti sildem Methedějowým? D' Domine wime, je byla hraničně pewnost proti Frankům a diwoně by to býlo, aby kniže uslawičně na nebezpečných hranicích byl sídel. Nitrawa byla hlawnim hradem knižectwá uřelného Nitrawského nileli ale hlawnim wěstem a nad to wíce kpl biskupem Nitrawským Weising. Co se tšče Moosburku kuz wěšřina učencůw nowotářššých Welehrad stěe, ješt důmni nejn'ejapnějšši. Zábny až p'esud nepedchýwal, je swatý Metheděj na dwěře Swatoplukowě přebýwal. Kdy ale Swatopluk stolowal na hrade Blatno? Šsa uřelňm knižetem měl Nitru wřšlánou za sídelné misto; a

svajinu, dež hrad Blatno ležel, obdržel ob krále němectěho teprw roku 884, teby tel p'ed smrti sw. Methoděje. Patruo teby, je sw. Apóstel ani kniže Swatopluk, stow se mohůtrým pancovníkem, w řáběm z tčhte tři měst čili hradůw uřidileli. Zbýwá nám teby dozvěditi, je starý Welehrad na Morawě a sice na blizku nyníjššihó Welehradu ležel.

Best swěstem nářadno, je ze starých časůw jádně zpráwy bezpečně a zjewně o Welehradě je nám nezachowaly; powšimeli ale, je teajina, w které Welehrad ležel, po celé sřesti w drženi Maďarůw zřřstala, snabwě pochopime, že z časů westomorawššých krajůw pounil zbynonti musel. Za to ale zachowala se půwodni listina zřřřadai kláštera Welehradššého w p'etwzemi eb' krále Dataru roku 1228 daněm. Ste wězi stakami kláštera se uwáři: „Wolgrad civitas primo Modoburgus.“ Paladý a Sasafil překládaji takto: „Welehrad d'ěime město, nyní wes“ Nini překládaji: Welehrad d'ěime město Modoburgus (nazwaně) a musli, je Modoburgus chpně psáno misto Moosburg. Rašiflawowě wřsal jen trochu do takowého čtení a překládání, poznáme hned, jal liché bat směšně jest. Welehrad tento byl darewán klášteru nowozaloženěmu a býl wes; nač teby p'řidati „d'ěime Modoburgus nazwaný?“ a dejme tomu, je Welehrad Moosburg je jměnowal, (což wřsal, jal j'me s wřdu widěli, nebylo) muselo by se dokázati, že tenkráte Moosburg čili hrad Blatno ještě stál, a že darewán byl klášteru, což nildto nebylo a býti také nemohlo; neb jal mebl král čestý stael darewati, kterš ne jemu, nřbrž králi uřeršlému náležel? A nad to wíce wime, je Moosburg Slowanům slul hrad Blatno. Reswřřl ta lowého wykládání wnoho mista jest mařawš, a jediné pravě jest, jal Paladý a Sasafil ono misto w listině čili a wykládali.

Masse müněni jest to, je Welehrad kpl ena newřřlowně vbrajena pewnost Rašiflawowa, která Frankům wdbir wnyttla, a je stála na estrowě ř. y Morawy, tam d'ěe nyní město Šradist' leži. Kdy král Datar II. pewnost

proti Uhrám vyřadění chtěl, poslal několik k tomu spůsobilých mužův do jeho vřchodni Moravy, aby nálezit: místo pro onu pemonost vyhledali roku 1258. Oni muži, mezi nimiž biskup Otmuchův Bruno a jeden pán z Bistvinstjeina byli, rozhodli se pro ostrev w řece Moravě a w upemince na minulost, obdržela nová pemonost jméno Hradistf, t. j. místo, kde hrad stál. Ktime to máne jesté jiná jména w okolí Hradistfém, která na stavělosti poukazují, na př. králův stůl, pař místní jméno Kružopole, ves, která hned při založení kláštera darována, mnichův vyhlažena nebylo; názew tento zdá se tedy znamenati pole knížeti (knžji) nálezit. A dále tázeme se, proč by wes se měla jmenovati Bele — t. j. welfthm hradem? Dále poukazuje na stavěbylost místnosti w oně krajíně jméno wsi s Hradistfém seuwilici: Staré město, o kterémž též nenabližime, proč by wes měla sloati městem? Je cstatně w listinách a jiných spisích nejstarších o Welehradě wice se nemluwí; má přičinu w tom, že tato udalost, wšecbecně bez toho známá, wice se rozšiřowati nepostřebowala.

Karotatě Wratislaw, zaslěw klášter Welehradský, nemohl jej zřerowati swatým apesť:slům, jelikož ani na etlaci nesou státi obraz jádněho, leč swatého (anenijsowaného); jehož církew totiž wěřejně učet obperučila: a to se stalo stany sw. bratří nassich terw roku 1349 biskupem Otmuchým Janem VII. Welmu důmyslně a ofrowitipně dotazuje Dr. F. Jineček, (Swětoz. 1860 čisl. 16), že jti i Kosmas (zemřel 1125 přes 80 let starý; hledice k roku 885 a na stáří Kosmowa čítali můžeme, že desí listu oně dotyžil) o Welehradě wřel; než, uchweme tohoto wšetečného znalce nassich dějin samého nsluwiti: „Siblo Methodia arcibiskupa byl Welehrad morawský. Dřlub to me? Ktime to přetně z Kreniky Dalimutowy (stončené r. 1314), kteréž di: „Wotiwowj přestf křta eb Swatopłata morawského a eb Methodje arcibiskupa Welehradského. Ten arcibiskup Křusni biesse, misu swatu slowansky slůžiesse. U Welehradě křsti Čecha přwělo.“ Dřlub ale měl Dalemil wřekowati tute? Stawiti pramen, že

sterehož čerpal Dalemil, byla Kronika Kosmowa. Kosmas jednaje o přichěhu křestu Wotiwowjowa, prawi, že o tom nemini slow sřiti, jelikož o wěci wšecbce známé, i udává prameny, kte se toho lze dočisti pěbrobněji; něco přij že čte w Wratiwleji cirkwe morawské, něco w Epilogu země morawské a české, něco loněně w Žiwotu neb Utrpeni swat. Wáclawa. Hsou-li nám tyto prameny známé? Wesub se mělo za te, že z těchto tti pramenů jiný žádný není kromě žiwota (legendy) swat. Wáclawa. A což prawi legenda tato? Legenda tato půwědně latinský psaná a w českém přwodu z prawni čwrti 14ho wěku známá, opanuje takto: „Potou tojž bratr sw. Cyrilla jmenem Methobius po jeho stoněni místo něho morawským biskupem byl učiněn, tehá české slowůně knize jmenem Wotiwowj a jeho bobobojná kněwa, sw. Lubmila, w tom wěstě, ježto Welehrad slowe, tu ježto Morawského arcibiskupstwi stolec a stáwa biesse, eb blaženého arcibiskupa Methobia oba swatých křest přijali.“ Tuto legendu měl Dalemil před očima, tojž onu zpráwu s wřchův wznámenou spřerwal.

Užil tedy jakož patno těch pramenů, na kteréž se Kosmas jakož na zdroje wšecbce známé powolává. Znal tedy jti i Kosmas (1125) řekowati legendu; wětel tedy jti i Kosmas o Welehradu. Než, bylati skutečně ena legenda Kosmowa, z které čerpal Dalemil? Wespěwě; neboť Dalemil měl před očima jesté i jiný z těch tti pramenůw, na které se Kosmas powolává. Dneu Epilogus země morawské a české — die nassice pewného přesmědčení — nic jiného není než-li spis, jenž jmal slowe: Žiwot swat. Cyrilla, sw. Methobia a sw. Lubmilu, půwodně latinský psaný (česky z 14. wěku). Z čeho tal souwime? Kosmas prawi: Znal ale milosli Boji wěwoda Wotiwowj přijal swatosti křtu, aneb jak jeho nástupcem w těchto krajínách ode dnu le dnu swatě náboženstwi katolické se rozšiřowale, neb který wěwoda, které křestily c telik wřici: wyřawel k slawě Boji, — o tom že se čte w oněch pramenech. A w skutku čtime w řekowání „žiwotě“ 1. o přichědu Cyrilla a Methobia na

Morawu, a pásohení Cyrilla a o arcibiskupství Methebioru. 2. O obrácení země české na víru a křestu Božíhoje. 3. O tom, kterak Božíhoj založil kostel sv. Klementa na Levém Hradci, pak i chrám Panny Marie na Hradě Pražském, kterak Wratislaw založil kostel sv. Viti. 4. O utrpení smáté Lubmily. Wše to shobuje se s tím, což Kosmas jakož obšah řečených pramenů udává. Z tento pramen t. j. Epilog (neboli jiným názvem živet smat. Cyrilla a Methedia) znám byl Dalemilitovi, neboť zjavně píše o kostelích křte Božíhoje založených jakož i dále o utrpení sv. Lubmily.“ Tat Dr. S. Dřevěl.

Spojíme-li tyto jeho důvody s svědčím ob nás psanými zmiří jistě i ten nejtenší stín, že Wlechradu na Morawě nebylo! Není to tedy jen pouhá smyšlenka pozdějších časů, jest to skutečná pravda, že sw. Methoděj na Morawě sídlo své arcibiskupské míval. Wlechrad nás stojí na stutku na swaté půdě, zasvěcené krotami apostoľského Methedia; w stutku w okolí Wlechradském stál slavný hrad Swatepluskůw a wypinnal se metropolitný chrám prvniho arcibiskupa morawského! Wira lidu stoletá nebyla tedy jen pechyňm blouzněním, nýbrž měla kořen svůj we skutečnosti krásné, wellolépe a slavné. Starý Wlechrad arcit zhybnul; ale onen Wlechrad, kde ty dvě hvězdy Solunské se nám rozsvitily, zvěstující nám wíru a záslon lásky a pravdy, ten nezahyne nikdy, proto že jej wěrný lid náš we wděčném srdci swém na wěky dčwati bude!

Woznáuky.

1. „Dědina náležela rodu; jednošlwi členové rodu měli práwo pozítlowé; proto také až do pozdního středověku rozuměno slorem dědina wždy jen státek nemowitý; proto se wywinul vojenní wlastnictwa osobního wa základě držení a pozíwání: jmění (ob msti). Wjítel a dědina bylo obili a dobytek; z oži půwodně znamenalo tak jako Slowákům pobnēs znamenáná — obili a státek — dobytek, dčzto w češtině oboji toto slowo přijalo na se wýznam jmění, neboli wlastnictwa. Posub

tedy wesserenslwi osadníkům w osadě byli wlastně jeden a tžj rod, byl rod zárowen wlastníkem dědiny, t. j. wšeho nemowitého státku, té osady, nebo wlastněji tomu rodu náležejícího. Tím se stalo, že názew dědina we středověku znamenal osadu i rolnost (dědiny), dčzto nyní již neznamená než pouze osadu weskňdou.“ Swětězor. 1860 čísto 1.

2. Tat zwaný bawerský zeměpisec (mezi 866—890) udává, že na Morawě bylo jedenáct hradůw, počet, jak náleží příliš malý a není pechyby, že jich bylo mnohem více. Něklibentější jest náhled, že Slowané nejraději své hrady stawovali podle řek a lesůw; nenamítáme nic proti tomu, upříti se ale nedá, že by Slowané těch nejwzbornějších míst ku wstawování hradůw nebyli použíwali, totiž lovcůw a wýšim wůbec. Že hrabist mnoho i w pozdějších časích na Morawě bylo, lze poznati z názwu hrabisko, kterž mnohým wšelkým a jiným mistnostem nyní se dáwa, i tvojí již hrad tam nestojí. Z w Itálii náležaji se často pozůstatky starých hradů, jež žádného jiného účelu neměly, než nasse hrady župní. Nájpodobnější útočiště wšak byly edkrty tepro asi před 7 lety w jezeračch šwejcarských a lombardských, dčz w praděb obywatelē wštamowali sobě byblifla na kolic, we půdě wodní zorajených. W okolí takemých kolů pozůstatkůw náležaji se hojně nářabi lamenné, hliněné, bronzowé i železné.

3. Z takemých wolnosti župníkůw powstaly w pozdější době roboty wšelijaké.

4. Zmenem Bulharůw naznačuji se Slowané dříve bydlifli na turečkém poloostrowě, kteří ob Bulharůw, kmenu čubského podmanění, jich jmeno na sebe wjali, načež wítězi z podmaněnými w jeden národ splynuli, usatimse se w Wul-tanech, Walsachii, Sedmihradsku a jižních Uhřích. Tžj Bulhaři na křestanskwi obrácení byli ob sw. Methodia, kterž knížete Boris a r. 861 pokřestil. Roku 807 Bulhaři, wšhnamwše Awary z Uher, zabilnili práždnou krajinu zářahými Slowany asi 813, tak že Wessl, Wacony a hera Wakra činily hranice mezi slowan. fku Morawcu a Bulharý.

5. Je hrab tento tak slul, došljal velmi ostroupičně Dr. Zircel; jezere samé u starších spicowatelům slulo Welso, Weise; ob časů Přibinowých wšal Blatin, (ob kahnist tamějších a blat) z kteréhož jmena udebali Němci Platten See a Madari Bálaton.

6. Dle letopisce Fuldského nazwal Rastislaw enen hrab Dowina t. j. děwčina. Jest pesud na tozpeti, Ide enen Děwin lezel; někteři waji žičeniny dnešni hrabu Děwina nad ústím Morawy do Dunaje za Madislawům Děwin Imeno arcit tomu přiswědčue, wšal samo rozhodnouti nemůže, jestliže na blizku Prahy též Děwin hrab stal a nynější město Magdeburg na Rabi starým Slowanům též slulo Děwin. Na začátku 13tého století byl na Morawě na Polawstých topcích též pevný hrab Děwice (Dwici braty), nyní w žičeninách ležici. Dr. Š. Zircel toho jest mínění, že poloha Rastislawowa Děwina na jižni Morawě, na blizku řeky Dyje se hledati musí, jestliže Děwin hraviční pownost proti Francům byl.

7. Swatí bratři narodili se w městě Soluni, tentráte nazwice slowanském. Dtec, Leo jactem, byl wšdecem wojenským a Matka slula Maria. Cyrill, nežli do kláštera w Rimě wšoupil, jmenowal se Konstantin a byl wladšibratr, a byl wšboritý znalec umucha jazylům. On obrátil na wiru křesťanskou Chazar, wšdrot do dnešních krajich usedlý, kdež i obdržel křest sw. Klementa r 101 umučeního D jeho působení na Morawě swědčí nejlépe slovo „panáček“ (wšsto kněz) nejjouc nic jiného, než překlad řeckého slowa „kyrillos“. Starší bratr Methodius byl uničeni na hoře Olympské, a, jal se wšsal bez dalšího důwedu prawi, též dobrým mládem.

8. Ved touto hercu wprozumiwati stážno, jal Dr. Š. Zircel prawi, hercu Olympicku na řecko-tureckém poloostrowě.

9. Tento knize welikých zásluh sobě žistal o rejsšitewání křesťanstwi: wyslawěl anebo obdarowal na 30 kostelům. Tak krajina ekoto blatenstého jezera, dšime pustá, zase wzdělána jest. Tim, že Kocel a Přibina w poslusstwi aučb w přátelstwi s Francý žili, wyswětluji se

jmena němedá ofad w oné krajine sem tam se nacházejici a jmena kostelům sw. Emmeranu, Rupertu a t. d. zasřecenyč.

10. Toto wšto w panoušsté legendě žni: „Po sem-že stary vrag wzdwiže serdce vragu moravskago korolja na nas, s waemi episkopy“, šecj jal Dr. Š. Zircel: velmi důmyslné dowodil, štáti má wšto moravskago slowe „něm e čes k ago“; wšj velmi zajimawé tete pojednání we Swětozoru ob 2. února 1860. Swatoplul w legendě nišdy nesluje králem, než wšdy jen „kněz“.

11. Byla to snad přibuzná wěwody Botiwoje; je by ale Swatoplul po smrti české kóti své byl pojál za manželku sestru krále němedého, jal Dalimil prawi, prawdě decela u p o b o d n o jest.

12. Tento Jan z Wenátel na dwote Swatoplulowě potwřuje ubáni, že také z Itálie kněži docházeli k Slowanům ewangeliem hlšfati.

13. Jal pedšeho suyššlenci tento esfemetnik a ravenáč byl, lye poznati, že ani u krajanům swých obšiben nebyl. Wledlouho snad před smrti Swatoplulowou odebral se do Němeda, stal se r. 893 kanelikem kšise němedé, pal biskupem Pasowským, s kterěžto stolice ob arcibiskupa Saleburstého Theotmaru cirklewniu šudem swřizen byl.

14. Wšjma snad kraj Dúblebům, „Dúblebi,“ o kterých se dwakráte čini žminka, roku totiž 873 a 891, seděli jazojto zwláštni plémě nebolžito župa (comitatus) w vedtraji kšich Kněžahy t. j. w ekoli dnešni osady Kacj Kanije.“ Swět. 1859 čisl 20. Stownej Časak. starož. 705 a 829. Plawnu jich osada slula Lutoměř; konu tu na wšyl nepadaji českli Dúblebi a českli Litoměřice, w starši formě Lutoměřice? — Kni pochyby je se to wšhnání Přibiny z Nitranska umoji Slowané z oneho knizectwi za nim do Blatensta tášli. —

Wočátel biskupšwi Nitranského nebyl nikeli již roku 826; neb wime, že první kostel na Nitře swěcen byl mezi 830—836. (Wšj Swětozor. 1860 čisla 22 a 23).

15. Mačari, lid kmene fínského půwobné šideli w krajínách poburalských; pal je naléžáme w pobdanstwi Chazarům

na Domu a Dněpru. Pečeněžami a těchto sibiel vytačeni vorajili snad na rozpvání těchto císařův, by Bulhary na uždě brjeli, do dnešního Sedmibradka, bzyz se osuněliwse překročili i Dunaj. Arnulf lid tento ubatný jeděchj wyzwal proti Ewatoptulowi; nástupci jeho toho ale

welmi pykali museli, jelikož Mašati, re-
šboutiwse tisti morawskou, daleko do
wnitra řiše německé záhubné wyšpady či-
uili, až těmto wšpádům císař německý,
Zinděch, přijmením Btačnit, přitřz učinil.

Vinc Brandl.

Slovo pořadatelovo. Veliký učence a tečnk starého věku pravil: „Kdo neví, co se před ním dalo, jako by nebyl.“ Náš národ nevěděl, co se před ním dělo; a proto si jeho sousedé počínali, jako by ho nebylo! Dějiny Moravské byly zabaleny rouchem temnosti a co se o minulosti naší vlasti vědělo, bylo amnoze nepravdivé; poněvadž spisovatelé historie naši své péra namáčivali z větších dílu v závisi a zlobě. Dilem z nevědomosti, dilem z neřestanského umyslu rhnusili cizozní spisovatelé dějiny slovanské tak, že se násinec nemohl bez studu na své otce a na minulost své vlasti odvolávat. Obraz Moravy, kterýž ruka neuměla aneb nepřízniva malovala, představoval slavné pěkdy nám dávným synům tak zmrzačené a neliczké, že jsme od nich svoje zraky opovrživě odvraceli. Dějiny moravské, jak nám je neznalci aneb nepřítelé líčili, neměly lásku k vlasti v srdci čtenářův rozněcovati, nřhrz nechut k Slovanům buditi. Dobře! že spisy tohoto druhu nebyly psány v teči naší a že tudíž nemohly nakazit mysli jádra národní, ale že se obmezovaly na úzký kruh odrodilcův, jejichžto hlas se nikdy u lidu našeho s důvěrou nepotká. U jiných národův učelvá se historie jako učitelka pravdy, u nás se uvázala ve službu lži a klamu! Největších zasluh o pravdivý dějepis Moravy zjednali si + Šafarik a pak Palacký. Prozřetelnost Boží dala nám oba tyto duchové velikány v svůj čas; neboť bez jejich přičinění neviděli bychom v době tisícileté památky své dva svaté apoštoly v pravém světle. Bez Palackého a Šafarika nebyl by se stal Velchrad středem svatých tužeb a katolických snah Slovanův o rok 63. byl by snad předešl bez významu — bez děkův, k nimžto jsme zavázáni sv. Cyrilla a Methodiovi! — Za stkvělým příkladem nesmrtelného Šafarika a Palackého pustil se zemský archivář náš, nadějný V. Brandl, jenž právě vydal: „Knihu pro každého Moravana,“ z nížto na ukázkou jsme vynašli krasné pojednání o „Mojmírovcích.“ Přítel náš a po vlastích našich chvalně známý spisovatel nazval dílu své: Knihou pro každého Moravana; poněvadž boháď brzo nebude osady, — ba nebude poctivého Moravana, jenž by z ní ty nejpoteřebnější vědomosti občanské nevěděl a nevybíral. tak jako se zlato z lůna země vyžáči. Co každý vlastence moravský věděti má a bez čehož se ani neobejde, obsaženo jest v knize pana Brandla, o jejížto všemožné rozšíření se znjistě ulečchili národovci, každý v okoli svém, usilovně postaraji, aby žáden Moravan ne-
světíl tisíciletou památku bez vědomosti, co před ním bylo! V knize pro každého Moravana obrážejí se věrně všechny nejdůležitější doby a události z života našich milých otcův jako v zrcadle, pak se v ní popisuje poloha krásné naší t. stí, zvyky a obyčeje jejich obyvatelův, povolání měst a vývoj moravského hospodářství a průmyslu. Korunou pak díla tohoto jsou historická práva markrabství moravského, ježto seznati jest svou povinností každého občana moravského. Jelikož pak se vzkná „kniha pro každého Moravana“ nese duchem číhkevnímu, předvídáme na jisto, že do roku prvé vydání její celé rozebráno bude. — Nuže kdo má smysl pro pravdu a pro zvelebení národa, kdo chce, aby lid náš ku sebevědomí, národnímu a náboženskému z dvěstileté dřimoty procitnul, račiž si přečísti „knihu pro každého Moravana“ a ne jednou ale několikrát, aby pronikl k jádra, jak jsme to rálii loňského roku strnu bl. Sarkandra! — Cim více se marniví svědomělci od západu namáhají národ náš strhnouti do proudů liché osvěty a proticírkevní vzdělanosti a čím usilovněji jini zas pracují k tomu, aby zřetel bez citu a polomrtvý, tím větší zasluhá štitelův knih dobrých u spisy poučutých. —

Drobnůstky.

(Ani to zvířátko nemá s
zlobiti, trýzniti.) Ze se nejkrat-
čejší zvířce, pakli rozlobeno bylo,
že člověka nebezpečným státi mň-
že, o tom svědčí následující udá-
lost. Jeden hostinský v Štětlně (v
Prusku) choval ve svém domě pol-
ního zajíce, jehož z kratochvíle oby-
čejně sám krájval. Jednoho dne však

majitel zajíčka více než obyčejně
dráždil, při čemž ho tento zoubkem
malíčko poranil. Hostinský na tuto
ránu nepozoroval; za týden ale cítil
v ramenu neobyčejnou bolest a ruka
vždy více zapuchá; za 3 dni přikro-
čil k ráně ušpal (Brand), který živo-
u jeho při účelkě lékařské pomoci konec
učinil. —

Strýček Pravdomil.

Pravdomil. Posledně mluvili jsme o společnosti, která se totiž rozkládá v církev a stát, a zmínili jsme se o rozličenosti v náboženství jakož i o rozmanitosti v řízení státním. Dnos chceme v tom pokračovati, pozorujíce, která společnost lidské od prvopočátku až do našich časů se zmáhala a růstla. O počátku lidské společnosti už vše.

Pozorný. Nevíme o jiném počátku, než o stvoření Adama a Evy, jenž se nazývají: prarodičové lidstva.

Pravdomil. Toť také v skutku jsou. Mysleli sice někteří učenci, žeby mohlo býti více praotců lidské společnosti, proto že prý lidstvo jest ve svém způsobu, v tečech, barvě, pleti neb kůži a t. d. tak rozmanité, že původ od jiných rodičů s těžkem jest ku pochopení. Zutím ale se ukázalo, že rozmanitost tato vplyvem povětří a pásma slunečního dobře se dá vysvětliti. Tak vmo, že v pásmu horkém k. p. v Africe jsou lidé docela černí, jež nazýváme mouřeniny, a že i lidé bílí, když v tom pásmě se usadí, zčernají, ne sice tak docela, jako tuzemci, sě jich potomci jistě, tak žepak mezi nimi a tuzemci není rozdílu. Černost pleti trati se tím více, čím více pásmo horké přechází v mírnější. Tak k. p. v Americe, kde jest sice ještě dosti teplo, ale přec už ne tak, jako v Africe, žijí Indiáni, jenž mají plet rudou. Vstoupí-li takový Indián s bílou Evropankou v manželský svazek, aneb ona s ním, tut jsou děti jejich, „Kreolici“ zvané, více méně pleti světlejší. Obyvatelé pásma mírného k. p. Evropané jsou vůbec pleti bílé.

Zvědavý. Snad celé lidstvo i také dle barvy pleti rozdělili na rozličná plemena?

Pravdomil. Arci že učenci celé lidstvo dle barvy pleti rozdělili na rozličná plemena, a sice na pět: na černé, rudé, snědé, žluté a bílé. Černé plémě s hlavou kudrnatou, vysedlými samicemi, naběhlými pysky a pleskatým nosem nazvali

athiopské — jsou to černochové sřičtí. Rudé plémě s černými vlasy, širokou tváří a ostrými rysy jest americké, jsou to prabydlitelé američtí. Snědé s vlasy černými, širokým nosem a velikými ústy jest plémě malajské; jsou to obyvatelé ostrovu Jižního oceánu (liché moře) a Australie. Žluté, s očima žikmo ležícíma a vystouplými lícaými kostmi jest plémě mongolské, sestávající z obyvatelů hlavně asijských, zvláště Mongolů (Tatarů) a Číňanů. Konečně pak plémě bílé, zvané kavkazské, k němuž náležejí všickni Evropané.

Zvědavý. Ví-li pak se také, mnoho li jich jest na početi?

Pravdomil. Plemena äthiopského neb afrického počítá se na 196 milionů hlav, plemena amerického na 1. mil., malajského na 200 mil., mongolského na 526 mil. a kavkazského na 365 mil., dohromady všeho všudy na 1280 mil. duší (viz Živa r. 1859).

Zvědavý. A tyto lidé dělí se také mystím všelijak dle řeči a náboženství?

Pravdomil. Ba arci že. Dle řeči mluví přes 1000 jazyků; z nichž některé posud ani nejsou dobře vyvinuty a vědecky proskoumány, aby do nějakého příbuzenského spolku jazykového seřaditi se daly, jako k. p. už to máme v Evropě. Jazyk náš českoslovanský jest nesmrtelným Dobrovským proskoumán s nejhlubším důmyslem a podle úsudku znalcův není mluvnice žádného národa s takovou důsledností sestavena a pravopis žádného národa s takovou jistotou a přesností ustálen jako jazyk náš. Pravopis náš jest zaroven velmi jednoduchý; ač ho mnozi mají za nesnadný; avšak to jsou takoví lidé, kteří léta strávili, nož ústrojí německého jazyka pochopili a sice pod návodem učitelův; ale jazyk český prohlašují za těžký, proto že jeho soustavu za několik měsícův a sice bez pomoci učitelské nepromikají. Kdyby jazyk slovanský byl druhdy s takovým nákladem času pěstován býval

ve školách jako jiní jazykové, zajisté by o něm se příznivěji soudilo a neměl by tolik předpojatých a nesmyslných odpůrců.

Tu máme taková příbuzenstva jazyků troje, jazyk totiž romanský, germanský a slovanský. K prvnímu příbuzenstvu počítá se řeč vlašská, francouzská a španělská; k druhému řeč německá, anglická a švédská; k třetímu řeč česká, polská, ruská, chorvat-ká, bulharská a srbská.

Šafarik počítá r. 1842 Slovanův 78,691.000 a sice: 51,184,000 Rusů, 3 587-000 Bulharův, 7,246.000 Ity-rův či Srbův, Chorvatův a Busňákův, 9,365.000 Polákův, 7,167.000 Čechoslovanův, 142 000 Lužičanův. Od té doby za 20 let se počet Slovanův zajisté přes osmdesát milionův zvýšil.

Dle náboženství pak dělí se obyvatelé všech zemí na víru křesťanskou, tureckou neb mahomedanskou, židovskou, budhaistickou neb asiatskou a pohanskou. Křesťanů se čítá všeho vědy 335 mil., Turků 155 mil. Židů 5 mil., vyznavačů věr asiatských 595 mil. a pohanů 190 mil., dohromady svrchu uvedených 1280 mil. duší. Křesťanů pak opět se čítá 170 mil. katolíků, 89 mil. protestantů a 76 mil. řecko-slovanského obřadu.

Lidského roku snažil se Strýček Pravdomil čtenáře Moravaa o poměru pravověrné církve ku církvi pravoslavné poučiti. Majce za to, že se mu to šťastně povedlo, obrátí se opět zřetel čtenářstva ku předšlému ročníku našeho kalendáře.

Pochybil. Pocházejí-li všichni lidé od jedné prarodičky, proč jest tato nestejnost v řeči, náboženství, pleti a podobě lidské, ba ve všem, naž se podíváme, velmi podivná.

Pravdomil. Milý brachu, stejnost není zákonem přírody ani ducha. Pohleďte na louku, jaká tu rozmanitost rostlin a květů; pozřete do tváří lidských, jaký tu rozdíl tváří a tahů; pozorujte dítky jedné rodičky, jaká tu nestejnost ve schopnostech a náklonnostech! K tomu připojte i čas, jenž vždy rozmanitost podporuje. Tak

postup a vývin všeho až do našich časů nestal se jedním dnem, ba ani jedním věkem. Mnoho tisíců let uplynulo od stvoření světa. Vždyť počítáme 6000 let od té doby, kdy lidstvo už o sobě něco vědělo, a čas počítati se naučilo.

Zvědavý: Tak se neví nic o počátku lidstva a jeho rozšíření po světě?

Pravdomil: To se ví, o čem jsem se už zmínil. Ví se o Adamovi a Evě, prvních prarodičích; ví se, že krajina na Kavkazu v Asii byla první kolébkou lidstva, poněvadž tu nalézají se jména čtyř řek, které Mojžíš v první knize své popisuje. Ví se dále, že odtud lidstvo po vodě do Evropy, Afriky a snad i do Ameriky se dostalo, a tu rozplemenilo. Příčinu toho udává nám zpráva o věži babilonské.

Bartoš: Nedá se určit, kdy ku př. obyvatelé Evropy do této země se přistěhovali?

Pravdomil: To se s jistotou určit nedá, poněvadž se to stalo před časem, kde lidé udalosti tohoto světa jako na památku pro budoucí pokolení zaznamenávali počali. Častakový nazýváme časem předhistorickým, a vše, což z času tohoto pochází, jsou pověsti, které se sice vykládají od pokolení do pokolení, dějepisné důležitosti ale nemají. Takovou pověst k p. máme o Čechovi a Lechovi, dvou bratřích, že připutovali z neznámých krajín do našich vlastí, kde se také byli usadili. Potomci jejich slují Čechové a Lechové neb Poláci. Kdy ale se to stalo, aueli kdy vůbec Slované přistěhovali se do Evropy, o tom žádný nám jistotou zprávu podati nemůže. Napřed se myslelo, že se to stalo v století pátém po nar. Christa Pana, když panovalo velké stěhování národů z Asie do Evropy. Nyní ale mnohými starozitnostmi slovanskými naše vši pochybnost se osvědčilo, že Slované jsou v Evropě tak dlouho, jako ostatní národové evropskí, a že tedy

lím samým právem autochtony aneb prabydělci Evropy nazývali se mohou, jako jiní.

Bartoš. Jaký esi byl domácí život prvňích Slovanů?

Pravdomil. Ví se o nich, že byli hospodáři, živili se totiž orbou a chovem dobytka. V rodině poroučel vždy jeden muž, a to byl otec rodiny, starosta a kmet, ostatní poslouchali. Ženské vařily, šily a praly a staraly se o domácí potřeby. Mužští obstarávali rolnictví, a chránili majetnost před nepřitelem. Majetnost tato byla všem společná, a žádný neměl na ni výhradného práva. Osobního jmění nestávalo mezi nimi; kdo co měl, měl to pro celou rodinu. Jméni a práce byla jim společná, každý měl právo na užívání jmění dle své potřeby, a povinnost ku práci dle povolání a schopnosti své. Kdo pracovati nemohl, byl předc od rodiny vydržován; proto u nich nestávalo žádných žebráků, umř sírotků, ba ani cizinců, neb každý, kdo do rodiny byl přijat, nastoupil hned práva rolníků, a stal se jejím svobodným údem. Proto nevěděli Slované nic o nevolnictví a poddanosti.

Bartoš. A jak to bylo v ohledu náboženském?

Pravdomil. Víte, že naši předkové teprv sv. Cyrilem a Methodem byli na víru křesťanskou obráceni. Před tím byli poháně. Předc ale znali jakousi bytnost nejvyšší, která všechno ví a řídí, a nazývali ji Svato-vítelem klance se jmenoval Velehrad. Měla prý čtyry obličaje, aby viděla do všech čtyř uhů světa. Také měli jakési tušení o nesmrtelnosti duše, a o odměnách neb trestech na věčnosti. Služby náboženské konali veřejně, na místech posvátných, v hájích pod lipami, který strom také proto stromem Slovanským se nazývá. Služby tyto pozůstávaly v obřích, zpěvech a tancech, národu našemu přirozených, čímž zalíbili se chtěli bohům, jež vzývali.

Bartoš. A ví se také něco

o jich životě veřejném? Měli první Slované také nějaké pány neb knížata nad sebou?

Pravdomil. Pokud žili Slované v pokojí, nezdá se, žeby byli uznali nad sebou nějakou vrchnost, kromě starostů a jich vůle, jenž všem byla zákonem, a kromě kněží, jenž požívali vážnosti a měli velký vplyv na záležitosti veřejné, (totiž na správu zemskou), jak to slovo kněz z dosvědčuje, z něhož pak povstalo slovo kníže. O věcech veřejných a obecných radili se starostové a kněz s lidem u veřejném shromáždění, na místech posvátných a všem přístupných. Když ale byli nuceni, hájiti majetek svůj, tu musili voliti ze sebe nějakého vojvodu, který, trval-li boj déle, a uměl-li vojvoda času svého dobře použiti, zůstal i v čase pokojném nezdídka jejich představeným. Že takový vojvoda pak držel svůj dvůr, a rád viděl státně lidi kolem sebe, kterých nad ostatní povzněl a vyznamenal, jest věc přirozená — a tím povstal tak zvaný stav panský neb šlechtický, který nikterak se nevyvinul z prvotního řízení slovanského, jenž mílovalo rovnost a svobodu; nýbrž následkem byl různic a nepokojů s nepřítelným sousedem. Neboť právě to, že lid slovanský, pokojně žijící, na válku nemyslí, bylo příčinou, že od výbojů Němců býval často přepaden a poznenáhla podmaněn. A poněvadž ani v nebezpečení ství neměli porážky kmenové slovanští spojiti se v silnou jednotu, nýbrž každý kmen o sobě vojvodou svým proti nepříteli se bránil, stalo se jim, jako těm ovcám od vlka. Nepřítel jeden kmen po druhém sobě podmanil, tak že mnoho severních slovanských kmenů v nynější německé říši vyhubeno a poněmčeno bylo.

Bartoš. A což nebyli Slované dosti udatní?

Pravdomil. O udatnosti Slovanů nepochybuje žádný. Vždyť Slované porazili Tataře u Olomouci, Turky u Vidně, Švejdu u Lützen a Pul-

tavy, za dnův našich; ale tenkrát nebyli cvičení v boji a zbrani, poněvadž milovali více pokoj. rúdlo a pluh než válku a meč. U Němců bylo ale jinak. Němci na lov, houby a výboj zvyklí, byli ve zbrani cvičení, řízení pak měli tak zvané feudální aneb panské, kde pán byl vle a lid mu jen otročil. Svoboda tu podlehnouli musila zevnějšmu násill, a poněvadž Slované od toho času vždy více neb méně od Němců záviseli, počalo i u nás řízení německému podobné se ujmáti, až pak v časech tak zvaného středověku se jemu docela vyrovnalo.

Bartoš. Aha, tu povstaly nyní roboty a desátky?

Pravdomil. Možná, aspoň víme z životopisu sv. Cyrilla a Metoděje, že němečtí biskupové proto tyto svaté obžalovali v Římě, poněvadž se báli, žeby naše kraje, které už považovali za své, od jich biskupství odpadli, a tím žeby byli pro budoucnost zkraceni ve svých důchodech. Lze z toho souditi, že tenkrát už desátek v Německu se odváděl. A roboty snad u nás tenkrát povstaly, když se za příkladem Němcův veřejného života stav panský byl zmocnil na místě přirozené volnosti a svobody. Pán uložil lidu svému nějaký pozemek, a tento musil zase pánu svému pomáhati v práci t. j. robotovati. Možná, že to byla napřed smlouva, která pak pro potomky stala se dědičnou. Čím více moc zemská se zmáhala, tím více od poddaných se žádalo, tak že tito v mnohých krajích docela s tlem i s duší od prvích záviseli, a pánani za život poddaného svého nebyl odpovědný. Zato arci nevěděl poddaný takový nic o vládě v tom způsobu, jako nyní jest, neplatil daně, neznal žádné vládní zákony, úřady vojenské a odvodů. Pro něho nebylo vyšší moci, jako panstvo; od toho závisel ve všem všudy, vůle pánova byla mu zákonem, služebníci jeho byli jeho představeni, Pán vládnul ve svém okrese skoro neobmezeně, ano vzdoroval

často i vojvodovi, knížeti a králi, aneb jak se zemský vladař jmenoval, jemuž povinen byl přispívati na potřeby zemské, pomáhati ve válce jistým počtem bojovníků, a zúčastnovati se v zemském řízení či ve veřejném životě. Byl-li pán dobrý, tedy byl život pod ním obstojný; byl-li zlý, bylo to k nevydržení. Hladní páni starali se i o duchovní potřeby svých poddaných, stavěli chrámy a školy, vydržovali kněze a učitele, a stali se tak zvanými „patrony.“ S lidem vyjednávalo panské úřednictvo skrze tak zvané „fujty“, jež byli představenými v obci, a panské nařízení po obcích oznamovali; proto nebyli mezi svými sousedy tuze milováni. Celé toto řízení jmenovalo se řízení feudální neb patrimoniální, jež počalo asi ve 12. století, a vzało za své roku 1848.

Z věd uvý. A bylo to v obcích po ten celý čas pořád stejné?

Pravdomil. Ne, nýbrž děly se sem tam všelijaké změny, které přechod stavu patrimoniálního v nynější stav svobodný připravovaly. Jak jsme už pravili, byly obce napřed jen větší rodiny, jimž bylo jméno veskeré společné. Tuť snad sluly obce osady neb osada znamená nějakou usedlost. Později, když rodiny se množily, rozdělilo se i jméno společné mezi ně, a tuť snad dostaly osady jméno dědin, v které každá rodina měla své dědictví, ačkoliv bychom slovo dědina i na pána používali m hů, že ta neb ona osada jest jeho dědictvím. Bytby ale jednotlivé pozemky mezi rodiny se byly rozdělily, zůstaly přede lesy, luka a tím i pastva všem dohromady společně. Pravíme všem, neboť občané si byli posud skoro rovni, a domkářů v obci nebylo, protože bylo tenkrát lidu ještě málo, občané sami dostávali ku vzdělávání půdy, a kdo pracoval měl také podíl v majetku. Když pak v některém místě lidu přibývalo, tak že už pro ně nedostávalo se majetnosti; tuť stěhovali se jednotlivé rodiny neb

celé kmemy do krajů méně obydlenných, z méně úrodných do krajů úrodnějších, ze severu k jihu, z východu na západ, jak nám dějepis česko o takových pohybech národních vypravuje.

Zvědavý. Tedy lidé zabývali se z většího dílu rolnictvím?

Pravdomil. Tak jest, a když už rolnictví kvělo, leželo řemeslnictví a průmysl ještě v kolébce. V čtrnáctém století žili v dědinách od řemesla jen: kovář, krejčí a švec, v krajích hornatých i truhlář, bednář, kolář a tkadlec. O ostatních řemeslech vědělo se na venku málo. Jen v městech počali se řemeslníci tobo času trochu volněji pohybovati, a do našich moravských a českých měst stěhovali se řemeslníci němečtí velmi rádi, poněvadž panovníci všelijakými výsadami (privilegia) jich stav podporovali, a města trhovními a mnohými jinými právy opatřili. Proč také až posud v našich městech tolik německého živlu se udrželo. Nečinili to ale panovníci jen ku zvelebení řemesel a průmyslu, nýbrž spíše ve prospěch svůj a ku povznesení své vlastní pravomocnosti.

Bartoš. A kterák tak?

Pravdomil. Byl to podivný čas tenkrát, a jak jsem už pravil, našemu docela nepodobný. Šlechta byla pány i v zemi a lid byl těmto pánům podroben, a oni sídli v pevných hradech a zámkách často opozovávali se vzdorovati panovníkovi zemskému. Toť bylo pro vladaře velmi smutné postavení, tím více, poněvadž skoro ve všem závisel od parů, jenž byli jako prostředníci mezi lidem a ním. Záležeti musilo tedy každému vladaři na tom, aby v zemi vychoval si jistý od pánů neodvislý stav zemských obyvatelů, kterýby pánům nebyl tak poddaný jako sedláci a kterýžby více od vlády závisel. K tomu se zdál panovníkům stav řemeslnický a průmyslný nejtepe se hoditi. I podporovali tedy stav tento, jak jen mohli, chránili svobodu jeho proti stavu panskému, dávali veřejné zákony ob-

chodní a řemeslnické, které zvláště platnost měly ve městech zvláštními vládními privilegii opatřených. Tím staly se jistá města obcemi svobodnými, počaly fevditi se stavem panským, a vždy proti tutopotpanovníka podporovaly. Pomocí jich krotiti panovník odboj panstva, abychom mluvili dle nudy, centralisoval (soustředoval) vždy víc a více moc státní v osobě své. Z té doby máme v Čechách a na Moravě více tak zvaných královských měst, a víme, že Přemysl Otakar proti Rudolfovi Rakouskému už r. 1278 na tak zvaném Moravském poli padl proto, že se mu zpronevěřilo panstvo, a to snad zase pro jeho nadřzování živlu německému v městech.

Zvědavý. A v čem fevditost tato mezi panským a městským stavem prospěla obcím venkovským?

Pravdomil. Na oko ne mnoho. Ona jim spíše byla na škodu, poněvadž musili jednotlivě obce pánům svým poskytovat pomoci jak statkem tak lidem v zápasu s městy. Za to ale samostatnost měst klesla cestu i nynější samostatnosti obcí a samosprávě. Vláda, jsouc jednou v pravomocnosti své ustálena, počala vládu svou rozšiřovati i na tak zvaný stav třetí totiž sedlský, a ujímati se jeho záležitostí. Od času, co začalo poddanstvo, co se k Slovanům přistěhovala z Němce feudalnost, neměl osadník majetky pojištěny; neb když zemřel, dědil po něm pán; později teprv osadníkovi potomci, - ale nebylo v tom žádného pravidla a zákona, až teprv v 15. století zdá se, že vláda počala carizovati, aby do gruntovních knih zapisovalo se vlastnictví osadníků co stálá jim patřící majetnost. Za to arci musili na kanceláři pláti jistou daň z majetku tohoto, ale louky, lesy, postviska a jiný majetek obecný nepodlehal prý žádné dani až do 17. století. V století 16. vidíme už rolníka míti své čelediny a nadcníky, čímž arci nastává u venkovských obcí rozdíl mezi majetností, a mezi pravými občany a

přísložníky. Tuť kynula i potřeba jakéhosi obecného řádu, a obce, následující cechy řemeslnické, sestupují se v hromadu, a počínají činiti už jakousi osobu morální (mravní).

Bartoš. Ba arcí, tak se muselo vše znáhati, a musel jeden druhého podporovati, aby vzájemnou podporou získala všeobecnost, a i to, co se zdálo být zlé, jako ty třenicce mezi šlechtou a městy, sloužily k dobrému -- sloužily k tomu, aby se národ náš očistil od poddanství z Němec k nám přišlého.

Pravdomil. Když už jednou vláda i do venkovských záležitostí míchat se počala, tuť hleděla rolnický stav z dosavadního poddanství panského vymániti. Tak byl vydán v Rakousku r. 1680, 1738 jakýsi robotní zákon, který obmezil robotu na jistý určitý čas, a byl jako prostředníkem mezi pánem a poddaným. Začátek to obmezenosti poddanosti. Pod Marii Teresii a Josefem II. pokračováno ve směru tomto, a určeny jednotlivé pády vykoupení z poddanosti. Tím nabýval stav rolnický jakohosi veřejného postavení a práva ve státu, jakéhosi samostatného postavení proti panstvu věcímu. Krajské úřady byly zařízeny, jenž měly poddaného proti panstvu chrániti v právech, a bdíti nad zákony vládními k prospěchu stavu třetího vydanými. Sem tam se tak stávalo, jmdo ale správcích se krajských úřednic s panskými úřednic, a zapomněli na své povolání. Přece ale uměl posud ve veřejném státním řízení a v zemských statutech stav třetí žádného zastoupení. Jen šlechta s poslanci několika měst královských rokovala tu o potřebách a záležitostech zemských. A v časech posledních, kde vláda všechnu moc ve Vídni scentralizovala neb ssoustředila, bylo i toto zastoupení zemské jen maškarádou, bez podstatného hlasu a práva, a sněmy panské odbyvaly se pro parádu; až rok 1848 věcímu ledabylostí učinil konec. Neb nejen že zrušil robotu a dostatek, ale postavil i tak zvaný stav třetí, t. j. obyvatele

venkovských měst a dědin v řadu stejné oprávněnou s dvěma stavy prvními, totiž se stavem šlechtickým a měšťanským, tak že nyní v zemských sněmch nezasedají jen páni a poslanci královských měst, nýbrž v stejném počtu i poslanci venkovští, a staré stavovské řízení v skutku v řízení zemské se proměnilo.

Bartoš. Kdyby nebylo r. 1848, tedy bychom robotovali až dosavad?

Pravdomil. To snad ne. Vždyť se budete pamatovati, že už rok před tím vydala vláda zákon o vybavení z roboty, který se měl, nemýlím-li se, ve třech letech uskutečniti, a sice vzájemným dorozuměním panstva a poddaných. Následkem zákonu tohoto už mnozí z poddaných byli se vykoupili z roboty spíše, nežli vyšel zákon od sněmu říšského, že robotu musí přestati. Z toho vidíte, že to, co jest na čase, rekli bychom, co jest zrale, vždy se musí státi, a že k tomu nem zapotřebí prostředků násilných. Arcí že vykoupem z roboty stalo se rychleji a laciněji, když se toho vláda a sněmy ujaly, nežli by to bylo dříve bývalo. Neb dorozumění takové, kde jeden má popustit od toho, co po dlouhý čas bylo jeho, k prospěchu druhého, jest velmi chouloustivé a těžké, jak jsme měl posledního času příležitost pozorovati v Rusku, kde se to same se stavem rolnickým děje, co u nás se stalo, aneb jak to pozorujem u nás z ohledu našich záležitostí rolních.

Zvědavý. A jest vybavení toto z roboty v skutku pro rolníka tak prospěšné?

Pravdomil. Podivno, že se tak pláte. Slychával jsem sice sem tam i mezi sedlákami chváliti stav staré poddanosti, že prý nebylo tolik platů, a páni že nyní nic jim nedávají; toť byli ale neskrze nebo špatně, aneb lidé, kteří se vším jen na druhé se spoléhali, sami se k němu nemajíce a důstojnosti lidské dosti sobě nevážící. Vybavením z roboty stal se rolník pravým vlastníkem nejen svého majetku, ale i svého času, což stojí

za velmi mnoho. On může nyní všechnen svůj čas jen ku svému prospěchu, ku zdokonalení svého hospodářství vynakládati, což napřed nemohl. A co někdy byl pán, to jest nyní rolník také. Jako on svůj nejlepší čas věnoval někdy pánovi, tak má nyní své čelediny a nádeníky, kteří svůj čas věnují jemu. Že nyní musí více přispívat ke státním potřebám, nežli dřívě, jest spravedlivé a pochopitelné. Neboť, poněvadž vláda i venkovské záležitosti vzala do svých rukou, tedy má více vydati; a rolník výstavou stal se oprávněným státním občanem, a tedy jest jeho povinností, k státním potřebám přispívat. Za to ale má to utěšené vědomí, že, když vykoná svoji povinnost, žádný mu nemá co poroučeti. Sedlák přestal býti podrobeným osobě statkářově aneb jeho úředníkům a stojí nyní výhradně pod — zákonem.

Pochybil. Nemohla ale robota už dávno přestatí?

Pravdomil. Milý brachu, člověk nedělá čas, ale čas se tvoří sám, a člověk může jen tenkrát působit, hodi-li se pro čas. A tak jest to se vším. Věk, která není na času, neujmě se, která ale jest dle času, ta se uskutečnu, bytby i jednotlivci se namáhali jí překážeti. Robota měla jen dotud nějakého smyslu a a platnosti, dokud se nedostávalo dosti sil pracovních. Tu prospívalo hospodářství vůbec, aneb kterak by bylo panstvo velkou svou majetností mohlo vzdělávali, kdyby bylo nemělo svých jistých pracovníků a dělníků. Za našich časů ale, kde zalidněním krajín, povstáním čeledinů a domkářů v údolích, jako podruhů v městech, síly pracovní se zdvoj- i ztrojnásobnily, byla by obráceně zase robota na škodu jak hospodářství, tak i na škodu samým pánům či velkostatkářům. Samým pánům pravím, neboť za cenu výbavy obdělní oni si pola svá lépe a levněji, nežli napřed se to stávalo robotou; hospodářství pravím, neboť od roboty osvobozený osadník čas získaný zase ku

zdokonalení svého hospodářství vynakládá, a čeledin, domkář a nádeník nalézá jak u pána, tak i u sedláka dosti práce, zaměstnání a výživy. — Zmáháním se pak rolnictví zmáhá se i průmysl a femesla. Neb nejen že rolnictví a hospodářství domácí mnoho strojů spotřebuje, a jich děláni vymáhá; ale poněvadž hospodář domácí čeládkou své práce obstarávali může, věnuje syny své ku povolání vyššímu, dá je na studie, obětuje je vědě, obchodu a průmyslu. Takovým způsobem zase hospodářství splácí stavu městskému dluh, který tenlo podporováním stavu rolnického při výbavě jeho z poddanosti panské u něho byl učinil. Toť ale ještě není vše. Hlavně syny své ku povolání tímto vřadem i venkován do řádu oprávněných lidí, že byv napřed jen jako služebníkem druhých, stal se nyní páncem svým, nemaje práva žádného, zasedá nyní na sučmu zemském, ba i říšském mezi těmi, jimž se dříve kofil.

Zvědavý. A kterak to tak přišlo? bylo to nevyhnutelně spojeno s výstavou?

Pravdomil. Milí přátelé! to jest od jakživa pravidlem, že ve veřejnem životě platí ten, na kterém něco záleženo. Všickni lidé nejsou stejní, a ten, jenž nad ostatními buď rozumem, buď smlosti, buď bohatstvím se vyznamenává, měl vždy větší važnosti a platnosti u ostatních. Tak to bylo vždy a tak to také zůstane, poněvadž jest to pravidlo přirozené. Viděli jsmc, že i v pradávnych časoch, kde lidstvo ještě ani stavami ani bohatstvím se nedělilo, udržovali veřejný pořádek starostové a knězi, jakožto nad ostatní rozumnější a zkušenější. Pak když se počalo zmáhati panstvo, mělo ono spolu s nejvyšším páncem země veřejné právo a řízení v moci. Později, když podporou vladafův i města počaly se vyvíjovati, nabyly i ony spolu s pány jakéhosi práva veřejného, zasedaly s pány na sněmu, rokovali s nimi o veřejných a zem-

ských záležitostech, a patřily mezi tak zvané oprávněné stavy zemské. Jen venkovské obyvatelstvo, poněvadž žilo ještě v poddanosti, nemělo žádného práva a účastenství v záležitostech veřejných. Zrušením poddanstva musel i tento trpený stav přestat, a od roku 1848 běže stav tak zvaný třetí s dvěma předěšlymi stejného podlu v životě veřejném, a zasedá s nimi na sněmích zákonoárných. „Stejně povinnosti a stejné práva; rovnost před zákonem bez ohledu na osoby; rovnoprávnost jak osob, tak řeči a národnosti;“ toť hesla času nového, a jak doufáme lepšího.

Pochybil. Krásná to slova, ale neplní se vždy v životě!

Pravdomil. I to pochopitelno, neb zákon na papře není ještě zákonem v životě. Květina z venku neruší, a bytby bylo pověří kdovi jak příznivé, nemá-li uvnitř životní šťávy, jenž je k růstu pudí; toto příhodné pověří jsou dobré zákony, vnitřní životní síla ale jest duševní vzdělanost, která ku provedení dobrých zákonů napomáhá. Mají-li nadzmlněná pravidla v život vejti a tu se ujmouti, musí lid uvnitř ku provedení jich dozráti, a povznést se na stupeň té duševní dokonalosti, kterou ony požadují. A to jest nynější naše úloha. Dvěře k blahu společnému jsou nám odevřeny, překážky odstraněny, záleží jen na nás, abychom vstoupili do chrámu obecných vědomostí. Nejen abychom věděli o tom, co nám s ostatními nyní stejně oprávněným občanům věděti třeba z ohledu záležitostí veřejných, o které jsme se napřed nestarali; ale abychom poznali i nynější úlohu třetího stavu, stavu to rolnického a řemeslnického v obecním snažení a životním namáhání.

Zvědavý. A jaká jest to úloha, která nám nyní nastává.

Pravdomil. Jest to úloha zdokonalení-se v tom, co nám jest nejbližšího, v rolnictví totiž a v řemeslech. Víme, že řemeslníci mají nyní těžké postavení proti fabrikán-

tům; ať se spolčí dohromady, aby si vzájemně pomáhali. Hospodáři ať zakládají zase hospodářské spolky, kdeby o hospodářských věcech se jednalo. Neboť má-li svoboda v skutku být tak užitečná, jak v pravdě jest, tedy musí všudy a ve všem úplně provedena býti. Tot pravidlo hlavní. Obchod řemesla, rolnictví musí býti svobodné, t. j. já mohu zboží vyráběti kde, mnoho-li a jaké chci; mohu je vyvážeti kam chci, prodávati kde a zač chci; mohu s polni svými nakládati jak chci, odprodati komu a kdy chci, přikoupiti od koho a kde chci. Všechny obmezenosti, jak se ukázalo, jsou jen ku prospěchu jednotlivců: volnost však jest ku prospěchu všech. Kde se kupuje laciněji, než kde jest více kupců? kde jest pečivo lepší, než kde jest více pekařů? Proč raději kupujeme v městě, kde si můžeme zboží vybrat, nežli na venku, kde musíme všíť co nám dají? A tak jest to se vším. Proto také svoboda řemesel a živnosti už od máje roku 1860 vytknuta a staré cechy zrušeny. Svoboda rolnictví, t. j. svobodné odprodávání polí, až posud neuvedeno, ač i na ně musí pijiiti. Myslí se arci sem tam, žeby polnosti se rozkouskovaly, kdyby každý hospodář se svými polmi mohl nakládati jak chce; ale to jest předáudek, jakých mnoho posud ve hlavách lidu našeho. Musíme vše považovati ze stanoviska obecného, a nesmíme z jednotlivých pádů souditi na všeobecnost. Jestliže prodajem roli jednotlivý hospodář, který si neumí majetnosti své vážit, přijde na mizinu; z toho nenásleduje, že svobodný prodej pol vůbec jest zlá věc. Pro nedbalého hospodáře jest všecko zlé, i ta nejlepší zařízení. Zůstaňme ale při tom pádu, a poptejme se, kdo koupí to pole? Zajisté hospodář lepší, kterému peníze zbývají, anžto onomu se nedostávaly. Kdo z nich bude pole lépe obdělávali? Ji-tě, že nový hospodář, neb mu na něm záleženo. Pro všeobecnost vyplne z toho tedy větší užitek, neb kde jsou dobří hospodáři,

tam se docílí více a lacinějšího obilí. Velký hospodář odprodá, co má zbytečného, aby to ostatní mohl lépe obdělávat; malý bude přikupovat, aby se zmohl. I femesník si zakoupí něco rolí, a bude dobře o to dbátí, aby na něm vytěžil, čeho pro svou domácnost má zapotřebí. Proč jsou pole obyčejně okolo měst lepší, než okolo dědin? Poněvadž měšťan, jenž má rolí málo, rády z nich měl takový užitek jako rolník, jenž jich má více, a proto je lépe obdělává. Jisto jest, že svobodným prodejem pol hospodářství se zmůže, a také scelování samo sebou půjde ku předu. Neboť jistě každý prodá jen pole to, které mu jest z ruky, a koupí to, co má při ruce a jako u huby. Ale nejen že výnos pol se zlepší a scelování postupně, nýbrž i cena pol se zvýší, neb každé zboží, s kterým mohu samostatně nakládati, má větší cenu, zvláště zboží takové, jenž se nedá rozmnožiti, jako polnosti vůbec, a kde kupců vždy více přibývá, anžto lidstvo vždy se množí.

Bartoš. Tot bychom tedy měli krásné výhledy do budoucnosti?

Pravdomil. Arci že krásné. Při svobodě rolnictví bude i v obcích zapotřebí, obecné grunty, pastviska, louky nějak lépe zužitkovati, nežli se posud stávalo. Jest to věc uznaná, že majetek takový nenese ten užitek, jaký by nesl, kdyby patřil jednotlivcům. Veřejná pastva bez toho přišla u hodných hospodárů a v pokročilých obcích z obyčejce, ledaby

dobytek vyháněli jen proto, aby vyšel ven na čerstvé povětrí. Kdyby takové obecní majetky mezi jednotlivce se rozdělily, aneb aspoň pronajmuly, oboje pod výminkou, aby se z nich něco k obci splácelo; jakby každý svůj kousek pilně obdělával, jakby každý hleděl, ten nejmenší pláček ku svému prospěchu použití, jakby mnohému chudákovi tím bylo spomoženo! A obec by tím nic netratila, snadby její příjmy ještě se zvětšily.

Bartoš. No možná, možná také, žeby se pak zase jiné nesnáze vyskytly, o kterých nyní nevíme. Na každý pád ale skončíme rozmluvu naši veseleji, nežli jsme ji byli začali.

Pravdomil. Máte pravdu; začali jsme s poddanstvím, skončíme se svobodou. Viděli jsme, kterak společnost lidská růstla a zmáhala se v lidnatosti i v právech. Kterak v dějstvu světovém napřed vládnul jakýsi pořádek přirozený, kterak pak panstvo, měšťanstvo a konečně i stav rolnický domáhal se v zemi jakéhosi práva veřejného, až ho i podosáhnul. Aby toto právo se uskutečnilo, musí každý stav činiti, co mu přináleží v postavení tomto veřejném. A i úlohu tuto vytkli jsme pro stav rolnický. Budíž každý tím, čím býti má, a co čas a všeobecnost od něho požaduje, a pak snad ne-li my, aspoň potomci naši dočkají se blahých časů, o které se všickni dobří lidé nyní zasazují. Fr. Dědek.

Poznámání. O „Stryčkovi Pravdomilovi“ venkovanův děkovační listy: „že se jim osvědčených čtenářův „Moravana“ veřejně zmiňujeme k úctě p. spisovatelovy a pak na důkaz, jak chtívý jest lid náš čtení naučného.“

docházejí na každoročně zejména od bohrých tuze libí.“ — My se o četných těchto zmiňujeme k úctě p. spisovatelovy a pak na — m.

Drobnůstky.

Jeden člověk byl poslán z Lip... do Brna. Nabral sebou potřebné potraviny, co myslil, že vystačí cestou. Když však druhého dne po poledni přišel až pod Černovský kopec, ještě tedy as půl hodiny od Brna, dojezdil

poslední kousek chleba. -- To ho ale tak polekalo, že obávaje se, aby ještě až do Brna hladem nezhyнул, obrátil se zpátky, a hajdy domů — pro nový proviant.

(Anjel strážce malých dětí.) Ta potěšitelná víra — která ale nesmí meze opatrnosti rodičovské přesahovali — že malé dívky jsou v obzvláštním opatrování Božím postaveny, byla roku 1855 na jedné francouzské železnici pronikavým příběhem dosvědčena. Jakási totiž paní F. odjela ze stanice Rionu s tříčlenným chlapečkem po železnici do Duxe, kdež ji manžel očekával. Seděla na kraji sedadla u dvěří vozu. Mezi ječím brklo silně, bezpochyby pro kamének na koleji, vozem; dvěře se otevrou a chlapeček v lůně matky posaděný vypadne na železnici. Všeobecná hrůza! Matka se chce vyhoditi za dítětem; spolupocestní volají úskostlivě, aby strojník parovůz přistavil; ale daremně jest volání v hluku železnice. Tak se dojelo uprostřed zoufalého harikání matky do nejbližší stanice Duxe, odkudž ihned do Rionu telegrafováno, aby se zálehu vlak neposílal, dokud návštěví nedojde; spolu pak vyslán parovůz po železnici zpátkem, kterýž prozřetelně jeda, chlapečka našel na kolejích železnice, v lichém spánku pobířženého. Tak ho našli a tresoucím rodičům odevzdali, načež chlapeček oči otevřel a rodiče své těmi slovy uvítal: „Prosím za kousek chleba!“

Veliký pán vysel si na procházku; když se již vracel, zachvátil ho nočný lijavec, tak že sotva se dostal k první chalupě pod střechem. Že dešť ale již dlouho trval, a že tak brzo přestane, se nezdálo, nabídlá úslužná hospodyň vel. pánu: „Vel. pane, naše Maryša vám ráčí sběhnout do fáry pro kanapé.“

Na kancelář přišel jeden mladý souseď teprv oženěný. Pan kancelista se ho táže: „Kdo jste vy?“ On chudák vyznal a nezapřel, Fka: „Já jsa moji ženy muž!“

Jeden husar dostal k obědu de-

vět knedlí. Osm jich šťastně shtal, nad devátou však ustana tek se na ni dopáčil, že vstana zvolel: „Baga-ma! Kdybych byl věděl, že si s tebou naposled neporadím, — první bych tě byl sněd!“

Onemocněla manželka tak těžko, že muž pro lékaře poslat musil; když ji prohlédli, do lékárny předepsal a ven ze světnice se již ubíral, vyšel za ním i manžel, a v síni ho zadržo, rozhodně mu praví: „Pano doktore! je to již jedno, povězte jen pravdu, jak to s ní stojí? nebo at umře nebo ne — já se ženit musm!“

Jistý hospodář měl páru velmi způsobných dobrých koní; o trhu když s nimi na náměstí stál, přišel k němu dobře ošacený pán, a tázal se ho: „Prosím vás, příteli, čím ty vaše koně krmíte?“ „I co vám také napada?“ odvětil dovádívý hospodář, „žebych já koně krmil, — oni žorou sami.“

V městě na rohu stál drvoštěp, který z holých rukou byl živ, a jedl chutě játernici. Přistoupil k němu kamarád a položelostně mu praví: „Tys přeco živ po panskou, ja tuto musím jidati suchý chléb, a ty si pochutná-váš na játernici a to bez chleba.“ „Aha“, odvěti mu onen, „bud šetrny, utrhni své vlastní hubě jako já, a nevydávej zbytečně peněz za chléb, a budeš si také moct koupit játernici.“

V jednom městě měli velmi zlomyšlného blázna, tak že se mu každý již z dálka vyhýbal. Když již mnoho stížností stranu toho i k slavnému magistrátu přišlo, slavný magistrát následující žádost zadal k ředitelství blázince: „Máme zde velmi zlomyšlného blázna; protož nřzepsaný magistrát účtivě žádá, aby byl blahosklonně přijat do blázince.“ Na to přišlo vyřízení: „že pro tolik osob v ústavu ani místa není.“

Stoletá památka sv. Bonifacia

ve Fuldě a Mohuči.

Němci slavili v měsíci červnu r. 1855 ve Fuldě a Mohuči památku jedenáctistoletou smrti mučnické svat. Bonifacia, velikého apoštola německého národu, kteroužto smrt dne 5. června r. 755 od divokých pohanův německých podstoupil. Slavuosti konaly se ve Fuldě a Mohuči, jelikož ve Fuldě, kdež byl roku 744. velmi znamenitý klášter založil, kosti jeho odpočívají, Mohuče ale byla jeho arcibiskupská a prvá metropolitná německá stolice. Německý národ úmto neučinil leč povinnost svou svatou; on dal tím na jevo věčně planoucí cit věčnosti a lásky, k jakovéž v svědomí svém zavazán jest nejvděštnu po Bohu dobrodinci svému. Běda, kdyby to každých sto rokův, anebo snad z ceta nečinil! Požehnání druhdy z medotokoucích ust sv. Bonifacia a ze zložně apoštolské činnosti plynoucí snadno by se proměnilo v jeho kletbu. Německý národ nebylby hoden slouiti národem křesťanským, nebylby hoden slouiti duchovným křesťanským dítelem velikého apoštola toho, jenž hotov byl i krev svou vycediti za spasení jeho. Než daleko jest vna tato a nepravost od národu německého, kterýž se náboženskou nesvorností rozerván, v jednom předce citu, u věčnosti totiž a láske svaté ke sv. Bonifaciovu sjednocuje se. Čehož svědectví byli nám hody svatě I. P. 1855 ko cí sv. Bonifacia zvláště ve Fuldě konané, ku kterým z všech stran německých, od východu i od západu, z jižních i půlnočních končin sjeli se biskupové a kněží, shlukli a sjeli se zástupové valní katolíkův věrných z celého národu německého. Daleko pravím jesti od národu německého vna a nepravost nevděčnosti a nelásky k velikému Bohem vzbuzenému dobrodinci jeho. Dobřeť zajisté ví a vroucně pocituje, že sv. Bonifacius jeho jesti „apoštolem“, že on, jakožto Bohem naděšený hlasatel Christa

daleké země německé schodil, aby německým národům, jižto v pohanstvu úpěli, lásku a divy kříže zvěstoval, že on světlem sv. evangelia tmavé lesy vlasti německé a ještě tmavější srdce obyvatelův jejich osvitil, mezi nimi křesťanství rozšířil a upevnil. a zároveň tž národnou jednotu, vzdelanost, mrav a lidskost vzbudil a založil; že on duchovným Otcem všech Němcův, jenž předkův jejich a skrze tyto i jich v Christu Ježíši svatým evangeliem zplodil; vžber, že ze všelikého požehnání, kteréhož jmu křesťanství poskytuje, ze všelikého štěstí a potěšení, časného i věčného blaha, kteréž ze zdrojův milosti, z lůna církve vyřivajících, čerpají, jedině sv. Bonifaciovu děkovali znají, jenž zdroje ty jim otevřel, jenž k blahu tomu je přivedl. Německý národ o tom zajisté dobře ví a vroucně to pocituje, že, jak pravil pan biskup Mohučský ve svém listě pastýřském, sjednocením německých národův v jedné víře a v jedné církvi není svatý Bonifacius jejich toliko duchovným otcem, ale i tž pravým zakladatelem velikosti Německeta a o jednoho sjednoceného národu; svatý Bonifacius že nezískal toliko mnohčetné národné kmeny křesťanstvu, ale i duchovně položil základy jejich občanské sjednocenosti, jejich křesťanského státného zřízení, jejich velikosti v dějepisu.

A protož nepominuli vděční Němci každých sto-rokův slaviti a tudíž jedenáctistoletou památku smrti velikého dobrodince a apoštola svého sv. Bonifacia a s ní i památku svého šťastného na víru obrázení, památku onoho času, kdežto Německo jedno ve víře zvláštným mocným ke cí Boží národem na zemi bylo; uopominuli však také u té příležitosti obzvláště zývati tohoto svatého, aby mocou svou přímluvou hojného vyprosil požehnání na Bohu pro onu

část vinice Christovy, jižto s takovým úsilím a s tolikými obětmi ornou učinil, vzdělal a krví svou zvláště, kteráž však přitomně mnohonásobně zpuštěna jest, a na mnoha místech už jen samé skoro kyselky rodí, kdežto dříve v ní nejvyšší dozrávaly hrozny! Neopominuťi zvláště u též příležitosti volati k Bohu, aby na přímluvu nepoškrvněné Královny nebeské a sv. Bonifacia víru v národu německém rozmnožil, církev v Německu ochraňoval, a celé Německo k jednotě víry zase přivedl, slovem aby hlašený onen čas opět navrátili ráci, kdežto německá nyní tak velice roztrhaná vlast svazky té jisté víry a náručím mateřským té jisté církve ovivna byla.

Ano takto slavil 11. stoletou památku smrti svatého Bonifacia, takto se modlil u hrobu jeho národ německý i r. 1855 naučení i příklad dávaje nám, která i náš národ slovanský r. 1863 slaviti má své tisícileté, veliké jubileum obrácení svého na víru Christovu. Nejsou zajisté menší zásluhy sv. Cyrilla a Methodia o národ náš, nežli zásluhy sv. Bonifacia o národ německý: nesmi teda ani naše vděčnost, úcta a láska menší býti, k svatým apoštolům slovanským, nežli jest vděčnost, úcta a láska Němcův k apoštolu německému: nemá a nesmí teda též býti s menší vroucností slavena památka tisíciletá víry a církve Christovy v národě našem, nežli památka jedenáctiletá smrti mučnické sv. Bonifacia slavena byla od Němcův. Němci mají Mohuč a Fuldu, i my máme náš světo- a věkoslavný Velchrad posvěcený kroky, slovy a palem Cyrilla a Methodia. Tam se shromáždí národ náš vše praotcův svých věrný se zbožnými arcibiskupy, biskupy a knězi svými, jimž svěřena jest vinice Páně sv. Cyrille a Methodie štěpená a vzdělávaná, a úpěnlivým hlasem volati bude k Hospodinu v svatyni svatým našim apoštolům zasvěcené, aby na přímluvu sv. Cyrilla a Methodia vinu otcův i synův národu našeho promi-

nouti, tisíce, ba miliony rozkolných, bloudících a nevěřících bratrův našich do pravého, jediného, svatého ovtince svého, do lůna církve katolické, na skále Petrově založené, navrátiti, víru živou duchem Christovým proniklou a zbožnost p. vlastech našich rozploditi a uděliti ráci, aby národ náš sjednocený ve víře a v církvi pod žezlem spravedlivých knížat, králův a císařův svých, Bohem jemu daných, prospíval k časnému i věčnému blahu svému! —

I nadějeme se, že už nejedem z věrných duchovných synův sv. Cyrilla a Methodia přemýšlí a uvažuje, kterák co nejdůstojněji a nejvelkolepěji, ale též i co nejnábožněji a nejsvětěji konána by mohla býti slavnost tato velepanátná ve Velchradě, druhém Betlémě našem, z něhož vyšlo světlo a pravda národu našemu a rozblesklo se nad širokými zeměmi otcův našich. V kterémžto uzavření aby jaké také světlýko a pravýto mlčí mohli, připojujeme ke slovu tomto spisovavšnosti ve Fuldě a Mohuči ke ctí sv. Bonifacia od Němcův konaných.

Přípravy k veliké slavnosti této stoleté počaly se činiti dosti záhy. Hned l. P. 1854 ohlásil biskup Fuldenský sv. Otcí, jaková slavnost se má konati ve stoličném chrámu jeho. Něco později na valném sjezdu Římském usnesli se pp. biskupové němečtí, že chtějí důstojně oslaviti památku sv. apoštolského zakladatele německé církve Bonifacia, ve Fuldě i v Mohuči. Schválil to sv. Otec. Slovo biskupův nalezlo na tisíce hotových, rozloučených srdcí po celém národě. Ano, tu i tam též mezi protestanty v Němech procitla i ozvala se vděčná upomínka na velikého osvětitelce a dobrodince německého národu. Ve Fuldě činily se přípravy náležitě, aby všickni, kdož přijdou na veliké hody, nalezli pokoje, radosti, požehnání Páně. Na slovo vzali kazatelové, knězi: Roden, Pottgeisser, Hergarten pozváni byli, aby o nastávajících slavnostech katolickým zástupům hlá-

sali slovo Boží. A tu zahrozila veliká nehoda. Vláda kasselská totiž mimo velké tušení vydala záповěd proti pozvaným kazatelům. I snadno jest se domyslíti, jak bolestně dojata jsou srdce katolíkův nepředzvídaného úmlou odpořem nejvyšších úřadův kasselských. Na štěstí ale vynořeno při ministerstvu doležením, že se odvolala nebluhá záповěd. Hrozící mračno přestalo a tím radostnější dnové nastali věrným*).

Jak vědomo, památka smrti sv. Bonifacia slaví se dne 5. června. K tomuto slavnému dnu sjelo se přemnoho vzácných hostův do Fuldy. Prvým mezi nimi byl Jeho Emin. kardinal Viale Prela, tehdejší nuncijs papežský na cis. dvoře ve Vídni. Vznešený tento host zavítal hned 3. června z poledne. Za úm dne 4. t. m. přijel 5. biskupův. — Jiným vzdálenějším hodnostářům bránila slavnost přibližující se Božího Těla, kterouž urci každý vrchný pastýř žádá si konati s ovečkami pastvy své.

Starobylý chrám, ve kterém chová se tělo mučenníka Božího, celý se obnovil. — Věže, sochy, domy všelijakou úpravou se ozdobily, zelenaly se ratolestmi, věnci; korouhve — prápory povívaly, zvěstující radost všemu národu. Důstojnější však přípravy děly se ve svatyni. K žádosti biskupa Fuldenského ohlásil totiž svatý Otec Pius IX. plnomocné odpustky, vyznačiv na ně dobu od 27. máje do 17. června.

Posledních dnův před slavností hrozily zachmuřená nebesa pokaliti radost svatých těchto hodův Páně. Než i to přešlo. Ráno dne 5. junia vyjasnilo se nebe, aby hluchěji a jasněji plesati mohla země. Za svítání počaly ohlasovati zvony slávu nastalého dne. Záhy naplnil se prostranný chrám Páně poutníky — naplnilo se jimi i město. Na krátce před osmou

*) Jak se vůbec za jisté pokládá, byla to vláda rakouská, byl to c. k. poslanec rakouský ve Frankfurtě, jenž zjednal a zrychlil odvolání záповědi této neblahé — nemoudré.

hodinou odebral se Emin. p. kardinal Viale Prela do chrámu Páně, provázený všemi shromážděnými biskupy a zástupy kněžstva i lidu. Na kazatelně objevil pak se tu proslulý kazatel Hasslacher, a jal se mohutnými slovy svými býbati srdci lidu. Po kázání konal Jeho Emin. pan kardinal mši svatou. Tu zastavěla se památná berla sv. Bonifacia v rukou jeho. A jak to muselo dojmouti srdce, když pak apoštolský náměstek po mši svaté ve jménu sv. Otce požehnutí uděloval následným zástupům! Na tom skončily se ráno služby Boží. Avšak záhy odpoledne měl se hnouti velebný průvod městem. Po kázání kněze Rodena, kterýžto slovučný řečník živoucí slovem uchvacoval, vyzýváje k následování cnosti Bonifacijských, nastala ta doba žádoucí. Těžko bylo sice zástupům nescitným — počítalo se toho dne 20,000 lidu ve Fuldě — sestaviti se něležiť do řad. A předce stalo se vše to bez veliké pomoci policejné! — Ozdobenými ulicemi pohyboval se průvod tento veselavý. Za korouhvemi, za kříži kráčely pobožné sbory, propěvující písně na oslavu sv. mučenníka. Uprostřed valných těchto zástupův nesly se posvátné ostatky po Božím oslavenci: biskupská jeho berla, tři knihy, kterých za živa užívá, předrahe kosti, jakož i část lunicely, posleže částka hlavy, té svaté nádoby bohomyšlných myšlének a předsevzetí velikého sluhy Páně. Za těmito poklady ubírali se p. t. pp. biskupové a Jeho Emin. kardinal nuncijs. Dvě hodiny trval nevidaný ten průvod. Zpěv zbožného, rozvrucnělého lidu závodil s hlaholy zvonův po celý ten čas, obzvláště, když se opět vcházelo do svatyně. „Te Deum laudamus“ ukončila se veřejná slavnost církevní: — v chrámě ale u hrobu sv. oslavence neustávala soukromá pobožnost poutníkův do noci. Večerní osvětlení místa zvěstovalo pak noci, jakovou radostí naplněna jsou srdce katolických Fuldánův. Vyjme-li se knížecí zámek, nebylo tu stavení, — nebylo okna, ježto by

nebylo dosvědčovalo, jak sobě věží památné město svého pokledu. —

Tak se ukončil den, ježto se vracívá jednou ve sto letech: neukončily se ale slavnosti. Ty trvaly až do 17ho Junia. Na to do Fuldy přibýlo ještě několik vznešených hostův. Dne 9. junia totiž dojel tam Emin. p. kardinal B. Schwarzenberg, s ním zároveň výtečný p. biskup Vraislavský J. Förster. Podobně dostavili se p. l. pp. arcibiskupové Mnichovský a Solnohradský a s nimi od severu, světlíci biskup Paderbornský. Jako hned od počtí památné té oktavy, tak až do konce konával mši svatou každého dne jiný z přítomných p. l. pp. biskupův. Kázání ovšem, i ranné i odpoledné, mvali přítomní kněží, na hoře vyčtení, čím dál, s tím patrnějším prospěchem. Jevilo se to ve zpovědnících, — obklopených obyčejně od svítání do soumraku, anobř i pozdě do noci. — A tu klidilo se ovoce bohumilých slavností jubilejních: hrob sv. Bonifacia stal se kolébkou obnovového života křesťanského; velebné svátky ve Fuldě byly pramenem slzi kajicnosti a zřídlem radosti života věčného. Vně chrámu Páně osvědčila pak se ještě jednou vítězná sláva katolické církve. Stalo se to v neděli dne 10. junia odpoledne právodem slavným konaným na Frauenberg. U večer pak téhož dne vzplanula prostora před biskupskou residenčí jasnou září. Fuldané totiž upravili na čest vznešených hostův hloučavý průvod s pochodněmi. Eminence pán kardinal Viale Prela děkoval soukromí výhoru, J. Em. p. kard. Schwarzenberg osvědčil díky svés pavlanu veřejné lidu: — jeden i druhý mocnými, pronikavými, dojmavými slovy, — a co náměstek sv. otce udělil Fuldánům i valným zástupům shromážděného lidstva slavné pozhnání papčské. „Sláva Bohu,“ — „sláva důstojným náměstkům Páně“, zaznívalo tu hloučě k nebesům z tisícerych srdcí plesajících! —

Co takovou měrou plynuly, ubíhaly ke konci posvátné doby ve Fuldě, strojily se přípravy v Mohuči.

Co se dotýče zevnější úpra-

v y, kterouž se chystala Mohuč k slavnostem nastávajícím, neobmeškáno ničehož, čím se při takových příležitostech jevívá vděčnost a horlivost národní a katolická. A věru těžko byloby popisovati všecku tu krásu, jížto přidáno město! — S věží a se střeš povívaly korouhve; dmy a veřejné budovy pokryto věnci, čulouny, květinami, obrazy a významnými nápisy; některé ulice proměnily se v květnice a sady: celá Mohuč se rozhorlila všemožně, aby ukázala, že chce posud bonositi se vršou, kterouž byl před tisícem let předkům zvěstoval sv. Bonifac. Celého města zmocnila se patrná nadšenost a tudíž snadno sobě vysvětlili bohomyslnou tu nádheru, kterouž po přirozeném to citu jevívá člověk oddanost a úctu, vděčnost a lásku svou k Bohu. —

Nepřestalo se ale, jak samo sebou se rozumí, v Mohuči na poubě zevnější úpravě a nádhře: památný chrám Páně v Mohuči měl se tolikéž tisícům státi, čím byl hrob sv. Bonifacia ve Fuldě. K probuzení, k rozhorlení, k utvrzení katolické víry, kajirnosti a lásky v národě německém směřovaly tu všeliké přípravy. — Po celých osm dní mělo se tu slaviti veliké jubileum. Shromáždění arcibiskupové a biskupové střídali pak se na kazatelnicí a u oltáře; ráno i odpoledne. A tak počaly vel. slavnosti ty dne 14. června. Prvý, kdož tu v přeplněném chrámu Páně pozdvihl k zástupům blasu, byl Em. Pražský vrchný pastýř. Mluvil o pohanství staro-úmeckém, jež porazil — potel s pomocí Boží sv. Bonifac; mluvil o pohanství novém, s kterým se za těchto dnův potýkati jest církví — a s církví sv. i nám. — A po prěm tomto kněžeti církevném mezi shromážděnými nastupovali zase jeden po druhém, ten tím, jiný jiným způsobem zvěstuje touž věčnou Christovu pravdu, a ovšem rozličnými slovy roznačuje k milování léze matky církve, téhož otce — Boha. Nepadala pak slova tá nadarmo. Den co den nových přibývalo poutníkův; den co den zma-
hala se vroucnost, pobožnost lidu

věřícího; — celý ten týden byl v Mohuči opravdovým svátkem.

V neděli dne 17. června hnaly se zbožné davy z chrámu, a průvod, vedený Eminencí p. kard. arcibiskupem Pražským, ubíral se ulicemi města, okrášlenými všemožně. — Slavným požehnáním v chrámu Páně zakončily se řádně veřejné pobožnosti: nábožné davy lidu setrvaly ale na modlitbách pozdě do noci

Neděle, vyznačená dotčeným právem průvodem, byla ohniskem utěšených hodův Božích. V pondělí počali se rozjížděti shromáždění pp. biskupové. Avšak místa, uprázdněna jedněmi, vyplněna jsou druhými. Rovněž tak to bylo s pouťníky. Zatím co jedni odcházeli, po tisících přicházeli druzí z blízka i z daleka. Tak to trvalo zes až do čtvrtku, kdež důstojným způsobem uzavřely se památné, veleslavné tyto hody Boží. Neubývalo horlivosti, sv. nadšení dodržovalo — rostlo až do konce. Vždyť to byly svátky, jimiž slavilo se vítězství svaté víry, hody, kterým blahoslavl Bůh!

Vylíčivše slavnost Fuldensko-Mohučskou, tážeme se: aťrak budeme my Slované konati tisíciletu památku pichodu sv. blahověstův — na Velehradě? A tu směle můžeme říci, že důstojně, neboť známo nám, že po apoštolech Páně k žádnému národu nebyli vysláni apoštolové tak požehnaní a vzdělaní, jako Solunští bratři k nám, jakož se také pro národ náš nejlépe hodili. Tvrdíce toto přidáváme, že se žádný národ na světě nemůže honositi apoštoly (mimo apoštolův Páně) tak bohatými na dobré skutky, jako národ náš slovanský.

Porovnejme k. p. naše sv. apoštoly se sv. Bonifaciem apoštolem národu německého. Shledáme zajisté už na sv. Cyrillovi totéž co na něm, a ještě nad to více, jakož i mnoho na svat. Methodovi. Vinřidův (svatého Bonifacia) rod vznešený byl, nejinak našich blahověstův. Co pacholík prosil Vinřid svého otce, aby pro nabytí pravé moudrosti do kláštera vstoupiti směl. Po klášterském životě zachtělo

se též oběma bratřím našim, a také jej okoušeli, a nemálo se tam posilovali k pracnému úkolu života svého. — Kolik bylo na světě mládencekův, kteří s takou horoucností pláli pro pravé moudrosti nad našeho Cyrilla? A co nám nad to podivnějšího býti musí, že sv. Cyrill v mladistvých letech na dvoře tak rozmanitém hez úhony žil, ano podávané světské důstojnosti zamítal, jakož i přízně nejvyšších dvořanův, ba i ruky spanilé a bohaté nevěsty. Potom pak učiněn jsa knihovnkem v Curohradě, obdaven a zaopatřen knihami klassickými ponejvíce pohanskými, předc nenačhnul tím duchem, naučiv se toliko rozbirati a vykládati překrásné Homerovy básně, a uměv ceniti je. V krátkém čase nabyl dokonalé známosti v řeči a literatuře řecké, vycvičil se též v počítáství, hvězdářství a zeměměřičtí a řečnictví, hudbě a libomudřctví.

O sv. Bonifacioví totéž se lze dočísti, toliko ten mezi oběma rozdíl, že tento uzavřen mezi zděmi posvátnými pod vedením jiných, onen pak n prostřed hluku zkaženého světa sám jediný byl, ač, jak se nám podobá, sv. Method mladistvého bratra svého v stále paměti nosil, a ze své samoty mu rádcem býval, a snad někdy okem i nohou v bludných mlhách tehdejší doby.

Svatý Bonifac stal se apoštolem lidu nevzdělaného a surového, neb vidění jeho ve snách to potvrzuje. Viděl totiž tmavé lesy smrkové v hustou tmou zahalené, an „se ode záře knihy poznemáhle rozjasňují. „Tam se uber,“ ozval se z poněh hlas, „já chci s tebou býti, a obráti se národové ke mně.“ Rovně povolání měli naši drazí apoštolé, neboť oni s knihami se ubírali k národu našemu do Moravy. Svatý Bonifac podal národu německému knihy a v nich mládež ve Fuldě vyučovali dal. Mnohem těžší práci měli naši, poněvadž i písmena pro mluvu naši slovanskou teprv vymyslíti museli, nežli knihy skládali pro národ náš počali.

V těchto věcech byl náš svatý Cyrill v sídelním císařském městě hned z mládí známý filosof, a musel nepočítaje z úpina žít let svého stáří učenou hádku vésti s bývalým patriarchem Carohrafským Janem Grammatikem, svrženým pro přílišnou a zapuštěnou nenávisť proti uctívání obrazův svatých, s člověkem, jinak dosti učeným a spolu též výsokě vášnivým a hrdým mužem, nad nímžto slavného dosahel vítězství. — Druhá hádka byla na s nadutými učenci saracenskými. Sám císař ho vyzval těmito slovy: Slyšel-ís, filosofe, kterak se šerední Saracenové víře naší rouhají? Ty jako Trojice svaté syn, sluha, učenník, jdi a opti se jim! Bůh dá ti milost i sílu v slovech, a jako druhého Davida nud Goliášem navrátí pak tebe nám.

Brzo zase došlo ho jiné pozvání od císaře a od patriarchy, aby se vypravili oba na dílo apoštolské ke Kozarům. Svatý mudrc Cyrill, věda, že mu s Židy a Saraceny činiti bude mezi Kozary, všemožně prohlédal k tomu, aby se tu též s židovskou i arabskou řečí a s knihami jejich úplně seznámil. Stojí poznamenáno v životopisech sv. Bonifacia, že sobě nikde stálého sídla nezarázil v Němcích, kde apoštoloval, vždy dále putuje, aby Spasiteli nových duší získal. Tak činili i bratři Solunští mezi kněny slovanskými. Nezdolnou po své výpravě mezi Kozary viděti jich zase na cestách k našim slovanským otcům Moravanům.

Dále stojí o sv. Bonifacioví, že neopomenul do Itálie cestu vykonati, aby o požehnání k svému dílu požádal otce všech věřících, aby se u zdroje vyšší autority sám posilnil, a plnomocenství dosáhl, kterých jemu a pomocníkům bylo třeba k upevnění výsledkův jejich apoštolských snah.

Nápodobně putovali naši apoštolé do Říma, toliko s tím rozdílem, že tam osvojení byvše nejprv sebe samých ospravedlniti museli, a předč bratři poctění slávou, jako židka kdy poctění bývají králové. Ano vymohli si tam, co ani sv. Bonifacioví nena-

padlo, obřady při službách Božích v jazyku národním slovanském. K tomu konci slavily se též po chrámech Římských na ukázk a pro památku v tomto našem jazyku služby Boží.

Za drahocenné památky z doby sv. Bonifacia pokládá si Němci některé literární zlomky v nizosaakém, alemanském, rýnském a franciském nářečí. Jsou to překlady a výklady z nového Zákona, stanovy a pravidla duchovného života. Originály prý byly patrně latinským jazykem sepsány. Po našich apoštolech máme překlad svatého písma a pak liturgii slovanskou, a to jest dílo jejich vlastních rukou.

Svatý otec povýšil svatého Bonifacia za arcibiskupa a primasa německého národu s plnomocenstvím zavřovati biskupství tam, kde by toho potřeba kázala. Touže cestou byl potěšen i náš svatý Method, zvan se metropolitou moravským.

V životě svatého Bonifacia nedočítáme se nikde o velikých protivnostech jemu činěných, jako znamenati v celém životě našich drahých apoštolův, tak že se prý sám svatý Method vyjádřil: „S hrubou přel jsem se chasou.“ Pál třetního roku jej k tomu všemu drželi sousedé Němci u vazbě.

Píše se o svatém Bonifacioví, že bezmála 200 klášterův zařídil, 100 chrámův a 400 kaplí vystavěl, a asi 300 škol založil. Veliká to zajisté chvála a zásluha jeho. Toli se ovšem říci nedá o našich svatých. Avšak byli by jejich žáci dokonali mnoho, kdyby nepřátelé ze všech stran nebyli zdupali oseníčko hned v prvním puku jeho.

Dokončivše toto malé porovnání mezi apoštoly Němcův a Slovanův nemůžeme jinak, leč zřetel čtenářstva našeho obrátiti k životopisu sv. Cyrilla a Methodia, sepsanému od kněze Václava Štulce. Jiný životopis sv. blahověstův slovanských, k němužto nakreslil umělec Cermák obrázky vkusné vyšel od našeho neunaveného Bilého.

Právo přirozené.

(Deklamovánka.)

Co je právo? a co není?
Velectěné shromáždění!
To rozhodnout snadnou jest
Tomu, kdo má hodnou pést.
První právo, jež jsem počal znáti,
Byla ctihodná pést — mojí máti.
Varecha když pozděj nastoupila,
Právo péstý jenom zastoupila.
Podobně až podnes táta
Právo kňhat — pésti chváta. —
Kde se nás vic hochů sehnalo,
O právo se zporně jednalo;
Obdržel ten práva čest, —
Nejtvrdší co mival pést.
Tu to máte skutky potvrzené,
Pést — že má své právo přirozené.
Historických důvodů
Posvátného původu
Po ruce též pro to nánu,
Jež vám tuto podávám:

V ráji ještě nenuvali,
Čímby práva dobývali.
Nebylo tam mečů ani nožů,
Což vám písmem dokázati možu.
Uplynulo mnoho let,
Ohryzek jak Adam sned. —
Ohryzek — to slovo samo učí,
Což i faifologům z krku bučí,
Ze to jabko Adam nekrajeł. —
Čím ho také chudák krajeł měl?
Když snad 500 roků po vrhnutí
Ocel přála teprv v uřívání.
Tábal-Kain prý první kovář byl,
Železa on k zbrani použil.
Koval nože, hornodle a meče,
Skrze něj včil tolik krve teče. —
Třeba spendlík s hornodlí a broži
Krásné pletí ku ozdobe slouží:
Nezavděčil se jim kovář tím,
Jak to dobře s písní děvčat vim,
V nichžto bolně dovádějí,
Když jim hochy odvádějí.
V Olomouci na placi,
Verbajou tam vojáci;
Verbujou a budou brát —
Škoda chlapců na stokrát!
Ty pěkné nám seberou
Smotlavé nám nechajou.
Mrzáky my nechceme,
Těch my jim tam pošleme,
Ti nechť se tam zabijíou,
Však za mnoho nestojíou. —
Zezezem moc krve lidské teče —
Nelidské tož jesti — právo meče.
Co je přirozené, toť i moudré jest. —
Zaslubuje tedy svoje právo — pést!

Co? — přet? — za našich juž časů? —
Ozve se hned tisíc hlasů,
Proti této zásadě,
Která je přec na snadě,
Věhlasní práv učitelé,
Synků našich mučitelé,
Nejvic toho dělají,
Katedronce hřimají:
Pést je holá surovina
Kajnova juž stará vina.
Právo jenom rozum dá,
A peníze — kdo jich má. —
K rozřešení disputátu
Praktických sto advokátů
Uvádí lund důvodů
Rozličného původu. —
Přirozených paragrafů
A německých — těch až k strachu.
I na řínské staré práva
Z nouze též se odvolává,
Nejvic avšak na kanony —
Ty prý maji zvučné tony. —
Všeho toho kořeni
Když má právo moření,
Předkládá se od doktorů,
By pomohlo od úmoru
Tomu, jehož slabá pést
Ještě v dobré — kapse jest.
Co je právo? dle těch párnů
Nelze poznat z jejich kramů.
Chceš-li — at ti povědí; —
Oni sami nevědí.
Obsypou tě slovy svými,
Až se potkáš se sny zlými:
Pojemy a dojemy
Voda s ohněm spojeny
Zásady a paragrafy,
Nároky i velké strachy,
Zatáčky a vytáčky
Nesoberě na táčky (kolečka). —

Však co zle se vyslovuje,
Snadnej prý se namaluje.
Tak si myslí ten náš lid,
A hned chce ten obraz mít.
V tom však naši Hanáci
Důvtipni jsou jonáci.
O tom svědčí jako gatky
Malované jejich statky.
Na takovém malování
Tam jsem spatřil, milí páni!
Obraz — u e u e h o práva —
A to byla — dojná kráva,
(Avšak sotva ruka oné krávy,
Co náu z Prahy dáva děmné zprávy)
Se silným se slabý pře,
O tu krávu s ním že pře.

Oba dovolávají se práva:
 Či má vlastně být ta tučná kráva?
 U hlavy se silný namáhá,
 Ocasem si slabší pomáhá. —
 Co tak oba o kravičku brojí,
 Právo bez povyku — krávu dojí.
 Makavý tož pojem práva:
 Jestli zporná dojná kráva,
 Již dva soupeřné drží,
 Mléko ale — právo trží.
 Humanni to naše právo jest!
 Inul přec to není — hrubá pěst!

Co dřív nikdy z hola ušlo,
 Teď to pěkně v modu vešlo,
 Mluv si co chceš proti tomu nyní,
 Snad to uhne — jak ty krinoliny.
 Co je mě, a co mě není,
 O tom čtění shromáždění,
 Neumíš být moudrě řeči více,
 Darmo by si člověk trhal plíce.
 Chceš-li ale přece něco mítí,
 Musíš si to hezky obejíti.
 Nechce-li ti třeba něčdo botu dát,
 Mužeš se jí soucitně jen ptát:
 Jakž, má drahá, půjdeš se unon? Čili ne?
 Necekne-li ona ani a ni b — —
 Tož tvé vůli neodpírá;
 Z čehož právo uzavírá:
 „Kdo že mlčí, ten se podává,
 Až to slovem na zjev nedává.“
 Tuhle máte právo annexaci,
 Proti němuž není reklamací.
 Nejmladší to dítko práva jest,
 Inul přec to není hrubá pěst.
 Nejlépe to vidět v Netalii,
 Kde nebylo tolik batalii,
 Tam se jenom Annexandr ptal,
 A co nešlo — bez křiku to vzal,
 Na to přišli vtipní práva kováři,
 S nimi průmyslní v právech kramáři;
 Pokřikali to dítko: fait a compli (by ho kopli),
 To je: kdo se přičel, by jim toupli.
 A to také není žádná pěst!
 Nýbrž galantní to právo jest.
 A to zrozeňátko potud potrvá,
 Dokud kmotraký se fáček nestrbá.

Kdo však dočká do dne do roka,
 Nechci sice dělat proroka,
 Potěší se jeho zrak i sluch
 Nový že snad vzejde: práva druh.

Ne však kanonické, ani římské
 Ale bude takto trochu čínské. —
 Všecko staré do výměny jde,
 Tož co právu sestárěmu zbyde?
 Jako do výměny musila jít pěst —
 Taková se věcmu právu stane čest,
 Na pokoj však kdo dnes chvalně odstupuje,
 Skoro každý za to — ve cti postupuje.
 Oudtu máme čestně měšťany,
 Ba i církev čestně děkany,
 Ad honores plukovníky
 Snad i čestný bubeníky,
 Titulární raddy, auditory
 A podobných pánů čestné sbory.
 Tak též právo může čestně být,
 Právo to — co nesmí promluvit. —
 Ba hle! o právu co tady vážně mudrují,
 Právníci či mudrci mi do ruk pracují;
 Veřejně již lidu hlasy
 Prorokují zlaté časy:
 Juž prý se to dítko rodí,
 Co ty zlaté časy zplodí. —
 Tot' prý: Všeobecně nové právo. —
 O hanacká tučná dojná krávo!
 Co ty ještě v tomto světě zkusíš
 Na penzi juž taky tedy musíš! —
 Jdi kravičko! pokud na tvé vůli jest —
 Vždyť teď penzi — jestli modou — tož i čest.

(Dodatek.)

Je-li ti však k lamentaci,
 Chraň se jenom reklamací,
 Toť jest právo, jemuž lze jen chtítí —
 Něčeho však nesmí sobě vzítí.
 Vhodnější než reklamací
 Je snad právo protestací —
 Co bys rád chtěl — nepochou-li ti dati
 Tu jím můžeš — však jen z ticha láti.
 Netřeba však při tom dávat na kolky,
 Tak ušetříš aspoň plně toboľky.
 Obě toto: reklamací
 Totiž jak i protestací;
 Jestli jedné matky dítko
 Z právnické zahrady kvítko,
 V obojím ti volno hořekovat,
 Ze ti nelze: pěsti poděkovat.
 Bych vás děle ještě nenudil,
 Co jsem řekl, to statně potvrdil,
 Trvám: že jen proto nyní tak zle jest,
 V penzi že jest právo přirozené — totiž pěst!

P. Podorbanský.

Drobnůstky.

Žena jednoho Slováka měla tuze ráda šafrán k své kuchyňské potřebě; muž chtěje se jí zavděčit, přislíbil jí, že ji ho celý funt doneše z pouti. Když tedy přes Brno putoval do Vranova, vešel do jednoho kupeckého

krámu a tážal se: „Zuž pantatinku dáváte funt šafránu?“ Kupec vyvaliv naň oči praví: „Za 62 zl.“ — „Aj, aj, aj!“ kroutě dobromyslný Slováček hlavou řekl po chvíli: „Tož mně ho dajte, ale za dva krejcarý.“

Rajhrad.

Rajhrade výboruší! Tvé hlásá zjevné to jméno,
Jaf's dávným stoužil vlasti a církvi čajem.
Všvol's jim vždy hrabem, stýž tvorá na ně
pyšně doléhal,
Ráj jsi pořad čisté cnosti a tviry čomal.

Takto i dáte sonej! V pennou buď to obradu vůče.
Buč cnostným toslitěz to obradu vezby mravšim.
Takto hrabem, tal vezby bndes bhwati rájem,
Tal práwem wššim neš Rajhrabu jméno
budeš!
Fr. Suffil.

Bude klášter tuto stati,
Rajhrabem se bude zmati,
Okrašu on bude wlasti,
Potěchou ji to lajbe strasti.
Suffil.
(Morawan 1852, str. 41.)

Dostloužil kněz obět swaton,
Štetil star wšat newáhá,
Čhopiw swoji bútu slatou
Vrde wšsemi přisáhá:
Wraha-li teb zlého zmožu,
Wšslawim tu klášter Wopu.
Suffil.

Mezi přební kláštery našši milé
wlasti Morawšté náleží práwem wššelikým
starostlawný Rajhrad, a sice proto, že
tento klášter byl ten prvni, a sice z
řádu tenkrát nad miru důležitého sw. Dce
Venebita, který se zastřwěl na našši půbě
Morawšté; dále proto, že vezby blahe-
dárně pro blaho Cirkwe, wlasti a národa
působil, a konečně že jako byl prvni, tal
je i poslední na Morawě, který wšsedý
ostatni kláštery této postwátne řeholy pře-
čkal, a posud we své swěži činnosti se
bochowal ku potěšeni, ale i k mrzutosti
mnohého, kterého tolem jeho krásných wěží
a staweb železná bráha umáší nebo do
jeho postwátných, pobožních sínců při-

wábi *) Aby se wšplnilo slawné proroctwi
sw. apoštola Wethobia, založil ho zbožný
a reflowný Přemyslawec Štetilaw I. roku
1045 následem slibu, kterým se zawázal
na cestě proti Maďarům (r. 1028)
a spolu též, jal se práwi, ku prosbě sw.
Guntike, pouštwníka. Ašpoň to kššine

*) Wubij nám howoleno, mimochodem swoje
ubíwecí nad tím projeviti, že to nenečých
trojich, jako na Morawě a w Čechách, po-
měrně je mnohem wíce bobatých klášterůw
žijšio než w němečých. Na Morawě
žijšio nám toliko: Rajhrad, Nowá Ríše
a Kralowé klášter na St. Brně, kdezto
jich w arcidiecbstwi ratowštem ješšic
maji přes dwacet. (Poi.)

nabaci ob 18. října 1045 zbojný zalkadatel w ten swopl se promásti, že z lásky a na památku bl. Guntire, který byl jeho kmotrem při křestu sw., tamě, sismu chrámu (totij Břewnowu w Cechách) a opatowi jeho Weinhardowi darowal kaplu, kterou byl na Morawě w hrade spustněm, t. Rajhradě, před nedávnem (1028) wybděl, a uyni wssim opatřil, aby se tam swab bratři z Břewnowa přefiblliti mohli. — Wysliti, že opat ten hned poslal několik řeholníků bratři nai Morawu, aby to nové darowání přijali a opatrowali; ale nežli klášter, jak se patřil, začal, uběhlo ještě úplných třé roků (26. list. 1048).

Proby slowansto-pohanstě a oběststě, na které se w nejnowější době w Skybslowic přišlo, dolazují, že krajina otoké Rajhradu již za časů pohanských byla swatá. Také se udržela powěst, že samí sw apostołowie Cyrill a Method zbe slovo Boží hlásali a obětowali, ano, že sw. Method prorokowal, že na tomto místě jedenkrátě bude klášter wystawen. Klášter sám, jak již řečeno, powstal tem prw r. 1048. Břetislaw powolal sem biskupa Pražského Sebice a tento powolil 26. listopadu r. 1048 tuto swatyni u přítomnosti knížete Břetislawa a syna jeho Spitihněwa, opata Weinharda a jiných swětých a duchowných páni z Čech a z Morawy. Nbdáni, kterým zbojný bohater obuhyl uowé wssipeu, byli jak následuje: městis Rajhrad, děwiny: Popowice, Opawice, Dřechow (nyni již nenalzi klášteru), Dajhradice, Louča. Wida pat, že se otčim nebořtawá na jimu dkwu, přidal jim otčes Tomášow za Brnem, tak že celý prostor pozemků nyni klášteru náležejících obřahuje 10.670 jiter a 742¹/₂.

První přestawený, náměstek opata Břewnowského, w listinách se nám wstřihá pod přiměnem M; nelze tedy s jistotou určit, jak se jmenowal. R. 1078 obřahál Miketa, wýtečný rytíř Konraba, wojwodu Břeněského, Rajhradu z pola, každě obden se z sebláty. A choř nábojná Dittj Olomouckého Cufemie w ten den, co její choř pohoben byl, darowala Rajhradu dwůr w Wojkowicích (w Hrabistku) s pozemky 5¹/₂ dnů; Konrad

pat Břeněský darowal dwůr w Rajhradě s lesy a lukami.

Křepj ziti'a wojna mezl bratry Konradem Břeněským a Břetislawem, tde se wyhnamenala choř Konradowa Hilburga: tenkrátě trpeli celé okoli města Brna, i blížtj Rajhrad ohněm a plenem. Proto Konrad hleděl (r. 1092) hned po zlenčeně wejuč jabořt učinit a darowal Rajhradu pole w Rajhradě a u Tomášowa, „aby přij místo pojehuání (bratři řeholních) ucpitáhli na sebe jejich kletbu.“ —

R. 1099 bylo okoli Brna a Rajhradu zase zuepřojománo pástami bratři Břemyslowců. Za dob biskupa Zbita sešli se tu r. 1136 Břemslowci Morawští we wejmátných sýncech Rajhradu (Břetislaw Břeněský a Konrad II. Břeněský), rabiť se se Zbitem. Po dolončeně poradě zapowědel Břetislaw biskupowi stawěti w Plansku chrám, předstraje, je to místo nálezi jemu a ne cirkwi Olomoucké. Možeřiti se uemřikent. Kosmas pisse, že Zbit wýtečný často se tu s knížaty schyzel, což Rajhradu le cti slouzi, neboť we poswátných sýncech klášterných muselo se wssedo biti wázně, bez pútel a boučimých hádel. Břetislaw Břeněský wjal klášteru r. 1142 majetnost w Tomášowě, křyž wssal se rozřtonal, widěl w tom prst Boží a řál se; nejen je bratřim w Rajhradě Tomášow wrátil, ale sřtobu učiněnou deřetkrátě nahradil dworem a lesem u Rajhradu, což biskup Zbit po jeho smrti w řtutel uwedl, a tudij jal dobrodšec Rajhradu musí cten býti.

Roku 1167 ořlawen byl Rajhrad jedním řeholníkem swým, kterýj zajiřtě hoden jest wbděně památko, doměně ugnalosti a patřným jest důřazem, řeč byli tehdyž kláštery a jejich wchowaneci. Žiři se jmenowal tento řtronný muž řelcěně wšle, neunameně pile, ři jal ho řto nazýwal Jurik. R. 1167 wřžádal ři tichý učen sw. Benedikta dowolem swého opata, by řmel wjiti je sa mow a swého, Rajhradu, a oěbrat se na diwou pouřřtku, maje to úmřyslu wěci wěřitě. Ž učinil mu po wšit opat znaje ho býti w řábu swatém utowřeného. Ž obral sobě řlidný milownit samoty za jowiřtě řubdućich pářobeni swého krajinu, we které za dnů našich se rozprořřirá přiwětimě měřtecto

hranice (Weißkirchen) po obou křehách Bečvoh v údolí romoutického, zamenitou propasti a láznemi proslulém. Tenkrát ovšem byl na těchto místech, tudíž se táhly hranice (edni u jmeno města) Moravy k Bolku, samý prales, jehož se posud netkla sekera, a nehošinné proušky, jichž se netklo rádo rolníkové: lid divoký, jedině šonům válečným na vzhly. A hle! co tu vntrovil jediný mnich za krátký čas zbožnou mysl a stálo-pevnou setrvalost! Stromy se láceky pob sekereu jeho, a půda zceraná pluhem jeho tak vrděně v sebe přijímala sinit obilni, jako mysl slowanstých těchto oby-watelůw, jeho wlidným obcováním krot-nouci, se zetvirala všem rozejmům Chri-stowy wíry.

By pak se ještě bez překážky dáti mohlo dílo jeho, tak patně Bohem zehnané, uznámil knížeti Petřichovi rukou nábožně choti jeho Eufemie swědomitý mnich, co posud byl podniti a wswěl, a čeho ještě napotom zamýšlil wywést. Z nemohl než wysece schvátiti kniže pů sobeni řeholníkové, a na důkaz, kteral mife uznává a ceniti muu zásluhy jeho, e zúrodněni půdy a zřetení lidu: daro-wal weškerý ten křesťel, půl jeho wzdě-laný, klášteru Rajhradskému, ze kteréhož en pocházel, jatej i nesed, jat dalece ky se mu zúštklo lesu wymýštti. Z toho

nab wíru potěšený mnich neměškal o tom správou pedati opatowi swému do Bie-wonewa, kterč bez odkladu do Morawy pišsed r. 1169 řádnou sobě o tom listinu eb knižete Petřicha wyhotowiti dal. A ta-loským chdeni zřesřena welice sláwa ře-boly Benetiktinské a Rajhradu moraw-ského, který až do roku 1201 w březnt těchto statků a polnosti žústal.

V. R. 1174 táhl německý císař Frid-rieh I. Rudowous (powěštný sušowatel Slowanůw) po 5 kráte do Italii proti jeku swému, Alexandru III, papeži slawonému, ob něhož i r. 1176 přemožen byl. S císařem táhl kniže Oldřich Slo-mouchý. We wojšku jeho nacházel se bo-hatýr morawský Miroslaw, který než obtáhl do boje, darowal tu spáseni dafse své Rajhradu majetnosti swou w Zača-nedch (které wšsal, newi se jat, klášter zase pozbyl). A wšsal r. 1175 obdržel Rajhrad statek, který posud při nám trwá, tetii K y b e s s o w i c e. Dněje, pán této bliglé dčbiny, po 30 let wtrný wojin kni-žat morawských, byl isa konečné swětského hlemozu wstoupil do kláštera co lajst, a darowal mu majetnosti swou dčdicnou. Dčtina ta se záměctem posud náleži klá-šteru Rajhradskému. Ob té doby ob roku 1175—1200, tedy po 25 let, neběje se w listinách o. Rajhradu ani zminny.

II.

Jurika, wňj synu wěrný,
Nechť již duše nemáhá;
A, kraj pustý a les černý
Řukou tmojich wpmáhá.
Euffil.

6. prosince r. 1197 stala se Morawa marky a bítwim a zároveň lénem ko-runy České. Octnowšši se takto pod záštitou koruny sw. Wácława stala se orlice morawská wěrnou družkou mobútného lwa českého. Władisławem Zimřičem, který Českii bratrowi postoupil, počíná řába samostatných markrabat Morawských, Bie-myšl Diakar I. král Český, wedle záleži-tofni meřejných, stal se i o týchž Raj-hrad, porucim curabníšum w Českách a na Morawě, aby Rajhradšti byli ořwo-

bozeni ob wšelikých platů celních a meřti-ních w Českách a na Morawě, což bylo welikou úlewu pro klášter. Bratr jeho, zbožný Władisław Zimřič mark-rabat, mnoho činil dobrého klášterům; on založil Mariánské Celly we Štřstku (1200), Welehrad (1202), a obohatil Pulz, Zabrdowice a Hradšst. Jenom Rajhrad za něho utrpěl welikou ztrátu, pozbyw země práwně dobýté, mořolně zúrodněné — pozbyw dějišti slawného mšsionáte Jurika — okres Hranic kých.

— Ob r. 1169 po 32 let působil zde Jurik tal blažebárně, je městečko hranice již muselo míti faru a trhu týdenního; vůkol hranice kvělo 6 přímětivých dřev, a nichž posub jsou: Germanice, Lučty, Polom, Blotin, Jšenice, — na důkaz, co jeden pilný Benediktin k misfu přivebl, a vsasal — jako hromový blesk ranila srdce zbožného teholníka zpráva, že „k rozkazu markhraběte celé to stoli hranice musí postoupeno býti klášteru premonstrácku v Hradisti u Olomouce.“ Raj hrabisti se bránili proti tomu, co jen mohli — po 21-letém sporu přivebl Přemysl Otakar I (1222) sporné strany k tomu, aby při smou dali rozhoduaciti kláštit k tomu zvoleným rozsudim. Roku 1222 rozhobli tito v Praze, aby klášter Hradisti získal v bženi sporného statku, aby vsasal Rajhradu zaprawil za ndhradu 20⁰ a mark stříbra Pražské váhy; tím pak byl vleuhý ten spor utučen. Zestli se to platilo rečné, či jebnen na mjdy, neni již známe. Wladislaw Jindřich pal chýje si Rajhrabské utobřiti, uatřbil, aby dostávali desátu o beču wina a winic u Wroslami; a Otakar potwrdil klášteru toto barování (1222). Sleditný teholník Jurik vsasal nemohl w té krajine pro bolesí srdce swého získati, táhl do Čech, a získil u Belie newou poustewnu, w které 4 prof. 1209 obdržel chestnou duffi smou Stworiteli swému. Rajhrad a celá wlast česko-morawská pak w wděčné křehowé památce! Sdo vsasal w celém okoli nynější hranice wi co o Jurikovi, který je zakladatel města toho, a nejwětšji dobrodinec celé té krajiny? — Hsem přeswědčen, že málo kdo posub o tom slawném knězi wlastenečím co wěděl; ani u čeni lidé o něm se newowěděli. Nebe w studiih na wšech merawských gymnasiích powidali nám učitelowé o cizích kralch, o asiatických swětoborcích, o Alexandrowi, o Tamerlánowu, a wi Bůh o tom, ale o mužech, kteri maji zřsluhy o nassi wlasti a pestli z nasseho národn, o těch nám ničeho newělowali. Možná, že učitelowé nassi sami mřecho o nich newěděli; jisto, že byt i byli wěděli, mládeži wlastenečtí o nich powidati nesměli, aby tu wědomi národnimiu newospěla.

Wlasti nasse česlá a morawská byly od nepřátelůw Slowanůw již k tomu odsouzeny, aby utonuly w kultute německé; a proto přestwána sice historie rakouská, a vsasal s pominutím wšech zpomínek historických nžší wlasti česko-morawské. Teprw w nowějších dobách precitnul i utlačení geniů (duch) historie wlastenečtí, a fortuna sw. Wáclawa přišla opět k účtí. Slawni dějepisowé uárodu nasseho slowanštěho: Šafarik, Palach, Wolný, Tomek, Boček, Eypřil, Brandl a j. nesamrncu praci a obttomnosti wydobyli nám z lobel starobylesti, a listu a prawnů slowanštěch wšech lumenů wesserow látku nasseho dějepisu domáciho, a ob té doby již i timte historickým wědomim pečal se křisti w krajech nassích duch slowanští a tento duch již nyhi neba se udušiti žádným edporem, žádnými křiwkami. A proto nepřehýhuj, že toto wědomi historie wlastenečtí dospělo již též do okoli památné preposli, kterou newoměti úřednici pojmenowali „Gewatterloch“ u hranice, a že i tim obnewena bude památka rečelnika Rajhrabského; je i tam bitám stelnim wyřládnati bude učitelowé, ce ani rečicim jejtch nebylo známo, jaký půwod wjalo krásné město hranice, a wesseré nyhi tal půwodně okoli jeho. Pal se naplni slowo nasseho básnika národnibe, ant paje:

Wnobo resti již jest tomu,
Co w tom chobu pobrajt;
Přábo, žch, sen a řab stromů
O Juriku hlásajf.

Morawow vsasal, ach! ten nemů
O němu w hrubé tupotě;
Ach! sby wděčnost přebe se jzteri
We člowědem žiwotě!?

Odpust mužj! láji winně
A měj nasse powoběty;
Z nassích řebci newybhne
Památka twá na wěty.

Š uřil.

III.

Kumaní, to jsou ty mrahy brozné —
Zbraně jich jsou klesly zhubomozně;
Kam jich noha dosáhá,
Tam pouští křeč voládu nebláha.
Suffi.

Od r. 1088, kde se nasthla Jan probosst, až do r. 1210 nemůže se Rajhrad vyházati žádným probosstem, který by se nacházel jmenovitě w listinách R. 1204 Innocenc III., papež veliký a slavný, wlabil královstwi Cestě do počtu královstwi europstých a sw. Prokopa (te cti svěťce tohoto zaleženo Edictwí w Praze), stwílen hwězdu kádu Benebiktinště, do počtu Swatých postavil. Král ten, kterého ta čest se ksa, byl Přemysl Otakar I., a kých tento král wystawil w Brně listinu, we které w u k l e b u c k é m u potwrdil zřízení kláštera Zábrdowidého: centráte teprw zase se nám objevuje na této listině, co swědek Bohdal probosst Rajhrabstý, který byl i swědelem swěcem toho kláštera a swostných bratř, jiníž w Kloboukách castawal Lew Alžbětu, „hol markhraběte Daringstého, kteru tehbdž práwě z Uher k choti do Daring wyprowázeli, a která napotem swatou se stala.

Král Přemysl Otakar I. udelil wsem se klášteru Přemnowstému náležitým statkům, tedh i klášteru Rajhrabstému r. 1220 jalksi wřsady; takě téh klášter R. wšit u Brodu a Kunowic, a desátý třehowých platů, které se z obou téchtě mist do komory králowstě ekwadětu. R. 1234 udelil jim markhrabě Přemysl wšedty swoboty, jichž eb r. 1228 Wlehrad božíwal, a sice 1. swobozeni eb platů; 2. kláštni swé hřelni práwo; 3. nepedizienost pob seub zemstý; 4. petu za pohabané nejaleho řeholnita a zruseni swobed jejich; kláštně pal jim přidal práwo, aby směli trh míti na swatého Petra a Pawla pe sedm dnů; čímž Rajhrad dle spůsobu nemeděho městý sem učinil.

A wšak již roku 1241 wopabli sem utrutni Tataři k Mongolowé. Synowé sw. Benedikta utekli se před nimi buď do Přemnowa, nebo za hrábby města Brna; jejich klášter, w rájstě krajně položený,

byl ob diwochů zapálen, rozbořen a zneclěn, a teprw poznenáha, se lenci roku 1246 tak dalece zase obnowen, že 29. prosince t. r. mehl biskup Olom. Bruno wyswětkti nowowystawenš klášter, kstetel a w něm hlawni oltár, a jeden pebočni sw. Kříže. Centráte udelil Bruno klášteru odpustky 60 dnů pro wyřecni památku poswěceni chrámu toho. Znamenitě pomoci w této nouzi desalo se jim roku 1247 ob nowého markhraběte Přemysla Otakara, který darowal klášteru na celých 5 let wšedty platy z mšty a křh w Brodě a Kunowicích (w Frabissstku), roku 1248 pal práwo podací a ochranni ebwřwal biskupowi Olomowěmu, též zapowěděl, aby se nikde bez kláštniho powoleni králowstého na statcích Rajhrabstých nensazowal.

A wšak roku 1253 we walce mezi králem ubertským Belou IV. a markhrabětem Přemyslem Otakarem zase do té krajiny wtrhli biwoci Kumanowé, zde zle řábili, wšedty klenoty kostelni woprali, i sw. ořatky s oltárů wotrabli, klášter wybrancowali a zpusostili, tak že kostel s hrobitowem mehl teprw zase wyswěcen býti r. 1255. Den Woswíceni byl ob biskupa přenesen na 1. nebdli po narezení B. P. M.; a papež Junecenc IV. udelil jí r. 1254 odpustky 40 dnů na slawest sw. Petra a Pawla.

Epor ohledem desátků z Jar klášterních (Rajhrabu, Zebranic, Demášowa, Dřtrowatic) utrownán byl r. 1255 tak, že opat Přemnowstý jich za 29 hřimew w kapitoly Olomowé na wřby wyřowpil eb té powinnosti, a odbřjel práwo, ty sary obsazowati. Zebrance, které leži až u Kunstátu, wyměnili si klášternici za blížtě Seboutowice (r. 1258).

Setwa se zotawil Rajhrad ze ran ob Kumanit jemu zasazených, tu již zase nowé pohromy bylo mu zafusseti, kých totž náš slawný, a wšak neffastný král Přemysl Otakar II. zřádo

svých manů, gláště Miloty a Dědic*) na osudném poli Morawském poražen byl (1278): tentráte walily se německá wojska witzje císarje Rudolfa I. přecs Mikulow přes Morawu do sešteršých Čech. A tenj Rudolf mezi Dslamany a Rosicemi táborem se peležil, až do konce záti tam neschaje, trpělo celé stoli od jeho wojska náranně, gláště staty klášterů skouničého, Dslawanského a Rajhradu planicnem a pleněním. Zbá se, že klášter ten byl zcela opuštěn, až do roku 1281, nebo w tou čas, že nebylo žádného pána, usabila se wo znectěných a opuštěných tebtách slawněho Rajhradu pod Gerhardem a Kunstat-Džian klupa loupežníků, která 400—500 hlav silná daleko široko estoli loupila, až kenečně čestj wůdce Jánwš a Káze i na toto hnízdo udeřil, na wzdor ubatnému odporu je wydebyl a estle 400 zajatých zloštnů přewozeni a kelem odpraviti dal. A wšak teprw že začátkem r. 1287 wrátili se wyplášení řeholnici, wystawěli znovu zbořené sibo své, wyčistili a oprawili chrám tak dalece, že Dlom. biskup Dětkich w ne-

*) U Dědic nad Hamiltiony widěti zbytky hrabu Mikulowa nedaleko psowané stoběny Metebdy. — B.

běl po narozeni P. M. klášter a kostel s 2 oltáři wyšwětiti mohl. Spor, který wznill mezi cypatem Bamorem a biskupem Dětkichem a kapitoleu jeho štrje patrenát a swětskon právomoc, r. 1296 urwodán bzl tou měrou, že biskup se obmezil na práwa pouze biskupská, opatowi wšak zanechal obřazowáni prebosttů a farátů.

Mongelewt, Kumáni, wojska n ěmec tá a kenečně loupežnici a zkujníci, to byli ti hosté, kteří wttšti část XIII. století obřwali we cihobných klenbách staroslawněho Rajhradu. „Kolikráte se hrcutil klášter w spylc ruuy, pabých mrtwol widěti lezet čel hlumy; zbežni mnichowé, padli w ekēt smrti hladowé. A wšak Pán dběl nad siblem mileným, brao po pobromě utěl Rajhrad zase swé lice, rezlebla se opět jeho swice, wzejfel jako samolet, i spáse Morawy jeho dárouj kwit.“

Potomskou pešši stoužil chrám šlje pobaušš, Přehusně promobil w jich jeho sluky poban. Kde dřimej Christus wydel w swatoši welebné. Tamto poban trowou smou klabe zjavné keršš. Kde žpěw zanjmal, jímž lid při Christowu slawu, Tam strážně i pobaušw ušla se kleby šly. Ni i tře wrad zaban, omye zas chwal je přae, Zas s pleštem náreb w chrám tude tento chobil, W obnewu jž sej W ráno swěti.

Euššii.

IV.

W dobách cirkewni rozržitj, kde nemálo toužino na úpadek lázně cirkewni mezi duchowenštwem jak swětským tak i řeholním, bržel se Břewnow, neboť tam dběl různj opat Bamor, aby bratři wždy užitečnou práci zaneprádněni byli a lázně se křpsiti nemohli; a jako mezi rokem 1202—1332 mnoho mešních a chorálních řněž opřowati dal, tak dal i Rajhrabstj prebostt Tomáš psáti antisendě na pergameně rukou řeholníka Hawla, který do r. 1313 byl dokončen a přejad je w Rajhradě jako wyčasněst ukazuje.

R. 1311 slawew w Rajhradě smikeni mezi králem Janem a wšwody rakouššmi, kdej Morawa, posud Kaluffanům zřstawená, ku welité radosti své zase i Čezjii sešste přtwětelna jest byla. Byl jde nejen král Jan a choť jeho, ale i Webrčj Sličnj rakouššj, dwa biskupowé,

Petr opat Zbrassawstj (dějepijec) a mnoho šlechtj. Také w těchto dobách ble přikladu Břewnowa zamedena w Rajhradě laždebenni misse sw. De Beata

Ja učeného prebostta Jana, který šleul doctor decretorum proto je wšš klad dekretálů, přjud zachowanj, napřal, obdržel Rajhrad ob krále Jana práwmo hrdelmi pro nššedy majetnosti své a swobedu od posut, aby se takto zetawiti mohl. — R. 1330 dowelil biskup Dlomewdj Zindkch, aby se pro dběny, na prawem břehu Šwarcowice, ležici (Wopowice, Helasice, Šeboutowice, Rajhrad), které w čas rozmedněni do chránu klášternišho nemeheu ptijiti, w měššji Rajhradu wyštawen byl chrám Páně, který i za faru i powšššil. Čestj král a císar Karel IV. (otec wlašji) potwrdil Rajhrabššjm wššedy wšššady a práwa, a rotn

1354 přijal Břevnov v společnosti dobrých stultů i ženských klášter v Buzi oměti u Bistova.

Když se přivlastil na vlastní náse neblahé bouře husitské, tenkrát — až je te téměř div! — žánal Rajhrad jimi nejen usšetřen, nýbrž stalo se jest též přitulkou dvojitěho kláštera Benediktinského, a sic: po zboření mateřinského kláštera Břevnova (1421) přistěhoval se sem opat tanejší Mikuláš s bratry řeholními, jehož přede, jakoby byl opud kláštera in-fil, v Tomášově dvůr za přitulkou a útočiště již r. 1419 byl zakoupen. Mezi řeholními, kteří se do Rajhradu přistěhovali před zrušením husitskou, jsou nej-vyšněnější: nápotomní probosť Rajhradský Marek, Běclav a Chvalatic (oba spisovatelové) a pal knabivo facišů Jan a Holešova, jeden z nejčelnějších žalo-bníků M. S. Husa před sněmem v Keti-nici, který zde i 1436 zemřel. Musel tedy Rajhrad dobře si státi, když toliť heřtů vyčastovali si troufal. Také v r. 1428, ke Husitě leželi táborem u blížitého Brna (u Toraň), stěčili Brno, vybrancovali klášter u Elšševa, nechali Rajhrad v pokoji. Za to ale zastihlo ho jiné nenabále nestěšiti. Roku 1449 Jan a Bojzovic, přivolenec strany Poděbradské, z nenávisli ku straně Strakonické a jejimú členu Bertoldu z Lipé, který záro-veň s Vinem tebdž měl právo ochranné Rajhradu, v červenci t. r. nenabále přepadl Rajhrad a Bertoldovu úředníky a vojiny tam zjimal. Ačkoli hneď z po-čátku šepna pomoci seuzerův obrud byl vypuzen: nicméně ždivečité tlupy jeho natropily tam škody nemalé, tak že kláš-ter prodajem i vybluzenim pomáhati musel v nouzi osamžitě.

Ve válce mezi Matiašem a Jiřim Poděbradským zachoval Rajhrad toaute věrnost, kterouž mu byl přísahal, ačkoli ji zaplatili musel ztrátem Tomášova, který Matiaš synovi Jiřikovu Wiktéri-novi odňal a Brno v ten způsob zjsta-ovil, aby si ho mohli Rajhradští za 2000 dukátů vykoupiiti, což se i roku 1499 stalo.

Zatím se sem přistěhovali i řeho-lici z českého Wiamová, kteří po zboření kláštera svého r. 1430 na státek svůj do Uherčic na Moravu se přistěhovali, a vesal pohybavše i toho v čas války mezi Matyášem a Jiřim, v této své chudobě útočiště hledali v poblížitém Raj-hradě, a tam též po 5 let ochotně byli jsou častováni, záčej po smrti opata svého Mikuláše II. zvolili sebě probosťa Raj-hradského Šimona za svého opata.

Takovýmž během Rajhrad, který bě-hem XIII. století téměř bez přetržení bou-řemi žitán byl dějnými, v XIV. a XV. století miru a pokoje rejtival vesli státiho, stao se přitulkou a útočištěm vlastního kláštera mateřinského a jesti jiných bratří řeholnic z sousední vlasti české. A tak se vyplnilo na něm vřevectví Metho-dowe, o němž kápní náš přeje:

A tam! ady štyš dupot tou,
Mnichy zbojné trab žij boni.
Až! ide přimáť uarekú
Čť nestřastných človekú!

A ail žos se nebe jasni!
Spemové, štyš, sepbáslni
Vierabesnou kolebou
O witeřstvi ž uřt jim ideu.

Blah jsi, blah jsi, smatý dome,
Všlme cnuři pemebome
A špale celé Moravy
Třeje štány ořlami. —

V.

Tamto ja Rajhradská šlepou vrata,
Buzhož žbárlého to ob opata:

Šprošá jen ho štati balena;

Což ten pojbní přěšob žnamená?

Su šil.

Jako jiné kláštery, tak musel i Raj-hrad během XVI. století, ke Rukřovny novoty nakazily vřevudí duchovní celé téměř Evropy, zakouřeti mnoho uatistů

a štattů svojich zřáceni. — Krom toho byl klášter Rajhradský r. 1527 v zimě od tlupy ozbrojených pšardských loupež-níků přepadnut, vybrancomán a probosť

Blazej zavražděn. — A přec naleznul poslední opat Bilemonův ještě brzo potom, když byl posledního statku Uherčic pozbyl, ještě jedenkrát pohořinnou pitulku w Rajhradě, křežto u wrat wně kláštera domčel si vyřaměl, a sešeb r. 1541 w lapli sw. Ondřeje pohroben byl. — Stejnou dobou utel se do hostinných sínců Rajhradských před neptá-teli, wytelšnými protestanty, opat cisterc. kláštera Zbáru An brož. Octunossí se tacíká láza we Zbáře, začala kábit ož hrůza, mnohé bratry zavraždila g Am-brože utillojícího síhala. Wika nezbyti dal se jmeuti; a wšak přijda do kláštera opejil své trápitele winem a přestrojím se za sedláka uprchl do Rajhradu, kde i r. 1542 zemřel. Wzěl r. 1545 – 1549 stal se jest klášter Rajhradský dwakrát kotřiti plamene, a setwa že reku 1555 chrám jíž jesutim hrozici náhladem 2000 zl. zase obnoven byl; uherští wojska z Ně-meda do wlasí se wraucijí djeissi špřky a šlepy winných na dobro eloupi! —

Křežto w těchto dobách lázeň cí-tewni we wšech téně klášterách moraw-ských byla šlesta, jda že, je w Rajhradě nebylo tomu tak; neboť nenalézáme ni-čeho w dopisech biskupů Olomouckých až do r. 1620, že by sobě byli na lázeň Rajhradských sížnosti wedli. — Ale, když vrobost Adam r. 1563 wělni pohor-šlímů žiwot wěsti počal, netrpěli ho mezi sebou spoluzěholnici, ale donutili k tomu, že se obekral k swému stejně smýšlejecimú wříteli, přeworowi Augustiniánštemu do Brna, načež ob opata seřazen o potřešán byl.

A wšak blahobyt weždejši w těchto dobách šleřal, predbáwo se a dávalo do zářamý, počét žeholniků pořáb se mensšil, až jich žbylo w celém Rajhradě jen 5. Teprw za mladého a wšak nichútneho probosšta Christofora (1577 – 1607) gotawil se klášter.

Zám Soběřinský kře se Christofor, Mladec dwetouci jest to prwým jarem; *) Zbožný wšil w něm duch přebýwat, Štřel se swatou jemu šce jáři. Dostálé čálam Christofor Licowóm z plěšá nab nim hrub Benešitowa, Zálon wřelen w urm jda se bšší, Štejně duch Otce na něm spočívá.

Suffi.

*) Bylo mu 22 let, když byl žiwel.

Roku 1579 byl obřaden na cestě w Rajhradě cisářských trabant. Želitož žlo-běj nemehl wopátran bšti, dal němeděj cisář Kubolf II. obrweli probosšta a wrchního Possta jako wěže do Kromě-tiže; ano ubohý probosšt, až jen na krátko, seřazen byl, neboť trabant dostal náhradu ob wrchního a obce, a probosšt byl zase usřazen w důstojný úřad swój. — Setwa minula tato nehoda, jii hrozila nunožem štrašnějši klášteru. Rajhrad měl bšti žcela wřadwžien a statky jeho dány zábu Žezowitšlém u. Zu wšak se přimlou-wal za ně u cisáře Kubolfa II. kardinál Frantissel z Dietrichštelnu, který, až na jiné kláštery esřým byl, (Zbár, Wšech Swatých w Olomouci), chlebem Rajhradu wšak i na šněmu zemšlém w Brně šbro-máždné šlawy (r. 1602) k tomu nalle-niti se sužil, aby se Rajhradu uřalo. Ž neminulo se přimlouwa tak mocná š wš-šledkem žárcwim. Cisář klášteru depi-šeni ob 2. srpna 1602 kardinálowi ozná-mil, že Rajhrad bále potrwati má. Prato wšil w Rajhradě pedobizna teho biskupa Olomouckého w rešektáti eždekniem na šně, mezi debrebincel kláštera a šajdo-ročné šlawná mše za něho pšub se šloužiwá.

R. 1695 probali Rajhradští dwár w Malém Diechowí na wřdy za 2500 zl.

Známy nálež šněmowoni nekatolických šlawů proti cisáři powšalých, že mojt wššedy duchowni špelko wřadwžieny bšti (r. 1619), zastřihul i klášter Rajhradský, a jíž 2. čerwence t. i. byl klášter š olon-nimi wšnicemi za 41.000 zl, šatel To-wáššow š Dřerowacímí a dědinami za 20.000 zl. wřebán. Že ošubně titwé na Bílé hoře *) (8. listopadu 1620) pře-wřal wšak zase celý klášter še wšsemi statky probosšt Jan Benno, který se š pozůřalou hrštkou 3 bratři z wřnanštwí do sínců jeho wrátil. Musel wšak ještě tuhých žlowšel přečlati, dilem ob šouwežných škup uheršských Beth. Ša-borewých, štež 8. prof. 1623 do klá-

*) Prwý wřnam a náššekt šlawy Bílo-horšké wřtkul neřicanným pšzem wš-štečny náš Mateř Pražšáwa w „Žiwotě bl. Šarfanba.“ — m.

tonín Virmus (1709—1744) chtěl koupiti soufelní Selsnice, které právě tenkrát byly na prodej; což když jemu od německého císaře nebylo povoleno, uvažoval to šel a souvent že žalabů na neopřestaviti, a to se mu od r. 1720 ovšem nikoli bez velikých obětí podařilo. „Chrám ten svatý na Rajhradě, má les dubů na základe; sněle může smát se z vody, nezrobi mu žádně škody.“ Těch velikých obětí nebylo by bylo třeba, kdyby sem nebyli vypravili klášter tak strašně nebyli navštívilí uvrátělství Prussáci r. 1742. Pobočnil jejich Damiň obřadil 24. února klášter 6 30 muži, a žádal na prebessmoli 18 000 žl. za 24 hřadin; když jich tento sllou: i nemohl, byl prebessit, jemuž se i útěše jeho dva bratři připsjili, co zapsat do Biblechomic odvezen a tam 7 dni vězen, a až tenkrát propustěn, když za sete poleží 4000 žl., za ostatní dva bratry pat 2000 žl. Prebessit se na to odebral i Augustinům do Brna, kde po dva měsíce nejlépe byl častován, au zatím 10 zeholních bratři zdržovali se w Brně na domě Rajhradském. Mězi timi laicizňj nepřítel žle bespedačil w Rajhradě; w sakristii petřhali wšedňj peswátně roucha užjwajice jich i potřebám nejújšim; sešle B Marie stěhli stwosně roucho jejt, ji žurajeli ruce a nehy a hlavu, a melekně swátosti we swatostanu tal se urouhali, že se péro te dolícowati zdráhá. Škoda, kterou tito holomci tam nadeřali, ekwáfela (mirně počítajice) 20 000 žl. Dřtud se dá wyložit, proč klášter roku 1756 21.630 žl. dluhů měl; a pfer byly až do r. 1780 nejen přečtrásně chrám nynějšji, nžbrž i měšči část konwentu dostaweny, při čemž jim něšteré znamenité a wydatné hědowci právě přišlo wšod (mezi nimi Swabenseldšjých 20.000 žl.).

Těž dvoji wšod Francouzů do kláštera Rajhradského r. 1805 a 1809 zasabil klášteru ran krowaňch. Nebo juwenemité r. 1805 po bitvě u kljžského Slawkowa utáběl se zde w kláštere díl pravého křidla armády nepřátelště pod generálem Davoustem. Nejen že wšedňj zářoky na obili, wině a co kelli tu bylo, pobrahl i se wšim dobyttem klášternim: wšbrž wesskeré klášterni stwoby a dwory welice zružili; w kláštere saměm byl po bitvě špitál; škoda, kterou učinili zde w Rajhradě, přičítala se na 50.000 žl.

Od r. 1808 museli Rajhradští na nové žijeněm filosofickém ašlawu w Brně dva profesory na své útraty wydržowati, což an hned pro nedostatel šchoruňch kněžj se nemoglo štáti, museli až do r. 1821 platiti dva náměšty ž řádu piaristického. Zeprw od roku 1821 měli profesory ze svého řádu, ž uichž jeben wpučewal nábeženstwi, bruhj historie a filozofii. Od roku 1849 ta powinnešt přestala.

Roku 1848 stawil klášter 800 letě jubileum welmi slawně po 8 dni, a sice právě w měsici říjnu na slawnešt Deswě ceni wšedňj chrámů š. (cij. bodj). Wěru bylo to potiwno, že w tomto tal rozbeučeném roce, právě tšhoben před tim, než Widen ob cij. wejšla obřazena byla, kajdbenně se w nejwěšim pořádku walli zášupowě nábežňňch postnitů ž celého okoli 8 kněžjmi swěmi do kláštera Rajb, aby zde wyhlenali nábežňou památku žalezeni jeho. Tenkrát i mně se dostalo te česněj útehy, čimti řeč na tom misě poswátněm postnitěm o „prowolání a úleze úšlawů zeholních.“ — Nežhyne ničny we hrudi mé poměť krásňňch hodů těch! —

VII.

Rajhrabe! —

Čmewo ti šloch
Wplynulo w žápěti,
A ty, prošy žmaru,
Swetěš jako w jaru.

Šuffi.

Ž počátku tohoto šloeti stala se důležitá proměna w kláštere Rajhradském. Císař Frantisek I. powolil zeholníkům

Rajhradšjím, aby si sněli jami walliti o pata swého. Tim roztržen poswátněj swajež odwšjlošti od Škewnowa, a Raj-

hrad postaven do řady famoziálních klášterů Benediktinských, k čemu je pečlivost a to porizenostech wellká obratnost tehdejšího biskupa W. Hechoe Sázavského mnoho přispěla, než se začali Brvní tato fameziatně zvolení opat Rajhradský byl řádý Augustin řech, jehož speciwesti a moudrou obezřetností zacelený byl rány, w dřiwějších dobách kláštera zasozeut.

Ještě wice zaslul sobě o klášter Rajhradský říšal nástupce jeho Wiktor Šklof sar (1832—1854). Tento činný opat jalc pravý špu sw. Benedikta staral se o to, aby we kláštere jeho swella lázeň oprawbu Benediktinská a proto umobě času whodně stanowý w kláštere urwádel; pti tem wšak nezanebdáwal ani w tdy ani klášterního hřepo dářtwi. Za něho bylo pět chrámů patronátních obnoweno a okrášleuo, jedna sije klášterní zcela bastawena, škirý klenčílii, notní, peněz a obráju dileu žtzeu, dilem započaty, hotejší chorby klášterní hlabšími řekheim'skými plocami wybldábděny, hotejší pak obyčejnými quadry; potom zjednal pečlímý opat šti ra do chrámů Páně, drahocenné messi reuda a jiné nářadí kofelní nejméně w ceně 7000 zl.; též domáci archiw whodně uspořádal, w pestebním rece žimota swého (1854) byl nábožný opat od nejb. p. biskupa Brněnského obrán za spoluniwitatora klášterů Augustiniánských w Morawě, w Čechách a Kralowě. Wrátim se ž té cestu apoštolště šlonal w srpnu. Jako učene c podporowal štedě literaturu i němckou i slowanskou, a tal knihowu Rajh. obohatil, pohofinštwi sw. řehli welené wšlotoárně preutážowal, a byl Dřcem chudých, rokejných i tajných. Wřatel řádně těchto wellce jest jemu zamázán za netičnou lástu, jalowuž mu byl prořázal. Wšh mu to zaplatiž na wěčnosti!

S nřnější, po smrti Vittora jednohlašaně zvolený p. opat Gunther Kalimoda je wellký přitel wěd a umění, upřimný národowil a podporowatel literatury slowanské. Požíwá wšleobecně lásky a wážnořti swých bratři i přátel, a dá-li Wán Wšh a probleuži-li dny žimota jeho, on podle moudrořti swé a šlechetného řrdce mnoho dobřého zpřisobi tu prospěchu

a ořlawě kláštera a celé wlasti. Nemaje sám pro osobu swou potřeb nižádných, wprakti dá mounřý opat, plný citu křájo-umlekděho, co mu zbywá na peněžích, na času whodně okrášleni a přestaweni stameb kláštera náležejících. Tal pětne zpořádal a umnitř krásným nářadím opatřil reřidenci prelátu Rajhradským na Wetrowě w Brně, potom záweřel w Hlubokém, a celé wšoli, kterě se w part proměnuje ja jeho diwnýslawm petáduim. Též pro dnu drži téměř wšledy nejřáležitejší řapowišy slowanské, němcké, i francouzské a anglické. Tal podporuje wědu a umění, ať poulkim (bych neurožil) o dobrečinosti. Serafinšh nás básnik znaji wštečnouř Kalimodowu zapřel rabořtu po wellbě jeho ja prelata (22. list. 1854) takte:

Gjbleto! Wšborný Rajhrad si we wšboru wybral
Wšborném jedním Dřce milého hlařem.
Rabwřejný souřlas to na pouř se do Rajhrabu

Dwladnul souřtem řad Benedikta blařým.
Tal wellšhyn ja čaři wřišřich babe, řetněte,
Rajhrad,
Šwormořti-li tařé wěc mile řuře wata?
K Rajhradu tal šniži w přelibeň oblořku ře řpařa.
W w jeho řab s wřišřin manna napadne neřeo.

* * *

Žij řájškou, hřa dbe haš, eřřhweř wězdy rabořti,
Šab twiř twěmi ře řowu*) ewořáowám ja
w dořu.
Wměcňš pak Wán w blařně Lebe, Dřce wellobuř,
Š s bratřim mnohó w řaice po řěta chorowě!
Suffit.

Rajhrad čowal po wšledy doby trwání swého w řincch swých unuže učeneřti prořlulé, kterě se wellce pobojnořti obdawali wědám, gláři ř histori. Mnoho jich neznáme, řpish mnohých i ř letowišy zahynuly při čařných zpowřšách kláštera řamče. D neřerých wšřal žde ře žminime:

W. Wojtěč; prob. Celeřin Arlet (řřal bennit Rajhradský latině, řřal i ře řř);
W. Wřulig (o obleženi Wřdně ob Arřu r. 1683 němcký);
Fr. Wřmaan;
prof. Bruno Wřančawřřh, robilš Morawan ž Wřnice (meži 12 řpishy

*) Kalš t. i. šličný, dobrý.

těž mnoho o dějinách Moravy a kl. Rajhrab, — on vyštavel ten zámeček v Rybšewowicích, probal dřív v Děchowim a vyštavel rezidenci w Ostrowacích † 1709;

prob. Ant. Pirinus, roditel Brnan, uwel slubia w domě, rozmnožil knihowu, wšetečnů flawitel Rajhrabu, jak npi se otu nassemu nassytuje, pročej o něm básnil pěje:

„Zebe Pirinus flawel pewno
Jmeno twé wsem w kraji zjewno.“ † 1744;
Suffil.

prob. Matouš Stehlik, sledčic z Čentowa, roditel w Plzni, přijimal učení Benediktiny z ciziny do kláštera. Tenkrát je žil wšetečni řeholnici Desing, M. Siegelbauer, Legigent, Weiss, kteri mají žasluby w historii mer, jako i opat sám jastawil, historii bened. kláštera Wabstadrta w Slezku. † 1749.

Mezi wsemi pesub wznika co přebudatel dějin českých a mor. probostt Bonawentura Pitter, roditel w Čechách z Tebechowic (Hohenbrud). On sebral za čas swěhu žiwota až tu podiwu látky historické k wybdání diplomatáře, a začal psáti Monasticon Moravicum (t. j. popis wšech epastwi w Čech. a na Mor.), istmouti dal w Brně Thesaurus absconditus 1762, pročej o něm pěje náš básnil lužský:

Wšak nejen Rajhrab se tebou ožaril,
Westerou žat twá krajowu profašla,
Žaslubač o twých cizincz za Zemjt
W obdihu slouchá.

— také wznacnu zahřel jsi touhou
Od rumů coudie nehobou zapadě
Řekty wlasněných prawěšla, a jasný
Den jim uwešti.

Suffil.

Alex. Habrich, přewor, počádal knihowu u sw. Jakoba w Brně, a archiw města Brna; též o tom w rukopisu zachowal své náhledy.

Roku 1803 přijat byl pobožinnu w Rajhrabě wyštěhowalý z Francouz Benediktin Gerard Lesebre, a zde pilně psílowal, jmenowitě opal Monasticon Moravicum, které Pitter začal a Habrich pobbělal.

Wšoborný muž a dokonalý mathe-
matik byl též přewor Řehoř Šáglawa-
ský († 1815), roditel Morawan ze Ždaru.
Byl přeworem za času Othmara Kon-
rada, který byl roditel z Zwancie a po-
slebnim probostem; po něm jiz byli pre-
láti. Probostt Othmar Konrad přečkal
dwoji wpad Francouzů do kláštera, proto
o něm pěje básnil náš:

„Tot twój Othmar los, tot twoje žasluba;
Tys Rajhrab zachowal štašně w nebezpečí,
Když prudký štrnemal se
Náš přitwal plomcůi bitových.“ Suffil.

(Od něho ná též jueno osada
Othmarow.)

Učený muž byl též Dr. Benedikt
Richter, roditel w Přibete (Freiberg);
nejprw byl profeserem w Brně, potom
školniwu radou w Waweršich, kenečně
před rewoluci 1848 we Widui — na to
se obstranil z rezboweného moře do ti-
cheho ústawnu spráwy duchowni, a umrel
co farát w Ostrowacích r. 1859, a co
dělan Wlešich. Wydal několik malých spisů
ně meclých.

Kteri z učenců pesub žiji w Raj-
hrabě, o těch se pojedje hoblám zminiti.

Nyni ještě něco málo podám o
chrámu Páně a flaweni konwent-
nim. Kde npi klášter stoji, tam stál za
starebáwna hrab, vle staroslawanského
občeje wodou obehnaný. Po tom hrabě
už není stopy. Wnějšši krásná staroba
i s chrámem byla je žakladu wywedena
od r. 1720 vle nártěš Wlacha San-
tini-ho; flaweni té staroby protahowalo
se až do r. 1838. Dřzjuje w sobě 3 pra-
widelné quadratury (čtwerowé prostory)
o jednom poschobi. Ke klášteru wedou
dwa dwory, we druhém je chrám swatých
Ap. Petra a Pawla, ješ-li ne nej-
krásnějši, aspoň jeden z nejpěknějšich
chrámů Páně w naší zbožně Morawě.
Wystawen je mezi 1720—1740 a po-
swěcen 7. čerwence 1739. Na hlawnim
oltáři je předstaweni Zwištwování S. P. M.,
w prawo a w lewo jsou sochy mistrowšté
sw. patronů toho chrámu od Jg. Penge-
ločera. Strom hlawních oltáři je zde
ještě 9 pobočniců. Klenba obšahuje 5 w-
sořých bání (kopul). W 1. a 2. bání je
na obmítce malowáno, jak sw. Pawel

byl u roztrženi, nad oltářem pak Proměna Páně na Tábore. W průčelí wentu jsou sochy sv. Wojtěcha a Venna, ob Vrňenského Biskupa. Ze starožitnosti tu není mnoho zachováno, leč stará křesťelnicie ctnová ze XVI. století, pak w prelaturě stará Herka welni rozádná, a monstrance ze XIV. století. — Na proti kostelu je prelatura a sice letní i zimní. W letní jsou sednice zcela světlé obrázky rozádnými, bílým mědobrytinami, bílým malbami olejovými — Těž má p. prelat krásnou domácí kaplu — na obou rozích prvních poschodí prelatury jsou dva pawillóny, we kterých jsou 4 veliké ložnice pro hosti, kdejto jsou nejebnou pohostinnu uvoitáni byli. — Jsou zde 2 wečeřadla, krásná biblioteka 30.000 knih obsahující, rukopisy, inkunabule atd. Zde spisowal železnou plii generální katalog pater Antonin Küder († 1860). Vtom jsou zde obrázárna, sbrta modelů, koudilii, nerostů, penězů, insektů, též wlasteneckých starožitností, kterážto sbrta i p. opat Wiktor začal, a nynější um a umění milowaný pau prelat rozumjil. — Ze zde i ardu, we kterém se ulazuje martyrologium z IX. století se začátkem homlie sw. Karolima psaným Kyřillskou wismenou.

Musim wyznati, že mne wážnoť Kajíhradu nejkrásnější upominky žiwota meho. Již co dítě z poblížkého rodného města Kounic rád sem spěchal do krásné swatyně Kajíhradské; jako kněz byl jsem ustanowen za kaplana na winici Páně w sousedních Bidlochowicích, a w těch dobách sem zážil w hostinných sencech staro-slawného Kajíhradu nebláženější dny žiwota swého. Nejenom, že sem se těšiti směl z neobvyčejné přízně nebožtíka pana prelata Wiktor a, na něhož wždy s wděcnou si zpominám láskou: tenkrát kolik bratrů, tolik jsem počítal zde přátel milých, kteří s neličenou ke mně snuli láskou, mezi nimi obzvláště nynější pan prelat Sunkher, bále můj spoluzák W. W. n. o, staročel, nyní již jubilowaný senior W.

Rtíž atd. Kolikrát mi přáno bylo, a to při slawných příležitostech, hlásati zde slowe Boží; jal často bylo mi přáno, užiti srdceného pohostinstwi w míře swrchowané. Nemožebni ozdobou tohoto swatostanu jsou dwa učeni řeholnici, kteří wele pohostinstwi oddali se wědám, a sice (p. t.) pan pobyřewor Dr. Řehoř Wolný, a jeho spolureholník Dr. B. Dudík, kteřížto mnoho učenských děl na poli dějin wlasteneckých sepsali, a wyznáwám, že cokolí zde o klášteře Kajíhradském stým milým čtenářům a krajanům přeložiti jsem mohl, wstáhl a čerpal sem, a w teči národni přestluwečil, z německých psaných děl německých těchto benediktinů morawských. Těž, w mladším obrosu duchowenslwa řehelného spěčiwá umoho nádeje pre národní snahy a cirkwenci, jimi oslawen bude, až již náš snab nebude, klášter tento po wlastech uastich. F. W. n. o je důkladný znatel hubby, a skladatel wyborných, mistrných prací w hubbě kofelní.

Nejkrásnější přátelstě schůzky můžů w l a s t i a cirkwe milowaných wědů ať posub Kajíhrad w poswátých sencech swých, w ničžto tak umluwno založeni uasteho Dedicwí Cyřilomethodějského; neboť řeholnici tyto jsou nejen zbezni synowé Cirkwe a tátu swatého Benedikta, ale též horliwi národenci, záštitě zemčelský pan opat Wiktor, a nynější Sunkher, z jehožto wroucihe přátelstwi pisatel řádků těchto smi se těšiti, a jim se honositi. Ano nyní jsa wzdálen od tohoto milého sídla zbožnosti a pile Benediktinstě, začastu žalétám w duchu ob wětowitě K w e t n i c e ke krásným luhům na břechách Swarawy, kde Kajíhrad smet překrásné stawby rozkládá, w duchu howotiwám s těmi, kteří srdci mému snali se drabými a nezapomenutelnými! — Všů Wás tam zachowejte a slů swou milostí, jako i Wý zachowejte w lásce bratrstě celým srdcem oddaného spisowatele

Jana Bílého.

Drobnůstky.

Jeden venkovan vida, že páni i staré habičky ke čtení nasazují na nos brýle, když přišel do města vešel do krámu brýlaře, žádaje na něm, by mu prodal brýle, skrz něž by mohl číst. Brýlař mu jich předložil celou zásobu. Venkovan vzal jedny, nasadil si je vznešeně na nos, a vytáhna z kapsy knihu, učeně ji otevřel, pak bystře skrz brýle do ní hledě, brýle sem tam na nosu pošouval, ale brzo zavrtě hlavou praví: „Nejde to! prosím tyto nejsou pro mě.“ Brýlař podal mu druhé, třetí a tak dále, až téměř celou zásobu zkoušel — ale ono to přece nešlo. Brýlař již trochu mrzut probodil: „Bodejž umíte číst?“ „Ba,“ odsekl venkovan, „kdybych uměl, k čemuž bych vyhazoval peněz za brýle.“

Jedné selské dcerce, která byla k světu okázala, počalo se doma stýskat, domácí chlách o dvou kůrkách jí již nechtl pod nos, to obchůzeni dubytka bylo jí tuze spřáté, uosení selských šutů neukovně a nejspne, rovně jí družky příliš hloupé; slovně všecko selské jí omrzelo. Vykázala rodičům svým poslušnost, že si bude dál svého štěstí hledat. Rodičové jí v tom sice zbraňovali, ale když nebylo s ní již k obstaní tedy ju s Pánem Bohem propustili. Byl nedaleko vesnice panský zámek, a milá holka bez velkého rozmýšlení z přima k němu zaměřila. Na cestě přidružil se k ní neznámý jí pán, táže se jí: „A kam pak dcerko se ubíráš?“ „A tamhle do zámku jdu si hledat službu“ zněla její odpověď. „Do zámku? do služby?“ povážlivě opakoval pán a doložil: „to bych ti milé děvče neradil, je to pro takovou holku nebezpečno, a lépe bylohy ti doma rodičů poslouchal.“ „E vy jste také jeden z těch,“ odsekla ona, „co selskému děvčeti nic lepšího nepřejete.“ „Udělej si jak chceš, ale myslím, abys to brzo neoplakala.“ Načež pán zmizel,

a to byl č... Dívka vešla do zámku, líbila se na první pohled, a byla přijata. Brzo se začala panštit, a nad selskými děvčaty hrdě nos zdvihala, ba již také po německu kistihontoval. Mezi mnohým služebnictvem byl tam také jeden probaný dareba, ten si s ní brzo udělal známost, nad čímž ona ještě více zpyšněla, že takového šviháka v přemovaných šatech má galána. Ale zapomněla, že pýchla předchází pad. Dareba ten přivedl ji o čest, a vrchnost když se toho dověděla, dívku vyhnala. — S rancem na zádech a s břemennou duší, celá smutná a uplakaná ubírala se k domovu, jež tak lehkomyšlně opustila. A hle! zas se k ní přidružil pán, jež ona ani nepoznala, a tázal se jí „kam pak děvčecko?“ „Ach domů!“ „A odkud?“ „Ach neptejte se, z toho zámčisku, čert mi to také napískal;“ sotva to však vypověděla, takovou dostala funuru, „až se jí v očích zajiskřilo. „Já ti dám, ty darennico!“ povídal při tom pán, „pohled já jsem čert, a nepovídá jsem ti, když šlas do zámku, že tě to bude mrzet? To by již každá slota jenom na mne strkala, když nějakou daremnost svéhlavě dokazala.“ A milý čtenáři! nebývá to tak? že to na čerta strkáme, když jsme sami něco hloupého nebo hříšného vyvedli?

Jan přijda k járku, vesele přes něj skočil, při tom ho však zapíchlo v noze; jda zpátky noha ho ještě pořád bolela. Když přišel k tomu samému místu povídal si: Čim přj se člověk pokazi, tím pry se i zas napraví, a zas hop! — a noha již byla na dvě.

Do zabijení se hodpodař rozne-mohl, a musel poslat pro lékaře. Lékař se ho tázal: co jedl? Nemocný odpovídaje řekl: „Prostím ponžene jitrnice.“ „A jedl jste je s chutí?“ „I ne! jedl jsem je s křenem.“

Číslo 8125.

Stanovy

záložné pokladnice v P ř e r o v ě.

§. 1. Účel spolku.

Podepsaní údové zamýšlejí si úvěrem u provádění svých živností pomáhati; a sice prostředkem záložné pokladnice, do nížto příspěvky jen od spoluúďův se přijímají a z ní také jen spoluúďům peníze půjčovati se budou.

§. 2. Prostředky

k tomu sjednají se:

1. Příspěvky spoluúďův.
2. Penězi vydluženými, za něž všichni vespolečně, t. j. jeden za všechny a všichni za jednoho ručí (§. 3 p. 8 c.).

§. 3. O běžných týdenních a měsíčních příspěvcích a o tom, co údové za spolkem mají.

1. Týdenní nebo měsíčné příspěvky zůstávají majetkem těch, kdo je složili (vyjmá příspěvky na rezervní fond) a dává se z nich 4 až na nejvýš 5 procent ze sta.

2. Úrok počítá se teprv ze dvou zl. r. č., a sice od prvního toho měsíce, jenž následuje za tím, v němž příspěvky výšku 2 zl. r. čísla dosáhly.

3. Úroky pírází se ku konci roku vždy k tomu, co již úd za spolkem má

4. Pokud vklady týdenní nebo měsíčné i s úroky u jednotlivých úďů výšku desíti zl. r. č. nedosáhly, nemohou zcela ani z části vyzdviženy býti, vyjma, že by úd ze spolku vystoupil, kdež ostatně jest se mu řídití dle §. 8.

5. Mnoho-li úd nejvíce za spolkem máti může, určí se, kdyby toho třeba bylo, v hromadě.

6. Spolková pokladnice považuje to, co kdo z úďů za ní má, jakožto zápljčku, kterouž vystupujícím ze spolku mezi dluhy vykazuje.

Kdyby však majetnost spolku na zapravení povinnované nepostaovala, sáhne se na to, co kdo za spolkem má buď z části, buď zcela

(jak toho poměrně třeba), peněvadž každý z údů za schodek a dluhy spolku ručí.

7. Co kdo z údů za spolkem má a co do něho buď týdně, buď měsíčně vkládá, zapisuje mu pokladník do zvláštní knížky, za níž každý 10 kr. r. č. zaplatí.

§. 4. Reservní fond.

1. Na dosazení toho, oč spolek poskytováním záloh přijde, utvoří se zvláštní rezervní fond z příspěvků spoluúďů dle §§. 6, 9.

2. Co údové do rezervního fondu složí, nevrátí se jim více.

3. Zpráva rezervního fondu vede se zvlášť.

4. Když rezervní fond sumu dvou set zl. r. č. dosáhne, přestane se do něho skládati, a příspěvky úďů a úroky z nich přiřazeti se budou ku čistému výtěžku. Jakmile rezervní fond pod 200 zl. r. č. opět padne, musí se z příspěvků nově přistouplých úďů, aneb z měsíčných příspěvků všech řádných úďů a z províse půjčených peněz doplniti dle §. 5.

5. Kdyby se kdy spolek rozpall, vynaloží se rezervního fondu k podpoře chudých fomesníků, jich vdov a siroteků, se zvláštním ohledem na ty, jenž dříve ve spolku byli.

V té věci rozhoduje hromada, alespoň ze dvou třetin úďů shromážděná absolutní většinou hlasův.

§. 5. Úroky z peněz, kteréž spolek zapůjčuje.

Za peníze od spolku vydlužené platí se 6 procent. ze sta a 2 procent. províse na výlohy a doplnění rezervního fondu, kteréž obě napřed se srazí.

§. 6. Jak vysoké půjčky a na jak dlouho.

1. Jak vysoké půjčky spolek úďům svým poskytnouti může, záleží na poměru hotovosti k potřebě a ponechává se svědomitému uvážení výboru.

2. Půjčky však nemají obnášeti pod 2 zl. r. č.

3. Nestací-li hotovost, mají ti, kdo dříve, nebo ti, kdo méně žádali, přednost před těmi, kdož se později hlásili nebo více žádali.

4. Ohledně času, na nějž se půjčuje, složí za měřítko, že se nejdéle na 20 neděl půjčuje.

5. Půjčka se splácí buď najednou, buď ve lhůtách týhodních po jedné dvacátině, buď ve 14denních lhůtách po jedné desátině, jak vypůjčovatel a výbor napřed se byli umluvili.

§. 7. Co se požaduje od toho, kdo se o půjčku uchází.

1. Kdo se o půjčku ze spolkové kasy uchází, má se vykázati:

a) že nejméně tři měsíce, jakožto řádný úď do pokladnice přispíval.

b) že od předešlých půjček není v restu, ani že ručitele svého do škody nepřivedl.

c) že poměry a okolnosti jeho náležitou jistotu na splácení poskytují.

2. Co se jistoty dotýče, sloužíž za měřítko:

Při sumách, kteréž přesahují to, co žadatel za pokladnici má, má výbor k tomu přihlížeti, jest li osobnost a poměry žadatelovy takové jsou, že peníze vypůjčené v pravdě splatiti může a jedině podlé toho má rozhodovati. Při tom poskytnou příčinnost, spůsobnost v řemeale, spořádanost a správnost žadatelovy dobré měřítko.

Abý si úplnější vědomosti o vlastnostech těchto zjednal, má výbor právo, dva důvěrníky s poměry žadatelovými známé ze středu údů spolkových k poradě a na dobré zdání vyzvati a vylsechnouti tak, aby žádosti ve 24ti hodinách mohlo zadost učiněno býti.

3. Půjčka neobnášející více, než co žadatel za spolkem má, se ovšem vždy bez dalšího ohledávání povolí.

4. Při větších půjčkách musí žadatel podati zajištění rukojmím; má-li se rukojemství přijmouti, sluší výboru svědomitě ohledati a podlé toho rozhodnouti.

5. Stížnost pro odmrštění žádosti o půjčku náleží před hromadu přísti anebo před smírcí soud.

§ 8. Jak se údství dosahuje, kdy přestává a jak se ztrácí.

1. Údství se dosahuje podpisem těchto stanov, po přijmutí ze strany výboru, kterýž každou žádost za přijmutí, když by přistoupení kandidata prospěchu spolku za škodné uznal, odmrstiti může. Odmrštěnému volno jest, na přísti hromadě stížnost vésti.

2. Údství se ztrácí výrokem hromady pro neplnění povinností stanovami těmito vytknutých.

Návrh na ztracené údství má výbor zlásti tehda podati, když úd za 2 měsíce přispívati obmeškal, aneb dopustil, aby se půjčka na něm soudními prostředky vymáhala.

3. Údství přestává smrtí, neb písemnou výpovědí, prvního dne v měsíci na měsíc danou.

Kdyby si ale vdova přála ostati ve spolku, nesmí se jí toho odepřiti.

4. Vstupující úd (nebo dědicové na jeho místě) může žádati za to, co v hotovosti eložil, a za úroky, pokud už jemu připsány jsou; nemůže však žádati podílu ze jmění spolkového, k. p. nabytku a úroku za běžící rok.

5. Vystupující úd může žádati, aby byl sprostěn během roku závazků, kteréž byl za svého údství na sebe vzal jmenovitě co se týče věřitelů spolkových.

6. Žádost tuto může spolek jen tehda odepřiti, kdyby volil hned dluhy své zaplatiti a snad při špatném stavu spolkového jmění se rozejiti, kdežto pak vystoupilý úd závazkům, kteréž byl za svého údství až do zadání výpovědi na sebe vzal, pokud by jmění spolku nestačilo, jako jiný, dostáti musí.

7. Míchání se vystoupilého úda pod jakoukoli záminkou do záležitostí spolkových nepřisluší se; můžeť toliko opia účtů za poslední měsíc se všeobecným přehledem majetků a dluhů spolkových žádati.

§ 9. Spoluúdstvé, jejich práva a povinnosti.

1. Údstvé jsou čestní a řádní,

2. Údové čestní jsou všichni, kdož účel spolku penězi buď darovány, buď bez úroků půjčenými, neb jinak podporují, k. p. radou co znalci práv atd., anižby odměny ze spolku žádali.

Výboru přisluší právo, čestné údy voliti.

3. Údové řádní jsou všechny osoby dospělé, k půjčkám oprávněné, občanský zachovalé a bezúhonné, kteréž podpisem svým stanovy tyto uznaly.

4. Povinnosti řádných spoluúďů:

- a) Stále týdně, neb měsíční vkládání do spolkové pokladnice a sice na týden nejméně 5 kr., na měsíc 20 kr. rak. čísla a to vždy napřed.
- b) Na vytvoření rezervního fondu přispívati, a sice: složí každý řádný spoluúď hned při přistoupení 1 zl. r. č., a jest povinnen, každý měsíc 5 kr. r. č. k témuž fondu přispívati tak dlouho, až jeho vklad pro rezervní fond výšku 2 zl. r. č. dosáhne. Každému stojí svobodno, tyto 2 zl. na jednou složití aneb dříve doplatiti.

Každý později přistupující řádný úď jest povinnen tolik na jednou hned při přistoupení pro rezervní fond složití, mnoho-li posud nižší vklad úhrnem obnáší.

Na týdně neb měsíční vklady nemá pozdější přistoupení dokonce žádného vplyvu.

- c) Za povinnování spolku zejména k větitelům spolkovým vespolečně ručiti.
- d) Dle těchto stanov a uzavření hromad se řídití, naproti nim a na škodu spolku nejednati; alebrž prospěch spolku všude chrániti. Na důkaz toho jest povinnen, stanovy tyto vlastnoručně podepsati.

5. Práva řádných spoluúďů:

- a) Právo hlasování při všech volbách a uzavřentech.
- b) Právo, k nastávajícím hromadám písemní návrhy činiti.
- c) Právo, o půjčku ze spolkové kasy se ucházeti.

6. Čestní údové mají z práv a povinností řádných spoluúďů tyto:

- a) Právo hlasování ve všech záležitostech spolku (vyjma §. 14. blíže určené) a práva k přijmutí od spolku nabídnutých úřadů.
- b) Povinnost proti těmto stanovám nečiniti, a prospěch spolku všude hájiti.

§. 10. Zpráva spolkových záležitostí.

1. Spolek spravuje své záležitosti tím, co údové v hromadě absolutní většinou hlasů uzavřeli, nehledě k tomu, byli-li všichni pohromadě nebo ne.

2. Co v hromadě platně uzavřeno, všechny víže, pakli že aspoň tři dni před tím dostatečně se oznámil, že se hromada odbýváti a o čem se v ní jednati bude.

3. Zprávu zláštní vznáší spolek na výbor, vždy na rok vyvolený, z patnácti úďů sestávající, jenž ze sebe zase volí předsedu neb místopředsedu, pokladníka a zápisníka.

4. Není-li ve výboru nikoho, kdoby důkladný znalec práva byl, vyvolí výbor z čestných úďů muže takového a vznesse na něho prosbu, aby radou svou spolek ve všech důležitých věcech podporoval, a zejména většmostmi svými ku pomoci byl.

5. Výbor jest spolku za zachování těchto stanov a vyplnění toho, co se v hromadě platně uzavřelo, zodpovědný.

6. Na přesvědčenou, zda-li se stanovy zachovávají, a k vyřízení velikých stížností schází se k vyzvání výboru každoročně hromada úřdů, a sice v měsíci lednu na den sv. Fabiana a Sebastiana.

7. Výbor má však právo, při zvláštních důležitých případech, a musí na písemní žádost nejméně desíti spoluúřdů mimořádní hromadu svolati.

8. Jak to zákon žádá, zpraví se c. k. okresní a místní oufad o hromadě tři dni před ní.

9. Jednání při hromadě vede předseda neb místopředseda, pořádek otázek atd. určuje s výborem.

10. Do pořádku toho musí se přijmouti všechny návrhy, dotazy atd., pakli že se před tím nejméně den žádaly a podpisy nejméně šesti úřdů opatřeny byly.

11. Údové výboru nejsou nikdy ve zvláštním závazku za to, co spolková pokladnice nemožnosti dlužníka ztrácí, vyjma, že by při udělování půjček dle těchto stanov se neřídili (viz §. 10).

§. 11. Práva a řízení výboru.

1. Všechné návrhy, dotazy atd., zvlášť žádosti za udělení půjček, podávají se výboru ústně neb písemně.

2. Výbor dává na podané spisy ve svých sezeních vyřízení, stará se o peněžité prostředky a dobývá na cestě zákoníci, co spolková pokladnice a kým má. Vůbec udržuje všechny záležitosti spolkové v řádném stavu a běhu.

3. K vyřízení běžných záležitostí schází se výbor každotýdenně ve dni napřed udaném v určité místnosti, kdež se o záležitostech běžných absolutní většinou hlasů rozhoduje, jakmile alespoň polovice úřdů výboru shromážděna jest.

4. Je-li předseda zvlášť zaměstnán, tak že přijíti nemůže, předsedá místopředseda.

5. Výbor má právo, od kasovních úředníků žádati, aby předložili veliké knihy, listiny a dokumenty, jakož i hotové peníze, které dle knih v pokladnici býti mají.

6. Pakli by se nepořádky a nedostatky objevily, má výbor k tomu, účelu hromadu svolati, a hromada uzavře po bedlivém vyšetření té věci, zda-li úředníci propuštění býti mají neb ne.

7. Rozumí se, že kasovní úředníci, když se o nich jedná, ve výboru nehlasují.

8. Výbor je oprávněn, sumy sto zlatých r. č. nepřesahující pro spolkovou kasu vydlužiti a sice nejvýše s 5 procent úroky a jmenem spolku dlužná upsatí pro všechny údy vžitelná za ty sumy vyslavovati.

9. Předseda neb místopředseda vede jednání ve schůzkách výboru který ve zvláštních pádech i mimo pořádek svolati oprávněn jest.

10. Spisy spolku svědčící přijímají se každodenně od 12. až do 1 hodiny v poledne v místnostech spolku, kdež úřd výboru, na němž dle týdenního pořádku řada jest, přítomen býti musí.

11. Pokladník vede dle zvláštního pořádku knihy, zapisuje příjmy a vydání a podává měsíční výkaz všech za ten měsíc v restu zůstalých spoluúřdů, jakož výkaz majetnosti a povinnování.

12. Pokladník přijímá všeliké peníze a věci jménem spolku a kvituje za ně, pořizuje všeliká vydání na poukazy předsedy a jedním údem výboru.

13. Pokladník podává roční účet z příjmu a vydání a přikládá k němu všeliké řádně stvrzené přílohy, týž účet předkládá výboru hromadě na prozkoumání, kteráž k tomu cíli volí zvláštní komisi z 5 údu záležející. Komise shledavši, že účty dobré, potvrdí je, načež se v místnostech spolku každému k nahlédnutí vyloží. Nejsou-li účty dobré, svolá se hned výbor jenž bez odkladu úředně zakročí.

14. Zápisník vede protokoly v sezeních výboru neb hromad, neb dopisování dle pokynutí výboru neb předsedy, kterýž všechny listiny jménem spolku podpisuje.

15. Mimo to volí výbor zvláštního kontrolora pokladnice, který veškeré příjmy a vydání spolku kontroluje a všechny k tomu se vztahující listiny o příjmech a vydáních společně s pokladníkem podpisuje.

16. Předseda neb místopředseda pokladník a zápisník zastupují spolek na venek a jsou oprávněni:

- a) Smlouvy uzavíratí, půjčky obstarávati, pokud to stanovami těmito vyměřeno.
- b) Žalovati, pře všelikého druhu vésti, smlouvy uzavíratí, přísahy nabízetí, ukládati, přijímatí, zpět vraceti, výměry soudu přijímatí, všelikých právních prostředků proti nim užívati; vše to za přispěním spolko-
vého znalce práv.

17. Při zaneprázdnění některého z těchto úředníků jmenuje výbor jiného úda z výboru na jeho místo pod touže odpovědností.

18. Plat za namáhání své dostávají pokladník, kontrollor a zápisník, kterýž se zvláštní smlouvou a uzavřením hromady na návrh výboru určí. Taktéž se určí kauce, kterouž pokladník složití musí.

§. 12. O čistém výnosu a jeho vynaložení.

1. Co zbude po odražení všelikých úroků (na vklady údu a vydlužené peníze) po zaplacení všelikých výloh, služeb atd. a po odražení podílu, jenž se do rezervního fondu složí, z toho, co se spolkovým kapitálem vyzískalo, jest čistý výnos, jenž se mezi spoluúdy nerozdělí, nýbrž ku společnému vzdělání se použije, vždy dle rozhodnutí hromady, na návrh od výboru učiněný, a sice:

- a) Držením časopisů a kupováním knih, jenž poučení a vzdělání řemeslnictva, zvelebení rolnictví a povznesení nižšího průmyslu na zřeteli mají.
- b) Kupováním vzorků, nákrešů atd., rozličných řemeslnických nástrojů a tovarů k poučení sloužící.

2. Časopisy a knihy poučné budou od údu k údu kolovat, a pak v místnostech spolku uloží se k nahlédnutí vždy polotové. Vzorky nákrešy atd. vždy tomu se zapůjčí, kdo jich požádá, ostatně v místnostech spolku k obádání se uloží. Každý jednotlivý úd jest spolku za zapůjčené díla, knihy, vzorky atd. zodpovědný.

§. 13. O rozpadnutí spolku.

1. Určení §. 10. p. 1, že k všelikým uzavřením spolkovým většina hlasů pouze přítomných údu postačí, nemá platnosti na rozpadnutí

spolku, a žádá se, aby k návrhům na rozpadnutí spolku dvě třetiny řádných údů přistoupily, má-li se za uzavření přijmouti.

2. Čestní údové nemají hlasů.

3. Platně-li uzavřeno, že se má spolek rozjetí, hned se přikročí k tomu, co spolek za údy má, ovšem bez porušení smluv s nimi uči-
něných.

4. Z hotovosti hned se sačnou věřitelé vypláceti a sice v tom pořádku, jak se hlásí.

5. Za dluhy, kteréž majetnost spolku převyšují ručeji vespolně údové a dluhy ty se rozvrhnou dle poměrů toho, co údové dle knížek svých za spolkem mají.

§. 14. Vymytí procesování.

1. Kdyby pro obsah a smysl těchto stanov nebo uzavření hromady mezi spoluúdy pře povstala, rozhodne se vždy v hromadě nejblíže přísti uzavřením většiny přítomných údů, a nepřislouší se proti nálezu takto učiněnému něčeho namítati, nebo nálezu toho rozšířovati a překrucovati, zejména se nepřislouší proti němu užiti právní cesty, jelikož se zde všeliké soudní zakročování vymytuje.

2. Rozepře mezi údy a výborem pokud dle těchto stanov nejsou výslovně hromadě přikázány, mají se rozhodovati smířčím soudem, kdyby se nechtělo do přísti hromady čekat.

3. Každá strana vyvolá k tomu cíli 4 z údů spolkových; z těch které jedna strana vyvolala, vymytí druhá polovici či dva, čtyři pak, kteří zůstali, rozsoudí vše společně s předsedou, neb kdyby za stran-
ného měl býti považován, místo předsedy, dle svého svědomí a není proti nálezu jejich ani soudění, alebrž strany spokojeny býti mají.

Konečně výbor zavazuje se, kdyby snad časem nějakou změnu těchto stanov za prospěšnou uznal, změny a návrhy vys. c. k. místodržitel-
skému úřadu předložiti a onu změnu teprv potom do života povolati, až by vysoké povolení k tomu přišlo.

Dle ustanovení §. 22. spolkového zákona od 26. listop. 1852 jest c. k. zemský komisar oprávněn, aby bděl nad činností těmito stanovami vy-
kázanou, a aby ve prospěch všeobecných veřejných zájmů dle potřeby ohledávati mohl správu spolku.

Český text jest autentický.

V Pterově, dne 6. března 1861.

Fraut. Kramář.

Cyrill Vitěz.

Fraut. Greger.

Jan Dvořák.

Filip Pitron.

Fraut. Kroupa.

Antonin Hoffmann.

Jan Krabec.

Josef Griesser.

Šebastian Kuchař.

J. Dostal.

Václav Kozánek.

Rozhraní

dvoutisíciletí pokřesťanění

Moravy.

Hle vlast věnčí týmě hlavy
Postrým kvítím rajských vnael,
Poutníkův tu zbožné davy
Oslavuje Velehrad.

Morava svůj svátek světlí,
Za dar víry děkuje,
Na oslavu tisícletí
Klenoty své věnuje.

Jenom stařec smutně sedí,
Tiše věk svůj rozjímá,
Do minulé doby hledí,
Z ništo málo tčechy má.

Proč tvé, pověz, starče, oko
Bolně na svět pohlíží,
Snad tak vzdycháš přebubloko,
Že se ti smrt přiblíží?

„Žití doba ovšem hyne,
Na světovém oboru,
K věčnosti náš život plyne,
V bolném praví hovoru.“

„Tisíc let jsem v žalu prožil
Vida národ stenati,
Valných sok mu strastí množil,
Chťe ho v zkázu vydati.“

„Viry svaté na úsvitě
Cyrill Method strádali,
Pekla zlost je stihá hbitě,
An křesť zdárně hlásali.“

„Soupeř je má za kacíře
Při posvátném úkolu,
Úklad čině svaté víře
Vynáší soud z rozkolu.“

„Tiše nesou zrady bířmé,
Církvě hledí prospěchu,
U svatého Otce v Římě
Hojne berou dtěchu.“

„Tak Bůh na Moravě lidu
V první křestu hodinku
Přepočtených strastí bídu
Hojně vložil do vinku.“

„Za bleskem blesk nebes báni
V děsné bouři rozrývá,
V podobném bíd u strídání
Národ blaha pozbývá.“

„Nádějná říš Svatopluka
Zradou padá do hrobu,
Nová Moravanům muka
Jistou chystá porobu.“

„Od východu Maďar divý
Klidnou ničí Moravu,
Sobě vlastní plodné nivy
Poráží lid na hlavu.“

„Nad úkořím German plesá,
Soka že se pozbaví,
Votehrad že v runy klesá,
Hlavní město Moravy.“

„Jako klín, když v tělo vrazí,
Celý národ ochotěl,
V porobě se bídně plazí,
Aniž nádej k žití měl.“

„Na jihu se sice tvoří
Nová říše Slovanů,
Šílený ji Osman boří
Křesťanům všem na hanu.“

„Vládne posud nad Slovany,
Těžké jho jim ukládá,
Vražily páchá na vše strany,
Mečem národ ovládá.“

„Na severu mocná říše,
Tam kde Praha věvodí,
Meze panství šíří tiše,
Lépe k cíli dochodí.“

„Svatý Václav v slavném boji
Žezlo drží v rukou svých,
Zbytky Slávů v celek pojí
V dobách víry rozhodných.“

„Věda, uma, blaho květe
Kráľů v zemi ochranou,
Slávu reka Čech má v světě
Jistou v boji obranou.“

„Dožila tiš věků malých
V bujném tomto rozkvětu,
Heslem zpoury stal se kalich
Zniče všecku osvětu.“

„Národe plač, cítě hoře,
Zplač z plně útroby,
Zraky zvedni k Bílé hoře,
Tam jsi dožil poroby.“

„Do hrobu tam na století
Klesla tvoje svoboda,
Zhynuly tam tvoje děti,
Slavného květ národa.“

„Poroba tě posud svírá
Po té děsné popravě,
Cizota se všudy vtrá
Po ubohé Moravě.“

„Zvučný jazyk Bohem daný
V podruží jen živoř,
V školách, síních nevámaný
Krutě snášl úkoř.“

„Proč mám, Bože, svědkem býti
Utrpení národa,
Nechci déle v světě dlíti,
V němž jest holá nehoda.“

Neplač, starče, v tuto dobu
V slzavém tom údolí,
Do tmavého sklesneš hrobu,
Tam víc křívda neboli.

Mrazivý dech smrti vanul
V seči zhoubné u Prahy,
Zkázy plamen v zemi zplanul
Pro rozkolné pro snahy.

S tisícletou lidu strastí
Jiné Bůh má záměry,
Zjedná opět slávu vlasti,
Potře snahu nevěry.

Úkořím se lid tvůj tuž
Pro světovou úlohu,
Cyrill, Method, slavní muži,
Vyprosť to na Bohu.

V druhém tisícletí přičteš
Náděj vezmi do hrobu,
Vyjde národ na joviště,
Bludu zrušit porobu.

Úlohu svou slavně splní,
Církev svatou oslaví,
Zloba ať se jak chce vlní,
Křívda se mu napraví.

Stařec slyše slova tčhy,
Srého věku pro mdlou
Uskrovnul své bolné vzdechy,
Sladce sklesnul do hrobu

Tomáš Šimbera,
farář v Komině.

Drobnůstky.

„Ale bratře!“ zvolal jeden přítel, když po mnohých letech druhého zas navštívil, „ty jsi už celý plesnivý, čím je to?“ „Inu milý bratře,“ odpověděl tento, „vlhkost, přílišná vlhkost, ta i na boty plesnivinu na-

sadí, a já tak mnoho se ve vlhkém sklepě zabývám.“ „Ba právě! a ten člověk velmi snadno navlhne, proto ta plesnivina na hlavě.“

Moudrý rádce.

Otec napomíná děti, mistr svátence, kněz co pastýř své věrné, mudrc národy a krále. Otcovo dlo je něžné, mistrovo vážné, knězovo veliké a nesnadné, mudrcovo vysoké a přebitžné: odměnou otci je láska dítek, mistru úctu chovanců, knězi zdár osady a spása duší, mudrcovi vděk člověčenstva, t. j. veliké jméno, — nesmrtelnost.

Lahce se nahlédne, že býti mudrcem je předce hezká věc! Otce sinikdo nevíšmno, dává-li naučení dítěti, na mistra málo kdo dbá, vede-li k dobrému učenika, knězi dost: no se dosti židka slušného uznání — ale před mudrcem, který králům dává rady a mluví do duše, smeká se z daleka.

Ký tedy div, že to lahodno, jmenovali se „národem mudrcckým,“ jak to činí Němci?

Ký div, že to žádoucnó, státi se vůdcem a učitelem, výstražným hlasem králi, jenžto so právě uzavuje u vládu?

Lipská „Illustrirte Zeitung“ přinesla před korunovací krále pruského r. 1861 v čele svém dlouhou epistolu Fr. Hebbela, kterého také — pro vznesený úkol královského preceptorá — musí sobě v paměti zapsati národové. Ty dobry náslidě Cyrillomethodějský uvyknul jsi též čtati se k národům; a jelikož povazo tvé nikdo vděčnost upratí nesmí, náš i ty mezi muže své, v jichžto čele stkví se jasně Palacký, Sušil atd. vřaditi také Fr. Hebbela. Avšak p. Hebbel o tobě ví, on se na tebe i ve své epistole milostně rozpomenul, a nejen na tebe, nýbrž i na Poláky, Rusy, a bez pochyby na vše Slovanstvo. — Přichyl tedy ucho své a slyš, co mluví německý mudrc o tobě!

„Poslal jsem“ — v ten smysl píše na počátku — „poslal jsem už císaři Rakouskému epistolu když vyvázl šťastně z rukou vražedných.

Nyní pravím tobě, králi Viléme, co jsem tehdy pravil císaři; neboť i tys ušel nastrojené smrti.“

Přiznávám se, že jsem té první epistoly nečetl; co ale ve druhé o Čechách, Polácích a Rusách praví mudrc, to vám musím zvěstovati.

„Na svalou říši německou“ — volá výstražně; — „valí se veliké nebezpečí. Vždyť již i národové otročti se vzpírají Němcům, již Češi (Moravané) a Poláci potfásají ježatými hlavami.“

Nejen, že pravrah hotoví se k boji (Francouz), jenž rozbil velikého Karla říš, nejen že na severu orel brojí, jenž zruštem svým nás svírá již (Rus),

i národy lo kajské otfásaji budovou, již měl každý za mrtvou (!?), Češi, Poláci pozvodají ježatou hlavu otrockou.

A na konci dává králi toto neocenitelné naučení: „Z nepřátel svých skrof jenom Rusa a Vlacha; ostatní — (a mezi těmi právě rozuměj: Čechoslojany a Poláky) — ostatní bez toho zahynou.“

Zhůru teby Rakousko a vy Prusy vše Německo vám jása pochvalou, pokořte jenom Italy a Rusy ostatní (národy) bez toho již zahynou.

Na tato slovo osviceného mudrce dal by so velmi rozsáhlý, poučný a utěšený výklad učiniti; čehož ale my pro místa obmezenost (ač nám toho žel) podniknouti nemohouce, členům svým toliko krátce mravní naučení klademe na srdce:

1. Mudrc Hebbel a národ německý (jen ten, co ústy jeho mluví) jest velmi skrovný a vládný; nechvástá se, nežádá ani vola ani osla ani čehož jiného, což cizího jest; nežádá utlať a pohltiti jiného národu, ale chce, aby se všichni národové, na-

pravili,* „polepšili,* t. j.: poněmčili a živi byli, t. j.: Němcům o sobě tak vědět dávali, jako dává vřdět domácímu pánu o sobě podomek, podruh, sloha, otrok a těm podobnl. —

2. Mudrc Hebbel jmenem svým a jmenem Velkoněmecka napominá krále Pruského, aby přání právd uvedená uskutečnil.

3. Co tomu tekne Vilém I., to ještě nevíme Víme ale, že jest vnukem Bedřicha, jemuž dáno jméno Veliký, a víme také, co by tomu onen Bedřich řekl.

4. Poněvadž se tu jedná toliko

o náš život, nemusíme za láskavou upomínku mudrci Hebblovi ani děkovat. Že nám ale nepochybnou záhubu naši oznámil napřed, za to musíme mu předce býti vděčni: můžeme na světě ještě něco užiti.

5. Odevzdáme se tedy odhodlaně trpkému osudu, a nešli odcinká naše hodinky, jednejme, jak se sluší na národ živý, říkájce: „Post mortem nulla voluptas“ — t. j.: „Pokud budeme, nedáme se!“ My zůstaneme, čím nás Bůh učinil: Slovany — věrnými k císaři.

D r o b n ů s t k y.

K myslivcové Kavoňce, která byla ostatek hodná, spofádaná hospodyně, z nenadání přijel pán nadlesný a kontrolor, když právě měla trochu neuklizeno. Rozmrzena nad tím, a jak paničky vždy rády na to samy poukážou, po čem nic, a nač by tedy mnohý ani nepomyslí, přivítajíc je, pán nesmózi doložila: „Je-li uklizeno a něco přichystáno, to nepřijde nikdo, a kdy člověk právě nemá kdy poklidit, hned někoho červ donese.“

Známy lichvář Aron vždy si blaze rozpěvoval. Sedlák právě na výpáječku k němu si sašel, podotkl: „Alo vy pantátu pořád si zpíváte, vám je dobře!“ „Hé Jiričku! to od samé starosti!“

Jistý pán z čista jasna v jednu četné společnosti začal a velmi mnoho mluvil o starožitnostech, dokládaje se, jaký on jest vřelý milovník podobných věcí, jak velice si jich všimá a váží, a vyzýval všechny přítomné, aby mu takové starožitné věci zhlitali si neobtěžovali, kdyby nějaké měli; on že to zdarma nebude žádat. Ačkoliv všichni z přítomných dobře věděli, že mimo prastarých došků na stodole ničeho podobného starožitné-

ho u něho nikde nepatřili, nelenili; přeco jeho rozhárané žádosti vyhověli. —

Netrvalo to dlouho, a tu najednou sluha poštovský dostavil mu tři balíky z pošty ceny vydatné, začož milý náš starožitník hned taky hezké poštovně zaplatil. Balík první bez odkladu otevřel, a shledal tu — prastarou pavučině no málo podobnou košili. Nevím, ale tuším jen, žeby podobná byla oně košili, již Maria královna Anglicka nesvléci se zapřisahala, pokuby její vojsko nevydobylo nazpět prohranou pevnost Calais. V druhém balíku byly škorň; tak starožitně vypádající, že není pochybnosti, že je jenom známý „věčný žid“ svou chůzí po světě tak paměti-hodně sešle někde zůstatvit mohl. V balíku třetím byla vlásenka, na niž hned na první pohled i nevědomý poznat musí, žeš velmi starožitná, a bez mála z doby Prokopa Holého aneb od něho samého pochází. Dobří pan tyto tak vzacné starožitnosti tak bedlivě a bez hluku uschoval, že je po smrti jeho sotva kdo pro potomstvo bude moci na světlo Boží opět vydobytí.

Obětavost biskupská.

Tam v těch krajinách, odkud k nám zavítali sv. apoštolové Cyrill a Method, vykázal Bůh v moudrosti své sídla junáckým Jihoslovanům, s nimižto čtenáři Moravana se v předešlých ročnících poněkud seznámili v pojednáních: o Záhruze ve vojenské Hranici, o bánovi Jelačicovi, o zásluhách otcův Františkánův v Turecku a pak v popisu dějin Černé Hory. Jihoslované jsou národ zachovalý, velmi schopný; avšak zanedbaný ve vědomostech: poněvadž po čtyřsta rokův vězeli pod tuhým jarmem tureckým a poněvadž se zapřísahaným tímto nepřitelem křesťanův se musili pořád krvavě potýkat, an ostatní Evropa, strážena jsouc zbrání jejich (jihoslovan-skou), vědy a krásné umění pokojně pěstovati a tak pohodlně se vzdělávati mohla. Smýšlení protikřesťanské Mohamedánův se sice nezměnilo a s církví dotud nesmířilo; ale síla jejich druhdy ohromná tak ochabla, že s pomocí Boží Jihoslovanům nastanou příznivější časy stálého míru; pročež se začínají chápati osvěty s velikou horlivostí; zlášť od té doby, co se do Diakováru za biskupa dostal „miláček Slovanův“ slavný Strossmayer. Výtečný tento muž hledí nabrání, co bylo u Jihoslovanův za čtyry věky prunedbáno. On touží upřímně po tom, aby vši-

chni Jihoslované se u víře katolické usjednotili a takovou důvěrou ku středu církve sv. hleděli jako vyzkoušení Poláci. Z té příčiny obnovil v Římě velikým nákladem kapitolní ústav u sv. Jeronýma a v Bulharsku jest proto velmi činným. Ba — obrácení Bulharův připisuje se z části právem jeho opatrnému přičinění. Diakováru zbudoval na svůj groš kněžské semenisté pro ubohé františkány bosenské a přesvědčiv se o poželnané působivosti našich Dědictví i Matice České obětoval padesát tisíc zl. r. č. na jihoslovanickou Vědeckou Akademii v Záhřebě a zanášá se úmyslem: tamtéž založiti pro svůj národ universitu. Jsouce jako katolíci i jako Slované hrdí na velikého biskupa Strossmayera, neváhať jsme náš kalendář ozdobiti překrásnou řečí, kterouž o Akademii a Univerzitě ve sněmu chorvatském činil. Rečnil osvícený biskup ku shromážděným zástupcům národa takto:

„Říká se, ve srdci lidském že se rodí pomysly vznešené, a proto také, kdykoli jsme pojali myšlénku šlechetnou, srdce tlučé nám čile a vesele. V tomto okamžení ovšem i já cítím pohnutý tlukot srdce svého, nebo znamenám s nevýslovnou radostí, že jste pánové Vy všickni jednoduše přijali návrhy přítele mého (Vukotoniče), které jsou

těž návrhy mými. Vyť jste již projevili vůli svou, a po tom soudím bezpečně, že mezi námi není jediného zástupce, jenž by zaujal nebyl pro čest a pro blaho národu našeho, jenž by nebyl hotov obětovati vše i život i jmění za svou otčinu. Dít písmo svaté: „Kde srdce jest, jsou tudíž také oběti“; a já vída, kterak pohnuta jsou srdce Vaše, ani na okamžení nepochybují, že i ruce Vaše nanesou hojných obětí pro národ náš. Našemu lidu jest přede vším vzdělanosti potřebí, a tudíž sluší, abychom nejprvé pečovali o rozkvět a obohacení literatury naší. — Peněžitých pomůček k tomu konci nesmíme šetřiti. Já aspoň pro svou osobu hotov jsem přinesti vseliké oběti; a tak chci smýšleti, jednati až do hrobu. . . . Narodil jsem se z chudých rodičův, kteří mne nemohli podporovati na dráze života, když mně bojovati bylo s nemalými těžkostmi a nehodami. Co jest nouze, pánové, zakusil jsem já. . . Bůh mi popřál nyní skvělého stanoviska, uděliv mi vládnouti statky duchovenskými. Církev naše nazývá statky duchovenské: „Dèdictvím chudiny.“ Náleží tedy kněžím, aby udělovali dary chudým; k chudákům ale patří též naše vlast. My duchovní máme za tou příčinou podle sil svých a prostředkův napomáhati své vlasti; pomáhajíc chudině vůbec a chudé vlasti zvláště, dáváme na jevo, že pamětlivi jsme slov Spasitele našeho řkoucího: „Cožkoliv jste učinili je-

dnomu z nejmenších, mně jste učinili.“ Vlast naše jest chudická, ať nedím, nemocná; nejvíce utrpení však pochází jí od tud, že jsme na kusy roztržáni naší vinou i vinou cizí. — Vim já velmi dobře, že není na světě národu, jenž by byl přestál tolikerych útrap mučednických jako národ náš: veškera Evropa jest dlužnicí jeho. . . Záležeti by mělo na tom Evropě, aby se národ náš osvětil a vzdělal: my zajisté pracovali pro Evropu, my stávali v řadách na bojišti proti úhlavnímu nepříteli křesťanstva, krev svou hrdinskou vylévajíc za křesťanstvo. A zatím, co jsme my zápasili, bojovali s půlměsícem, Evropa nabyla času i příležitosti, by mohla pokračovati na dráze osvěty a ušlechtilosti. A za tou příčinou u vzdělanosti opozdili jsme se za jinými národy. Nyní na nás jest, abychom nahradili, čehož jsme až dosavad nemohli vykonati. Nesnáze veliké stávi se nám v cestu; a obtíží takových bývalo u nás každého času na zbyt. . . Než obratme zřetel jenom na některé věci. Mnohý muž nadaný napsal u nás knihu výbornou, ježto by ke cti byla sloužila národu, by byla vydána; než u nás nenalezl se vydavatel: kniha zapomenuta leží leckde v prachu a v soukromném zákoutí. Jak mnoho n. p. máme v Dalmacii zakopaných pokladův duchovních, o kterých posavdě ani nevíme na jisto; ale že jsou tam, tušíme s jistotou. Těm a podobným uhodám

— třeba odpomůže akademie. Aby však akademie ta vydala bojného a zdarilého ovoce, k tomu jest potřeba přede vším svornosti a srozumění mezi našimi národy jihoslovanskými. Popatřte na německé národy a romanské! Rozdrobeni jsou na kmeny rozličné a četné; jazykové jejich rozcházejí se na neslýchané množství nářečí a podnářečí a přece literatura jejich povznesla se na vysoký stupeň dokonalosti. Národové tyto dosáhli pak tohoto stupně toliko jednotou spisovného jazyka, podavše nám tudíž příklad patrný, co sluší činiti tolikéž nám, abychom během časův octlí se také tam, kdežto oni již jsou. S ideou akademie spojena jest druhá ještě idea university jihoslovanské. Pánové, Vaš potlesk jest mi zřejmým důkazem, že jsem vyjevil Vaše nejvroucnější přání, ježto my všichni již odedávna chováme v srdci, kterého jsme ale až dosaváde nesměli vyslovit, poněvadž cizí zlá vůle nedala nám. Cizí panství, buď Bohu díka, u nás přestalo: my jsme na novo pány ve svém domě. Akademie předpokládá vysoké školy. Akademie má pečovati o všechny vědy, ona má býti posvátnou jejich pokladnicí, má býti odměnou nadaným duchům národa našeho, má býti nejslechetnějším cílem snah i prací jejich, jejich korunou před Bohem i před světem. Akademie ale nemůže státi tam, kdež není ústavu, na němž by se učilo všem vědám.

Ústav takový, jakého potřebujem, to universita, a ta musí býti u nás, musí býti národní. Sláva literární má větší cenu do sebe nade všechna bohatství tohoto světa. Dejme národu našemu příležitost, aby se proslavil tudíž i u vzdělanosti. Až dosavád byla sláva jeho toliko na poli válečném, na poli politickém. . . . Národ nedostačí své úloze pouhým hrdinstvím: síla rozumu, ducha jest větší, ohromnější, důležitější; kde té není, hmotná, tělesná síla bývá planou a málomocnou. Jáke divy vykonal malý národ Řecký! Co vyvedlo jedno jedině město, Atheny! Řekové s Athénany proslavili se za starodávna na všech stranách světa, jejich jméno slavilo se po vše časy a slyne po dnes. Římanův již více není, ale dojdete-li do Říma, síla Římského ducha hovoří k Vám z drahocenných rozvalin. Za našeho věku nepatrná hrstka Francouzův a Angličanův dobyla města Pekinku, v kterém žije několik mil. duší. Táž se již, čím ho dobyli, zdaž silou ramene aneb silou ducha? — Síla rozumu, ducha vládne nebem i zemi, ona počítá hvězdy na sklepení nebeském, ona žene parní lodí a vlaky, ona vykonává divy telegrafu, ona ukazuje plavci na moři cestu po spoustách vod. Umné duchovní síly třeba jest národu našemu. Tu, kde se jedná o národní vzdělání, jest nám na zřeteli míti hlavně mládež. O mládeži naší víme pak

všickni, že jest hodná, pobožná, mravná, že má mysl vlasteneckou a touhu po vyšším vzdělání. Mlád naše, to naše nádeje! O tuto mládež naši povinni jsme starati se všemožně, my jsme povinni zaříditi ji v Záhřebě universitu. Známo, že mlád naše jest z většího dílu chudá; málo který nadaný jinoch má tolik prostředkův, aby, odbyv studie ve vlasti, vydati se mohl do světa širého, a proto také mnohým výtečným duchům mladistvým nedostávalo se dosavád možnosti, aby se mohli náležitě vzdělati. Ostatně si ani nepřejeme, aby mlád naše chodivala do světa širého na vzdělání. Víme ze zkušenosti, jak mnohý vydav se do ciziny, odcizil se národu a otčině: oblibiv si cizotu, naučil se opovrhati vším, což domácího. Svět se probouzí na všech stranách; huť svobody cítí se od ledového moře až ku břehům africkým, ba i na Balkánu již svítí. Bulhari probírají se z dlouhé národní dřímoty, počínajíc se osvobozovati od jarma tureckého i fanariotského. V Bosně i Hercegovině rozléhá se hluk zbraně a volání po svobodě. Všickni ti národové

za Sávou jsou naši bratři, krev z krve naší, jejich země jest naše země, na nížto jsme cedivali krev za obranu sv. kříže, kde práchnivěji kosti našich hrdinův. Ti národové upírají nyní zraky své k nám, a ruce vztahují k nám, dovolávajíc se u nás pomoci. Dosavád nemohli jsme jim jinak přispěti. Nyní teprv nastal čas, kde můžeme něco činiti, pro ně. My zřídíme vysoké školy a řekneme jim: pošlete do těchto škol, pošlete k nám děti své, aby se vzdělaly a pak silou ducha zbořily pauství divochův tureckých. — My zřídíme vysoké školy pro ně i pro sebe, a to v Záhřebě. Záhřeb zasluhuje v plné míře té cti, aby se uprostřed jeho zdi položil základní kámen k vysokým školám. Po vše časy býval Záhřeb politickým ohništěm národův jihoslovanských, od přírody již má k tomu příhodnou polohu. Mimo to, panové, Záhřeb nebyl nikdy dobyt od Turkův. Budíž tedy Záhřeb na budoucí časy střediskem, ohništěm duchovního života. Myslím, Vy všickni budete se mnou stejného smýšlení!“ —

Drobnůstka.

Kdo chce lacinó být živ, svědomitě užij této dobré rady: K snídání chceš-li něco teplého do huby, postav se zrovna proti slunci a otevři

ústa; v poledně poobědvej s anjely, a na noc, by tě večerke nic nestála: před večerí si lehni a spi.

Tužby.

V dějinách národa slovenského jest nejdůležitější a nejvznešenější událost ta, jejížto tisícletou památku konáme. Na jiném místě v letošním ročníku podotknuli jsme, že se stáří jednoho lidského pokolení v průměru pácí na tři a třicet let. Od té doby blažené, co k nám sv. Cyrill a Method zavítali, ulehlo tudíž třicatero pokolení, třicet otcův, dědův a pradedův našich v hrob. Třicatero toto pokolení drahých předků ukládá nám potomkům za povinnost také, za ně svatým blahověstům osvědčiti díky. Kletba třiceti otcův, dědův a prapradedův, kletba třicátercho pokolení zastihla by nás, kdybychom zanedbali rok třiašedesátý oslaviti důstojně za sebe i za své předky. Spůsob, jakým prvou tisícletou památku vykonáme, bude zuznamenán v historii a až opět třicatero pokolení potomkův našich práchnivěti bude v lůně matky země, vezmou si z něho naši pravnukové buďto příklad aneb pohoršení! Při druhé tisícleté památce budou budoucí Slované buďto velebili nás a s hrdostí se na nás odvolávati, aneb se za nás styděti, podle toho, kterak jsme se leta Páně 1863 zachovali.

Přátelé i nepřátelé souvčci diví se na nás, jaké přípravy činíme! Celý svět si bude o tisícleté slavnosti Cyrillomethodějské u Slovanův vykládati a ve všech listech všech národův ozývali se bude buďto chvála či haná naše. — Bůh Hospodin dal se nám dočkati velikolepých hodův, jichžto buhdá! použijeme k oslavě milého národa, a co nade všecko just — ku spasení svých duší. Slavnost Cyrillomethodějská ponese se rázem církevním; neboť ve všech chrámech našich vlasti slovenských konati se budou zláštní pobožnosti a národ veškerý putovati bude po celý rok třiašedesátý na Velehrad. Tam na Velehradě obnoví náš národ sliby pravo-

věrnosti na přání tisícleté a přilue obnoveným celým srdcem ku stolci Petrovu. Víra katolická za posledních věkův ponejvíce vlivem duchamorné cizoty ochabla v roku třiašedesátém vhrudi dobrého lidu našeho obživne. Ale i ta druhá perla, již nás obdařili sv. blahověstové totiž, „osvěta,“ zastkvěje se ve svém lesku pravém.

Nepřátelé pomlouvají nás, že přý Slovan není osvěty schopen, že není vzdělanosti hoden; avšak nekřesťanské a nespravedlivé posuzování toto protivníkův Slovanstva vyvrátíme letos skutky. — Kolik máme škol vlateneckých, tolik doufáme v třiašedesátém roce sčítati knihoven založených z lásky a ke cti sv. Cyrilla a Methodia. Každá taková knihovna k obecnému užítku založená vidí se nám býti pramenem osvěty. — Ahychom dokázali, že nejsme plněni pitomé a surové, jak nás popisují nešlechtníci, učiníme se apostoły Dádciví našeho, aby nebylo u nás v tomto roku ani jedné rodiny zámožnější, ani jediného stropu, pod němžto by pohostinného přístřeší neměly knihy Cyrillomethodějské, aby nebylo ani jediného dítěte bohatších rodičův, ježto by se nehonosilo něčím diplomem z Králové Hradce.

Usilovně se o to zasadíme, aby v Čechách, na Moravě, ve Slézsku a na Slovensku nebylo ani jedině osady, do nížto by nepřicházelo několik časopisův. V každé farnosti ozývej se „Hlas“ i „Blahověst.“ Oba tyto časopisy odbírejtež se z pokladnic církevných bratrstev a spolkův, aby každý úd bratrstva různocvého, každý člen jednoty Mariánské věděl, co se v Cirkvi svaté děje. Na dvou těchto listech náboženského obsahu nepřestaneme; ale v obcích našich zdomečnijou také Hospodářské a jiné pouaučné Noviny, z nichžto rozličné vědomosti čerpati budeme, ahychom dokázali v druhém tisícletí našeho

života křesťanského, že jsme k osvětě a vzdělanosti rovněž povoláni a schopni jako ostatní národové. Ode dneška přestanou hostince a hospody býti pelechý karbanu, obžerství a surového tlachání, ale přeonáčijou se v čitárny, v místa slušné zábavy a moudrého rozhovoru. Ode dneška nepřekročí poctivý Slovan přes prah hospody, v níž by menšel v nějakém časopise národním důvěrného společníka a vzdělavatelného přítele. — Umorěný, kleslý byl národ irský; avšak on se zmužil a osvobodil z otrockých pout, jimižto jeho ducha svíral Angličan: poněvadž k radě O'Conellové každý dělník i ten nejchudobnější ve spojení s druhy svými si držel nějaký list; poněvadž v Irsku nebylo katolika, jenž by nebyl čítával noviny! Co Irčan k svému uvolnění podniel na slovo, a na pouhé pokynutí svého vůdce O'Conella, toho by nedokázal Slovan hodry ke cti sv. Cyrilla a Methodia, aby druhé tisícletí jeho křesťanského života bylo šťastnější než první? —

Národ, jenž není vzdělaný a osvícený, jest odouzen k nouzi a bídě; proto klademe na knihy a časopisy tak velikou váhu, aby si lid náš ku blahobytu a většímu bohatství pomohl, proto se dovoláváme lepších škol, aby Slovan se uschoпил pracovatí a chleba vydělávati sobě netoliko tělem, ale také duchem, tak jako Francouz, Němec, Angličan atd. *) Nemluvíme o školách venkovských, ale o školách vyšších, jako jsou gymnasia, reálky a technika. Školy tyto byly pro nás téměř docela bez prospěchu, poněvadž se v nich ani jediného před-

mětu v řeči slovanšské nepřednášelo, poněvadž se z nich vědomosti v přirozenem jazyku nerozšiřovaly a mládež naše se v nich od národu odcižovala. Byl to svět převrácený; dokud Slovan na vyšší školy platil a dokud se v nich na něho zřetelu nebralo! Ten pak jest nejšlechetnější příspěvek k tisícileté slavnosti, kterýmž nás Jeho Veličenství náš nejmilostivější zeměpán František Josef I. oblažil, že vysloviti ráčil slova vlepamátua! „Stejná břemena, stejná práva.“ V té mife tedy, v jaké Slovan daňky plati a v jaké slovanští vojínové za Rakonsko na bojštěch krev prolévají: bude také jejich jazyk šetřen ve školách. Ze škol těchto budou pak vycházeti budoucí úředníci, lékaři, notsrové, advokáti a kněží obou jazykův zemských rovně znali. — V novém tisícletí kyně nám utěšená naděje, že jazyk náš Cyrillomethodějský v životě veřejném bude postaven na rovně se všemi ostatními jazyky a takovým způsobem že přestano všeeliká podřizitost jednoho národa pod druhý, jedné řeči pod druhou; že budou Slované, Němci i Maďari státi jako bratři vedle sebe v rovnoprávném Rakousku, o jehožto existivost se rovnoprávně penězi i životem ve válkách zasazují. V nastávajícím tisícletí juž se nebude syn ani dcera od slovanšských rodičův, zploněná stydětí za jazyk jejich, poněvadž by se takto styděla za ně (rodiče), za třicatero pokolení předkův i za sv. Cyrilla a Methodia, kterižto v jazyku našem krásném a velebném slovo Boží hlásati a služby Boží konati se nestyděli!

Poněvadž náš národ se ani na vyšších školách, ani spisy pouučnými za posledních dvou set let nešťastných nebudi; poněvadž nebylo, kdoby byl jeho rozum ostřil a jeho ducha takovými vědomostmi napájol a krmil, jakými věvodijou národové na západě; nemohl hned pochopiti význam hesla císařova: „Spojenými

*) Angličan nebyl by tak podnikavý a neobhatnul by tak turo, kdyby jeho děti se rozličným věcem učiti musily v jazyku slovanšském; Francouz nevyunikl by takovou mocí, kdyby se mu vykládalo ve školách italskany a Němec zjasit by se nehonosil takovou pokročilostí, kdyby v jeho školách vyšších převládala maďarština! — Jedinému Slovanovi mělo k duhu jiti školství cizé — nepřirozené.

silami! Angličané, Francouzi a Němci předstíhali nás v skutku obrovskými podniky v oboru hospodářském, živnostnickém a průmyslovém; poněvadž již dávno vnikli ve smysl slov: „Spojenými silami!“ Co jeden nedovede, stane se hračkou několika spojencův. V Němcích nenajdeš ani jednoho městečka, kdežto by tovaryši netvořili „spolek“ podle těch pravidel, jak jsme je před dvěma roky v „Moravanu“ naznačili v řeči k křesťanským Vyškovským. V nepatrném království bavorském čítá ústřední spolek tovaryšský v Mnichově se svými odštěpy v království 16000 údův, kteříž se pilně vzdělávají, čtou a tudíž naše slovanské tovaryše pořád za sebou nechávají. Ve Francouzích spočítalo se loň. roku 600 hospodářských jednot; a kolik jich máme u nás? Francouzský sedlák milerád přispívá každoročně několik franků do spolkové pokladnice; poněvadž ví, že se jamu aneb jeho dětem ton přispěvek stonásobně vrátí!

V Anglicku není města, v němžto by nebylo „záložné kasy;“ v našich městech však zakládají si měšťané mnohdy na tom, že jejich starosta a někteří páni výborové umějí německy; ale o to nedbají, aby do obecné rady volili muže, kteří by se starali o zakládání záložných pokladnic. Hle jak jsme se zanedbali, jak opozdili v tomto tisícletí, vlastně za posledních dvou set let; neboť před dvěma sty letův stáli Slované ve vzdělanosti a osvětě výše snad než druzí národové! My jsme měli literaturu znamenitou, an naši sousedé kleměli ve tmách. Naše zanedbanost není teda následkem slabých schopností, nýbrž ona jest následkem pohrom, ježto náš národ utrpěl proto, že se dal svěsti do bludův, ježto nám tak důvodně vylíčil dp. prof. Matěj Procházka v „Životě bl. Sárkandra“ a v „Životě svat. Jana Kapistrana.“

Nuže! jakou povinnost klade nám rok třiasedesátý na svědomí? S jakou přípravou, s jakým předsevze-

ním máme uvítati novou dobu, ač nechceme-li pokálati tisícletou památku věčnou škvrnou, ač nechceme-li zahynouti jako národ neužitečný, kterých z hřivny, kterouž mu dal Hospodin, těžiti neumí? Co začneme, abychom si v příštím tisícletí připravili lepší bytlo ve vlasti a vážnější postavení v řadě národův, aby nás nenačtyvali lidem služebným, hmotou bez ducha? Co učiníme, abychom duhonili těch, kteří jsou daleko před námi?

Na otázky tyto velevážně odpověděli jsme, tuším, dosti jasně hned ze začátku této úvahy, an jsme si umínili obětivě se postarati o to, aby nebylo ve vlastech Cyrillomethodějských žádné školy bez knihovny, aby nebylo hospody bez časopisu, aby nebylo rodiny bez Dědictví, aby nebylo okresu bez hospodářské společnosti, aby nebylo města bez záložné pokladnice. Strati-li pak, ježto na naši hlavu za posledních dvou set let svalila neblahá doba, složíme u kříže smřeni na důkaz, že jsme učňové Cyrillomethodějští znajeli příslovi: „Lépe křivdu trpěti, než činiti.“

Abychme však milé rodáky nenechali bez rady, poukážeme na některé obce, kterak si ku knihovně pomohly. V Dědicích a Nosálovicích dali bibliotékám obecným prvý základ dva dobrodincové na smrtelném loži značnými odkazy v poslední vůli. V Dražovicích chodili žáci p. sv. Blažejovi a veškerý výnos obrátili na zakoupení knéh. V Němčicích umluvili se občané, že každý pololáník přispěje 4, každý čtvrtník 2 a každý domkař 1 zl. r. č. V Pustoměři vybírá se při svadbách a v Újezdě občtuji rodičové snoubencův před zdavkami dle možnosti na knihovnu. Ve Lhotě radostně vzniká bibliotéka z trestův, ježto statečný starosta za přestupky ukládá. Ve Val. Kloboucích složili se tím cílem vlastenci za přítčinou narozenin královice Rudolfa. V staroslavném Tovačově podnikli v prospěch knihovny besedu a v Mezičč

divadlo. V Kobylí poskyla základní kámen ku zbudování krásného čtení moudrá obecní rada, začez ji provoláváme: „Sláva!“ V Nové Vsi sestoupil se zlástai výbor a členové

jeho chodili po žních od domu k domu a sbírali co kdo na zakoupení dobrých spisův dal. — Hle jak vymýšlivá a jak podnikavá jest láska! Přičiňmež se a Bůh nám požehná v novém tiscletí!

Pouť Velehradská.

Zhůru vlasti k Velehradu
Betlém víry pozdravit,
Pospěš duši na omladu
Místo svatě oslavit.

Jerusalém židě slaví,
Osman k Mece hledivá,
Velehrad co Betlém pravý
Slávy v zemi nabývá.

Národe slav tiscletí
Duševního zrození,
Stálou snaž se chválu pěti
Za nebes dar spasení.

Prosba, dtk a vroucné zpěvy
K trůnu nebes vstupují,
Starci, mládenci a děvy
Na Velehrad ptují.

Sídlo jest tam blahověstí
Cyrilla a Methoda,
Odtud vyšla spása křestu
Do našeho národa.

Průvody se valně množí
Jako Christa tábory,
Do svatyně vchází Boží
V čele s křížem, s prápory.

Milé, Bože, podiváni
Na zbožné ty zástupy,
Vylej na ně požehnáni,
Mílost světa výkupy!

T. Šimbera, farát.

Drobnůstky.

Zpomenutí zasluhuje následující události u Kozlova, ku které strašlivá bouře mořská dne 14. nov. 1854 přičiňu zavdala. Jedna totiž anglická povozná loď, jmenem Culloden, byla na skulinaté pobřeží vlnami mořskými hoděna, co když ruské stráže břehu viděly, hnedky bílou zástavu (praporec) vyzdvihly, na znamení, že zachování životů lidských nepřátelské lodi proliviti se nebudou. Málo za tím doplavilo se na dvou šajkách (menších olevřených lodičkách) s mnohým života nebezpečenstvím celé anglické mužstvo, jehož kapitán ruským velitelům stráže osvědčil, že má na lodi 280 centů prachu,

30.000 dělových koulí, 32 arabských koňů, pro vysoké turecké důstojenstvo v ležení spojencův s 25 obecných tureckých jezdců. Na vyvolání ruského důstojníka, aby i těch 25 tureckých mužů zachoval, tento bez rozpaku odvětil, že svoje mužstvo k zachování Turků patrnému nebezpečí smrti vydati nemůže. Vidouce to přítomní Kozáci a nemajice nic než city lidskosti vlastního srdce před očima, poskákali z šajek prázdných, přes bouřlivé vlny, ke stroskotanému korábu se dostali a všech 25 Turků, od svých spojenců na smrt vydaných, šťastně vysvobodili. Rozkazem císaře dala se

jmena těchto 28 dobrovolníků v úrad-
ných vojenských novinách na veřej-
nou známost.

Únor jihne, Staré Šallerovce

Ve snách nocných spaly na břehu.

Taja hučí, zespod od sněhu

Rozboubené, zřhry od ledovce.

Voda rostouc, domy, skály, ovce

Nesc dolů v prudkém náběhu,

A už slyšno v matném rozlehu

Nátek lidský, lkání, jeky, slove:

Pomoc! pomoc! do oblaku znělo.

Když pak retování z blízkosti

Nešlo, tedy z Ruska přiletělo:

Kozáci tři dluh tu uchopili

A ti, bez prosby i vléčnosti,

Stopadesát lidí ochránili. —

Nynější perský šach (král) je t
velikým přítelem filosofie, jaková na
východě panuje. Nedávno povstala v
jeho přítomnosti filosofická hádka: zdaliž
tělesná trápení sežrá více člověka než
duchové? Jedna a sice počtem větší
stránka tvrdila to první; druhá, majíc
panovníka v čele, jistila to druhé. Aby
ale šach pravdivost své filosofie, že trá-
pení myslí více škodí životu nežli tě-
lesná bolest, patrně dosvědčil svým dvo-
řanům, přikázal, aby nastávající noc v
jeho paláci strávili. Na to rozkazem
šacha donesli služebníci dva beránky
stejně velikosti; jednomu z nich mu-
seli zlomit obě zadní nohy a dát ho
do klece, dobrým pokrmem a nápojem
opatřen; druhého dali už do klece
cele zdravého, podobným pokrmem a
nápojem opatřen, a však ji přistaví
ku kleci tygra, tak ale, že tento sku-
tečně beránku, v druhé kleci jemu před
oči postavenému, škoditi nemohl. I co
se stalo? Ráno ležel zdravý beránek
bez známky života, strachem z blízkosti
tygra usmrčený, tak že se potravu
nedočknu; ten ale snohami zlomenými
a však jinde postavený, ležel, maje
téměř všecku potravu strávenou, tiše
a lízal své rány. To vidouce dvořa-
ninové i pravdivost filosofie šacha u
prostředí hlubokých poklon uznali.

Jak zemřelý člověk dospělého
syna dostat i může.

Před nedávnem odbyvali v Pa-
říži pohřeb jeduho z nejvážnějších
měšťanův, pročež se i truchlivému
pochodu na pověstný veliký hřbi-
tov „Père la Chaise“ přemnoho lidí
rozličných stavů připojilo. U hrobu
našal i srdce pronikající hotekování
vdovy; avšak innohem větší pozornost
obrátil na sebe mladý, velmi slušně
do smutku oblečený člověk, jenžto
u hrobu vytknouv žalostivá slova:
„Ach! můj drahý, milovaný otče!“
polomrtvý padnul na zem a jen po
dlouhém namáhání přistojících opět k
životu probuzen býti mohl. Ovdově-
lou paní, kteráž v neptetřnutém
štěstí manželském žila a nebožtikem
a oršean dvě již vdané dcery, ale
žádného syna neměla, tento mladý
člověk náramně překvapil, poněvadž
za to měla, že v něm vidí tajný
hrích mladosti nebožtika manžela
svého a to tím více, poněvadž i
známí jakousi podobnost mezi obli-
čejem mladého člověka a trváností
zesnulého nalézali. Dobrosrdečná
vdova, majíc dlouhé a šťastné man-
želství své na zřetei, v okamžení
odpustila hrích svému nebožtiku,
potom pak mladého muže toho k
sobě přivolati dala a když se pře-
svědčila, že okolnosti rodiny a do-
mu jsou jemu náležitě znány, nejen
že mu zlaté hodinky nebožtika na
památku a 1000ci - frankovou ban-
kovku darovala, než i jiná dobrodlní
jemu téměř každodenně tím ochot-
něji dokazovala, že mladý člověk
ku své paní macoše nejuctivějším
chováním se vyznačoval. Z rázu je-
ho návštěvy — k nemalému podi-
vení vdovy — přestaly; a však
toto přetřnutí úřad policie brzo
vysvětlil v ten smysl, že se paní
vdova stala obětí klamu přesibálé-
ho tuláka, jenž dobrosrdečnosti její
spůsobem opsaným užil.

Obecní starší.

„Mířte se vespolek!“

Povinnost starších obecních jest veliká, jejich úloha vznešená. Kdožkoli z nich o tom nenabyl přesvědčení, nechat složí úřad do rukou, jenž mu ho světky. V národě slovenském hned od starodávna osoba starosty obecního vážila se za posvátnou, ba když ještě paragrafův nebylo, starší obcí slovenských požívali mnoho úcty a vážnosti. Bývali to sousedé, obyčejně starší, zkušení v bázích tohoto světa, ve štěstí i utrpení, a hlavně i přede vším mužové zachovali, nábožní, počestní. Oni, zastupující obec nehroženě, i mnohokrát život přinášeli za obět ochotně. Jak mnoho případův možno by bylo uvésti o starších obecních, kteří zdráhajíce se a odporující, raději by se byli dali třískat až do smrti, než aby byli kus obecního pole neb lesa radali bývalé vrchnosti. Jiní pak ochotně podnikali pokuty za to, že leckterým drábům popírali práva rušiti obecní svyky a obyčeje. Poctivci taci jsou tam na pravdě Boží! Ale jak jim to býti musí bolestno, když vidí, jak si teď mnozí potomci počínají za příznivějších voňných časův, o kterýchž by naši předkové ani mluvíti byli nesměli jinak, než tajně; — vidí-li ti poctiví starostové, jak nyní leckterý starší obecní, mnohdy za malicherný prospěch, obec vytlává na práh, jak vyhledává přede vším vlastního užítku — mnohdy s patrnou ujmou a škoudeu obec — jak zlým příkladem kazí mrav a ptilišnou nevěšimavosti podporuje nevázanost, jak školu zanedbává, neposílaje tam dítek a to snad právě proto, že jest starším obecním; jak, sám hýře v krémě, mladíkům na kluzkou cestu ukazuje, jak ramenati u vyšších a pánovitě se má s nižším; jak s klani pou-

hému lesku zevnějšímu, líná které-mukoliv pánu, stydě se slouti starším obecním, žádá, by jej považovali za kus úředníka, ale ve zlém smyslu toho slova. — Mnohý taký občan, ja starším obecním z lidu — zapírá lid, maje býti vzorem co do skromnosti a hospodářství, myslí, že povinností a namáhání úřední třeba věčně věkův zaplachovati pivem neb kofalkou — navyká krémě a hyne i s rodinou. Věru nebylo by často čemu se divit, kdyby celá rodiny se protivily proti volbě hospodářově do sboru starších obecních, když jsou jedenkrát viděly, co se již stalo z hospodářův tímto úřadem. — Takovými neplechami samo stanovisko starších obecních se kazí a uvádí v nevážnost, ano v opovržení.

Pro takovéto starší obecní není možno, zákon učiniti, aby blaze přisobil; neb i užitečný nůž ostřím svým stane se v ruce nemoudrého nástrojem k zločinu.

Kde však muž zkušený a poctivý řídí obec, tam sice nepocítí dobráten neb onen, ale celek — járé sousedstvo jest jedno tělo — jedna duše, když se o obec jedná, když se nad ní rozhoduje. V takové obci marně budeš hledati zrádce, marně hledati podlizavce a slinolizy; povaha občanův jest pevná, mysl veselá, ale mravná. Tam nesoudí se s učitelem léta o mzdu za vyučování vlastních dítek, tam nenhlídáš každodenní opilce a necudy; tam jest jedna ruka spravodlivá holi Mojžíšovou, kteráž ze skály vyluzuje čistý pramen života občanského. V takové obci jest svornost, v ní vladne svoboda, kteráž neráda se ubytuje v sídle nekalém. — Taková obec jest si sama zákonem, a paragrafy jsou drimajícimi strážníky. Tam ale nebudou se každou chvílku dovo-

lávati úřadu, sami jsouce sobě pravidlem. Jednotlivci podrobují se celku, v obět nesouce milerádi i vlastní prospěch. V také obci jest starší

obecní osobou ctěnou, a osoba jeho posvátnou, jak bývala u předkův našich za starodávna, a jest podnes u Jiho- a u Východo-Slovanův.

Drobnůstky.

Strašlivý konec vražedníka.

Před několika roky v Londýně mnoho hluku natropila poprava francouze Barthelémyho, člověka to ke vzdělanějším třídám patřícího, kterýž ale na vzdor této vzdělanosti své s největší surovostí srdce dvojnásobnou vraždu spáchal, kterouž však také na šibenici životem zspletil. Strašlivé a rouhavé byly řeči, kteréž odsouzenec v poslední dobu života vedl. Útěchu sv. náboženství nechťel přijati, ačkolivěk nic proti tomu neměl, že ho jeden kat. duchovník svého národu navštívil.

Slova odsouzence, kteréž u přítomnosti soudce Crosleye o Bohu, víře a věčnosti mluvil, jsou brozná. „Matematice rozumím“ — říkal rouhavě odsouzenec — „ale víry neznám. Mám se modlíti k Bohu? A kde jest Bůh? on dvěře žaláře mého neotevře!“ Mezi úmrtí hrozným rozháním vkročil kat do vězení, aby ho vedl k šibenici; a když ještě v poslední tu dobu soudce Crosley dotíral na zločince, aby se obrátil kající k P. Bohu, tento rouhavě odvětil: „V několika okamžicích znáti budu, co jest na víře v Boha; doufám, že on francousky rozumí.“

Novější kriminální dějepis nemá příkladu takové bohorouhavé zatvrdlosti, kterýžto výstražný příklad podáváme na důkaz, seč jest člověk sebe vzdělanější bez víry.

Až do nedávna brali Slováci za vědek takovým kalendářem, jaký jim kramář nabízel aneb knihař na trhu v Hodoníně a v Kyjově schvá-

lil. Nyní však se stali vybiravými. Jeden žádá „Lípu“, druhý „Českomoravskou Pokladnici“, třetí „Posla z Prahy.“ Dobře tak krajani; ale nezapomínejte na „Poutníka“ Štulcova, jenž vyniká obsahem katolickým! Jelikož na kalendářích velmi mnoho záleženo, měli by národovci se o to snažně zasaditi, aby se leccjaký škvár mezi naším lidem nešítil, jehožto nevědomosti schytrali a cizínští nakladatelé nadužívající, bohatnou — z mozolův s'ovanských.

— V — cích tvrdili náhonci starého přednosty, že se žádný jiný za představeného nehodí. „A kdyby umřel!“ dí kmotr Svoboda: „zůstaneme bez starosty?“

Mlynářka, jedna, která se bála bouřky, jela právě domů, když se bouřka sbírala. „Ale Josifku!“ volala na kořito, vidíte, že se blíží bouřka z pravé strany; uhněte přec na levo.“

Rychtář jeda na trh, potkal hochu, jenž zpurné tele vedl a nepozdravil. „Hrubične!“ zvolal, „nevíš-li, že máš smeknouti?“ „Hned, pane rychtáři!“ odpověděl hoch, „podržte mně jen tele.“

Jistý Moravan, který dlouhý čas žil v německém městě, aniž se byl německy naučil, zvolal jednou v nesházi:

„Co jsou ti Němci za lid! Již jsem tu v městě 20 roků, a předce mi nerozumějí.“

Dobrá rada lepší než peníze.

V loňském ročníku pravili jsme, že zláštním povoláním našeho národa jest, pěstovati orb u. Připomenuli jsme zároveň, jak naši slavní předkové v rolnictví předcházeli příkladem, tak že na ně sám sv. Bonifác poukazoval, chtěje Němce pohnouti ku vzdělávání země a přivykati k domácímu životu; neboť tenkrát sobě naši němečti sousedé libovali z většího dílu v divoké honbě a toulavém a zápasném životě. Také nestranný Herder chválí ve svých učených spisech výtečnost Slovanův v hospodářství kmetském a předpovídá jim velkou budoucnost.

Hřivnu, kterou Hospodin člověku svěřil, nemá zakopávat; schopnost, kterou Bůh někteřému národu v moudrosti své udělil, nesmí zanedbávat. Co by bylo z Angličanův, kdyby námořnictví neprovozovali, k němužto mají zláštní dar a příležitost? A co bude ze Slovanův, jestli se nepřičiní v tom oboru právě vynikati, kterýž jim před ostatními národy vykázal Pán? Zdaž-by nezasloužil národ náš potupenu a trestánu býti, kdyby se rolnictví neujímal veškerým svým úsilím, kdyby se nesnažil v krásném povolání svém státi před ostatními národy na vrchu a svítiti jim příkladem jako před jedenácti věky za časův sv. Bonifacia?

Dvojl se rozeznává způsob

orby. Jeden způsob zakládá se na domnělé zkušenos ti, druhý se opírá o zkušenost i o věd u. První způsob nechce opustiti od zděděného zvyku, drže se přísloví: „Nic nového nezačínáme; ale starého se držíme.“ Váhavý způsob tento pro náš věk pokročilý již se docela nehodí a hospodář, kterýž se zastaralých zásad spustiti nechce, stojí sám sobě v cestě a nectí stav svůj. — Druhý způsob nezamítá zděděnou zkušenost; ale skou má dál a hloub a baží po vědě, kteráž se mu podává ve spisech. Hospodáři skou má jest věda světlem, kteréž mu zkušenosti rolnické z předšlých věkův na něho došlé osvětluje, on nepřestává na tom, zdaž se mu to aneb ono na poli podaří; aležž se to aneb ono stalo, proč nestalo, on se dočítá rozličného ponaučování, radí se se svými společníky, dozvídá se, jak si rolníci pomáhají a počínají v cizích krajích a nehrozí se moudrých novot i bytby se mu ostatní sousedé smáli.

A hle! takových novověkých, skou mách rolníkův jest nám za našich dob třeba, takovým pokročilým sedlákem býti jest čest osobní a zásluha o obec a o celý náš národ. Nuže, milý rolníku! jenž rádky tyto čteš, máš-li „Moravana“ ve vážnosti, dej na jeho radu do-

brou a upřímnou, vzdej se hesla: „Starého se držme a nového nezačínáme“ a chop se novověkého způsobu hospodářství; avšak nikoliv horem pádem, ale pomaloučku — zneuábla. Objednej si především „Hospodářské noviny“ v Praze, čtávej pilně v „Besídce hospod.“, a v „Pokroku hospod.“ a přesvědčiv se, že, co v listech těchto stojí, není dryačnictví a mámení lidu, přimlouvej sousedovi, aby o hospodářství čtával také. Přimlouvej třetímu, čtvrtému a pak si kupte společně spis, jenž nese název: „Rolník nového věku.“ Rolník nového věku jest zlatá kniha, kterouž spisuje náš věhlasný Karel Lambl. Pak až Vás v obci bude několik probuzených, ať si jeden na starost vezme Včelařskou knihu od Dzierzona aneb tu, kterouž vydal včelařský spolek v Brně od Strohala, jiný zas ať přemýšlí o hedbávnictví, třetí z Vás ať proskoumá Hospodářský klíč od Kodyma. Také v kalendářích nalézá se mnohdy krásné poučení pro rolníky; avšak jest u vybírání kalendářův třeba mnohé opatrnosti, jelikož ne jeden kalendář vydává se jenom na špekulaci či ze ziskuchtivosti nakladatelovy; ale jeden z kalendářův vyniká přesností ducha i rozmanitostí a důkladností obsahu, totiž: „Poutník z Prahy“, z něhož mnoho vzdělání vyčerpati lze. Scházejte se jednou, dvakrát v týdni ku vzájemným rozmlouvám a přes zimu bohdá! prolo-

míte tvrdou škořápkou, přes zimu přemůžete těžký začátek a dostanete se šťastně ku jádru, kteréž Vám v příštím roce výborně chutnati bude. Vás několik pak, co procitnete, bude zárodkem budoucího hospodářského spolku v okolí.

Na hospodářské spolky dlužno klásti velkou váhu. Čeho jednotlivcům a osamotnělým obcím v oboru rolnickém docíliti nelze, toho „spojenými silami“ snadno dosáhne celé okolí, zastoupené svými výtečníky v hospodářské společnosti. Tam se časem scházejí vybroušené rozumy z mnohých osad, tam se těžší otázky rozbírají a objasňují, tam se údově rozněcují ku vytrvalosti na počaté dráze žádoucích oprav, tam se snášejí také na podívanou rozličné nástroje rolnické a vystavují plody zemské na důkaz, že nepřestalo býti pravdou přísloví: „Přičiň se člověče a Pán Bůh ti požehná.“ Řemeslníci slučovali se druhy v cechy a dotud se zásad cechovních věrně drželi a se vzájemně radou, skutkem podporovali, blaze jim bylo a říkávalo se: „Řemeslo zlaté dno.“ To, co za dávných časův dělali řemeslníci, měli by následovati rolníci.

V každém okresu měl by se utvoriti hospodářský spolek; avšak jeho síla musí spočívat v obcích, musí se zakládati na jednotlivcích. Protož jsme pravili, že každý, kdo z našeho ná-

vrhu, z naší rady má rozum, by se přičinili měl, aby čtením hospodářských spisův sám sebe vzdělával a své sousedy v obci a svoje přátelé v okolí k odkupování užitečných časopisův a knih povzbuzoval. Takových škol již snad v našich vlastech jest poridku, ježto by se nemohly vykázati obecní knihovnou; avšak všechny knihovny nemají ještě zvláštní oddělení pro spisy rolnické, čehož jest svrchované třeba.

Takto jsme letos opět několika slovy pobídnuli milé krajaný své ku snahám vyšším, stavu rolnického důstojným. Ještě před nedávnem byl sedlák ve světě málo ctěn; až ho milost císaře a krále našeho povynesla na roven s ostatními stavy ve veřejném životě. Rolník má právo na sněmu zasedati jako měšťák, a protož se již neobejde bez vyšších vědomostí; proto musí brousiti rozum, aby ve vzdělanosti, nedržel zad za měšťákem a o věcech obecných a vlasti se týkajících, aby dovedl smýšleti, souditi a mluvití m o u d ř e. K tomu jest sedlákovi nutně třeba listův politických, totiž takového časopisu, jenž o světových událostech zprávy přináší. Takových časopisův máme v řeči naší slovanské několik, máme „Národní Listy“, „Illas“, „Moravana“ v Olomouci atd. Ze všech těchto politických listův uznáváme však pro rolníky za nejprihodnější: „Pozor.“ — „Pozor“ vychází každodenně v Praze

a jeho pořadatel či redaktor jest výtečný kněz Václav Stulc od něhožto pochází také výše schválený kalendář „Poutník z Prahy.“ „Pozor“ zasluhuje veliké podpory a valného rozšíření poněvadž se nese pravým duchem církevním a nám katolíkům na tom záležitosti musí, aby listy sněru církevního v národě našem opauovaly. Jak mnoho dobrého se časopisectvím církevních zásad se nespouštějícím v obcích a celém národě docíliti dá, viděti na Irčanech, jakož jsme v „Tužbách“ již sice naznačili; ale pro důležitost věci čtenářům ještě jednou připomínáme: Národ irský byl docela opuštěný a práva jeho a práva Církev svatě od Angličanův šlapána, až se ho ujal Daniel O'Connell ve sněmu. Avšak by O'Connell pouhým slovem nebyl zvítězil, kdyby se nebyl o to zároveň postaral, aby národ irský krivdu, keráz se mu činí poznával, aby svého statečného obhájce všemožně podporoval a na vyšší stupeň vzdělanosti se povznášel. K tomu vili postaral se O'Connell o dobré časopisy, ježto pronikaly veškeré Irsko a pilně se čtávaly ve všech obcích a ve všech dílnách. Pomocí časopisův ponejvíce emancipoval (vymanil) O'Connell národ svůj a Církev svatou z anglické poddanosti tak jako Mojžiš Israclity ze zajetí Egyptského. Za příkladem Irčanův kráčijou Poláci, o jejichžto časopisectví se práven může říci, že jest z většího dílu katolické.

Myrrha.

Tri králové sv. obětovali novorozenému Spasiteli mimo zlato a kadidlo také myrrhu. I na nejblahoslavenější Pannu potahuje Církev sv. slova: „Jako myrrha a výborná dala jsem libeznost vůně.“ (Ekk. 24. 20.)

Jasit pak myrrha koření vonné, ježto jednak co kadidlo (Exod. 30. 34), jinak co vonidlo ku pokropení šatů (Žalm 44. 9) sloužilo a jež také s olejem smíšeno ku pomazání stánku Božího (Exod. 30. 23) a k b. lsamování mrtvol (Jan. 19. 39) potřebováno. Ženské chtěje se zalíbiti, mazávaly olejem myrrhovým tělo své (Esth. 2. 12) a i choť Šalomouna praví: „Vstala jsem, abych otevřela milému svému, z rukou mých kapala myrrha a prstové moji plní myrrhy nejlepší.“ (Pis. Šal. 5. 5.) Rostlina, ze které myrrha co libovonná pryskyřice se prýší, nebyla v Palestině domovem, ačkoli se zdá (dle pis. Šal. 5. 1 a 4. 14), že i v tamnějších zahradách ji opatrovali. Neb na prvním místě se praví: „Přišel jsem do zahrady své, sestro má choti, pozval jsem myrrhu svou i jiné vonné věci své.“ A na druhém místě se čte o choti Šalomounově: „Ty's zahrada, kdežto nard a šafan, prustvorce a skofice se všelikým stromovím Libanonským, myrrha a sloes se všemi předními mastmi.“ Podobně i v I. kap. v. 12 dí choť Šalomounova: „Snopeček myrrhy jest mi milý můj, kterýž mezi prsy mými přebývali bude.“ Na všech těchto místech vyrozumívá se světoznámé koření myrrhové, jež co libovonná pryskyřice ke kadění potřebováno, anebo co tekutina hlavníou částí drahocenné masi bývalo ano i vínu se přimíšelo nikoli proto, by mu větší propůjčilo síly, nýbrž aby ho kořenou libovníi své příjemnějším učinilo.

Pryskyřice ta buď sama od sebe aneb z ran do kůry stromku učině-

ných se prýší. Roste pak stromek ten čili keř v Arabii a v Aethiopii. Myrrha, která na prodej se dává, jest tvrdá, kapkám podobná, temná, vůně balsamové a hořké aromatické chuti. Prodává se v kusech. Stromek čili keř, z něhož pochodí, jmenuje se balsamedendron, a má hladkou bledou popelavou kůru, žlutobílá dřevo a listy buď osaměle aneb hromadně na krátkých hladkých řepkách stojci. Ovoce na jednoživých řepkách plodních rostoucí jest obvejčitě zaostřeno a barvy hnědé. Pryskyřice je z počátku olivná, pak máslovitá, později žlutobílá a znenáhla žlatozbarvitou se stává, až konečně ztuhnou zčervená.

Možná, že podobná pryskyřice také z jiného křoví se prýší a učenec Belon ujišťuje, že v Palestině u Ramy je trnový keř, kterýž vydává myrrhu.

Že k oleji, jímž stánek Boží pomazán byl, přidáno myrrhy nejvýbornější čili takové, která sama od sebe ze stromku se vyprýštila, rozumí se samo sebou, jakož i snadno se domysliti lze, že takovouž myrrhu obětovali tři sv. králové i Ježíši Christu. Koření to velmi občerstvovalo zemdlené tělo a posilňovalo žaludek, a tudíž i na obšírné cestě do Egypta Matce Páně velmi prospěšné býti mohlo.

Jeho působení na nervy čili čivy je tak náramné, že člověka proti největším bolestem utužití a téměř bezcitelným učiniti může. Protož i také utracencům z útrpnosti se podávalo víno s myrrhou smíšené, avšak myrrha tato sotva byla onoho drahocenného druhu, o němž mluvíme. I Nikodém n noho nakoupil drahé myrrhy a aloes, aby vonným smíšením tím pomazal tělo Páně a s příslušnou poctou je pochoval. (Jan. 19. 38.)

Že myrrha ode tří svatých králů novorozenému Spasiteli obětovaná smrt a pohřeb Páně čili jeho člověčnost znamenala, tak jako zlato jeho nejvyšší králování a kadidlo jeho Božství značilo, pařně vysvětlá z písně církevní na den zjevení Páně, kdy Církev sv. ku chválám takto zpívá:*)

O Betléme, všech velkých měst
Ti větším býti dáno jest,
An všeho světa Spasitel
Se stěliv v tobě zrodit chtěl.

Aj hvězda hlásá správná,
Jenž blaskem slunko předčila,
Že Bůh se tělem přiodil
A lidstva spásu narodil.

Sbor mudrcův Ho užírá,
Tu poklady své otvírá,
A kadidlo Mu k podnoží
V dar s myrrhou, zlatem položí.

Žet Bůh, to kadidlo nám dí,
Žeť král, se v zlatě jasně zří,
A myrrhy prach nás učí zas,
Že za nás umřel v onen čas.

Má pak myrrha také mravní význam. Dle slov sv. Řehoře Velikého vypořádňuje se zlatem moudrost, jelikož přežádoucí poklad spočívá v ústech moudrého, kadidlem pobožnost, jelikož dle žalmisty Páně modlitba naše co vonný zápal má před obličej Páně vstupovati, a myrrhou umrtvování našeho těla; proto Církev sv. o svých pracovnících až na smrt pro Boha rytěřujících praví: „Z rukou mých kapala myrrha a prstové moji plní myrrhy nejlepší.“ Máť totiž myrrha, ač přelíbě vonná, do sebe samou hořkost, a nejinak i mrtvení těla, ač libeznou vůni rozličných cností vydává, ptece s mnohými hořkými oběťmi, s těžkým a odporným přemáháním a sebe samého zapíráním spojeno jest. Než touto obětíznou cestou, cestou

hořkých obětí krácel hned od jesti Betlémských náš předrahy Vykupitel a skončil cestu tu nejhořečejší obětí, smrtí na kříži. Tak po celý život zemský kapala vonná myrrha božského obětování z rukou jeho, a protož velevýznamně totéž přesvaté tělo, kteréž ustavičně oběti hořké pro nás Olci vzdávalo, pomazáno bylo od Nikodema vonnou myrrhou. Čest ta ovšem také mrtvolám králův zemských se děje, aby rychlého nevzaly porušení, a však žádem z nich jistotně čili té tak boden nebyl, jako náš král nebeský, jehož život ustavičně vydával libeznou vůni hořké myrrhy — těžkých totiž obětí. Tou cestou vešel Pán kráceli všem svým věrným, a že i apoštolům kapala z rukou myrrha zapíravosti a ustavičného umrtvování, kdož by toho nevěděl? Bezděky tane každému tu také na myslí královna nebes, jížto Církev sv. přivlastňuje slova: „Jako myrrha výborná dala jsem libeznost vůně.“ Čili nebyl i její život samá obět? Jediná zpomínka na tvrdé jele v Betlémě, v nichž drahý božský Synáček její již co na dřevě kříže odpočíval, dostatečně to potvrzuje. Sv. František Saleský po- tahuje obraz myrrhy obzvláštně na cnost čistoty, která nejvíce zapíravosti a přemáhání sebe samého požaduje a proto také mezi všemi cnostmi nejtíbeznější vydává vůni. „Choť v písni Salamounova,“ dí on ve své Filoteji, „má ruce, z nichž ustavičně kape myrrha od zkázy a zhnuloby chránící; rtové její jsou svázání ikanicí na znamení cudnosti a stydivosti v mluvení; oči její jsou holubičí, uši zlatou sponkou ozdobeny na znamení čistotnosti, čich její jako cedr Libanonský, jehož dřevo nehnije. Tak má býti čistá duše: čistotně a cudně jsou její ruce, rty, uši, oči, ano celé tělo.“

Nechť tobě synu, dcero též ustavičně kape vonná myrrha hořké zapíravosti z rukou, nechť ikanice stydivosti víže tvá ústa a sponka cudnosti tvé uši, nechť oči tvé jsou holubičí a srdce tvé jako cedr nenahnilé

*) Dle překladu p. Sněilova. Viz „Hymny církevní.“ V Brně 1859 str. 52.

červem, červem zlých zářstí. Přemáhaj se stále, dej výhost rozkošem bříšného světa — tak budeš i ty Boba obětovat myrrhu výbornou, nejvonnější, a jako myrrha Sabejská

uchránila tě zhníloby a zkázy, uchrání tě myrrha mrtvení a zapíravosti — porušení mravního a tím i zkázy věčné.

Drobnůstky.

Kousek turecké moudrosti. Turecký sultán Amurat, před jehožto strašlivým pohledem, ukrutnému jeho srdci odpovídajícím, celé dvořeninstvo se trásló, učinil jednou, proti svému obyčeji, u přítomnosti jiných dvořeninů k velvezírovi svému žertovnou otázku: že co drží za nejdůležitější na světě? Velvezír, kterémuž se snad minulé noci o hedbávné šňůře zdálo, držel okamžení toto za příhodné, aby se v milosti ukrutného panovníka svého maličko upevnil; protož i na předloženou otázku smělym hlasem odpověděl: „Já držím za nejdůležitější věci na světě toto troje: ženy, smrt a tu okolnost, že jeden člověk druhého potřebuje.“ Amurat stáhnul obrvy svých očí do hromady a táže se nevrle, že co tato hádka znamenati má? „Nu — odvěti velvezír — „kdyby nebylo žen, ani bychom tak výborného sultána neměli, jako jest Amurat, hlava věřících; kdyby smrt nebyla otce tvého zachvátila, nebyl bys ještě na trůn dosednul a strachem jména tvého všechny národy naplnil; kdyby naposledy té okolnosti nebylo, že jeden člověk potre-

buje druhého, nebyl bych já tvým velvezírem.“

O pradu královský soud. Slovnítný polský král Kazimír II. měl tu slabost, že se častěji s polskými velmoži dvoru svého hře oddával, která jmění nejednoho šlechtice v nepořádek uvedla. Jednoho dne byla opět u dvoru krále hra, v kteréž jeden šlechtic všechny své peníze prohrál a ve své mrzutosti nade ztrátou přišel s králem samým do ostré hádky, která se tím skončila, že král Kazimír od čerstvokrvého šlechtice u přítomnosti několika svědků pohavek obdržel. Vinný velmož byl před soud postaven a ku ztrátě hlavy odsouzen. Když královi podali výrok smrti k podpisu, roztrhal osudnou listinu s těmito slovy: „Nedivím se tomu, co šlechtic odsouzený učinil; když se zajisté na štěstí samém pomstíti nemohl, svůj lučv vyřil na toho, komu bylo příznivé. Protož se osvědčuji, že vina celého zločinu toho na mne samého padá; nesluší zajisté u mne, abych šlechtě polské ukazoval příklad výstupků, kterýmiž mnohý na žebrotu přichází. Dejtež mu svobodu! — O té doby Kazimír nikdy více nehral.

Píseň o slavnosti tisíce leté příchodu ss. Cyrilla a Methodia na Moravu.

(K nápěvu Křížkovského: „Ejhle sv. Velehrad už září.“)

Přesatý rok již se s nebe snížil,
Tisíceletý hod nám zavítal,
Smrti sen, jenž milou vlast byl tížil,
Minul a den Páně zavítal;
Nuže spějme k chválám Hospodina.
Nechť Jež slavi ecla domovina,
Rozplesej se rode slovanský,
Plesej všechen sváte křesťanský!

Tisíc roků tomu právě jesti,
Co vlast pro Christa se zrodila,
Co k nám přišli svati věnovati,
Method ve průvodu Cyrilla:
Hludiv rozplasil černé mraky,
K slunku naše obrátili zraky,
Símé pravdy Boží zasílí,
By nás časné, věčné spasíli.

O té třikrát pozehané doby!
Bouře diva národ chvátila,
Slávu naši pochovála v hroby,
Svatý Velehrad nám zvrátila,
Rozmetala natka, její syny,
Do smrtné je hnala do hlubiny,
Dva však chránili nás anjělé,
Cyrill, Method, naši přátelé.

Víra bratry těmi zvěstovaná
Nedala nám v strnstech zoufati,
Kotva spasy do srdce nám dana
Kázala nám v Boha doufati,
Jenž, jsa spravedlivý, hříchy kárá,
Avšak láskou ku kajícím hárá,
Zarmouceným slzu utírá,
Po zimě zas jaro prostrá.

Aj to jaro druhé již se skvěje,
Stele kvíti po všem národu,
Vizte Cyrilla a Methoděje,
Zase obcházejí v průvodu;
A vlast jimi omalovaná znova
Do náručí chvátá do Christova;
A kdo s Christem slavi vzkríseni,
Tou nevdá Bůh v zmaření.

Povstaň z rumů, Velehrade šedý,
Sdílej s námi rozkoš blahostnou,
Vstalé z mrtvých národ, Lazar bledý,
Rukou Páně vzkrísan milostnou:
Zaplesejte hory, doly, háje,
Jako druhdy za prvého máje
Chválu Boží s námi hlásejte,
Po tisíce letech jásejte.

Plesej, plesej domovino celá,
Pokud slovanský zvuk zazníva,
Pokud Christus hvězda září skvělá,
Nechť se radost všude ozývá.
Díky Tobě, Hospodine králi,
Že jsi národ náš již v šedě dáli
Solunskými bratry osvitil
A vlast ohněm nebes roznitil.

Svati Cyrille a Methoději,
Apoštolé naši rozmlíli,
Miliony slávu vaši pějí,
Jež jste věrou, láskou sdružili:
Zapomeňtež naši nevděčnosti,
Povzbuďte nás k bohulibé cnosti,
By Pán pokladu nám neodňal,
Který vami prodkům našim dal.

Nechť nikdy hvězda neuhasne,
Jež nám svítí na tise už let,
Nechť símě víry samospasné
Nevadnoucí vlasti skýtá květ;
Nechť se národ všechen v chrámu spojí,
Jenžto na Petrově skále stojí,
Chrámu to Christův, chrám to dověčný,
Otcův našich Zion společný.

Velehrad ten přežije vše časy,
Bouřím světa všechněm odola,
Onť vlast naši zachová a spasi,
Neb v něm láska věčná plápolá;
Tou náš svazek tisíciletý, svatý
S blahovostí zkvete v snatek zlatý,
A Bůh Cyrillem a Methodem
Na věky ze spojí s národem.

Jan Soukop.

*) Otisknutev ukázkv tato ze sbírky básní a písní, pod nápisem: „Velehradky“ v Praze u B. Stýbla vydaných k slavnosti tisícileté — vyslovujeme vřelě své přání, aby Velehradky duchem Cyrillo-Methodějským, totiž láskou nerozlučnou k církvi a vlasti oddychující hojně se rozšířily v milém národu našem; zvláště pak aby přítomná píseň o pumátném jubileu ve všech rodinách vepidieoese sv. Methodia zaznívala, uč zajisté vlastenecké duchovenstvo i učitelstvo jednovorně se postará.

Porádatel Moravana.

C e d r .

Nejenom ve spisech svět-
ských, nýbrž i v písni sv.
vyslavuje se krása a trvalost
stromu cedrového. Tak v žalmu
91, 13. přirovnává se spravedli-
vý k cedru Libanonskému, anot
se praví: „Spravedlivý jako pal-
ma kvěsti bude a jako cedr na
Libanoun rozloží se.“ Také král
Šalomoun potřeboval z něho
klády ke stavení chrámu Jeru-
salémského. I pozdější chrám
byl z cedrového dřeva Libanou-
ského vystaven. Nápodobně i k
vybudování paláců svých užili
David a Šalomoun cedřiny. V
písni Šalomounově slouží cedr
za obraz krásy chotě nebeského,
jelikož se o něm praví (V. 15):
„Tvářnost jeho jako Libanon
(nadherná), výborný (pěkné jest
a zdařilé postavy) jako cedrové.“
Obkváštěně pak krásné od cedru
vzaté a na P. Ch. se potahující
podobnosti nalézá se u proroka
Ezechiele (17, 22—24) kde se
čte: „Toto praví P. Bůh: I
vezmu já ze strzně cedru toho
vysokého a položím (vsadím);
z vrchu mladistvých ratolestí jeho
mladistvou větvičku ulomím, a
vstúpím na hoře vysoké a vyví-
šené. Na hoře vysoké Israelské
vstúpím jí, a vypučí se a ponese
ovoce, a tak bude v cedr veli-
ký: a budou pod nim bydleti
všichni ptáci, i všeliké létavé
pod stínem ratolestí jeho hníz-
diti se bude. A zvědi všechna
dříví (stromové) krajiny, že já

Hospodin ponížil jsem dřeva
nizkého a usušil jsem strom
zelený, a způsobil jsem to, aby
se zratolestil strom suchý. Já
Hospodin mluvím jsem to, i
učinil.“

Koho vypodobňuje tento po-
divný strom, vyrostlý z ratole-
sti z vršku cedrového vzaté a
na hoře vysoké vstípené? Vít
se zajisté, že, ulomili se cedru
vršek, strom ten hned usychá a
hyne, a že nemožno ratolestmi
jej rozplozovati. Jaký tedy jest
smysl oné mluvy Boží? Nepo-
chybně nechtěl prorok nic jiné-
ho říci, nežli že Bůh co tvůr-
ce všemohoucí všude život
probuditi může a co ne-
možné se nám býti zdá, činí
možným. Strom vysoký a uschlý
jest dům Davidův zajetím Ba-
bylonským na nejvyšš snižený.
Nový pak štípek z vrchu jeho
vzatý a opět na horách Palesti-
ny zzasený jest Zorobabel, z
jehož potomků dle těla pochází
Christus, jenž nadprirozeným
spůsobem, u lidí nemožným, u
Boha možným, vypučil se z lů-
na panenského a vyrostl v onen
podivný a překrásný cedr cir-
kve sv., jenž ovocem spasení
oblažuje všechny národy v jeho
stinu bydlicí. Ano i o Marii
zpívá Církev sv.: „Sláva Liba-
nonská dána jest jí (Gloria Li-
banon data est ei).“ Sláva Li-
banonská však jsou cedry, je-
dině na Libanoně a blízko na

pohoří Tauruském rostoucí. Neboť co se jinde ku př. v Sibirii, Kalifornii a západní Indii cedrem nazývá, není cedr, nýbrž sosna aneb jalovec aneb modřín.

Jestli pak cedr skutečně nádherou a okrasou Libanonu, jelikož jest strom vzezření překrásného a nejsilnější ze všech stromů země zaslíbené. Rychle vzrůstá a mohutní, tak že jeho peň po sta letech i 100 střevců zvýší a 24 — 30 stř. zšíří má. Ratolesti jeho vukol něho se rozkládající až na 20 střev. zděli mají a tím, že koncové jejich dolů se sbýbají a nejnižší ratolesti také nejdelsí jsou, dělají dohromady klenuti obšírné, husté, překrásné, a jsou za vedra letního libým stínidlem. Listy cedryše*) jsou šidlovitocárkovité, ostré, tuhé, tmavě zelené, přezimující, jednak ojedinelé, jednak v svazky nahromalóné. Květy jeho červenavé a nahloučené na jehnědy v máji vyrážejí; šišky pak, jež má, jsou vejcovité, světlozelené, zděli a zšíří ruky mužské, a stojí upřímo na světlohnědých ratolestech. Jich šupiny jsou krátké, strechovité a stojí jako u modřínu v chomáčích neb svazečkách.

Dřevo cedrové jsouc žluté s hnědočervenými pruhy nevyniká tak tvrdostí jako hladkostí a tuhostí a předčí obzvláště tím

nade všechna dřeva jiná, že přes tisíc let vytrvá aniz hnilobou aneb červem nakaženo bývá, čehož příčinou libovonná jakási pryskyřice jest, kterouž dřevo to veskrz jest proniknuto. Protož ho užíváno obzvláště ke skříním, v nichž veledůležité listiny, slavné spisy a drahé věci se chovaly, odkudž i přísloví v starých a slavných spisech: Cedřiny hodná díla (cedro digna opera). Všim právem se také za to má, že dřívím Setym, z něhož archa Páně, mannu, desky zákona a prut Aaronův v sobě chovající, zhotovena byla, žádné jiné dříví se nevyrozumívá, leč cedrové. Mimo to dělali ze dřeva cedrového rakve, v nichžto mrtvolky vznešených a veledrahých osob schovávali: pryskyřici z něho vyprýštilou mrtvolky ty balsamovali, a olejen z něho dobytým napouštěli knihy, aby je tím jistěji před červy ochránili. I tak nazvanou manu cedrovou, hmotu to sladkou z listí cedrového vyprýštilou, lékařové staří nemocným podávali.

Strom ten na hoře Libanonské celé lesy dělal, z nichžto nyní několik hájíček zbývá. Nejznamenitější z nich jest onen blize kláštera Kanobina ze 600 neb 800 kusů sestávající, mezi nimiž však jen asi deset stojí, o nichž tvrditi lze, že více než tisíc let jsou stary. Tak vyplněno prorocství Páně (Isai. X. 19), že sláva lesu toho ztrávena bude a ostatkové dřeva lesu toho, že pro

*) Viz výtečný „Všeobecný rostlinopis“ Jana Svatopluka Presla, II. díl str. 1440, spisů muscijních číslo XXIII. V Praze u Krouberga a Rivnáče 1846.

mnohost sečtení budou, tak že by dítě je popsati mohlo.

Z tohoť již průvodno, proč cedru tak často v písmě sv. za obraz vznešených pravd užíváno. Pomíjete zde, co výše již o Christu Ježíši v obrazu cedru zázračně na horách Judských vštípeného položeno, dodáváme toliko: Jako mezi stromy palestinskými cedr krásou, libeznou vůní a silou neporušitelnou vyniká: tak i Maria nade všechny panny předčí, krásou duše, libeznou vůní všelikých cností, obzvláště pak nejdokonalejší čistotou i mateřstvím neporušenou, které žádný červ hříchu, ani dědičného, ani osobního nikdy nenahlodal. Pročež jako ve skříních cedrových nejdražší i nejsvětější se chovaly klenoty, n. p. manna nebeská, zasloužila i Maria nejdražší klenot nebes, Ježíše, chovati pod svým srdcem pro nás. A tudíž již tušíme, proč Církev sv. v hodinách svých zpívá: „Sláva Libanonská dána jest jí.“ A jestliže posněžené nejvyšší vrchy Libanonské velebně k nebi se pnou a v nevypravném lesku se skvějí, když slunce zlatou na ně vyhlívá zář svou: tedy zajisté Maria nesmrtným ozdobená věncem čistoty lilijové skví se v záři božské velebnosti slávou nevysslovnou nade všechny anjely a světce i světice Boží. „Sláva Libanonská dána jest jí.“

Může pak i každý spravedlivý cedru přirovnán býti. Nebo jako tento strom vždy více mo-

hutní a daleko široko rozkládá ratolesti své, i v zimě utěšeně se zelenaje a žádného červa v sobě nechovaje: tak i spravedlivý s Bohem úzce spojený vždy více v životě křesťanském se zdokonaluje, a ctnost jeho i ve smutných časech utěšeně se zelená, aniž kdy ho trápí červ zlého svědomí, a o jeho dobrých skutcích lze všim právem říci, že jsou díla cedřiny hodná, díla trvalou, věčnou cenu do sebe mající. Auo někdy i časné štěstí jeho jako cedr mohutně zrostá a utěšeně se zelená, a v tomto smyslu také o spravedlivém povědino v žalmu 91: „Spravedlivý jako cedr na Libánu rozloží se.“

Ale cedryš nemiluje dolin ani tučné půdy, nýbrž toliko na horách si libuje a v suché prospívá půdě. Tak spravedlnost křesťanská neprospívá v bařinatých dolinách rozkoší tělesných, aniž při tučných jídlách a hojných nápojích, nýbrž jediné kde mysl k nebi se vznáší a v půdě zapíravosti sebe samého zakořeněna jest, tamť spravedlnost a utěšeně zkvétá a nehybnoucí svěžestí se zelená.

Ale i štěstí bezbožného přirovnává se v písmě sv. cedru, jenž nádherně se vypíná a nade všechny stromy prospívati sezdá. Mimo nadání však, právě když nejvíce zmohutněl, dotýká se ho ruka Páně aneb bleskem ho roztrhávají aneb podetínají jej rukou člověčí. V tom smyslu dí se o pyšném asyrském

národu, jenž vyvolený lid Boží sužoval, v proroctví Ezechiele (31, 3—12): „Ať Asur byl jako cedr na Libanonu, strom pěkných ratolestí a větve husté, a vysokého zrůstu, a mezi hustými ratolesti vyvýšený jest vrch jeho; — avšak pozdvihlo se srdce jeho u výsosti své (zpyšněl příčinou vysokosti své): protož vydal jsem jej v ruku nejsilnějšího z národů (Chaldejským), aby učinil s ním podle bezbožnosti jeho, a podetnou jej cizozemci a povrhou jej: na horách a po všech údolích padati budou větve jeho, a poláme se větvoví jeho po všech skalách země.“ — Zdá-li se tedy, že hrdý nespravedlivec, jenž jiného utiškje, obírá, černí a o práva slupuje, — ustavičně vítězí a

prospívá, ano že již bližního svého potřel a zašlapal: tedy pomniž utiskovaný, co di k jeho potěšení prorok Ezechiel (17, 24): „Zvědi všickni, že já Hospodin ponížil jsem stromu vysokého a povýšil jsem dřeva nízkého, a usušil jsem strom zelený a způsobil jsem, aby se zratolestil strom suchý.“ — Tak též les cedrový na hoře Libanonské vyhynulý, z něhož jen několik kusů se zachovalo, jest obrazem pomňítelné slávy a nádhery zemské, jakož i důkazem neklamně pravdivosti slova Božího, jelikož proroctví o zkáze lesu cedrového na Libanonu tak zřejmě vyplněné potvrzuje vytrčení Páně: „Nebe a země pominou, ale slova má nepomnou.“ (Luk. 21. 33.)

D r o b n ů s t k y .

Jakýsi zámožný sedlák, obdržev právě jeden kapitál zpátkem, užil této příležitosti, aby se ve svých bankovkách potěšil. Povykládal tedy svoje bohatství na stůl a pilně ho přehlédal. Mezitím kdosi zaklepcne na dveře. Náš sedlák, nechť, aby kdo bohatství jeho viděl a nemaje času takové na místě obyčejném odložití, vhodí je do dbanky (dřevěné nádoby, v které se smetana na máslo stlauká), a vyjde vchodícím na dvůr v ústřety. Mezitím ženka přišla, vřela smetanu do maslinky a dala se s náležitou pilností do práce. Pan souseď jaksi dlouho mluvil, protož i ženka v sloukání hodně daleko pokročila. Sedlák, navrátil se do světnice zpátkem, zalomil rukama, volaje žalostivě:

„Ženičko, čis nevyňala banknoty ze dbanky?“ „A jaké?“ táže se ženka. Po vysvětlení nečestí přistoupilo se k přebírání smetany, ale bankovky již byly tak rozdrobeny, že se jim téměř ani na stopu přijíti nemohlo.

Kytajský pomník. V Kytaji (Chině) panuje zvláštní obyčej, kterým se úředníkům, o dobro města některého zasloužilým, čest u potomků proukazuje. V městské totižto radnici vystavují se, jako u nás obraz anebo socha mužů zasloužilých, boty (čizny) toho, komu město pomník vděčnosti své postaviti uslanovilo.

Hospodářství.

Vápno solikové (Chlorkalk).

Pod tím německým jmenem dostanete - velmi laciný prostředek v každé lékárně, jenž přibytěk náš a stáje bráníti bude před nákazou. Má totiž tento solík zvláštní moc, nakažlivé částky vzduchu rozsazovati. Ny- ní ale zkušeno jest, že zápach soli- kový jest mnohému hmyzu neunesi- telný, a jmenovitě muchy odhání, a víme, jaká to jsou muka pro lid a pro dobytek. Položte tobo vápna na prkenko u okna otevřeného v ohlivé a všechny muchy se vystěhují.

Zápach ale tento dobytku docela jest neškodný, nýbrž užitečný, jelikož čistí vzduch. V místnostech, kde toto vápno se nalézá, ani potkan ani myš se nedrží.

Zelí vodou, v níž toto vápno rozpuštěno jest, postříkané, ostává ochráněné od housenek a mušek. Vezmite jeden funt toho vápna a smíchejte s půl funtem sádky vepřového, učiňte kašičku a dejte na koudel a obvažte kmen stromový a housenky spadnou a více na horu nepolezou. Inu psáno, ano tištěno jest to: ale pokud jest pravdivé, zkuste.

O štiru krkonošém.

Každý zahradník zná ty štiny, jenž dělají velké škody v zahradách a polích. Rozličným způsobem jich zahradníci chytali.

Nyní čteme z Francouska snadný prostředek k vyhubení jejich.

Za pluhem neb za rýčem jdou dva, z nichž jeden má nádobu s ole- jem a druhý s vodou. Jakž se po- zoruje díra štirova, tož pustí se v ní brkem as 5 kapek oleje a vodou se zalije. Štír přý vyleze z díry, do- stane křeče, zčerná a pojde.

Krkoška bulvatá.

Jest bylina, jenž roste v křo- vištích, na kraji lesa, náležá do bli- ženstva, v kterém jest kmín, třebyle, mrkev stl., tedy mezi okoličnaté; příbuzné její rostou v zahradách, jme- nují je někde mrkvici, chlápci si dělají z prutu dutého foukačky. Má kořen mrkvoovitý nebo řepovity, bí- lý; vypouští lodyhu přímou, někdy co muž vysokou, oblou, skrovno brázdovanou, pod kolkny napuchlými zúženou, dutou, dole skvrnatou a zpátečně srstnatou, na hoře lysou. Kvete v červnu a červenci.

Některé botanikové praví, že jest jedovatá a jiní vychvalují, že kořen jest dobrý pokrm a dužnější nežli jsou brambory, a může přý být do- brou jich náhradou.

Kořen ten jedí přý ve Vídni a v Uhřích jako pastynak a na trh přinášejí. Stáloby za to, abychom tuto bylinu přesadili v dobrou půdu, ji okopávali a vůbec tak jí hleděli jak mrkvě. Jen porovnejte ten ko- řen mrkvi plané s mrkví po zahra- dnicku hleděnou; jaký to veliký roz- děl v podobě a chuti! Tak by tedy i krkoška vzděláním mohla přive- dena býti na vyšší stupeň chuti a užítku.

O hrachu.

Byl jsem na trhu v Brně a pře- ptával jsem, vidu v každém pytli hrách nakažený, zda-li ještě jest ně- jaký kraj na Moravě, kde té náказы hrachu od toho broučka není.

Dostal jsem za odpověď, že snad v horách, na rovině přý sotva bude kde hrách čistý.

To jest mrzutá věc, a přece tak málo si toho hospodáři všimnou, ač dobře vědí, jak výborná jest to rostlina, jaké dužné krmivo to zrna, a jak hrachovina milá dobytku jest.

Nyní čteme, že v Sasku již mnohá léta hrách se špatně rodí, ač ne pro náhzu od toho žroutka, nýbrž z nějakých jiných příčin. Jest prý již na tom, vypustíli hrách z počtu rostlin hospodářských.

Změnili zrno na setí a nic nepomohlo. Musí býti již nedostatek částeček v půdě, jimiž hrách se živí a daří se.

Čeho hrách potřebuje, poví nám chemická zkoušebna svým časem. Zatím jen uvádíme, že zkušeno jest, že hrách s letním obilím stéblovým smíšen kape se daří; snad že tu neklade se. Na to myslíce radili jsme už jednou, aby hospodář, jenž by po zahradnicku chtěl míti užitek z hrachu, dal týčky rozsochaté k němu, aby se popínati mohl. Viděli jsme takovou úrodu dobrou, ač ovšem ne na velkém poli, ale pro zkušenou to postačilo.

Planý kaštan.

Není to sice nic nového, ale jak se zdá, přece není ještě vůbec známo, že z těch korných kaštanů dá se tak škrob dělati, jak ze zeměků a pšenice.

Zralé kaštany vyloupnou se ze slupky zelené, shrabou se na hromadu a nechají se ležet, až se zaparí (as 14 dní). Na to odloupá se i hnědá slupka a jádro vloží se do vyvařené vody a přidá se as 5—10 procent kyseliny solné. Když zelená barva pominula a hořčiny ubylo, rozešelou se neb ustrouhají a vymočí, až ztratí barvu a hořčinu a konečně na plátně se nsuší.

To jest škrob kaštanový.

Lékař stromů.

V Anglicku již i stromy mají vlastní své lékaře. A věru, když si to rozvážíme, bylo by toho zapotřebí, aby každý kraj měl takového lékaře či prozátím takového obcházějícího

zahradníka, jenž by chodil od obce k obci; tu u školy založil školku, (kdeby ještě snad nebyla) tu k tomu přičinil se, aby přinucen byl nedbalý soused obrátí housenky, tu by na obecném zakládal siromofall, tu by radil, jaké stromy má té půdě a jaké na jiné by měly sazeny býti, zkrátka byl by buditelem, raditelem, opatrovníkem, káratelem, byl by zastupitelem zahradnictví.

My předvídáme, že kdys zahradnická společnost bude vysílati komisy své po zemi; či že každý sbor hospodářský v okrese svém bude dohlížitelem ku každé větví hospodářské. Nedbalec neškodí jen sobě, nýbrž i celé vlasti; a ta má právo od každého šádati příspěvek ku blahobytu. Máme za to, že takoví misioňáci hospodářství prospěli by lidu našemu venkovskému mnohem více, než knihy a spisy.

A však slyšice, že na 100 údu připisují se k těm novým sborům hospodářským, máme naději, že již veskrz živé slovo vládnouti, osvětlovati a vzbuzovati bude. Jen nestujme v ničem dobrém, vždy 'ku předu!

Slatina solní.

Nasolené maso tráť dle zkušeného lučebníka Liebiga třetinu své hodnoty potravní působivosti soli. Nasolenina má velmi málo krmiva krvě čístejší, ano jest děle užívána nezdravá.

Kdo by však vylil ten lák, tu vodu, ve kteréž jest nasolené maso, učinil by proti svému zisku a ku své škodě; neb v té vodě není jen sůl, nýbrž i masovina, totiž mnoho částí masových, jak k. p. js-u v polivce. Soli a masoviny je škoda. Oboje zachováte takto: Proceďte ten lák vlněnou šatou a tím odstraníte ty tučné částky.

Vlňte do hrnka, dejte k ohni a odpařte, až se uvidí sůl. Na to po-

stavte do chladu a když schladlo, odlejte a zase k ohni dejte a míchejte. Obdržíte konečně hnědou sůl a tu schovejte v dobře opatřených sklenicích a z té přidávejte dle libosti ku jídlům a jmenovitě ku polívkám a poznáte užitek.

O hlubším orání.

Mnoho se píše a mluví o užitku hlubší ornice či prsti; ale též nepřestávají ještě mnozí odpráti to; a rádi věříme, že mnohý najednou mnohem hloub oreje, vyoral zem mrtvou na vrch, a v té špatné úrody se dočkal; ale proč tomu lépe nerozuměl? V přírodě děje se vše zponenáhla, a proto každá náhlá změna v hospodářství mívá nemilé následky.

Vzdělávání půdy má za účel míti ji polepšiti a ne vysušiti; musí tedy ročně hnojiva v ní přebývati. Dejme tomu, že role má ornici na 5 coulů vyrovnanou a že při rozumném střídání plodu přebývá tolik hnojiva, že by se bylo co obávat, aby obilí nelehlo; tož tu jest nejpříznivější doba zponenáhla činiti ornici hlubší.

To jisto, že žito (réž) v hlubší ornici mnohem snadněji snáší protivnoství povětrné než naopak; at jest příliš mokro neb příliš sucho, vždy hlubší ornice odolá věcmu zlému účinku.

Kde tedy v ornici přebývá hnoje, tož před zimou hloub orejte, a za hnojivo příští volte hnůj dlouhý, aby měl vzduch přístupu v ornici, a to jest též důležitá působivost hnoje.

Zponenáhla jděte rádcem ještě hloub, a když za 15—20 let budete míti na místě 6 coulů ornici na 9 coulů, podív se nevěřící, jaké úrody, nejen hojné, ale i jisté míti budete.

O nákaze zemáků.

Již prý jest původ té nákazy poznán. Jest prý to jistá plíseň jenž se usazuje na nati a na listech, a je

mění. Když jest deštivo, tož spíachuje se ten prášek až na jablka a tu vzrostá a plemení se dál a dále.

Víte, že plíseň náleží do břícenstva velkých hub, a ten prášek či výtrus z nich, že jest samé stíně či zárodek nových. Prohlídněte si plíseň drobnohledem, neb vůbec sklem zvětšujícím a podívte se tomu lesu houbiček.

Těch plíseňců známe již více než 100 rodů, a oni jsou všudy, kdo se nějaký život, rostliny neb zvířata ruší a vlhko a teplo zrostu přeje.

Podobná plíseň či kaziplod jest, jenž révu vinnou umořuje. Jaká obrana jest proti těm neviditelným vznikům? Učinit jim usazení nemožné neb zničit usazené. Ale jak? Co do zemáků čtete následující.

Když nat dorostla, to bývá u prostřed měsíce července, tož shýbněte ji na levo a na pravo a pokryjte zem až na špičky. Zkusili to a našli dobrý prospěch, ano pod krylou nat našla se i hojnější úroda.

Známo jest, že ta nákaza zemáků jeví se v měsíci srpnu; zdaž by nepředcházelo se jí, kdybychom zemáky sázeli dříve a ty druhy, jenž by již vyzrály dříve, než nastane čas té plísně.

V Belgii jistý hospodář již po 20 let sází zemáky před zimou a neměl ještě nikdy nakažené a mívá hodnou úrodu. Ovšem sází je něco hloub, aby mráz jim neškodil.

Pro časné sazenice.

Jest dosti milovníků zahradnictví, jenž nemají skleníky a záhřivny a zvláštní května opatrovny, a přece by rádi brzo to ono do své zahrádky sadili. Těm radíme, aby si opatřili hrnečky beze dna, v ty aby dali do dobré hlíny a vložili semeno a nechali ve větnici neb vůbec kde mráz nemá přístupu, na místě dna podstrčte prkenko.

Rostlina když v hrnečku vyrostě, a doba mrazová na dobro minule, tož do dávno připravených důlků ji vpadnout nechť z hrnce. Ona ničeho nepocítí, a poroste jako by zde byla sázena. To se hodí zvláště pro melouny, okurky a jiné.

Obrana proti slimákům.

Víte, že na restě, kterou se ubíral slimák, viděti stříbroleské znamení, ale nevíte myslím věchni, jak slimák se pohybuje. Má pod břichem sval, jenž hřkají nožku, a tu stahuje a roztahuje šoupá se dále, ale musí vždy ji slimáčiti, jest tedy to slim po cestě. Když bychom popouzel slimáka příliš slimáčiti, tož by tím zmalomocněl a pošel. K tomu vyvodění přílišného slimu ale máme prostředky. Posypejme k večeru zeleniny a cesty slimákové sekaninou ze slámy ječmenné a ovesné, smíchanou s nehašeným vápnem, popelem, pilinami, sádrou a podobným. Když na to slimák přileze, tož se sekanina a piliny přichytají na tu nožku, slimák to chce slimem hojně vyvoděným odstraniti, ale tím hůř sádra, vápno, popel tu vlhkost vsají a slimák konečně vysílen nemůže dále a pochází.

Cukrovka na semeno.

Z francouska čteme, že každá ovívka či cukrová řepa nehodí se stejně na semeno. Má prý se vyprati řepa s krátkým krkem, nemá vážit nad 3 funty, neměla růst nad zemi, a má býti z půdy vápenité.

Dojení prvniček.

Velmi na tomu záleží, aby kráva po prvním teleti byla dlouho dojena, jelikož tomu tak jest, že kráva při dalším otelení přestane tu dobu dávat

mléko, jak byla přestala poprvé. Když k. p. kráva po prvním teleti již v pátém měsíci opět stelná přestane se dojiti, při druhém teleti lóž v pátém měsíci mléko nedá. Prvnička, byť sebe méně mléka dávála má se dojiti aspoň 8 měsíci a dále, ovšem musí ale dobře krmena býti.

Vypudit myši.

Jest prý to zkušeno. Chytnite několik myší, čin víc tím lip, potřete kolomazi a tránem a pusťte. Ty nemají státi, hňhají z díry do díry a smradem vypudí všecko plémě své a samy ubíhají se do smrti.

Guano dělané.

V Reutlingách ve Vircembersku jest fabrika, jenž dělá guano.

Ta lonského r. prodala 443.793 centů guana Každý účastník dostal na jednu akcii 15 al

Minulý rok pracovalo v Anglicku 4000 mašin požnavých a zastaly dlo 40.000 mužů.

Nechovejte staré slepice.

Mladé slepice lépe nesou a sedí, a nepotřebují více krmiva než staré.

Na každém dvoře tedy má se hleděti k tomu, aby slepice staré byly odstraněny, již i proto, že jsou nemocem podrobenější než mladé.

Hlubší sázení zemáků.

Ve Francousku prý zkusili, že zemský hloub sazenci, a takto před vzduchem a deštěm a sluncem více ochráněné, nehynou. Několik prý přece nakažených leželo nahodou při vrchu. Zkusit to můžete, hospodáři, a na kus záhonu tak a na druhý kus jinak sázeti.

Pod křížem.

(Ke dni 3. máje; z polštiny J. Bohdana Zaleského.)

O krizi Pane, panáčko ty duhu,
Muk Božích časů znaku, zřídlo blaha,
Vždy k tobě se srdce toulívá moje,
Když uvnitř bouřivají nepokoje.

Můj poutě, jež máš dal Bohočlověk,
Ty spasné tajemství pro celý pro věk
I věky věčny pozdně do věčnosti!
Zda srdce mé tě hodně pohostí?

Ach srdce! křehká nádoba má z hlíny,
Již rozevře se ve zpěv dikučinný!
Již očišť k hodu mysl, vůli svoji,
An v tobě Bůh si skvělý stanek troji.

Pán zmučený, jenž se mnou — ve mně bývá,
Svého ramene světlost na má hradra slívá,
A sklenul mládně nad ranně kruhy —
Snad k nové vesně — přičtěšné duhy.

I obnov Pane též hned ducha mého;
Kaž boniť jam — neb slouchá hlasu tvého:
A klid a tielo duši ponastanou,
I zamkne propast tvou se pod ochraňon.

Neb mysl má i všechny cty moje
I dlouholetý pot i bol i boje
I zápal věstecký, jímž duch můj hoří
Jest hrou mé vlnky na života moří!

I ducha člověčího obnov Pane,
V němž vzteklý zápas bouřných vášní pláne,
V tom divův moří, jež se vůkol leje,
Co pyšný um, co pyšná vůle zděje?

Zřím propast, bezcestí, kde noha stane,
Jen ty jsi, který jsi! Ty sám o Pane,
Tys všeho sluncem v těles kolování,
Hrud křížem značená se k Tobě sklání.

Nechť Pane kříž, jenž mojm jesti hesleno,
Vždy na mé plavbě jest mi strážným veslem.
Kdy kříž obejm, rannou mne vše časů,
I nedbám bouřných vln... Váak kříž mne spasi!

Drobnůstky.

Proč mu „čert vzal nohy?“
O spůsobu smýšlení ruských bojovníků svědčí následující událost. V bitvě u Oltenice odtrhla jednomu Kozákovi turecké koule z děla obě nohy. Když ho někteří spolubojovníci jeho z pod zabitého koně zdvíhali, aby ho do nemocnice odnesli, jeden z nich promluví k poraněnému: Hoj batuško! ale tě ten Turek uctil! však mu to s nádavkem odplatíme.“ Na to poraněný Kozák položertovně odvětl: „Však jsem si myslel, že se mi dnes asi tak povede; ráno jsem tělo i duši poručil Pánu Bohu, ale na nohy jsem zapomněl; proto mi je také čert vzal.“

Holky a hodiny. Marnomyšlné, šperků žádostivé holky jsou jako

hodiny na věži; hledíme sice někdy na ně, ale do domu je nechceme; — pěkné holky bez rozumu jsou jako hudebné hodiny, člověk toho má za nedlouho dost až k unavení; — jazyčné holky jsou jako budící hodiny, slyšíme je, když musíme, a však nerádi; — rozumné holky jsou jako opakující (repetující) hodiny, jenom tenkrát odpovídají, když to sami žádáme; — svévolně vychované holky jsou jako slunečné hodiny, doma ve chládku (stínu) světnice nemají žádné platnosti; — přílišnou vzdělaností napáchnuté holky jsou jako cilindrové hodiny, vynikají totiž nade všechny jiné tím, že jsou velmi ploché; — tiché, pracovitě domácnosti navyklé holky jsou jako hvězdářské hodiny, ony — jdou nejbezpečněji.

P l a v e c . k á .

Bouře nastává!
Vzhůru plavci čile k práci,
Každý na svém místě stůj!
Hle, jak vlna vlnu kácí
O bezdného moře sluj!
Pohledněme vzhůru k báni,
Tam nás oko Páně chrání!
Bohu buď sláva!

Sbor.
Vzhůru spějme čile k práci,
Ať se vody divě kácí!
Bože chraň naši loď,
Od zlého ji vysvobod!

Bouře přestává!
Tratí již se černé mraky,
Jasně nebe prosvítá —
Brzo bude nad oblaky
Modrá báně rozlité!
Pohledněme vzhůru k báni,
Tam nás oko Páně chrání!
Bohu buď sláva!

Sbor.
Tratí již se černé mraky,
Páťme vzhůru nad oblaky!
Bože chraň naši loď,
Od zlého ji vysvobod!

Slunce zas vstává!
Provolejme Bohu slávu,
Jenž kraj světlem obléká,
Ať nás vede do přístavu
Kynoutiho zdaleka!
Pohledněme vzhůru k báni,
Ať nás Pán Bůh děle chrání!
Jemu buď sláva!

Sbor.
Svobody ať slunce jasné
Nad námi víc neuhasne!
Vlast ať žije — naše loď! —
Bůh ji k slávě doprovod.
I. Wurm.
Pozn. K písni této učinil vp. Pavel
Křížkovský mistrovský nápěv.

Drobnůstka.

Z Francouz jsou dvě královské rodiny vypovězeny: Burbonové a Orleanisté. Obě rodiny opět bý rály zasedly na trůn francouzský a znesnadňují takto nemálo vladání Napoleonovo.

Loňského roku zavítav do jistého města a obzíraje památky jeho užel Napoleon III. v tamějším chrámu náhrobek dvou Orleanistův. Chopiv se kropáče z ruky průvodčeho kněze, pokropil prý stěnek bývalých králův francouzských, kta: „Requiescant in pace.“ Ať nyní někdo řekne, že Napoleon uvěří v z mrtvých vstání!

Pán Ypsilon dovozoval, že nestá-

vá více národností leč dvou: židovské a cikánské.

„A ku které z nich přináležíte vy p. Ypsilon?“ tázal se Kubík.

—
Kdosi pravil: Slované podobají se boží muce, o kterou se mimojdoucí tím více ošívá, čím více zanešvařen jest. Lásku k Církví nazývá, i protivníci Slovanův pobožnostikářstvím a věrnost císaři prokazovanou zpátečnictvím.

Hlásijoz-li se Slované o svá práva národní, spílá se jim odbojníkův a Husitův; ač celý svět dobře ví, že Slovanům není neznámo, že na ně největší pohromu svalil nešťastný Jan Hus.

Pavel Josef Šafařík.

Poslední roky pustošila smrt nemilosrdně v řadách mužův o národ náš zasloužilých a zajisté jednu z největších ztrát utrpěly vlasti naše úmrtím Pavla Josefa Šafaříka dne 26. června 1861.

Pavel Josef Šafařík byl rodem Slovák. Narodil se ve vsi Kobelarově v horních Uhrách 13. května 1795.

Jako všichni Slovinci tehdejší doby neviděl záhy jiné spásy k uvolnění kmene slovanského z nadvlády cizínské leč v sjednocení se národův slovanských v Rakousku v jeden mocný celek, k němuž ovšem teprv příprava konati se musela cestou literární a vědeckou.

Šafařík nehleděl o kam žitých úspěchů, vedlech jeho zíral do další budoucnosti a stavěl žulové základy.

Okázati světu, že roztroušené a utištěné letorosti Čechův, Moravanův, Slovákův, Polákův, Srbův, Horvatův, Slovincův, Lužičanův a Rusův jsou z jednoho

pně — že jsou dítka jedné matky Slávy, dokázati, že tyto národy provívá jeden duch, že minulost jejich byla společná, že mezi Slovincy panovala osvěta a vzdelanost, kdež to ještě jinde tma byla rozšířena, a že úpad tohoto velkého národu lze toliko přičisti neslychaným nehodám a útiskům, jakéž prozřetelnost Páně na ně seslala: a z toho všeho vyvodit, že zblížení těchto dítek během času od sebe zbloudilých slavnou jim způsobí budoucnost; toť byl úkol, jež tanul Šafaříkovi na mysl. Okolnosti ovšem byly příčinou, že musel k cíli tomuto ubírat se mnohdy cestami příliš odiehlými.

Odyv studia filosofická a právnická v Kešmarku, odebral se r. 1815 do Německa na universitu v Jeně. Zde vedle všelijakých hlubokých studií zabýval se i slovanským jazykozpytem, a výdatně působil na zdokonalení české prosodie.

Byl totiž ze samého po-

čátku seznal, že Slováci, jako povždy byli činivali, mají potrvati při české spisovni řeči, ježto se vyvinula vlastně na Moravě a tudíž moravskou by se nazývati měla a proto také všechny své spisy vydával jazykem českým a vážného svého hlasu později proti odstěpení se Slovákův od naší literatury pozdvihl.

V mladších letech, ač duch jeho hlavně nesen byl badáním učeným, zabýval se též básnictvím,

Vrátiv se z Německ do Uher, stal se vychovatelem uherského šlechtice v Břetislavi, kdež až do roku 1819 trávil. Zde octnul se pojednou v kruhu horlivých slovanských mladých národovcův, jakož Palacký, Jungmann, Benedikt, s nimiž společně o probuzení národního ducha působiti začal. I zabýval se společně s nimi sbíráním národních písní slovanských, jež r. 1823 a 1827 v Pešti vydal. —

Roku 1819 stal se profesorem a ředitelem na nově zřízeném gymnasiu v Novém Sadě; leč nechtěje k pomáření a k odnárodnění srbského tohoto gymnasia napomáhat, vzdal se roku 1825 ředitelství a r. 1833 i profesury. Po celou tu dobu oddal se důkladným studiím slovanského mluvozpytu, aby pomocí jeho objasnil temné stránky slovanských dějin.

Tou dobou psal díla svá jazykem německým, aby zvláště cizozemci lepších náhledů o slovanské minulosti nabyli.

Díla tato historie slovanské řeči a literatury ve všech jejích nářečích a o původu Slovanův vzbudily podiv učeného světa. Žije mezi Jihoslovany, oblíbil sobě zejména literaturu jihoslovanskou, o níž důkladná pojednání sepsal.

Roku 1833 vzdav se profesury v Novém Sadě odebral se do Prahy, aby se tu učenému badání zcela oddal. Ačkoli zde vedl z počátku krušný život, ba i s nouzí zápasil, nedal se přece od úsilných svých studií odvrátit. Ba i když roku 1842 povolán byl za profesora slovanských jazykův do Berlína, nepřijal tohoto čestného výnosného úřadu.

Aby aspoň rodiu své nejpotřebnější podporu opatřil, zabýval se vedle svých namáhavých, hluboko do noci trvajících studií všelijakými miznými pracemi — byl překladatelem pro ruštinu a polštinu a redigoval r. 1834 obrázkový týdeník „Světozor“. Mimo to psal do „Casopisu českého Musea“ a rozličných časopisův články důležité. Roku 1839 musel lokou přijmouti úřad censorský nad knihami, jež skutečně svobodným způsobem vykonával.

Rok 1837 vynesl konečně na jevo nesmrtelné dílo jeho: „Slovanské starožitnosti.“

Dílo toto otráslu celým slovanským světem. Konec slovanské poznaly tuto poprvé skvělou svou nejzářší minulost

minulost, veškera lživá udání cizých spisovatelův jsou na prosto vyvrácena, nade všechnu pochybnost jest osvědčeno, že Slované byli ze všeho počátku národ vzdělaný a svobody milovný, jež jen tisíc dějin uvrhla v porobu, zmalatnivši tu i onde vzlétajicího jeho ducha. Bez starožitnosti Šafaříkových neměli bychom bezpečných zpráv o sv. Cyrillu a Methodiovi — neslavili bychom suad ani tisíciletou památku.

A toto pomyšlení nadehnulo veškery slovanský svět hrdosti a touhou, aby národy slovanské octly se na výši, k jakéž krásnou svou minulostí byly odkázány.

Jestliže slavný pěvec Kollár svou „Slávy dcera“ byl srdce slovanská k vzájemnosti slovanské rozohnil, tot zase Šafařík myslí ve vzájemnosti této utvrdil. Dílo Šafaříkovo přeloženo jest do vícero jazykův a pojistilo mu nesmrtelnost i u jiných národův evropských.

Koncem r. 1837 přejal Šafařík po Palackém redakci časopisu musejního, již vedl až do r. 1843.

Roku 1845 vyšel Šafaříkův „Národopis slovanský s mapou zemí Slovany obydlených.“ Dílo toto mělo elektrický účinek. Tu se rozprostíraly žasnoucím zrakům rozsáhlé kraje spřízněných národův bohužel posud sobě u viře odcizených a pohled na tuto mapu roznítil v každém úmysl, aby seč možná se zasa-

zoval, by posavádní roztržce náboženské Slovanův přitřž se učinila.

Národopis slovanský dočkal se v krátkosti trojiho vydání.

Náš čechoslovanský národ, který před nedávnem ze smrtelnéh o spánku svého probouzeti se začal a obklopen zevšad nepřáteli bojácně v budoucnost poblížeti musel, najednou zmužilosti nabyt k vytrvalému zápasu; viděť, že má soustrastných spoluzápasníků, jež v příhodné době jej neopustí a ve snahách jeho jej budou podporovati.

To se skvěle osvědčilo roku 1848.

Když Němci ve Frankfurtě se chtěli sjednotit a v samospasitelnou svou říši i korunu sv. Václava potáhnout, tu povolali Češi do Prahy sjezd slovanský a Slované rakouští, Poláci, Rusíni, Srbové, Horvaté, Dalmatinci, Slovinci, Slováci, Moravané a Slezáci do zlaté Prahy, aby se o společné slovanské politice k obhájení Rakouska uradili.

Slovanský sjezd následkem svatodušních krvavých událostí r. 1848 sice se rozešel, leč símě jeho nebylo bez účinku a upomínka naň oživuje každý jednotlivý kmen ve snahách jeho.

Nynější přichylnost Polákův k Čechoslovanům, opětně osvědčený soucit Jihoslovanů a slavného jejich náčelníka biskupa Strossmayra k národnosti naší jsou patřným důkazem, že vzájemnost slovanská není lichým

zvukem. K vzájemnosti této ale dán Šafaříkem hlavní podnět.

Že tomu tak, dokázalo se i tím, že Šafařík zvolen byl od veškerého slovanského sjezdu v Praze za presidenta.

Tichý učelec, jenž život svůj celý takřka v knihách byl ztrávil, octnul se rázem v čele huntí politického.

V této své důstojnosti osvědčil slavný Šafařík, že myšlénky o Slovanstvu, jež v dílech svých ukládal, jej skrz na skrz oživují.

Řeč, již sjezd slovanský zahájil, byla v pravém smyslu unášející. Šafařík vida tu před sebou zástupce tolika rakousko-slovanských kmenů, měl za to, že nastává národům slovanským doba skutečné rovnoprávnosti a slova jeho ozývala se tudyž duchem prorockým.

A když vážný učelec v zápalu svém pronesl, že práva slovanských párodův musí se hájiti třeba mečem a za jejich zachování, že i život nasaditi třeba, tu otrásal se Žofinský sál nejhlučnějším zápalem všech slovanských zástupcův.

Zápal týž byl tak nadšený, že Palacký vystoupil a se vyjádřil, kterak násilného bránění nebude třeba, jelikož zaručenou svobodou národům slovanským v Rakousku je upravena zákonní cesta, již se práv svých mohou úplně domoci. Na slovanském sjezdu v Praze sosoována zásada: „Kdybychom neměli Rakouska, musili bychom si ho utvořiti.“

Po rozejtí se slovanského sjezdu nezúčastnil se Šafařík v politice a nepřijav zvolení do rady říšské, aniž presidentství politického spolku „Slovanské lípy,“ hledal zase útulku ve svých študiích, v nichž až dokonce života svého potrvál.

Od roku 1842 změnily se konečně i rodinné jeho poměry k lepšímu. Stal se tehož roku přespočetným kustodem (opatrovníkem) císařské Pražské knihovny, později skutečným kustodem a r. 1848 jejím bibliotekářem.

Po celou tuto dobu až do své smrti zanašel se učeným badáním a vydal mnoho znamenitých pojednání jazykozpytných — mnoho rozepsaných prací nalezlo se v jeho pozůstalosti, jež uspořádané a vydané i v této formě mnohý poklad světa objeví.

Učenost Šafaříkova uznána jest řády Rakouska, Pruska a Ruska, jakož i diplomy společnosti učených téměř celé Evropy.

Neunavné duševní namáhání konečně i tohoto mocného ducha shrotilo, tak že se ho zmocnila v posledních letech duševní skličenosť. Umění lékařské sice na čas ducha jeho poněkud oživilo, leč roku 1861 vypukla duševní choroba jeho na novo, a po třech dnech 26. července 1861 byla jej smrt v náruč svou zachvátila.

Velikého Slovana není více — leč myšlénka vzájemnosti slovanské, tato pozůstalost Šafaříkova, nikdy více neutuhne,

dokud nebudeme usjednocení u víře. —

Šafaříkova smrt došla ohlasu ve všech krajích slovanských a všude ozývalo se truchlení syuiv slovanských na důkaz, že jim byl zemřel otec.

Národ náš, jehož literaturou Šafařík na probuzení ducha slovanského byl působil, chová v srdci svém nejvděčnější památku, a čím více národní jeho vědomí se utuží, tím více bude uznávati cenu muže, kterýž budoucnosti jeho vzájemnosti slovanskou postaviti hleděl nepodvrtný pilíř.

Z pozůstalé jeho rodiny, vdovy a čtyř dítek, vyniká syn jeho Vojtěch na dráze učenceké co výtečný lučebník, jenž literaturu naši mnohou prací obohatil, a bohdá jí ještě bude k ozdobě.

Účastenství Pražského občanstva při pohřbu Šafaříkové bylo důkazem, že lid náš pojal důležitost myšlenky slovanské; neboť byt i velká část prováděcích nebyla věděla oceniti zásluhy zesnulého učence, tot osvědčovala svou úctu světem uznánému, „včelikému Slovanovi.“

Nad hrobem Váceslava Hanky.

Juž opět Slávo! vzrčel smutný den,
jichž rod Tvůj mnoho čítá; —
hle na tvářích žel krutý rozhostěn,
a srdcem bolest zmítá!

O! smutek dávno již nám osudem
jest vetkán v nuzné žití —
což souzeno nám býti národem,
jenž věčně má jen míti?

Nám hřbitov upomínka jediná,
kam myslí naše vanou,
a nejsvětější pro nás hodina,
když na hrob slzy kanou!

Juž opět klesl v chladný, černý hrob
muž vzorný vlasti synůu,
jenž minulých nám slávu odkryl doh
a klestil cestu mužným činům!

On vrahům sterým mužně vzdoroval,
jich neklitív se šiků;
on jako slávká lípa pevně stál —
vzor vlasti mučenků!

Když oko jeho slzou zalito
na Slávy zřelo tisně,
tu zazvučelo jeho varyto —
a slzy tekly v písně!

Jen vavřín slávy jesti odměna,
jenž zdobí jeho hlavu,
a celou vlasti hlučná ozvěna
mu volá věčnou: Slávo!!

Jak zde u hrobu otec k jednotě
žal poji vděčné děti —
tak Hanko! vlasti naší klenote,
slyš naše předsevzetí:

Jak Ty ku slávě drahé otčiny
jsi všaké konal kroky,
tak sláva vlasti budiž jediný
a cíl náš převysoký!

Nám není hojnost zemských pokladů
ku živobyti páskou —
však Božstvo obdatilo v náhradu
nás vřelou k vlasti láskou!

Ať neštěstí již stále nad hlavou
nám zkázou hrozíc kruží —
nás nebezpečí plní odvahou
a lásku k vlasti tuží!!

I. Wurm.

Výroční tržové na Moravě.

Dle nejvyšších nálezů vyřazují se tržové nikly v neděli a ve svátek, nebříž v den přáteleřveřejel nebo následující.

Archlebov (okr. Zďánský), 1. v out. před Fab. a Seb. Den před tím trh na doh., 2. v out. prof. a. Fil. a Jak., 3. v out. před sv. Rochem, den před tím trh na dobytek, 4. v out. před sv. Šimon a Judan.

Ausov (Ausov, okr. Moheln.), 1. na Fil. a Jak., 2. na Jiljihu, 3. na Tomáše Ap. Týdňní trh každou středu.

Bánov (okr. Uh. Brod.), 1. v out. po sředopostl, 2. v out. po sv. Petru a Pavlu, 3. v out. po pozdvížení sv. křtě, 4. v out. po sv. Lucii. Trh na doh. před každým ročním trhem.

Batelov (okr. Jihl.), 1. v pondělí po Janu Křtí, 2. v pond. po nanebevz. P. Marie, 3. na sv. Barbore.

Bouzov (okr. Litovel), 1. v pondělí před Fab. a Seb., 2. třetí pond. po Velikonoci, 3. v pond. před Mch. Magd., 4. v pond. před sv. Šim. a Judou. Trh na len a na plži každou středu.

Beroun (Bärn, okres Dvorecký), 1. na obrác. sv. Pavla, 2. v pond. po 4. neděli Velk., 3. v pond. po sv. Anně, 4. v pond. po sv. Leopoldu. Trhy na plži ten den před výroč. trhy.

Bergstát (Horní město, okres Rymat.), 1. na popelec, 2. v pond. po Křtíkové ned., 3. v pond. po sv. Matě Magd., 4. v pond. po obětování P. Marie. Koňský a dobytčí trh každý jarmark. Trh týdní a na plži každou středu.

Biskupovlec (okr. Hrotovický), 1. na sv. Matěje v úhoru, 2. na sv. Petru a Pav., 3. v out. po sv. Bartol., 4. v out. po sv. Havlu.

Bíteš velká (Gross-Březsch), 1. v out. po Hrom, 2. v out. před Velk., 3. v out. po nanebevz. P. Marie, 4. v out. po sv. Frant. S., 5. ve čtvrt. před Vánoci. Týdňní trh každý čtvrtk. Dobytčí trh před každým výroč. trhem.

Bityška Osava (okr. Vel. Mezeřícký), jarmark dne 25. července.

Bityška Veverská (okr. Těšovský), 1. v pond. po sv. Apollonii, 2. v pond. po sv. Fil. a Jakob., 3. v pond. po sv. Janu Nepom., 4. v pond. po sv. Bartol., 5. v pond. po sv. Šim. a Judě. Dobytčí trh po každé dopoledne.

Břákovice (Lispitz, okr. Budějov.), 1. v pond. po Bož. vstoup., 2. v 2. pond. po sv. Mikulá, 3. na sv. Lucii, 4. na den sv. Vavr. Týdň. trh každý čtvrtk.

Blansko, 1. v pond. po sv. Janu Křtí, 2. v pond. před sv. Mart. Trhy na vinu: 1. v pond. po nanebevstoupění, 2. v pond. po sv. Antónii.

Blinčina (Laučic, okr. Židlochov.), 1. v out. systoduh., 2. ve čtvrt. po Václavě, 3. 4. out. po sv. Mikuláši.

Bobrová Dolá (Bobrau, okr. Novoměst.),

1. v out. před sv. Jitím, 2. v out. před sv. Bartol., 3. v out. před věnění Sv., 4. ve št. před sv. Tomášem. Dub. trh v pond. před každým výročním trhem.

Bubrova Horal (okr. Novoměst.), 1. v out. po 3. křtí, 2. v pond. po sv. Vítě, 3. v pond. po sv. Mart. Dob. trhy: 1. v pond. po 3. křtí, pak na ostatní roční trhy.

Bužkovic (okr. Uh. Brod.), 1. v pondělí před nanebevz. ned., 2. v pond. po Bož. Těle, 3. ve čtv. po sv. Vavr., 4. v pond. po sv. Diviši. Před každým jarmarkem trh na dobytek a na obilí. Velk. týh. trhy: 1. ve čtvrt. před Vánoci, 2. ve čtvrt. před Velikon. Koňský trh každý čtvrt. v postě; týh. trh každé pondělí.

Bošovice (okr. Zďánský), 1. v pond. před Bož. vstoup., 2. první pond. po sv. Mart.

Buskovice, 1. v pond. po ned. devín., 2. v pond. po sv. Vítu, 3. v pond. před sv. Václavem, 4. v pond. po Kateř. Velké týh. trhy ve čtvrt. před Velikon., svátků svátk. a Vánoci. Koňský tržové ve čtvrtk. před každým jarmarkem Týdň. trh každý čtvrt.

Brno (Byinn), 1. v pond. před popelcem, 2. třetí pond. po Sv. Duchu, 3. v pond. před naroz. P. Marie, 4. v pond. před počátkem P. Marie. Každý trvá 14 dní, svatky a neděle nejvyššího Obchodníkům jsou tři dni před začátkem prvních týdních každého trhu, totiž čtvrtk. pátek a sobota k vykládání a prodává all in grosso povoleny. Hlavní trh na vinu: 1. out. v červenci, který trvá 8 dní. Trh na vinu: 1. v sob. před sv. Trojici, 2. ten den před počátkem P. Marie. Koňský tržové: 1. první pond. v postě, 2. první pond. po nar. P. Mar. Trhy na doh.: tři dni před každým ročním trhem před městem, totiž: ve čtvrt., páteř a sob. v týdních, jenž roční trhy předcházejí. Týdňní trhy každou středu a pátek.

Brno staré (Althunn), 1. ve št. po Velikonoci, 2. ve št. před Mch. Magd., 3. ve št. před sv. Šim. a Jud. Každý trvá 8 dní.

Brod Cherský (Ungarisch-Brod), 1. v out. před 3. křtí, 2. ve čtvrt. po svatce ned.; 3. v out. po 6. ned. velk., 4. v out. po proměn. Chr. Pána, 5. v out. po sv. Šim. a Judě. Dob. trh před každ. ročním trhem. Týdňní trh každý čtvrtk.

Brodek (Pröhlitz okr. Prostěj.), 1. v out. před hrom., 2. v out. před nar. P. Marie, 3. v out. po sv. Alžbětě.

Břtnice (Přímitz, okr. Jihl.), 1. ten den po novém roce, 2. ten den po sv. Cyril. a Meth. 3. na sv. Fil. a Jak., 4. ten den před navřív. P. Marie, 5. ten den po Anjelu Strážci, 6. ten den před všemi Svát. Přední trh den před každým jarm.

Bramos (okr. Klob.), 1. druhý pond. po 3. křtí, 2. druhý pond. po sv. Fil. a Jak.,

3. v out. po sv. Janu křtí, 4. v pon. po sv. Václavu. Dob. trhy: 1., 2. a 4. v sob. před každým trhem výr. a 3. v pond. po sv. Janě křtí. Týh. trh každý out.

Braunself (Braunsellau), 1. v out. Velkon., 2. ve středu před naneb. P. M., 3. v pond. po sv. August., 4. v pon. po početi P. Marie. Tržové koňstí: 1. v out. Velkon., 2. v pon. po sv. August. Dohytlí trh v pond. po sv. Augustinu. Týh. trh každou středu a sob.

Brumberg (Braunsberg), 1. v pátek před květ. ned., 2. v osterý před naneb. P. Marie, 3. v out. po sv. Kacířině.

Břeclava (Lundenburg), 1. na sv. Jiří, 2. v úterý po nar. P. M. Trh na vlnu: 1. dne 5 čer. vln., 2. d. 23. zář. Týh. trh každý čtvrt.

Březová (Břusau, okr. Svitav), 1. v pond. před obrác. sv. Pavla, 2. v pon. po nalez. sv. kříže, 3. v pond. po pozdviz. sv. kříže, 4. v pond. před Lucí, 5. v pond. po sv. Markytě. Velcí tržové: 1. před květ. ned. 2. v sob. před nar. Páně. Tržové na vlnu a na koně v out. před každým výr. trhem.

Bučovice, 1. v pon. po ned. masop. 2. v pon. před Sv. Duch., 3. v pon. před Bart., 4. v pond. po sv. Šim. a Judě. Koňský a dobytčí trh ten den po ročním trhu. Trh každý čtvrtk.

Budějovice Moravské (Mährisch-Budwitz), 1. v out. po 3. králích, 2. v out. před Božím vstoupením, 3. v out. po sv. Jiří, 4. v out. po sv. Havlu. Dob. trh na den před každým výr. trhem. Týh. trh každý čtvrt., potom dva velké tržové ve čtvrt. před Vánoci a na zelený čtvrtk.

Budlšov (Bautsch), 1. na svatého Filipa a Jakuba, 2. v pon. po nar. P. Marie, 3. na sv. Ondřeje. Velké trhy: 1. v sob. před květnou ned., 2. na sv. Tom. Ap. Tržové na len a na plži každou sob. Trh na vlnu a jara a na podzim po ostřihání ovci po 2. sob. Trh na koně a na jiný dob. v sob. před květ. ned. Týdlní trh každou sobotu.

Budlšov (Budischau, okr. Třebický), na sv. Ondr. Velký týdlní trhy: na den sv. Tom. ap. a v pon. v pňalovém témdni.

Buchlovice (okr. Brno), 1. v out. po obrácení sv. Pavla, 2. v out. po sv. Cyr. a Metb., 3. v out. po Bož. Těle, 4. v out. před sv. Šim. a Judou. Dohytlí trh každý pond. před ročním trhem.

Bystřice (v Novom. Jihl.), 1. v pond. po sv. Jiří, 2. v pond. po sv. Jak. 3. v pon. po sv. Ludmíle, 4. ve středu po sv. Havl. 5. v pon. po sv. Dorotě. Velké týh. trhy: 1. v out. před Velikon., 2. v out. před sv. Svat. Trh na len a plži v pond. po sv. Havle. Trh na koně a jiný dobyt. ten den před každým jarmark. Týdlní trh každý out. a pátek.

Bystřice (pod Host.), 1. první čtvrt. v post. 2. na sv. Fil. a Jak., 3. v out. před sv. Jiří, 4. na sv. Václava. Koňstí a dobyt. tržové: 1. v sob. před prvním jarmark., 2., 3. a 4. ten den před jarm. Týh. trh každé out.

Bystřice Urubá v Olešnéce (Gross-Wi-

steritz, 1. na sv. Matěje, 2. v pond. po sv. Filip. a Jakubu, 3. na sv. Bartol., 4. na sv. Ondřeje.

Bzenec (Bisens), 1. v pond. po okt. sv. 3. králů, 2. v úterý pon. v postě, 3. v pond. po Janu křtí, 4. v pond. po sv. Václavě, též koňstí a dobyt. tržové. Týdlní trh každý pond. a čtvrtk.

Chropín (okr. Kroměř.), 1. v pon. po druhé ned. Velk., 2. na Jiřího, 3. na sv. Havla.

Časlavice (okr. Třebíč, kraj Jihlav.), výr. a dob. trh; 1. v out. po sv. Ctov. P. Marie. 2. v out. před naneb. P. Marie.

Černá Hora, 1. na sv. Josefa, 2. v out. před Fab. a Šeb., 3. na sv. Vavřince, 4. v out. před sv. Havlem. Týh. trh každ. stř.

Červená Voda (Rothwasser), 1. v pond. před Fabiánem a Šebastjánem, 2. v pond. po Pt. a Jak., 3. v pon. před rozeláním ap., 4. v pon. před posvíc. chrámě. Dohytlí trhy: 1. ve čtvrt. po středopos. 2. ve středu před kal. žert., 3. ve čtvrt. po posv. chrámě. Týh. trh každou středu.

Cejkovice (okr. Hodonín), 1. v pond. po sv. Marku, 2. v pond. po sv. Konigundě. Trh na vlnu: 1. dne 16. máje, 2. v pond. po sv. Václ.

Děčice, 1. ve čtvrt. po druhé ned. post. 2. v out. ve Vavřinci, 3. v out. po sv. Frant. Ser., 4. v out. po sv. Mikul., 5. v out. před vstoupen. Páně. Přední trhy: ten den před každ. jarm. Dohytlí trhy: 1 třetí středu v postě, 2. druhý pon. po sv. Vav., 3. druhý pon. po sv. Frant. Ser., 4. na druhý pon. po sv. Mikul. Pak první středu v každém měsíci. Týh. trh každou sobotu.

Dělnice (okr. Hrotov.), 1. na památku sv. Pavla, 2. na sv. Leopold. Týh. trh každ. stř.

Dambovice (okr. Žďárský), 1. v pond. po Bož. vstoup., 2. v pon. po sv. Mári. Týh. a dobytčí trhy ve středu ode stř. popel. až do Velkon.

Doubravice (okr. Blanecký), 1. v pon. po sv. Fab. a Šeb., 2. v out. svatod. 3. v pon. po sv. Bartol., 4. na Šim. a Judu. Koňské a dob. trhy v sob. před každ. výr. trhem.

Doubravník (okr. Třebíč), 1. na den sv. Fab. a Šeb., 2. na sv. Jana křtí. 3. v pon. po povýšení sv. kříže 4. na sv. Ondřeje. Koňstí tržové: 1. v pond. po smrti neděli, 2. v pon. po vstoup. Páně, 3. v pon. po anjelu Stráci. Týh. trh každ. středu.

Deblín (okr. Třebíč), 1. na den navštívení P. Marie, 2. v pon. po proměnění P. Christa, 3. na sv. Havla, 4. na den Mladčat.

Dědice (okr. Viškovský), Trh každý pond.

Dlouhá Loučka (Unter-Langendorf, okres Ústev.), 1. v stř. před Velkon., 2. v pon. po sv. Bartol., 3. v pond. před sv. Mikul., 4. v pond. po sv. Trojici.

Dobroměřice (okr. Kojetín), 1. na sv. Jiří, 2. v pond. před Porciunkul. 3. na sv. Ondřeje. Týdlní trh každý čtvrtk.

Domaštát (Damsztat), 1. první pondělí v postě, 2. dne 28. října. Trh na vlnu 16. máje. Trh každou sobotu.

Drabotouše (okr. Hran.), 1. na sv. Václav., 2. dne 25. dubna. 3. v out. po sv. Václ., 4. dne 21. prosince. Týhod. trh každé out.

Druholice (Dürnholz), 1. v pon. po 3. králích, 2. v pon. p. křehav. ned., 3. v pon. po třetí ned. Velk., 4. v pon. po sv. Bartol., 5. v pon. před Brigit. Trh koňský v sob. před prv. jarm. Tých trh každ. středu. Tržové na dobyt. 1. ve střed. po 3. král., 2. ve střed. po třetí ned. posní, 3. v out. po třetí ned. vel., 4. v out. po sv. Bartolom., 5. v out. v Brigitě.

Dřevohostice (okr. Uhř. Brod), 1. druhé out. po hromu., 2. v out. po sv. Filipa a Jk., 3. v out. před nar. P. M., 4. druhý out. po všech Svätých. Trh na vlnu: 1. v pon. po sv. Jiří, 2. v pond. po sv. Václ. Koňský a dobytčí trh: v pon. před každ. třím. výročí. Týhodní trh ve čtvrtek.

Dub (v okr. Olomouck.), 1. v pondělí před obrácením sv. Pavla, 2. v pond. před sv. Jos., 3. v pond. před sv. Jan. křtí, 4. v pond. před sv. Mart.

Duňajovice Horní (Ober-Danowitz, okres Znoj.), 1. na sv. Marka Ev., 2. na pov. sv. křtí. n.

Duňajovice Dolní (Unter-Danowitz, okres Mikul.), 1. v pond. po sv. Jiří, 2. v pon. po sv. Lucii.

Dvorce (Hof), 1. v pond. po sv. Trojici, 2. v pon. před tř. Svat. Týdní trh každ. pát. Dvorce (Hoflein, v Mik. okr.), týhod. trh každý čtvrtek.

Frenštát (Frankstadt), 1. v out. po novém roce, 2. v out. po prov. ned., 3. v out. po sv. Janu křtí, 4. v out. po sv. Václ. Trhý koňsk. a doh.: 1. v pon. po nov. roce, 2. v pon. po provedení ned., 3. v pon. po sv. Janu křtí, 4. v pond. po sv. Václavu.

Fryštát (Freistadt, okr. Holešov), 1. druhé pond. po Jménu Ježí, 2. v pond. po nanebevstoup. Páně, 3. v pond. po sv. Jiří, 4. v pond. po sv. Mikuláši. Velké týhod. trhy: 1. v pond. po květné neděli, 2. v pond. po sv. Petru a Pavlu, 3. v pond. po sv. Václavu.

Frydlaud, u Olomouce, 1. na sv. Josefa, 2. v out. svatodušní, 3. v pond. před sv. Matoušem. 4. na sv. Tomáše. Týhod. trh každý pátek.

Frydlaud (okr. Místek), 1. na sv. Jiří. 2. v pond. po sv. Petru a Pav., 3. v pond. po sv. Matouši. Trh dob. před roč. trhy.

Fulneck, 1. v pond. před sv. Fab. a Šeb., 2. v out. před květ. ned., 3. v pond. po navlív. P. Marie, 4. v pon. po sv. Frant. Ser., 5. v pon. po sv. Barbore. Trh na len a přizi na každý výr. a týhod. trh. Koňský a dobyt. tržové: 1. v out. před květ. ned., 2. v pond. po sv. Frant. Ser. Trh na vlnu dne 1. června a 6. října. Tých. trh každ. sob.

Goldstein, 1. v pond. po smrti ned., 2. na sv. Libarta, 3. na den sv. Matouš. Týhodní trh každý pond. a pátek.

Guntzramovice čili Guntzrovice (Guntersdorf, okres Libavský), 1. v pon. po křch. ned. spolu trh na koně, 2. v pond. po Bartol. s trhem na sudy.

Hannitzer (Gnadlersdorf, okr. Znojem.), trh každou sobotu.

Hodonin (Göding), 1. v první pond. v postě, 2. v pond. po křtí ned., 3. v out. v týdní sv. Václ., 4. v pond. před sv. Šim. a Jud. Koňský a dobyt. trh: 1. v první pon. v postě, 2. v pond. po sv. Šim. a Judě. Trh na vlnu: 1. v out. po Bož. Těle, 2. v out. před Vánoci. Týd. trh každ. středu.

Holešov, 1. v středop., 2. v out. po Bož. Těle, 3. v out. po sv. Anně, 4. druhý out. po sv. Václ., 5. ve čtvrt. po sv. Lucii, a na těchto 8 dní tých. trh. Trh na len, a přizi a vlnu o týhod. tržích každ. středu. Dobyt. trh ve čtvrtek před valným trhem.

Holomouc (Olmütz), 1. v pond. po ned. v okt. sv. 3. králů, 2. v pon. po sv. Jiří, 3. třetí pon. po sv. Janu křtí, 4. druhý pon. po sv. Michalu. Velké týdní trhy ten den před každým ročním trhem. Trhy na len a na přizi před jarmar. a o jarmarcích, také každ. středu a sob. o obyčejných tržích. Trhy na vlnu: 1. ve středu po sv. Duchu, 2. ten den před vš. Svat. Trh na koně a dob. vždy 8 dní před každým jarmarkem. Obyčejné týdní trhy ve středu a sobotu.

Hosťerádce (Hosleritz, okr. Krumlov.), 1. v out. po 1. ned. po devlín., 2. v out. po křtíkové ned., 4. na M. Magdul., 4. na sv. Ludm., 5. na sv. Kateř. Pádaou-li pak tyto tři výr. trhy na sob., ned. neb pon., drží se v nastávající out. Týdní trh každ. pon.

Hostim (Hösting, okr. Buděj.), 1. v první pon. po sv. 3. králích, 2. v pon. po smrti ned., 3. v pond. po sv. Fil. a Jakuba, 4. v pond. po sv. Michalu. Trh na len, přizi, vlnu koně a dobyt. v sob. před každ. jarm.

Hradek (Erdberg, okres Jarosl.), roční trh na sv. Jakuba Věš.

Hradčístě (Hradtsch), 1. druhé out. před masopustní ned., 2. v out. po třetí ned. velk. 3. v out. po sv. Marka, 4. v out. po narození P. Marie, 5. v out. po sv. Maršá. Přední trhy: 1. v druhé pon. před masop. ned., 2. v pond. po třetí ned. velk., 3. v pond. po nanebevz. P. Marie. Trh na len a přizi o předních tržích, 162 ve středu a v sob. po celý rok. Trh na vlnu o předních tržích. Koňský tržové každý pon. Ten ne dob. pak týhod. trh ve střed. a v sob.

Hranice (Weiskirch), 1. dne 24. břez., 2. v pond. po sv. Jakub. Starš., 3. v out. po sv. Michal., 4. v out. po sv. Barbore. Trh na vlnu: 1. v pon. první po sv. Janu N., 2. v první pon. po sv. Mich. Přední trhy v sob. před tímto 4. jarm., na naroz. P. Marie, v sob. před sv. Lucii. Trh na len, přizi, vlnu, koň. a dob. na den před. tržů.

Hrozenkov (okr. Brod.), 1. v out. po sv. Cyr. a Meth., 2. v out. po sv. Urb., 3. v out. po nanebevz. P. Marie. Týhod. trh každý čtvrtek.

Hrušovany (Grusbach, okres Jaroslavský), 1. dne 2. led., 2. na sv. Fil. a Jk., 3. na sv. Václ., 4. na sv. Martina. Týhodní trh každou sobotu.

Hulín, 1. v out. před sv. Fab. a Šeb., 2. v pond. po sv. Trojici, 3. v pond. po sv. Bartol., 4. v out. po sv. Havlu. na dobyt. trh ten den hly jarmark. Trh týhod. na obilí: v out. každý týden.

Huzová německá (Deutschebauser. okr. Štern.), 1. v pond. po sv. Jana Křtislí, 2. v pond. před Velk., 3. v pond. po sv. Mich.; 4. v pond. po sv. Inci. Týhodní trh knád. sob.

Hustopeče (Auspitz), 1. ve čtvrt. před sv. Prokop., 2. ve čtvrt. před sv. Nlaod., 3. ve čtv. před rta. pozvěrcim. Velké týh. trhy: 1. ve čtvrt. před hroum., 2. na zel. čtvrt. 3. před Bož. Těle, 4. před Vánoct. Přední trh ten den před kaš. jarm. Koňský a dob. trh každý čtvrt., potom dobytčí tržové v pond., v out. a ve stř. v každ. týdnu k ptáčení a odehání, a k prodeji skopov. a vepřového dobytka Trh na vlnu: 1. ve stř. po B. Těle, 2. ten den před sv. Havl.

Hustopeč (okr. Hranický), 1 v out. po Hromnic., 2. v outery po sv. Fil. a Jak., 3. v out. po sv. Vavřici, 4. v out. po všech Svätých. Tržové týhodní každý čtvrtek.

Hvězdlice (okr. Bučov.), 1. na poslední stř. po sv. Duchu, 2. na sv. Martin

Ivančice (Vaučice, Eibenschitz), 1. v pond. masop., 2. v pond. po sv. Frb., 3. v pond. před naneh P. M., 4. ve čtvrt. po sv. růženci, 5. první pon. v adv. Dub. trh před každ. trhem vřr. Týh. trh v out. a v pát.

Jantní čili Janov (Johannsthal, okr. Šimberský), 1. na sv. Jiří, 2. v pond. před nroz. P. Mar., 3. na sv. Tom. ap. Velký týdn. trh v out. svatoš.

Jaroměřice (Jaroměřitz), 1. na sv. Valent., 2. v první out. po Angule Merici (v pond. před tím dobytčí trh), 3. na sv. Marketa, 4. na sv. Mat. Ev., 5. na sv. Xutina. Tržové na koně a jiná dobytek drží se ten den před jarm. toúž: 13. února, 12. července, 21. zám. a 10. listopadu. Tržové týh. od 14. zám. až do 1. dubna kaš. sob.

Jaroslavice (Joslowitz), 1. v pond. po Bož. T., 2. v pond. po sv. Vavř. Týh. trh kaš. out.

Jedovnice (okr. Blán.), 1. v pond. po Hrom., 2. v pond. po bílé ned., 3. v pond. po sv. Trojici, 4. v pond. po sv. Václava. Koňský o dobytčí trh v pondělí po každém jarm. Týhod. trh každé pon. Každý výroční trh po 8 dní se povol. v prodeji a v koupi.

Jemnice (Jemnitz), 1. na sv. Apolenu, 2. v pond. po třetí ned. Velk., 3. v pond. po Bož. Těle, 4. na sv. Jak., 5. na sv. Mich., 6. v pond. po sv. Ondřeji. Trh na koně a dč. ten den před kaš. jarm., potom první out. v každ. měs. Týh. trh kaš. out. a sob.

Jeviško (Gewitsch), 1. v pond. po devíti, 2. v pond. po 4. ned. Velk., 3. v pond. po Bartol., 4. v pond. před sv. Kateř. Trh na len a plázi každý out. po celý rok. Trh na dobyt. každý outer.

Jevišovice (Jauspitz, okr. Znojem.), roční a dobytčí tržové: 1. v out. po sv. Matěji, 2. druhý pon. po sv. Jak., 3. v pond. po nar. P. Marie, 4. v první pond. advental.

Jihlava (Iglau), 1. ve čtvrt. po sv. Matěji, 2. ve čtvrt. před sv. Jan. křt., 3. ve čtvrt. po sv. Lidmile, 4. ve čtvrt. po sv. Kateř. Trh na vlnu: 1. ve čtvrt. před Petroni., 2. ve čtvrt. před sv. Vavřilou. Přední trh před vs. 4 jarmarky. Trh na len a plázi: 1. ten den před sv. Jan. křt., 2. ten den před sv. Kateř. Trh na koně a dobyt. před každ. jarmark. Týh. trh kaš. out. a sob.

Jinramov (Ingrowitz, okr. Novom.), 1. v pondělí po nanebevst. Páně, 2. v pond. po povř. sv. klíže, Velcí tržové: 1. v pond. po šurné ned., 2. v pond. před sv. Tom. ap. Dobytčí trh po nanebevstoup. Páně.

Jitice (Iritz, okr. Kruml.), 1. v out. po smrt. qed. 2. v út. po sv. Vavř., 3. v út. po 24. října.

Jičín Nový (Neutitschein), 1. ve stř. před obrácen. sv. Pav., 2. ve stř. před sv. Duchem, 3. ve stř. po sv. Vavř., 4. ve stř. před sv. Šim. a Jud. Trh na koně a dob. ve dne trhá výroč. Trh na len a plázi jako týh. trh kaš. sobotu. Trh na vlnu: první pond. v červnu a druhý pon. v listopadu.

Jičín Starý (Aluttschein), 1. v pond. po družebné ned., 2. v pond. po sv. Petr. a Pav., 3. v pond. před sv. Vněl. Koňský a dob. trh v týžet. dny.

Jivová (Giebau, okr. Šternb.), 1. ve středu před Božím veloup., 2. ten den před sv. Bartolom. Trh týhodní každý pondělek.

Kamenice (okr. Jihlav.), 1. v out. velk., 2. na sv. Jak. Věta, 3. na sv. Václ., 4. na sv. Šim. a Jud., 5. na sv. Tom. ap. Dob. tržové ten den před každ. jarm.

Kartonsy (u Brna), dob. trh 1. v út. po koň. trh. Brněns. v břez., 2. v pond. po Troj., 3. v pond. po sv. Václ., 4. út. po koň. trh. Brněns. v pros.

Kounice Dolní, 1. na sv. Fab. a Šeb., 2. na den sv. Josefa, 3. na sv. Flor., 4. na sv. Jana křt., 5. v pond. po sv. Felixu Adank., 6. v out. před sv. Kateř. Padne-1., 2., 3. neb. j. jarm. na pát., sob. ned., drží se v pětichz. pond. Trh na obylt. každý čtvrtek.

Kounice Horní, 1. 10. dubna, 2. 14. července, 3. 3. října, 4. 9. listop. Padouň-trh. dní na sob., ned. lich svatek, budou se den potom držeti.

Kelč (Keltza), 1. v out. před sv. Matěj, 2. v pond. po sv. Fil. a Jak., 3. v pond. po pozdvě. sv. klíže, 4. v out. po narst. P. Marie, 5. v pond. po sv. Alž. Týh. trh ve čtvrtek v každém týdnu

Klobouky (v ok. Hustop.) 1. v pond. po sv. Trojici, 2. v pond. po Vavř., 3. v 2 pond. v postě, 4. po sv. Vavř., 5. n. s. Barb. Trh na dobytek den po každ. jarm. Trh na obylt. každé pond.

Klobouky (v ok. Uh. Brodsk.) 1. v out. po obrac. sv. Pavl., 2. v out. po velk., 3. na den sv. Jak., 4. na den sv. Jiří, 5. v out. po poslední ned. svatoš. Velký trh v pond. před nar. P. Christa. Trh na dobyt. ten den před každ. jarmark. Dob. trh kaš. pond. po celý pát. Trh obyčejný každé středu po celý rok.

Kralnice (Kniehitz, okr. Brnočský), 1. 15. červ., 2. T. října. Velké týdn. trhy: 1. v pond. po sv. Markétě, 2. v pond. po sv.

- Frant. Ser. Rofr.:** trh a dob. v pond. po sv. Mikuláš.
- Kojetín,** 1. v out. po třetí ned. velk., 2. v out. po sv. Matouš, 3. v out. po sv. Matouš, 4. v out. po sv. Fab. a Seb. Trh dobytčím v pond. před každ. jarmark. Týd. trh každou středu.
- Kokory (okr. Přer.),** výroční a dob. trhy: 1. druhý pond. po sv. 3. kralich, 2. v pond. po druhé ned. velk., 3. v pond. po sv. Pet. a Pav., 4. v pond. po sv. Frant. Šer.
- Konice (okres Olom.)** 1. v pond. po nar. P. Marie, 2. ve středu před sv. Mari. Hlavní trhové, 1. ve stř. před velík., 3. ve středu před vánoci. Dobytčím trh v pond. před velikon. a ve středu před vánoci.
- Koryčany (okr. Kyjov.),** v úterý po nov. roce, 2. v úterý po bílé ned., 3. v úterý po sv. Trojici, 4. v úterý po sv. Vavřine; Týd. trh každou středu. Dobytčím trh v pond. před každým výročním trhem.
- Kunčice (okres Hluz.)** 1. v out. po druhé ned. velk., 2. na sv. Vavř., 3. v out. po naučevstoupání Páně. Trh na ublí každé out. po celý rok.
- Kralice (okr. Prostěj.)** 1. v pond. po prosvolní ned., 2. v pond. po sv. Jití.
- Krásna (okr. Mezeř.)** 1. v pondělí po sv. Jití, 2. v pondělí po sv. Vavř. Týd. trh každý pátek.
- Kroměříž (aremský),** 1. druhý pond. v postě, 2. v pond. po čtvrté ned. velkon., 3. v 5 pond. po sv. Duchu, 4. v out. před sv. Matoušem, 5. v out. po sv. Lucii, 6. v out. po sv. Domin. Přední trhy 1. v 4. sob. po sv. Duchu, 2. v den po sv. Mrt. 3. v den před sv. Lucii. Trh na len a pšizi každ. týd. trh. Trh na vlnu ve stř. po 4. ned. velk. Trh na koně a dob. 8 dní před výročními trhy. Týd. trh každ. sob.
- Krumberky (hřtva hora),** 1. v out. velk., 2. na sv. M. Majd., 3. v pond. před sv. Alžb. Trh koňský a dobytčím ten den před každým jarm.
- Krumlov (Hábrsch-Kromau)** 1. v pond. po hromnic. 2. v pond. po sv. Filip. a Jak., 3. v pond. po porciunkuli, 4. v pond. po sv. Maršál. Vel. týd. trhy: 1. na soč. čtv., 2. ten den po sv. Tom. ap. Trh na len a na pšizi: 1. v pond. před sv. Cyr. a M., 2. na sv. Anau, 3. na sv. Marš. Týd. trh každ. čtv.
- Křemová (Křemau, okr. Třeb.),** 1. v pond. po velk., 2. 24. června, 3. v pond. po sv. Šim. a Judě
- Křizanov (okr. Velk. Mezeř.),** 1. v out. před sv. Fab., 2. ten den před sv. Jos., 3. v out. před P. Mar. sněž., 4. v out. před sv. Mrt. Koňský a dob. trh před každ. roč. trhem; trh na vlnu ten den po sv. Pet. a Pavlu, týdně trh každý pátek.
- Kanovice (okr. Holčov.),** 1. v pond. po hromn., 2. v pond. po bílé ned., 3. dne 4. červ., 4. v out. před nroz. P. Marie, týd. trh každ. pond.
- Kunčát, 1. dne 2. led., 2. v pond. př. v. Sv. ub. na vlnu 1. na J. Křt., 2. na sv. Václ.**
- Kuřim (Gurein, okr. Třeb.),** 1. v pond. po sv. Fab. a Seb., 2. v pond. po sv. Jití 3. na sv. M. Majd., 4. v pond. po všech Sv. spolu i trhy na dobytek.
- Kvasice (okr. Kroměříž),** 1. v pond. před hromn., 2. na druhý pond. po velík., 3. na sv. Vác.; když ten svát. na ned. připadne, v pond. na to se odloží, 4. v pond. před ned. adventní.
- Kyjov (Gays),** 1. v out. před květ. ned., 2. v out. svatod., 3. v out. po sv. anjelu St., 4. první out. v adventě, 5. ve čtvrtek po hromn.; trhové každé: 1. ve čtv. po smrt. ned., 2. ve čtv. před sv. Duchem. Při tom také ten den před každým jarm. trh na koně a dobyt; týd. trh každý out. a pat. Lanzhot 1. v úterý před sv. Duchem, 2. v out. po sv. Bartul., 3. v out. po všech Svát. Trh na dob. před výročním. Když všech Sv. v pond. připadne, bývá dob. trh také v úterý.
- Louka (Wieso) 1. šesté pond. po vel. 2. v pond. po jménu P. Marie, 3. v pond. po sv. Maršál.**
- Lečnice (Eisgrub),** 1. v out. po sv. 3. kral., 2. v pond. po 4. ned. velk., 3. v pond. po sv. Jití, 4. po první ned. adven.; týd. trh každou středu.
- Letovice 1. v pond. po ned. kychevné, 2. po sv. Pet. a Pav., 3. v pond. po sv. Jití 4. v pond. po sv. Marš. Vel. týd. trhové, 1. ve středu před velk., 2. ve středu před sv. Duch., 3. ve stř. před van. Trhý každé: 1. v pond. po druhé ned. post., 2. v pond. před jarm. sv. Pet. a Pav., 3. v pond. před sv. Jití, 4. v pond. po jarm. sv. Marš. Přední trh den před každ. jarm., trhy na vlnu: 1. v out. před nalez. sv. kříže, 2. v out. po povýšení sv. kříže.**
- Lhota hrozňá (okr. Stráža.)** 1. v 4. out. v postě, 2. ve 4. out. po velikon., 3. v 2. out. po nar. P. Marie, 4. v 1. out. v adv. Týd. trh každé úterý.
- Libava (Liebau),** 1. v pond. po jménu Jež., 2. v pond. před Rogate, 3. na sv. Jukuba vělk., 4. na sv. Mrt., 6. na sv. Jos. před každ. roč. trh na dobyt. vlnu, pšizi a ten.
- Libiny němecc. (Deutsch-Liebau),** 1. v pond. po sv. Vleut., 2. v pond. po vstoup. Páně, 3. v pond. po naneb. P. Mar., 4. v pond. před v. Sv. Trh na koně a dobyt: 1. v sob. před 1. ročním trh., 2. dne 2. list. a padac-li na ned., dne 31. srpna; týdně trh každý čtvrtek.
- Lipník (Leipnik),** 1. v pond. po obr. sv. Pav., 2. ve čtv. po ned. družeb., 3. ve čtv. po B. Tele, 4. druhý out. po sv. Jak. a Anně, 5. v out. před v. Svát. Přední trhy ten den před každ. jarm. na len, pšizi, vlnu a dob. Koň. trh: 1. dva týdně, totiž: od stř. v 2. ned. poslední až do pátku v první týd. 2. druhý týden po druhé ned. poslední po dva týd. od stř. až do druhého páte; týd. trh v pond.
- Lipov (okr. Stráža.)** 1. druhé úterý po velk. 2. v úterý po v. Sv. Dobyt. trh den před tím.
- Liptál (okr. Vsetín),** 1. v out. po novém

roce, 2. na den sv. Jiří, 3. v out. po sv. Pet. a Pav., 4. v out. po sv. Vše. n. spola i trhy na dobytek, Trh týh. každý out.

Lábeň neb **Lábná** (Lössch), 1. v pon. po sv. Fab. a Šeb., 2. v pon. po Bož. vstoupení 3. v pon. po sv. Jiří, 4. v pond. po sv. Martině, týh. trh každ. pond.

Litručice (Hrum. okr.), 1. v 4. pon. v postě, 2. v pon. po sv. Pok. a Pavl., 3. v pond. před sv. Mat., 4. v 2. pon. před sv. Lucif.

Litovel (Litau), 1. v out. po obrácení sv. Pavla, 2. v out. po smrtě ned. 3. v out. před sv. Ján. Křt., 4. v out. před sv. Nich., 5. na sv. Mikuláše. Přední trhy vsob. před těmi jarm.; trh na len a plázi na obýřej. roční a týh. trhy. Křesky na dob. trh 8 dní před jarm.; týdní tržové každ. pon. a pátek.

Lounice (okr. Třebov.), 1. dne 7. ledna 2. v pond. po dužebné ned., 3. v pond. po sv. Innoc., 4. v pon. po sv. Marie, též trh na dobyt.; týh. trh ve středu.

Loštice (okr. Tábors.), 1. v outery po sv. 3. král., 2. v pon. po Judka, 3. v outery po sv. Pet. a Pav., 4. v outery před vš. Sv.

Lislec (okr. Kunšt.) 1. v out. po Hrom., 2. na sv. Jiří, 3. v out. po nanebevz. P. Mar., 4. v out. po sv. Leop. Před každ. jarm. Jest koň. a dobyt. trh, a ten den po jarm. trh na vlnu; týh. trh každ. sobota.

Malenovice (okres Nepj.), 1. v pond. po sv. Valent., 2. v pon. po 4. ned. vel., 3. v pon. po sv. M. Májk., 4. v pon. po sv. Václavu, trh každ. čtvrtek.

Medlov (Medlau, okr. Židl.), 1. v out. po sv. Janu Evang., 2. dne druhého čerence, 3. dne 21. zář.

Mětin (Mönit, okr. Židl.), 1. v out. po sv. Mark., 2. v out. po sv. Frant. S., 3. druhý out po sv. Mikuláši; týh. trh každ. střed.

Mětin (Wolain, okr. Vcl. Mezec.) 1. na sv. Mat. ap., 2. na sv. Sever. Dobyteč. trhy v out. před velkon., před sv. Duob. a po počtu P. Marie.

Mezetice Valašská (Walachisch-Meseritzch), 1. v out. po sv. 3. král., 2. v out. po sv. Trojici, 3. v out. po sv. Bartol., 4. v out. po sv. Martin., 5. v out. před květ. ned.; trh na vlnu: 1. v out. před sv. Jan. N., 2. v out. po sv. Terézil. Dob. trh ten den před každým jarm.; týh. trh každ. pond.

Mezetice Velká (Grass-Meseritzch), 1. v out. po sv. Fnb. a Šeb., 2. v out. po bílé ned., 3. v out. po sv. Prokopu, 4. v out. po sv. Maxmil., 5. v out. po sv. Ondřeji Velké trhy týh.: 1. na velký pátek, 2. na sv. Tom. ap. Přední trh před každ. trh; trh na len, plázi, koň. a jiný dobyt., ten den před každ. jarm.; týdní trh každ. stř. a pá.

Mikulov (Nikolsburg), 1. v out. po sv. Fab. a Šeb., 2. v out. po družob. ned., 3. v out. svatodušní, 4. v out. po sv. Markétě, 5. v out. po oanebevz. P. Marie, 6. po sv. Václavu, 7. v out. po sv. Martinu. Přední trhy: 1. čtyry dni před prv. jarm., 2. oem dní před druhým, 3. čtyry dni před sedmým; trh na koň. a roallný dob.

Nikolovice (Niklovitz, okr. Znojem.), 1. na sv. Jak., 2. na sv. Martina, 3. v pon. po sv. 3. král. týhodní trh každ. čtvrtek.

Nitroslav (Neltz, okr. Krum.), 1. na sv. Flor., 2. na sv. Jiří, 3. v out. po pamatec dužič

Nitrov (Nitrau, okr. Moheln.), 1. v pon. po bílé ned., 2. v pon. po Porclunk 3. v pon. po sv. Šim. a Jud.

Ništěk 1. na tučný, čtvrtek. před květ. neděli, 3. ve čtvrtek po Bož. Těle, 4. ve čtvrtek po nanebevz. P. Mar. Koňský a dobyt. trh ve čtvrtek před všemi Svat.; týh. trh každ. čtvrtek.

Nudčice (Nödriz, okr. Brn.), 1. druhý pon. po sv. 3. král., 2. druhý pon. po sv. Flor., 3. druhý pon. po sv. Bart., 4. dne 8. tije.

Nohelmitz (Nuglitz), 1. pon. po 1. ned. po divočku, 2. v pon. po křesťov. ned. po pon. po naroz. P. Mar., 4. v pond. po sv. Mart. Velký týh. trh v pond. po naneb. P. Mar. Tih. týh. každou sobot. Dra koňské trhy ve čtvrt před křesťov. ned., a ve čtvrt před sv. Martinem.

Nohelov (okr. Náměst.), 1. v out. svatoduš., 2. na sv. Matouš.

Norkovice (okr. Žalánský), 1. v pon. před sv. Janem Křt., 2. v pond. po nar. P. Mar. Velk. trhy: v pond. před velkonoci a ve středu před vancu.

Nrákovic (okr. Telčský), 1. v masop. out. 2. v pátek po sv. Fil. a Jakubu, 3. na sv. Anna, 4. na sv. Václavu. Dobyteč. trh ten den, co trh roční.

Nymburk (okr. Hrotov.), 1. v pond. po nulození sv. kříže, 2. v out. po sv. Jiří.

Náměst, n. Olomouce, 1. v pond. po Invo-cabit, 2. ve čtvrt. před sv. Jan. Křt., 3. v strehu po sv. Bartol., 4. na sv. Mari. Týh. tržové každou středu.

Náměst, n. Brna, 1. v out. po 2. ned. po velk., 2. v out. po 14. ned. po sv. Trojici, 3. v out. po prap. ned. po sv. Martině, 4. v out. po novém roce. Koňský n. dobyteč. trh ten den před každým jarm. Týh. trh každou sobotu.

Napajedla, 1. v out. po hromně, 2. v out. po sv. Janu Nep., 3. v out. po sv. Bartol., 4. v out. po vš. Svat. Tržové na len a plázi den před každ. jarm. Trh na dobyt. ten den po každ. jarm.

Nedvědice, 1. v out. po smrtě ned., 2. v out. po sv. Markétě, 3. v out. po sv. Jiří, 4. ve čtvrtek po Bratěnsk. jarm., předpočet. P. Marie Týh. trh každ. sobota.

Němčice, a. Brna, 1. první out. po nov. roce, 2. v out. před Botim Tělem.

Němčice, n. Olomouce, 1. v pon. po květ. ned., 2. v out. po Bartol.

Německé (okr. Novom.), 1. dne 7. máje 2. dne 11. zář. Dobyteč. trh na obs. jarm.

Nivnice, 1. v druhý pon. postní, 2. druhý pon. po Bož. Těle, 3. v pon. po nar. P. M., 4. druhý pon. po sv. Martině. Dobyteč. trh o každém výr. trha.

Noslajava (Noslau, okr. Židl.), 1. out. po sv. Janu Křt., 2. v out. po sv. Martině

Nová Ves (Teudorf, okr. Ostř.), 1. v out. po sv. Franti. de Paul., 2. v out. po nanebevzest P. Marie, 3. v out. po sv. Mikuláši. Trh dobytčí před jarm.

Nové Město (Noustedl), 1. ve středu po úsvitu, 2. ve středu po sv. Duchu, 3. ve středu před sv. Jak., 4. ve stř. posv. Frau., 5. ve čtvr. po sv. Ondřeji. Pak každý den před jarm. koňský a dobytčí trh.

Obramkovec (v Znojemsku) 1. dne 26. března, 2. dne 20. srpna na sv. Bernarda. Dopoledně trh na dobytek.

Obramlice (Wolfsgrün, okr. Kruml.) 1. na obrac. sv. Pavla, 2. v out. po sv. Trojici, 3. na sv. Michala.

Olešná (okr. Blán.), roční trh dne 22. čer.

Olešnice (Orls) 1. v pna. po Roží vstoup., 2. v pon. po sv. Václ. Trh na vlnu v out. po sv. Mari. Koňský trh: 1. v pon. před sv. Fab. a Šrb., 2. v pon. po Božim vstoup., 3. v pond. po sv. Václavu, 4. v pon. před sv. Martinem. Týh. trh každ. pond.

Olešovice (Olkovka, okr. Zn.), 1. na den svatých P. Mar., dne 2. červ.; ptiupně-li tento svátek na sob., tedy ten pond. po n'm, 2. v pon. po sv. Rochu.

Osmone (Hmruz), síd jako na straně 207.

Opavov (okr. Třebíč) 1. v pond. po sv. Janu křtí:, 2. na sv. Ondřeji. Dob. a koň. trh na oba jarm.

Osoblaha (Hosseplova), 1. v pond. po obrácení sv. Pav., 2. v pon. po druž. ned., 3. v pond. po sv. Janu křtí:, 4. v pond. před anoz. P. Mar., 5. v pon. po sv. Mikuláši. Trh na len a přizí, a týh. trh každ. pát. koňský a dobyt. trh každ. jarm.

Osňavany (okr. Ivanč.), 1. v pon. po květ. ned., 2. v pond. po sv. Janu křtí:, 3. v pond. před sv. Havlem.

Ostava mor. (Ostrau, Mähr., v Novo-Jič. kr.) 1. ten den po nov. roce, 2. na sv. Mat., 3. ve středu před vstoup. Páně, 4. v pon. po Poočinak, 5. na sv. Matouš. 6. v pon. před sv. Cecilii. Dub. a koňský trh před každ. jarm. Trh na len, přizí a vlnu: 1. v sob. po sv. Fil. a Jak., 2. v sob. o sv. Michala. Velké týh. trhy: 1. v out. před vin., 2. v out. před velik. Týh. trh každá sobota, na černu svět každé onerý a stř.

Ostřov (Ostrau), 1. v onerý před masop. nedělí, 2. druhý pond. po sv. Řehoř, 3. třetí pond. po sv. Duchu, 4. v pond. před budami. Týh. trh každ. pátek a ten den před každ. jarm. trh na koně a na dobytek.

Ostrovčice (Schwarzkirch, okres Brannický), výroč. trhy: 1. v pondělí po sv. Annu (15. ledna), 2. v pon. po Bož. Těle, 3. v pon. po nar. E. M., 4. na den sv. Barb.

Ostřimany (Kyjov. okr.), 1. v onerý před sv. Anton. Pad., 2. v out. po sv. Matouši, dob. trh před vřočením.

Ostřavice (okr. Prost.), 1. v out. před sv. Mat., 2. v out. před sv. Laci, 3. v onerý před sv. Mich. Trh na dob. v pond. před každým jarmárkem.

Paskov (Paskau), 1. na den sv. Mik. 2. v

out. před naroz. P. Marie, 3. v pond. po sv. Lukáši Ev. Trh na len, přizí, vlnu, koně a dob. vldy o jarm.

Pomzdřany (Pauserm, okres Mikul.), 1. v pond. po kromn., 2. v pond. po 4. ned. velik., 3. v pond. před sv. Petrem a Pavl., 4. v pond. před sv. Jiljím.

Přimláv, 1. v out. po posl. ned. masop., 2. v out. po B. Těle, 3. posl. out. zeřt. Podivisa (Kostel, okr. Stec.), 1. na obrac. sv. Pav., 2. na sv. Fil. a Jak., 3. v out. před sv. Petr. a Pavl., 4. na sv. Jak. věš., 5. v out. před sv. Mich., 6. na sv. Kateř., jestlihy ne 1., 2., 4., a 6. jar. na sob. orb na ned. připadl, drží se přizí out. Trh na koně: 1. na obrácení sv. Pav., 2. na sv. Kateř. Týhodní trh každé pondělí.

Pohorlice (Pohrlitz, okr. Židli), 1. v out. po sv. Mat., 2. v out. po nalez. sv. Křte, 3. v out. po sv. Jak. věš., 4. v out. po sv. Františku Seraf., 5. v out. po sv. Ondřeji. Týhodní trh každé onerý.

Polebradice, 1. dne 26. červu. 2. dne 13. listopadu.

Polečovice (okr. Hrad.), 1. na obráz. sv. Pavla, 2. v pond. před sv. Janem Křstitelem, 3. druhý pond. po sv. Václ.

Poldáň (Budenstade), 1. ve středu po ned. druž., 2. v out. Svatoduš., 3. na sv. Křte, 4. ve čtvr. po sv. Bartol. Trh na len, přizí, koně a dob. ten den před každým jarm. Trh na vlnu ve střed. po vyřb. sv. křtí. Trh obyčejný každou sobotu.

Pozlovice (okr. Brod.) 1. v pond. po ned. druž., 2. v pond. po sv. Petru a Pavlu, 3. v pond. po narození Panny Marie, 4. v pon. po 3. ned. adventní.

Pozoffe (okr. Svitkov.), 1. v pond. před sv. Fab. a Šeb., 2. v out. Svatoduš., 3. v out. po nanebevzest P. Marie, 4. v pon. po sv. Ondřeji.

Pravlov (Pralitz, okr. Židli), 1. v pon. př. sv. Durhem, 2. v pond. před sv. Vuv., 3. v pond. po sv. Mart.

Prástejov (Prossnitz), 1. v out. po středo-ponělí, 2. v out. před vstoupem Páně, 3. v první úterek po nanebevzest P. Marie, 4. na druhý úterek po všech svatých. Přední trhy před každ. jarm. Trhy na len a přizí: 1. v pon. po středop., 2. v pon. před sv. Abdon., 3. v pon. před sv. Šim. a Jud., 4. v pon. před p. čuším P. Mar. Dub. a koňské trhy: 1. v pond. před středop., 2. předposl. onerý před nanebevzest Páně, 3. předposl. out. v srp., 4. předposl. onerý před sv. Šim. a Jud. Týh. trh každ. pon. o čtvr. Prustoměřice (Prosseritz), 1. v pond. po květ. ned., 2. v pond. po sv. Jilji, 3. na sv. Tomáše sp.

Přerov (Pretau), 1. v out. po smrtině ned. 2. v out. po vstoup. Páně, 3. v posl. onerý v srpnu, 4. v out. po vs. Svat. Trh před každ. jarm. Týhodní trh v out. a v pátek.

Přibor (Freiberg), 1. v pon. před kromn., 2. v pon. před sv. Fil. a Jak., 3. v pond. před sv. Jakubem věš., 4. v pond. před sv. Hedvik. Trh koňský a dobyt. 1. v

- pond. po smrtné ned., 2. v pond. po sv. Víta, 3. v pond. po naroz. P. Marie, 4. v pon. po sv. Mart. Trh obýčejný každ. sob.
- Hadičce**, 1. v out. vel. 2. ten den po sv. Mari. Radimíř (Rothmühl u Svitavy), 1. den 25. července a padne-li v ned., tedy následujícího dne 2. v pon. před posvícením císař Radostín (okr. Velk. Mezeř.), 1. první pond. po sv. Valentinu, 2. první pond. po sv. Stanislava, 3. první pond. po sv. Františku Seraf., 4. první pond. po počtu Panny Marie, Trh každ. sob.
- Houchovany** (okr. Hrotov.), 1. ve středu před velikon., 2. ve středu po sv. Vitě, 3. ve středu po sv. Jitě, 4. ve stř. před vánočí. Koňský trh před každ. jarm.
- Houslov** (Housowitz, okr. Slav.), 1. v pon. po sv. Jns., 2. v pon. po sv. Trojici, 3. v pond. po sv. Bart., 4. v pond. po sv. Frant. Týhod. trh každý out. a pátek.
- Rejhrad** neb. Rujhrady (Raugern), 1. u den sv. Benedikta, dne 21. března, 2. na den sv. Vavř. dne 10. srpna, 3. na sv. Tomáše sp. dne 21. prosince.
- Říše nová** (Neurcusch, okr. Telecký), 1. druhý čtv. po velkon., 2. v out. po sv. Pet. a Pavl., 3. v out. po sv. Vorské, 4. v out. po povýšení sv. kříže. Trh dobytčelí tenden před každ. jarm. Týhodní trh každý pou.
- Říše stará** (Alteusch, okr. Tel.), 1. na sv. Josefa dne 19. března, 2. na sv. Víta, 3. na sv. Havla.
- Roketnice** (okr. Třeb.), 1. v 2. středu po sv. 3 kral., 2. ve stř. po ned. Misericord., 3. ve stř. po sv. Pet. a Pav., 4. ve středu po sv. Frant. Ser.
- Rouster**, 1. ve stř. po nov. roce, 2. ve stř. po sv. Jitě, 3. ve stř. po sv. Anně, 4. v pon. po sv. Havlu. Týhod. trh každ. střed.
- Rožnov** (Rožnov), 1. ve stř. před Hromu., 2. ve stř. před sv. Janem křtí, 3. ve stř. před sv. Annou, 4. ten den před vš. Sv. Dobytčelí trhy ten den před každým jarm. Týhodný trh každou sob.
- Rosvald** (Rudolice, okr. Osob.), 1. v pon. po sv. Jak., 2. v pon. po sv. Šim. a Jud. Trh na vlnu: 1. na sv. Jns., 2. v pon. po 4. ned. velk. Na len a pžízi trh každ. out.
- Rymatov** (Römerstadt), 1. v pon. před sv. Duch., 2. na navř. P. Marie, 3. v pon. před sv. Mich., 4. v pon. před sv. Mart., 5. druhý pon. po novém roce. Týh. trh každ. sob.
- Slavětín** (okr. Brod.), 1. v pondělí před obrác. sv. Pavla, 2. v pond. po sv. Vojt., 3. v pon. před sv. Pet. a Pavl., 4. v pon. před sv. Vavř., 5. v pon. před sv. Mart., dva dobytčelí trhy na druhý a čtvrtý jarm. Trhy na vlnu: 1. na sv. Vojt., 2. na sv. Cec.
- Slavkov** (Austerlitz), 1. v pon. po obrác. sv. Pavla, 2. v pond. po 2. ned. velk., 3. v pond. po sv. Jak. věš., 4. v pond. po sv. Mstouši, 5. v pon. po sv. Alžbět. koňský a dobytč. trh na sv. Matouše. Trhy týh. každý outerek a pátek.
- Slavonice** (Zlabings), 1. v pond. po sv. 3 kral., 2. pond. po smrt. ned., 3. v pon. po sv. Trojici, 4. na sv. Matouše, 5. na sv. Alžb. Velké týh. trhy: 1. na zel. čtvrt., 2. v pond. před sv. Duch., 3. na sv. Tom. ap. Trh. dobytčelí v sobot. před každ. jarm. a z počátku prvního posvícení týdne už na sv. Mart. od 14 do 14 dní. Trh týh. každ. pon. Trhy na vlnu: 1. v pond. před sv. Petr. a Pavl., 2. v pond. po sv. Václ. Slnušovice, roční a dobytč. trhy: 14. dubna, 25. srpna, 27. října, 24. listopada.
- Sovllec** (Eulenberg, okr. Hym.), 1. poslední pon. před sv. Mat., 2. první středu po sv. Duchu, 3. poslední out. po sv. Ondř.
- Spalov** (Sponau, okr. Hrau.), 1. na sv. Jitě, 2. na sv. Šim. a Judu. Dobytčelí trh každý roční trh.
- Staré** (Starc, okr. Třeb.), 1. v outery po Hrom., 2. na sv. Kuneg. 3. března; 3. na sv. Jitě, 4. na sv. Jak. věš., 5. ten den po narození P. Marie.
- Stará Říše** (místo na sv. Tomáše) dne 19. března, na sv. Josefa.
- Staré Brno**, viz: Brno staré
- Staré město** (Altstadt), 1. v pond. před nansopust. pond., 2. v pond. po sv. Jitě, 3. v pond. po sv. Auně, 4. na sv. Kateř. Týh. trh každ. out.
- Stouřov** (Stouern, okr. Jihl.), 1. v první pon. po Hrom., 2. v prv. pon. po sv. Pet. a Pav., 3. v první pon. po sv. Václ. Dob. trhy o jarm., týh. trh každ. sob.
- Strachotice** (Kausenbruck, okr. Znoj.), 1. v out. velkon., 2. na sv. Bartol.
- Strážek**; ve středu před Hrom., 2. v ten den před zvěst. P. Mar., 3. ve středu před navř. P. Mar., 4. ve středu před nepošk. poč. P. Marie.
- Strážnice**, 1. v out. po sv. Dorotě, 2. v out. před sv. Duchem, 3. v out. po navř. P. Mar., 3. vo 2. out. po vyzvedžení sv. kříže, 5. v out. po ohř. P. Mar. Týh. trh každ. stř. Trh na dub v pon. před jarm.
- Střílky** (Střelk, okr. Zloun.), 1. v out. před popel. stř., 2. v out. velkon., 3. v out. po sv. Bartol., 4. v out. po sv. Hav. Dob. trh o každém jarm.
- Studená** (Studein, okr. Telec.), 1. na sv. Jns. Nep., 2. na sv. Matouše. Vel. trhy: 1. v pond. po kvěť. ned., 2. v pond. před vánoč. Dob. trh o jarm.
- Sylvávka** (okr. Bosk.), 1. v pon. po novém roce, 2. v pond. po sv. Jitě, 3. v pon. po sv. Vavř., 4. v pond. po sv. Havla. Dob. trh v out. po každém jarm.
- Sylvava** (Zwittau), 1. v pond. po Hromu., 2. v pon. po navř. P. Mar., 3. v pon. před sv. Jitěm, 4. v pond. před sv. Mart. Velcí týh. tržové: 1. v pond. po sv. Jitě, 2. v pond. po sv. Havlu. Trh na len a pžízi každ. pon. Trh na vlnu ten čtvrt. po nale. sv. kříže a dva násled. čtvrti, 2. ve čtvrt. po sv. Jitě a na tři čtvrti, na to koň. tržové každ. pond. po celý pátý do kvěť. ned. Týh. trh každ. pon. a pátek.
- Šařov** (okr. Vranov.), 1. v out. po sv. Cyr. a Meth., 2. na sv. Víta, 3. na sv. Bar. 4. na sv. Havla. Dob. trh před každ. jarm. Týdní trh každ. pátek.
- Šatava** (Schtauau, okr. Znoj.), 1. na den sv. Fab. a Šeb., případ. ale ten svátek v sob.

neho v pond., tedy se jarm. budoucí out
dru, 2. v out. Svatou, 3. na sv. Matouše,
4. v out. po sv. Mart. Trh na len a przi v
sob. po sv. Mark. Trh týhodní kaž. pond.
Šimberk (Schidberg), 1. v pond. masop.
2. po sv. Prok., 3. v pond. po sv. Alž.
Velké trhy: 1. ve středu před vánoci, 2
ve stř. před velk. Koňšl a dobyt. trhově
1. druhou sob. v postě, 2. v pon. po čtvrté
ned. velikon., 3. na sv. Alžbětu.
Šlapanice (okr. Brněnsk.), 1. třetí pon po
velk., 2. v pon. po nanebevz. P. Mar., 3.
v pond. po Hromnicích
Štěpánov (Štěpanov, okr. Jesický), 1. v
out. po 3 kr., 2. v out. po Medardu, 3. v
out. po nanebevz. P. M., 4. v out. po vš.
Svat. Trh na dob. v pon. před trhem vřr.
Šternberg, 1. v out. po hromu., 2. v out.
po velikon., 3. v out. po sv. Vavř., 4. v
out. po sv. Havlu. Dob. a koňšl trhově:
1. po obrác. sv. Pavl., 2. v pon. před sv.
Vavř. Třh. trh každý pond. a pátek.
Štítary (Schiltary, okr. Vran.), 1. Zhý out
po sv. Jiří, 2. v out. po naneb. P. Marie,
3. v out. po naroz. Christa P., 4. v out
po sv. Alžbět. Dob. a koňšl trh. před
každým jarm.
Štřamberg (okr. Novojič.), 1. ve středu po
křchav. ned., 2. ve střed po Bož. Těle, 3. ve
střed. po sv. Bartol., 4. ve střed. po sv. Mart.
Šumbersk (Schönberg), 1. na obrácení sv.
Pavla, 2. v pond. po květ. ned., 3. v páť
po Bož. Těle, 4. 4tého srpna, 5. na sv.
Havla. Koňšl a dobyt. trhy: 1. v pátek
před prv. jarm., 2. v pond. po květ. ned.
Třh. trh kaž. středu a sobotu.
Švábenice (okr. Viskov.), 1. v pond. ma-
sopu 1., 2. na 4tý pond. po Sv. Duchu,
3. v pond. po sv. Měch.
Trčl. 1. v out. po sv. Pavlu, 2. v out. po
družebné ned., 3. v out. svatoduš., 4. ve
out. po sv. Anjelu Stráž., 5. v out. po sv. Mart.
Vel. trh na zel. čtvrt. — Dohvt. trh před kaž.
jarm. Trh týhod. kaž. out. Trh na vlnu 1.
v out. po sv. Fil. a Jak., 2. v out. po sv.
Havle. Dob. trh. 1. out. kaž. nés. a kdyby
na ten den připadl svatek, nejprvé přátel stř.
Tišnov (Tisnovic), 1. v pond. před Hrom.,
2. v pond. po sv. Fil. a Jak., 3. po na-
nebevz. P. Mar., 4. v pond. před sv. Klem-
ment. Třh. trh kaž. pond. a dva trhy
na vlnu: 1. v pond. po sv. Medardu, 2.
v pond. po sv. Teresii. Dobytl. trhy v
out. po každém jarm.
Tiátm (okr. Kujet.), 1. v out. po sv. Jos.
pěst., 2. v out. po sv. Janu křest., 3. v
Zhý out. měsíce října.
Třmačov (okr. Napaj., v Hrad. kr.), 1. v
pond. po 3 král., 2. 3. pond. po velko-
noci, 3. na sv. Jiří, 4. na sv. Havla.
Tovačov (Tobitschau), 1. 1. den po nov.
roce, 2. v out. velkonoční, 3. v out.
svatod., 4. v out. po sv. Vacl. Týhod. trh
v out. v každ. týdn.
Trachtm (Tracht, okr. Hustop.), 1. v pond.
po sv. Trojici, 2. v pond. po sv. Bartol.,
3. v pond. před sv. Ondř.

Trnavka (Tyrnau, okr. Třebov.), 1. v 1. out.
pond. v postě, 2. na sv. Jiří, 3. na sv.
Jak., 4. v ded. vědět po naroz. P. Marie,
5. na sv. Mik.
Troskotovice (Troskovic, okr. Mikul.), 1.
v pond. po 4tý ned. velikon., 2. v pond.
po naroz. P. Marie.
Trálee (okr. Liven.), 1. v out. po Jménu
Ježíše, 2. ve středu, po sv. Janu Nep.,
3. ve středu po naroz. P. Marie, 4. ve středu
po sv. Mart.
Třebíč, 1. v středopost., 2. na sv. Bartol.
Veliký trh na sv. Annu. Koňšl a dobyt.
trh ten den před kuž. jarm., pak v out.
před sv. Aloisim a v out. po vš. Svat.
Třh. trh každý pond.
Třebová Moravská (Mährisch-Trubau), 1. v
pond. po Zhé ned. postit., 2. v pond. po
sv. Troj., 3. v pon. po sv. Klucha, 4. v pon.
po sv. Frant. Ser., 5. v pond. po sv. Lucii.
Trh na kuně a d. b. — Čtvrť. před 1. out.
a 4tým jarm. Týhodní trh každou sobotu.
Třesň (Trasch), 1. 3t. pond. v postě, 2. v
pond. po sv. Prokopu, 3. v pond. po sv.
Frant. Ser. Dobytl. trh na trh vřr. 4. vý-
roční a dobytč. trh v postě, po sv. 3
králch. Týhod. trh kaž. pátek.
Tvrdonice (Tarnitz, okres Hecelav.), 1. v
pond. po družeb. ned., 2. na sv. Matouše.
Uherčice (Auerschitz, okres Hustop.), 1. v
pond. po 3 král., 2. v pond. po sv. Troj-
jici, 3. v pond. po sv. Kamilsk. Týhod.
trhy každý out. a pátek
Učňov (Haučňov, Mährisch-Neustadt), 1. v
out. po jménu Ježíše, 2. Zhý out. v máji,
3. v Zhý out. po sv. Pet. a Pav., 4. 1. out.
v záti, 5. v out. před sv. Martin., 6.
Zhý out. v bresnu. Velké třh. trhy: 1. ve
čtvrť. před vánoce, 2. na zel. čtvrt. Týhod.
trhově v out. a v pátek.
Vančice, viz: Ivančice.
Vojmyslice (okr. Kruml.), 1. ve čtvrt. před
květ. ned., 2. v out. po nanebevz. Pan.
Marie, 3. ten den před sv. Tomáš.
Vojvanovice (Ivanovice, Eywanovic), 1. v
trh out. po Hromnicích, 2. v out. svatod.,
3. v den po sv. Vavřici, 4. v out. před
sv. Mikul. Koňšl a dobyt. trhy ve středu
po každém valném trhu (jarm.) Týdenní
trh každou středu.
Velká (okr. Strážn.), 1. v out. po Hromn.,
2. v 3. střed. po velikon., 3. v out. po
sv. Matě Mějd., 4. v out. po sv. Šim. a
Judě. Trh. koňšl a dobytč. každý pond.
Veselí nové (okr. Zďar.), 1. v out. po sv.
Markétě, 2. na sv. Václav. Hlavní týdn.
trh v out. před květ. ned., 3. v out. po sv.
Leop. Trh na dobytč. zarozeň. roční trh.
Veselí staré, 1. v out. po květné neděti,
2. ve střed. po sv. Trojici, 3. 4tý out. před
sv. Anjel. Strážc., 4. Zhý out. v adventu.
Trh na dobyt. ten den před každ. jarm.
Vistřnice dolní (Unter - Wisternitz, okr.
Mik.), 1. v out. po sv. 3 král., 2. v out.
po sv. Cyr. a Method., 3. na svat. Filip

- a Jak, 4. na sv. Jakub., 5. na sv. Matouše, 6. v pond. po sv. Ondřeji.
- Vladislav** (okr. Třebíč.), 1. ve čtvrt. před květ. ned., 2. ve čtvrt. před květ. ned., 3. ve čtvrt. před sv. Matoušem, 4. ve čtvrt. před sv. Tomáš. Dob. trh. o těch 4 jarm.
- Vlachovice**, 1. v out. po brom., 2. 3U út. po sv. Fil. a Jak., 3. v out. po nanebevzeší P. Marie, 4. 2hý út. po sv. Havlu, v den před tím trh na dobyt. Tých. trh kat. sob.
- Vlasatice** (Wositz, okr. Mikul.), 1. v pondělí po Božím Těle, 2. 3U pondělí po sv. Matouši, 3. v pondělí před všemi Svátni.
- Vracov** (okr. Kyjov.), 1. ve středu po velk., 2. na svat. Prokopa, 3. v outery po všech Svátních.
- Vranov** (Frain), 1. na popeleční středu, 2. na svat. Floriána, 3. na sv. Annu, 4. v pond. po obrác. sv. Pavla, 5. na Dušičky. Tř. na koně v sob. před obrác. sv. Pav. Připadne-li výř. trh na sobotu, odhý v šac. nás. úter. a dob. trh. v pond. před tím: úter.
- Vraňatín** (Frating, okr. Jem.), 1. na den sv. Fab. a Šeb., 2. v out. po květ. nedělí, 3. v out. po sv. Markétě, 4. v out. po sv. Jilji, 5. v out. po sv. Katerině. Trh koňský a dobytčí před každým jarm.
- Vsetín**, 1. v out. po Hrom., 2. v out. po sv. Fil. a Jak., 3. ten den po proměnění Christa P., 4. na sv. Lukáše Eyan Velké tých. trhy: 1. na sel. čtvrtě, 2. v pond. před sv. Václ., 3. na sv. Tomáše Ap. Trh dobyt. před každým jarmark. trh na obilí každou sobotu.
- Vsetín dolní**, 1. v out. po sv. Matěji, 2. ve středu před sv. Duch., 3. v out. po naroz. P. Marie. Trh na dobytek před každ. roč. trhem. Tých. a dobytčí trhy ve středu ode st. populace až do velkon.
- Vělkov** (Wischau), 1. v pond. po 3 král., 2. ve středu po sv. Cyril. a Method., 3. v pond. po sv. Fil. a Jak., 4. v pond. po sv. Markétě, 5. v pond. po povýšení sv. kříže, 6. v pond. po všech Svátních. Trhy na koně a dob. 8 dní před každ. jarm. Tých. trhy každ. out. a sob.
- Vyzovlec**, 1. na 2hý out. po sv. 3 králích, 2. 2hý out. po velkonoci, 3. 2hý out. po sv. Pet. a Pav., 4. ve střed. a ve čtvrtak před posvěcením, 5. v out. po všech Svátn. Dobyt. trhové v pond. před každým jarm. Velcí týhod. trhové: 1. v outery. po svat. Duchu, 2. v out. po sv. Vavř. Týhad. trh
- každ. outery. V poslé jest každ. outery. trh na dobytek.
- Záhřeb** (Hohonstadt), 1. 2. ledna, 2. vpon. po Bož. Těle, 3. ten den po sv. Bartol., 4. na sv. Vozila. Trh na koně a dobyt.: 1. v pond. po nedělí posvátn. 2. v pond. po Bož. Těle, 3. v pond. po sv. Bartol., 4. v pond. po sv. Vozila.
- Zdounky** (Zdounek, okr. Kroměř.), 1. v pond. po Bož. vatoupení, 2. v pond. po sv. Mart.
- Zlín**, 1. na sv. Matěje, 2. v pond. po provodní nedělí, 3. ve střed. po sv. Duchu, 4. v out. po křap., 5. v pond. po naroz. P. Marie, 6. na sv. Barboru. Velk. týhod. trhy v pond. svatodušní.
- Znojmo** (Znaim), 1. na sv. Dorotu, 2. v out. po křhavné ned., 3. na sv. Jilji, 4. na sv. Janu křt., 5. ve čtvrtak po naroz. P. Mar., 6. na sv. Šim. a Judu, 7. ve čtvrt. před počátkem P. Marie Křiby sv. Doroty, Jilihu, Jana křt. neb Šim. a Judy připadne na pötek. drží se výroční trh v out. na to. Obvyčejný trh vždy před výročním trhem. Trh na len a plázi 1. na sv. Šim. a Jud., 2. v sob. před 2hou ned. advent. a někdy i o předním trhu. Trhy na vlnu: 1. ten den před sv. Jan. křt., 2. před sv. Šim. a Jud., někdy též o předním trhu. Trh na koně a na dob. ten den před výroč. trhem. Trh. týdní každ. sobota.
- Zručnice** (Steinitz, okr. Kyj.), 1. v pond. před Božím vatoup., 2. v pond. před sv. Bartol.
- Zdar** (Saar), 1. v out. po nov. roce, 2. v out. před středopostim., 3. v out. po svat. Trojici, 4. v out. po sv. Bartol., 5. v out. před sv. Mart. Dobytčí trhové v pondělí před každ. jarm. Trh na koně zároveň s trhem na hovězí dobytek.
- Želostava** (Scheletau, okr. Tel.), 1. na svat. Matěje, 2. v pond. po sv. Trojici, 3. ve čtvrt. po sv. Václ., 4. na sv. Tomáše ap. Dobyt. trh ten den před každ. jarm. Trh obvyčejný každou středu.
- Žeravice**, 1. v pond. masopust., 2. v pond. v křt. dnech, 3. v pond. po sv. Anně, 4. ten den po sv. Křt. Trh koň. a dobyt. první den a den po sv. Katerině.
- Židlochovice** (Seelowitz), 1. v outery. po obrácení sv. Pavla, 2. v out. po sv. Václ., 3. na sv. Šim. a Judy. Když ale ten svát. v ned. připadne, drží se jarm. v pond., 4. v out. po sv. Vavřinci.

ROZMÍNENÍMÍ. Korádaté kalendáře tohoto zásluží na tom, aby se osvědomili jeno vestranně každým rokem důkladněji vyhovělo. Ohledem na trhy výroční žádáme tudíž věstník přednostnostně všech těch obcí, jejichž trhy by snad v něčem bezchybně nebyly, aby mi opravu laskavě zaslali rčlá, jakož se již leto bylo stalo od některých obcí, jež opravy bývalých omýd v trzích svých do tiskárny byly zaslaly. Rozumí se, že dopisové tyto musejí frankovány býti. Tak se stane, že každým rokem tato důležitá stránka kalendářů v „Moravane“ našem v úplnější rybnosti se objeví, čehož bohužel až doposud v mnohých kalendářích postrádáme. Nynější věstník přání starostové a výborů obecní snad ochotně a pro prospěch obcí svých této active zásluhy naší zaslati učiní.

Ignác Vurm,
 Středoňská agentura v mor. dia. obchodové pro
 střední a západní v Brně, pořádatel kalendáře.

Výroční tržové v Slézsku.

Albrechtice (Oberdorf), 1. v pond. po 3 Král. — 2. na Filip. a Jakub. — 3. v pond. po Nanebevz. P. Mar. — 4. na Šim. a Jud. — Trh koňak. a dob.: 1. ve stř. před ned. květn. — 2. ve středu po Jak. a Anně. — 3. ve středu po 2. pond. v říjnu. — Týh. trh každ. středu.

Aujelská Hora (Engelsberg), 1. v pond. před Obrác. Pavla. — 2. na 1. pond. po Anně. — 3. v pond. před všemi Svat.

Benešov (Benisch), 1. na 1. pon. v postě. — 2. v úter. po Pet. a Pav. — 3. v pond. před Jiljím. — 4. v úter. po Kateř. — Týd. trh každ. středu.

Bílá Voda (Weiswasser), 1. v pond. po ned. smrt. — 2. v 4. pond. Velik. — 3. v pon. po všech Svat. — Týd. trh každ. čtvrt.

Bílovce (Wagstadt), 1. druhý čtvrt. v post. — 2. na Jiljí. — 3. na Mikul. — Dobyt. trh 1. ve čtvrtěk před Božím vstoup. — 2. První čtvrtěk po Bož. Těle. — Velký týh. trh na zelen. čtvrt. — Každ. čtvrt. trh týh. a na obilí.

Bílsko (Bölic), 1. v pond. po 2. ned. post. — 2. v pond. po Janu Křest. — 3. dne 15. zář. — 4. na Mikul. — Trh na vlnu: 1. dne 23. května. — 2. dne 10. října. — Trh dobyt.: 1. v pond. po sv. Trojici. — 2. na Jana Křest. — 3. na Jak. — 4. dne 15. zář.

Bohumín (Oderberg), 1. na Adalgondu. — 2. v pond. po 2. ned. Velik. — 3. na Navští. P. Marie. — 4. na Michala. — Hlavní týh. trhy: Ve středu před Velik., před sv. Duchem a před Vánoci. — Koň. a dob. trh před každ. výr. trhem.

Bruntal (Freudenthal), 1. v pond. po nov. roce. — 2. v pond. po 2. ned. post. — 3. v pondělí po Jití. — 4. v pondělí po Markytě. — 5. v pond. po Masínu. — Týh. trh každý úterek. — Dob. trh: 1. v úterý po Jití. — 2. v úterý po sv. Martinu.

Cikmantl (Zuckmantel), 1. na Matěje. — 2. v pond. po 6. ned. Velik. — 3. na Matouše. — 4. na Ondřeje. — Týh. trh každ. středu a sobotu.

Freiwald (Freiwaldau), 1. v den po novém roce, dne 2. ledna, 2. na sv. Josefa, dne 19. břez., 3. na sv. Jana Křest., dne 24. červ. — 4. na sv. Michala, dne 29. zář.

Friedberg, 1. v pond. masop. — 2. v úter. velikon. — 3. na Navští. P. Mar. — 4. v pond. po Hedvice.

Frydek 1. v pondělí po 3 Král. — 2. v pondělí před Josefem. — 3. v pond. po Fil. a Jak. — 4. v pond. před Janem Křest. — 5. na sv. Annu. — 6. v pond. po Michalu. — 7. v pond. před Kateřinou. — Trh na koň. vlnu a dobyt. dva

dni před každ. výr. trh. — Týh. trh každ. pond. a patek.

Fryštát (Freistadt), 1. na Obrác. Pavla. — 2. v pond. po ned. velik. — 3. na Bartol. — 4. na Šim. a Jud. — 5. ve středu po Velik. — Trh na vlnu v den před Šim. a Jud. — Týh. trh každý úterek.

Hrabina, 1. na Zasnoubení P. Marie. — 2. dne 16. března. — 3. dne 16. května 4. dne 2. července. — 5. v pondělí po Naroz. P. Marie. — 6. na Šim. a Judu.

Hrdec (Graz), výroč. a dobyt. trhy: 1. v pond. před 1. květnem. 2. v pond. po Bož. Těle. — 3. na Jakuba. — 4. v pond. po Michalu. — 5. na mláďáka.

Jablunkov, 1. v pond. po Obrác. Pavla. — 2. v pondělí po Jak. apost. — 3. v pond. po Šim. a Jud. — 4. v pondělí po Fil. a Jak. — 5. v pond. po prv. ned. Velik. — Týh. trh každý úterek.

Javorník, 1. pond. a v úter. po ohrazení Pavla. — 2. na Filipa a Jakuba. — 3. na Jakuba. — 4. na Šimona a Judu. — Koň. a dob. trh na všechny výr. trhy. — Týhod. trh každ. úter. na obilí, struvné věci, slámu, dříví a t. d.

Klínkovice (Königsberg), 1. v pondělí po nedělí družeb. — 2. v pond. po sv. Trojici. — 3. na sv. Vavřince. — 4. na Kateřinu. — 5. v pond. před Valent. — Trh na dob. a vlnu: 1. na Fil. a Jak. — 2. na Václava. — Týh. trh každ. pond.

Krnov (Jägerndorf), 1. v pond. po nedělí kýchavné. — 2. v pond. po 6. ned. velik. — 3. pond. po navšt. P. Mar. — 4. v pond. po naroz. P. Mar. — 5. v pond. po oběti P. Marie. — Koň. a dob. trh 1. v pond. po ned. květn. — 2. v pond. po Markytě dne 13. července. — 3. v pond. po Bartol. — 4. v pondělí před Mikul.

Odry (Odrau), 1. v pond. před 3 Kráty. — 2. v pond. po ned. provodné. — 3. v pond. před Janem. — 4. v pond. po povýš. sv. Kříže. — Dobyt. trh 1. v pond. po ned. provod. — 2. v pond. po povýš. sv. Kříže. — Týh. trh každ. pond.

Opava (Troppau), 1. dne 1. února po 8. dni. — 2. dne 1. května po 14. dni. — 3. dne 1. srpna po 8. dni. — 4. dne 1. listop. po 14. dni. — Vel. dob. trhy: 1. 8 dni po sv. Troj. — 2. 8 dni po Janu Křest. — 3. 8 dni po Jak. — 4. 8 dni po narození P. Mar. — Trh na vlnu: 1. dne 6. května. — 2. dne 29. zář. — každý třetí 8 dni. — Týh. trh každ. středu a sobot.

Opavice (Troppowitz), 1. první pondělík po Bož. Těle. — 2. po Michalu. — 3. po devítniku.

Skočov, 1. ve čtvrtěk po devítniku. 2. v den po Božím Vstoup. — 3. na Martina:

- padne-li v sobotu neb v ned., odloží se na budoucí úterek. — 4. na Bartol. — Velk. týhod. trh.: 1. ve čtvrtek před Ván. — 2. ve čtvrtek před Velik. — 3. ve čtvr. po Bož. Těle. — 4. ve čtvrtek po Michalu. — Dob. trh v den před každým výr. a velk. týhod. trhem.
- Střebovice**, 1. na 4. úterek po nov. roce. — 2. v úter. po Volik. — 3. v úter. před Jan. Křest. — 4. v úter. před Hedvikou.
- Strumeň (Schwarzwasser)**, 1. na Jitko. — 2. na Michala. — 3. v pond. po Jakub. — 4. v úter. po nov. roce. — Dob. trh. v den před každ. výr. trhem. — Týh. trh každý pátek.
- Těšín (Teschen)**, 1. v den po Hrom. — 2. v úter. svatodušní. — 3. v pondělí před Matí Magd. — 4. po naroz. P. Marie. — 5. na Ondřeje. — Týh. trh každ. středu a sobotu. — Trh na vlnu: 1. dne 28. květ. — 2. dne 2. října. — Dob. trh každý pá. Padne-li však na ten den svátek, odloží se na budoucí sobotu.
- Vidma (Weidenau)**, 1. v pondělí po novém roce. — 2. v pond. po ned. křiž. — 3. na Vavřince. — 4. v pond. po Frant. Seraf. — Týh. trh každ. pond.
- Vitkov (Wigstadt)**, 1. na Vítu. — 2. ve střed. před Havlem. — Týh. trh.: 1. ve čtvr. před Hrom. — 2. v pondělí po 3. ned. Velik. — 3. na rozesl. apošt. — 4. v den před Lucii velký trh.
- Vrbno (Wurbenthal)**, 1. v pond. před Hrom. — 2. v pond. po Janu Křest. — 3. v pond. po Michalu. — 4. druhé pond. před Velikon. — Týh. trh každ. pond.

Výroční tržové v Čechách.

NB. Výroční trhy na svátky patřící odhývají se následujícího, místně také předcházejícího všedního dne.

- Abertham** (Abertham), v pondělí po čtvrté neděli svatoúšně.
- Anjelská Hora** (Engelhaus), výroční a dobytčí trhy ty pondělky: 1. po Látare, 2. po sv. Trojici, 3. po sv. Anjelu Strážci, 4. v první v Adventu.
- Arnoltice** (Arnadorf), ty pondělky: 1. po bílé ned. 2. po navštívení P. Marie, 3. po sv. Václavu.
- Asa** (Asch), výroční a dobytčí trhy ty pondělky: 1. po ned. Látare, 2. po sv. Trojici, 3. před sv. Jiljí, 4. před sv. Ondřejem; každou sobotu týždní trh.
- Audlice, Aumohl, Aupice, Tusoby, Auzt, Auzt, Auzerý vix Ow.**
- Bakov nad Jizerou** (Bachofen), 1. v pond. po druhé ned. adventní, 2. v pond. po sv. Fabiánu a Šebestiánu, 3. v pond. po smrtelné ned., 4. druhé pond. po Velikonoci, 5. tu středu před Božím Tělem, 6. v pond. po sv. Markétě, 7. v pond. po sv. Bartoloměji, 8. tu středu po sv. Františku Seraf.
- Bautzen dolní** (Bautzen), 1. po svat. Vavřinci, 2. v první neděli v postě, 3. ve čtvrtek po svatém Dnu 4. ve čvrt. po narození P. Marie. Týždní trhy každý čtvrtek po celý rok.
- Bárluk** (Barringen) první pon. v záříměh. po sv. Anjelu str.
- Baranov** (Barau), 1. na sv. Matěje, 2. na sv. Jiří, 3. na sv. Jiljí, 4. na obětování P. Marie.
- Bečov** (Beischen), ty pondělky: 1. před Velikonoci, 2. po sv. Havlu, 3. před Vánocemi.
- Bechyn** (Bechya), 1. v pond. po jménu Ježíše, 2. ten den po sv. Petru a Pavlu, 3. na Dušičky. Trhy na dobytek a vše-liké zboží v outerý po celý rok čtyřkrát, totiž: druhý out. v postě, v outerý velikonoční, v out. po nanebevz. P. Marie, v outerý po sv. Urbanu, a kdyby měl poslední na svatoúšně out. pánnou, tedy přišli outerý. Všem cizím obchodníkům a řemeslníkům dovoleno jest své zboží veřejně prodávati. Outerý po sv. Fil. a Jakubu, pak po sv. Václavu jsou ponze pro domácí ustanoveny.
- Běla** (Weiswasser), ty pondělky: 1. první v postě, 2. před nanebevstoup. Páně, 3. druhý po sv. Markétě, 4. po povýšení sv. kříže, 5. ve středu před sv. Kateřinou, 6. na sv. Tomáše apóstola; každou středu týždní trh.
- Běšetice**, výroční a trhy na dobytek: 1. na sv. Josefa 2. v den po narození P. Marie, 3. v pond. po sv. Petru a Pavlu, 4. na sv. Martina.
- Bělohrad**, 1. ve čtvrtek po sv. Petru a Pavlu, 2. ve čtvrtek po narození Panny Marie, 3. v out. po sv. Havlu; týždní trhy každý outerek.
- Beneštko** (Neubenatek), výroční a trhy na dobytek ty pondělky: 1. po neděli Okuli, 2. po Božím Těle, 3. po sv. Maří Majdaléně, 4. před narozením P. Marie, 5. po sv. Martinu.
- Benešov** (Beneschau), 1. na den obrác. sv. Pavla, 2. na sv. Josefa pěstouna, 3. na sv. Filipa a Jakuba, 4. na sv. Antonína Pad., 5. na sv. Annu, 6. na sv. Matouše, 7. na sv. Rafaela Arch., 8. na sv. Ondřeje apost. První a třetí trvá 8 dní. Případně-li některý z nich na sobotu, drží se v následující pondělí.
- Benešov** (Bensen), ty pondělky: 1. před květnou nedělí, 2. před nanebevstoupením Páně, 3. po narození P. Marie.
- Benešov u Kaplice**, 1. v outerý velikonoční; 2. na sv. Jak., 3. na svatou Teresii.
- Beroun**, 1. v pond. po jménu P. Ježíše 2. třetí pondělí v postě, 3. v pond. po neděli Jubilate, 4. ve čtvrtek po sv. Prokopu, 5. v pondělí po stěti sv. Jana Křtil., 6. v pond. po sv. Martinu; v outerý a ve čtvrtek týh. trhy.
- Bernardice**, 1. ve čtvrtek po sv. Matěji, 2. ve čtvrtek před Kautou, 3. na sv. Prokopa; týždní trhy: ve čtvrtek před velikonočí, ve čtvrtek před Vánocemi.
- Bezdrůžice** (Weseritz), 1. dne 4. květl., 2. dne 6. června, 3. v pond. po sv. Václavu
- Bělina** (Bilin), 1. v pond. postní, 2. ve čtvrtek po Božím Těle, 3. ve stř. po sv. Bartoloměji, 4. na sv. Martinu bisk. Každou sobotu týždní trh.
- Bílá**, 1. dne 4. února, 2. v pond. před sv. Florianem, 3. v pond. před povýš. sv. Kříže, 4. v pond. po sv. Martinu.
- Blatná**, 1. na sv. Fabiánu a Šebestiánu, 2. druhý čtvrtek v postě, 3. ten den po zvěstování P. Marie, 4. na sv. Víta, 5. ten den po nanebevz. P. Marie, 6. v pond. po sv. Jarolímu, 7. ten čtvrtek před 1. nedělí adventní, 8. ve čtvrtek před sv. Matoušem a na sv. Tomáše koňský a dobytčí trh. Každý čtvrtek po celý rok trhy na obilí a dobytek.
- Blatná**, 1. ve středu před kv. nedělí, 2. na sv. Markétu, 3. ve středu po sv. Jiljí, 4. ve středu před všemi Svatými.

Bílany (Flöhau), výroční trh na koně a dobytek: 1. první pondělí v postě, 2. ve středu po sv. Trojici, 3. v pond. po sv. Jerolimu, 4. v pond. po počtu P. Marie.

Böhlašec, výroční a dobytčí trhy: 1. ve středu před vstoupením Páně, po 8 dní. 2. v den Rozelav. sv. Apostolů, 3. ve středu po Bartoloměji, 4. v pond. po sv. Havlu, po 8 dní. 5. ve středu před sv. Martinem, po 8 dní; na přízi v pond. 1. po třech Králich, 2. po Hromnicích, 3. po sv. Josefu, 4. po sv. Vitu. Každou středu trh na obilí.

Bochov (Buchau), výroční a dobytčí trhy: 1. v pondělí po sv. Jiti, 2. v pond. po sv. Jakubu, 3. na sv. Michala, 4. v outery před Adamem a Evou.

Bolcslav mladší (Jungbunzlau), ty outerky: 1. po 3 Králich, 2. před sv. Duchem, 3. před sv. Bartolom., 4. po sv. Havlu.

Bolcslav stará (Altbunzlau), 1. tu středu po smrtelné neděli, 2. poslední středu v srpnu, 3. ve středu před sv. Havlem, 4. na den sv. Jana Evang.

Bor (Haid), výroční, dobytčí a koňské trhy ty outerky: 1. po Okuli, 2. po sv. Duchu, 3. po sv. Michalu, 4. před sv. Mikulášem; obilní trhy každý outerek, na koně a hovězí dobytek každý outerek od sv. Jiti až do sv. Havla.

Borek, Jirkov (Görkau), ty pondělky: 1. po neděli Látare, 2. před sv. Janem Křtitelem, 3. před sv. Bartolomějem, 4. na sv. Šimona a Judu.

Borohrádek, 1. ve středu v středoposti, 2. na sv. Františka Seraf.; každý outery týhodní trh.

Borotín, 1. v pond. po neděli Rogate, 2. ve čtvrtek po Božím Těle, 3. na sv. Prokopa, 4. na sv. Annu, 5. na povýšení sv. Kříže, 6. ve čtvrtek před sv. Havlem, 7. ve čtvrtek po středoposti.

Borová (Borau), výroční trhy ty čtvrtky: 1. po sv. Fabianu a Šebestianu, 2. po neděl. Quasimodog, 3. po Bož. Těle, 4. po naroz. P. Marie. Trhy na dobytek ty outerky: 1. po první neděli postní, 2. po Látare, 3. po Judika, 4. na sv. Tomáše apost. Týhodní trh každý pátek.

Borovany (Forbes) 1. v pondělí po nanebevst. Páně, 2. na sv. Lukáše 18. října

Božejov, 1. na sv. Annu, 2. na sv. Leopolda; každou středu týhodní trh.

Boží Dar (Gottesgab), v pond. po sv. Anně a před sv. Šimonem a Judou.

Brandeis, 1. v outery před Hromnicemi, 2. po Velikonoci, 3. po sv. Trojici, 4. po sv. Vavřinci, 5. po sv. Václavu, 6. po sv. Alžbětě.

Brandeja nad Orlicí, výroční trhy a předcházející trhy na koně a hovězí dobytek ve čtvrtky: 1. před popeleční stře-

dou, 2. před sv. Markem, 3. před rozsláním sv. spostoľů, 4. před sv. Havlem, 5. před štedrým dnem. Týh. trh každý čtvrtek na len a potravu.

Březnice 1. v pondělí po první neděli postní, 2. v pond. po květné neděli, 3. v outery svato-dušní, 4. v pond. před sv. Maří Majdalcnou, 5. ve čtvrtek po sv. Bartol., 6. ten den po Dubičkách, 7. v pondělí po sv. Nikuláši.

Březno (Priesen) 1. v pondělí po sv. Rehoti, 2. po nanebevst. P. Marie, 3. po sv. Michalu; týdenní trh každý outery.

Brod Český (Böhmisch-Brod), ty pondělky: 1. po neděli Judika, 2. po sv. Trojici, 3. před sv. Havlem. Dobytčí trhy: 1. v pondělí po první neděli postní, 2. po sv. Petru a Pavlu, 3. v pondělí po sv. Šimonu a Judě.

Brod Smečský (Deutschbrod), ty outerky: 1. druhý out. po sv. třech král. 2. druhý v postě. 3. po nalezení sv. Kříže. 4. před sv. Janem Křtitelem. 5. po povýšení sv. Kříže. 6. po sv. Františku Seraf. (Třetí a pátý hývajjí nejzajímavější). Trhy na dobytek ty outerky: 1. po Hromnicích, 2. čtvrty v postě, 3. před Velikonoci, 4. po sv. Trojici, 5. po sv. Prokopa, 6. po sv. Vavřinci, 7. po sv. Martinu, 8. před Vánoce.

Brod zeleňavý (Eisenbrod), 1. předposlední masop. outerek, 2. před sv. Vítem, 3. po sv. Václavu, vesměs po 8 dní.

Brodce, 1. v masop. pondělí, 2. v svato-dušní outery, 3. v pond. po sv. Frant. Ser., 4. po Vánocích.

Broumov (Braunau), 1. v pond. po ned. Sexag., 2. v outery svato-dušní, 3. v pond. před naroz. P. Marie, 4. v pond. po neděli adv. Každý čtvrtek trh na přízi, každou sobotu trh na plátno.

Bruzany, 1. v pond. po 3 Králich, 2. po sv. Gotthardu, 3. na sv. Vítu, 4. v pond. po sv. Václavu.

Buckov (Butzkau), 1. dne 24. května, 2. dne 17. října.

Budějovice (Budweis) ty pondělky: 1. po 3 Králich, 2. po Božím Těle, 3. po naroz. P. Marie, 4. na sv. Martina, vesměs po 14 dní, totiž 8 dní před a 8 dní po jmenovaném dnu. Týhodní trh každý pátek, každý čtvrtek trh na koně, hovězí a jiný dobytek.

Budňany (Badňan) 1. 4. dubna, 2. ve středu po naroz. P. Marie, 3. na sv. Voršilu.

Budyně (Budín), 1. v outery po Hromnicích, 2. v out. po sv. Antonínu Pad., 3. v pond. po Marii Sněžné, 4. out. po sv. Václavu, 5. po sv. Křispiu.

Bukovsko, 1. na sv. Vojtěcha, 2. na sv. Maří Majdalcnu, 3. na sv. Havlu.

Bukovčice (Puschwitz), výroční a dobytčí trhy: 1. v outery před sv. Duchem, 2. v

- out. po jmenu P. Marie, 3. ve čtvrtek před sv. Kateřinou.
- Bydžov** (Neubidschow), výroční a dobytčí trhy: 1. v druhou středu postní, 2. v outery po svatoúšních svátcích, 3. na den svat. Jiří, 4. v outery před sv. Havlem, 5. na sv. Tomáše bisk. ; v outery týžhodní trhy na obilí.
- Bystřá** (Bistram), výroční a dobytčí trhy: 1. ve středu po Septuagesima, 2. ve středu po Quasimodogeniti, 3. dne 4. srpna, 4. ve středu po sv. Matouši, 5. ve středu po sv. Ondřeji.
- Bystřice**, 1. dne 24. února, 2. dne 23. dubna, 3. dne 29. srpna, 4. dne 26. října, 5. dne 20. prosince.
- Bystřice Nová**, ty středy: 1. po Reminiscere, 2. po Latare, 3. po Misericordia, 4. po sv. Duchu, 5. v pondělí po sv. Petru a Pavlu, 6. v pond. po sv. Michalu, 7. na sv. Kateřinu s osmidenní lahoutou na rozličné zboží a dobytek. Týždenní trh na obilí a dobytek každou středu.
- Cerekve Dolní**, ty pondělky: 1. po svat. Josefu, 2. po sv. Jakubu, 3. po sv. Havlu, 4. po sv. Lucii.
- Cerekve Horní**, 1. v postní středu, 2. na sv. Markétu, 3. na sv. Maurice dne 23. září, 4. na sv. Linhurta 6. listopadu.
- Cerekve Nová**, 1. první středu v postě, 2. na sv. Matěje.
- Cerhenice**, 1. na sv. Matěje, 2. na sv. Vojtěcha, 3. na sv. Václava, 4. na sv. Václava.
- Cerhovice**, ty čtvrtky: 1. druhý v postě, 2. čtvrtý po Velikonoci, 3. před sv. Petrem a Pavlem, 4. po sv. Václavu; každé outery týžhodní trh
- Časlav**, ty pondělky: 1. v postě, 2. po ned. Jubilate, 3. po sv. Petru a Pavlu, 4. po nanebevzetí P. Marie, 5. ve čtvrtek po sv. Lidmíle, 6. v pond. po sv. Havlu. Trhy na rozličný dobytek: 1. den po sv. Petru a Pavlu, 2. den po nanebevzetí P. Marie, pak každou středu a paterk po 3 Kralích, po Reminiscere. a Jubilate
- Častalovice**, 1. ten den před 3 Krali, 2. na sv. Václava, oba s dobytčím trhem, 3. na sv. Marii Mágdalenu, 4. den po naroz. P. Marie.
- Čechlice**, výroční a dobytčí trhy: 1. na obrácení sv. Pavla, 2. v paterk před svatoúšním nedělím, 3. na sv. Wolfganga, 4. ten den po Šim. a Judě.
- Čelákovice**, výroční a dobytčí trhy ty outery: 1. po sv. 3 Kralích, 2. po ned. Kuntate, 3. po sv. Anjelu Strážci, 4. po sv. Havlu.
- Čermna** (Lenkersdorf), ty pondělky: 1. po sv. Havlu, 2. po sv. Mikuláši, 3. poslední v měsíci květnu.
- Černošín**, 1. v pond. po Hromnicích, 2. na sv. Jiří, 3. na sv. Michala. Trhy na dobytek od svat. Jiří až do svat. Michala každé pondělí.
- Čerňovice**, 1. v pond. před nanebevstoup. Páně, 2. v pond. před Božím Tělem, 3. ve středu před povýšením sv. Kříže.
- Čestín**, 1. v pond. před nanebevstoupením Páně, 2. v pond. po sv. Petru a Pavlu, 3. dne 3. listop. Týž. trh každou středu.
- Čistá**, 1. v outery před Velikonoci, 2. na sv. Václava, 3. na sv. Annu, 4. na sv. Kateřinu.
- Chabařovice** (Karbitz), výroční a dobytčí trhy ty pondělky: 1. druhý postní, 2. druhý po Velikonoci, 3. poslední po sv. Duchu, 4. první v srpnu, vždy po tři dni a tolikéž dni na dobytek. Ve středu po celý rok týžhodní trh.
- Cheb** (Eger), ty pondělky: 1. druhý po neděli Reminiscere, 2. po Božím Těle, 3. po sv. Matouši. Týžhodní trh každou středu a sobotu. Trhy na dobytek první středu každého měsíce.
- Chejnov**, 1. na obrácení sv. Pavla, 2. na sv. Filipu a Jakubu, 3. den po sv. Petru a Pavlu, 4. na sv. Martina. Týžhodní trhy ty pondělky: 1. po 3 Kralích, 2. první v postě, 3. v středopostě, 4. po květné ned., 5. druhý po Velikon., 6. po sv. Duchu, 7. po sv. Václavu, 8. v outery po Vanocích.
- Chlum Kralovský** čili Kinsberg (Königsberg), 1. v pond. po třetí neděli postní, 2. na sv. Václava, 3. v pond. před sv. Václavem, 4. druhé pond. v Adventě.
- Chlumec**, výroční a dobytčí trhy: 1. v pond. po obrácení sv. Pavla, 2. první out. v postě, 3. ve středu po sv. Havlu, 4. ve středu po počtu P. Marie, 5. ve středu po Kuntate. Každý čtvrtek. týžhodní trh.
- Chocení**, 1. na obrácení sv. Pavla, 2. na velikonocní outerek, 3. na sv. Marii Magd., 4. v den po sv. Václavu, všechny s osmidenní svobodou; druhý a třetí mladým jarmarkem. Hano v den výročních trhů trhy na dobytek. Týžhodní trh každé paterk.
- Cholice**, 1. v pond. po 3 Kralích, 2. v outery po sv. Filipu a Jakubu, 3. ve středu po sv. Václavu.
- Chomutov** (Komotau), ty pondělky: 1. v pond. po ned. Reminiscere, 2. po sv. Filipu a Jakubu, 3. po navst. Panny Marie, a sejde-li se ten den s pondělem po Petru a Pavlu, v pondělí na to, 4. po sv. Michalu, 5. po sv. Martinu biskupu.
- Chotěboř**, 1. v pond. druhý postní týden, 2. v pondělí čtvrtý postní týden, 3. v pondělí šestý postní týden, 4. v outery po sv. Duchu, 5. v pondělí po sv. Jakubu, 6. na den sv. Felixe muč., 7. v pond. po sv. Lukáši, 8. v pondělí po sv. Martinu. Každou středu týž. trh.
- Chotoušice**, trhy na dobytek: 1. dne 13. června, 2. dne 17. října.
- Chrasp**, 1. ten den po sv. 3 Kralích, 2.

ve čtvrtek po květné neděli, trvá 8 dní, 3. ve čtvrtek před sv. Janem Nep., 4. ve čtvrtek po sv. Markétě, trvá 8 dní, 5. ve čtvrtek po sv. August., 6. před Havlem.

Chrástava (Kratzau), ty pondělky: 1. před masop. nedělí, 2. před sv. Janem Křt., 3. před sv. Vavřincem, 4. před sv. Havlem, 5. po druhé neděli adv. Týždní trhy drží se každou středu.

Chroustovice, ty čtvrtky: 1. po očišťování P. Marie, 2. před sv. Filipem a Jakubem, 3. před sv. Vavřincem, 4. na den sv. Kateřiny.

Chřibská (Kreibitz) 1. v pond. tři ned. před sv. Duchem, padne-li ale Děčínský trh na ten samý den, tedy o týden dříve. 2. v pond. po sv. Michalu, 3. první pondělí v adventě. Týždní trh každou středu.

Chrudim, 1. druhé pond. v postě, 2. ve středu po nalezení sv. Kříže, 3. den po nanebevz. P. Marie, 4. na sv. Barboru, 5. v pond. po sv. Frant. Seraf. Padne-li 3. neb 4. trh na sobotu, odbývá se přísti pondělí. Trhy na koně: 1. v první postní pond., 2. třetí postní pond., 3. v pond. po smrtelné neděli, 4. v pond. před sv. Duchem, 5. na sv. Prokopa, 6. v pond. před nanebevzetím P. Marie, 7. v pondělí před sv. Frant. Seraf., 8. v pond. před sv. Barborou. Týždní trh každou sobotu.

Chudenice, 1. druhou středu v postě, 2. na sv. Filipa a Jakuba, 3. na sv. Havla, 4. na sv. Kateřinu. Týždní trhy na přázi: 1. druhý pátek v postě, 2. první pátek v adventě.

Chvalšinky (Kajsching), 1. na první post. sobotu, 2. na den vstupení Páně, 3. v neděli po sv. Vavřinci, 4. na sv. Havla.

Chýbse (Chiesch), výroční a dobytčí trhy: 1. na sv. Josefa, 2. ve čtvrtek po druhé neděli velikonoční, 3. v pond. po 16. červenci, 4. v pond. po narození P. Marie, 5. na sv. Martina. Každý outery trh na obilí.

Dáibice, 1. na den sv. Skolastiky, 2. v pond. po Kant., 3. na sv. Vítě, 4. v outery po sv. Jakuba, 5. den před sv. Michalem, 6. na sv. Lucii. Koňské trhy: 1. ve středu po sv. 3 Králich, 2. ve středu po Jubil., 3. ve středu před sv. Jakubem, 4. ve středu po povýšení sv. Kříže, 5. ve středu po sv. Martinu.

Dobruševice, výroční a dobytčí trhy ty středy: 1. po Kautate, 2. po sv. Bartol., 3. po sv. Václavu, 4. po všech Svatých.

Doupov (Duppau), 1. ve čtvrtek po sv. Michalu, 2. v pond. po Okuli, 3. dne 17. května, 4. v pond. po sv. Alžbětě. Dva trhy na dobytek drží se druhého vědního dne po jarmarcích.

Dřavle, 1. dne 11. července, padne-li na sobotu drží se přísti pondělí, 2. ve středu po sv. Rafaele.

Děčín (Tetschen), ty pondělky: 1. v první po novém roce, 2. po sv. Filipu a Jakubu, 3. po nanebevzetí P. Marie, 4. poslední v říjnu, vždy po dva dni. Týždní trh na přázi, obilí a potravní věci každé pondělí a středu.

Děčane, 1. 5. dubna, 2. 16. srpna, 3. 2. prosince; každou středu trh na obilí a od sv. Josefa až do sv. Martina trhy na dobytek.

Děčtina, 1. na sv. Vojtěcha, 2. na sv. Jana Křt., 3. na sv. Jakuba, 4. na sv. Bartol., 5. na sv. Šimona a Judu, 6. na sv. Barboru. Trhy: 1. v outery před Vánoce, 2. v outery před Velikonoce. Týždní trhy na dobytek od sv. Josefa až do konce října každou středu. Padne-li na středu nějaký svátek, nedrží se žádný trh.

Dívíšov, výroční a dobytčí trhy ty čtvrtky: 1. na tučný, 2. na zelený, 3. před sv. Vitem, 4. před sv. Bartolomějem, 5. před sv. Martinem, 6. před Vánoce.

Dobruška, výroční a dobytčí trhy ty pondělky: 1. po Reminiscere, 2. po Exaudi, 3. po narož P. Marie, 4. na sv. Mikuláše.

Dobruška, 1. ve čtvrtek po popeleční středě, 2. v pondělí po sv. Trojici, 3. na den sv. Michala, 4. na dušičky, 5. na sv. Tomáše.

Dobruška, 1. ten den po sv. Jiří po 8 dní, 2. den po sv. Duchu, 3. po sv. Jiljí po 8 dní, 4. den po sv. Václavu, 5. v outery po sv. Matěji, zároveň trh na koně, 6. v outery po Quasimodogeniti s koňským trhem. Trhy na dobytek: 1. den po sv. Trojici, 2. v outery po sv. Havlu, 3. den po obrác. sv. Pavla. Každý outery týždní trh na len, přázi, obilí a jiné.

Dobruška (Hirschberg), 1. ve středu po očišťování Panny Marie, 2. na sv. Filipa a Jakuba, 3. v pond. po sv. Jiljí, 4. v pondělí po oběťování P. Marie.

Domašín, ty outery: 1. před květnou nedělí, 2. na svatodušní, 3. po sv. Bartol., 4. v pond. před sv. Havlem; každý outery trh na dobytek.

Domašice (Kaus), 1. ve středu po sv. Dorotě, 2. na sv. Antonína, 3. v pondělí po sv. Anjelu Stráci, 4. druhý čtvrtek po sv. Martinu. Týždní a dobytčí trh vždy ve čtvrtek po celý rok.

Dřub Český (Böhm. Aicha), ty outery: 1. před Velikonoce, 2. před sv. Duchem, 3. po sv. Bartoloměji, 4. před sv. Havlem, 5. v první pondělí po adventě.

Dřubá (Douha), 1. na sv. Josefa, 2. v out. po sv. Petru a Pavlu, 3. v pond. po sv. Havlu, 4. druhé pond. v adventě.

Dřetov (Dux), 1. ve středu po 1. ned. postní, 2. na sv. Vítě, 3. na sv. Bartoloměj, 4. v pond. před všemi Svatými.

Dvořítě (Dolní Unterhaid), 1. v outery po sv. Duchu, 2. na den sv. Michala.

Dvořičtě Horní (Oberhaid), 1. na sv. Josefa, 2. v svatod. out., 3. na sv. Nírk., 4. na sv. Jana Ev. Týh. trhy každ. středu od 1. května až do posledního září.

Dvory Nové (Neuhof), 1. na den obrác. sv. Pavla, 2. ve čtvrtek před Judika, 3. na sv. Annu, 4. na sv. Matěje, 5. na sv. Šimona a Judu. Týh. trhy každý outerek na obilí a rozličný dobytek.

Dvůr Králové (Königinhof), výroční a předcházející trhy dobytčím: 1. v outerý před Hromnicemi, 2. před květnou nedělí, 3. před sv. Duchem, 4. před sv. Markétou, 5. před sv. Matoušem, 6. před všemi Svatými, 7. před sv. Tomášem; týh. trhy na obilí a přizí v out. a v sobotu.

Dvůrčice (Seestadt), výroční a trhy na dobytek: 1. v pond. po Reminisc., 2. na sv. Bartoloměje, 3. na sv. Barboru, každý čtvrtek týh. trh.

Dřívňan (též Nírov), 1. na ned. Rogate, 2. v pond. po sv. Bartol., 3. v pond. po sv. Šim. a Judě, vždy 8 dní spolu s trhem na dobytek; trhy týhodní každé pond., na obilí každý pátek.

Georgswalde, (v kraji Litoměřick.) 1. Na 1. pond. po nalez. sv. Kříže. — 2. Na 1. pond. po sv. anjelu strážci. Každý úterek. Týdní trh na přizí

Habry (Habem), dobytčí trhy: 1. ve středu po jmenu Ježíš, 2. ve čtvrtek v postě, 3. ve čtvrtek v středopostí, 4. ve středu před Velikonoci, 5. ve středu před sv. Duchem, 6. v outerý po sv. Janu Křt., 7. po sv. Jakubu, 8. dne 15. srpna, 9. ve čtvrtek po povýšení sv. Kříže, 10. ve středu po sv. Lukáši, 11. ve čtvrtek po sv. Felixi, 12. ve čtvrtek před Vánoce.

Haimspach, 1. v pondělí masopustní, 2. dne 2. května, 3. v pond. po navštívení P. Marie, 4. v pond. po sv. Šim. a Judě.

Hartmanice, 1. na den sv. Vitála, to jest dne 24. dubna, 2. na sv. Kateřinu; týhodní trhy na dobytek a rozličné věci každý pátek.

Hazlava (Hasslau), ty pondělky: 1. po sv. Jiří, 2. po 18. červenci, 3. po třetí nedělí v říjnu.

Hajdu, ty pondělky: 1. po sv. Vítu, 2. po nanebevzetí P. Marie, 3. po sv. Václavu.

Heralec, 1. na sv. Elzonom 21. února, 2. na sv. Antonína Pad., 3. na sv. Teklu 15. září. Každý 1. čtvrtek v měsíci trh na dobytek, vlnu, přizí a len.

Heřmanův Městec, trhy výroční a na dobytek ty pondělky: 1. po jmenu Ježíš, 2. po první nedělí po Velikonoci, 3. po sv. Medardu, 4. po sv. Bartol., 5. na ten den po všech Svatých.

Hilnoko, výroční trhy a předcházející trhy na dobytek ty středy: 1. první po sv. Apoleně, 2. první po sv. Vitu, 3. první

po sv. Bartoloměji, 4. první po sv. Lukáši. a první po Velikonoci.

Hodkvice (Libenau), ty pondělky: 1. po nedělí Láture, 2. po sv. Vavřinci, 3. po sv. Matouši.

Holice, ty pondělky: 1. po jmenu Ježíš, 2. druhý po Velikonoci, 3. po povýšení sv. Kříže, 4. po sv. Mikuláši.

Hořepník, 1. na sv. Blažej, 2. na sv. Nichala, 3. na sv. Martina biskupa.

Hořice, ty čtvrtky: 1. po sv. třech Králích, 2. před květnou nedělí, 3. před Rogate, 4. po sv. Prokopu, 5. před sv. Bartolomějem, 6. v outerý před sv. Martinem; před tím se drží vždy trh na dobytek. Trhy na obilí každý čtvrtek.

Hořice (Höritz), Svobodný trh na Bartoloměje. Trhy na chléb: 1. den před nanebevstoupením Páně, 2. na sv. Martina, 3. na sv. Tomáše.

Hořovice, výroční a dobytčí trhy, 1. dne 11. února, 2. v out. před nanebevstoupením Páně, 3. na sv. Jakuba s omáčením hlátou, 4. na povýšení sv. Kříže, 5. dne 29. listopadu. Trhy na krámské zboží: 1. v sobotu před ky, nedělí, 2. v sobotu před vánocemi; týhodní trh každou sobotu.

Hora Březová (Birkenberg), týhodní trh každé pondělí.

Hora Kosová, (Amschelberg), 1. dne 9. února na den sv. Apoleny, 2. v pon. svatoduha, 3. d. 12. září na d. sv. Fabiana, 4. 17. prosince.

Hora Krásná (Schönberg), 1. první pondělí v postě, 2. v outerý před velikonočí, 3. den po svat. Jana Nep., 4. v outerý před sv. Duchem, 5. den po nanebevzetí P. Marie, 6. na sv. Kateřinu, 7. v outerý před vánocemi.

Hora Kátná (Kaltenberg), výr., knošké a dobytčí trhy: 1. první pondělí postní, 2. v pond. po Kautale, 3. den po Božím Těle, 4. v pondělí po sv. Matěji, 5. v pondělí po sv. Martinu.

Hora sv. Kateřiny (Katharinaberg), 1. dne 2. července, 2. v pond. před sv. Bartolomějem, 3. v pondělí před sv. Havlem.

Horázkovice, 1. v outerý před Septuagesimou, 2. v outerý před květnou nedělí, 3. ve čtvrtek před sv. Petrem a Pavlem, 4. v den Porciunkuli, 5. v outerý před svatým Havlem, 6. na svatou Barboru. Každý outerek trhy na dobytek.

Horky (Bergstadt), 1. ve středopostí, 2. na sv. Jakuba; týhodní trhy: 1. masopustní pond., 2. ve středu po velikonoci, 3. na sv. Víta, 4. na Šimona a Judu.

Hory Bábparcké (Bergreichenstein), 1. ve středu po středopostí, 2. v outerý po povýšení sv. Kříže, 3. ve čtvrtek po Božím Těle, 4. v pond. před sv. Mikulášem.

Hory Matky Boží (Bergstadt U. L. F.),

1. v první pondělí v postě, 2. dne 16. srpna.
- Hosloň (Hostau),** 1. ve středu před masopustem, 2. ve středu před velikonočí, 3. na sv. Jana Křtitele, 4. na sv. Jakuba, 5. na Šimona a Judu, 6. ve středu před vánočními. Týždní trhy každou středu na obilí a polní plodiny, a na rozličný dobytek. Trh na koně od ned. Invokavit až do Božího Těla.
- Hosltaně (Arnau),** trhy výroční a dobytčí ty pondělky: 1. po sv. Dorotě, 2. po sv. Trojici, 3. před jménem Panny Marie, 4. po všech Svätých; každý úterek a sobotu týh. trh na lov. dobytek.
- Hosťovice (Hosťovice),** 1. v pondělí po 3 králích, 2. na sv. Matěje, 3. na den sv. Jiří na vlnu, 4. v pondělí po sv. Prokopu, 5. ve středu před narozením P. Marie, 6. ve středu po sv. Václavu, každou středu týh. trh.
- Hosťovka (Gustdorf),** ty úterky: 1. po Sexagesima, 2. po Kantate, 3. na svatodušní, 4. po nanebevzetí P. Marie, 5. po jmennu P. Marie, 6. před sv. Kateřinou.
- Hosťovice a Střela (Strahlhosi),** 1. první čtvrtek v měsíci březnu, 2. dne 12. května, 3. dne 26. září, 4. dne 12. pros.
- Hradec Jindřichův (Neuhau),** 1. v první pondělí v postě, 2. v úterý po Exaudi, 3. v pondělí po nanebevzetí P. Marie, 4. v pondělí po sv. Havlu; trhy na dobytek: 1. ve středu v třetím týdnu v postě, 2. ve středu po Judika, 3. ve středu pátý týden po Velikonoci, 4. v pond. po sv. Trojici, 5. ve středu po sv. Václavu, 6. ve středu po sv. Kateřině; týždní trhy každou středu a sobotu.
- Hradec Králové (Königgratz),** ty úterky: 1. po 3 králích, 2. po neděli Reminiscere čili drubý v postě, 3. po sv. Trojici, 4. po narození P. Marie, po každé 8 dní. Koňské a dobytčí trhy: 1. v pondělí po sv. Fabiánu a Šeb., 2. v out. po ned. Reminisc., 3. ve středu v pátém týdnu, 4. ve středu po křtiových duchech, 5. v pondělí po sv. Trojici, 6. den před narozením P. Marie.
- Hradec Nový (Neuköniggratz),** 1. v pondělí po sv. Janu Křt., 2. v pond. po sv. Ondřeji. Každý úterek týždní trh.
- Hrádek (Grottau),** 1. po neděli Jubilate, 2. sedmý týden po svatodušních svätcích, 3. v pond. po sv. Bartolom., 4. v pondělí před sv. Martinem. Týh. trh každý pátek.
- Hrádek Nový (Neuhradek),** 1. ve středu po Velikonoci, 2. v pond. po nanebevzetí P. Marie, 3. na den Moudrosti; každé pondělí týh. trh.
- Hradčitz (Münchengrätz),** výroční a předcházejícími trhy dobytčími ty čtvrtky: 1. tučný, 2. trolí po Velikonoci, 3. po Božím Těle, 4. po proměnění Páně, 5. po sv. Václavu, 6. před sv. Martinem, 7. před Vánoční. Každý čtvrtek trh na obilí.
- Hradčitz (Grätz),** 1. v pond. po sv. Janu Křt., 2. druhé pond. po sv. Michalu arch. Týh. trh každou středu a sobotu.
- Hradky Nové (Gratzen),** 1. v pondělí po neděli Látare, 2. na sv. Matouše, 3. v pondělí po první adventní neděli. Každé pond. trh na dobytek.
- Hrob (Klostergrab),** 1. v pond. po sv. Štěpěně P. Marie, 2. na sv. Filipa a Jakuba, 3. osm dní po pozdvížení sv. Kříže, 4. na sv. Ondřeje apoštola.
- Hronov,** ty úterky: 1. po třech králích, 2. po sv. Josefě, 3. po sv. Bartoloměji, 4. před všemi Svätými.
- Hrozničín (Lichtenstadt),** 1. v pondělí po 1. květnu, 2. v pondělí po jmennu Panny Marie.
- Humpolec,** ty středy: 1. po sv. Filipu a Jak., 2. po sv. Adolfu, 3. po pozdvížení sv. Kříže, 4. po sv. Klementu. Týždní trh každou středu — na dobytek a potravu.
- Hůrky (Adamsfreiheit),** 1. v pondělí po rozeslání svätých Apoštolů, 2. v pondělí po sv. Rafela.
- Hušice,** 1. na sv. Filipa a Jakuba, 2. na sv. Lukáše. Týždní trh každou sobotu na obilí a hovězí dobytek, mezi nimiž i 4 hlavní trhy na obchodnické zboží: 1. v masopustní sobotu, 2. na květnou neděli, 3. v sobotu po Božím Těle, 4. v sobotu před Vánoci.
- Hutě Stříbrné (Silberberg),** 1. třetí neděli po Velikonoci, 2. na sv. Michala arch.
- Jablouná (Gabel),** ty pondělky: 1. po Hromn., 2. čtyry neděle po Velikonoci, 3. po sv. Janu Křt., 4. po narození P. Marie, 5. po sv. Kateřině. Trhy na vlnu: 1. dne 8. května, 2. dne 4. číjna.
- Jablonec (Gablonz),** ty pondělky: 1. před Velikonoci, 2. před sv. Duchem, 3. před 7 bratry, 4. před sv. Bartolomějem, 5. první v číjnu, 6. před sv. Alžbětou. Týh. trh každý úterý a pátek na obilí, plázi, len a jiné věci.
- Jáchymtál. Jáchymov (Joachimsthal),** ty pondělky: 1. po Hromnicích, 2. třetí v dubnu, 3. po sv. Markétě, 4. čtvrtý v měsíci září.
- Jankov,** 1. na sv. Řehoře, 2. den po sv. Janu Nep., 3. den po sv. Petru a Pavlu, 4. na sv. Bartolom., 5. na sv. Martina bisk.
- Janovice,** 1. dne 24. února, 2. dne 31. května, 3. dne 13. září, 4. dne 13. prosince.
- Janovice,** ty úterky: 1. po třetí neděli postní, 2. před sv. Janem Křt., 3. po jmennu P. Marie, 4. před sv. Martinem.
- Janovice, 1. na sv. Josefa, 2. na sv. Jana Křt., 3. na sv. Šimona a Judu. Týždní trh každý pondělek.**
- Janovice Uhřské (Kohljanowitz),** 1. v pondělí v středopostí, 2. v out. po Velikonoci, 3. na den sv. Víta, 4. v pondělí

- před s. Maří Magd. 5. v pond. po Anjelu Strááci, 6. v pond. před sv. Havlem.
- Jaroměř,** 1. druhý den po sv. 3 Králích, 2. ve čtvrtek po sv. Duchu, 3. v outery před sv. Bartolom., 4. den po sv. Havlu, padne-li který na neděli neb svátek, drží se o týden později. Týh. trh každý pátek.
- Jelení Horní,** 1. na sv. Josefa, 2. v outery před sv. Duohem, 3. na sv. Jakuba 4. na sv. Matouše, 5. v outery před Martinem, 6. v pond. před Adamem a Evou. Týh. trh na obilí každé outery.
- Jeníkov větrný** (Windig-Jenikau), 1. den po sv. 3 Králích, 2. v pondělí po sv. Janu Nep., 3. na sv. Jakuba, 4. druhé pondělí po nanebevst. P. Marie, 5. trh na sv. Martina; týdňí trh každý čtvrtek.
- Jeníkov,** (Görlach-Jenikau), ty středy: 1. po očistování P. Marie, 2. po zvěstování P. Marie, 3. před sv. Janem Nep., 4. před Božím Tělem, 5. po sv. Markétě, 6. po sv. Václavu. Týdňí trh každou středu.
- Jeseníce** (Jechutz). Výroční a dobytčí trhy: 1. v pondělí před Velikonočí, 2. ve středu před sv. Duchem, 3. v pond. po sv. Simonu a Judě, 4. v pond. před Vánoci.
- Jičín** (Gitschin), ty pondělky: 1. první po Hromnicích, 2. po Jubilate, 3. po s. Jakubu, 4. před sv. Havlem. Trh na obilí každé pondělí.
- Jilemnice** (Starkenbach), ty pondělky: 1. po jmenu Ježíše, 2. před Velikonočí, 3. před sv. Duchem, 4. před sv. Jakubem, 5. před sv. Divěkem, trvá 8 dní, 6. před Vánocemi. Týh. trh na obilí, potravu, přizi a plátno každou středu.
- Jilové** (Eulan), výroční a dobytčí trh, první pondělí v listop., případně-li na svátek, tedy následující všední den.
- Jilová** (Eule), 1. v pond. po 3 Králích, 2. v pondělí po Božím Těle, 3. na sv. Vavřince, 4. na sv. Lukáše, 5. v pond. před sv. Kateřinou; týh. trhy: 1. ve středu před Velikonočí, 2. na sv. Tomáše.
- Jindřichovice** (Heinrichgrün), 1. v pond. před sv. Janem Křt., 2. v pond. před sv. Havlem.
- Jirkov viz Horek.**
- Jičín Hořejší** (Obergeorgenthal), ty pondělky: 1. na masop., 2. po sv. Jiří, 3. po narození P. Marie, 4. po všech Svatých. Týhodní trh každý pátek.
- Jičín Dolní** (Niedergeorgenthal), 1. na sv. Vojtěcha, 2. v pond. po Božím Těle, 3. v pond. před sv. Matoušem, 4. na sv. Mikuláše.
- Jistebnice,** ty pondělky: 1. po sv. 3 Králích, 2. na sv. Matěje, 3. po květné neděli, 4. po Velikonočí, 5. po svatoduš. svátcích, 6. na sv. Maří Magdaleně, 7. na s. Bartol., koňské a dobytčí trhy po 8 dní; 8. v pond. po sv. Matěji, 9. v pond.
- po všech Svatých. Trhy na dobytek každé pond. od sv. 3 Králů až do nanebevst. Páně.
- Josefov** čili Plesy (Josefstadt), výroční a předcházející trhy na koně a hovězí dobytek ty outery: 1. po zvěstování Panny Marie, 2. po sv. Markétě, 3. po sv. Václavu, 4. po počtí P. Marie; tyto trhy trvají vesměs po tři dni; týdňí trh každé pondělí a čtvrtek.
- Káměřov** (Gossengrün), 1. v pond. po sv. Petru a Pavlu, 2. po sv. Šim. a Judě.
- Káňov,** 1. na nalezení sv. Kříže, 2. na sv. Petra a Pavla, 3. na narození P. Marie, 4. na sv. Martina. Týdňí trhy: 1. den po Hromnicích, 2. v pátek před květnou nedělí, 3. den po sv. Michalu, 4. v pátek před čtvrtou nedělí adventu.
- Kaduš** (Kanden), výroční, koňské a dobytčí trhy: 1. v pond. po Judika, 2. po sv. Janu Křt., 3. po povýšení sv. Kříže, 4. po sv. Barboře, každý trvá tři dni.
- Kamberk,** 1. na sv. Jiří, 2. na nalezení sv. Kříže.
- Kamenice,** 1. první pátek v postě, 2. v pát. velikon., 3. na sv. Maří Magdaleně, týden po ní, 4. ve čtvrtek po nanebevstoup. Páně, po tři dni, 5. den po sv. Václavu po 4 dni, 6. v pond. po všech Svatých, po 4 dni. Týdňí trhy každé pond. na koně, hovězí dobytek a rozličné jiné zboží.
- Kamenice česká** (Böhmisch-Kamnitz) ty pondělky: 1. před sv. Duchem, 2. po Porciunkuli, 3. před sv. Havlem. Týhodní trh každý outery.
- Kamenice tržová,** výroční a dobytčí trhy ty čtvrtky: 1. třetí postní, 2. pátý v postě, 3. na zelený, 4. po sv. Prokopu, 5. po naroz. P. Marie, 6. po všech Svatých, 7. po počtí P. Marie.
- Kamaik** (Kamaik), 1. na sv. Aloisia dne 21. června, 2. na sv. Jakuba 25. července 3. na sv. Františka Seraf. dne 4. října.
- Kanůk** (Gang), výroční trhy: 1. ve čtvrtek před květnou nedělí, 2. v out. před sv. Duchem, 3. v outery před sv. Bartolomějem, 4. ve čtvrtek po sv. Havle. Na dobytek: 1. ve čtvrtek po naroz. P. Marie, 2. ve čtvrtek před jmencem P. Ježíše, 3. před sv. Markem, 4. ve čtvrtek po sv. Kateřině.
- Kaplice,** 1. v pond. masopustní, 2. na sv. Prokopa, 3. na sv. Simona a Judu. Týdňí trh každou sobotu.
- Karlovy Vary** (Karlsbad), 1 třetí středu v dubnu, 2. první středu v měsíci říjnu. Trhy na koně a jiný dobytek poslední pondělí v červnu, každý čtvrtek týh. trh.
- Kasejovice,** výroční a trhy na koně a hovězí dobytek 1. den po sv. 3 Králích, 2. v out. po provední neděli, 3. na sv. Jakuba, 4. den po sv. Jiří, 5. na sv. Vavřilu. Týdňí trh na dobytek každý kva-

- tembrový pátek, ve středu před zelenými čtvrtkem, pak každý pát. až do všech Svat.
- Mantovské**, první čtvrtek po Hromnicích, na Filipa a Jakuba, ve čtvrtek po Vavřinci.
- Moutim**, výroční koňské a dobytčí trhy ty pondělky: 1. po novém roce, 2. po květné neděli, 3. před sv. Duchem, 4. na sv. Marii Magd., 5. po narození P. Marie, 6. po sv. Kateřině.
- Múdyňe Nová** (Neugedein), 1. v pond. po sv. 3 Králích, 2. pond. po Velikonoci, 3. na sv. Bartolomeje, 4. na sv. Ondřeje. Týdní a dobytčí trhy od 2. postního týdnu až do sv. Martina každý pátek.
- Mířchenbirk** (v Chlebském kraji) výr. a dobyt. trh ve 4. pond. v březnu a v říjnu. Dobyt. trhy každ. 4. pond. ve všech měsících.
- Mladno**, ty pondělky: 1. po obrác. sv. Pavla, 2. po sv. Vítu, 3. po sv. Václavu.
- Mladruba** (Kladrau), 1. ve středu před květnou nedělí, 2. v pondělí po Božím Těle, 3. na sv. Jakuba, 4. na sv. Matouše.
- Mlásterce** (Klosterle), výroční a dobytčí trhy ty pondělky: 1. před Hromnicemi, 2. před sv. Johannou král., 3. před sv. Bartolomějem, 4. před sv. Martinem. Připadne-li na ten den svátek, odbývá se trh o osm dní dříve. Týdní trh každou středu.
- Mlatovy**, ty outery: před obrác. sv. Pavla, 2. po udeří Kantale, 3. po sv. Kilianu, 4. po sv. Jilji, 5. po sv. Kateřině.
- Mleňeň** (Mlentsch), 1. na sv. Matěje, 2. v outery po sv. Trojici, 3. na sv. Lucii. Týdní trhy po celý půst.
- Mlomin** (Chlomin), ty pondělky: 1. po Hromnicích, 2. v třetí měsíce května, 3. po P. Marii Sněžné, 4. před všemi Svatými, tých. trh každé pond.
- Mněžomostí** (Fürstenbruck), výroční a dobytčí trhy ty pondělky: 1. druhý po sv. Fabianu a Sebastianu, 2. druhý v postě, 3. po Velikonoci, 4. před navštívením P. Marie, 5. před nanebevzetím P. Marie, 6. po jmenu P. Marie.
- Mnin nový** (Neuknin), 1. v poslední masopustní čtvrtek, 2. po květné neděli, 3. na sv. Víta, 4. ve čtvrtek po sv. Vavřinci, 5. na sv. Ludmilu, 6. na sv. Vendelínu, 7. na sv. Barbaru.
- Molíneec**, 1. na sv. Filipa a Jakuba, 2. na sv. Vavřince, 3. na sv. Ondřeje.
- Molin nový** (Neukolin), výroční a předcházejícími dvoudenními trhy na dobytek: 1. v pond. po poslední masopustní neděli, 2. v pond. po svátostech, 3. na sv. Antonína Pad., 4. v pondělí po sv. Bartolom., 5. na sv. Františka Seraf., 6. v pond. po sv. Ondřeji. Týdní trhy ve středu a v pátek.
- Moloveč** (Kolautschen), 1. v outery Velikonocí, 2. na sv. Jana Křt., 3. v pond. před sv. Havlem; týdní trhy: 1. druhý pond. po Velikonoci a po sv. Martinu.
- Mopidino**, 1. ve středu po Velikon., 2. sv. na Prokopa, 3. ve středu před nar. P. Marie, 4. ve středu před počtem P. Marie.
- Mostelec**, 1. ve čtvrtek po jmenu P. Ježíše, 2. p. sv. Matouši.
- Mostelec černý** (Schwarzkostelec), 1. v pond. po neděli Regate, 2. na sv. Jana Křt., 3. ve čtvrt. před slavn. anjelův stráž. 4. na sv. Mich. archanj. 5. ve čtvrt. před všemi Sv. 6. v pon. před poč. P. Mar. Pokaždé spolu také trhy na dobytek.
- Mostelec modrý** (Elbekosteleitz), výroční, koňské a dobytčí trhy: 1. v pondělí po sv. Matěji, 2. ve čtvrtek před nanebevzetím sv. Kříže, 3. na sv. Víta, 4. na sv. Jakuba, 5. na povýšení sv. Kříže, 6. na Šim. a Judu. Každ. sobotu týdní trh.
- Mostelec nad Orleis**, výroční s předcházejícími trhy na koně a hovězí dobytek: 1. na sv. Dorotu, 2. ve čtvrtek před květnou nedělí, 3. v pond. po nanebevstoup. Páně, 4. na sv. Bartoloměje, 5. na sv. Karla Bor. Trh tých. každý čtvrtek.
- Mozlany**, 1. ve čtvrtek po Velikonoci, 2. ve čtvrtek po sv. Duchu, 3. na sv. Vavřince dne 10. srpna, 4. na sv. Matouše.
- Mrálíky** (Grulich), 1. ve čtvrt. před Hromn. 2. Zhý čtvrt. po Velikon., 3. ve čtvrt. po sv. Anně, 4. po sv. Luk. Týdní trh každý pon. Připadne-li na pondělky svátek, týdní trh odbývá se v úterý.
- Mrálovice**, výroční, koňské a dobytčí trhy: 1. ve čtvrtek před avestováním P. Marie, 2. v pondělí před sv. Petrem a Pavlem, 3. v pondělí před nanebevz. P. Marie, 4. ten čtvrtek před sv. Havlem.
- Mrálovice nad Labem** žilí Dolno-kralovice, 1. tu středu před sv. Jiljím, 2. tu středu po všech Svatých.
- Mrálupy**, 1. v out. po Velikonoci, 2. ve středu před naroz. P. Marie. Týdní trh ve středu na rozličné potraviny.
- Mrášiv Měster** (Königsstadt), trhy výroční a na hovězí dobytek ty pondělky: 1. po sv. 3 Králích, 2. po Onasimodogeniti, 3. po Božím Těle, 4. na sv. Bartol. Týdní trhy na obilí po celý rok v pátek.
- Mrášivce** (Graslitz), 1. den po sv. Janu Křt., 2. Zhé pond. po sv. Michala. Trhy na dobyt. 3. středu každ. úraňého měsíce.
- Mrášné doly** (Schonthal), 1. ve čtvrtek před sv. Václavem. Týdní trh každou sobotu.
- Mrášec**, 1. na tučný čtvrtek a ty čtvrtky: 2. po sv. Duchu, 3. po sv. Bartoloměji, 4. po sv. Kateřině.
- Mrávsoudov**, na pondělky po sv. Jiří a Jilji. Týdní trh každý pond.
- Mručemburek**, Krucburek (Kreuzberk), výroční a dobytčí trhy ty pondělky: 1. před Hromnicemi, 2. po nanebevstoupení Páně, 3. po sv. Václavu, 4. na sv. Kateřinu, Každý čtvrtek týdní trh.

- Krumlov český** (Böhmisch-Krumau), 1. ve čtvrtek po středopostí, 2. ve čtvrtek po Božím Těle, 3. v pond. před sv. Havlem. Padne-li sv. Havla na pondělce, odlývá se trh o týden dříve; 4. na sv. Kateřinu. Trhy na dobytek od sv. Jiří až do sv. Havla každou středu; týždní trhy každou středu a sobot.
- Krupka** (Graupen), ty pondělky: 1. před Sv. Duchem, 2. před sv. Václavem.
- Křivý** (Kriegern), výroční a dobytčí trhy: 1. ve středu po ned. Látare, 2. ve čtvrtek po neděli Kantate, 3. ve čtvrtek po pozdvížení sv. Kříže, 4. na sv. Bohumira 8. listop.
- Kůňsek** (Königseck), ty pondělky: 1. po Hromnicích, 2. po Miserikordii, 3. po sv. Natouši, 4. na dušičky. Trhy týdní a dobytčí každý čtvrtek.
- Kůňsvat**, Kušverda, 1. o sv. Jiří, 2. o sv. Michalu arch., 3. 15. prosince.
- Kůňvodý** (Hühnerwasser), výroční trhy na dobytek: 1. v pond. po Velikonoci, 2. v pond. po Sv. Duchu, 3. na sv. Jana Křt., 4. v pondělí po nanebevz. P. Marie, 5. v pond. po sv. Havlu, 6. v out. před sv. Tomášem apost. Každou středu tých. trh na dobytek a rozličné krámské zboží.
- Kůňsvat** (Königswart), výroční dobytčí a koňské trhy: 1. na sv. Josefa, 2. v pond. po sv. Markétě, 3. v pond. po všech Svatých. Trh na obilí každý čtvrtek.
- Landskroum** (Landskron), 1. v outery po 3 Králích, 2. v out. po ned. Judika, 3. na svatodušní outery, 4. na sv. Marii Magdalenu, 5. v outery po sv. Natouši.
- Leďeř**, 1. v outery po neděli Septuagesima, 2. den před nanebovstoup. Páně, 3. den před sv. Marii Magdalenou, 4. v outery po sv. Jiljí, 5. ve čtvrtek před sv. Havlem.
- Leškov**, 1. dne 19. března, 2. dne 4. červ., 3. dne 6. září, 4. v první pon. v adventě.
- Levin**, na sv. Matouše Evang.
- Lehenice** (Elhenitz), 1. na sv. Fabianna a Sebastiana, 2. na sv. Jiljí, tých. trh každou středu. Trh na pšici na sv. Linharta.
- Líbáň**, v outery po sv. Matěji, posv. Trojici, po sv. Bartoloměji a po sv. Šimonu a Judě. Týdní trhy každý outery.
- Libeze** (Reichenberg), ty pondělky: 1. po bílé neděli, 2. před sv. Vítem po 8 dní, 3. po naroz. P. Marie po 8 dní, 4. v pond. a v outery po 31 neděli v říjnu, 5. v pond. a v outery před první neděli adventní. Trhy na vinu: 1. v outery a ve středu po Sv. Duchu, 2. v outery a ve středu po sv. Michalu. Trhy na dobytek: v sobotu před bílou nedělí, v sobotu 8 dní před 1. nedělí adventní. Týdní trhy každé pondělí a čtvrtek.
- Libice**, 1. v pondělí po jmenu Pána Ježíše, 2. na popeleční středu, 3. v pond. po sv. Janu Nep., 4. v pond. po sv. Prokopu, 5. v pond. po nanebevz. P. Marie, 6. na sv. Havla.
- Litbín**, ty pondělky: 1. po Látare, 2. po sv. Filipu a Jakubu, 3. před Bož. Tělem 4. po sv. Jiljí, 5. před sv. Martinem.
- Litbohmovice**, 1. v středopostí, 2. ten den před nanebevz. Páně, 3. na sv. Bartolom. 4. ve středu po sv. Václavu, tu středu po sv. Martinu. Každou středu tých. trh.
- Liebtzstein** (Liebenstein), 1. v pond. po navát. P. Marie, 2. v pondělí před první ucdělí adventní.
- Lipsa česká** (Böhmisch-Leipsa), 1. ve čtvrtek po sv. Markétě, 2. ve čtvrtek po sv. Martinu, oba po 8 dní. Případně-li sv. Markéty neb sv. Martina na čtvrtek, začne trh téhož dne. Trhy na dobytek: ty středy: 1. po středopostí, 2. po Božím Těle, 3. po sv. Bartoloměji, 4. po sv. Martinu, každý trvá 2 dni.
- Lipnice**, výroční koňské a hovězí trhy: 1. v pond. po sv. 3 Králích, 2. po Judika, 3. po sv. Petru a Pavlu, 4. před sv. Havlem, 5. po sv. Martinu, 6. před Vánoce, Trhy na vinu: 1. na sv. Florianu, 2. v pond. po sv. Havlu. Trhy na dobytek: 1. každý pond. od 8. ledna až do 9. listop. Týdní trhy každý pátek po celý rok.
- Litov**, 1. na velkonoční outery, 2. na sv. Bartoloměje, 3. na sv. Ondřeje. Týždní trh ve čtvrtek.
- Litvín**, 1. na čtvrtý pondělěk po novém roce, 2. ve středu před Sv. Duchem, 3. na sv. Marii Magd., 4. ve středu před sv. Václav., 5. na sv. Alžbětu, též vždy trh na dobyt.
- Litoměřice** (Leitmeritz), ty pond. 1. po Sexagesima, 2. po Kantate, 3. po naneb. P. Marie, 4. po sv. Kateřině. Týdní trh v sobotu a v outery.
- Litoměřle** 1. dne 27. ledna na sv. Christos. — 2. dne 7. květ. na sv. Stanisl. — 3. dne 5. září na sv. Vikt. — 4. dne 6. listop. na sv. Leonrda. — Kdyby některý z těchto trhů připadl na pátek, na sobotu, na neděli nebo svát., odloží se na příští úterek. Trh dobytčí jest v pon. před trhem výr.; padne-li výroč. trh na pon., je trh dob. v pát. před výr. trhem.
- Literbachy** (Lauterbach) výroční a dobytčí trhy: 1. na sv. Jana Křt., 2. první pond. po různencové slavnosti.
- Litvínov** (Oberleutensdorf), 1. ve středn po květné neděli, 2. na sv. Marii Magdalenu, 3. na sv. Michalu, 4. v pond. po všech Svatých.
- Lokovice**, 1. na sv. Jiří, 2. na sv. Matěje, 3. na sv. Leopolda, 4. den před sv. Jancim Křtíelem.
- Loket** (Elbogen), 1. na zelený čtvrtek, trh na chléb, 2. due 1. května, 3. na sv. Martina bisk., 4. ve čtvrtek před Vánoce, pouze na chléb.
- Lomnice**, 1. na sv. Jiří, 2. na sv. Jana Křt., 3. na sv. Michala.
- Lomnice**, 1. druhý čtvrtek postní, 2. ve

- čtvrtek před sv. M. Magdalenou, 3. před sv. Šimonem a Judou. Hlavní trhy na dobytek a jiné věci 1. 8 dní po vstoup. Páně, 2. ve čtvrtek po Bož. Těle. Týdňní trhy každý čtvrtek.
- Lomany**, výroční a dobytčí trhy: 1. v pond. a následující dni před tučným čtvrtkem, 2. v pond. a v outery před nanebevstoup. Páně, 3. ve středu po naroz. P. Marie po 8 dní, 4. ve středu a ve čtvrtek po sv. Šimonu a Judě.
- Louňovice**, ty čtrvrtky: 1. před sv. 3 Králi, 2. před sv. Řehořem, 3. před sv. Vojtěchem, 4. na sv. Vítu, 5. na sv. Marii Magdalenu, 6. ve čtvrtek před sv. Bartolomějem, 7. před sv. Václavem, 8. na sv. Lukáše, 9. na sv. Barboru.
- Lovosice (Lobosic)**, 1. den po Látare, 2. po sv. Trojici a dobytčí trhy: 1. v pondělí po neděli Látare, 2. den po sv. Trojici, 3. den po naroz. P. Marie.
- Lubence (Lubenz)**, výroční a dobytčí trhy: 1. Zhý pond. po Hromnicích, 2. ve středu před sv. Václavem.
- Lukavice** ve středu po sv. Jiř. Tyh. trh každou středu.
- Luzk**, 1. ve středu před nalez. sv. kříže, 2. ten den po sv. Petru a Pavlu, 3. ve středu před povýš. sv. kříže, 4. dne 4. listopada.
- Lysa**, 1. v pond. po sv. Filipu a Jakubu, 2. v pond. po sláti sv. Jana. Týhodní trhy každou sobotu.
- Malešov**, ty outerky: 1. před sv. Matějem, 2. před nanebevst. Páně, 3. před sv. Marii Magdalenou, 4. před naroz. P. Marie, 5. před sv. Martinem biskupem.
- Mancim**, 1. v pondělí po neděli Sexagesima, 2. druhý pond. po Velikonoci, 3. na sv. Vítu, 4. na sv. Matouše, 5. na sv. Barboru.
- Maršovice**, 1. dne 14. února, 2. dne 18. října.
- Maschov (Maschau)**, 1. první neděli v postě, 2. na sv. Filipa a Jakuba, 3. na den narození P. Marie, 4. v neděli po všech Svátých, každý trvá 8 dní. Trhy na vlnu: 1. první pátek po sv. Jiří, 2. druhý pátek po sv. Jiří. Týhodní trhy každý pátek.
- Měděnec (Kupferberg)**, 1. v pond. po sv. Vítu, 2. v pond. po sv. Matouši.
- Měděčín (Miedschin)**, 1. den před nanebevzetím P. Marie, 2. na sv. Šimona a Judu, 3. osm dní před sv. Martinem.
- Mělník**, výroční, Jobytčí a koňské trhy ty čtrvrtky: 1. po sv. 3 Králích, 2. po druhé postní neděli, 3. v pond. po sv. Filipu a Jakubu, trvá 8 dní, 4. v pondělí po sv. Petru a Pavlu, a 5. ve čtvrtek po nanebevzetí P. Marie, 6. po sv. Havu, 7. na sv. Ondřeje apost. po 8 dní. Týhodní trh každý outery.
- Merkám**, 1. v pond. po sv. Trojici, 2. na sv. Vavřince, 3. na sv. Martina.
- Městečko České (FriedländerNeustadt)**, Ty pondělky: 1. po sv. 3 Králích, 2. po sv. Josefu, 3. 14 dní po Sv. Duchu, 4. po jménu P. Marie, 5. po svatém Martinu.
- Město Nové nad Metují (Neustadt)**, výroční a dobytčí trhy: 1. na sv. Anežku, 2. na sv. Jiří, 3. na sv. Jana a Pavla, 4. na den povýšení sv. kříže. Týdňní trh na přízi a obilí každou středu a sobotu.
- Měšov (Einsiedl)**, ty pondělky: 1. druhé po Velikonoci, 2. po sv. Janu Křt., 3. před sv. Havlem.
- Město (Mauth)**, 1. v pond. po první neděli po velikonoci, 2. v outery po sv. Trojici, 3. na sv. Matouše.
- Město Vysoké (Hohenmauth)**, 1. první čtvrtek v postě, 2. v outery po sv. Filipu a Jakubu, 3. v outery po sv. Petru a Pavlu, 4. v outery po nanebevzetí P. Marie, 5. v outery po sv. Františku Ser., 6. v outery před sv. Lazarem. Dobytčí trhy: 1. v pond. po květné neděli, 2. v pond. před sv. Filipem a Jakubem, 3. v pond. po sv. Petru a Pavlu, 4. v pond. po nanebevzetí P. Marie, 5. v pondělí před sv. Františkem Seraf., 6. v pond. před sv. Lazarem.
- Mezimostí**, 1. na sv. Dorotu, 2. na sv. Floriana, 3. na sv. Mikuláše.
- Mikulov (Niklasberg)**, na sv. Jakuba, dne 23. července.
- Milčín**, 1. na sv. Stanislava, 2. na den sv. Jana Křt., 3. 4. června, 4. na den sv. Jindřicha, 5. dne 15. července, 6. na den narození P. Marie, 7. na dušičky.
- Milešov (Milschau)**, výroční a dobytčí trhy: 1. den před arch. Gabrielem, 2. v pond. po sv. Antonínu Pad., 3. v pond. po pozdvžení sv. kříže, 4. v pond. před narozením Páně.
- Miletín**, 1. tu středu po sv. Jiří, 2. tu středu po svatém Lukáši; každou středu týhodní obilní trh.
- Milín**, 1. v masopustní pondělí, 2. na sv. Ondřeje.
- Milčevsko (Mühlhausen)**, 1. na sv. Josefa, 2. v pondělí po sv. Trojici, 3. na svatou Markétu, 4. v pondělí po jménu P. Marie, 5. na sv. Václavu; týdňní trhy na dobytek, obilí a potravu každý čtvrtek.
- Mimov (Niemes)**, 1. první pátek v postě, 2. v pondělí po sv. Trojici, 3. v pondělí po sv. Matěji, 4. v pondělí po sv. Šim. a Judě.
- Mirovice**, (v Piseckém kraji) 1. ve středu po ned. Látare, 2. na sv. Fil. a Jak., 3. v pond. před sv. Pet. a Pavlem, 4. v pondělí po sv. Jiří, 5. v pond. před sv. Martinem. Týdňní trhy na hovězi dobytek, obilí, dříví, len, atd.: 1. v outery před velikonoci, 2. v out. před vánocti, taktu ale každou středu do celý rok.

- Viřov viz Friedland.**
- Viřovice,** 1. na den obřčení sv. Pavla, 2. v pondělí po Látare, 3. na sv. Vojtěcha 4. ve středu před Božím Tělem, 5. na sv. Prokopa, 6. na den Marie Sněžné, 7. den po narození Panny Marie, 8. v pondělí před sv. Havlem, 9. na den obětování Panny Marie.
- Mlátkov** (Wichstädt), 1. 23. dubna 2. dne 30. listopada.
- Mlázovice,** 1. v pondělí po jménu Pána Ježíše, 2. v outerý po Velikoci, 3. v outerý po sv. Vítu, 4. v outerý po sv. Kateřině.
- Mnichovice,** ty středy: po nanebevstoupení Páně, 2. před Božím Tělem, 3. před narozením P. Marie, 4. na sv. Martina biskupa. Hlavní trhy na dobytek, obilí a rozličné věci: 1. na tučný čtvrtek, 2. na zelený čtvrtek, 3. na sv. Jakuba apost., 4. ve čtvrtek po sv. Václavu, 5. na sv. Františka Xav., 6. den před šicdrým večerem týhodní trh každý čtvrtek.
- Mníšek,** 1. na sv. Fabiana a Šeb., 2. na sv. Josefa, 3. na sv. Filipa a Jakuba, 4. dne 2. srpna, 5. dne 24. srpna, 6. dne 24. října.
- Mošt** (Brux), výroční a trhy na dobytek: 1. v pondělí po Okuli, 2. v outerý svatodušní, 3. na sv. Jilji, 4. v pond. po sv. Burkhardu.
- Mšec** (Kornhaus), výroční a trhy na dobytek: 1. v pond. po neděli Okuli, 2. den před nanebevstoupením Páně, 3. dne 2 října.
- Mšemo,** (v Bolešlavském kraji) ty středy: 1. ve středu po jménu Ježíše. — 2. po sv. Fil. a Jak., 3. ve středu před sv. Václ. — 4. po sv. Martinu. Hlavní týdenní trh ve středu po sv. Josefu a ve středu po návštěvě P. Marie. — Týhodní trh každé pondělí.
- Muselňaj** (Smedon), 1. den po sv. Vojtěchu, 2. den po sv. Nichalu.
- Mutěšov,** (Muttersdorf), dne 24. srpna; týhodní trh každý čtvrtek.
- Náčeradec,** výroční a dobytčí trhy: 1. první outerý v masopustě, 2. v outerý po květné neděli, 3. v outerý posvatodušních svátcích, 4. ve středu po sv. Jakuba, 5. ve středu po jménu P. Marie, 6. na sv. Teresii, 7. v outerý před vánocemi.
- Nadějkov** (Nadějkau), výroční a dobytčí trhy: 1. v outerý po sv. Rudolfa, 2. na den sv. Štěpána (2. srpna), 3. v pond. před svat. Teresii, 4. v pondělí před sv. Kateřinou.
- Náchoň,** 1. poslední čtvrtek před postem, 2. na sv. Víta, 3. na sv. Martina biskupa. Každý čtvrtek týhodní trh.
- Nasavrky** (Nassaberg), výroční a dobt. trhy: 1. ve čtvrtek před první postní nedělí, 2. ve čtvrtek po sv. Norberta, 3. ve čtvrtek po sv. Havlu.
- Neštjny,** výroční i trhy na koně a hovězí dobytek, 1. první pondělí v postě, 2. v pond. před nanebevzetím Panny Marie, 3. na sv. Jakuba, 4. v pondělí po svatém Nichalu, 5. v pondělí po všech Svatých.
- Nejčirsko,** (Neuern), 1. v pondělí po nanebevst. Páně, 2. v pondělí po narození Panny Marie.
- Nešvizdy** (Grosnehwizd), výroční a dobytčí trhy též na koně a vlnu, 1. ve čtvrtek po nalezení sv. kříže, 2. druhý čtvrtek po povýš. sv. kříže, každý trvá 8 dní.
- Nechanice,** 1. v pondělí před sv. Matějem, 2. v pondělí před Svatým Duchem, 3. ve čtvrtek před nanebevzetím P. Marie, 4. v pondělí před sv. Václavem, 5. v pondělí před první nedělí adventní.
- Neposmuk,** 1. den po Hromnicích, 2. ve stř. po Jubilate, 3. ve středu po sv. Janu Křt., 4. ve středu po sv. Matouši, 5. ve středu po sv. Barboře; každou středu od Hromnic až do sv. Jana Křt. týhodní trh.
- Nepomybl** (Pomeisl), 1. v pondělí před narozením P. Marie, 2. na sv. Mikuláše; trhy na dobytek 8. dní trvajících: 1. na Remin., 2. na sv. Víta.
- Netolice,** výroční a trhy na koně a hovězí dobytek: 1. v pondělí po Hromnicích 2. na sv. Jana Křt., 3. druhý pond po nanebevzetí P. Marie, 4. na sv. Michala. Velké trhy na koně a hovězí dobytek: 1. v outerý velikonoční, 2. v outerý svatodušní; tyhodní trh na obilí a hovězí dobytek každé pondělí po celý rok.
- Netvořice,** výroční a trhy na dobytek: 1. dne 4. března, 2. dne 17. května, 3. dne 27. srpna, 4. dne 16. října.
- Neukirchen,** 1. druhé pondělí po velikonoči, 2. v pondělí po pozdvížení svatého kříže.
- Neustupov,** 1. den po sv. 3 Králích, 2. den po Hromnicích, 3. na sv. Marka evangelisty, 4. v pond. po Božím Těle. Týhodní trh. každý čtvrtek po celý půst
- Neveklov,** 1. dne 3. února, 2. v outerý svatodušní, 3. dne 3. srpna, 4. dne 29. září.
- Nevedčky** (Neudeck), ty ponděly: 1. před květnou nedělí, 2. po sv. Michalu, 3. před všemi Svatými.
- Nymburk,** Vicemilov, ty středy: 1. ve středoposti, 2. po sv. Janu Křt., 3. po povýšení sv. kříže.
- Oblehnice** (Giesshübel), ty pondělky: 1. před Velikonočí, 2. před Sv. Duchem, 3. po sv. Marii Magdaleně, 4. po sv. Bartoloměji, 5. po sv. Havlu; týhodní trh každý čtvrtek na přizí, plátno, obilí a všelike krámské zboží.
- Olová** (Bleistadt), 1. v pondělí po Rogate, 2. druhé pondělí před sv. Michalem.
- Ondřejov,** 1. tu středu před sv. Blažejem, 2.

- tu středu před sv. Vojtěchem, 3. na den sv. Petronily, 4. na den sv. Markéty, 5. ve středu před povýšením sv. Kříže, 6. ve středu před sv. Simonem a Judou. Kdyby 3. neb 4. výroční trh na sobotu, na neděli aneb na nějaký jiný svátek paul. drží se tu středu před tím.
- Abtator** (Abtsdorf), 1. na tučný čtvrtek, 2. v pondělí před Sv. Duchem, 3. ve čtvrtek po Marii Sněžné, 4. druhý čtvrtek po početí P. Marie.
- Abpočno**, 1. na sv. Marka dne 25. dubna, 2. na sv. Mikuláše dne 6. prosince. Trhy na koně a rozličný dobytek, jakož i jiné zboží: 1. na obrás, sv. Pavla dne 25. ledna, 2. na svatého Řehoře dne 12. března, 3. v pátek před sv. Jiřím. Trhy na vlnu: 1. na sv. Petra a Pavla dne 28. června, 2. na stěti sv. Jana dne 29. srpna. Trhy týhodni na obilí a kramářské zboží každý pátek.
- Osic** (Osic), ty pondělky: 1. po čtvrté postní neděli, 2. po sv. Vítu, 3. po třetí neděli v říjnu, 4. před sv. Tomášem.
- Abtrov** (Schlarckenwerth), 1. v pond. po Septuagesima, 2. v pondělí před sv. Havlem; trh týhodni každé pondělí.
- Abdlitz** (Eidlitz), výroční a dobytčí trhy: 1. ve čtvrtek po smrtelné neděli, 2. v pondělí po narození Panny Marie, 3. v pondělí po sv. Kateřině; při každém výročním trhu jest spolu trh na doh., jakož každý čtvrtek týhodni trh na obilí, palivo a potravní zásoby.
- Abnohšt** (Unhošt), 1. den po novém roce, 2. na sv. Josefa, 3. den po sv. Petru a Pavlu, 4. ve středu po sv. Františku Seraf., 5. v pondělí po sv. Martinu.
- Abpice** (Eipel), 1. na Hromnic, 2. v outerý po sv. Jakubu V., 3. v outerý po svatém Jilji, 4. v outerý po sv. Martinu. Týdenní trhy, 1. v out. před velikonočí, 2. v out. před svatodušními svátků, 3. v out. před sv. Havlem, 4. v outerý před věnočení.
- Abosoby** (Pollerskirchen), 1. v pondělí po Hromnicích, 2. dne 22. července, 3. dne 28. října. Každý pondělek trh na dobytek a obilí.
- Abostí nad Kabeu** (Aussig), výroční i dobytčí trhy ty pondělky: 1. po sv. Fabianu a Šebastianu, 2. čtvrtý před Velikonocí, 3. po sv. Markétě, 4. po sv. Bartoloměji a 5. po sv. Martinu.
- Abostí nad Orlici** (Wildenschwert), výroční trhy a předcházejícími dobytčími: 1. v out. po středopostí, 2. na sv. Vítu, 3. na sv. Jakuba, 4. v out. po narození Panny Marie, 5. na sv. Martina. Každou sobotu trh na len, přízi, plátno a vlnu.
- Abstáti** (Anscha), 1. pásou středu postní, 2. na sv. Jana Křtitele, 3. na sv. Bartoloměje, 4. na sv. Šimona a Judu.
- Abuterý** (Neumarkt), 1. třetí pond. v postě 2. pond. po květ. ned., 3. na sv. Jana Křt., 4. ve čtvr. před sv. Havlem, 5. v sob. před Ad. a Evou.
- Abnov**, 1. v pondělí po neděli Kantate, 2. na sv. Annu, 3. v pondělí před sv. Havlem, 4. na sv. Earborn. Týhodni trhy od středopostí až do začátku adventu na koně hovězí dobytek. Obilí, vlnu atd.
- Abnova Nová** (Neupaka), 1. v outerý po jmenu P. Ježíše, 2. v outerý po neděli Bogate, 3. v outerý po Božím Těle, 4. na sv. Vavřince, 5. v outerý po sv. Matouši. Každý úterek týhodni trh na obilí, vátivo a všeľike potravní věři.
- Abardubice**, 1. ve středu po Hromnicích, 2. v pond. v křížovém týdnu, 3. na sv. Viktorina, 4. v outerý po početi P. Marie. Trhy na dobytek: 1. v pond. před Hromnicemi, 2. v pond. před křížovou neděli, 3. v pond. před sv. Viktorinem, 4. v pond. před početím Panny Marie. Týhodni trh každý potek.
- Abeckau** (Peckau), výroční, kušské a dobytčí trhy: 1. v pond. po sv. 3 Kráľích, 2. v pond. po Sv. Duchu. Týhodni trh každou středu.
- Abecky** (Petschkau), 1. v pond. po jmenu P. Ježíše, 2. na sv. Jana Nep., 3. na sv. Vavřince, 4. v pond. před sv. Martinem.
- Abelšířimov** (Pilgram) ty outerky: 1. po novém roce, 2. po středopostí, 3. po Božím Těle, 4. po sv. Bartoloměji, 5. po sv. Šimonu a Judě. Trhy na dobytek každou středu postní, pak 1. sobotu po křížové neděli, 2. v sobotu po sv. Trojici, 3. v sobotu po sv. Prokopu, 4. v sobotu po povýšení sv. Kříže. Trhy na koně každé pond. před výročním trhem. Týhodni trh každou sobotu.
- Abernink** (Baringen), první pond. míšire zati aneb po svátku Anjela Strážce.
- Abetrovice** (Peterswalde), 1. v pond. 14 dní před Sv. Duchem, 2. v pond. 14 dní před eisáským posvicem.
- Abilnikov**, 1. v outerý velikonoční, 2. na sv. Vítu, 3. na sv. Šimona a Judu.
- Abisek**, 1. třetí čtvrtek v postě, 2. v outerý po sv. Trojici, 3. na sv. M. Magdalenu, 4. na den povýš. sv. Kříže, 5. na sv. Alžbětu.
- Abičelí**, ty pondělky: 1. první v postě, 2. po nabeuz. Panny Marie, 3. po povýšení sv. Kříže, 4. po všech Svatých.
- Abianá** (Plan v Chlebsk kraji), 1. na sv. Tom. Akv., 2. v úterý po květné ned. — 3. v pond. po nabeuzstoup. Páně. V pondělí na dobytek a v sobotu na obilí.
- Abianá Horní**, 1. druhou neděli po Hromnicích, 2. Zhou neděli po velikonočí, 3. na sv. Markétu, 4. na sv. Michala; týh. trh. každý outerý.
- Abianany**, 1. na sv. Fabianu a Šebastiana,

2. na sv. Matěje, 3. v svatodušní pond., 4. na sv. Jakuba.
- Planá**, ty čtvrtek: 1. po Qussim. po 8 dní, 2. po rozelení sv. apost., 3. po povýšení sv. kříže po 3 dni, 4. po sv. Havlu, padne-li sv. Havla ve čtvrtek, ten smýč den; týhodní trhy: 1. na velký pátek, 2. na sv. Tomáše, a od sv. Josefa až po sv. Havlu na rozličný dobytek každou sobotu.
- Plattna** (Platten), ty pondělky: 1. před Sv. Duchem, 2. po Sv. Duchu, 3. po sv. Vavřinci.
- Pizemec**, výroční a dobytčí trhy: 1. v pondělí po Hromnicích, 2. ve středu po sv. Vojt., 3. v pondělí po nanebevzetí Panny Marie, 4. ve středu po sv. Havlu.
- Pizen** (Pilsen), výroční a dobytčí i koňské trhy ty pondělky: 1. po Reminiscere, 2. po sv. Petru a Pavlu, 3. po sv. Bartoloměji, 4. po sv. Martinu. Trh na vlnu drží se zároveň s trhem Petró-Pavelským a trvá plynch 8 dní. Týhodní tržové ve středu a v sobotu.
- Počátky**, ty pondělky: 1. po jménu P. Ježíše, 2. po nanebevstoupení Páně, 3. po sv. Františku Ser.
- Poděbrady**, výroční a dobytčí trhy ty pondělky: 1. po sv. Josefu, 2. před sv. Markétou, 3. po povýšení sv. kříže, 4. na sv. Havla; každou sobotu týhodní trh.
- Podhradý**, výroční a trhy na koně a hovězí dobytek: 1. druhý outerý před sv. Bartolomějem, 2. v outerý po sv. Šimonu a Judě.
- Podhořany** (Podersam), výroční a dobytčí trhy ty středy: 1. po Velikonoci, 2. před sv. Havlem, 3. před Vánocemi. Týdenní trh každý pátek.
- Podmokly**, týdenní trh v outerý a ve čtvrtek.
- Podoly Bílé** (Weisspodol), 1. na Hromnicce, 2. na sv. Filipa a Jakuba, 3. na sv. M. Magdalenu, 4. na sv. Václava.
- Police**, 1. v pond. po neděli Kantáte, 2. na sv. Prokopa, 3. na sv. Bernarda; padnou-li ale dva posled. trhy na sobotu, drží se v pond. s osmiden. svobodným prodejem krumáráckého zboží, koní a hověz. dobytka. Týhod. trh každou středu na plátno, přízi a obilí všeho druhu.
- Poličany**, 1. v pondělí po sv. 3 Králích, 3. třetí pátek v postě, 3. v pondělí po sv. Filipu a Jakubu, 4. na sv. Jana Křt., 5. na sv. Bartoloměje, 6. na sv. Šimona a Julu; týhodní trh každý čtvrtek.
- Polička**, 1. v pondělí po sv. 3 Králích, 2. třetí čtvrtek postní, 3. v outerý před svatými Jiřím, 4. ve čtvrtek před sv. Janem Křt., 5. ve čtvrtek před sv. Bartolomějem, 6. v out. před sv. Šim. a Judou.
- Polná**, 1. ve středu po sv. Matěji, 2. po sv. Filipu a Jakubu, 3. po sv. Vitu, 4. po sv. Václavu.
- Porůčí Spáleno**, (Brennporičen), 1. na sv. Josefa, 2. ve čtvrtek po Sv. Duchu, 3. v pondělí po sv. Bartoloměji, 4. v druhý pondělí po sv. Martinu.
- Postoloprty** (Postelberg), výroční trhy: 1. v pond. před Velikonoci, 2. v pond. po sv. Trojici, 3. den po nanebevzetí P. Marie, 4. na sv. Ondřeje ap.; týhodní trh každou středu.
- Postupice**, 1. dne 30. května, 2. dne 5. září, 3. dne 16. října, 4. dne 20. listopadu.
- Prácheň**, 15. března na star. náměstí; 12. května na malostransk. náměstí a na Stěp. náměstí; 11. června na mal. nám.; 24. září na starom. nám.; 2. prosince na starom. náměstí — vždy 14 dní.
- Prachovice**, 1. ve čtvrtek po sv. 3 Králích, 2. den po sv. Jakubu, 3. na sv. Matěje; týhodní trhy na dobytek a obilí každý čtvrtek, a nichžto hlavní jsou ve čtvrtek po sv. Matěji a po sv. Vojtěchu.
- Prácheň**, výroční a dobytčí trhy: 1. v masopustní pond., 2. v pond. po sv. Vitu, 3. po nanebevzetí Panny Marie, 4. na sv. Šimona a Judu.
- Prácheň**, výroční a dobytčí trhy: 1. ve čtvrtek po sv. Jiří, 2. v pond. před sv. Mari Magdalenou, 3. v pond. před sv. Teresou, 4. v pondělí před svatou Katerinou. Dobytčí trhy odbyývají se před poleodem.
- Prokopa**, 1. na velkonoci pond., 2. ra sv. Prokopa, 3. na sv. Havla.
- Prácheň**, 1. v outerý po neděli Judika, 2. ten den po navštívení P. Marie, 3. na proměnění Christa Pána, 4. na sv. Katerinu; trh na dobytek vždy 6. června.
- Prácheň**, 1. v pondělí po nanebevstoupení Páně, 2. po Božím Těle, 3. po sv. Vavřinci, 4. po sv. Křipinu; týhodní trhy na potravní věci: 1. na zelený čtvrtek, 2. na sv. Tomáše; pak od začátku postu až k sv. Martinu každý čtvrtek.
- Prácheň**, 1. v postní sobotu, 2. třetí pondělí po Velikonoci, 3. v pondělí po sv. Petru a Pavlu, 4. po narození Panny Marie, 5. po sv. Ondřeji.
- Prácheň**, 1. v pond. po Hromnicích 2. po Velikonoci, 3. na sv. Jana Křtitele, 4. na sv. Jiří, 5. na sv. Linharta aneb v pondělí na to.
- Prácheň** (Frühbuss), v pond. po sv. Bartoloměji.
- Prácheň** (Priethal), 1. na den sv. Vavřince, 2. v nedělí po sv. Jiří; každou středu týhodní a dobytčí trhy.
- Prácheň** (Priesen), trhy výroční a na

- dobytek: 1. v pond. před nanebevst. Páně, 2. v pond. po sv. Bartoloměji. V týdni před adventní nedělí je po 6 dní trh na len; týždní trh každou sobotu.
- Urbáň**, 1. v pátek po sv. Josefu, 2. na svatou Trojici po 8 dní, 3. na svatého Bartoloměje, 4. na svat. Martina po 8 dní; týždní trh každou středu.
- Urbástejn** (Rabenstein), 1. druhou středu po sv. Jirí, 2. ve čtvrtek před sv. Václavem.
- Uradouňov** (Graber), výroční trhy: 1. na sv. Valentína 14. února, 2. na sv. Víta 15. června, 3. na sv. Michala 29. září, 4. na dušičky 3. listopadu.
- Urdálec**, 1. v pond. po Judika, 2. po nanebevstoupení Páně, 3. po Božím Těle, 4. po narození P. Marie, 5. po Lukášii. Zvláštní trhy: 1. na zelený čtvrtek, 2. na sv. Tomáše apost.; trh na dobytek a obilí každý čtvrtek.
- Uradomyšl**, 1. na svatého Matouše.
- Uradonice**, výroční a trhy na koně a hovězí dobytek: 1. v pondělí po neděli Látere 2. na svatého Bartoloměje, 3. v pondělí po svatě Kateřině.
- Uradyně** (Richenburg), výroční trhy na dobytek: 1. ve čtvrtek po Božím Těle, 2. dne 27. srpna, 3. dne 27. listopada.
- Uřetov** (Rakonitz), 1. ve čtvrtek po Reminisc., 2. ve středu po Kantáte, 3. na rozelání sv. apoštolů, 4. na sv. Ludmilu, 5. na den sv. Linhart; týždní trh na den sv. Tomáše.
- Uřetáje**, 1. v suché dni před svatým Matějem, 2. v pondělí před Velikonocí, 3. ve středu po nanebevstoupení Páně, 4. v pondělí před Vánocemi.
- Uřetbořice**, 1. v středoposti, 2. na sv. Jakuba; týždní trhy: 1. na masopustní outerý, 2. ve středu po Velikonocí, 3. po sv. Vítu, 4. na sv. Šimona a Judu.
- Uřetudnice**, (v Litoměř. kraji) 1. první čtvrť. v postě, 2. prostřední čtvrť. v postě, 3. v pon. po květ. ned. 4. na den nalez. sv. kříže, 5. ve čtvrtek po nanebevstoupení Páně, 6. v pondělí po Božím Těle, 7. na sv. Marii Magdalenu, 8. ve čtvrtek po sv. Jirí, 9. ve čtvrtek po sv. Václavu, 10. ve čtvrtek po sv. Martinu, 11. na den sv. Tomáše; týždní trhy každé outerý a na obilí každý čtvrtek.
- Uřetstein Dolní** (Unterreichenstein), 1. na sv. Šebestiána, 2. na sv. Vojtěcha, 3. na sv. Jirí, 4. na sv. Linhart.
- Uřetov úkorní**, městyš, v pond. pozvěst. P. Marie, v pond. po Janu Křt., v outerý po Františku Seraf., v outerý po počtí P. Marie.
- Uřetlice**, ty pondělky: 1. po velikonoci, 2. po sv. Prokopu, 3. po nanebevst. P. M., 4. po cis. posvěcení. Týždní trh každý čtvrť.
- Uřetkyany**, 1. v pondělí po sv. Faustinu, 2. po sv. Torpesu, 3. po sv. Štěpánu papeži, 4. po sv. Františku Seraf., 5. po první neděli adventní.
- Uřetkytice**, 1. na sv. Matěje, 2. na sv. Markéta, 3. na dušičky. Pouti: 1. na svat. Josefa, 2. v oktávu Božího Těla; týždní trh každé pondělí.
- Uřetov**, 1. ve čtvrtek před Velikonocí, 2. před Sv. Duchem, 3. před Vánocemi, a padne-li na ten den štědrý večer, drží se trh o týden dříve.
- Uřetov** (Ronsperg), 1. na sv. Filipa a Jakuba, 2. v pond. po sv. Petru a Pavlu, 3. v pond. po narození P. Marie po 8 dní.
- Uřetovsko**, výroční a dobytčí trhy: 1. na sv. tři Krále, 2. na sv. Josefa, 3. na svat. Vojtěcha, 4. na sv. Víta, 5. na sv. Michala, 6. na sv. Martina.
- Uřetdalovice**, výroční a trhy na koně a dobytek: 1. ve čtvrtek po třetí neděli po 3 Králich, 2. po Judika, 3. v outerý před nanebevstoup. Páně, 4. ve čtvrtek po sv. Markétě, 5. po svat. Vavřinci, 6. po sv. Havlu, 7. po svat. Martinu, 8. ve čtvrtek v suchém týdni před Vánocemi. Týždní trh každý čtvrtek.
- Uřetberk**, 1. na sv. Fabiana a Šebestiána, 2. na sv. Vojtěcha, 3. v pond. před sv. Václavem; trh na chleb na sv. Mikuláše; týždní trhy každou sobotu.
- Uřetmítal** (Reichenhal), 1. na sv. Filipa a Jakuba, 2. na sv. Jakuba dne 25. června týždní trh každou středu.
- Uřetmítal**, 1. v pondělí po Judii, 2. na sv. Filipa a Jakuba, 3. v pond. po Božím Těle, 4. na svat. Vavřince, 5. v pondělí před svatým Václavem.
- Uřetnaburk**, 1. v pond. po obrácení sv. Pavla, 2. po svatodušních svátcích, 3. před sv. Bartolomějem, 4. po sv. Havlu; týždní trh každou středu.
- Uřetnov** (Reichen), 1. na sv. Bartoloměje, 2. na sv. Michala.
- Uřetnov** (Reichenau), výroční a trhy na dobytek: 1. ve středu po Jménu Ježíš, 2. na den nalezání sv. kříže, 3. na sv. Prokopa, 4. na svat. Matouše, 5. na sv. Lucii.
- Uřetnov Český**, 1. v pondělí po Božím Těle, 2. na svatého Ondřeje; každou středu týždní trh.
- Uřetnov Nový** (Neureichenau), výroční a dobytčí trhy: 1. v pond. po Hromnicích, 2. po sv. Filipu a Jakubu, 3. před nanebevstoupením P. Marie, 4. po sv. Martinu; týždní trh každé pond. na plátno, přízi a potraviny věci.
- Uřetnice červená**, (Rothrečic), 1. na sv. Jirí, 2. v outerý po nanebevstoupení Páně, 3. na sv. Šimona a Judu, 4. na sv. Kateřinu.
- Uřetnice Starodubova** (Kardárečic),

1. na sv. Josefa, 2. na sv. Vavřince, 3. na sv. Matouše, 4. na sv. Martina; trh na dobytek každý úterek.
- Řevnice**, 1. v pond. po sv. Matěji, 2. ve středu před Božím Tělem, 3. před sv. Havlem.
- Říčany**, 1. ve čtvrtek po svatém Matěji, 2. na sv. Zikmunda, 3. ve čtvrtek po sv. Prokopu, 4. ve čtvrtek po sv. Bartoloměji, 5. v pond. po sv. Václavu, 6. ve čtvrtek po sv. Martinu, 7. v pond. před štědrým večerem; týh. trh každou sobotu.
- Sadská**, 1. v pondělí po jmenu Pána Ježíše, 2. po svatém Janu Křtiteli, 3. po sv. Bartoloměji, 4. po svat. Havlu; týdňí trh každé pondělí.
- Sandava** (Sandau), 1. v pond. po neděli Remisicere, 2. po Sv. Duchu, 3. po svat. Michalu Arch., 4. po druhé neděli adventní, týhodní trh na obilí každou sobotu.
- Sázava**, 1. dne 26. dubna, 2. dne 2. listopadu, výroční a trhy na koně i hovězí dobytek s osmidenním frejnkem: 1. ve čtvrtek po sv. Vítu, 2. v pond. po sv. Jilji, 3. na sv. Martina bisk. Na obilí, vaňvo, vlnu a přízi: 1. v úterý v postě, 2. v úterý před středposím, 3. v úterý po Judka.
- Medice**, 1. v pond. po jmenu P. Ježíše, 2. na sv. Jiří, 3. na Pia papeže, 4. na sv. Michala arch., 5. na sv. Alžbětu.
- Medlice**, 1. ve středu po čtvrté postní neděli, 2. v pond. po nejsvětější Trojici, 3. ve středu po navštívení P. Marie, 4. na sv. Bartoloměje, 5. na sv. Michala, 6. na sv. Martina bisk.
- Medlčany**, 1. ve středu před Velikonocí, 2. ve středu před Sv. Duchem, 3. den před sv. Petrem a Pavlem, 4. ve středu před sv. Havlem, 5. den po sv. Martinu, 6. ve středu před Vánocemi. Týhodní trh každou středu; tak nazvaná kocanda, totiž trhy na len a plátou: 1. osm dní před sv. Petrem a Pavlem, 2. osm dní před sv. Martinem.
- Medlo Staré** (Altsattel), 1. v out. po sv. Janu Nep., 2. v pond. po sv. Václavu, 3. ve středu před sv. Martinem.
- Měmily**, 1. v pond. v středoposti, 2. po křížové neděli 4. června, 3. před svat. Janem Křt., 4. po sv. Jilji, 5. před sv. Havlem, 6. před sv. Ondřejem. Týhodní trh každý pátek.
- Měmůzaty**, 1. na sv. Hátu, 2. na sv. Vojtěcha, 3. na sv. Petronilu, 4. na sv. Matouše, 5. dne 27. pros.; každý pátek trh na dobytek.
- Mězeulice**, 1. ve čtvrtek po jmenu P. Ježíše, 2. ve středu před květnou nedělí, 3. v pond. po sv. Trojici, 4. na sv. Bart., 5. na sv. Simona a Judu; týhodní trh každý čtvrtek.
- Mkalice**, 1. na sv. Mateje, 2. na sv. Jana Nep., 3. na sv. Vavřince, 4. v pond. před sv. Kateřinou.
- Mkalice Česká** čili **Velká**, výroční a trhy na dobytek: 1. ve středu po sv. Filipu a Jakubu, 2. po sv. Vavřinci, 3. v úterý po sv. Františku Scr., 4. po sv. Jilji. Týh. trh na obilí, přízi a potravu věci každý úterek.
- Mkuš**, 1. první úterý v postě, 2. v úterý svatodušní, 3. na povýšení sv. kříže, 4. na sv. Lucii. Trhy na koně a hovězí dobytek: 1. na den sv. Karla Vel., 2. na první úterý postní, 3. v pátek před květnou nedělí, 4. na proměnění Christa Pána, 5. na sv. Martina bisk., 6. na sv. Lucii.
- Mlaný** (Schlan), 1. na sv. Filipa a Jakuba, 2. na sv. Matouše po 8 dní, 3. na den obětování P. Marie. Trhy na dobytek: 1. v pond. po Látare, 2. na den proměnění Christa Pána.
- Mlavětín**, 1. ve středu před květnou nedělí, 2. po sv. Ignaci, 3. před sv. Václavem, 4. ve středu po obětování P. Marie.
- Mlavkov** (Schlaggenwald), 1. v pond. po neděli Septagesima, 2. po jmenu P. Marie.
- Mladary**, 1. v úterý po sv. Dorotě, 2. v pond. po sv. Stanislavu, 3. na sv. Jakuba Většího, 4. ve čtvrtek po narození P. Marie, 5. na sv. Lukáše. Každou sobotu trh na obilí.
- Mnářice**, 1. ve středu po Hromnicích, 2. před sv. Jiřím, 3. před Jubilate, 4. před sv. Bartolomějem, 5. před sv. Matoniem. Každou středu týhodní trh
- Morčouka** (Morchenstern), 1. ve středu po sv. Josefu, 2. po sv. Marku, 3. před všemi Svatými. Týhodní trh každou středu.
- Soběslav**, 1. v pond. po obrácení sv. Pavla aneb v pond. před Hromnicemi, 2. před svatodušními svátky, 3. po povýšení sv. kříže, 4. před sv. Kateřinou. Trhy na koně o den dříve, trhy na hovězí dobytek od druhého pondělí v postě až do pondělka po svatě Trojici každé pondělí.
- Robotka**, 1. ve čtvrtek po 3 Kr., 2. na velkonoční out., 3. na sv. Magd., 4. na sv. Bart., 5. na sv. Michala, 6. na sv. Kateřinu. Týhodní trh každou sobotu.
- Sokolov** (Falkenau), 1. v pond. před Sv. Duchem, 2. po sv. Jakubu Vět., 3. na sv. Michala; trhy na dobytek každé 3. pond. v každém měsíci.
- Solnice**, 1. na masopustní pond., 2. na sv. Jana Křtitele, 3. na sv. Jilji, 4. na sv. Šim. a Judu; týhodní trh každé pondělí.
- Sovínka**, 1. ve čtvrtek před Hromnicemi, 2. v úterý před sv. Václavem týhodní trh na obilí a dobytek každý čtvrtek.

Šimkovy, 1. v outery po novém roce, 2. po sv. Františku Serafinském; týhodní trh každé pond.

Stárekov (Starkstadt), výroční a trhy na dobytek: 1. v pond. po jménu P. Ježíše 2. před Sv. Duchem, 3. po sv. Voršile. Případně-li sv. Voršily na pondělí, drží se trh toho samého dne, a druhý den na to dobytčí trh; týhodní trh na přízi a plátno každou sobotu.

Stodý (Staub), 1. v out. po Hromnicích, 2. na sv. Jiří, 3. ve středu po sv. Michalu, 4. v outery před sv. Martinem. Případně-li svatojirský trh na neděli neb svátek, odlož se na přízi outerek.

Strakonice, 1. ve čtvrtek po středoposti, 2. v out. po nanebevstoupení Páně, 3. na sv. Anny, 4. na den sv. Šim. a Judy.

Strakonice Nové, město, (Neustratic), 1. ve čtvrtek před květnou nedělí, 2. v outery před nanebevstoupením Páně, 3. ve čtvrtek před navštívením Panny Marie.

Stráž (Neustadt), 1. v pond. před sv. Janem Křt., 2. na sv. Kacíru; každý outerek trh na dobytek.

Stráž (Platz), 1. v pondělí po smrtelné nedělí, 2. ve čtvrtek po Božím Těle, 3. na sv. Bartoloměje, 4. na sv. Lucii; trh na dobytek každý pondělek.

Stráže (Wartenberg), výroční a dobytčí trhy: 1. v druhý pond. po Velikonoci, 2. po rozelání sv. apos., 3. před sv. Havlem, 4. po sv. Martinu; týhodní trh: 1. ve středu před Velikonoci, 2. před Vánocemi.

Strážov (Drosau), 1. ve čtvrtek po sv. Václavě, 2. po sv. Jiří, 3. po sv. Jakubu, 4. po sv. Martinu.

Strmilov (Tremles), 1. den po novém roce, 2. druhý pond. v postě, 3. čtvrté pond. po velikonoci, 4. v pond. po Božím Těle, 5. na sv. Jiljí, 6. na sv. Havla, 7. den po sv. Ondřeji; trhy na dobytek každé pond. od 1. května až do 31. října. Trhy na obilí každé pondělí.

Stříbro (Mies), výroční a dobytčí trhy: 1. v pond. po sv. 3. Králích, 2. po velikonoci, 3. po sv. Vavřinci, 4. po sv. Havlu.

Stropnice (Stropnic), na svatoúšň outery; každý outerek trh na dobytek.

Stránský, 1. v pond. po nejsvětější Trojici, 2. na sv. Vavřince, 3. na sv. Františka Ser.; týhodní trhy vždy v outery.

Sukdol, v outery před sv. Havlem, 2. v outery před sv. Tomášem apost.

Suniperk (Sonnenberg), 1. dne 1. května, 2. na sv. Michala.

Suší Hora (Geiersberg), výroční a trhy na dobytek: 1. po Svatém Daclu, 2. po sv. Markétě, 3. po sv. Ntější, 4. po obětování Panny Marie; trh týhodní na obilí každé pondělí.

Sušice (Schüttenhofen), 1. v pond. po 3 Králích, 2. v outery svatoúšň, 4. na sv. Rocha, 4. na sv. Františka Ser., trhy na dobytek od květné neděle až do sv. Martina; každý pondělek a pátek po celý rok trhy na obilí.

Světlá, 1. v outery po sv. 3 Králích, 2. na sv. Vojtěcha, 3. na sv. Bartoloměje, 4. na sv. Michala.

Svínský (Schweinic), 1. den po sv. Trojici, 2. v neděli po nanebevstoupení Panny Marie. Padne-li na ten den trh v Lšově, drží se o tři dni dříve, 3. na sv. Františka Serafinského.

Svojanov, výroční a dobytčí trhy, kterčito poslední drží se před polednem: 1. na nasopušň outerek, 2. ve čtvrtek ve květnou neděli, 3. ve středu před nanebevstoupením Páně, 4. na sv. Matě Magdalenu, 5. ve čtvrtek před sv. Tomášem.

Svrátka, 1. v pond. po sv. Fab. a Šebest., 2. po velikonoci, 3. na sv. Prokopa, 4. ve středu po sv., Martinu.

Šebach, 1. v pondělí po neděli Kantáte 2. druhé pondělí po sv. Petru a Pavlu, 3. druhé pondělí po jménu P. Marie, 4. druhé pondělí po všech Svätých; trhy na dobytek každý první čtvrtek v měsíci.

Šebach, 1. v pond. po první neděli velikonoční, 2. v outery po sv. Janu Křt., 3. druhý pond. po jménu P. M., 4. druhý outery po všech Svätých.

Šemfeld, 1. v pond. před sv. Bart., 2. v pond. po sv. Martinu bisk.

Šemlín, 1. druhé pondělí po sv. Janu Křt., 2. v pondělí před první adventní nedělí.

Šemlínka, 1. v pondělí po 3 Králích, 2. druhé pondělí po velikonoci, 3. v pondělí před sv. M. Magdalenu.

Širgswalde, 1. na velkonoční outery, 2. v pondělí po sv. Markétě, 3. v pond. po sv. Františku Ser. Týhodní trh každý patek.

Škvorec, výroční a dobytčí trhy: 1. v outery před Velikonoci, 2. před sv. Havl., 3. před Vánoc.

Šluknov (Schlukkenu), 1. v pond. po neděli Okuli, 2. po nanebevstoupení Páně, 3. po sv. Vavřinci, 4. po sv. Matouš; padne-li sv. Vavřinec neb Matouš v pond. drží se trh ten samý den; týhodní trhy každý čtvrtek, na zelený čtvrtek a ve čtvrtky v adventě přicházejí cizí kramáři a remeslníci.

Štětkna (Stecken), 1. v outery po 1ní neděli v postě, 2. v out. před sv. Jiljí, 3. na sv. Teclu.

Štěpánov, 1. na sv. Vojtěcha, 2. na sv. Bartoloměje, 3. v outery před sv. Havlem; trhy na veliký dobytek po celý púst každou středu.

Štětí (Wegstädtel), výroční trhy na dobytek: 1. druhý čtvrtek po Velikonoci, 2. ve

- čtvrtek před sv. Vavřincem, 3. před sv. Havlem, 4. po počti P. Marie.
- Štolky** (Stecken), 1. na sv. Josefa, 2. na sv. Víta, 3. na sv. Vavřince, 4. na všechny Sváté.
- Švarcetal**, výroční a trhy na koně a dobytek: 1. v pond. po jméno Ježíše, 2. po 8. květnu, případně-li svátek, tedy v outery, a padne-li 8. května v pondělí, o týden pozděj, 3. v pondělí po sv. Bartol., padne-li sv. Bart. na pondělí, tedy ptišti pondělí.
- Švihov**, 1. v pondělí po neděli Láters, 2. na sv. Víta, 3. v pondělí po sv. Václavu, 4. v pondělí po sv. Lucii, každou středu týhodní trh.
- Tábor**, 1. na sv. Řehoře, 2. na sv. Urbana, 3. na proměnění Christa P. 4. na sv. Havla, 5. na sv. Ondřeje; padne-li některý z těchto trhů na sobotu aneb jiný židovský svátek, drží se ptišti středu.
- Tachov** čili **Dřevšov** (Tachau), 1. v pondělí po jméno P. Ježíše, 2. na velký pátek, 3. v pondělí po Božím Těle; trhy týdní každou středu a pátek.
- Teplá** (Tepl), trhy na koně a jiný dobytek: 1. ve středu před Hromnicemi, 2. před Velkonočí, 3. po Jubilate, 4. po sv. Kilianu, 5. na sv. Jilji, 6. ve středu před císařským posvicením, 7. ve středu před Vánoci; trh na obilí každou středu.
- Teplice** (Teplitz), 1. v pond. po sv. 3 Král., 2. po sv. Janu Křt., 3. po sv. Jilji, 4. po sv. Havla; hlavní týhodní trhy v outery každého téhodne a týdní trhy každodenně. První hlavní týhodní trh v každém měsíci je spolu trh na dobytek.
- Teplice** (Weckelsdorf), 1. v outery po jméno P. Ježíše, 2. po nanebevstoupení Páně, 3. po nanebevzetí P. Marie, 4. po všech Svátých; tých. trhy každý outery na plátno, ptiži a len.
- Terezín** (Theresienstadt), 1. v pond. po sv. 3 Králích, 2. první pond. po velikonoci, 3. ve čtvrtek po sv. Petru a Pavlu, 4. v pond. po sv. Václavu.
- Tejn** **Horšav** (Bischoftein), 1. v outery před Hromnicemi, 2. před svatým Petrem a Pavlem, 3. po povýšení sv. Kříže; týhodní trh na obilí každou sobotu po celý rok.
- Tejn nad Vltavou**. (Moldautein), 1. dne 8. května, 2. dne 25. července, 3. dne 21. září, 4. dne 25. listopadu, trhy pro poutníky dne 19. března a 15. června; týdní trhy na potravni věci každou středu po celý rok.
- Tejnice Hrochový** (Hrachovteinic), 1. na den sv. Matěje, 2. ve čtvrtek čtvrtého téhodne po velikonoci, 3. na sv. Jana Křt., 4. den po sv. Michalu, 5. na sv. Tomáše; trhy na dobytek o druhém trhu ten samý den, o čtyrech ostatních den před tím.
- Tejnice Labská** (Elbeteinic), 1. v pond. po 3. Králích, 2. po květné neděli, 3. po sv. Janu Křtiteli, 4. po sv. Václavu.
- Tejnice Panenská** (Jungferteinic), 1. v pond. před Hromnicemi, 2. po sv. Jilji, 3. před nroz. Panny Marie. Na sobotu pti-padlý trh drží se ptišti pondělí.
- Teušetím** (Theising), 1. na zelený čtvrtek, 2. dne 2. května, 3. druhé pondělí po Sv. Duchu, 4. ve čtvrtek po narození P. Marie, 5. ve čtvrtek po sv. Martinu, 6. ve čtvrtek před Vánoce; s druhým, třetím a čtvrtým trhem jsou trhy na dobytek spojeny; týhodní trh každý čtvrtek.
- Trutice** (Türmic), 1. v outery po Velikonoci, 2. v pondělí po Rogate, 3. po svatém Michalu, 4. po počti Panny Marie.
- Turnov**, 1. ve středu po středoposti, 2. před svatým Janem Křtitelem, 3. po sv. Jilji, 4. po Božím Těle, 5. před proměněním Christa Pána, 6. před všemi Svátými.
- Třebechovice** (Hohenbruck), výroční a dobytčí trhy: 1. ve středu po obrácení sv. Pavla, padne-li sle středa na svátek, drží se trh v ptišti středu, 2. na proměnění Christa Pána, 3. na sv. Kateřinu, každý čtvrtek týhodní trh.
- Třebešice**, 1. v sobotu po středoposti, 2. v oktávu sv. Petra a Pavla, 3. na sv. Františka Ser.
- Třebetice**, výroční trhy na dobytek: 1. ten den po Hromnicích, 2. na sv. Jilji, 3. na sv. Jakuba, 4. den po všech Svátých.
- Třeboň** (Wittingau), 1. na svatého Filipa a Jakuba, 2. na sv. Jilji, 3. na sv. Tomáše.
- Třebova Česká** (Böhm. Trubau), 1. na sv. Matěje, 2. v outery po vstoupení Páně, 3. na sv. Vavřince, 4. na sv. Matouše. Trh na obilí každý čtvrtek.
- Trutnov** (Trautenua), výroční a trhy na dobytek: 1. v pondělí po obrácení sv. Pavla, 2. po sv. Josefu, 3. ve čtvrtek před Sv. Duchem, 4. v pond. po sv. Jakuba, 5. po sv. Michalu, 6. po sv. Alžbětě. Všecky trhy, s výminkou svatodušního trhu, drží se první pondělek, na který ta slavnost padá, jinak následující pondělek i s trhem na sv. Josefa a sv. Alžbětu povoleným na koně a hověší dobytek; pakli-by trh na koně o sv. Josefu s Chrudimským stejně padl, drží se v Trutnově na pondělek před tím; mimo ty jest každé pondělí a čtvrtek týhodní trh na obilí, ptiži a plátno.
- Tušetím**, výroční a trhy na dobytek: 1. druhý čtvrtek po Velikonoci, 2. první čtvrtek po Božím Těle, 3. první čtvrtek po sv. Františku Seraf., 4. v pondělí po počti Panny Marie.

Týnská, výroční trhy na dobytek: 1. před nejv. Trojicí, 2. na sv. Vavřince, 3. na sv. Tomáše, 4. velký týhodní trh v pond. po květné neděli. Týhodní trh každý pondělek.

Útvina (Uttwa), 1. v pondělí po sv. Vltu, 2. po sv. Michalu.

Valeč (Walč), výroční trhy a na dobytek: 1. v pondělí po sv. 3 Brálich, 2. ve středu po sv. Michalu.

Vambeřice, 1. pátý čtvrtek v postě, 2. na svatou Annu, 3. na svatou Barboru. Každé pondělí týhodní trh na dobytek, vlnu a přízi.

Velešín, 1. na svatého Josefa, 2. v outery svatodušní, 3. v pond. po svatém Havlu.

Velhartice, 1. na zelený čtvrtek, 2. ve čtvrtek po nanebevstoupení Páně, 3. na sv. Maří Magdalenu, 4. den po dušičkách.

Velvary, 1. v pondělí po zjevení sv. Michala dne 8. května, 2. ve středu po svatém Petru a Pavlu, 3. ve středu po Bartoloměji, 4. na sv. Šimona a Judu, 5. na sv. Martina bisk.

Vernéřice (Wernstadt), 1. na sv. Vojtěcha, 2. na sv. Vavřince, 3. na sv. Ondřeje, 4. v pondělí před sv. Havlem. Týhodní trh každý outerek.

Veselí nad Lužnicí, 1. ve středoposti, 2. ve středu po nanebevstoupení Páně, 3. na sv. Prokopa, 4. ve středu po sv. Františku Seraf., trhy na vlnu: 1. ve čtvrtek po sv. Filipu a Jakubu, 2. ve čtvrtek po sv. Jilji. Trh na dobytek od Velikonoc až do Sv. Ducha každý čtvrtek.

Veselí nad Lužnicí (Hochweseli), 1. na sv. Matěje na všecko zboží a dobytek, 2. na sv. Vojtěcha na plátno a přízi, 3. na sv. Jan Křt. na vlnějaké zboží a dobytek, 4. v outery po sv. Vavřinci na zboží a dobytek, 5. na sv. Michala, 6. na sv. Martina na přízi a plátno.

Vejprty, 1. v pond. po Božím Těle, 2. v pond. po narození P. Marie.

Vildštejn, 1. v pondělí po sv. Janu Křteli, 2. v pondělí po sv. Michalu. Od března až do října každé poslední pondělí v měsíci dob. trhy.

Vilimov, 1. první čtvrtek v postě, 2. po letnicích, 3. na sv. Vavřince, 4. ve čtvrtek po sv. Martinu.

Vilomice (Wilomic), 1. v pondělí po svatém Jiri, 2. před svatým Havlem.

Wimberk (Winterberg), 1. na svatého Prokopa, 2. na sv. Bartoloměje, 3. na sv. Martina.

Vlachovo Březí (Wällischbirken), 1. na sv. Apolináře, 2. na sv. Ludmilu, 3. na sv. Mikuláše, po každé s osmidenním frejunktom.

Vlašim, 1. v pondělí před Velikonocí, 2.

v outery před nanebevstoupením Páně 3. v pondělí před Sv. Duchem, 4. v sobotu po sv. Jilji, 5. v masopustní pondělí, 6. na dušičky, 7. v druhé pondělí před naroz. Christa Pána. Týdní trh každ. sobotu.

Vitavice Dolní (Unter-Wulldau), 1. na obrácení sv. Pavla, 2. v nedělí po sv. Janu Křt. Týhodní trh každý outerek.

Vodňany, výroční a trhy na koně a hověz. dobytek: 1. třetí outery v postě, 2. v outery před svat. Janem Nepomuckým, 3. na den rozslání sv. apoštolů, 4. ten den po narození Panny Marie, 5. na svatou Barboru. Každý outerek trh na obilí a potravní věci.

Volary, (Wallern), 1. ve čtvrtek před květnou nedělí, 2. na sv. Mikuláše.

Volyně, 1. na den obrácení sv. Pavla, 2. v pond. po nanebevst. Páně, 3. v outery po nanebevz. Panny Marie, trvá 8 dní, 4. v pond. po všech Svatých 3 dni.

Vošice, 1. ve čtvrtek před květnou nedělí, 2. ve středu v křížovém týdnu, 3. ten den po navěšívání Panny Marie, 4. na sv. Vavřince, 5. po naroz. P. Marie, 6. na sv. Františka Ser., 7. na sv. Petra a Alkantara (19. října), 8. před sv. Tomášem apostolem.

Vošice Mladá (Jungwohic), výroční trhy na dobytek a rozličné zboží: 1. v outery po sv. Petru a Pavlu, 2. po zvěšování Panny Marie, 3. po sv. Vojtěchu, 4. po nanebevstoupení Páně, 5. po Božím Těle, 6. po nanebevz. Panny Marie, 7. po sv. Matouši, 8. po sv. Linhartu.

Vranna, 1. dne 21. března, 2. na sv. Jana Křtitele, 3. druhý den po sv. Matonai. Malé trhy: 1. ve čtvrtek po sv. Filipu a Jakubu, 2. den po sv. Bartoloměji, 3. ve čtvrtek před sv. Lukášem, 4. ve čtvrtek po sv. Barboře.

Vrausetek (Rodig), trhy výroční a na dobytek: 1. ve středu před květnou nedělí, 2. ve čtvrtek po sv. Janu Křteli, 3. ve čtvrtek po sv. Bartoloměji, 4. ve čtvrtek před počtem Panny Marie. Každý outerek trh na obilí.

Vražít (Freiheit), 1. v outery po přenešení sv. Václava, 2. po Božím Těle, 3. po narození Panny Marie, 4. první outerek v adventu.

Vrch sv. Šebastiána (Sebastiansberg) 1. v pondělí po sv. Trojici, 2. první pondělí po nedělí po sv. Havlu.

Vrchlabí (Hohenelhe), 1. den po sv. Matěji, 2. na sv. Filipa a Jakuba, 3. den po Vavřinci, 4. na sv. Kateřinu. Týhodní trhy vždy v outery a v sobotu na rozličné obilí a vařivo.

Všeruby (Nenmarkt), 1. ve čtvrtek po nedělí Kantate, 2. ve čtvrtek po Božím Těle. Trh na obilí a dobytek každou středu u.

Všeruby (Všerau), 1. na sv. Blažeje, po 8 dní, 2. na sv. Markéta, 3. na sv. Filipa a Jakuba, 4. na sv. Michala, po 8 dní, 5. na sv. Mikuláše.

Vyškál Brod (Hohenfurth), 1. svobodný trh: na sv. Bartoloměje. Trhy na chléb: 1. na sv. Matěje, 2. na sv. Josefa, 3. na zelený čtvrtek, 4. v pondělí po sv. Trojici, 5. na sv. M. Magdalenu, 6. na sv. Šimona a Judu, 7. na sv. Tomáše; týždní trh každý pondělek s dobytčím trhem za letních měsíců.

Vysoké (Hochstadt), 1. v pondělí po Quasimodogeniti, 2. v pondělí po sv. Šimona a Judu. Týždní trh každou sobotu.

Záblatí, 1. na sv. Floriana, 2. na stěti sv. Jana, 3. na sv. Ondřeje.

Začlet (Schatzler), 1. v outery po svato-dušních svátcích, 2. na sv. Martina; trhy týždní v outery a pátek.

Zahrádka, 1. ten čtvrtek po středoposti, 2. na sv. Víta, 3. ten pondělek před sv. Bartolomějem, 4. na sv. Havla, 5. na sv. Ondřeje; v outery každého týdne trh na dobytek.

Zámouří (Friedberg), na sv. Annu; týž. trh na dobytek a na obilí každý outerek.

Zásmuky, 1. v pondělí po Hromnicích, 2. po sv. Filipa a Jakuba, 3. ve středu po sv. Prokopu, 4. v pondělí po nanebevzeší P. Marie, 5. ve středu po sv. Václavu, 6. ve středu po všech Svátcích; trh týždní každou středu.

Zbítov, 1. v outery velikonoční, 2. na sv. Bartoloměje, 3. na sv. Kateřinu.

Zbraslav (Königsas), 1. dne 4. dubna, 2. v pondělí po sv. Janu Nepom., 3. po jménu Panny Marie, 4. po sv. arch. Rafaelovi.

Zbraslavice, 1. v outery před Hromnicemi, 2. po neděli Judika, po 8 dní, 3. po sv. Duchu, 4. po navštívení Panny Marie, 5. v pond. po sv. Vavřinci, 6. ve středu po sv. Václavu, 7. na sv. Kateřinu, trvá 8 dní, 8. na sv. Tomáše apostola.

Zdálavice, výroční trhy na rozličné kramářské zboží a spolu trhy na dobytek: 1. ve čtvrtek před Hromnicemi, 2. ve středoposti, 3. po nalezení sv. kříže, 4. den před Božím Tělem, 5. ve čtvrtek po sv. Markétě, 6. po povýšení sv. kříže, 7. den po sv. Barboře.

Zelvice (Zetwing), 1. druhý pond. po Velikonoci, 2. v pondělí před sv. Martinem; trh na chléb každý outerek.

Zlonice, první pond. v postě, 2. na sv. Vojtěcha, 3. na sv. Ondřeje, 4. na nanebevzeší Panny Marie. Druhý a třetí trvá 8 dní, trh každý pondělek.

Zrné, 1. na sv. Dorota dne 6. února, 2. na pronášení Christa P.; trhy: v outery před zeleným čtvrtkem, v outery před Vánoce.

Zykov, výroční trhy v pond.: 1. po sv. Valentinu, 2. po Božím Těle, 3. po povýšení sv. kříže, 4. po sv. Alžbětě; trhy týždní na obilí, len, přízi a rozličné potravní věci každou středu.

Zámberg (Senftenberg), 1. v outery po novém roce, 2. po letnicích, 3. po povýšení svatého kříže; hlavní týždní trhy na všecko zboží v pondělí před Velikonoci, před Sv. Duchem a před Vánoce; každé pondělí a čtvrtek trhy na obilí.

Zandava (Sandau), 1. v pondělí po jménu P. Ježíše, 2. třetí v postě, 3. po sv. Antonínu, 4. před sv. Václavem; týždní trh každé pondělí.

Zatec (Saaz), 1. v pond. před obrác. sv. Pavla, 2. ve čtvrtek po neděli Okuli, 3. v pond. před Sv. Duchem, 4. v pond. před narož. P. Marie, 5. v pond. před sv. Kateřin.

Zdar (Saar), 1. v pond. po novém roce, 2. před středopostem, po nejv. Trojici, 3. před sv. Bartolomějem, 4. před sv. Martinem.

Žebrák, 1. ve čtvrtek po jménu P. Ježíše, 2. na svatoúšni outery, 3. na sv. Šimona a Judu.

Železnice (Eisenstadt), 1. ve středu po jménu Pána J., 2. v pondělí po sv. Janu Nep., 3. ve středu po narození P. Marie; trh na obilí každou středu.

Železná Ruda (Eisenstein), trhy na obilí a dobytek: 1. ve velikonoční outery, 2. na sv. Vendelina dne 20. října. Měl-li by posledující trh na sobotu neb neděli padnout, odbyvá se v pondělí na to.

Žihle (Schele), 1. v out. po sv. Jiří, 2. v outery po sv. Václavu.

Žirovnice, výroční a dobytčí trhy: 1. v pond. po svátcích 3 Králích, 2. po svat. Filipu a Jakubu, 3. po svatém Jilji; trhy na dobytek každých čtrnáct dní od druhého outerka po sv. Matěji až do sv. Havla.

Žirec (Schurz), 1. v outery před sv. Filipem a Jakubem, 2. v outery po sv. Bartoloměji.

Žiželce, 1. ve středu před sv. Jiljím, 2. v pond. po všech Svátcích, po každé 8 dní; 3. na sv. Víta, 4. v pond. po narození P. Marie, každou středu trh na obilí.

Žleby, 1. den po sv. 3 Králích, 2. den po navštívení P. Marie, 3. den po všech Svátcích; týždní trh den před všemi Svátcí.

Žlutice (Lutitz), 1. v outery Velikonoci, 2. v outery svatoúšni, 3. v pond. před sv. Bart., 4. na sv. Šimona a Judu.

Žumberk, výroční a dobytčí trhy ve čtvrtky: 1. před Hrom., 2. před sv. Vítem, 3. před naneb. Panny M., 4. před všemi Svátcí.

Výroční tržové na Slovensku.

- Arad**, na neděli Judika, 11. července, 19. srpna, 4. listopadu, 2 dni před tím velký trh na dobytek.
- Asod**, v Pest. stol., na vstoupení Páně, 20. srpna, 11. listopadu a dva dni před tím velký trh na dobytek.
- Baja**, v Bač. stol., 24. dub., 24. července, 21. září a 6. pros. a den před tím trh na dobytek.
- Bajmóc**, v nitran. stol., 6. ledna 24. dub., na sv. Ducha, 24. srpna, 24. září a 11. listopadu.
- Banovce**, v trenč. stol., pr ní neděli po 3 kralích, na neděli Sexagesima, 24. dubna, na neděli sv. Trojice, na sv. Jana Křt., na nanebevzetí P. Marie, 29. srpna, na Šim. a Judu, na sv. Lucie.
- Bardějov**, v šariš. stol., 22. února, na ned. Sexages., 24. června, 1. září, 21. pros. a 5 dní před tím trh na dobytek.
- Bátovce**, v hont. stol., na ned. Sexagesima, na neděli květnou, na neděli Rogate, na sv. Vavřince, 11. listop.
- Beckov**, v trenč. stol., na sv. Řehože, na den nalezení sv. kříže, 26. srpna, 24. listopadu.
- Béla**, v Spšši, 22. ledna, na neděli Rogate, 15. července, 21. září, na sv. Tomáše, v pond. před advent a 2 dni před tím trh na dobytek.
- Bélnše**, v trenč. stol., 24. února, 1. květ., 24. června, na proměnění Christa Pána, 3. zář., na Šimona a Judu.
- Bíče**, v trenč. stol., v pondělí po obrácení sv. Pavla, po sv. Filipu a Jakubu, Svato-dušní, po povýšení sv. kříže, po všech vatých.
- Bobrovec Velký**, v lipt. stol., na ned. Invok., 16. května, 1. září, 19. listop.
- Bodňanovec**, v šariš. stol., 17. ledna, 5. února, 25. dubna, 25. července, 28. srpna, 21. října, 23. listop.
- Březno**, na nedli Látare, tu středu před sv. Duchem, 16. srpna, 30. listopadu. Výkladní i na dobytek spolu se držívají.
- Březová**, v nitr. stol., v pondělí po třech kralích, v pond. před popelcem, na zelený čtvrtek, v pondělí před sv. Duchem, v pondělí před sv. Janem Křt., v pondělí po sv. Štěpánu Křtli, po sv. Matouši, po sv. Euer. Výkladní i na dobytek spolu se držívají.
- Buda**, 1. března, 27. června, 14. září, 30. listopada.
- Bystřice Báňská**, 25. ledna, 7. května, 30. listop.
- Bystřice Považská**, 6. ledna, v pondělí po květné nedeli, na sv. Trojici, 10. srp., na sv. Matouše v září.
- Cuchlitz**, 24. února, na nedeli Rogate, na sv. Ladislava, na stěti svat. Jana, na sv. Vorsklu, na sv. Tomáše.
- Čhtélucce**, na sv. Fabiana a Šebastiana, na sv. Josefa, na nedeli Miseric., na sv. Jana Křitele, na sv. Bartoloměje, na sv. Havla.
- Čtvrtek**, ve Spšši, na sv. Duchu, 28. října.
- Darmoty**, 6. ledna, 2. února, na nedeli Látare, 1. května, 24. června, 20. srpna, 20. září, 21. listopadu.
- Dobročán**, 17. ledna, na sv. Antonína poust., 24. dubna, 15. srpna, na sv. Diviše, a dva dni před tím trh na dobytek.
- Dětva**, v zvol. stol., 25. dubna, 24. června, 24. září, 24. listopadu a vždy den před tím trh na dobytek.
- Dobroniva**, na sv. Pavla poustev., na Sv. Ducha, v pondělí po sv. Trojici, na sv. Matouše, na sv. Barboru, vždy den před tím trh na dobytek.
- Dobšina**, 2. února, 12. května, 1. srpna, 8. prosince.
- Dubnice**, 24. února, na nedeli Quasimod., na sv. Jakuba, na sv. Michala.
- Fílekovo**, 6. února, 25. května, 24. srpna a 19. listop.
- Frajšták**, (Galgocz), 25. ledna, na nedeli Látare, 1. května, na Svat. Ducha, 29. června, 10. srpna, 22. září a 1. list.
- Gajary viz Jagary.**
- Gulanta**, na sv. Ducha, 20. srpna.
- Gemer** (Sajo-Gómor), 14. února, v outery před Velikonoci, 3. července, 17. prosince a vždy předešlý den na dobytek.
- Hanušovec**, šariš. stol., 6. ledna, 14. dubna, na sezlání Ducha Sv., 27. září, 1. listopadu.
- Holie**, na obrácení sv. Pavla, v outery po Quasimod., v outery po Miseric., na rozestání sv. apustolů, v outery po 20. srpnu, 16. října, 11. listopadu.
- Hrabušice**, (Kaposztafalva), 25. ledna, 1. května, 4. října.
- Humene**, 6. února, 25. března, na nedeli Rogate, 29. červ., 14. září, 1. listopadu, v pondělí před nar. Ch. P.
- Hyby**, v pondělí po obrácení sv. Pavla, na zsvot. P. Marie, na den Božho Tla, v pondělí po sv. Egidu, 1. listop.
- Hava**, na sv. Dorotu, na zsvotování Panny Marie, na vstoupení P., na Boží Tělo, na sv. Mari Magdalenu, 1. listop.
- Jagary**, Gajary, v přep. stol., na nedeli Látare, na Boží Tlo, na počtu Panny Marie na prvýšení svat. Kříže, v pondělí po sv. Zofii, 1. listop.
- Jelšava**, na sv. Apollon., 27. dubna, na sv. Jana Křt., na sv. Egid., na sv. Alžb.
- Kapušany** (Kapi), v šariš. stol., 12. břez.,
- Keckemet**, 12. března, 10. května, 19. srpna, 26. září, 25. listopadu a dva dni před tím velké trhy na dobytek.
- Kerestur**, pii Rodogru, 20. února, 21. března, na sv. Marketu, na prom. Christu.

- Pána** na sv. Bartoloměje, na povýšení sv. Kříže, 25. listopadu.
- Kežmark**, na neděli Invokavit, první neděli po sv. Trojici, 3. května, 14. září, 13. prosince.
- Kláster**, v Turci, 9. ledna, v pondělí po sv. Duchu, v neděli po sv. Michala, na sv. Mikuláše.
- Komárno**, pti Dunaji, 1. května, 29. června, 4. října, 30. listopadu.
- Komjatice**, neb Komjaty, 15. června, 26. srpna, 19. listopadu, třetí neděli adventní.
- Košice**, na sv. Fabiána a Šebestiána, 1. května, na den Božího Těla, 15. srpna, na sv. Kateřinu.
- Kostolany**, nitr. stol., na neděli květnou, na vstoupení Páně, na sv. Vavřince, na sv. Matěje.
- Kremnice**, 5. května, 2. srpna, ve čtvrtek po sv. Michalu.
- Krupina** (Karpfen), na sv. Dorotu, na květnou neděli, na neděli Exaudi, na sv. Petra a Pavla, na sv. Bartoloměje, na Simona a Judu, tu neděli před Vánoci a vždy 3 dni před tím trh na dobytek.
- Kubín Dolní**, v Oravě, na neděli Sexagesima, na neděli Palm., na sv. Jana Křtitele, na narození Panny Marie, na svatou Alžbětu, vždy násled. pondělí a každý úterek od sv. Kateřiny až do květné neděle trh na dobytek.
- Kysce** čili Gyns, na neděli Invokavit, na neděli Letare, první ned. po sv. Trojici, 1. září, 21. října.
- Leopoldská**, na neděli Okuli, na neděli Exaudi, na neděli před sv. Duchem, 13. července a 21. září.
- Leváry Vel.** (Gross-Schützen), v přesp. stol., v pond. po 3 král., na sv. Rehoře, v pond. po neděli Rogáte, před sv. Jakub., před sv. Matouš., po sv. Vavř., po sv. Martinu.
- Levice**, na 3 krále, v pond. po Judika, na den Božího Těla, 25. července, 29. září.
- Levoč**, 1. ledna, na ned. Judika, 2. července, 16. října.
- Ljubov** (Lublau), ve Spiši, na ned. Sex., na ned. Palm., na ned. Exaudi, 2. července, na nebevzení Panny Marie, na ned. po sv. Havlu, na sv. Mikuláše.
- Ličence**, na sv. Valentína, na sv. Stanislava, 2. července, na povýšení sv. Kříže, na sv. Juditu.
- Lubětónová**, 2. února, 1. května, 22. července, 29. září.
- Makov**, na ned. Judika, 21. června, 19. srpna a 19. listopadu.
- Malé Topolčany**, 6. ledna, 22. března, 1. května, 24. června, 24. srpna a 25. listopadu.
- Malý Varadín**, 17. března, na zel. čtvrtek, 15. června, 1. září, 5. listopadu 25. prosince.
- Matějovce**, ve Spiši, 6. února, 8. června, 6. srpna, 19. listopadu.
- Michalovce**, v zempl. stol., 2. února, na ned. Palm., 8. května, 13. června, 15. srpna, 15. října, 21. prosince.
- Mijava**, v nitr. stol., ve středu po obrácení sv. Pavla, po sv. Josefu, po sv. Duchu, po sv. Jakubu, po narození P. Marie, po Sim. a Judu, po sv. Mikuláši a vždy v předěsí úterý trh na dobytek.
- Miskovec**, 16. února, na vstoupení Páně, na sv. Samuele, 18. října, 16. prosince.
- Močonná**, 28. ledna, 29. března, na sv. Ladislava na sv. Bartoloměje, na svatou Voršilu, na sv. Klementa a 3 dni před tím trh na dobytek.
- Modra**, 2. února, na ned. Miserik., 24. června, na ned. po sv. Bartoloměji, na sv. Matouše, 11. listopadu.
- Moravce**, v tēkov. stol., v úterý před očištváním Panny Marie, před květnou neděli, před sv. Jiřím, před sv. Petrem a Pavlem, před sv. Jakubem, před sv. Michalem, před všemi Svátými, před sv. Tom.
- Moravce Velk.**, 2. července
- Mošon** (Wieselburg), 13. července, 5. října, na ned. po sv. Františku
- Mošovce**, v Turci, na sv. Fabiána a Šebestiána, na sv. Stanislava, na sv. Trojici na prom. Christa Pána, na sv. Matouše 1. listopadu, vždy v pond. trh na dobytek. Ve středu výkladná jarmarky. Přes celý pak pňst v Oravě a ve středu trh na obilí.
- Náměsto**, v Oravě, v pond. po první neděli po 3 Králích, n sv. Rehoře, na sv. Lucii.
- Nemecká Lipče**, 25. ledna, 24. dubna, 24. června, 21. září, 21. prosince.
- Nemeš**, v hont. stol., na jméno P. Ježíše, na ned. Letare, 23. dubna na sv. Trojici, 6. srpna, 1. listopadu.
- Néredhááz**, 10. ledna, 26. května, 8. září 13. prosince.
- Nitra**, 10. ledna, na ned. Okuli, na den Božího Těla, 2. července, 28. října, 21. prosince.
- Nová Běla**, ve Spiši, 2. února, v pond. svatoúhošni, 19. listopadu.
- Nová Ves**, ve Spiši, 26. února, na nebevzení Panny Marie, 11. listopadu.
- Nové Město nad Kysncí**, v pond. před sv. Dorotou, ve středu po popeleční středě, v pond. po sv. Jiřím, před sv. Jakubem, před Kalist., 14. října.
- Nové Město na Váhu**, v pond. po Septuagesima, po Reminiscere, po Velikonoci, na svatoúhošni pond., po sv. Trojici, po sv. Prokopu, po narození P. Marie, po sv. Michalu, po všech Svátých, před Vánoci.
- Nové Zámky**, 14. února, na květnou ned., první ned. po sv. Trojici, na sv. Klementa, na sv. Lucii.
- Osliany**, na květnou ned., v ned. po sv. Filipu a Jakubu, po sv. Štěpánu, po sv. Mikuláši.
- Ostřihom**, 2. února, 12. března, 25. květ., 22. července.
- Ožďany**, gem. stol., 14. února, 7. května, 13. července, 10. srpna, 30. listopadu.
- Papa**, 2. února, 25. března, na sv. Trojici, 2. července, 15. srpna, 8. září, 8. pros.

Parkan, 23. dubna, 24. srpna, 28. října, 15. prosince.
Pešť, na sv. Josefa, na sv. Medarda, na den stěží sv. Jana, na sv. Leopolda.
Pezynek, 6. února, v oněry velikonoční, v oněry svatočudní, 22. července, na sv. Augustu, na sv. Frant., 5. listop.
Plešivec, v gem. stol., 22. února, 10. dub., 17. září.
Plešovce, v zvol. stol., 12. března, 12. července, 1. října, 29. prosince a vždy před tím trh na dobytek.
Podhradí, v Gemeru, 25. ledna, 10. srpna, 30. listopada.
Podolínce, v Spiši, na obrác. sv. Pavla, na ned. Jubilate, v pond. po sv. Trojici, v pond. před navštívením Panny Marie, v pond. před šim. a Judou.
Poprad, v Spiši, v pátek po ned. Judika, 15. října a 6. prosince.
Potok, 7. března, na ned. Exaudi, 29. června, 10. srpna, 8. prosin.
Pouchov, v pondělí po novém roce, po Velikonoci, po ned. Exaudi, po sv. Marku, po povýšení sv. Kříže, po všech Svätých a vždy ve čtvrtek před tím výkladní a trh na dobytek.
Právo Německé, na ned. Reminiscere, na sv. Jakuba, na ned. po stěží sv. Jana, na sv. Emer., na sv. Tomáše a týden před tím trh na dobytek.
Právo Slovenské na ned. po sv. Řehoři, na ned. Rogate, 24. července, na ned. po sv. Havlu, vždy čtvrtý den před tím hodné trhy na dobytek.
Předmír, na neděli Quasimodeg, v pond. po sv. Janu Křt., čtvrtou ned. adventní.
Prešov, 27. ledna, na sv. Trojici, 10. srpna, 14. září, 30. listop.
Prešpurk, na sv. Fabiána a Šebest., na ned. Láture, na vstupení Páně, 2. července, 10. srpna, na sv. Michala, na sv. Lucii a den před tím trh na dob.
Privlede, v nitr. stol., 20. ledna, 19. března, 3. května, 10. srpna, na den povýšení sv. Kříže, na sv. Lukáše.
Pruské, 12. března, 24. dubna, 24. června, 11. srpna, 19. listop.
Puchov v Pouchov.
Pukance, v neděli Septuag., na ned. devítik na sv. Jiří, na navštívení P. Marie, na sv. Egidie, na sv. Mikuláše.
Ráb, ve středu po květné ned., ve středu před Božím Tělem, 22. července, 8. září, 19. listop.
Radošovec, nitr. stol., 6. ledna, 3. května, na ned. Exaudi, 26. června, 2. července, 14. září.
Radvan, na sv. Stanislava, třetí ned. po sv. Trojici, na narození P. Marie, 30. listop.
Rajce, v pond. po sv. Mat., po sv. Jiří, po sv. Zofii, po stěží sv. Jana, po sv. Voršile, po sv. Mikuláši.
Ratkova, na obrác. sv. Pavla, na narození sv. Kříže, na sv. Štěpána krále, na sv. Lucii.

Revuce Velika, v gem. stol., na sv. Josefa, 13. června, na sv. Matouše, 16. prosince a vždy den před tím trh na dobyt.
Rimavská Sobota, 6. ledna, na květnou ned., 15. května, na sv. Markéta, na stěží sv. Jana, na sv. Voršilu.
Rožemberk, Liptov., 7. ledna, 19. března, na vstupení Páně, 29. září, 1. prosince, nad to ještě od 3. králů až do Velikonoci každý čtvrtek trhy na dobytek.
Sabinov, 21. února, 24. dubna, 24. června, na pov. sv. Kříže, 7. pros.
Sarvaš, v Békešské stol., na sv. Matěje, zvlášť na dobytek, na sv. Janu Křt., na sv. Lukáše, na sv. Tomáše.
Sebechleby, (Klíb), v hont. stol., na obrácení sv. Pavla, na sv. Filipa a Jak., na sv. Jana Křt., na Magd., na povýšení sv. Kříže, na sv. Kateřinu.
Segedin, na sv. Jiří, 31. července, 10. října, 30. září, vždycky se počíná v pond.
Seur, (Wartberg), v přešp. stol., 6. ledna, na ned. květnou, na sv. Urbana, 13. září 18. října, den před tím trh na dobytek.
Senica, v pond. po neděli Okali, na ned. Miserie, na ned. po Božím Těle, v pond. před rozestání sv. apoštolů, na sv. Augustina, druhý pond. po sv. Michalu, na sv. Alžbětu, na sv. Tom.
Serdahely, (Südditte), v Situ anob Čalokezy, na den sv. Franky, na sv. Ladisl., 2. července, 11. listop.
Sereď, v nitr. stol., 2. února, 15. května, 24. června, 15. října.
Sjelnice, v lipt. stol., 2. února, na neděli Okali, 1. května, 25. července, 2. listop. a od 1. ledna až do Velikonoci trh na dobytek.
Škalice, druhý den po Hromnicích, v oněry po ned. Reminiscere, v out. po ned. Rogate, 2. července, na sv. Jakuba, na narození P. Marie, 1. listopada, 13. pros. a den před tím trh na dobytek.
Slovenská Lipce, 6. ledna, na ned. Septuagesim., na sv. Duchu, na sv. Jakuba, 4. října.
Sobota Spišská, 6. ledna, 24. dubna, na sv. Bartoloměje, 1. listop.
Sobotlísté, v nitr. stol., na sv. Matěje, v pond. velikonoční, na nanebevz. P. Marie, na sv. Matouše, na sv. Lukáše, na počestí P. Marie.
Sahy, pti Joli, 24. února, 24. března, 19. května, 4. srpna, 22. září, 3. listop. a trhy na dobytek.
Šahy, v žel. stol., 15. květ., 15. srpna, 21. září, 5. listopada.
Šandorf, v pond. po ned. Palm., v oněry svatočudní, na Bartol., na sv. Luk.
Šaryš, na ned. Láture, na rozestání sv. ep., 15. srp., 11. listop., vždy ve středu.
Šarluky, ve středu po jmenu P. Ježíše, na ned. Reminiscere, ve středu před Velikonocí, ve středu před sv. Duch., 21. září, ve středu před Vánocí a 3 dni před tím trh na dobytek.

Nástin, na obrátení sv. Pavla, na sv. Josefa, na sv. Stanislava, na prom. Christa Pána, na povýšení sv. Kříže, na sv. Havla, na sv. Ondřeje, vždy v následující středu a toho dne trh na dobytek.

Sopron, v úterý po neděli lavok., 1. května, 7. srpna, 19. listopad.

Šávuľce, každé suché dni, a vždy v pondělí před tím trh na dobytek.

Stará Turá, v úterý po 3 kralích, po neděli Judika, po vítoupení Páně, po sv. Janu Křt., po nanebevzetí P. Marie, po sv. Michalu, po sv. Kateřině, a vždy den před tím trh na dobytek a každou sobotu znamenitý trh na obilí.

Stará Ves, v Spíši, na neděli Palm., 29. června, 4. října, 8. prosince.

Staré, v zeml. stol., 22. ledna, 24. června, 26. července, 28. září, 30. listopad.

Staré Hradky (Uherské), 6. ledna, 5. května, 2. srpna, 21. září, 28. října, a vždy den před tím trh na dobytek.

Středá, při Váhu, 2. února, 15. května, 24. června, 15. srpna.

Štupava, v prepř. stol., na zelený čtvrtek, 1. května, 25. července, 20. srpna, 1. listopad., 21. prosince.

Súčany, na 3 kralé, 24. dubna, na sv. Zofii, 25. července, 8. září, dva týdny po sv. Michalu.

Šurany, v nitr. stol., 25. ledna, 1. května, 10. srpna, 2. listopad., s trhy na dobytek.

Sv. Kříž, při Hroně, ten týden po Hromnicích, po sv. Jiří, po sv. Janu Křtělci, po nanebevzetí P. Marie, po sv. Michalu a po obětování Panny Marie; vždy v pondělí trh na dobytek a v úterý trh výklad.

Sv. Martin, v Tuchli, 24. února, na zelený čtvrtek, v pondělí před Sv. Duchem, na sv. Vavřince, na sv. Bartoloměje, na sv. Martina. Nad to na vltu 25. a 26. května a 25. i 26. září.

Sv. Mikuláš, v Liptově, na neděli Reminiscere, na ned. Exaudi, 24. srpna, na sv. Mikuláše.

Tékov, (Pars), na neděli Invokavit, na vstoupení P., 8. září, 11. listopad.

Temešvár, na neděli Reminiscere, na Sv. Duchu, na neděli před sv. Michalem, 6. prosince podle starého kalendáře.

Teplice, v trenč. stol., 19. března, 29. června, 2. září, 7. prosince a den před tím trh na dobytek.

Terezyopol (Subotica), v Banátu, na vstoupení P. podle starého kalendáře. 6. pros. s velkými trhy na dobytek.

Tisovec, 17. ledna, 19. května, na sv. Vavřince, na sv. Euer.

Tokay, 25. března, 24. června, 26. července, 22. září, 26. října, 21. pros.

Trenčín, 2. února, v pondělí po neděli Judika, na sv. Duchu, 2. července, na sv. Petra v okovech, na povýšení sv. Kříže, na svat. Lukáše, na sv. Ondřeje a přes celý půst v pondělí trh na dobytek.

Trnava, 11. ledna, a 16., 22. a 27. února

19. a 21. dubna, 11. a 19. červn., 26. a 31. července, 30. srpna a 4. září, 18. a 23. října, 6. a 11. pros.

Trnovec, v Lip., na sv. Matěje, na Sv. Duchu, na sv. Vavřince, Havla a Lucii.

Trstarna, v Oravě, v pondělí po sv. Dorotě, v out. svatoúžní, na sv. Jiří, 16. července, na den po nanebevzetí P. Marie, v pondělí po sv. Martinu.

Turany, v Torci, 5. ledna, na Sv. Duchu, na sv. Emerichu.

Tvrdošín, v Oravě, v pondělí po ohrození sv. Pavla, 1. května, na povýšení sv. Kříže, v pondělí po všech Svatých.

Ungvár (Uhvár), 25. ledna, na ned. Palm., 7. května, 25. července, 29. září.

Varov, ve středu před květ. ned., 2. červ. 16. října, ten týden před Vánoci, s velk. trhy na dob.

Varyn, v trenč. stol., v pondělí po sv. Fab. a Seb., po Lafore, po sv. Trojici, po sv. Markétě, po narož. P. Marie, po první ned. adventní a vždy před tím ve středu trh na dob.

Velká, v Spíši, 28. ledna, v out. po květ. neděli. 6. června, 1. října.

Velké Topoľčany, na sv. Antonína, na sv. Řehoře, 6. května, v pondělí po sv. Trojici, na sv. Magdalenu, na sv. Bartol., na sv. Matouše, na sv. Leopolda.

Velký Varadín, 6. ledna, na Boží Tělo, 2. července, 1. září, 4. října.

Vesprým, 6. ledna, na sv. Řehoře, na sv. Floriána, 10. srpna, na narož. P. Marie, 6. prosince.

Vrablnay, na ned. Sexag., Miseric., 1. srpna, 25. listopadu, 21. prosince.

Vrbové, v nitr. stol., ten den po novém roce a před ním trh na dob., v pondělí po Sexag., na neděli Palm., po Kaniate; předčelá pátky trh na dob., též 16. června, 22. července, 14. září, 11. listopad. a vždy před tím trh na dobytek.

Vrbovec, v nitr. stol., v pondělí před těmito dny, teprve před obrac. sv. Pavla, před Judika, před Kaniate, před sv. Janem Křt., před narož. P. Marie, a v pondělí po všech Svatých.

Zemplin, 6. února.

Zemplin, 4. ledna, na sv. Matěje, 30. listopadu.

Zvolen, 12. ledna na dobytek, na sv. Matěje, na zelený čtvrtek, na Boží Tělo, 14. září, na sv. Alžbětu jen na dobytek, na sv. Tomáše.

Žabokrečňy, v nitr. stol., na zelený čtvrtek, ve středu před vstoupením Páně, v úterý před Božím Tělem, na povýš. sv. Kříže, v pondělí po sv. Zofii.

Žrnovce, v pondělí po Fabianu a Šebestiánu, po sv. Trojici, po sv. Jakubu.

Žilina, v pondělí po sv. Dorotě, 10. dubna, na svat. Filipa a Jakuba, na Boží Tělo, na svatého Štěpána krále, na povýšení svatého Kříže, na svat. Havla, na svat. Lucii.

Obsah.

Od strany 1 až na str. 18 Čtení kalendářské na rok 1863. — St. 18 Nejvyšší císařský rod panující. — St. 19 Poplatky kolkové. — St. 20 Obraz titulní a zpráva o Dědictví až st. 27. — Str. 28. Pocta důst. p. Fr. Sušilovi, básně. — Str. 29—31 Uprinná rada lidu venkovskému. — Str. 31—32 Matice Velehradská ss. Cyrilla a Methodia a koruna Solunská. — Str. 33. Proslav besední k 9. březnu. — St. 34—64 Dobrovolník, obrázek z roku 1859. — St. 65—74 Věra a osvěta. — St. 75—93 Daniel O'Connell, životopis. — St. 94—102 Poslední žudr, povídka. — St. 103—128 Morava za panování Mojžírovcův. — St. 129—137 Strýček Pravdomil. — St. 139—144. Stoletá památka sv. Bonifacia ve Fuldě a Mohuči. — St. 145—146 Právo přirozené, deklamovánka. — St. 147—150 Rajhradů dějepis. — St. 161—167 Stanovy záložné pokladnice v Přerově. — St. 168—169 Rozhrání dvoutisícetletí pokřesťanění Moravy, básně. — St. 170—171 Moudrý rádce. — St. 172—175 Obětavost biskupská. — St. 176—178 Tužby. — St. 179 Prof Velehradská, básně. — St. 181—182 Obecní starši. — St. 183—185 Dobrá rada lepší než peníze. — St. 186—188 Myrtha. — St. 189 Píseň o slavnosti tisícletý příchodu ss. Cyrilla a Methodia. — St. 190—193 Cedr. — St. 194—197 Hospodářství. — St. 198. Pod křížem, básně. — St. 189. Plavecká, píseň sborová. — St. 200—204 Životopis Pavla Šafářika. — St. 204 Nade hrobem Václava Hanky, básně. — St. 205—240 Výroční trhové v Moravě, v Čechách, ve Slezku a v Uhřích. — Drobnůstky na str. 33, 64, 74, 93, 102, 128, 137, 138, 146, 160, 169, 171, 175, 179, 182, 188, 193, 198, 199

Návěští.

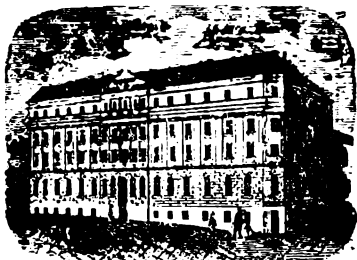
Milo jest nám zřetovati, že k tisícleté památce se stalo mnoho literárních podniknutí z nichž některá oznámiti pokládáme za svou povinnost:

1. V Olomouci pořádaním p. Žirovnického vychází **Velehrad**, t. j. sbírka mravoučených povídek. 2. Tamtéž hodlají mladší spisovatelé vydati album Cyrillo-Methodějské. 3. U Bellmanna v Praze vyšel obšírný život ss. Cyrilla a Meth. s obrázky, od Dra. Bílého. 4. P. Prof Šembera vydá velkolepou mapu Moravy. 5. Vychází skrovné dílo pod názvem: **Česko-moravská kronika** od zaslužilého Zapa. 6. Sepsal p. Brandl: **Knihu pro každého Moravana**. 7. Vypsalí bohoslovci v koruně a ve velkodiocesi sv. Václava cenu na historické drama (kus divadelní). 8. Náš oblíbený pěvec J. Soukup opatřil vydání svých básní pod názvem: **Velehradky**. 9. Vytasil se zemský archivář Brandl s novými a nevyvratnými důvody k obhájení Velehradu. 10. Sepsal p. Pluskal dějiny dvoutisíclet Moravy. 11. Založilo šlechtemoyslné učitelstvo v Písku mnohoslibné **Dědictví s. Lidmily** či **Zlatou knihu**.

Hostinec Padovcův.

(1)

V
Brně.

na
Ferdinandově
baště,
č. 413.

Podepsaný veleváženému obecnstvu uctivě vědomost
dává, že pronajmul proslulý hostinec

„u císaře Rakouského.“

Ježto ani nákladu ani vynasazení žádného nečtřil, aby
tento hostinec velikým pohodlím v každém způsobu zaopatřil,
koji se blahou nadějí, že se mu co nejujnější návštěvy dostane.

Jan Wunsch.

Dokonalé vyléčení **k o s t i j e d u** bez upotřebení řezacích nástrojů.

Nížeapsanému podarilo se mnohonásobnou a dlouholetou zkušeností,
(o čemž i úředně potvrzená vysvědčení předložiti může) **kostijedu** a nej-
větší část v něm původ majících fistulních neduhů cestou čistě lékařskou,
vytřihaje se velikého operacemi způsobeného zmrzačení, i tehdyž ještě
dokonale vyléčiti, když již úbytek k tomu se připojivší vysokého stupně
byly dosáhly.

Ti, kdož na tento neduh trpí a bez ohledu na své stáří a trvání i
stupeň neduhu, jeho zbavení býti chtějí, nechat, se ve frankovaných listech
obráti na na Dorn. Zeiske, městského fysika v Králově Hradci
(v Čechách).

(2)

Nejlepší až posavad zhotovené nádobi k vaření,

z jednoho kusu plechu, bez nýtů a falce, uvnitř náležitě emailované,
prodává za ceny fabriční a ruční ze trvanlivost glasury

Obchod ve smíšeném zboží

Ed. Březovského,

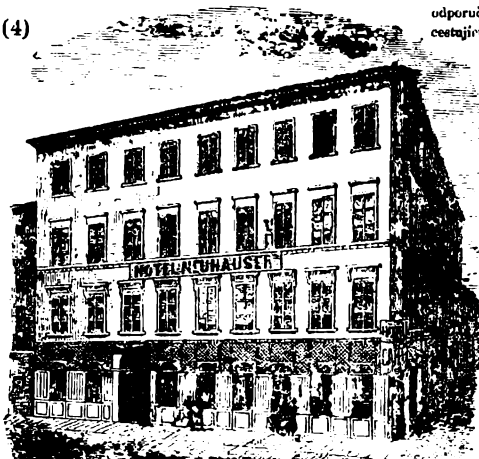
(3)

v Černoorlové ulici, na rohu ulice Josefské.

Nově zřízený hostinec Neuhauser-ův

v Brně, ve Ferdinandské ulici č. 428, 429 & 500

(4)

odporučuje se veleváženému cestujícímu obecnstvu včeli-

kým pohodlím k ubytování. Nebylo ničeho nákladu šetřeno, aby hostinec tento požadavkům času přiměřeně zařízen byl, a podnikatel vytknul sobě za úlohu, aby žádostem a přání svých p. t. hostů v každém ohledu vyhověl.

Restaurace s hostincem tímto spojená poskytuje veleváženému obecnstvu nejlepší jídla a nápoje za ceny co možná nejlevnější.

Pro c. k. rakouské státy nejv. povolena

První uherská všeobecná

Pojišťovací společnost

s kapitálem zaručujícím

více než 6 millionů zlatých.

Hlavní jednatelstvo pro Moravu v Brně

u

Alex. Suchánka,

na Zelném trhu, na rohu Kapucinského placu č. 300,
přijímá pojištění všeho druhu, proti škodám ohněm a
krupobitím, způsobené a na doživotní důchody za prémie
nejlevnější.

Obchodnický dům
LAUR. HERBER
v Brně

kupuje a prodává

všecky c. k. státní papíry, vyvazovací
obligace všech korunních zemí, zástavní
listy bankové, průmyslní a železniční,
loterní losy, cizozemské bankovky, zlaté
a stříbrné mince atd.

Kancelář na Velké nové ulici č. 83.

(6)

Oznámení.

Ohlašujíc svůj nově zřízený veliký sklad tlačených a prošivaných
postelních přikryvadel
perkátových, kroisé-ových, orleanových, tibetových, kašmírových, dyky-
tových, gros-de-naplových a t. d.

za ceny co nejlevněji ustanovené, dovoluji sobě velectěné obecnstvo
upozornit jak na hojný výběr — jemuž rovného zde není — tak též na
spravedlivost látek, zejména pak na čerstvou péknu americkou ba-
vlínu, kteráž se i při sprostých druhách čista a nesinišena nalézá, čímžto
moje postelní přikryvadla netoliko tělu lidskému velmi jsou prospěšná,
nybrž také mnohem delší čas neporušené a upotřebitelné zůstávají, a posléze
velmi snadno vypražiti se dají.

K dožadání nabízím se, každé moje přikryvadlo rozpárati.

Tolikéž jsou u mně na skladě vynalezené ode mně a nově paten-
tované postelní přikryvadla z lesní vlny, kterých blavně pro trpící
na pakostnici a nemocné vůbec s velikým prospěchem potřebovati lze.

Největší sklad všech druhů matrací, naplněných pravými žíněmi,
ovčí vlnou a mořskou travou.

Podobně doporučuji největší sklad kónských pokryvek a jiných
druhů houní a koberců za ceny fabričné.

Objednání všech druhů postelních přikryvadel, matrací, jakož i star-
ších ku správě, co nejrychleji a nejlépe obstarány a vykonány budou.

Filip Broda,

zhotovitel přikryvadel a matrací,
ve Ferdinandově ulici č. 402—318.

(7)

Jindřich Gusek

v Kroměříži,

na náměstí, pod číslem 33.

odporouči své

novozaložené kněhkupectví

a svůj obchod ve věcech

uměleckých, hudebních a potřebách

ku psaní a kreslení

všem P. T. přátelům literatury, a nabízí se k obstarání všech literárních děl. Máje na skladě znamenitý počet knih vázaných a nevázaných ze všech věd i ve všech běžných řečech může každé žádosti zadost učiniti. — U něho lze vždy v nejnověji vydané knihy nahlednouti, a mohlou se i k zvláštnímu dožádání na důkladnější přehlednutí do příbytku zaslati.

Tamtéž se přijímá předplacení na všeliké po sečitech vycházející spisy a všeliké domácí a zahraničné časopisy v ceně určené.

Podobně jsou tam všechny v časopisech, i od jiných kněh-kupců ohlášené knihy vždy na skladě, aneb se co možná nejrychleji objednají.

Zakázky z venkova se vyplní hned po obdržení jich co nejrychleji.

Obzvláštně však sobě chce dáti záležeti na tom, aby potřebám kněh československých úplně vyhověl. (8)

Hlavní sklad mouky amerického strojného mlýna

A. Rezníčka

v Doubravicích u Rájce,

v Brně v Běhounské ulici (Rennergasse) č. 108, vedle hostince
„u černého medvěda“,

má čest veleváženému obecnstvu oznámiti, že novoztizený Doubravický americký strojní mlýn dělá všechny druhy pšeničné, žitné a jiné mouky z nejlepšího uherského a moravského obilí, a sice výborné co do do-broty, bělosti a suchoty, a že se prodávají v cenách nejlevnějších v tomto hlavním skladě a též v Kartouzích ve skladě v radnici č. 183.

Za dokonalé obslužení, nezářovaše zboží a nejlevnější ceny, pak za dobrou váhu ručí

F. Vavřík a spol.

(9) Seznam cen a vzory na ukázkou lze denně dostati v tomto hlavním skladě v Brně a v Kartouzích.

Velkokupec

A. J. Schwarz,

na Velkém náměstí č. 90, v prvním poschodí,

kupuje a prodává

všecky druhy c. k. státních papírů, losy půjček a průmyslní mince zlaté a stříbrné.

Frant. Paulus,

krejčířský mistr v Brně,
na dominikánském pláci číslo 188,

odporučuje se tu děláním rozličných druhů mužských šatů, uniform, svrchních kabátů, mysliveckých obleků,

vyřícených druhů národních obleků.

Jež doplan se u něho mohou šítat.

== 28 čas tříh. výročního probávaní se horové šatů v jeho domě v prvním poschodí. (11)

Modřický strojní mlýn

odporučuje váženému obecnstvu své výrobky :

výbornou pšeničnou mouku a krupici,
zcela čistou mouku žitnou

za ceny jak známo velmi levně.

J. N. Steinbrecher,

sklad: Černoorlová ulice č. 482.

(12)

Karel Pertlíček,

(13)

má svůj kancelář

v Brně,

na Velkém náměstí číslo 104, v prvním poschodí,
kupuje a prodává

c. k. metaliky, obligace vybavení gruntu, národní půjčky a jiné, pak všechny akcie, c. k. losy půjčky od roku 1834, 1839, 1854, losy privátních půjček: knížete Eszterházyho 40 zl., kníž. Salma 40 zl., kníž. Windischgrátza 20 zl., hrab. St. Genoisa 40 zl., hrab. Waldšteina 20 zl., hrab. Kegleviče 10 zl., 100 zl. města Terstu s 4 $\frac{1}{2}$ úroky, Komské 14 zl., pak zlaté a stříbrné ražené peníze, též obstarává vklady a vyplacení spořitelenu, směnek a rozličné komise.

Kříže na hroby z litiny

dle mých vlastních nejnovějších vzorků velmi úhledně zhotovené důkladně v oleji pozlacené **polní kříže**, s obrazem Spasitele 2 $\frac{1}{2}$ až do 6 střevidů vysokým, na sta rozličných druhův oltářních a visutých křížů, pomníky na hroby, tabulky z granitu (žuly), mramoru a pískového kamene, náhrobní lucerny z barevného skla, mříže okolo hrobův z litinového a kutého železa dle libosti veliké a zhotovené možná v nejlevnější ceně dostati u

Karla Dolíčky,

na rohu bašty u Ferdinandské brány, na proti hostinci u Padovců v Brně.

Sklad nalézá se v prvním poschodí.

(14)

Felkl & Caspar,

obchod v železe a zboží kovovém,

na Velkém náměstí

u „železného muže“ č. 77,

odporučuji svůj co nejlépe zásobený sklad zboží železného, nástrojů a náčiní železných atd.

za ceny co nejlevněji ustanovené.

Cenné listy k dožádání ochotně se zašlou.

(15)

Leopold Mrázek,

(16)

kupec u „zlaté koule“ v Brně,

na Velkém náměstí čis. 78, prodává za nejlevnější cenu nejlepší zboží:

kávu, cukr, koření, rýži, cibulky, hrozinky, ocet, sůl, mýdlo a svičky, provanský a řepkový olej a podobné; pak barvy ku lícení a malování, parařin ku mazání vozů a mašin; **Kornuburský dobytčí prášek** pro koně, hovězí dobytek a ovce; **Rarejovu silici pieli** pro koně a hovězí dobytek; **pravý perský prášek** na hmyz, **piřulky** na německé myši (potkány) a **myši**, **papír na mouchy** a **prášek na vyhubení svábův**. Též všechny druhy semen travních, semeno jetelové a cukrové řepy pak polní sadru (gypse.)

Jos. Lehmann-a v Brně

vykonává objednání ve všech oborech a způsobech kamenotisku, a odporučuje se jmenovitě :

pro umění a vědu: ku zhotovování krajín genre-ových a historických kamenotisků; vyzobrazení botanických, zoologických a pytevních atd. atd. — **pro všecka odvětví obchodu a živnosti:** ku zhotovování cirkulárů, listů adresních, dodávacích a cenných; listů dovozních a návštěvných, faktor, účtů, smének, poukázek kasovních, tabul a kuřů průdelních, tkalcovských a j. v., jednoduchých a vkusně vzávaných listů vzorových; všech druhů nápisů na zboží, likéry a oleje v tisku černou, barevnou a pestrém atd. atd.

Pro c. k. vojenské, advokátní, notariátní a vrchnostenské kanceláře: všech potřebných tabul, protokolů, účtů vydajících, plnomocí, protestů směnečních, svatebních výkazů a vkusných návštěvenek.

Posléze odporučuje se v **krasopisaní,**

ku zhotování archů gratulačních, listů pamětních, diplomů a měšťanských listů na papíře a pergamentě.

Ústav se vynasnaží, aby vyhověl požadavkům času a dobrého vkusu, aniž by překročil meze přiměřené levnosti.

Objednání přijímají se na Velkém náměstí v paláci hr. Žerotína č. 73.

Se skladem kamenopisného ústavu

Jos. Lehmann-a

spojný

obchod v papíru, potřebách psacích a kreslicích a zboží Norimberském, na Velkém náměstí v paláci hr. Žerotína č. 73, má dobře zásobený sklad domácích a cizozemských předmětů :

papíry listové, kancelářské, psací a k zabalování; jednoduché a plátěné polepené obálky na psaní ve všech formátech; angl. a Vídenská ocelová a kostěná pera, pravá Hamburská a domácí brčka; pravé angl. Viktorie, pak alizarinové, fialovo-černé, dubenkové a všecky barevné inkousty; španělské vosky ve všech barvách; tužky k opisování a zápisům, psací theyy atd.

Pravé tužky Brockmannovy pro téžnospise;

papíry na kreslení ve všech formátech a jakostech, složené na plocho a ve stůčkách; plátno ku koprování, theyy ku kreslení, sešity k průhlednému kreslení, tužky z olejni křídly, barvy, škatulky s barvami, rýsovačla a všeliké potřeby ku kreslení.

Černé a malované archy obrázkové, knížky k malování;

papíry hedvábné, květinové, a výkresy, zlaté a stříbrné; papíry marokinové, lakované a hladené, zlaté bordury a rohy, franc. lakované obrazy ku prácním lepenkářským, vystřihované talíře papírové, papíry notová, skleněné, smirglové a modřillové; vkusné obálky na knihy, známky při čtení knih: 500 druhů listků gratulačních.

Hrači karty.

Největší výběr franc. luxusních papírů listových, bílých a barevných, se zlatou orizkou a damascirovaných, s pestrými, ve zlaté a na bílo tlačenými rohy a ozdobami okrajními.

Listové papíry a obálky se smutečným okrajem.

Psací mapy s potřebami a bez nich, psací náčiní ve speži, litině, porcelánu, skle a vyřezané ze dřeva, tříidla na listy.

Francouzské papeterie, denníky a památníky, pouzdra na návštěvenky, album na fotografie s listy upevněnými, v plátěné, kožené, akusamitové a dřevěné vazbě.

Tlačené kartony, paraventy a jednotlivé rámce na fotografie ve speži, akusamitu, kůži a vyřezané ze dřeva ve všeliké velikosti, a jiných předmětů více.

Na požádání vytlačí se na listové papíry firmy aneb jednotlivá písmena jakýmkoli písmem a se vkusnou ozdobou z d a r m a.

V čas trhu
mívá svou boudu
na zelném trhu,
naproti divadlu;
na Starém Brně:
v měšťanské ulici.

F. A. Tureček

odporučuje
svůj sklad zhotovených

Má svůj krám
v
koblišné ulici,
v
domě p. Steinbrechera,
naproti domu šlechtických dám.

mantil a pláště

dle nejnovějších krojů a přislubuje rychlou obsluhu

Ma svůj krám v koblišné ulici,

v domě pana Steinbrechera, naproti domu šlechtických dám.

V čas trhu má svou boudu na zelném trhu
naproti divadlu;

na starém Brně: v měšťanské ulici. (18)

Hlavní sklad mouky

z cis. král. zemsk. priv.
parního mlýna v Pohořelicích
nalézá se

v Brně, ve Ferdinandské ulici č. 406,

naproti kavárně Neuhauserově,

a odporučují se veleváženému obecenstvu všechny
druhy pšeničné mouky a krupice z pravé banátské
pšenice mimo pravou žitnou mouku.

Bratři Beurle,

nájemníci c. k. zemsk. priv. parního mlýna
v Pohořelicích.

(19)

Popperův

c. k. výhrad- ně výsadní

zotavující olej na vlasy, aby nešedivěly.

Tento olej jest, jak mnoholetá zkušenost učí, posavad jediný prostředek, aby vlasy zůstaly tmavé beze všeho užívání barevných a jiných hlavě škodlivých látek. Tímto olejem zčernají také šedivé vlasy, které kdo už má, anebo které se časem teprv vyskytnou, a nabydou kromě mladistvé svěžesti také znamenitého lesku a veliké jemnosti. Proto si může každý, kdo je trpělivý a vytrvalý, častým mazáním vyrůstání šedivých vlasů zameziti a vlasy tmavé skoro do černa zachovati až k stáru.

Jedna láhev stojí 1 zl. 50 kr. r. č.

Vyráběcí a zásilní sklad u S. POPPERA, c. k. vrchního ranhojiče na odpočinku a majetníka výsady v Jičíně v Čechách.

Při zasílání na venek omeňuje se za obálku 1—2 láhvi o 10 kr. r. č. vico.

Sklady nalézají se ve všech větších provineních městech, kteráž časem ve veřejných listech se uveřejňují. (20)

(21)

Sklad zboží galanterijního

Eduarda Hissa,

v Koblížné ulici č. 63,

opporučuje hojnou zásobu **předmětů galanterijních** všelikého druhu, a sice:

**Věci kožené, dřevěné, bronzové,
rohové, kostěné, pakfongové, plechové, porcelánové,
ocelové a t. d.**

Těs je tam na výběr hojný počet

dýmek a tabatěrek rohových, kožených a papírových.

Upozorňuji rovněž na můj sklad

gummových svrchních střeveců (galošů),

kterýž nyní prospěšnou koupí umožňuje

**1 pár dětských střeveců prodávati po 80 kr., 1 pár pro dámy po
1 zl. 20 kr., 1 pár pro pány po 2 zl.**

Zaroven žádá dotčený sbora obchod, aby se mu hojného odbytu dostalo i vynasází se, aby levným a řádným obslužením přispěl veřejnému obecnstvu a jí sobě zachoval.

Fotografický ústav
J. Klatovského a E. Hiss-a,

v Koblížné ulici č. 32, vzadu v zahradě,

poroučí se velectěnému obecenstvu, ježto dostatečným počtem strojů jest s to, oblibenými podobiznami ve způsobu návštěvních lístků včelíké velikosti, pak podobiznami dítek včelíkého stáří, vyobrazením budov, zvířat atd. co nejdůkladněji posloužiti.

**Těž se tam zhotovují nejkrásnější
obrazy stereoskopní.**

Aby přání velectěných zákazníků všestranně vyhověno bylo, žádají majetníci řečeného ústavu za brzké předplacení, ježto již značný počet poznamenán jest.

**Obrazy se zhotovují od 9—2 hod. ; — obrazy dítek každý
čtvrtek. (22)**

**Obchod w papíru, potřebách psacích, kreslicích a
malířských**

A. Chunn,

(23)

w Koblížné ulici č. 36 w Brně,

odporučuje velectěnému obecenstvu svůj co nejlépe zařízený sklad
papíru, potřeb psacích, kreslicích a malířských,
slibujíc obsloužení co nejobedlnějšjí a za
nejlevnějšjí ceny.

Těž jsou na skladě w nejobynejšším měřětu raštrowané a ne-
raštrowané

knihy obchodní, zápisní a k opisování, spolu s nej-
novějššimi listy k opisování za ceny fabričné.

Rowněž se přijímají zde zákazky práci kamenopisných a
tlací se písmena na listový papír vypaklým písmem
zdarma.

Dra. Pattisona

vata proti dně (Gichtwatta),

léčivý prostředek proti suchému lámání a rheumatickým nemocím vůbec, nechať na ně trpí rámě, ruce, nohy, krk, hřbet atd., jakož i proti rheumatickému bolení zubů.

Hlavní sklad:

Ring & spol. v Šaffhausen (ve Švýcarsku).

Celé balíčky po 1 zl. Poloviční po 50 kr.

v Brně v zásobě u

Wacsl. Wlasáka, lékarníka u „Římského císaře.“

Vysvědčení:

Jestli povinností každého člověka, kterýž trpěl a proti svému neduhu léčivý prostředek nalezl, aby jej oznámil. Proniknut jsa tímto citem, neváhám dosvědčiti, že Dra. Pattisona vata proti dně v 36 hodinách velmi bolestného rheumatického neduhu mne sprostil.

Zaneprázdněn jsa sestavovánímu jízdních plánů ku svému spisu „Guide des chemins de fer“, pracoval jsem po více nežli tři měsíce denně 14 — 16 hodin, a ježto již dle než 15 let na rheumatický neduh trpím, rozmohl se v mých bokách tak náramně, žeť ani seděti, ani státi, aniž spáti jsem nemohl. Soused, kterýž byl a prospěchem vaty proti dně užíval, poradil mi ji. Já ihned dal si přinesti balík, obložil jsem jí svoje boky a lehl jsem do postele. Druhého dne bolesti ulevily a u večer naprosto zmizely: asi od 20 dní pracuju opět, anižby se neduh vracoval.

Zelnám tisíckrát dobroduciť, jemuž se podařilo, prostředek proti takovému neduhu nalezti, jehož nevýslovnou bolest jediné oni změřiti mohou, co jim obtížení jsou. Radímť tedy všem, kdožkoli na rheumatismus trpí, aby vaty Pattisonovy užívali, i nadejti se, že rovněž jako já bolesti pozбудou a tento prostředek rozširovati budou, čímž nemocným dobrodůlni prokážou.

V Genevě, 8. března 1859.

Chaffard,

(24)

spisovatel díla. „Guide des chemins de fer.“

Jan Křížek,

měšť. hodinář v Brně, v Sedlářské ulici, č. 401,

na náklade

všeliké dle nových vzorů zhotovené hodiny obrazové, stojací, visící, hrací, v rámech a bronzové dle způsobu franc., pak

platě a řitbrné hobinky patentní k natahování bez klíčku jakož i hojný výběr zlatých a stříbrných

hodinek kotevných, válcových, vřetenkových a tak zvaných chronometrů (časoměrů),

(25)

kontrolní hodiny pro železné dráhy a továrny.

Tolikéž přijímají se hodiny do správy.

M. Benkovich,

slatník a stříbrník u Černoportové ulici č. 481 u Bratř,
odporučuje svůj sklad zboží ze zlata, skusné pracovního a ve všechkých drubkách i
tvarech, jakož jsou: *šperky na krk, náramky, řetízky k hodinkám, prstýny, náušnice atd.*
Pak svůj bohatý sklad zboží ze stříbra, v němto nejnovější věc střížky v zásobě se
nalézají, a sice: *lustry, vřecny, náční stolné, čajovary, kávovary, košťky na ovoce a pr-
čivo, cukerničky, luncičky na kávu a smetanu, náční na olej a uoel, vázy na květiny,
šálky na cukrovinky, lahvičky na hořci, omičky atd.*

Dále jsou tam na skladě u hojném výběru vřidličky a nože, v rozličných tvarech
pro C, 12 až 24 osob, jakož i po páru ve vkusných pouzdrách; posleže kořičky pici vše-
lich mřy a mnoho druhů minci Křesťných a hřvoracích.

Všec možná dostali po jakoukoli slavnosti přiležitost u hojném výběru zlaté a
stříbrné zboží.

== Též se tam kupují brilianty a šperky routové, perly, všecky zlaté a stříbrné před-
měty, jakož i zlaté a stříbrné mince za ceny co možná nejvyšší a veliké správy
co nejrychleji a nejlépeji se vykonávají. (27)

Povšimnutí hodné oznámení.

Nové otevřené obchodnictví pro

chrámové paramenty Binder-a a Zajčeka,

v Brně v Koblížné ulici č. 63, odpovídá se

velebnému duchovenstvu jakož i P. T. dohodincům chrámův svým dobře zatčeným skladem
všech chrámových i mešných rouch, sv. obrazův olejnych, jakož i všech ku boloslzbám
přisloužných předmětův, při tom ujistěte ládné a neochotnější obslužen.

Obzvláště poroučíme ješitě svůj komisionárský sklad zboží pozlaccovašského
od p. Karla Belánského v Brně, kterýž mnoholetními přerami v oboru tomto chvalného
sobě vydobyl jména.

Záskazy všech předmětův v obor tento náležejících se přijímají a co nejrychleji a
nejlacněji obstarají

NB. Cenné listky odešlou se na požádání ihned franco a stěchny dotazy co nej-
ochotněji a nejlížeji poštou se zodpovědí. (28)

Proslulý líh archibasalni (Archibasal-Spiritus),

vyřáběný a složený z nejsilnějších léčivých bylin,

k posilnění živ, svalů a ku zmoludnění těla atd.

V každou láhev vsičeno jest jest jméno Archibasal-Spiritus a jest zavřena pečeti vy-
robiteleovou, což má kapovače před zřabováním uzavřati.

Láhev stojí 1 zl. r. č.

Stoughton-ův žaludkový nápoj.

ozván „lidumil“ k posilnění žaludku, ku napomáhání a spřobování zářivnosti a chuti k jídlu atd.

Láhev stojí 50 kr. r. č.

Postupimský balsám (Parfume aromatique balsamique),

proti bolení zubů, suchému lámání, duš, slabosti živ, oznobenostu, slabosti očí, lýtek, proti
žaludkovou křečem atd.

Láhev stojí 1 zl. rak. čísla.

Schwarz-ova silici pomáda ku zrůstu vlasu,

k zachování a oživění zrůstu vlasů. 1/2 hrcečku stojí 40 kr., 1/1 70 kr. rak. čísla.

Hlavní jednatelstvo těchto předmětů nalézá se v Praze, v lékárně J. Fřesta,

„u bílého anjela“, na Potůči č. pop. 1044—II., kamžto páni lékárníci,

kterž by sobě zádní sklad jich přijmouti, obrátit se ráčtež.

Města a lékárníci, kdežto se sklady již nalézají, jsou:

Brno: Wlasák.

Baku (Mold.): Pok.

Bučáč: Czorkuwski.

Budějovice: Grossmann.

Česká Lípa: Nentwich.

Děva: A. Büchler.

Děčín: Schutzenberger.

Hradec St.: Eichler.

Jičín: Stahl.

Konice: Proskovec.

Korn euburg: Kwizda.

Liberec: Ehrlich.

Lvov: Beliner, Rucke.

Mosť: Dietrich.

Munkáč: Gottier.

Nový Bydžov: Schmid.

Nová Paka: Sviha.

Opava: Brenner.

Přez: Kulser.

Praha: Fürst, Višetečka.

Fragner, Ullmann, Kunz.

Prošburk: Henrici, Plaz-

tory.

Rokycany: Kubert.

Sobotka: Hruška,

Sv. Vít: Rippert.

Těšín: Schroder.

Varašdín: Lellia

Vyškov: Vavruška. (29)

Knihtiškárna, kamenotiškárna
 a
 obchod v knihách
 vlastním nákladem vydaných
Rudolfa M. Rohrer-a

poroučí se ku

tlačení spisů

v jazyku slovenském, německém, francouzském, vlašském, anglickém atd.

Dále tisknou se tam:

Časopisy.

Tabelly druhu všelikého,
 pro velcebné duchovenstvo, sl. obecní a statkářské úřady atd.

Všecky druhy

kupeckých a živnostenských formulářů :

cirkuláře, oblatorie, hlavy k listům, kouta, návěsti, faktury, účty, kvitance, návěsti vyvěsna, odporučovací listy, etikety, cedule kursovní, listy dovozne, deklaratorie, seznamy zboží, listi cen, poukázky, adresy.

Návštěvné listy.

Bozování, programy, návěsti o zábavách, taneční pořádky,
 listy jídelní, tarify vinní.

Návěsti o udalostech rodinných (party).

Těž se přijimají

celá díla jak do tisku tak i do skladu.

Objednaná práce vykoná se
 v obyčejném černém tisku a tolikéž

ve

zlatě, stříbře a ve spěži (broncu).

Pozvání ku předplacení

(31)

na „MORAVSKÉ NOVINY.“

Vydávají se dvakrát za týden, v úterý a v pátek, nákladem dědiců Rud. Rohrer-a, na laště u Ferdinandské brány čísl. 415 v Brně.

Vycházejí na velikém archu a časem, když potřebl, jest ještě přidána příloha.

Každý úterek dostanou P. T. předplatitelé kromě toho ještě „Besídku hospodářskou“ jakožto přílohu k „Mor. Nov.“ zdarma.

Obsah jest velmi rozmanitý; mimo výpisy z vládních novin podávají přehled nejdůležitějších událostí politických, nejnovější zákony s výkladem, kde toho zapotřebí; denní zprávy u velmi zajímavé dopisy ze všech končin drohé naší vlasti Moravy, drobné zprávy, zprávy obchodnické a trhové, a zprávy z bursy.

Feuilleton obsahuje velezajímavé články poučné a zábavné, jednající o poznání vlasti, o průmyslu a hospodářství a t. d.

Oznamovatel podává mimo úřední oznámení také privátní návštěví všeho druhu.

„Besídka hospodářská“ přináší pomnoho články o věcech hospodářství, i bude též věceky v obor tento sahající vynálezy a opravy co nejrychleji čtenářstvu podávati.

== Cena jest neobyčejně levná. Předplácí se totiž celoročně po poště jen 5, půltročně 2 zl. 50 kr. a čtvrtročně 1 zl. 30 kr. r. č.; předplácení přijímá se kdykoli a noviny se pak, počítajíce ode dne předplácení, po celý rok zasílají předplatiteli.

== Moravské Noviny mají již na 1800 odbíratelů, co zajisté jest nejlepší svůdectvím o jejich výbornosti a oblíbenosti.

Nakladatelé dávají nyní každému předplatiteli

== krásnou premií ==

totíž velký obráz, cenu dva zlaté rakouského čísla obnázející.

Mimo to podávají Mor. Nov. každý měsíc jednu hádanku k rozluštění, a kdo uhodne, má také čáku ná krásné premie, často cenu i 8 zl. r. č. dosahující.

Při neobyčejné své rozšířenosti hodí se Mor. Nov. nejlépe k rozhlásování privátních zpráv. Kdo tedy chce zprávu o prodeji, o licitaci, o koupi a t. d., mezi lidem rozšířiti, nemá přihodnějího prostředku na Moravě, nežli Moravské Noviny, nebo jsou to nejvíce obce, jež noviny odbírají, tam pak jdou z ruky, do ruky a tak pravdu mluvímě tkouce, že Mor. Nov. mají nejméně

40,000 čtenářův.

Poněvadž jsou také nejčistější noviny na Moravě, tož se těšíme naději, že počet jejich podporovatelův t. j. odbíratelů vady více a více množiti se bude, čím také stálé zdokonalování jejich se stane možným.

Nakladatelé Mor. Novin.

Od tiskemnice (Bandwurm)

hojí bez nebezpečí ve 2 hodinách též písemně Dr. Bloch ve Vídni, Jagerzeil 528.

4000 vyléčení jsou nejlepšími rukojemstvím.

(32)

Se zaručením pravosti.

Dr. Borchardt-a Bylinné mýdlo

v pův. balíčkách po 42 kr. r. č.

DRA. HARTUNG-A Olej z kůry čínské

láhv. po 55 kr. r. č.

Bylinná pomáda

nědobka po 55 kr. r. č.

Dr. Suin de Bontemard-a

Zubní pasta

balíček po 70 a 35 kr. r. č.

Prof. Dra. Lindes-a Pomáda v tyčkách

v pův. kus. po 50 kr. r. č.

Balzámové olivní mýdlo

v balíček. po 35 kr. r. č.

DRA. KOCH-A Bylinné bonbony

v 1 a 1/2 původ. íku ulkách
po 70 a 35 kr. r. č.

Dr. Borchardt-a podle vědeckých zásad zvrabně vypočítané a velmi krásně kombinované arom.-lékařské bylinné mýdlo zajišťuje všemi posud nedostupnými charakteristickými přednostmi mezi všemi známými podobnými předměty toaletními bez odporu první místo, a hodí se tolikž s vešlým prospěchem k lázním všeho druhu.

Nástaým výsledkem pokročilého, bedlivého vědeckého poznání jsou Dra. Hartung-a pivleg. prostředky ku zrůstu vlasů, hodič se k tomu, aby se svecch působeníh vzájemně se doceňovaly. Slouží-li olej z čínské kůry k zachování vlasů vůbec, toz jest bylinná pomáda k obživení a povzbuzení zrůstu vlasů, zřísne-li ona puznost n hřsu vlasu toz isto vraní před předeksným jich zesedivěním a vypadáním, dodavajíc půdě kožni vsou, blahodátnou podstatu a živé vlasní kožny spůsobem nejmenějším

Dra Suin-a vonná zubní pasta bez zubního mýdla, vůbec s obzřátní oblibou za nejhlavnějši a nebezpečnější prostředek k zachování a zlepšení zubu a dásal povznávaná, čistí mnohem přjemněji a rychleji než rozličné zubní prášky, dodavajíc zároveň celým ústům libeznou svěžest.

Tato pomáda tyčková, kteráž pod autorisací kr. profesora lučby Dra. Lindes-a v Berlíně z částek pouze vegetabilních zhotovena jest, působí velmi blahoděnně na zrůst vlasů dodává jim krásného lesku a zřísne pružnosti, hodič se zároveň výborně k pevnému udržení kaedri.

Balzámové olivné mýdlo vyhovuje všem požadkům, kterých od dokonalého toaletního a zdravotního nýdla nádují se lze, i možná je tedy jakolto jemný a zároveň prospěšný denní prostředek k mytí i nejněžnejší kůze dām a děti co nejlépe odporučiti.

Kr. pruského kraj. fysika Dra. Kocha bylinné bonbony jeví bez přetržení svou dobrotu, a sice za přičinou obsažené v nich šťavy z bylin, proti kašli, chraptění, vysychlosti v krku, zašle omlouvání ald, působice ve všech těchto případech ulečením, odstraněním dráždění a vůbec blahořinně.

Jižto chvilku a po několik již let trvajíc pověst těchto zde uvedených pivleg. předmětů téměř každodenně — rozmanitě balíčků a zřísňování — působíc rečieg velenění p. L. obdržel také usich v cizině a v tuzemsku veliké vázanosti, potvrdzujících řeči, pak na uveteřeny již ním honobné spůsob puvodního znobalení, jakož i na jmena: Dr. Suin de Bontemard (zubní pasta), Dr. Lindes (vegetab. pomáda tyčková), jakož dále na firmy suých pánu výhradních prodávaců, kterč čas od času v maldích katech a zemských novinách uveteřeny bývali — k uvatování pod vodu a mýlek bedlivý pozor dáti.

Pojistění.

Výhradní prodej uvedených svrchu předmětů za stálé ceny fabričné pru

Brno nalézá se u

Jos. Bodendorfer-a dědiců a spolk., na Velkém náměstí č. 75;

dále pak prodávaji je: ve Fridku: J. Pokorný; ve Falsku: J. C. Drmel; v Hoteřorě: J. Kneid; v Hranicích: V. Habiger; v Hustopečích: Adolf Eberl; v Ivančicích: Fr. Delintech; v Jihlavě: lékárník V. Jinderka; v Kojetěně: Ed. Sabanek; v Kroměřicích: Jos. Laskauský; v Lipníku: Alois Schimke; v Litoch: Fr. Wrtil; v Místku: Ant. Bochdalek; v Nov. Jičíně: Dom. Markus; v Opavě: lékárník Fr. Brunner; v Olomouci: lékárník Tr. P. Slabyhoudek; v Prostějově: A. Růžička; ve Příboru: A. G. Hintze; v Mor. Šumbersku: J. Brundhuber; ve Nkocově: lékárník J. Gurniuk; v Sterberku: J. Kulich; v Strážnici: Ferd. Weiss; v Těšíně: C. F. Schroder; v Třebíči: A. Ed. Thowert; ve Třebíti: A. Elster; v Uh. Brodě: Jos. Novák; v Uh. Hradišti: Frant. Grigar; ve Velké Meziříčí: J. F. Hošek; ve Vyškově: Ad. M. Klobus; ve Wagstadtě: Fr. Wrtil; v Zábřehu: J. V. Kunz; ve Znojmě: lékárník Alex. Glasner.

HLAS,

časopis církevní,

P. T. pánům spoluúřdům

Dědictví ss. Cyrilla a Methodia jakož i
ctenářům Moravana

odporuciti máme za prospěšné i potřebné.

Časopis tento přináší nejen náboženskú a mravné zábavná i poučná pojednání, ale také zprávy církevní z našich vlastí i z cizozemská, a zláště o všem, co se týká Velehradu k památnému r. 1862. Také uvádí se vždy ve známost, kdy se knihy z Dědictví vydávají, jakož i jiné záležitosti Dědictví Cyrillo-Methodějského, které spoluúřdům se týkají aneb jim jsou zajímavé. Kdoby se předplatiti chtel aneb si přál předeslé ročníky (vycházit od roku 1849) nuti, necht se ve frankovaném listu obrátí na Expedici „Hlasu“ kněhkupectví Ant. Mina Nitsche, na velkém náměstí v Brně: ročník však 1860 jest úplně rozebrán. Vychází počátkem r. 1861 třikrát za měsíc, 5., 10., 25. každého měsíce; poštou stojí 3 zl., kněhkupectvím 2 zl. r. č.

Karel Šmídek,

redaktor.